

Frumvarp

til

fjárlaga

fyrir

árin 1886 og 1887.

(lagt fyrir alþingi 1885).

1. kafl.

Tekjur.

1. gr.

A árunum 1886 og 1887 telst svo til, að tekjur Íslands verði 863,932 kr., og er það afrakstur af tekjugreinum þeim, sem getið er um í 2.—6. gr.

2. gr.

Af eptirfylgjandi sköttum og gjöldum eru tekjurnar taldar 542,332 kr.

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Skattur á ábúð og afnotum jarða, og á lausafje:			
a) á ábúð og afnotum jarða.....	18,000.	18,000.	36,000.
b) á lausafje	12,000.	12,000.	24,000.
2. húsaskattur	2,500.	2,500.	5,000.
3. tekjuskattur	15,000.	15,000.	30,000.
4. aukatekjur	19,000.	19,000.	38,000.
5. eirðafjárskattur	2,500.	2,500.	5,000.
6. gjöld af fasteignarsölum	650.	650.	1,300.
7. vitagjald	5,000.	5,000.	10,000.
8. nafnbótaskattur	16.	16.	32.
9. gjöld fyrir leyfisbrjef	1,500.	1,500.	3,000.
10. útflutningsgjald af fiski og lýsi m. m., að frá dregnum 2 % í innheimtulaun	36,000.	36,000.	72,000.
11. aðflutningsgjald af áfengum drykkjum, að frá dregnum 2 % í innheimtulaun	125,000.	125,000.	250,000.
12. aðflutningsgjald af tóbaki, að frá dregnum 2 % í innheimtulaun	18,000.	18,000.	36,000.
13. tekjur af pósthæðunum	14,000.	14,000.	28,000.
14. óvissar tekjur	2,000.	2,000.	4,000.
samtals...	271,166.	271,166.	542,332.

3. gr.

Tekjur af fasteignum landssjóðsins og fl. eru taldar 64,800 kr.:

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Afgjöld af jarðeignum landssjóðsins, alls 39,300 kr. að frá dregnum umboðslaunum, prestsmötu og fl., alls..... 9,300 —	30,000.	30,000.	60,000.
2. leigugjöld af brennisteinsnámunum í þingeyar- sýslu.....	1,800.	1,800.	3,600.
3. tekjur af kirkjum.....	500.	500.	1,000.
4. tekjur af silfurbergsnámunum í Helgustaða- fjalli.....	200.	"	200.
samtals...	32,500.	32,300.	64,800.

4. gr.

Tekjur, er snerta viðlagasjóðinn, eru ætlaðar að nemi 70,000 kr.:

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Leigur af innstæðufje viðlagasjóðsins :.....	35,000.	35,000.	70,000.
Uppí lán verður borgað:			
á árinu 1886 13,657 kr. 58 a.			
- — 1887 13,606 — 04 -			
27,263 kr. 62 a.			
samtals...	35,000.	35,000.	70,000.

Af viðlagasjóðnum má verja allt að 24,000 kr. til höfuðaðgerðar á lærða skóla-
húsinu og til að setja 3 loptið ofan á það.

5. gr.

Ýmislegar innborganir og endurgjöld verða talin 11,800 kr.:

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Það, sem greitt er frá prestaköllum, samkvæmt lögum 27. febr. 1880, að frá dregnum þeim 700 kr. á ári, er greiðast skulu af Odda- prestakalli, en sem gefnar verða eftir á fjárhagstímabilinu.....	3,300.	3,300.	6,600.
2. Endurgjald skyndilána til embættismanna...	600.	600.	1,200.
3. Endurborganir á öðrum fyrirframgreiðslum ..	2,000.	2,000.	4,000.
samtals...	5,900.	5,900.	11,800.

6. gr.

Tillag úr ríkissjóðnum verður talið 175,000 kr.:

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.
Fast tillag	60,000.	60,000.	120,000.
Aukatillag	28,500.	26,500.	55,000.
samtals...	88.500.	86,500.	175,000.

3. kafli.

Utgjöld.

7. gr.

Á árunum 1886 og 1887 veitast til útgjalda 867,867 kr. 84 a. samkvæmt þeim gjaldagreinum, sem nákvæmar er skýrt frá í 8.—17. gr.

8. gr.

Gjöld til hinnar æðstu stjórnar innánlands og fulltrúa stjórnarinnar á alþingi eru talin fyrir árið 1886: 12,400 kr., og árið 1887: 14,400 kr., samtals: 26,800 kr.

9. gr.

Til kostnaðar við alþingi veitast 32,000 kr. Til kostnaðar við yfirskoðun lands-reikninganna 1,600 kr., alls 33,600 kr.

10. gr.

Til útgjalda við umboðsstjórnina, gjaldheimtur og reikningsmál, svo og við dóm-gæzluna og lögreglustjórnina o. fl. veitast 366,697 kr. 84 a.

	1886.	1887.	alls.
	kr. a.	kr. a.	kr. a.
A.			
Umboðsstjórn, gjaldheimtur og reikningsmál:			
1. Laun embættismanna	18,816. 66	18,900.	37,716. 66
2. endurgjald fyrir skrifstofukostnað o. fl. ..	3,600.	3,600.	7,200.
3. borgun fyrir hina umboðslegu endur-skoðun.....	3,000.	3,000.	6,000.
	25,416. 66	25,500.	50,916. 66
flyt.....			50,916. 66

	1886.	1887.	alls.
	kr. a.	kr. a.	kr. a.
fluttar....			50,916. 66
B.			
Dómgæzla og lögreglustjórn:			
1. laun:			
a. til dómara og sýslumanna	70,525. 09	70,525. 09	
b. til hreppstjóra.....	6,000.	6,000	
2. ritfje handa bæjarfógetanum í Reykjavík	1,000.	1,000.	
3. til hegningarhússins og fangelsanna.....	3,700.	3,700.	
4. önnur útgjöld.....	3,100.	3,100.	
	84,325. 09	84,325. 09	
C.			
Ýmisleg útgjöld:			
1. til þess að gefa út stjórnartíðindi og landshagsskýrslur.....	2,542.	2,542.	
2. endurgjald handa embættismönnum fyrir burðareyri undir embættisbrjef.....	1,200.	1,200.	
3. brunabótagjald fyrir ýmsar opinberar byggingar	1,600.	1,600.	
4. styrkur til eflingar búnaði.....	20,000.	20,000.	
Landshöfðingi úthlutarhelmingi til sýslunefnda og bæjarstjórna, að hálfu eptir fólksfjölda, og að hálfu eptir samantlagðri tölu jarðarhundraða og lausafjrhundraða. Hinum helmingi fjárins úthlutar landshöfðingi.			
5. til vegabóta:			
a. til að bæta fjallvegi, einkanlega póstvegi	12,000.	12,000.	
Hjer af verjist allt að 2.500 kr., hvort árið, til að fá vegafróðan mann frá útlöndum.			
b. til að styrkja sýsluvegasjóði til að bæta sýsluvegi á aðalpóstleiðum	8,000.	8,000.	
6. til gufuskipaferða.....	18,000.	18,000.	
7. til vitans á Reykjanesi.....	3,000.	3,000.	
8. til vörðuvita.....	1,000.	1,000.	
9. til ferðakostnaðar samkvæmt lögum 2. nóvbr. 1877, 3. gr.....	600.	600.	
10. til þess að gefa út „Lovsamling for Island“.....	2,460.	2,460.	
11. til aðgerðar á nokkrum kirkjum, er landsjóður á, m. m.....			6,327.
	70,402.	70,402.	140,804.
samtals....			366,697. 84

11. gr.

Til útgjalda við læknaþjónunina veitast 83,548 kr.:

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Laun	36,926.	36,926.	73,852.
2. Styrkur til 3 aukalækna: til lækni i Dala- sýslu og Bæjarhreppi í Strandasýslu 900 kr.; til lækni á Seyðisfirði ásamt með Mjóafirði, Loðmundarfirði og Borgarfirði 800 kr.; til lækni á Skipaskaga á Akranesi með 4 syðstu hreppum Borgarfjarðarsýslu 700 kr. hvort árið.....	2,400.	2,400.	4,800.
3. Önnur útgjöld.....	2,448.	2,448.	4,896.
samtals...	41,774.	41,774.	83,548.

12. gr.

Utgjöldin við pósthjónunina er ætlað á að verði 55,800 kr.:

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Laun	7,000.	7,000.	14,000.
2. pósthjóningur	18,600.	18,600.	37,200.
3. Önnur útgjöld.....	2,300.	2,300.	4,600.
samtals...	27,900.	27,900.	55,800.

13. gr.

Til kirkju- og kennslumála veitast 216,022 kr.:

A	1886.	1887.	alls.
Í þarfar andlegu stjettarinnar:	kr. a.	kr. a.	kr. a.
a. laun	8,432.	8,432.	
b. Önnur útgjöld:			
1. til prestakalla, samkvæmt lögum 27. febr. 1880 1. gr.	11,000.	12,000.	
2. til bráðabirgðar-uppbótar fátækum brauðum	4,000.	3,500.	
3. til nokkurra brauða í fyrveranda Hólastipti	600.	600.	
4. viðbót við eptirlaun fátækra uppgjafapresta og prestaekna, samkvæmt lögum 27. febr. 1880, 6. gr.	1,500.	1,500.	
flyt...	25,532.	26,032.	

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr. a.
fluttar...	25,532.	26,032.	
5. til prestaekkna og barna.....	1,500.	1,500.	
6. endurgjald handa biskupi fyrir skrifstofu- kostnað	1,000.	1,000.	
7. endurgjald handa prestinum að Goðdölum fyrir tekjumissi.....	20.	20.	
8. bráðabyrgðaruppbót á Stóruvallaprestakalli í Rangárvallaprófastsdæmi	200.	200.	
9. til að greiða kostnað við þjónustu lausra brauða	1,000.	1,000.	
B.	29,252.	29,752.	59,004.
Kennslumálefni:			
I. Til prestaskólans:			
a. laun	10,316.	10,316.	
b. önnur útgjöld:			
	1886.	1887.	
1. húsaleigustyrkur handa lærivein- um, 80 kr. handa hverjum	1,760 kr.	1,760 kr.	
2. 5 ölmutur.....	1,000 —	1,000 —	
3. til tímakennslu.	100 —	100 —	
4. til bókakaupa..	300 —	300 —	
5. til eldiviðar og ljósa.....	120 —	120 —	
6. til umsjónar...	100 —	100 —	
7. til að útvega harmóníum	350 —	—	
8. ýmisleg útgjöld	200 —	200 —	
	3,930.	3,580.	
	14,246.	13,896.	28,142.
II. Til læknaskólans:			
a. laun	3,200.	3,200.	
b. önnur útgjöld:			
	1886.	1887.	
1. 2 ölmutur, 200 kr. hvor.....	400 kr.	400 kr.	
2. eldiviður, ljós og ræsting	100 —	100 —	
3. til bókakaupa og verkfæra	600 —	600 —	
4. ferðastyrkur handa læknaefnum ...	300 —	300 —	
flyt...	1,400 kr.	1,400 kr.	
	3,200.	3,200.	87,146.

				1886.	1887.	alls.
				kr. a.	kr. a.	kr. a.
	fluttar...	1,400 kr.	1,400 kr.	3,200.	3,200.	87,146.
5.	húsaleiga handa					
	8 lærisveinum..	640 —	640 —			
6.	þóknun fyrir tíma-					
	kennslu í efna-					
	fræði	100 —	100 —			
7.	ýmisleg útgjöld.	100 —	100 —	2,240.	2,240.	
III. Til hins lærða skóla:				5,440.	5,440.	10,880.
a.	laun			18,200.	18,200.	
b.	aðstoðarfje:					
	handa söngkennaranum	600 kr.				
	— fimleikakennaranum ...	700 —				
	— dyraverði	1,000 —				
	til yfirumsjónar með skólahúsinu					
	og áhöldum skólans	300 —		2,600.	2,600.	
c.	önnur útgjöld:					
1.	til bókasafns skólans	600 kr.				
2.	til eldiviðar og ljósa	1,200 —				
3.	til skólahússins utan og					
	innan	1,500 —				
4.	til tímakennslu	1,600 —				
5.	ólmusur	8,000 —				
6.	þóknun handa lækni	100 —				
7.	ýmisleg útgjöld	1,200 —				
8.	fyrir prestaverk	48 —		14,248.	14,248.	
IV. Til gagnfræðaskólans á Möðruvöllum:				35,048.	35,048.	70,096.
a.	laun			6,600.	6,600.	
b.	önnur útgjöld:					
1.	til bóka- og áhalda kaupa					
	við kennsluna	400 kr.				
2.	til eldiviðar og ljósa	500 —				
3.	til skólahússins utan og					
	innan	300 —				
4.	ýmisleg útgjöld	250 —		1,450.	1,450.	
				8,050.	8,050.	16,100.
flyt...						184,222.

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr. a.
fluttar....			184,222.
V. Til annarar kennslu:			
a. til kvennaskóla.....	3,000.	3,000.	
b. til barnaskóla.....	3,000.	3,000.	
c. til alþýðuskóla (þar af til skólans í Flensborg 2,500 kr., hvort árið).....	3,000.	3,000.	
Styrkur eptir staflað a., b. og c. veitist með því skilyrði, að skólar þessir njóti einnig annarar tillögu, er eigi sje minni en helmingur á móts við styrkinn úr landssjóði (þó nær þetta skilyrði eigi til skólans í Flensborg), og að þeir standi undir umsjón stíptsyfirvaldanna, amtsráðs eða sýslunefndar.			
d. til kennara í organslætti og sönglist, og til organsleikara við dómkirkjuna í Reykjavík.....	1,000.	1,000.	
	10,000.	10,000.	20,000.
C.			
1. Til landsbókasafnsins og fyrir umsjón með alþingishúsinu millum þinga.....	2,800.	2,800.	
2. til amtsbókasafnanna á Akureyri og Stykkishólmi.....	400.	400.	
3. til deildar hins íslenska bókmenntafélags í Reykjavík.....	1,000.	1,000.	
4. til forngripasafnsins:			
a. til forngripakaupa og áhalda... 500 kr.			
b. til umsjónar 200 —			
c. til rannsóknar fornmenja..... 1,000 —			
	1,700.	1,700.	
	5,900.	5,900.	11,800.
samtals....			216,022.

14. gr.

Til skyndilána handa embættismönnum og lögboðinna fyrirframgreiðslna veitast 5,200 kr.

15. gr.

Til eptirlauna og styrktarfjár og fl. veitast 60,000 kr.; þar af til ekkjufrúar Elínar Thorsteinsen 200 kr., til ekkjufrúar Önnu Johnsen 150 kr., til ekkjufrúar Guðrúnar Guðjohnsen 300 kr., til ekkjufrúar Valgerðar Ólafsdóttur frá Hofi 200 kr. og til ekkjufrúar G. Brynjúlfssonar 150 kr., og til sjera J. Thórarensens 50 kr. — til allra þeirra hvort árið.

16. gr.

Til vísindalegra og verklegra fyrirtækja veitast 16,200 kr.

1. Styrkur til kennara Þ. Thóróddæns til jarðfræðis náms og rannsókna....	2,000 kr.
2. Styrkur til gufubátsferða á Ísafjardardjúpi, 1,500 kr. hvort árið	3,000 —
3. Styrkur til kennara Benidikts Gröndals til að halda áfram myndasafni yfir íslensk dýr og til að semja þjóðmenningarsögu Norðurlanda 600 kr. á ári.	1,200 —
4. Styrkur til eslingar laxveiði og laxræktar	3,000 —
5. Til annara vísindalegra og verklegra fyrirtækja	7,000 —
	16,200 kr.

17. gr.

Til óvissra útgjalda veitast 4,000 kr.

18. gr.

Það, sem vantar til þess, að tekjurnar jafnast við gjöldin, og sem fyrst um sinn er áætlað að nemi 3,935 kr. 84 a., skal greiða úr viðlagasjóðinum.

19. gr.

Ef frumvörp til laga:

ná gildi á fjárhagstímabilinu, breytast upphæðirnar tekju- og gjaldamegin samkvæmt frumvörpum þessum.

Athugasemdir

við

frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1886 og 1887.

1. kafli.

Tekjur.

Við 2. grein.

1. Eptir tillögum landshöfðingja er hjer farið fram á, að telja skatt á ábúð og afnotum jarða með sömu upphæð sem í fjárlögunum fyrir 1884 og 1885, en aptur á móti verður, að ætlun landshöfðingja, vart búizt við, að tekjur af lausafjárskattinum, er áætlað var að nema mundi 17,000 kr. 1884 og 22,000 kr. 1885, verði á fjárhagstímabilinu meiri en 12,000 kr. hvort árið, og eru þær því taldar með þeirri upphæð. Báðar þessar tekjugreindir hafa alls numið 1882 um 51,000 kr. og 1883 um 43,000 kr.

2. Húsaskatturinn, sem með hverju ári mun fara vaxandi, er talinn 2,500 kr. um árið.

3. Tekjuskatturinn er eptir uppástungu landshöfðingja talinn 15,000 kr. um árið.

4.—8. Þessar tekjur eru taldar með sömu upphæðum sem í fjárlögunum fyrir 1884—85.

9. Gjöld fyrir leyfisbrjef mun mega telja 1500 kr. um árið.

10. Útflutningsgjald af fiski og lýsi m. fl., að frádregnum 2% í innheimtulaun, nam 1882 hjer um bil 36,700 kr. og 1883 hjer um bil 51,600 kr., en þar sem tekjur þessar verða eptir eðli sínu eigi áætlaðar með neinni vissu, eru þær hjer taldar með sömu upphæð sem í fjárlögunum fyrir 1884 og 1885, það er að segja 36,000 kr. um árið.

11. Aðflutningsgjald af áfengum drykkjum, að frádregnum 2% í innheimtulaun, er talið með sömu upphæð sem í fjárlögunum fyrir 1884 og 1885.

12. Aðflutningsgjald af tóbaki, að frádregnum 2% í innheimtulaun, er talið með sömu upphæð sem í fjárlögunum fyrir 1884 og 1885. Með aðflutningsgjaldinu af áfengum drykkjum nam gjald þetta 1882 hjer um bil 167,000 kr. og 1883 hjer um bil 189,000 kr., en sökum hnignunar í almennri velmegun mun mega gera ráð fyrir nokkurri rýrnun á gjöldum þessum.

13. Tekjur af pósthæðum eru eptir tillögum landshöfðingja taldar 14,000 kr. um árið.

14. Óvissar tekjur, er numið hafa um 3000 kr. 1882 og eins 1883, eru eptir gjöllum landshöfðingja taldar 2000 kr. hvort árið.

Við 3. grein.

1.—3. Þessar tekjur eru eptir tillögum landshöfðingja taldar með sömu upphæðum sem á yfirstandandi fjárhagstímabili.

4. Þar sem töluverð eptirspurn hefur verið eptir silfurbergi, en ekkert er nú til sölu af því, hefur stórnin ásett sjer að láta grafa upp silfurberg í ár. Ágóðann af því, — hve mikill hann kann að verða, verður að öðru leyti ekkert sagt um með vissu, — sýnist rjettast mega telja með tekjunum í þessari grein, og er svo gjört með smálið þeim, er hjer ræðir um.

Við 4. grein.

Hjer skal sett eptirfylgjandi yfirlit yfir tekjur þær, er ætlazt er á, að lands-
sjóðurinn muni hafa af viðlagasjóðnum 1886 og 1887.

Viðlagasjóðurinn á nú sem stendur:

1. Ríkisskuldabrfjef:

innskriptarskrifteini G. fol. 1238 uppá.....	270,000 kr.
G. fol. 3408, uppá.....	37,800 —
	307,800 kr.

Leigurnar af þessum 307,800 kr. eru.....

II. skuldabrief, sem goldið er uppi:

			kr.	a.
1. Reykjavíkur kaupstaður,*)	skuldabr. dags. 7. ágúst 1873, upphafi.		8,271.10	
2. Akureyrar kaupstaður,	— — 26. septbr 1876, —		1,000.	
3. Reykjavíkur kaupstaður,	— — 13. jan 1875, —		4,000.	
4. Sami,	— — 20. ágúst 1875, —		6,000.	
5. Sami,	— — 11. desbr. 1872, —		1,800.	
6. Dr. philos. Gr. Thomsen,	— — 4. ágúst 1876, —		1,000.	
7. Hítardals og Staðarhrauns prestakall,	— — 22. oktbr. 1877, —		1,200.	
8. Prentari Einar Þórðarson,	— — 29 desbr. 1878, —		14,000.	
9. Prestsbakka prestakall,	— — { 10. júní 1874, 11. júní 1876, 8. maí 1878, }	—	2,000.	
10. Saurbæjar prestakall,	— — 4. júní 1878, —		1,000.	
11. Hjarðarholts prestakall,	— — 19. júní 1878, —		500.	
12. Kalkofninn við Reykjavík,	— — 18. maí 1878, —		2,000.	
13. Stykkishólms kirkja,	— — 5. ágúst 1878, —		2,000.	
14. Sama,	— — 27. nóvbr. 1879, —		1,000.	
15. Höskuldastaða kirkja,	— — 20. maí 1873, —		1,200.	
16. Arnarbælis prestakall,	— — 1. maí 1876, —		1,200.	
17. Stafholts kirkja,	— — 8. apríl 1876, —		600.	
18. Sanda kirkja,	— — 8. septbr. 1876, —		800.	
19. Ólafsvalla prestakall,	— — 11. desbr. 1876, —		440.	
20. Akureyri,	— — 3. desbr. 1878, —		4,000.	
21. Kálfhólts kirkja,	— — 25. marz 1879, —		800.	
22. Reykjavíkur dómkirkja**)	— — 11. desbr. 1879, —		16,000.	
23. Hjarðarholts prestakall,	— — 16. maí 1879, —		500.	
24. Lundarbrekku prestakall	— — 26. ágúst 1879, —		2,000.	
flyt...			73,311.10	

*) smbr. lög 21. sept. 1883.

**) Ekkert afborgað 1884 og 1885, þaræð tekjur kirkjunnar hafa eigi verið nægilegar til þess.

				leigur	
				1886.	1887.
				kr. a. 12,312.	kr. a. 12,312.
afborgast	eptirstöðvar 31. desbr. 1885.	afborganir			
		1886.	1887.		
	kr. a.	kr. a.	kr. a.		
$\frac{1}{16}$ á ári	999. 98	333. 33	333. 33	40.	26. 67
$\frac{1}{16}$ —	33. 33	33. 33		1. 33	
á 28 árum	3,039. 50	118. 42	123. 16	121. 58	116. 84
á 28 —	4,559. 27	177. 63	184. 74	182. 37	175. 26
á 28 —	481. 76	88. 73	92. 28	19. 27	15. 72
$\frac{1}{10}$ á árum	100.	100.		4.	
$\frac{1}{20}$ —	720.	60.	60.	28. 80	26. 40
$\frac{1}{14}$ —	5,000.	1,000.	1,000.	200.	160.
100 kr. á ári	825.	100.	100.	33.	29.
á 18 árum	684. 08	52. 64	54. 74	27. 36	25. 26
$\frac{1}{10}$ á ári	150.	50.	50.	6.	4.
$\frac{1}{10}$ —	600.	200.	200.	24.	16.
$\frac{1}{25}$ —	1,600.	80.	80.	64.	60. 80
$\frac{1}{25}$ —	840.	40.	40.	33. 60	32
á 28 árum	839. 36	38. 43	39. 96	33. 57	32. 04
$\frac{1}{20}$ á ári	600.	60.	60.	24.	21. 60
$\frac{1}{10}$ —	60.	60.		2. 40	
$\frac{1}{16}$ —	350.	50.	50.	14.	12.
$\frac{1}{20}$ —	242.	22.	22.	9. 68	8. 80
$\frac{1}{10}$ — nú $\frac{1}{20}$	2,000.	200.	200.	80.	72.
$\frac{1}{20}$ —	560.	40.	40.	22. 40	20. 80
á 28 árum	14,641. 13	374. 35	389. 33	585. 65	570. 67
$\frac{1}{10}$ á ári	200.	50.	50.	8.	6.
á 28 árum	1,734. 68	50. 61	52. 64	69. 39	67. 36
.....	40,860. 09	3,379. 47	3,222. 18	13,946. 40	13,811. 22

		fluttar...	73,311. 10
25. Reykhólts prestakall,	skuldabr. dags. 18. júlí 1879, upphafi.		1,200.
26. Hvamms prestakall,	— — 16. septbr. 1879, —		600.
27. Skagafjarðar sýsla*),	— — 18. septbr. 1879, —		800.
28. Breiðabólstaðar prestakall.	— — 6. desbr. 1879, —		600.
29. Sýslumaður Guðmundur Pálsson,	— — 17. jan. 1880, —		3,600.
30. Garða prestakall á Akranesi,	— — 3. maí 1880, —		1,600.
31. Garða prestakall á Álptanesi.	— — 1. júní 1880, —		10,000.
32. Borgar prestakall,	— — 14. júní 1880, —		1,000.
33. Fells prestakall,	— — 24. júní 1880, —		300.
34. Torfastaða prestakall.	— — 25. júní 1880, —		500.
35. Eyjafjarðar sýsla,	— — 28. júlí 1880, —		6,000.
36. Staðarbyggðarmýri,	— — 28. ágúst 1879, —		9,000.
37. Vegabótasjóður Skagafjarðar sýslu, (endurgreiðist 1889—94, smbr. 32)	— — 31. marz 1881, —		600.
38. Sauðárhreppur,	— — 6. maí 1881, —		1,000.
39. Kjósarhreppur,	— — 11. júní 1881, —		1,000.
40. Stokkseyrarhreppur.	— — 11. júní 1881, —		1,500.
41. Valþjófsstaða prestakall,	— — 4. júlí 1881, —		1,000.
42. Skagafjarðar sýsla,	— — 11. júlí 1881, —		6,000.
43. Dala sýsla,	— — 29. júlí 1881, —		1,300.
44. Húnavatns sýsla,	— — 30. júlí 1881, —		4,000.
45. Seyðisfjarðar hreppur,	— — 31. marz 1882 —		3,000.
46. Skagafjarðar sýsla,	— — 27. júní s. a. —		9,000.
47. Reyðarfjarðar hreppur,	— — 7. júní 1882, —		3,000.
48. Hvamms kirkja,	— — 24. júní 1882, —		1,600.
49. Seltjarnarness hreppur,	— — 13. júlí 1882, —		2,500.
50. Gilsbakka prestakall,	— — 16. ágúst 1882, —		1,500.
51. Garða prestakall á Akranesi,	— — 28. nóvbr. 1882, —		400.
52. Reykjavíkur kaupstaður,	— — 11. desbr. 1882, —		18,000.
53. Eyrar kirkja.....			3,600.
54. Möðruvalla kirkja.....			5,158. 81
55. Nokkrar sveitir í Snæfellsness sýslu, eptirstöðvar af kornláni, samkvæmt lögum 4. nóv. 1881 um endurborgun á skuldakröfum landssjóðs.....			3,551. 68
56. Borgarfjarðar sýsla, samkvæmt sömu lögum.....			955. 19
		flyt...	177,176. 78

*) smbr. 37, afborgast með 100 kr. á árunum 1884—88.

afborgast	eptirstöðvar 31. desbr. 1885.	afborganir		leigur	
		1886.	1887.	1886.	1887.
	kr. a.	kr. a.	kr. a.	kr. a.	kr. a.
.....	40,860. 09	3,379. 47	3,222. 18	13,946. 40	13,811. 22
¹ / ₁₂ á ári	600.	100.	100.	24.	20.
¹ / ₂₀ —	420.	30.	30.	16. 80	15. 60
¹ / ₁₄ —	300.	100.	100.	12.	8.
¹ / ₁₂ —	300.	50.	50.	12.	10.
¹ / ₁₂ —	2,100.	300.	300.	84.	72.
¹ / ₂₀ —	1,200.	80.	80.	48.	44. 80
á 28 árum	8,916. 74	243. 33	253. 06	356. 67	346. 94
¹ / ₂₀ á ári	750.	50.	50.	30.	28.
á 12 árum	300.	25.	25.	12.	11.
¹ / ₁₀ á ári	250.	50.	50.	10.	8.
á 28 árum	5,350. 05	146.	151. 84	214.	208. 16
á 28 árum	8,025. 05	219.	227. 76	321.	312.
.....	600.			24.	24.
á 28 árum	915. 07	23. 40	24. 33	36. 60	35. 67
á 28 —	915. 07	23. 40	24. 33	36. 60	35. 67
á 28 —	1,372. 60	35. 10	36. 50	54. 90	53. 50
á ¹ / ₁₀ á ári	600.	100.	100.	24.	20.
á 28 árum	5,490. 43	140. 38	146.	219. 62	214.
á 28 —	1,189. 59	30. 42	31. 63	47. 58	46. 37
¹ / ₁₆ á ári	3,000.	250.	250.	120.	110.
á 28 árum	2,812. 70	67. 49	70. 19	112. 51	109. 81
á 28 —	8,438. 11	202. 48	210. 57	337. 52	329. 43
á 28 —	2,812. 70	67. 49	70. 19	112. 51	109. 81
á 28 —	1,500. 11	36.	37. 44	60.	58. 56
á 28 —	2,343. 92	56. 24	58. 49	93. 76	91. 51
á 28 —	1,406. 35	33. 75	35. 10	56. 25	54. 90
¹ / ₂₀ á ári	340.	20.	20.	13. 60	12. 80
á 28 árum	16,876. 22	404. 95	421. 15	675. 05	658. 85
á 28 —	1,298. 15	164. 07	170. 64	51. 93	45. 36
.....	1,563. 65	150.	150.		
á 28 árum	3,406. 77	76. 83	79. 90	136. 27	133. 20
á 28 —	895. 56	21. 49	22. 35	35. 82	34. 96
.....	127,148. 93	6,676. 29	6,598. 65	17,335. 39	17,074. 36

				kr.	a.
			fluttar...	177,176.78	
1. Sauðanes prestakall,	skuldabr.	dags.	17. marz 1883, upphafi.	4,000.	
2. Suður-Þingeyjar sýsla,	—	—	6. maí 1883,	1,800.	
3. Bergstaða prestakall,	—	—	8. maí 1883,	800.	
4. Skólastjórinn á Möðruvöllum,	—	—	8. maí 1883,	1,000.	
5. Kálfatjarnar prestakall,	—	—	21. júní 1883,	2,500.	
6. Norður-Múla sýsla,	—	—	27. ágúst 1883,	8,500.	
7. Gullbringu og Kjósar sýsla,	—	—	22. septbr. og 6. október 1883,	4,000.	
8. Hofs kirkja,	—	—	19. október 1883,	1,000.	
9. Suður-Múla sýsla,	—	—	1. desbr. 1883,	8,500.	
10. Lundar prestakall,	—	—	30. apríl 1884,	600.	
11. Holts prestakall,	—	—	5. maí 1884,	1,200.	
12. Skólinn í Flensborg,	—	—	4. júní 1884,	2,500.	
13. Guðm. Pálsson,	—	—	8. janúar 1884,	1,700.	
14. Vestmannaeyja sýsla,	—	—	11. júní 1884,	1,500.	
15. Eyrar prestakall,	—	—	22. ágúst 1884,	300.	
16. Skorrastaða prestakall,	—	—	23. septbr. 1884,	1,500.	
17. Bæjar hreppur,	—	—	17. október 1884,	1,000.	
18. Tjarnar prestakall,	—	—	25. ágúst 1884,	500.	
19. Norður- og Austuramtið,	—	—	18. október 1884,	2,000.	
20. Brúin á Skjálfandafjöti*),	—	—	8. nóvbr. 1884,	20,000.	

flyt... 242,076.78

*) Leigufrítt í 3 ár eptir útborgunardaginn 8. marz 1884.

afborgast	eptirstöðvar 31. desbr. 1885.	afborganir		leigur	
		1886.	1887.	1886.	1887.
	kr. a.	kr. a.	kr. a.	kr. a.	kr. a.
.....	127,148. 93	6,676. 29	6,598. 65	17,335. 39	17,074. 36
á 28 árum	3,836. 80	86. 53	89. 99	153. 47	150. 01
á 28 —	1,726. 56	38. 94	40. 50	69. 06	67. 50
¹ / ₁₆ á ári	700.	50.	50.	28.	26.
á 28 árum	959. 20	21. 63	22. 50	38. 37	37. 50
á 28 —	2,398.	54. 08	56. 24	95. 92	93. 76
á 28 —	8,153. 20	183. 87	191. 23	326. 13	318. 77
¹ / ₁₀ á ári	3,200.	400.	400.	128.	112.
¹ / ₂₀ — —	900.	50.	50.	36.	34.
á 28 árum	8,153. 20	183. 87	191. 23	326. 13	318. 77
¹ / ₆ á ári	500.	100.	100.	20.	16.
¹ / ₁₀ — —	1,080.	120.	120.	43. 20	38. 40
á 28 árum	2,450.	52.	54. 08	98.	95. 92
¹ / ₁₂ á ári	1,558. 33	141. 67	141. 67	62. 33	56. 67
á 28 árum	1,470.	31. 20	32. 45	58. 80	57. 55
á 10 —	270.	30.	30.	10. 80	9. 60
á 10 —	1,350.	150.	150.	54.	48.
á 10 —	900.	100.	100.	36.	32.
á 10 —	450.	50.	50.	18.	16.
á 4 —	1,500.	500.	500.	60.	40.
á 28. árum frá 8. nóvbr. 1887.	20,000.	—	—	—	—
.....	188,704. 22	9,020. 08	8,968. 54	18,997. 60	18,642. 81

Auk þessa vegna hallæris áránnna,

				kr.	a.
			fluttar...	242,076.	78
1. Rangárvalla sýsla,	skuldabr. dags.	23. oktbr. 1882,	upphafi.	1,000.	
2. Dala sýsla,	—	7. maí, 3. ágúst			
		og 3. desbr. 1883,	—	14,000.	
3. Snæfellsnes sýsla,	—	7. nóvbr. 1882,	—	5,000.	
4. Húnavatns sýsla,	—	23. ágúst 1883,	—	6,500.	
5. Sama sýsla,	—	29. júlí 1884,	—	900.	
6. Skagafjarðar sýsla,	—	7. maí 1883,	—	500.	
7. Sama sýsla,	—	26. júní 1884,	—	1,000.	
8. Stranda sýsla,	—	30. septbr. 1884,	—	6,000.	
9. Mýra og Borgarfjarðar sýsla,	—	6. nóvbr. 1884,	—	3,200.	
				280,176.	78

smbr. fjárlögin fyrir 1884 og 1885, 4. gr.

afborgast	eptirstöðvar 31. desbr. 1885.	afborganir		leigur	
		1886.	1887.	1886.	1887.
	kr. a.	kr. a.	kr. a.	kr. a.	kr. a.
.....	188,704. 22	9,020. 08	8,968. 54	18,997. 60	18,642. 81
$\frac{1}{8}$ á ári frá $\frac{1}{1}$ 1886	1,000.	125.	125.	40.	35.
$\frac{1}{8}$ á ári	14,000.	1,750.	1,750.	560.	490.
$\frac{1}{8}$ - —	5,000.	625.	625.	200.	175.
$\frac{1}{10}$ á ári eða $\frac{1}{8}$ frá $\frac{1}{1}$ 1886	5,200.	650.	650.	208.	182.
$\frac{1}{8}$ á ári frá $\frac{1}{1}$ 1886	900.	112. 50	112. 50	36.	31. 50
$\frac{1}{8}$ á ári 1884—88	300.	100.	100.	12.	8.
$\frac{1}{8}$ á ári frá $\frac{1}{1}$ 1886	1,000.	125.	125.	40.	35.
— —	6,000.	750.	750.	240.	210.
á 8 árum eða $\frac{1}{8}$ á ári frá $\frac{1}{1}$ 1886	2,800.	400.	400.	112.	96.
	224,904. 22	13,657. 58	13,606. 04	20,445. 60	19,905. 31

III. Skuldabréf, sem segja má upp með $\frac{1}{8}$ árs fyrirvara:

Samkvæmt reikningum fyrir 1883 voru skuldabréf kr. a.
þessi 1. janúar 1884 að upphæð 265,440.

Uppí þetta er greitt 1884..... 2,168. 89

243,758. 11

En við hafa bæzt ný lán 120,863.

alls... 364,621. 11

Leigur af þessu verða 14,584. 84

Við þetta bætist enn fremur leigur af eptirstöðvum af andvirði
fyrir jörðina Laugarnes og af andvirði fyrir laxveiðarnar í
Ellidáánum..... 160.

alls ...

35,190. 44 34,650. 15

Þegar hjer við bætast leigur af fje, er veitt mun verða að láni af afgangi lands-sjóðs bæði þetta og næsta ár, þá hefur þótt mega telja leigurnar af fje viðlagasjóðsins 35,000 kr. hvort árið um sig.

Þar eð stiptysfirvöldin álíta nauðsynlegt að gjörðar verði umbætur á aðalhúsi hins lærða skóla og að húsið verði stækkað, þá hafa fengnar verið áætlanir um kostnaðinn, er af þeim mundi leiða, frá tveim iðnaðarmönnum. Landshöfðingi mun skýra þinginu frá áætlunum þessum ásamt með hinum öðrum skjölum, er að málinu lúta, og hafa áætlanirnar, að því er stækkun hússins snertir, fyrir augum eitt af tvennu, að byggja annaðhvort kvist eða heilt íbúðarloft á húsið. Af þessu tvennu kemur öllum hlutaðeigðendum saman um að velja hið síðar nefnda, og að taka boði Helga Helgasonar með áætlun þeirri, er þar er gjörð, og sem hefur í för með sjer kostnað, er nemur um 24,000 kr., að með töldum nokkrum viðbótum, er stiptysfirvöldin hafa nákvæmar til tekið. Landshöfðingi hefur því lagt það til, að reynt verði að fá veiting á fje þessu, og hefur stjórnarráðið álitid, að það ætti að verða við þeirri tillögu, er gengur jafnframt út frá því, að nægileg vissa fáiist fyrir, að húsið þoli þetta nýja lopt. En bæði er það, að ef hafa ætti upphæð þessa, sem nemur æði miklu, með hinum áætlðu útgjöldum, mundu gjöldin fara allmikið fram úr tekjunum í áætluninni, og svo þykir og eðlilegt, að þess konar gjöld gjaldist af eigninni, og fyrir því er stungið uppá, að þau verði goldin á þennan hátt.

Við 5. grein.

1. Það sem greiða á frá prestaköllum samkvæmt lögum 27. febr. 1880, er talið af landshöfðingja 4,000 kr. á ári. En vegna þess skaða, er Oddaprestakall hefur beðið, er tarið fram á að gefa því eptir þær 700 kr. á ári, er af því eiga að greiðast um fjárhagstímabilið. Landshöfðingi mun fá þinginu lista yfir þær upphæðir, er greiðast eiga frá brauðum þeim, er áður nefnd lög hafa náð til.

2. Endurgjald á skyndilánum til embættismanna er eptir tillögum landshöfðingja talið 600 kr. á ári.

3. Þessi upphæð er talin eins og í fjárlögum fyrir 1884 og 1885.

Við 6. grein.

Tillagið úr ríkissjóði er talið samkvæmt lögum 2. janúar 1871 um stöðu Íslands í ríkinu. Frá þessum tekjum eru fyrir fram dregin útgjöldin í 8. grein til hinnar æðstu innlendu stjórnar landsins og fulltrúa stjórnarinnar á alþingi 1887; og eru útgjöldin til fulltrúa stjórnarinnar á alþingi í sjerstökum konungs úrskurði 21. maí 1885 sett 2,000 kr.

2. kafli.

Útgjöld.

Við 8. grein.

Þessi útgjöld eru talin einsog í síðustu fjárlögum.

Við 9. grein.

Eins er um þessa grein. Í þessa grein eiga og að koma þær 41 kr. og 55 kr. á ári, er greiðast af alþingishúsinu í lóðar- og kirkjugjöld, og áður hafa goldnar verið af gjaldlið 17. greinar (óviss útgjöld), og eins gjöld til aðgerðar, sem 1883 hafa verið 8 kr. 46 a.

B. 1. a.

	1886.	1887.	alls.
	kr. a.	kr. a.	kr. a.
Forstjórinn í landsyfrrjettinum, skipaður 7. nóvbr. 1877, laun.....	5,800.	5,800.	11,600.
Fyrsti dómandi í sama rjetti, skipaður s. d., laun	4,000.	4,000.	8,000.
Annar dómandi í sama rjetti, skipaður 12. apríl 1878, laun.....	4,000.	4,000.	8,000.
Bæjarfógetinn í Reykjavík, skipaður 16. ágúst 1878, laun.....	3,000.	3,000.	6,000.
Sýslumaðurinn í Árness sýslu, skipaður 6. nóvbr. 1878, laun.....	3,500.	3,500.	7,000.
Sýslumaðurinn í Húnavatns sýslu, skipaður 12. apríl 1877. laun 3,500 kr. „ aur. viðbót fyrir sjálfan hann... 1,144 — 8 —	4,644. 8	4,644. 8	9,288. 16
Sýslumaðurinn í Mýra- og Borgarfjarðarsýslu, skipaður 6. nóvbr. 1878, laun	3,500.	3,500.	7,000.
Sýslumaðurinn í Þingeyjarsýslu, skipaður 13. maí 1876, laun.....	3,500.	3,500.	7,000.
Sýslumaðurinn í Skaptafells sýslu, skipaður 6. jan. 1883, laun.....	3,000.	3,000.	6,000.
Sýslumaðurinn í Rangárvalla sýslu, skipaður 25. maí 1861. laun 3,000 kr. „ aur. viðbót fyrir sjálfan hann... 300 — 78 —	3,300. 78	3,300. 78	6,601. 56
Sýslumaðurinn í Gullbringu- og Kjósar sýslu, skipaður 16. ágúst 1878, laun	3,000.	3,000.	6,000.
Sýslumaðurinn í Snæfellsnes- og Hnappadals sýslu, skipaður 12. apríl 1878, laun.....	3,000.	3,000.	6,000.
yfir um...	44,244. 86	44,244. 86	88,489. 72

	1886.	1887.	alls.
	kr. a.	kr. a.	kr. a.
handan að...	44,244. 86	44,244. 86	88,489. 72
Sýslumaðurinn í Ísafjarðar sýslu og bæjarfógetinn í Ísafjarðar kaupstað, skipaður 16. apríl 1879. laun sem sýslumaður..... 3,000 kr. — — bæjarfógeti..... 500 —	3,500.	3,500.	7,000.
Sýslumaðurinn í Skagafjarðar sýslu, skipaður 2 júlí 1884, laun.....	3,000.	3,000.	6,000.
Sýslumaðurinn í Eyjafjarðar sýslu og bæjarfógetinn í Akureyrarkaupstað, skipaður 22. oktbr. 1858. laun sem sýslumaður..... 3,000 kr. „ aur. — — bæjarfógeti..... 500 — „ — viðbót fyrir sjálfan hann.. 612 — 32	4,112 32	4,112 32	8,224. 64
Sýslumaðurinn í Norðurmúla sýslu, skipaður 30. júní 1880, laun.....	3,000.	3,000.	6,000.
Sýslumaðurinn í Dala sýslu, skipaður 25. júlí 1883, laun ..	2,500.	2,500.	5,000.
Sýslumaðurinn í Barðastrandar sýslu, skipaður 3. maí 1881, laun.....	2,500.	2,500.	5,000.
Sýslumaðurinn í Stranda sýslu, skipaður 25. júlí 1863, laun.....	2,500.	2,500.	5,000.
Sýslumaðurinn í Suðurmúla sýslu, skipaður 29. júní 1872, laun..... 2,500 kr. „ aur. viðbót fyrir sjálfan hann.. 753 — 49 —	3,253. 49	3,253. 49	6,506. 98
Sýslumaðurinn í Vestmannaeyja sýslu, skipaður s. d., laun.....	1,914 42	1,914. 42	3,828. 84
samtals...	70,525. 09	70,525. 09	141,050. 18

Laun forstjórans og dómendanna í yfirjettinum eru talin samkvæmt lögum 15. oktbr. 1875 10. gr., en laun sýslumanna og bæjarfógeta og það, sem þeim er lagt sem viðbót fyrir sjálfa þá, samkvæmt lögum 14. desbr. 1877 4., 5. og 7. gr., sbr. lög 25. oktbr. 1879, og lög 8. nóvbr. 1883.

B. 1. c. Þessi liður er eins og í fjárlögunum fyrir 1884 og 1885.

B. 2. Upphæð þessi er talin samkvæmt lögum 14. desbr. 1877, 6. gr.

B. 3. Til hegningarhússins í Reykjavík og til viðhalds á fangelsunum eru talin þessi útgjöld.

a. laun umsjónarmannsins.....	800 kr.
þóknun handa dómkirkjuprestinum	100 —
— — læknum	60 —
	960 kr.
b. viðurværi handa 8 fongum, 42 aur, fyrir hvern fanga á dag, 1,226 kr. 40 aur., sem er talið hjer.....	1,225 kr.
3 skammtar af miðdegismat handa umsjónarmanni hver uppá 21 eyr., hjer um bil.....	230 —
þvottur.....	30 —
til eldiviðar og ljósa	520 —
útgjöld við bygginguna sjálfa og áhöld	400 —
til þess að útvega verkefni.....	500 —
ýmisleg útgjöld.....	150 —
	3,055 —
	4,015 kr.
Arður af verkvinnu er, að frá dregnu því, sem notað er í þarfir hegningar- hússins sjálfs, talinn	615 —
	3,400 kr.
c. kostnaður við viðhald fangelsanna	300 —
	3,700 kr.

Aðal gjalda upphæðin á þessum lið er hin sama sem veitt var í fjárlögum fyrir 1884 og 1885, og hefur þeim 300 kr., er alþingi í síðustu fjárlögum færði niður með útgjöldin til eldiviðar og ljósa og til viðhalds fangelsanna, eptir sjónhending verið jafnað niður á þessa tvo liði.

B. 4. Í þessari grein eru talin þessi útgjöld á ári:

a. þóknun handa tveimur settum málafærslumönnum við landsyfirrjettinn ...	1,600 kr.
b. laun sendiboðans við yfirrjettinn.....	60 —
c. til eldiviðar í yfirrjetarstofunum	60 —
d. til viðurbalds á yfirrjetarstofunum, áhöldum og til þess að halda húsunum hreinum, og fl.....	80 —
e. kostnaður við sakamál og lögreglumál.....	1,000 —
f. kostnaður við gjafsóknarmál.....	300 —
	3,100 kr.

Í öllum þessum útgjaldaliðum eru taldar hinar sömu upphæðir, sem veittar eru með fjárlögum fyrir 1884 og 1885. Að því leyti, er snertir útgjöld þau, sem talin eru í liðunum e. og f., skal vísað til laga 2. nóvbr. 1877, 2. gr., og laga 12. júlí 1878, 5. gr.

C. 1. Þar eð upplagið á stjórnartíðindunum er aukið svo, að það frá byrjun þessa árs nemur 1,500 expl., og þar sem til prentunar í C deildinni er fyrirbyggjandi í undirbúningi mikið efni í landshagsskýrslu, þá er farið fram á, að hækka þenna gjaldlið í 2,542 kr., og liðast hann sundur þannig:

þóknun fyrir útgáfu og útbýtingu tíðindanna, fjárhald og reikningastörf	300 kr.
til pappírs og prentunar deildarinnar B. 22 arkir, og deildarinnar C. 15 arkir, örkin á 43 kr.	1,591 —
til kostnaðar við sending með póstum	150 —
þóknun fyrir að semja skýrslur um landshagi, m. m. 50 kr. fyrir örkina	750 —
	2,791 kr.

Frá þessu gengur það, sem áskrifendur borga, 150 expl., hvert á 1 kr. 66 aur.	249 —
---	-------

verða þá útgjöldin á ári... 2,542 kr.

C. 2. Eins og í fjárlögunum fyrir 1884 og 1885.

C. 3. Brunabótagjaldið fyrir Mððruvallaskólann er fært yfir á þennan lið, og þarsem reyna ætti að tryggja Reykjanesvitann fyrir eldsvoða fyrir 50,000 kr., er enn fremur bætt 150 kr. við til þess.

C. 4. Er eins og í fjárlögum fyrir 1884 og 1885.

C. 5. Sömmuleiðis.

C. 6. Að því leyti, er snertir þenna útgjaldalið, sem er samhljóða síðustu fjárlögum, skal vísað til stjórnartíðindanna fyrir 1880 B, 26. bls.

C. 7. Þar eð landshöfðingi álitur, að upphæð sú, sem veitt var á fjárlögunum fyrir 1884 og 1885 til vitans á Reykjanesi, sje eigi nægilega stór, er farið fram á að færa upphæðina, sem var 2,800 kr. upp í 3,000 kr. um árið, eins og hún var í fjárlagafrumvarpinu fyrir 1884 og 1885. Útgjöldin eru þessi á ári:

a. laun vitamannsins	1,200 kr.
b. til eptirlits með vitanum	100 —
c. til þess að kaupa 4,000 potta af olíu, hjer um bil.	1,200 —
d. til þess að kaupa lampakveiki og verkefni til fægingar og fl.	150 —
e. til þess að kaupa 20 skæ af steinkolum	120 —
f. til viðurbalðs á húsum og áhöldum	200 —
g. afgjald af lóðinni	30 —

alls... 3,000 kr.

C. 8. Þessa grein er farið fram á að hafa óbreytta eins og áður; það sem einkum er haft fyrir augum með þeirri fjárveiting, eru vörður með vita, eins og sú, er sett hefur verið á Garðskaga, og sem talin er að gjöra mikið gagn.

C. 9. Er eins og í fjárlögunum fyrir 1884 og 1885.

C. 10. Sú raun hefur orðið á, að fjárupphæð sú, er veitt var eptir áætlun í fjárlögunum fyrir 1884 og 1885, hefur orðið ónóg, þar sem bindi það af lagasafninu, er þegar er út komið, hefur orðið nokkru stærra en 40 arkir, en við þá arkatölu hefur upphæðin verið miðuð, en þar við bætist og, að álíta má, að bindi þau, er eptir eru, muni einnig verða nokkru stærri en 40 arkir; fyrir því er farið fram á að hækka fjárupphæðina þannig, að hún sje miðuð við 50 arka bindi, og verður hún þá 2,460 kr. fyrir hvert bindi. Þessi upphæð kemur þannig fram:

Samkvæmt samningnum við háskólabóksala Høst, á hann að fá fyrir	
40 arka bindi.....	1,000 kr.
fyrir hverja örk, er þar fer fram úr 26 kr., — 10 arkir, — öркиn á 26 kr. ..	260 —
fyrir að safna efninu og búa undir prentun m. m. 24 kr. fyrir hverja örk	1,200 —
	2,460 kr.

Þar sem enn fremur má álíta æskilegt, að það, sem eptir er af lagasafninu, sem mun vera um 2 bindi, komi út svo fljótt sem unnt er, og þar sem útgáfunni mun geta orðið flýtt svo, að lokið verði við safnið á fjárhagstímabilinu, þá er hjer farið fram á, að fá veiting á nefndri fjárupphæð fyrir hvert árið um sig.

C. 11. Þessi gjöld liðast þannig sundur:

Til Reykjavíkur dómkirkju samkvæmt matagjörð prófasts:

I. Til að útvega ornamenta og instrumenta handa kirkjunni sjálfri:

a. nýtt altarisklæði.....	550 kr.
b. nýr hökull.....	150 —
c. ofn í kórnum	250 —
d. 8 bekkir	88 —
	1,018 kr.

II. Aðgjörð á líkhúsinu

Aðgjörð á kirkjugarðinum

1,957 kr.

527 —

2,484 —

3,502 kr.

flyt... 3,502 kr.

	fluttar...	3,502 kr.
Til aðgerðar á Munkaþverár klausturs kirkju.	520 kr.	
Til kirkjugarðsins.	85 —	
		605 —
Til aðgerðar á Möðruvalla klausturs kirkju.	620 —	
Til aðgerðar á Vestmannaeyjakirkju.	1,600 —	
		6,327 kr.

Að því er snertir útgjöldin til Reykjavíkur dómkirkju, skal þess getið, að prófastur hefur enn fremur álitid nauðsynlegt, að útvega húsrúm fyrir ókistulögð lík og til geymslu graftóla, en landshöfðingi hefur eigi álitid, að brýna nauðsyn bæri til þessa. Landshöfðingi mun láta þinginu í tje nákvæmari skýrslur um öll þau útgjöld, er í þessum lið hafa talin verið.

Við 11. grein.

1. Þessi grein liðast í sundur á þennan hátt:

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.
Landlæknirinn á Íslandi, að auki forstöðumaður læknaskólans í Reykjavík.	4,000.	4,000.	8,000.
læknirinn í 1. læknahjæraði.	1,900.	1,900.	3,800.
— í 2. —.	1,500.	1,500.	3,000.
— í 3. —.	1,500.	1,500.	3,000.
— í 4. —.			
laun.	1,900 kr.		
viðbót fyrir sjálfan hann.	86 —		
	1,986.	1,986.	3,972.
læknirinn í 5. læknahjæraði.	1,500.	1,500.	3,000.
— í 6. —.			
laun.	1,900 kr.		
viðbót fyrir sjálfan hann.	316 —		
	2,216.	2,216.	4,432.
læknirinn í 7. læknahjæraði.	1,500.	1,500.	3,000.
— í 8. —.	1,500.	1,500.	3,000.
— í 9. —.	1,500.	1,500.	3,000.
— í 10. —.	1,500.	1,500.	3,000.
— í 11. —.			
laun.	1,900 kr.		
viðbót fyrir sjálfan hann.	28 —		
	1,928.	1,928.	3,856.
flyt.	22,530.	22,530.	45,060.

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.
fluttar...	22,530.	22,530.	45,060.
læknirinn í 12. læknahjæraði	1,500.	1,500.	3,000.
— í 13. —	1,500.	1,500.	3,000.
— í 14. —	1,500.	1,500.	3,000.
— í 15. —	1,900.	1,900.	3,800.
— í 16. —	1,500.	1,500.	3,000.
— í 17. —	1,500.	1,500.	3,000.
— í 18. —	1,500.	1,500.	3,000.
— í 19. —	1,500.	1,500.	3,000.
— í 20. —			
laun	1,500 kr.		
viðbót fyrir sjálfan hann	496 —		
	1,996.	1,996.	3,992.
sanatals...	36,926.	36,926.	73,852.

Laun landlæknisins eru talin samkvæmt lögum 8. nóvbr. 1883; laun læknanna samkvæmt lögum um aðra skipun á læknahjeruðunum á Íslandi og fl. 15. oktbr. 1875, 3. gr., 1. staflíð, og launaviðbótin handa læknunum í 4., 6., 11. og 20. læknahjæraði samkvæmt 3. gr. 2. stafl. í tjeðum lögum; skal hjerum vísað til athugasemdanna við fjárlagafurvarpið fyrir 1878 og 1879.

2. Eins og í fjárlögum fyrir 1884 og 1885.

3. Í þessum lið eru talin eptirfylgjandi útgjöld:

	1886.	1887.
a. styrkur til sjúkrahússins í Reykjavík	800 kr.	800 kr.
b. styrkur til sjúkrahússins á Akureyri	400 —	400 —
c. launaviðbót tveggja yfirsetukvenna í Reykjavík, fyrir sjálfar þær	48 —	48 —
d. til kennslu yfirsetukvenna	1,000 —	1,000 —
e. til þess að kaupa verkfæri handa yfirsetukonum	200 —	200 —
	2,448 kr.	2,448 kr.

Liðirnir a—c. og e. eru samhljóða fjárlögum fyrir 1884 og 1885. Útgjöldin, sem talin eru í liðnum d. og e., skulu samkvæmt yfirsetukvenna lögum 17. desbr. 1875, 4. gr. greiddast úr landssjóðnum.

Með hæstarjettardómi hefur hjæraðslæknur, er kenna yfirsetukvennafræði, verið dæmdur rjettur til að fá þóknun fyrir kennsluna, og er því með tilliti til þessa farið fram á, að hækka útgjöldin í liðnum d., til kennslu yfirsetukvenna, um 200 kr. Um það, hvort landlækni beri þóknun fyrir kennslu yfirsetukvenna, er þegar höfðað mál. Jafnvel þótt ráð sje gert fyrir því, að landssjóðurinn vinni mál þetta, og þótt þeim, er læra vilja yfirsetukvennafræði, verði vísað til að fá kennslu hjá honum, eins og drepíð er á í álitu fjárlaganefndar neðri deildar 1883, sem stjórnnarráðinu þó sýnist ekki koma heim við lög 17. desbr. 1875, þá verður þó eigi komið hjá þessari hækun vegna þess ferða-kostnaðarauka, er af því mundi leiða.

Við 12. gr.

1. Í þessum lið er talið:

laun handa póstmeistararans í Reykjavík samkvæmt lögum um laun íslenzkra emkættis- manna 15. óktbr. 1875, 12. gr. og fjárlögunum fyrir 1884 og 1885	2,400 kr. á ári.
laun handa póstafréiðslumönnum	3,200 — —
laun handa brjefhirðingarmönnum	1,400 — —

7,000 kr. á ári.

Öll þessi gjöld eru samhljóða fjárlögunum fyrir 1884 og 1885.

2. Samkvæmt fjárlögunum fyrir 1884 og 1885.

3. Þessi útgjöld eru:

a. endurgjald fyrir skrifstofukostnað póstmeistarans samkvæmt lögum 15. óktbr. 1875, 14. gr.	600 kr.
viðbót, veitt á fjárlögunum fyrir 1880—1881.	400 —
	1,000 kr. á ári.
b. fæðispeningar og endurgjald fyrir ferðakostnað til hins sama	200 — —
c. þóknun til sama fyrir ábyrgð þá, sem er því samfara, að taka við póstávisana upphæðum þeim, sem borgaðar eru til hans, ef misteljast kann, 1 af 1,000, hjer um bil.	200 — —
d. ýmislegt prentað, svo sem sendingaskrár, viðskiptabækur, registur o. fl.	200 — —
e. til þess að útvega áhöld og til viðurhalds á þeim	500 — —
f. útgjöld, sem uppá kunna að koma	150 — —
g. 1 brjefberi í Reykjavík	50 — —

2,300 kr. á ári.

Allir eru gjaldliðirnir samhljóða fjárlögum fyrir 1884 og 1885.

Við 13. grein.

A. a. Hjer undir kemur:

			1886.	1887.	alls.
			kr.	kr.	kr.
Biskupinn yfir Íslandi, skipaður frá 1. apríl 1866:					
	1886.	1887.			
laun	7,000 kr.	7,000 kr.			
viðbót fyrir sjálfan hann	632 —	632 —			
			7,632.	7,632.	15,264.
Dómkirkjupresturinn í Reykjavík:					
laun á ári		500 kr.			
húsaleigustyrkur		300 —			
			800.	800.	1,600.
			8,432.	8,432.	16,864.

Þessi laun m. m. eru talin samkvæmt fjárlögunum fyrir 1884 og 1885.

A. b. 1. Tillag landssjóðsins samkvæmt lögum um skipun prestakalla 27. febr. 1880 hefir landshöfðingi talið að muni verða 11,000 kr. 1886 og 12,000 kr. 1887. Með því svo er talið í 5 gr. 1. frumvarpsins, að goldnar verði í landssjóð samkvæmt sömu

lögum 3,300 kr. hvort árið, verða útgjöldin fyrir 1886 7,700 kr. og 1887 8,700 kr. meiri en tekjurnar. Landshöfðingir mun leggja fyrir þingið lista yfir upphætur þær, er samkvæmt tjedum lögum eru lagðar til fátækra prestakalla nú sem stendur.

A. b. 2. Bráðabirgðaruppbót á fátækum brauðum, er á yfirstandandi fjárhags-tímabili nemur 5,000 kr. á ári, er eftir tillögum landshöfðingja færð niður í 4,000 kr. fyrir 1886 og 3,500 kr. fyrir 1887. Til þessa tíma hafa að eins losnað 2 af brauðum þeim, er á síðastliðnu fjárhagsári hafa notið góðs af fjárveitingunni, og hafa við það fallið burt 2 skammtar, en það eru 400 kr. á ári.

A. b. 3. Þessi útgjöld eru hin sömu sem í fjárlögnum fyrir 1884 og 1885.

A. b. 4. Eftir tillögum landshöfðingja er þessi liður færður niður um 500 kr. á ári; hingað til hefur helmningnum af fjárveiting þessari verið varið handa prestsekkjum, en eftir að lög 3. oktbr. 1884 um eptirlaun prestsekkna eru komin út er líklegt, að lækka megi þennan helming niðar að hálfu. Þessi helmingur fjárveitingarinnar verður eigi felldur að öllu leyti burt, af því að hana þarf, einnig eftir að lög þessi eru komin út, handa nokkrum prestsekkjum, það er að segja þeim, sem hafa minni eptirlaun en 100 kr. á ári samkvæmt hinum eldri reglum, því að eftir því sem lög in eru orðuð verða þau eigi heimfærð til þeirra.

A. b. 5. Eftir tillögum landshöfðingja er þessi liður færður niður í 1,500 kr. á ári samkvæmt lögum 3. oktbr. 1884.

A. b. 6—8. Þessi útgjöld eru samhljóða fjárlögum 1884 og 1885.

A. b. 9. Af því að af fáir hafa tekið embættispróf í guðfræði, hafa eigi allfá brauð verið prestslaus um lengri tíma, en hægt er að skylda, nágrannaprest til að þjóna þeim meðan þau standa laus. Nágrannaprestarnir munu auðvitað að öllum jafnaði vera fánlegir til þess að þjóna lausum brauðum framvegis með vanalegum kjörum, það er að segja að fá tekjar brauðsins fyrir að þjóna því ásamt tekjunum af sínu eigin brandi, en standum eru tekjur brauða svo litlar í samanburði við erfðileikana á þjónustu þess, að það er næsta torvelt, eftir því sem biskupinn hefur skýrt frá, að fá brandinu þjónað, enda mælir sanngirni með því að endurgjaldið sje meira. Samkvæmt lögum 27. febr. 1880 er eigi hægt að ráða bætur á þessu með því að verja tillagi úr landssjóði, sem ákveðið er handa minni brauðum, því að eftir þessum lögum má fyrst greiða tillag þetta til brauðsins, þegar það er algjörlega veitt í fyrsta sinni á ný eftir að lög þessi hafa náð gildi. Fyrir því er beðið um fjárveitingu til þess að verja í þeim tilfellum, sem nú hefur verið nefnt, samkvæmt tillögum landshöfðingjans er hún sett 1,000 kr. ár hvert á fjárhags-tímabilinu.

B.

I. Prestaskólinn.

a. Útgjöldin í þessari grein liðast í sundur eins og hjer segir:

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.
Forstöðumaður prestaskólans, skipaður 25. júní 1866.			
1886. 1887.			
laun samkvæmt lögum 15. oktbr. 1875, 13. gr.	4,600 kr.	4,600 kr.	
viðbót fyrir sjálfan hann samkvæmt sömu lögum, 7. gr. 3. staflíð	532 —	532 —	
	5,132	5,132	10,264
Fyrsti kennari við tjeðan skóla:			
laun samkvæmt lögum 15. oktbr. 1875, 13. gr., á ári	2,400 kr.		
viðbót fyrir sjálfan hann, samkvæmt sömu lögum, 7. gr. 1 staflíð	784 kr.		
	3,184	3,184	6,368
Annar kennari við sama skóla:			
laun samkvæmt lögum 15. oktbr. 1875, 13. gr., á ári	2,000 kr.	2,000	4,000
samtals...	10,316	10,316	20,632

b. Útgjaldaliðirnir 3—6 eru samkvæmt fjárlögum fyrir 1884 og 1885. Aptur á móti er farið fram á það í 1. lið að veita 22 lærisveinum húsaleigustyrk, með því að tala þeirra er nú 13, og líklegt er að tala þeirra muni fara mjög mikið vaxandi, svo að húsaleigustyrkur sá sem veittur er fyrir 1884 og 1885, muni alls eigi nægja. Samkvæmt því sem forstöðumaður skólans hefur lagt til og stiptsyfirvöldin hafa mælt fram með er stungið upp á því í 2. lið að fjölga ölmusunum þannig að þær verði 5 í stað tveggja. Í 8. lið er farið fram á að hækka gjaldliðinn um 100 kr. vegna nauðsynlegra útgjalda í prestaskólahúsinu. Samkvæmt tillögu forstöðumannsins, er stiptsyfirvöld og landshöfðingi hafa mælt fram með, er farið fram á það í 7. lið, að veittar verði 350 kr. til þess að fá harmoníum, er hafa megi við kennsluna í framburði og sálmasöng.

II. Læknaskólinn.

a. Útgjöldin í þessari grein liðast sundur á þennan hátt:

Þóknun sú sem veitt er læknum í fyrsta læknishjaraði fyrir að kenna við	
skólann nemur samkvæmt lögum 11. febr. 1876.....	800 kr.
og laun hins fasta kennara eru samkvæmt lögum 8. nóvbr. 1883.....	2,400 —
alls á ári...	3,200 kr.

b. 1. og 2. Þessi útgjöld eru eins og þau voru veitt í fjárlögum fyrir 1884 og 1885.

b. 3. Í þessum gjaldlið voru veittar 600 kr. fyrir 1883 og 300 kr. fyrir 1884; er farið fram á að setja hann 600 kr. á ári, því að eftir því, sem forstöðumaður skólans skýrir frá, er fjárupphæð þessi nauðsynleg til bókaþaua og verkfæra handa skólanum.

b. 4. Er alveg eins og í fjárlögum fyrir 1884 og 1885.

b. 5. Lærisveinarnir eru nú 8 að tölu og því er lagt til, að auka húsaleigustyrkinn svo að hann nægi handa 8 lærisveinum.

b. 6. Eftir því sem stíptsyfirvöldin og landshöfðingi hafa lagt til eftir beiðni forstöðumanns læknaskólans er beðið, um 100 kr. til þess að veita þóknun fyrir tíma-kennslu í efnafræði. Þessi kennsla hefur eigi litla þýðingu fyrir lærisveinana, enda er hún mikilsverð. Björn Jensson, kennari við hinn lærða skóla hefur hingað til leyst kennsluna af hendi án alls endurgjalds, en það þykir rjett vera að hann fái hæfilegt endurgjald fyrir starfa sinn.

b. 7. Er eins og í fjárlögum fyrir 1884 og 1885.

III. Hinn lærði skóli.

a. laun.

forstjóri hins lærða skóla.....	4,200 kr.
yfirkennarinn	3,200 —
fyrsti kennari.....	2,400 —
annar kennari	2,400 —
þriðji kennari.....	2,000 —
fjórði kennari.....	2,000 —
fimmti kennari.....	2,000 —

18,200 kr.

Gjaldliðurinn er í heild sinni samkvæmur fjárlögum fyrir 1884 og 1885.

b. Gjaldliðir þeir, er hjer eru taldir, eru einnig samkvæmir fjárlögum þeim, er nú gilda, með þeirri einu undantekning, að farið er fram á að hækka laun dyravardar frá 900 til 1,000 kr. á ári, eftir tillögum stíptsyfirvaldanna og landshöfðingja.

c. 1—3. Útgjöld þessi eru samkvæm fjárlögum fyrir 1884 og 1885.

c. 4. Með því að fje það, sem veitt hefur verið til tímakennslu 1883 og 1884 hefur reynzt ónóg, er farið fram á að hækka þennan gjaldlið um 100 kr. á ári samkvæmt tillögum landshöfðingjans.

c. 5—8. Þessi Útgjöld eru eins og í fjárlögum fyrir 1884 og 1885.

IV. Gagnfræðaskólinn á Möðruvöllum.

a. laun.

skólastjóri	3,000 kr. á ári.
fyrsti kennari	2,000 — —
annar kennari	1,600 — —
	6,600 kr. á ári.

Launin eru talin samkvæmt lögum 4. nóv. 1881.

b. Þessi útgjöld eru eins og í fjárlögum fyrir 1884 og 1885; útgjöldin í 4. lið eru einungis færð niður um 150 kr., er færðar hafa verið yfir í 10. gr C. 3 (ábyrgðargjald).

V. Önnur kennsla.

a. Er eins og í fjárlögum fyrir 1884 og 1885.

b. Með því að barnaskólar fara fjölgandi, og þörfin fyrir fleiri skóla fer sífellt vaxandi, er farið fram á samkvæmt tillögu landshöfðingja að hækka gjaldlið þennan um 1,000 kr. á ári.

c. Landshöfðinginn hefur skýrt frá því, að auk styrksins, er veittur hafi verið Flensborgarskóla 1884 hafi eigi verið færi á að veita af þessu fje annan styrk en 300 kr. til alþýðu skóla í Laufási í Þingeyjar sýslu. Eftir tillögum hans er því farið fram á að færa gjaldlið þennan niður um 3,000 kr. á ári, og veita skólanum í Flensborg 2,500 kr. af þessu fje, með því að hann er bæði verður fyrir ríflegan styrk og þurfandi fyrir hann.

d. Er eins og í fjárlögum fyrir 1884 og 1885.

C. 1. Upphæð sú, sem farið er fram á, að veitt verði á ári handa landsbókafninu og fyrir umsjón með alþingishúsinu millum þinga er 2,800 kr. og liðast þannig í sundur.

1. laun bókavardar	1,000 kr.
2. laun hans fyrir að hafa umsjón með alþingishúsinu og áhöldum í því millum þinga	100 —
3. til þess að semja bókaskrá	400 —
4. til bókakaupa	600 —
5. til eldiviðar og áhalda m. m.	600 —
6. brunabótagjald fyrir safnið	100 —

alls á ári... 2,800 kr.

Ern allir þessir gjaldliðir eins og í fjárlögum fyrir 1884 og 1885.

C. 2—4. Þessi gjöld eru talin samkvæmt fjárlögum fyrir 1884 og 1885.

Við 14. grein.

Útgjöldin samsvara tekjunum sem taldar eru í 5. gr. 2 og 3.

Við 15. grein.

Að því er snertir eptirlaun og styrktarfje er á landssjóði hvíla, skal vísað til fylgiskjals þess, er fer með frumvarpinu. Þessi gjaldliður er hækkaður upp í 60,000 kr., er einnig fært yfir á hann 50 kr. viðbót við eptirlaun sjera J. Thórarensens, er veitt er í 13. gr. A. b. 5 í fjárlögum fyrir 1884 og 1885.

Við 16. grein.

1. Af því að það er æskilegt að Thóroddsen kennari haldi áfram jarðfræðisnámi sínu og rannsóknum, er farið fram á að að veita honum jafnmikinn styrk til þessa, og honum hefur verið veittur á núverandi fjárhagstímabili.

2. Þó að eigi hafi þurft að nota styrkinn, sem veittur er í þessum gjaldlið til gufubátsferða á Ísafirði, er þó lagt til að fjárveiting þessi verði endurtekin, með því að eigi verður ætlað að hætt sje við fyrirtæki þetta.

3. B. Gröndal kennari hefur skýrt frá því, að hann haldi áfram bókfærðis störfum sínum, er honum var veittur styrkur til í fjárlögum fyrir 1884 og 1885. Er því lagt til að endurtaka fjárveiting þessa.

4. Sömu fjárupphæð er stungið uppá að veita sem á núverandi fjárhagstímabili.

5. Þennan gjaldlið er lagt til að færa upp um 1,000 kr. og er þetta komið af því að sá hlutinn sem landshöfðinginn hefur til umráða af fje því, sem nú er veitt, hefur reynzt alveg ónógur til þess að veita styrk, sem beðið hefur verið um, og sem hefði verið mjög æskilegt að láta í tje. Fremur öðru hefur það verið haft fyrir augum, að í seinni tíð hefur verið allopt sótt um styrk til þess að geta lært söng og hljóðfærslátt.

Við 17. grein.

Samhljóða fjárlögum fyrir 1884 og 1885.

Við 18. grein.

Fylgiskjal.

Skrá yfir eptirlaun til embættismanna og embættismannaekkna og barna, sem hvíla á hinum íslenska landssjóð.

A. Embættismenn.		kr.	a.
1.	C. H. U. Bolbroe, hjerðslæknir á Vestmannaeyjum.....	400.	
2.	Adolph Christian Baumann, sýslumaður í Gullbringu- og Kjósar sýslu	982.	18
3.	Þórður Guðmundsson, sýslumaður í Árnessýslu	1,887.	18
4.	Þorsteinn Jónsson, sýslumaður í Árnessýslu	2,751.	92
5.	Árni Gíslason, sýslumaður í Skaptafells sýslu	1,686.	16
6.	Benedikt Gröndal, kennari við lærða skólann í Reykjavík	800.	
	kon. úrskr. 13. apr. 1883, stj. br. 4. apr. s. á.; frá 1. maí 1883.		
7.	Eggert Briem, sýslumaður í Skagafjarðar sýslu	2,570.	84
	kon. úrskr. 31. oktbr. 84, stj. br. 31. oktbr. s. á. frá 1. ágúst 1884.		
	alls...	11,078.	28
B. Embættismanna ekkjur og börn.			
1.	Guðrún Brynjúlfsson, ekkja dr. philos. Gísla prests Brynjúlfssonar kon. úrskr. 30. júní 1837 frá 1. jan. 1836	40 kr.	
	samkvæmt fjárlögum fyrir 1884 og 1885. viðbót frá 1. jan. 1884	200 —	
			190.
2.	Nikolína María Finsen, ekkja kammerráðs yfirdómara í yfirrjetinum O. Finsens	200.	
3.	Elín Thorstensen, ekkja jústizráðs, landlæknis Jóns Thorstensens. konungs úrskr. 20. ágúst 1855. frá 1. marz 1855	164 rd. 56 sk.	
	samkvæmt lögum 31. marz 1864. viðbót frá 1. apríl 1864	35 — 40 —	
		200 rd. = 400 kr.	
	og samkvæmt fjárlögunum fyrir 1880 og 1881 viðbót	200 —	
			600.
4.	Anna María Johnsen, ekkja hjerðslæknis Eggerts Johnsens. konungs úrskr. 20. febr. 1856; frá 1. ágúst 1855.....	69 rd. 36 sk. = 138 kr. 75 a.	
	og eptir fjárlögunum fyrir 1882 og 1883 viðbót 150 — . —		
			288. 75
5.	Ragnheiður Thorarensen, ekkja sýslumanns V. Thorarensens í Stranda sýslu	100.	79
	yfir um...	1,379.	54

	handan að...	kr.	a.
		1,379.	54
6.	Pálína María Baltartína Kohl, ekkja kapteins, sýslumanns Kohl á Vestmannaeyjum	246.	22
7.	Ingileif Melsteð, ekkja amtmanns Páls Melsteðs	509.	56
8.	Clara Margrjet Snæbjörnsson, ekkja sýslumanns Jóns Snæbjörnssonar í Borgarfjarðar sýslu	212.	87
	ennfremur styrkur til húsaleigu á ári	40.	
9.	Þórdís Thorstensen, ekkja sýslumanns Jónasar Thorstensens í Suðurmúla sýslu	367.	68
10.	Ingibjörg Schulesen, ekkja kammerráðs, sýslumanns S. Schulesens í Þingeyjar sýslu	416.	60
11.	Antonia Jósefina Thorarensen, ekkja sýslumanns B. Thorarensens í Dala sýslu.	228.	
12.	Maren Ragnheiður Friðrikka, ekkja sýslumanns Jóhannesar Guðmundssonar í Mýra- og Huappadals sýslu	289.	83
	þar að auki handa yngsta syni hennar þar til hann er orðinn 18 ára:		
	Jóhannesi Ellert Kristni, fæddum 2. septbr. 1869	50.	
13.	Ingibjörg Magnúsen, ekkja sýslumanns í Dala sýslu, Kristjáns Magnúsens	262.	89
14.	Ragnheiður Thorarensen, ekkja hjerðslæknis kanselliráðs Skúla Thorarensens	273.	33
15.	Camilla Tómasson, ekkja hjerðslæknis Þórðar Tómassonar		
	frá 1. desbr. 1873	184 kr.	
	konungs úrskr, 20. júní 1874.		
	viðbót frá sama tíma	13 —	
	stjr. br. 18. nóv. 1876		197.
	ennfremur handa syni hennar 2, þartil hann er orðinn 18 ára:		
	Þórði Tómasi, fæddum 7. desbr. 1871	60.	
16.	Kristjana Havstein, ekkja amtmanns Havsteins	529.	16
	kon. úrsk. 12 nóv. 1875.		
	ennfremur handa börnum hennar til fullra 18 ára; eru þau þessi:		
	1) Elín, fædd 2. febr. 1869	100.	
	2) Gunnar Magnús, fæddur 29. marz 1872	100.	
17.	Anna Margrjet Björnsdóttir, ekkja hjerðslæknis og kanselliráðs J. Skaptasonar	250.	
18.	Þórunn Thorstensen, ekkja amtmanns, konferenzráðs Thorstensens	550.	
	yfir um...	5,762.	68

		kr.	a.
	handan að...	5,762.	68
19.	Hildur Solveig Bjarnadóttir, ekkja sýslumanns B. E. Magnússonar... ennfremur eptir kon. úrsk. 12. desbr. 1877 handa barni hennar til fullra 18 ára, Brynjólf Benedikt Bjarnasyni, fæddum 16. oktbr. 1873.....	538.	27
		80.	
20.	Sophie Dorothea Jónassen, ekkja forstjóra í landsyfírrjettinum, þórðar Jónassens	679.	75
21.	Louise Emilie Mariane Weywadt, ekkja hjeraðslæknis Weywadts frá 1. nóv. 1881.	81.	25
22.	Ragnheiður Kristjánsson, ekkja amtmanns K. Kristjánssonar	750.	
	frá 1. júní 1882.		
23.	Guðrún Guðjohnsen, ekkja organsleikara Guðjohnsens	300.	
	frá 1. jan. 1880 fjárlögin fyrir 1880 og 1881.		
24.	Valgerður Ólafsdóttir, ekkja Halldórs Jónssonar, prófests	200.	
	frá 1. jan. 1884, fjárlög fyrir 1884 og 1885.		
25.	Sigríður Blöndal, ekkja fyrv. sýslumanns Blöndal	300.	45
	frá 1. júní 1884.		
	ennfremur handa dóttur hennar, Þórunni, til fullra 18 ára, er fædd er 28. jan 1868	100.	
	kon. úrskr. 8. oktbr. 1884.		
	alls...	8,792.	40

C. Uppgjafaprestar.

er eptirlaun þeirra eru greidd úr landssjóði.

		kr.	a.
1.	Jón Eiríksson, fyrv. prestur á Stóranúpi: frá 1. septbr. 1880	410.	
2.	Arni Böðvarsson, fyrv. prestur á Eyri: frá 1. nóvbr. 1881.....	540.	
3.	Geir Bachmann, fyrv. prestur á Miklaholti: frá 6. júní 1882.....	470.	
4.	Þórarinn Erlendsson, fyrv. prestur á Hofi í Álptafirði: frá 6. júní 1882	455.	32
	yfir um...	1,875.	32

		kr.	a.
	handan að...	1,875.	32
5.	Jón Þórarinnsson, fyrv. prestur í Saurbæjarþingum: frá 6. júní 1882 190 kr. viðbót samkvæmt fjárhagslögum fyrir 1884 og 1885 .. 50 —	240.	
6.	Jóns Asgeirsson, fyrv. prestur á Rafnseyri; frá 6. júní 1882	430.	
7.	Guðmundur Jónsson, fyrv. prestur á Stóruvöllum: frá 6. júní 1883	400.	
8.	Jóhann Briem, fyrv. prestur í Hruna: frá 6. júní 1883	423.	28
9.	Jón Kristjánsson, fyrv. prestur á Breiðabólstað: frá 6. júní 1883	87.	48
10.	Stefán Arnason, fyrv. prestur á Hálsi í Fnjóskadal: frá 6. júní 1883	360.	
11.	Hjálmar Þorsteinsson, fyrv. prestur í Kirkjubæ í Hróarstungu: frá 6. júní 1883	297.	49
12.	Einar Vernharðsson, fyrv. prestur á Stað í Grunnavík: frá 6. júní 1883	370.	
13.	Hjörleifur Guttormsson, fyrv. prestur á Völlum í Svarfaðardal: frá 6. júní 1884	350.	
14.	Helgi Sigurðsson, fyrv. prestur á Melum: frá 20. nóvbr. 1883	273.	22
15.	Arngrímur Bjarnason, fyrv. prestur á Brjámslæk: frá 4. septbr. 1883	350.	
16.	Benedikt Eiríksson, fyrv. prestur í Efri-Holtþingum: frá 6. júní 1884	370.	
17.	Ólafur E. Johnson, fyrv. prestur á Stað á Reykjanesi, prófastur: frá 6. júní 1884	352.	75
18.	Þórður Thorgrímsson, fyrv. prestur í Otrardal: frá 6. júní 1884	290.	
	alls...	6,409.	54

Frumvarp

til

laga um samþykkt á landsreikningnum fyrir 1880 og 1881

(lagt fyrir alþingi 1885).

	Fjárveiting.		Reikningur.	
	kr.	a.	kr.	a.
I. Tekjur.				
1. Skattur á ábúð og afnotum jarða og á lausafje	100,000.		94,658.	04
2. Húsaskattur	3,000.		4,072.	26
3. Tekjuskattur	28,000.		29,707.	84
4. Aukatekjur	28,000.		34,973.	31
5. Vitagjald	10,000.		8,688.	35
6. Metorðaskattur	80.		84.	16
7. Erfðafjárskattur	5,000.		5,750.	24
8. Gjöld af fasteignarsölum	1,200.		1,180.	83
9. Leyfisbrjefgjöld	2,000.		3,124.	73
10. Spítalagjald	14,000.		39,334.	26
11. Gjöld af verzlun á Íslandi	74,312.		6,110.	93
12. Aðflutningsgjald	200,000.		249,698.	83
13. Tekjur af póstferðum	20,000.		22,705.	60
14. Óvissar tekjur	1,200.		4,634.	56
15. Tekjur af fasteignum landsjóðs	71,578.		68,169.	67
16. Tekjur, er snerta viðlagasjóðinn	49,275.	20	59,633.	80
Borgað upp í lán, veiting: 16,762 kr. 67 a., reikningur: 29,419 kr. 82 a.				
17. Borguð lán og skyndilán	10,792.		16,979.	32
18. Tillag úr ríkissjóði	159,388.		171,700.	
19. Borgað frá brauðum, samkv. lögum ²⁷ / ₂ 1880, f. l. 18. gr.			654.	03
alls...	777,825.	20	821,860.	76

		Fjárveiting.	Reikningur.
		kr. a.	kr. a.
II. Gjöld:			
1. Til alþingis 1881 og til borgunar fyrir endurskoðun landsreikninganna.....		36,800.	37,070. 46
2. Til umboðsstjórnar, gjaldheimtu og reikningsmála, svo og við dómgæzlu og lögreglustjórn:		.	
A. Umboðsstjórn, gjaldheimta og reikningsmál		50,016. 66	51,510. 02
B. Dómgæzla og lögreglumál.....		156,744. 08	157,308. 97
C. Ýms útgjöld		109,510.	112,247. 65
3. Til læknaSKIPUNARINNAR		79,948.	72,336. 42
4. Til póststjórnarinnar		31,820.	36,856. 68
5. Til kirkju- og kennslumálefna:			
A. Í þarfir andlegu stjettarinnar		41,490. 38	41,549. 68
B. Til kennslumálefna		108,496.	104,871. 82
C. Ýms útgjöld		19,200.	22,505. 41
6. Til skyndilána handa embættismönnum og lögboðinna bráðabirgða-lána		10,000.	22,165. 41
7. Eptirlaun og styrktarfje		48,700.	46,019. 81
8. Til vísindalegra og verklegra fyrirtækja.....		6,000.	6,574. 25
9. Til óvissra útgjalda		6,000.	8,391. 40
10. Til gagnfræðaskólans á Möðruvöllum (l. 7. nóv. 1879 og fjáraukal. 4. nóv. 1881)			22,395. 44
11. Til eptirlauna handa prestum (l. 27. febr. 1880 um eptirlaun presta)			1,080. 02
12. Tillag til brauða (l. 27. febr. 1880 um skipun prestakalla)			2,108. 33
13. Til byggingar á alþingishúsi og húsbúnaðar í alþingissölunum (fjáraukal. 4. nóv. 1881).....			25,928. 79
14. Afgangur		73,100. 08	50,940. 20
alls...		777,825. 20	821,860. 76

Eigur viðlagasjóðsins voru 31. des. 1881 809,570 kr. 50 a.

Tekjueptirstöðvar landssjóðs — 52,489 — 75 -

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Lagafrumvarp þetta er í öllum höfuðatriðum samhljóða frumvarpi til reikningslaga fyrir 1880 og 1881, er lagt var fyrir alþingi 1883, en sem ekki varð útrætt þá í frumvarpi þessu eru einungis gjörðar tvær breytingar. Önnur breytingin er sú, að

tekjueptirstöðvar landssjóðs 31. desbr. 1881, er settar voru 52,003 kr. 60 a., eru hækkaðar um 486 kr. 15 a.; kemur þetta af tekjugreinum þessum:

Afgjöld af jörðum	293 kr. 80 a.
Of galdið til pósthæðna	192 — 23 -
Gömul kongstíund	• — 12 -

486 kr. 15 a.

Fje þetta hefur síðar verið galdið til landssjóðs. Nefnd sú, er sett var af neðri deild alþingis, lagði til að hækka þennan lið enn meir. En viðvíkjandi þessu skal vísað til svara landshöfðingjans upp á athuganir landsyfirskoðunarmanna við landsreikningana fyrir 1882, og eftir orðum hans eiga fjárupphæðir þessar að falla burtu. Hin breytingin er sú að seinasta lið á lagafrumvarpinu, útgjalda eptirstöðvum landssjóðs, er sleppt samkvæmt ályktun alþingis um landsreikningana.

Að öðru leyti skal vísað til athugasemda við lagafrumvarp það, er lagt var fyrir alþingi 1883; viðvíkjandi nokkrum breytingum á lagafrumvarpinu, er samþykktar voru af alþingi við umræður um frumvarpið, skal þessa eins getið:

Við I. 2. B.

Fjárupphæð sú, 209 kr. 07 a., er landsyfirskoðunar-mönnunum þótti spurning um, hvort landssjóði skyldi endurgoldin, þykir stjórnarráðinu sanngirni mæla með, að samþykkt verði öll sem útgjöld samkvæmt þeim upplýsingum, er núverandi hjeradsfógeti Böving hefur gefið.

Við II. 9.

Fyrir allri fjárupphæð þeirri, 8,391 kr. 40 a., sem sett er í lagafrumvarpið, er nú heimild bæði í fjárlögunum, og seinni aukafjárlögum frá 3. nóvember 1881 og 8. nóvember 1883.

Við II. 10.

Ástæðan fyrir því, að samþykkt var að færa þennan gjaldlið niður um 10,585 kr. 7 a., var sú, að eigi þótti vera gjörð fullnægjandi reikningsskil fyrir því, hvernig fjárupphæð þessari hefði verið varið. En nú þykir líklegt, að unnt verði að leggja fyrir þingið í sumar reikning um þetta.

Frumvarp til laga,

sem

hefur inni að halda nokkrar ákvarðanir um hvalveiðar.

1. grein.

A fjörðum og vogum má eigi skjóta hvali eða veiða, meðan stendur á síldarveiði þar.

2. grein.

Ef einhver stundar hvalveiðar gagnstætt undanfarandi ákvörðun, skal hann sæta sektum frá 400 kr. til 2,000 kr.; og skal veiðifangið, ef nokkuð er, eða þess virði, gjört upptækt og falla til landssjóðs.

Svo skal og með fara, ef þegnar annara ríkja verða sannir að því, að stunda hvalveiðar í landhelgi eða að nota landhelgi við þær.

3. grein.

Mál, er snerta brot gegn lögum þessum, skal farið með sem opinber lögreglumál.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Alþingi samþykkti 1883 lagafrumvarp um friðun hvala, er borið var upp af þingmanna hálfu; var í því bannað að skjóta hvali, nema hnísur og höfrunga, á tímabilinu frá 1. marz til 1. nóvember ár hvert.

Nú sem stendur er eigi að staðaldri stunduð nein hvalveiði á Íslandi hvorki af Íslendingum eða öðrum dönskum þegnum. Aptur á móti hefur hvalveiði verið hafin frá föstum veiðistöðvum á Íslandi af norskum hvalveiðamanni, Svend Foyn, eða að minnsta kosti fyrir fje hans. Af umræðunum á alþingi sjest, að hvalveiði þessi hefur verið til-efni frumvarpsins. Það er algeng skoðun, að hvaladráp sje sildarveiðunum skaðlegt, með því að hvalir reki síld að landi, þar sem hægt er að veiða hana með síldarnótum.

En þessi skoðun á hvalveiðum, að þær sje í sjálfu sjer skaðlegar fyrir almenningshag, kemur eigi heim við það, er áður hefur jafnan verið talið sem sjálfsagt; stjórnin hefur ávallt áður talið hvalveiðar gagnlegar og arðsaman atvinnuveg, er vert væri vegna landsmanna að styðja og hvetja menn til; enda hefur þetta og verið gjört t. a. m. í tilsk. 13. júní 1787 I, 18. gr. og III, 3. gr. og kon. úrskr. 29. marz 1823 og 28. marz 1829. Fyrir því þótti stjórnarráðinu ástæðu bera til, áður en frekara væri að gjört, að fá skýrslur hjá mönnum, er ætla mætti, að hefðu þekkingu á því, hverja þýðingu hvalir hafa fyrir síldveiðar.

Skýrslur þær, sem þannig hafa fengizt, mun þinginu verða gefið færi á að kynna sjer. Hammer skipsforingi hefur látið í tje skýrslu, þar sem hann segir, að hann sje sannfærður um, að það hafi eigi nein veruleg áhrif á síldarhlaupin á fjörðum Íslands, hvort hvalir sjeu friðaðir meira eða minna. G. O. Sars, háskólakennari í Kristjaníu, hefur látið hið sama í ljós, en hann hefur þó getið þess, að eigi sje fjarri öllum sanni, að hvalir geti stuðlað til þess, að reka síldina, eptir að hún sje komin að landi, inn í firði og sund, þar sem gott sje að veiða hana, en að þeir einnig geti stuðlað til þess, að sundra síldartorfum og hindrað með því reglulega göngu síldarinnar. Hann hefur skýrt frá, að í norskum lögum sjeu ákvarðanir, er takmarki hvalveiðar, og að þær bæði sje sjálfum hvalveiðunum í hag, með því að þær miði til þess að hindra eyðilegging hvalanna með hæfilegum friðunarreglum, og að þær einnig miði til þess að hindra það, að hvalveiðarnar komi svo í bága við fiskiveiðarnar, að lífi fiskimanna og veiðarfærum verði hætta búin af þeim. Lagafrumvarp alþingis kvað hann sjer þykja fara allmiklu lengra, en brýna nauðsyn bæri til, með því að friðunartíminn sje svo langur, að þetta verði í reyndinni hjer um bil

sama sem að banna hvalveiðar, en slíkt muni valla vera heppilegt. Ef hvalir sje friðaðir á þeim mánuðum, er síldveiðar sje mest stundaðar, telur hann næga tryggingu fengna bæði fyrir því, að hvalirnir verði eigi eyðilagðir, og að síldveiðarnar þurfi eigi að truflast af hvalveiðunum. Bann gegn hvalveiðum í þeim fjörðum, þar sem síldarveiði stendur yfir, mundi honum, hvernig sem er, þykja bæði fullkomlega tímabært og sanngjarnlegt vegna fiskimanna. Eftir beiðni landshöfðingja hefur Árni Thorsteinsson, landfógeti, skýrt frá álitinu sínu, og hefur hann látið hið sama í ljós.

Stjórnarráðið er því á þeirri skoðun, að það sje því að eins æskilegt, að láta hvalveiðar þær hætta, er byrjaðar hafa verið á Íslandi, og sem hafa gefið tilefni til þess, að lagafrumvarpið var borið upp, ef þær eru eigi, svo sem landshöfðinginn telur, innlent heldur norskt fyrirtæki, og eigendur þess sjeu eigi búsettir á Íslandi. Ef svo er, þá þarf eigi staðfestingar á lagafrumvarpi alþingis, til þess að koma í veg fyrir fyrirtæki þetta, með því að það er þá gagnstætt gildandi lögum, er áskilja dönskum þegnum allar veiðar og fiski í landhelgi, eða sem landhelgi er notuð við. Í þessu efni hefur verið hafin rjettarrannsókn, en um árangur hennar hefur stjórnarráðið nú sem stendur eigi fengið neinar upplýsingar. Ef hvalveiðar þessar mót von reynast stundaðar á kostnað manna, sem hafa fasta búsetu á Íslandi, og eru þannig löglegar, þá þykir stjórnarráðinu það mjög varhugavert, að sett verði lög gagnvart þessu fyrirtæki og samskonar innlendum fyrirtækjum, er síðar kunna að verða hafin, þar sem svo strangar friðunarreglur eru, að þær verða í reyndinni sama sem bann gegn hvalveiðum. Stjórnarráðinu hefur því þótt það rjett vera, allraþegnsamlegast að ráða hans hátign konunginum í tilögu um málið til þess, að neita að staðfesta lagafrumvarp það, er alþingi hefur samþykkt, og hefur þessi tillaga verið aðhyllt í allrahesta konungsúrskurði 22. maí þ. á. Eftir því sem á stendur, þykir aptur á móti rjett vera að leggja, svo sem landshöfðinginn hefur lagt til, fyrir alþingi, er kemur saman í sumar, frumvarp til laga, þar sem hvalveiðar eru bannaðar í fjörðum og vogum, meðan síldveiðar standa þar yfir; samkvæmt þessu er lagafrumvarp þetta samið.

Um einstök atriði í því skal þessa getið:

Með því að síldarhlaup verða á ólíkum árstímum og jafnvel á mismunandi tímum á hinum ýmsu fjörðum, þá er eigi hægt, að binda bannið við tiltekna mánuði í árinu, en þrátt fyrir þetta mun eigi verða að miklum mun erfiðara að beita lögum þessum.

Auk nauðsynlegrar hegningarákvörðunar fyrir brot gegn 1. gr., er einnig farið fram á, að hið ólöglega veiðifang sje upptækt gjört; enn fremur hefur það þótt haganlegt, að setja nýja samskonar hegningarákvörðun og upptökuákvæði í 2. gr. um hvalveiðar þegna annara ríkja, ef þær fara fram í laga banni í landhelgi eða svo að landhelgi sje notuð við þær.

Sektir þær, sem heimilaðar eru í lögum 12. febr. 1872 um fiskiveiðar útlendra við Ísland, og sem líklega má beita gagnvart ólögmati hvalaveiði, eru nefnilega svo litlar í samanburði við ágóðann, er þessi veiði getur gefið af sjer, að þær veita eigi næga tryggingu fyrir því, að bannsins verði gætt.

Frumvarp til laga

um

breytingu á mati nokkurra jarða í Rangárvalla sýslu.

(Lagt fyrir alþingi 1885).

gr. 1.

Jarðir þær í Rangárvallasýslu, er nú skulu nefndar, skal meta til þess dýrleika, sem talinn er við hverja fyrir sig:

Nr. í jarðabók- inni frá 1861.	Nöfn jarðanna.	Dýrleiki.	
		Hdr.	Álnir.
11.	Eyjafljalla hreppur: Eyvindarhólar með rekarjetti þeim, er eign þessari til heyrir..... 6 hdr. 30 ál. hjáleigur: a) Hólakot efra..... 2 — „ — b) Hólakot syðra 1 — „ — c) Krókvöllur „ — 90 —	10	
73.	Vestur-Landeyja hreppur: Berjanes..... 10 hdr. „ ál. hjáleigur: a) Stífla..... 4 — „ — b) Berjaneshjáleiga 3 — „ —	17	

Nr. í jarðabók- inni frá 1861.	Nöfn jarðanna.	Dýrleiki.	
		Hdr.	Alnir.
74.	Ey 32 hdr. „ ál. hjáleiga: Brók 5 — „ —	37	
75.	Hemla.....	14	
90.	Eystrihóll.....	12	
91.	Ytri hóll..... 8 hdr. „ ál. hjáleiga: Grímsstaðir..... 5 — „ —	13	
Rangárvalla hreppur:			
147.	Gaddstaðir.....	3	
148.	Helluvað.....	12	
149.	Ketilhúshagi.....	3	60
150.	Brekkur.....		60
151.	Gunnarsholt með Gunnarsholtsey og eyðijörðinni Kornbrekkum	4	
153.	Heiði.....	10	
154.	Þingskálar	4	
155.	Kaldbakur	6	
156.	Bolholt (eyðijörð).....	3	
160.	Selsund	8	
163.	Steinkross (eyðijörð)	3	
164.	Reyðarvatn	18	
165.	Árbær.....	5	
170.	Keldur með eyðihjáleigunni Tungu	12	
171.	Stokkalækur.....	8	
176.	Strönd (eyðijörð)	1	
177.	Lambhagi	10	

Nr. í jarðabók- inni frá 1861.	Nöfn jarðanna.	Dýrleiki.	
		Hdr.	Álnir.
	Landmanna hreppur:		
228.	Isjar.....	1	60
229.	Skarð með býlinu Gørðum og eyðihjáleigunni Erli 15 hdr. „ ál. hjáleigur: a) Króktún 7 — „ — b) Skarðssel 2 — „ —	24	
230.	Fellsmúli	5	
231.	Árbær: a) túnlaust 3 hdr. „ ál. b) túnbletturinn „ — 24 —	3	24
232.	Hvammur	28	
233.	Hellur. 16 hdr. „ — hjáleigur: a) Gata 7 — „ — b) Látalæti 5 — „ —	28	
234.	Minnivellir	10	
248.	Bjalli ..	12	
249.	Tjörfastaðir.....	10	
250.	Hrólfssstaðahellir.....	7	
251.	Húsagarður.....	4	
252.	Stóruvellir.....	5	
253.	Stóri Klofi..... „ hdr. 36 ál. hjáleigur: a) Borg..... „ — 6 — b) Litli Klofi..... „ — 18 —		60
256.	Mörk	2	
257.	Æskiholt (eyðijörð).....	„	30
258.	Ósgröf.....	1	
259.	Skarfanæs	5	
	Merkihvoll (eyðijörð).....	„	30
	Þræstuland milli Hellnahverfis og Minnivalla	1	60

grein. 2.

Hið nýja jarðamat fyrir jarðir þær, er taldar eru í undanfarandi grein, skal öðlast lagagildi 6ta dag júnímánaðar 1886, og skal skatta, tolla og gjöld þau til almennings þarfa, sem lögð eru eða lögð kunna að verða síðar meir á jarðirnar, og enn fremur allar jarða tíundir heimta og greiða upp frá þeim degi eftir þeim dýrleika, sem áður er talinn.

Þó skal prestum þeim, er skipaðir eru í embætti á þeim tíma, er hið nýja jarðamat öðlast lagagildi, áskilinn rjettur til að fá tíund þá, er þeim ber af jörðunum eftir hinum eldra jarða-dýrleika, meðan þeir þjóna brauði því, er hlutaðeigandi jarðir heyra undir.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Eftir að jarðir þær í Rangárvallasýslu, er á seinusta árunum hafa orðið fyrir töluverðum skaða af völdum náttúrunnar, hafa verið virtar af nýju samkvæmt lögum 8da dag nóvembermánaðar 1883 og á þann hátt, er greind lög skipa fyrir, hefur lagafrumvarp það, er hjer liggur fyrir, verið samið eftir uppástungum þeim til nýs jarðamats, sem hafa verið gjörðar við virðingar þessara jarða. Sýslunefndin í Rangárvallasýslu hefur samkvæmt hinum nefndu lögum látið álit sitt um mál þetta í ljósi og hefur í því stungið upp á ýmsum lítilfjörlegum breytingum á matinu á einstöku jörðum, sem eru þessar í Landmanna hrepp:

- jörðina Árbæ stingur sýslunefndin uppá, að meta skuli til dýrleika 2 hdr. 60 álnir, en matsmennirnir hafa metið hana á 3 hdr. (túnlausa),
- Bjalla metur sýslunefndin 11 hdr., en matsmennirnir 12 hdr.
- Neðrasel metur sýslunefndin 12 hdr., en matsmennirnir 13 hdr. 3 álnir, eins og hún er metin í jarðabókinni frá 1861.
- Efrasel 12 hdr., en matsmennirnir hafa metið hana 13 hdr. 3 álnir, eins og í jarðabókinni frá 1861.
- Minnivelli 4 hdr., en matsmennirnir hafa metið hana 10 hdr.

og í Rangárvalla hrepp:

- örðina Ketilhúshaga 3 hdr., en matsmennirnir hafa metið hana 3 hdr. 60 álnir, og
- Keldur með Tungu, 10 hdr., en matsmennirnir hafa metið hana 12 hdr.

en stjórnarráðið hefur álitit rjettast, að fara eftir uppástungum matsmannanna, þaræð breytingaruppástungurnar að svo miklu leyti, sem stjórnarráðið getur sjeð, eigi styðjast við rannsóknir á jörðum þeim, er um er að ræða, en aðeins við lýsingu þá, er matsmennirnir hafa gefið.

Sýslunefndin hefur farið þess á leit, að í lagafrumvarp þetta yrði tekið upp jarðamat allra jarða í Rangárvallasýslu, einnig þeirra, er eigi er til ætlaðt að breyta jarðamati þeirra, þannig að finna mætti dýrleika allra jarða í sýslunni á sama stað, en lög 8da dag nóvembermánaðar 1883 gjöra eigi ráð fyrir, að svo verði gjört, smbr. 1. og 5. gr. og stjórnarráðið hefur eigi fundið aðra næga ástæðu til þess að fara eftir uppástungu þessari.

Stjórnarráðið hefur eigi álitit nauðsynlegt að taka virðingargjörðina í athugasemdir þessar, en landshöfðingi mun gefa þinginu kost á að kynna sjer hana og öll önnur skjöl, er snerta þetta mál.

Frumvarp til laga

um

innsetning á skepnum.

(Lagt fyrir alþingi 1885).

1. grein.

Enginn má bótalaust láta skepnur sínar ganga á landi annars manns, nema hann leyfi; þetta gildir þó eigi frá vordögum til rjetta um þann pening, er rekinn hefur verið á afrið; heldur eigi um sauðfjænað þann tíma vor og haust, sem vant er að hann gangi sjálfala í heimalöndum eptir því, sem hlutaðeigandi sveitastjórnir nákvæmar til taka. Nú gengur sá peningur, sem hjer er eigi undanskilinn, á landi manns, og á hann þá rjett á að setja hann inn.

2. grein.

Hvervetna, þá er fjænaður er þannig settur inn, á eigandi eða umráðamaður þann kost, að leysa hann út aptur, og skal hann þá greiða 3 auru fyrir hverja sauðkind og geitkind, en 30 auru fyrir hvern stórgrip, fyrir hvern sólarhring, sem peningurinn er inni. Heimilt er þeim, sem pening hefur inn sett, að halda honum, eða svo miklu af honum, er útlausnargjaldinu nemur, þar til því er lokið að fullu.

3. grein.

Nú hefur maður sett fjænað inn, og skal hann þá, svo fljótt, sem unnt er, gjöra eiganda eða umráðamanni aðvart um það. Hann skal ætla fjænaðinum nóg húsrúm, og skal hann ábyrgjast að hvorki falli hús á fje, nje það troðist undir fyrir húspröng, nje hryssur verði klumsa, en eigi varðar honum við lög, þó skepnur stangi hver aðra til bana, eða farist af þeim orsökum, sem honum verður eigi gefin sök á. Sje málnytupeningur settur inn, skal mjalta hann á hverju máli, og eignast sá málnytuna, sem inn setti; einnig skal gefa honum hey, af með þarf. Hafi eigandi eigi vitjað penings síns á 3 daga fresti, frá því hann fjekk vitneskju um það, er þeim, er inn setti, heimilt að selja hann fram til uppboðs eða svo mikinn hluta hans, að hann fái allan kostnað sinn endurgoldinn, ásamt útlausnargjaldinu. Hinn peninginn, sem eptir er, skal færa eiganda heim, og borgar hann þá endurgjald fyrir heimreksturinn. Nú hefur maður sett fjænað inn, og veit ekki hver eigandi hans er, og ber þá að álíta hann sem annan óskilapening.

4. grein.

Ef maður tekur pening sinn, sem inn hefur verið settur, úr vörzlum annars manns að honum fornspurðum, og án þess að hafa greitt útlausnargjald fyrir, varðar það allt að 50 kr. sektum. Eigi má maður reka annars pening úr sjálfs hans landi, svo til ógreiða verði eða skaða. Gjöri nokkur þetta, varðar það allt að 10 kr. sekt auk skaðabóta.

5. grein.

Ef nokkur tekur pening annars manns eða setur hann inn, þegar eigi er heimild til þess, skal hann greiða fullt endurgjald fyrir þann skaða, er af því hlýzt, og að auki allt að 10 kr. sekt.

6. grein.

Mál, sem rísa út af brotum gegn ákvörðunum laga þessara, skal fara með eftir reglum þeim, er gilda um einkamál. Sektir þær, er ákveðnar eru í lögum þessum, renna í hlutaðeigandi sveitarsjóð.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Þegar frumvarp það til landsbúnaðarlaga fyrir Ísland, sem lagt var fyrir alþingi 1883, var tekið til meðferðar á þinginu, ljet það sjer nægja að samþykkja 6. og 7. kapítula í tjeðu lagafrumvarpi með fullnaðaratkvæði, eptir að nokkrar breytingar höfðu verið á þeim gjörðar, og er þær ákvarðanir að finna í lögum 12. janúar 1884 um bygging, ábúð og úttekt jarða. En þótt báðum deildum þingsins kæmi saman um, að taka eigi lagafrumvarpið í heild sinni til nákvæmrar meðferðar, en álitu að rjett væri að ræða og samþykkja að eins nokkurn hluta þess, varð það þó ofaná hjá neðri deild að taka einnig ákvarðanir þær í 5. kapítula, er ræða um innsetning skepna, auk þeirra tveggja kapítula, er fyr var getið; vóru því 34. og 38. gr. stjórnarfrumvarpsins teknar upp í frumvarpið, og einni nýrri grein (36. gr.) bætt við það, eins og það hafði verið samþykkt í efri deild, Alþtið. C. bls. 390 (35.—40. í lagafrumvarpi deildarinnar). En þegar málið kom af nýju til efri deildar, vóru tjeðar greinar felldar úr frumvarpinu, líklega helzt af því að menn hafa verið þeirrar skoðunar, að eigi mundi verða nægur tími til þess að koma þeim breytingum á, er æskilegt væri.

Þar eð því verður eigi neitað, að ákvarðanir þær, er hjer getur um, hafi töluverða verklega þýðingu, þá hefur stjórnin, samkvæmt því er fram hefur farið í málinu, talið sjer skylt að taka þær upp í sjerstakt lagafrumvarp og leggja það fyrir alþingi; ofanritað lagafrumvarp er því í öllu verulegu samhljóða greinum þeim, er samþykktar vóru af neðri deild alþingis; þó hefur 36. gr. í frumvarpi deildarinnar og tilvísuninni til hennar í 35. gr. verið sleppt, af þeirri ástæðu, er getið var í athugasemdunum við stjórnarfrumvarpið 1883, V. kap., enda fjellst framsögumaður málsins í efri deild á þá ástæðu, er málið var rætt þar. Auk þessa hefur einni nýrri grein (6. gr.) verið bætt við, og er hún samhljóða ákvörðunum þeim, er settar vóru í 115. og 116. gr. í lagafrumvarpi því, er nú var nefnt.

Frumvarp til laga

um

breytingu á 1. gr. í lögum 27. febr. 1880 um skipun prestakalla.

(Lagt fyrir alþingi 1885).

1. grein.

Melstaðarbrauð í Húnavatns prófastsdæmi tekur yfir Melstaðar og Kirkjuhvamms sóknir. Frá brauði þessu greiðast 200 kr. í landssjóð.

2. grein.

Staðarbakkabrauð í sama prófastsdæmi tekur yfir Staðarbakka og Núps sóknir.

3. grein.

Prestsbakkabrauð í Stranda prófastsdæmi tekur yfir Prestsbakkasókn og Staðarsókn í Hrútafirði. Til brauðs þessa liggja enn fremur bæirnir Guðlaugsvík, Kolbeinsá, Heydalur og Skálholtsvík, er áður hafa heyrt Óspakseyrarsókn til.

4. grein.

Tröllatungubrauð í Stranda prófastsdæmi tekur yfir Tröllatungu, Fells og Óspakseyrar sóknir að undanteknum bæjum þeim, er áður er um getið í 3. grein. Prestssetrið skal vera á Felli í Kollafirði eða einhvers staðar í miðju brauði. Brauðið heldur 200 kr. uppbót þeirri, er því var lögð með lögum 27. febr. 1880

5. grein.

Landshöfðinginn sjer um að breytingar þær á brauðum þeim, sem um er rætt í lögum þessum, komist á svo fljótt sem auðið er, og að minnsta kosti þá er brauðin losna.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

1. og 2. grein í lagafrumvarpi þessu miða til þess að nema úr gildi þá skipun á Melstaðarbrauði og Staðarbakka í Húnavatns prófastsdæmi, er ákveðin var í lögum 27. febr. 1880; en eftir þeim átti að leggja Staðarbakka brauð niður. Staðarbakka sókn átti að sameina við Melstaðarbrauð og Núpssókn að leggjast til Staðar í Hrútafirði.

Staðabakkabrauð varð laust 1883; var þá reynt til að koma á brauðaskipun þessari; en þá kom það í veginn, að presturinn á Melstað var ófús á, að taka að sjer að þjóna brauðinu, er það væri stækkað, enda þótti honum þjónusta brauðsins þá hverjum manni ofvaxin. Sóknarmenn í Staðarbakkasókn og Núpssókn kváðu einnig hina nýju skipun mjög óhentuga. Fyrir því varð sá einn kostur, að veita hið fyrverandi Staðarbakka brauð með skyldu fyrir hlutaðeigandi prest, að setta sig við þær breytingar á brauðinu, er verða kynnu. Sóknarmenn í brauði þessu hafa enn fremur ritað til hjeradsfundar í Húnavatns prófastsdæmi og beðið um, að lögum 27. febr. 1880 yrði breytt á þann hátt, sem hjer er farið fram á, það er að segja, að Melstaðarbrauð og Staðarbakka haldi sjer óbreytt, svo sem þau hafa verið hingað til; hafa sóknarmenn sjerstaklega bent á, að það væri næsta óhentugt að sameina Núpssókn við Staðarbrauð, því að það yrði þá ákaflega erfitt brauð. Tillögu þessa samþykkti hjeradsfundur í einu hljóði, og hafa bæði biskup og landshöfðingi mælt með henni. Ef Melstaðarbrauð því á að vera eins og það hefur verið, þá getur eigi komið til mála, að frá því greiðist svo mikið gjald, sem kveðið er á í lögum 27. febr. 1880; aptur á móti sýnist hæfilegt, að setja gjaldið 200 kr. á ári.

Að því, er snertir breytingu þá á lögum 27. febr. 1880, er til er ætlað að verði við 3. og 4. grein lagafrumvarps þessa, þá er hún að einu leyti fölginn í því, að Staðarsókn verði lögð til Prestsbakkabrauðs í Stranda prófastsdæmi, en við það leggst Staðarbrauð í Hrútafirði niður, sem talið er í lögunum sjerstakt brauð (smbr. 2. gr. frumvarpsins), og að öðru leyti í því, að mestur hluti Óspakseyrarsóknar, sem heyrir til Prestsbakkabrauði, verði lagður til Tröllatungubrauðs í sama prófastsdæmi, og Prestsbakkabrauðinu fylgi

framvegis einungis bæirnir Guðlaugsvík, Kolbeinsá, Heydalur og Skálholtsvík. Uppástunga um þessa breytingu alla er gjörð af hjeraðsfundinum í Stranda prófastsdæmi; kemur hún heim við óskir þær, sem bæði Staðarsóknarmenn hafa látið í ljósi og menn á þeim 4 bæjum, er áður er um getið. Landshöfðingi og biskup hafa fallizt á uppástunguna, og biskupinn hefur getið þess, að tilhögun þessi muni verða einkar haganleg fyrir alla þá, er hlut eiga að máli, og að við hana verði breyting til mikils batnaðar. En við þetta fer svo, að Tröllatungubrauð tekur yfir 3 sóknir; verður það því bæði stórt og erfitt brauð; fyrir því er farið fram á, að prestsetrið, er nú er í Tröllatungu, verði flutt að Felli í Kollafirði, eða að öðrum bæ í miðju brauði, er annað hvort mætti fá keypt handa því eða fá í jarðaskiptum. Af sömu ástæðum þykir það og sanngjarnlegt, að brauð þetta haldi 200 kr. uppbót þeirri, er því var lögð í lögum 27. febr. 1880.

Ef breytingar þessar á skipun prestakallanna, er ákveðin er í lögum 27. febr. 1880, verða að lögum, hefur þetta auðvitað í för með sjer 600 kr. tekjumissi á ári fyrir landssjóð, en bæði má telja breytingar þessar haganlegar og að sumu leyti nauðsynlegar, og fyrir því sýnist eigi rjett, að láta þessa mótbáru ráða úrslitum málsins.

Frumvarp til laga

um

að veita stjórninni heimild til að fyrir skipa, að auglýsingar þær, sem rætt er um í opnu brjefi 27. maí 1859, verði teknar upp í stjórnartíðindin, deildina B.

(Lagt fyrir alþingi 1885).

Stjórnarráði Íslands veitist heimild til, að skipa svo fyrir, að auglýsingar þær, sem rætt er um í opnu brjefi 27. maí 1859, verði prentaðar í stjórnartíðindum fyrir Ísland, deildinni B, í stað löggilts þjóðblads, er kemur út í Reykjavík, svo sem fyrir er mælt í brjefi þessu.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Með því að stjórnartíðindin fyrir Ísland hafa smátt og smátt náð mikilli útbreiðslu eru þau vel löguð til þess, að prentaðar verði í þeim auglýsingar þær, sem rætt er um í opnu brjefi 27. maí 1859, og með því að eigi er trygging fyrir því, að jafnan muni koma út í Reykjavík þjóðblað, er vel sje lagað til þessa, hefur þótt rjett vera eptir tillögum landshöfðingja, að æskja heimildar þeirrar, sem ræðir um í frumvarpi þessu.

Frumvarp til laga

um

stofnun borgaralegs hjónabands, og uppfræðslu barna í trúarefnum,
þegar eigi hvorttveggja foreldra hafa þjóðkirkju trú.

(Lagt fyrir alþingi 1885.)

1. grein.

Hið veraldlega yfirvald skal með fullu borgaralegu lögmæti mega gefa saman hjón án þess kirkjuleg vísla sje við höfð, ef hvorugt eður eigi nema annað þeirra, er ganga vilja að eigast, hefir trú þjóðkirkjunnar.

2. grein.

Hjónaefni þau, er þannig ganga vilja í borgaralegt hjónaband, skulu bera fram um það skriflega beiðni, í kaupstöðum fyrir bæjarfógeta, og í sveit fyrir sýslumanni, þar sem þau vilja láta gefa sig saman. Skal í beiðninni gjöra grein fyrir, hvort bæði þau, eður eigi nema annað þeirra, sje utan þjóðkirkju, og hvort þau sjeu í nokkrum öðrum trúarbragðaflokki, og hverjum þá, ef svo er.

3. grein.

Þrem vikum áður en hjónin eru gefin saman, skal kunngjöra við kirkju í þeirri sókn, er brúðurin á heima, að áformað sje að stofna slíkt hjónaband, svo og fyrir hverju yfirvaldi, og skal endurtaka birtinguna, ef lengri tími líður en 3 mánuðir áður hjónin sjeu gefin saman. Vilji nokkur hefja lögbann gegn hjónabandinu, skal segja til þess yfirvaldnu þar, sem brúðurin á heima.

4. grein.

Áður hjónin verði gefin saman, skal yfirvald það, er í hlut á, fullvissa sig um, að birting sú hafi farið fram, sem lögboðin er í 3. gr., og að ekkert lögbann sje tilkynnt, einnig gætir það alls þess, sem eptir löggjöfinni er lagt fyrir prest að sjá um, áður hann gefur saman hjón.

5. grein.

Á degi þeim, sem settur er til hjónavígslu, — en hann skal að því leyti unnt er, tiltekinn eptir ósk hjónaefnanna — mæta þau í þinghúsi eður, eptir því sem á stendur, hjá yfirvaldi því, er í hlut á. Skal yfirvaldið þá fyrst brýna fyrir báðum þeim þýðingu hjónabandsins, og tekur síðan í mót játningu þeirra um, að þau vilji eigast; að endingu lýsir yfirvaldið því yfir, að þau sjeu gefin saman í löglegt, og í borgaralegu tilliti fullgilt hjónaband, og skal um allt þetta farið eptir formála þeim, er stjórnarráðið fyrir Island löggildir í þessu skyni. — Athöfnin skal fram fara opinberlega, og skal að henni kveðja tvo votta. Um hjónaband það, er þannig er stofnað, skal það, sem nauðsynlegt er, ritað í bók, sem þar til er ætluð, en eptirrit af henni, staðfest með nafni og embættisinsigli

yfirvaldsins, skal fengið hjónunum til sannindamerkis um, að hjónabandið sje stofnað. Svo skal og yfirvaldið, áður 8 dagar eru liðnir, senda eptirrit prestinum í þeirri sókn, er brúðurin átti heima í, áður en gifting hennar fór fram, og gjörir hann þá athugasemd í embættisbók sína um hjónaband það, sem stofnað hefir verið.

6. grein.

Fyrir birtingu þá, er 3. gr. getur, og vottorð fyrir henni, skal greiða gjald eptir lögum 13. janúar 1882, 4 gr. Fyrir gjörð þá, er 5. gr. skilur, og fyrir að gefa út eptirrit úr þingbókinni, skal gjalda hlutaðeigandi yfirvaldi 2 kr., en þurfi hann fyrir þá sök, er hjer greinir, að takast ferð á hendur, skal greiða honum dagpeninga og farareyri eptir því, sem aukatekjureglugjörðin tekur til í 15. og 16. gr.

7. grein.

Nú beiðast hjónaefni kirkjulegrar vígslu, og hafa eigi bæði trú þjóðkirkjunnar, og er þá hjónaband þeirra lögmeitt, er prestur úr þjóðkirkju tekst vígsluna á hendur, en skyldur skal hann að gefa prestinum í sókn þeirri, er brúðurin á heima í, skýrslu um vígslugjörð þá, sem fram hefir farið, svo gjörð verði um það athugasemd í embættisbók hans.

8. grein.

Hjónaefni, sem eigi hafa bæði þjóðkirkjutrú, verða eigi gefin saman, nema þau hafi áður látið uppi fyrir embættismanni þeim, er þau skal leiða í hjónaband, yfirlýsingu um það, í hverjum trúarbrögðum börn þau, er í hjónabandi þeirra fæðast, skuli uppfærð. Skal rita yfirlýsingu þessa í hina sömu bók, sem ritað er í, að þau sje gengin í hjónaband. Ákvörðun þeirri, er þannig er sett, má þó síðar breyta eptir því, er þeim hjónum semur um, eður eptir ráðstöfun annars þeirra, er hitt er dáið, eður hefir misst yfirráð sín yfir börnunum, og landshöfðingi samþykkir. Þó skal þess gætt, bæði þegar ákvörðun er tekin um leið og hjónabandið er stofnað, og eins þegar síðar verður á því breyting gjör, að börnin verði ætíð uppfærð í trúarbrögðum annarshvers foreldranna, eður að öðrum kosti í trú þjóðkirkjunnar.

9. grein.

Nú höfðu báðir foreldrar þjóðkirkjutrú er þau gengu að eigast, og hafa því engan samning gjört sín á meðal um trúaruppfærðslu barnanna, eptir því er fyrirfarandi grein skilur, og skal þá hvort þeirra um sig mega heimta, að börnin alist upp í trúarfræðum þjóðkirkjunnar. Þó skal leyfilegt, að börnin uppfærðist í trú þeirri, er annað foreldra hefir tekið upp, sjeu þau bæði á það sátt. Nú gengur annað hjóna af þjóðkirkju yfir á aðra trú, en hitt er dáið, eða hefir misst yfirráðin yfir börnunum, og skal þá leyfilegt, að þau uppfærðist í trú þeirri, er það hjóna hefir tekið upp, er í hlut á, ef landshöfðingi leggur samþykki til.

10. grein.

Foreldrar barna þeirra, er eigi eiga að uppfærðast í trúarbrögðum þjóðkirkjunnar, og því eigi heldur innlimast henni með skírninni, skulu sem bráðast unnt er skýra sóknarprestinum frá fæðingu þeirra, og áður þrír mánuðir eru liðnir frá fæðingunni, hafa sagt

til heitis barnsins, svo það verði ritað í embættisbókina. Vottorð um þessa nafngjöf kemur í stað skírnarvottorðs. Ef út af þessu er brugðið, liggur við 1—20 króna sekt, er rennur í fátækraþjóð. Amtmaður tiltekur bæturnar.

11. grein.

Fyrir þau börn, er eigi hafa trúarbrögð þjóðkirkjunnar, skal byrjun hins 15. aldaturs árs koma í stað fermingar, að því leyti borgaralegar afleiðingar eru við hana bundnar. Heimta má, að börn þau, er eigi skulu uppfærð í evangelísk-lúterskum trúarbrögðum, verði í opinberum skóla undanþegin kennslugrein þessari.

12. grein.

Sáttatilaun þá af hálfu hinnar andlegu stjettar, er tilskipun 18. oktbr. 1811, sbr. tilskipun 30. apríl 1824, 18. gr., lögskipar hjóna á milli. skal undanfella, er þau lýsa því fyrir yfirvaldi, að þau eigi bæði hafi trú þjóðkirkjunnar.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Stjórnin lagði fyrir alþingi, er haldið var 1877, frumvarp til laga um stofnun borgaralegs hjónabands, og um uppfærðslu barna í trúarefnum, þegar eigi hvorttveggja foreldra hafa þjóðkirkju trú.

Það var tilgangur þessa lagafrumvarps, að koma hinni almennu löggjöf í samkvæmi við meginreglu þá í stjórnarskrá um hin sjerstaklegu málefni Íslands 5. janúar 1874, 47. gr., að enginn megi neins í missa af borgaralegum rjettindum fyrir sakir trúarbragða sinna. Það kemur nefnilega í boga við þessa meginreglu, að hin gildandi lög láta ýmsar kirkjulegar athafnir vera skilyrði fyrir því, að menn geti orðið aðnjótandi ýmsra borgaralegra rjettinda. Þetta á sjer einkum stað um hjónabandið, er eigi verður stofnað á Íslandi á annan veg en eftir síðum þjóðkirkjunnar með vígslu, er þjóðkirkjuprestur fremur, og eru þó rjettindi þau og skyldur, er hjónabandinu eru samfara, mestmegnis algjörlega borgaralegs eðlis. Það var því álitid að hin islenzka löggjöf ætti, eins og gjört hefur verið í Danmörku með lögum 13. apr. 1851, að beina þeim, er eigi hafa samvizku til, trúarbragða sinna vegna, að ganga undir hjónavígslu eftir kirkjusiðunum, eða sem eigi geta fengið neinn af prestum þjóðkirkjunnar til að fremja kirkjuathöfn þessa fyrir sig, aðra leið til þess að öðlast rjettindi þau, að geta gengið í lögmeitt hjónaband. Frumvarp það, er lagt var fyrir þingið, fór því samkvæmt þessu fram á, jafnframt því að halda kirkjulegri vígslu sem almennri skuldbindandi reglu fyrir stofnun hjónabands, að veita mönnum kost á að ganga í hjónaband, er svo sjerstaklega á staði sem áður er um getið. Auk þessa voru teknar upp í frumvarpið nákvæmari ákvarðanir um nokkrar greinir, nátengdar þessu efni, svo sem uppfærðslu barna, þegar foreldrar þeirra hafa hvort sína trú, eða þau skipta um trú, meðan þau eru í hjónabandi, um skírn o. fl.

Þingið samþykkti ekki frumvarp þetta. Að vísu könnuðust menn almennt við það í umræðunum á þinginu, að ákvarðanir þess væri í sjálfu sjer rjettar, en mönnum þótti frumvarpið of snemma upp borið, og hjeldu því fram, þótt stjórnin hefði bent á atvik, þar sem leyfis hafði verið leitað um að ganga í borgaralegt hjónaband, og orðið hefði að veita það með leyfisbrjefi, að engin þörf væri í þessum efnum á nýjum lögum á Íslandi, þar sem þar væri eigi til mismunandi trúarflokkar.

En stjórnin hefur frá því 1877 ótt saknað þess, að hafa ekki laga ákvæði um þau efni, er hið umgetna frumvarp ræðir um. Það hefur eigi að eins komið fyrir, að foreldrar hafa neitað að láta skíra börn sín, og hefur þá vantað ákvörðun eins og þá, sem stendur í 10. gr. frumvarpsins, um skyldu foreldra til þess, að viðlögðum sektum, að tilkynna sóknarprestinum fæðing og heiti barna til þess hann riti þau inn í kirkjubókina; heldur hefur það og komið fyrir, að mikill hluti safnaðar nokkurs hefur sagt sig úr þjóðkirkjunni og neitað að nota sjer aðstoð hennar, til að ganga í löglegt hjónaband o. fl., og hefur flokkur þessi ráðið sjer sem safnaðar-forstöðumann prest, sem leystur hefur verið frá embætti, en prestsverk hans hafa að lögum ekki gildi í borgaralegum efnum, og skal um það efni skýrskotað til brjefa stjórnarráðsins til landshöfðingja 8. nóv. 1883 og 8. nóv. 1884, sem prentuð eru í B deild stjórnartíðindanna 1883, bls. 133—34 og 1884, bls. 181—82.

Það liggur að líkindum í augum uppi, hversu skaðlegum ruglingi það muni valda í hinum verulegustu efnum fyrir borgarana, ef þetta ástand heldur áfram. Ef menn skyldu ætla að það sje á valdi stjórnarinnar, að ráða bót á þessu óheppilega ástandi með því, að útvega leyfisbrjef til að ganga í borgaralegt hjónaband, þá skal þess getið, að hvorki fullnægir þetta úrræði kröfum þeim, er borgararnir eiga samkvæmt 47. gr. stjórnarskrárinnar, og heldur eigi hefur stjórnin ætíð þennan útveg. Heimild sú, er stórnarskráin veitir í 13. gr. konungi til að veita leyfi og undanþágur frá hinum almennu lögum, nær nefnilega að eins til þess konar leyfa „sem tíðkast hafa eptir reglum þeim, sem farið hefur verið eptir hingað til“; og þessi takmörkun leiðir það með sjer, að eigi verður hægt að veita leyfi til þess að ganga í borgaralegt hjónaband, nema það sannist að hlutaðeigendur hafi eigi getað fengið vígslu eptir síðum þjóðkirkjunnar og hjá einhverjum af prestum hennar. Í þessu tilliti er það ekki nægilegt að hlutaðeigendur vilji eigi eða hafi eigi samvizku til að nota þessa hjónavígsluáðferð, sem, einsog áður er sagt, er hin einasta, er hin íslenzku lög leyfa að við hafa. Það hefur því komið fyrir einu sinni, að stjórnarráðið hefur orðið að synja manni þess, er hann hafði beðið um, að fá leyfi til að mega ganga í borgaralegt hjónaband, og skal um þetta skýrskotað til brjefs frá stjórnarráðinu 8. nóv. f. á., er prentað er í B deild stjórnartíðindanna 1884, bls. 184—85. Þar sem málavextir eru þessir, þykir stjórnarráðinu brýna nauðsyn bera til þess, að nú verði komið fram þeim nýmælum í þessum efnum, er nauðsynleg eru til þess að framkvæma 47. gr. stjórnarskrárinnar, og leggur því fyrir þingið af nýju frumvarp það, er lagt var fyrir það 1877, þó með lítilsháttar breytingum í 6. og 7. gr., í þeirri von, að þinginu þyki, að svo hafi skipast mál frá þeim tíma, að nú sje ástæða til að veita stjórninni að þessu máli svo að frumvarpið verði gjört að lögum.

Af athugasemdunum við fyrra frumvarpið skal við bætt því, er á eptir fer:

Þá er lög 13. apríl 1851 leiddust í gildi, stóð svo á, að í Danmörku voru nokkrir viðurkenndir trúarflokkar utan þjóðkirkju, þeir er áttu sjer presta, er stjórnin hafði annaðhvort sjálf sett til embættis, eða viðurkennt, og sem frá alda öðli höfðu átt rjett á að framkvæma kirkjulegar athafnir fyrir hönd meðlima trúarfjelags þess, er í hlut átti, með hinum sömu borgaralegu afleiðingum, og prestar þjóðkirkjunnar; en aptur voru aðrir trúarflokkar, hvort sem þeir nú höfðu hlotið nokkra viðurkenningu af hálfu stjórnarinnar eður eigi, þeir er eigi höfðu viðurkennda presta til vígsluhalds nje annara kirkjulegra athafna. Af þessum greinarmun leiddi það, að öll framkvæmd hinna fyrnefndu viðurkenndu trúarflokka á kirkjulegum athöfnum varð, eptir lögnum frá 1851, metin til jafns við þessar athafnir í þjóðkirkjunni, svo að borgaralegar gjörðir, í stað kirkjulegra athafna með borgaralegum afleiðingum, skyldi því að eins við hafa, að meðlimir hinna annara trúarflokka

ættu í hlut, eður þá sitt væri úr hverjum floknum. Greinarmunur þessi á milli trúarflokka, er standa utan þjóðkirkju á sjer ekki stað á Íslandi, því þar hefir enginn frábrugðinn trúarflokkur fengið hvorki meiri nje minni háttar viðurkenningu af hálfu stjórnarinnar, og virðist af þessu verða að leiða, að allir trúarflokkar þeir, er frábrugðnir eru þjóðkirkjunni, verði látnir standa jafnt að í efnum þeim, er hjer greinir. Virðist því síður tilefni til þess, að skipa um viðurkennd trúarfjelög aðrar reglur en um önnur fjelög, þar sem eigi þykja líkindi til, að á Íslandi myndist nokkurt fjelag það, er þörf mætti þykja á að veita viðurkenningu, en skyldi eigi að síður á þann veg ráðast, mundi jafnan mega koma skipulagi á þessi efni fyrir hönd trúarflokks þess, er í hlut ætti, jafnframt og hann yrði viðurkenndur, en viðurkenningin mundi verða veitt með lögum, ef verkanir hennar skyldi ná svo langt, að prestar trúarfjelagsins skyldu jafnt sem prestar þjóðkirkjunnar fá framkvæmt vígslur og aðrar kirkjulegar athafnir með borgaralegum afleiðingum.

Um hinar einstöku greinir framvarpsins skal enn fremur athugað það, sem nú segir:

Í 1. gr. er, eptir því sem áður er á vikið, gefinn kostur á, að ganga í borgaralegt hjónaband, bæði þá er hvorttveggja þeirra, er í hlut eiga, eru utan þjóðkirkju — hvert sem þau bæði eru í hinum sama frábrugðna trúarflokki, eður í engum slíkum, eða sitt er í hverju frábrugðna trúarfjelaginu — og eins þegar svo er ástatt, að annað þeirra er í þjóðkirkjunni, en hitt utan hennar, hvort heldur það er í öðru trúarfjelagi, eður það hefir enga ákveðna trúarjátningu. Eins og sjá má, er þannig tekið tillit til þess, að svo getur á staðið, að hjónaefnin, annaðhvort bæði eður annað þeirra, heyri eigi til neinum ákveðnum trúarflokki, eða sje trúarjátningarlaus. Þessa hefir eigi gætt verið í hinum dönsku lögum 1851, því þar er ráð fyrir gjört, að hlutaðeigendur sje jafnan áhangendur einhvers trúarfjelags. En reynsla seinni tíma hefir bæði í Danmörku og annarstaðar sýnt, að eigi beri svo sjaldan við, að menn láti í ljósi, að þeir hafi enga ákveðna trúarjátningu. Hljóta því lög þessi að gefa því atriði gaum, ef þau eiga að ná út yfir allt.

2.—4. gr. segja fyrir um, hvers málspartar sjálfir og hlutaðeigandi yfirvald skuli gæta, áður en borgaralegt hjónaband verði leyft. Fyrir reglum þessum þykir eigi þurfa að gjöra nánari grein; og skal það einungis tekið fram, að 2. grein hefir í niðurlagi sínu hrundið efasemd þeirri, sem kynni að verða hreift um það, hvort þau hjón, er heyrt hafa þjóðkirkjunni til, en síðan eru úr henni gengin, og nú vilja ganga í borgaralegt hjónaband, eigi að hafa sagt sig reglulega úr, og látið rita um það í embættisbækur, eður hvort það nægi, að þau einungis skýri frá þessu yfirvaldi því, er gefur þau saman, hefir greinin úr þessu leyst á hinn síðara veg. Þar sem því næst 3. gr. ákveður, að hjónaband það, sem fram á að fara, skuli boðað við kirkju, — en auglýsing sú kemur í stað lýsingar þeirrar frá prjedikunarstól, sem lögboðin er á undan kirkjulegri vígslu —, skal þess getið, að þinglestur hefir fyrir þá sök eigi þótt eiga við í þessu efni, að hann er jafnaðarlega á Íslandi einungis haldinn einu sinni á ári.

Upp í 5. gr. hafa teknað verið hinar nauðsynlegu ákvarðanir um það, hvernig stofnað skuli borgaralegt hjónaband, og er jafnframt svo fyrir skipað, að stjórnarráð Íslands gefi út formála um reglur þær, er yfirvaldið á að fylgja, þá hjónaband verður stofnað; auk þess gefur 6. grein reglur um borgun fyrir gjörðir þær, er 5. gr. skilur, og fyrir auglýsingu þá, er nefnd er í 3. gr.

Um ákvörðunina í 7. gr. skal þess getið, að þótt eigi hafi þótt ísjárvert að veita hjónaefnum, er eigi eru þjóðkirkjutruar hvort um sig, kost á að ganga í hjónaband eptir kirkjulegri vígslu, þegar þau æskja þessa, þá hefir samt á hinn bóginn eigi orðið álitíð, að neinum presti úr þjóðkirkju yrði gjört að skyldu að halda þá vígslugjörð. En vilji

presturinn í heimilissókn brúðarinnar eigi framkvæma vígsluna, þá hlýtur þó prestur sá, sem gefið hefir hjónin saman, að senda honum skýrslu um vígslu þá, sem fram hefir farið, svo embættisbækurnar verði rjett færðar, aptur á móti hefir eigi þótt sæma, að veita presti neina tryggingu fyrir tekjum af vígslu þessari, eins og annars á sjer stað, þegar leitað er til óviðkomandi prests, þótt hæglega hefði mátt láta þann prest framkvæma vígsluna, er með rjettu átti tilkall til þess.

Í 8. gr. segir fyrir um trúaruppfræðslu barna, er sæðast í hjónabandi þeirra foreldra, er eigi bæði hafa þjóðkirkjutrú, hvort heldur þau eru í hinu sama trúarfjelagi utan þjóðkirkju, eða þau eru sitt í hverju trúarfjelagi, eða annað þeirra lýsir því yfir, eða þau bæði, að þau heyri alls engum trúarflokki til, eður sje með öðrum orðum trúarjátningarlaus. Sje nú annað foreldra, eður þau bæði, utan þjóðkirkju, þegar þau gengu að eigast, er svo fyrir skipað, — líkt og ákveðið er fyrir konungsríkið Danmörku, í lögum 13. apríl 1851 — að hjónin skuli gjöra með sjer samning um það, í hverri trú ala skuli upp börn þau er þau eignast, en samningi þessum má þó síðar breyta, ef hjónin eru bæði á eitt sátt um það, eður þá annað þeirra er dáið, eða hefir misst yfiráðin yfir börnunum, og hitt hjóna fær samþykki landshöfðingja til. Þó skal hjónunum eigi leyft að láta börnin uppfræðast í annari trú en þeirri, er að minnsta kosti annað þeirra aðhyllist. Þá einungis verður undanlaga leyfð frá reglu þessari, er hjón æskja eptir, að börn þau er þau eignast, verði uppfrædd í trúarbrögðum þjóðkirkjunnar, þótt hvorugt þeirra hafi sjálft þá trú. Því það má álíta eðlilegt, að foreldrum geti virzt rjett, þótt eigi vilji þau sjálf ganga af trú þeirri, er þau eru uppfrædd í, að börn þeirra alist upp í aðaltrú landsins. Er þessu einkum þannig varið um útlendinga, sem flutzt hafa að þaðan, er önnur trú ríkir, en sem ætla sjer að taka bú og staðnæmast í landinu. Enn fremur liggur það í orðunum, að börnin skuli alin upp í einhverri trú. Þannig verður eigi foreldrum leyft að láta börn sín vaxa upp, án þess þau uppfræðist í lærdómi einhvers trúarfjelags, þótt annað foreldra eða þau bæði sje trúarjátningarlaus. Skulu börnin fræðast í þeirri trú, er annaðhvort foreldra aðhyllast, eður að öðrum kosti í trú þjóðkirkjunnar.

9. gr. fer orðum um atriði, sem eigi hefir verið gætt að setja reglur um í hinum dönsku lögum 13. apríl 1851, og sem því hefir valdið eigi litlum efa í Danmörku, nefnilega sú spurning, hvernig hagað skuli trúaruppfræðslu barna, er foreldrar þá þau gengu að eigast, voru þjóðkirkjutrúar, en annað þeirra, eða þau bæði síðarmeir ganga á aðra trú. Þegar svo ber undir hafa eigi hjónin, þá þau gengu að eigast, gjört með sjer neinn samning um trúaruppfræðslu barnanna, og verður eigi farið eptir ákvörðunum 8. greinar, heldur gjörst þörf á nýjum ákvörðunum um þetta atriði út af fyrir sig. Hefir stjórnarráðinu þá virzt, að bæði væri eðlilegt og haganlegt, að beita viðlíka aðalreglum og þeim, er í 8. gr. er farið eptir. Þar sem foreldrar voru bæði þjóðkirkjutrúar er þau gengu í hjónaband, hlaut það að vera eðlileg, og eptir aðalreglum 8. greinar jafnvel nauðsynleg fyrirætlun þeirra, að börnin skyldu uppfrædd í trú þjóðkirkjunnar. Fyrir því hlýtur sjerhvert foreldra að eiga á þessu heimtu, að öllu leyti eins og hefðu þau þar um samning gjört sín í milli, þá er þau gengu í hjónaband. Þó verður þessu eigi haldið fram sem reglu, er foreldrar fá eigi frá vikið, þótt bæði sjeu ásátt um það. Úr aðalreglum 8. greinar virðist verða rakið, að leyfilegt sje, ef foreldrar eru á það sáttir, að börnin fræðist í trú þeirri, er annaðhvort þeirra hefir upp tekið, og eins og gefur að skilja þeim mun fremur í trúarbrögðum, er þau bæði hafa tekið upp.

Aptur á móti er engin ástæða til, fremur en þegar svo stendur á, sem um er getið í 8. gr., að leyfa þeim að láta börn sín uppfræðast í annari trú en þjóðkirkjunnar,

eður þá í trú, sem að minnsta kosti annaðhvort þeirra hefir tekið upp. Þar eð eigi skal vera algjörlega fyrirmanað, — eins og heldur ekki er gjört, þegar svo stendur á sem um er getið í 8. gr., — að gjöra breyting á trúaruppfræðslu barnanna, fyrir það þótt annað foreldra sje dáið, eða hafi misst yfirráðin yfir börnunum, hefir verið stungið uppá ákvörðun, er að þessu lýtur í niðurlagi 9. greinar, en um hana þarf ekki sjer í lagi að taka neitt fram, þar eð hún í sjálfu sjer má þykja fullkomlega ljós. Þótt eigi verði þess krafizt af foreldrum, sem eigi eru skyld að uppfræða börn sín í trúarbrögðum þjóðkirkjunnar, að þau láti börn sín innlimast henni með skírninni, hefir eigi að síður, til þess að fæðingar- og nafnaskrár haldist undir sem nákvæmastri gæzlu, verið lagt þeim fyrir í 10. gr. að skýra sóknarpresti þeim, er í blut á, frá fæðingu barnsins og nafni þess, áður tiltekinn frestur er liðinn, svo ritað verði í embættisbók hans, svo er og við lögð hegning ef hjá er látið líða, að gjöra þessa tilkynningu.

Þá er fermingin kirkjuleg athöfn, sem hefir afleiðingar í nokkrum borgaralegum efnum, smbr. auk þess, er að hjónabandi lýtur, allrahæstan úrskurð um reglugjörð fyrir kennslunni í hinum lærða skóla í Reykjavík, 30. júlí 1850, 3. gr., nr. 1, og tilskipun um hjúahald á Íslandi, 26. janúar 1866, 1. gr. Í 11. gr. er stungið uppá, að afleiðingar þessar komi fram við börn, sem eigi eru þjóðkirkjutruar, þá er þau hafa náð á þann aldur, er ferming venjulega fer fram. Auk þessa hefir greinin tekið upp ákvörðun um trúarfræðislega kennslu þessara barna í opinberum skóla.

Að endingu hefir þótt rjett að undanfella í 12. gr. kirkjulega sáttamiðlun, sem ákveðin er í tilsk. 18. október 1811, þegar þau hjón eiga í hlut, sem greinin til tekur.

Frumvarp

til

fjáraukalaga fyrir árin 1884 og 1885.

(Lagt fyrir alþingi 1885).

1. gr.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í fjárlögunum fyrir 1884 og 1885, veitast 11,240 kr. 85 a. til útgjalda þeirra, er nefnd eru í 2.—5. hjer á eptir.

2. gr.

Af tekjum þeim af fasteignum landssjóðs, er taldar eru í 1. lið í 3. gr. fjárlaganna, má verja: eptirstöðvum af álagi á jörðina Hallbjarnareyri, 722 kr.

3. gr.

Afgjöld þau af Odda prestakalli í Rangárvalla prófastsdæmi, sem enn eru ógoldin og eins þau, er á falla til loka fjárhagstímabilsins, alls að upphæð 2,368 kr. 85 a., verða gefin eptir og dragast frá tekjum þeim, er taldar eru í 1. lið í 5. gr. fjárlaganna að greiddar verði frá brauðum samkvæmt lögum 27. febr. 1880.

4. gr.

Sem viðbót við „ýmisleg útgjöld“ í 10. gr. C. í fjárlögunum veitast:

1. 2,500 kr. til aðalaðgerðar á nokkrum af úthýsum þeim, er heyra embættisbústaði landshöfðingja til og til þess að endurreisa þau að nokkru leyti, og
2. 5,000 kr. til að endurreisa kirkjuna á Bjarnanesi, sem er eign landssjóðs.

5. gr.

Sem viðbót við útgjöldin til kirkju- og kennslumálefna í 13. gr. fjárlaganna veitast:

1. undir lið A. b. til „annara útgjalda“, er snerta kirkjamálin: 200 kr. í viðbót við þóknun handa fyrrum sóknarpresti að Stað á Reykjanesi, Ó. E. Johnsen fyrir að veita Gufudals prestakalli þjónustu faradagaárið 1883–84, er hann hafði verið settur til þess;
2. undir lið B. II. b. til „annara útgjalda“, er snerta læknskólann: 100 kr. fyrir kennslu í efnafræði, og 100 kr. til að kaupa áhöld til kennslunnar.
3. undir lið B. IV. b. 1: 250 kr. handa gagnfræðaskólanum á Möðruvöllum til bókakaupa og kennsluáhalda.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

við 2. gr.

Þá er Ásmundur Sveinsson, umbodsmáður, tók við jörðunni Hallbjarnareyri í fardögum 1883, var fráfarandi með löglegri úttektargjörð skyldaður til að svara álagi, er alls nam 987 kr.

Þær 722 kr., er hjer eru til færðar, eru sá hluti álagsins, er eigi hefur getað fengizt hjá fráfaranda. Það hinn nýi leiguliði á sínum tíma á að skila leigujörð sinni í fullgildu ástandi, virðist svo sem landssjóður eigi sem landsdrottinn að greiða honum þann hluta álagsins, er hann eigi hefur getað fengið hjá hlutaðeiganda rjettum, (smbr. og nú lög 12. jan. 1884 33. gr., síðustu málsgr.).

við 3. gr.

Með fjáraukalögum fyrir 1882 og 1883, 8. nóv. 1883, var Odda prestakalli gefinn eptir helmingurinn af þeim 700 kr. á ári, er greiða átti frá brauðinu á því fjárhagstímabili. En tekjur þessa brauðs hafa nú rýrnað svo mjög af völdum náttúrunnar og vegna lækkunar á verðlagsskrárverði, að það hefði naumlega komið til greina, að leggja á það afgjald það til landssjóðs, er gjört var með lögum 27. febr. 1880, ef þá hefði eins staðið á og nú, og fyrir því er farið fram á það í fjárlagafrumvarpinu fyrir 1886 og 1887 að eptir gefa afgjald þetta alveg fyrir það tímabil, og það þetta bága ástand hefur haldist við allan þann tíma, er núverandi beneficiarius hefur þjónað embættinu, þá er einnig farið fram á eptir beiðni hans, er landshöfðingi og stiftsyfirvöldin hafa veitt meðmæli sín, að gefa honum eptir afgjöld þau, er ógoldin eru hingað til og eins þau, er greiðast eiga fyrir yfirstandandi fjárhagstímabil. Eptir því, sem landshöfðingi hefur skýrt frá, voru eptirstöðvar þessar 6. desbr. f. á. orðnar 1,668 kr. 85 a., og þá telst svo til, að þær við lok fjárhagstímabilsins muni nema 2,368 kr. 85 a., og eru þær því taldar hjer með þeirri upphæð.

við 4. gr.

1. Landshöfðingi hefur farið þess á leit, að beðið verði um veiting á upphæð þeirri, er hjer er talin, og hefur hann skýrt frá því, að úthýsin, einkum fjós, hesthús og kjallari, sjeu komin að falli, svo að nauðsynlegt sje, að aðalaðgerð framfari nú þegar í ár. Þá er metið var álag á húsin, er landshöfðingi sá, sem nú er, tók við embættinu, var aðeins tekið tillit til þesskonar nauðsynlegra smá umbóta, er menn töldu til venjulegs viðhalds og álitu því, að leiguliði ætti að gjöra. Landshöfðingi mun láta þinginu í tje greinilegri skýrslur um aðalaðgerð þá, er hjer ræðir um, og sem landssjóður mun eiga að kosta.

2. Kirkjan á Bjarnanesi, sem er eign landssjóðs, er samkvæmt skoðunargjörð, er fram hefur farið, orðin svo hrörleg, að hún er alveg komin að falli, og hafa því skoðunarmennirnir og allir þeir embættismenn, er hlut eiga að máli, álitid svo brýna nauðsyn vera til þess, að hún verði reist af nýju, að stjórnin hefur álitid óhjákvæmilegt að láta byrja á því þegar í sumar, og hefur því látið kaupa í Noregi tilbúið efni til nýrrar kirkju, er sent verður til Íslands í sumar og kostað hefur 1,550 kr. Eptir áætlun, er gjörð hefur verið til bráðabyrgðar, mun allur kostnaður eigi fara fram úr hinum umbeðnu 5,000 kr, og er þó þar í talinn flutningskostnaður, ábyrgðargjald og kostnaðar við trjásmiði á staðnum, þarsem húsið verður reist.

við 5. gr.

1. Prófastur O. E. Johnsen, fyrrum prestur að Stað á Reykjanesi, hefur farið þess á leit, að hann fái fyrir að hafa veitt Gufudals prestakalli þjónustu fardagaárið 1883—84, auk tekjanna af brauðinn það ár, þær 200 kr., er ætlaðar eru brauðinu í lögum 27. febr. 1880. En stjórnarráðið hefur eigi álitid að það gæti samþykkt þetta, því að það hefur skilið lögin á þann veg, að brauðunum legðust eigi fyr tekjur þær, er hjer ræðir um, en frá þeim tíma, er þau hafa veitt verið; en stjórnarráðið verður á hinn bóginn að álíta að sanggirni mæli með því, að beiðanda verði veitt fje þetta sem aukapóknum, og telur einkum til þess það, að þá er Ólafur prófastur Johnsen fyrir bænastað hlutaðeigandi prófasts forðum tók að sjer þjónustu brauðs þessa, er samfara eru mjög erfið ferðalög, þá gjörði hann það með þerum orðum að skilyrði, að hann einnig fengi styrk þann, er leggjast ætti brauðinu úr landssjóði; af þessum ástæðum er það, að stjórnarráðið reynir á þenna veg að fá nægilega heimild til að geta út borgað upphæð þessa.

2. I frumvarpi til fjárlaga fyrir 1886 og 1887 er beðið um 100 kr. upphæð á ári til kennslu í efnafræði á læknaskólanum. Björn Jensson, kennari við hinn lærða skóla, hefur samkvæmt samningi við forstöðamann skólans þegar í ár veitt kennslu í fræði þessari, en eigi áskilið sjer neina borgun fyrir hana. En þareð gengið er út frá því að hið opinbera eigi ekki að færa sjer í nyt óeigingirni þá, er hann hefur sýnt með þessu, þá er hjer beðið um 100 kr. í þóknun handa honum fyrir 1885, og er það samkvæmt tillögum landshöfðinga og stiftsyfirvaldauna. Auk þessa er farið fram á veiting á 100 kr. til að kaupa fyrir áhöld þau til kennslunnar, er nauðsynleg eru.

3. Samkvæmt tillögum landshöfðingja eptir tilmælum forstöðumanns gagnfræðaskólans á Mððruvöllum er beðið um þær 250 kr., er nefndar eru í lið þessum, til þess að kaupa þau leikfimisáhöld, er nauðsyn er á, og ætti að útvega áhöld þessi sem fyrst, en eigi mun kostur á að verja neinu af fje því, er á fjárlögunum er veitt, til þessara útgjalda.

Frumvarp til laga,

sem

snerta bátafiski á fjörðum.

1. grein.

Frá bátafiski á fjörðum eða fjarðarhlutum, að undanskildum síldveiðum, má í einstökum tilfellum fyrir sakir fiskiveiða þeirra manna, er þar búa, útiloka þá, sem komnir eru annars staðar að.

2. grein.

Þegar sýslunefnd sú, er hlut á að máli, hefur lagt uppástungu um, að slík ráðstöfun verði gjörð, fyrir fund bjeraðsmanna þeirra, sem málið er skylt, og uppástungan hefur verið samþykkt þar á þann hátt, sem ákveðinn er viðvíkjandi fiskisamþykktum í lögum 14. desember 1877 um ýmisleg atriði, sem snerta fiskiveiðar á opnum skipum, skal sýslunefndin láta amtmann fá uppástunguna til að senda landshöfðingja með nákvæmum upplýsingum um þau atriði, er tilefni hafa gefið til hennar, einkum um stærð fiskistöðva í firði þeim, er ræðir um, fiskifólksfjölda þar, háseta fjölda og tölu á bátum, bæði úr firðinum og annars staðar að, er hafðir hafa verið þar til fiskiveiða.

3. grein.

Ef landshöfðingja þykir það fullsannað með upplýsingum þeim, sem fram eru komnar, að fiskiveiðar í firði þessum verði eigi á annan hátt verndaðar, er honum lögheimilt að setja þau ákvæði, er auglýsa skal í B deild stjórnartíðindanna, að fiskiveiðar þar í firðinum, að síldveiðum undanskildum, skuli innan takmarka, er nákvæmlega skulu tiltekin í hverju einstöku tilfelli, áskildar fjarðarþúum einum; enn fremur er honum lögheimilt, að ákveða sektir fyrir brot gegn þessu, og skal sækja fyrir þau eftir reglum þeim, sem gilda um opinber lögreglumál.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Af ástæðum, sem sjá má af athugasemdum við frumvarp til laga, er inni hafa að halda nokkrar ákvarðanir um fiskiveiðar hlutafjelaga í landhelgi, er einnig er lagt fyrir alþingi, hefur stjórnarráðinu eigi fundizt það geta ráðið til, að frumvarp til laga um fiskiveiðar hlutafjelaga og einstakra manna í landhelgi við Ísland, er alþingi samþykkti 1883, yrði gjört að lögum, með því að það meðal annars útilokar alla danska þegna aðra en Íslendinga frá því, að fiska þar á bátum; aptur á móti hefur stjórnarráðinu þótt rjett, að reyna með lagafrumvarpi um þetta efni að ráða bót á þeim meinbugum, sem

kynnu að eiga sjer stað á einstökum fjörðum vegna allt of mikillar aðsóknar af fiskimönnum annars staðar að. Til þess að fá nauðsynleg gögn til þess, að semja slík lög, var landshöfðingja falið á hendur, að fá svo fullkomnar og nákvæmar upplýsingar, sem auðið væri, um það, hverjir firðir væru svo settir, að ástæða væri til að gjöra sjerstakar ráðastafanir til að vernda fiskimenn, er þar búa, gegn samkeppni í bátafiskiveiðum. Stjórnarráðið hefur síðan fengið ýms álitsskjöl um þetta efni frá sýslumönnum, sýslunefndum og amt-mönnum. Af þeim er það nú að vísu ljóst, að á Íslandi eru menn mjög hræddir um, að samkeppni frá hálfu annara danskra þegna muni fara með bátafiski landsmanna, sem víða er aðalatvinnuvegur þeirra. En af þeim sjest jafnframt, að á allflestum stöðum á keppni þessi sjer enn þá annaðhvort alls eigi stað eða að minnsta kosti eigi á þann hátt, að hún hafi verið fiskiveiðum landsmanna til fyrirstöðu. Í raun rjettri hafa að eins í nokkrum fjörðum í Múlasýslum verið gjörðar kvartanir um skaðlega samkeppni; og sýnist þar hafa verið að tiltölu við stærð fiskimiðanna allt of mikil aðsókn fiskimanna, einkum færeyskra fiskimanna. En jafnvel að því, er snertir þessa firði, eru upplýsingarnar þó eigi svo fullkomnar eða nákvæmar, að á þeim megi byggja frumvarp til laga, er takmarki heimild til bátafiskjar í þessum fjörðum.

Gögn þau, sem nú eru fyrir hendi, virðast eigi nægileg til þess, að byggja á þeim lagafrumvarp, sem miði að því, að vernda fiskiveiðar í landshelgi á einum eða öðrum stað, en aptur á móti þykir það heppilegt, að landshöfðingja sje veitt vald til, að veita landsmönnum öfluga hjálp, til þess að vernda fiskiveiðar þeirra á fjörðum, þar sem honum er skýrt frá, að fiskiveiðum sje glötun búin af samkeppni. Með þetta fyrir augum hefur lagafrumvarpið verið samið. Um einstök atriði í því skal þessa getið.

Við 1. grein.

Samkvæmt frumvarpi því, er samþykkt var á alþingi 1883, er farið fram á í frumvarpi þessu að undanskilja síldveiðar frá bátafiski því á fjörðum, sem útiloka má með tilteknum skilyðum fiskimenn úr öðrum stöðum frá, en jafnframt því hefur einnig þótt rjettast vegna fjarðarbúa, að láta útilokunina ná til allra, er komnir eru annars staðar að. Að öllum líkindum er þetta eini vegurinn til þess, að bæta úr þeim meinbugum, sem valdið hafa óánægju frá hálfu Íslendinga, og sem eru komnir af því, að lítil fiskimið í sumum þröngum fjörðum, þar sem fjöldi fiskifólks býr, hafa orðið fyrir mikilli aðsókn af fiskimönnum annars staðar frá, er skaðleg hefur orðið fyrir fiskiveiðar fjarðarbúa; verður þar að auki á þennan hátt komizt hjá, að brjóta þá grundvallarreglu, að íbúar í ýmsum landshlutum hafi jafnan rjett til að leita sjer atvinnu við fiskiveiðar í landhelgi, og þetta þykir stjórnninni miklu skipta.

Við 2. og 3. grein.

Samkvæmt frumvarpinu má landshöfðingi í einstökum tilfellum, eptir að hann hefur fengið ýmsar nánar tilteknar upplýsingar, gjöra fyrirskipanir um útilokun þá, á einstökum fjörðum, er um er rætt, og láta varða sektum, ef honum þykja skýrslurnar bera það með sjer, að fiskiveiðar þar á staðnum verði eigi verndaðar á annan hátt t. a. m. með hæfilegum ákvörðunum í fiskisamþykktum um regluhald.

Frumvarp til laga

um

hluttöku safnaða í veitingu brauða.

(Lagt fyrir alþingi 1885).

1. grein.

Þegar brauð í þjóðkirkjunni losnar, tekur söfnuðurinn þátt í veitingu þess eptir reglum þeim, er nú skal greina.

2. grein.

Þegar auglýst hefur verið, að embætti sje laust, og frestur sá er útrunninn, sem hefur verið settur þeim, er vilja sækja um það, skal landshöfðingi, er fleiri en 3 hafa sótt um embættið, er allir fullnægja hinum almennu skilyrðum fyrir því að geta haft á hendi prestsembætti í þjóðkirkjunni, ráðfæra sig við biskup um málið og því næst velja þá 3 af umsækendum, er honum virðist hafa bezta hæfileika til þess að geta komið til skoðunar við veiting embættisins. Hafi aðeins 3 slíkir umsækendur sótt um embættið, getur landshöfðingi tekið eitt umsóknarbrjefanna frá, svo það komi eigi til frekari atkvæða.

3. grein.

Umsóknarbrjef þau, er þannig hafa verið valin úr, sendir biskup með athugasemdum þeim, er honum virðist ástæða til að gjöra, til hlutaðeigendi prófasts, en prófastur skal sjá um að þau verði lögð fram og liggi til sýnis í 14 daga á einhverjum hentugum stað í prestakallinu; hann skal síðan stofna þar til fundar fyrir allt prestakallið áður aðrir 14 dagar sje liðnir, og skal auglýsa fund þenna svo sem þörf gjörist. Á þessum fundi skal öllum þeim meðlimum þjóðkirkjunnar, sem búsettir eru í prestakallinu, og óspillt mannorð hafa, gefinn kostur á að greiða atkvæði um umsóknarbrjef þau, er fyrir liggja, ef þeir eru orðnir fullra 25 ára, þegar kosningin fer fram, og hafa atkvæðisrjett á safnaðarfundum samkvæmt lögum 27. febr. 1880, sbr. lög 12. maí 1882.

4. grein.

Kjörstjórn skal stýra kosningu; er prófastur formaður hennar, en hver sóknarnefnd prestakallinu kys í hana 2 menn.

5. grein.

Í hverri sókn skal semja skrá yfir safnaðarmeðlimi þá, er í sókninni búa og hafa atkvæðisrjett eptir 3. grein, og skal atkvæðagreiðslan fara fram eptir skráum þessum. Sóknarnefnd hver semur skrá þessa fyrir sína sókn, og sjer um að hún liggi öllum til sýnis í 8 daga á undan kjördeginum á einhverjum hentugum stað fyrir sóknarbúa. Nú kærir einhver að sjer hafi verið sleppt úr skránni, eða að annar hafi heimildarlaust verið tekinn á skrána, og skal hann þá í seinasta lagi koma fram með kröfu sína eða mótmæli á sjálfum kjördeginum, og leggur kjörstjórnin því næst úrskurð sinn á málið, áður en gengið er til atkvæðagreiðslu.

6. grein.

Sjerhver sá, er kosningarrjett hefur og vill greiða atkvæði, skal koma sjálfur á kjörfund. Atkvæðagreiðsla skal fram fara munnlega, og skulu tveir af kjörstjórunum taka við atkvæðum við kjörskrá hverja. Þegar öllum, er við staddir eru og hafa kosningarrjett,

hefur verið gefinn kostur á að greiða atkvæði og þau rituð í kjörbækurnar, skal atkvæðagreiðslunni lokið, en þó eigi fyr en klukkustund er liðin frá því kosningar hófust.

7. grein.

Kjörstjórnin semur skýrslu um það, er fram hefur farið á kjörfundinum, og sendir hana ásamt kjörskránum og umsóknarbrjefunum o. fl. til landshöfðingja, þegar frestur sá er liðinn, er ræðir um í 8. grein.

8. grein.

Nú vill einhver koma fram með kærnu viðvíkjandi kosningu þeirri, er fram hefur farið, og verður hann þá að senda kærnu sína skriflega til formanns kjörstjórnarinnar, áður en 8 dagar sjeu liðnir frá því kosningin fór fram, ef henni skal nokkur gaumur gefinn, en formaður kjörstjórnarinnar skal senda landshöfðingja kæruna ásamt álitu kjörstjórnarinnar.

9. grein.

Ef að minnsta kosti helmingur safnaðarmeðlima þeirra í prestakallinu, er kosningarrið hafa, hafa tekið þátt í kosningunni, og einhver af umsækendum hefur hlotið að minnsta kosti helming atkvæða þeirra, er greidd hafa verið, mun honum verða gefið veitingarbrjef af hlutaðeigandi stjórnarvaldi, hafi kosningin að álitu þess að öllu farið löglega fram; ella skal við veiting embættisins taka það tillit til þeirra óska, er hafa komið fram af hálfu safnaðarins, er álituð verður að rjett sje.

10. grein.

Nú hefur laust brauð verið auglýst á venjulegan hátt, og frestur sá útrunninn, er til umsóknar hafði veittur verið, og hafi þá eigi að minnsta kosti 3 menn, er fullnægi hinum almennu skilyrðum fyrir að þjóna prestsembætti í þjóðkirkjunni, sótt um brauðið, skal fyrir milligöngu prófasts gefa hlutaðeigandi sóknarnefnd eða sóknarnefndum kost á að kynna sjer umsóknarbrjefin og segja álit sitt um þau, og skal því næst veita embættið á þann hátt, er nú tíðkast.

11. grein.

Útgjöld þau, er prestakosning hefur í för með sjer, og kjörstjórnin hefur álituð nauðsynlegt að greiða, borgist úr niðurfjöfnunarsjóði hlutaðeigandi amts, en amtmáður skal fyrst samþykkja reikninginn.

12. grein.

Lög þessi öðlast gildi 1. dag janúarmánaðar 1887.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Lög um stjórn safnaðarmála og skipun sóknarnefnda og hjeraðsnefnda 27. febrúar 1880 skipa svo fyrir, að sóknarnefndum þeim, er ræðir um í 3. grein laganna, skuli heimilt að mæla fram með einum af þeim, er saki um brauð, þá er skipa skal prest í það.

Ákvörðun þessi, er borin var upp frá þingmanna hálfu eins og lögin í heild sinni, hefur eigi breytt skipun þeirri, er hingað til hefur verið, að stjórnin hafi óskert vald til að skipa presta í þjóðkirkjunni, þar eð það verður að vera á valdi stjórnarinnar, að taka það tillit til óskar þeirrar, er sóknarnefndin lætur í ljósi fyrir hönd safnaðarins, er hún álitur rjettkræft. Auk þess var ekki sett nein regla, er gæfi vissu fyrir, að hlutaðeigandi sóknarnefndum yrði gefinn kostur á, að kynna sjer umsóknarbrjef þau, er fram kæmu um brauð það, er laust væri, og hlaut af því að leiða að meðmælingarrjettur sá, er sóknarnefndunum var veittur, gat eigi haft neina verulega þýðingu með tilliti til veitingarinnar. A'þingi hefur því heldur eigi látið staðar numið við ákvörðun þessa, heldur bæði 1881 og 1883 samþykkt lagafrumvörp um kosningu presta, sem taka langt um dýpra í árinni.

Þessi lagafrumvörp fara í þá stefnu, að veita söfnuðunum rjett til með beinum kosningum að kjósa presta sína úr flokki umsækenda þeirra, er fullnægja hinum almennu lögboðnu kröfum, er gjörðar eru til þeirra, er þjóna eiga prestsembætti. Frumvarp þingsins 1881 heimilaði aðeins biskupi rjett til að setja sig á móti kosningu þeirra umsækenda, er eigi hefðu hlotið prestvígalu, og samkvæmt frumvarpi þingsins 1883 átti hann aðeins að hafa frestandi neitunarvald gagnvart kosningu safnaðanna, og var stjórninni þannig ekki áskilinn neinn rjettur til að ráða úrslitum prestakosningarinnar.

Með því þetta fer á móti þeim grundvallarreglum, sem gilda í löggjöfnni, þá hefur stjórnin eigi getað fallizt á það, og var því tjeðum alþingisfrumvörpum neitað allrah. staðfestingar. Eins og mönnum mun kunnugt af brjefi stjórnarráðsins til landshöfðingjans, 28. júní 1882, sem prentað er í stjórnartíðindunum fyrir það ár, deildinni B, bls. 118, álitur stjórnin það ekki gjörlegt að sleppa prestakosningunum alveg við söfnuðina, og það þegar af þeirri ástæðu, að prestarnir eru að mörgu leyti einnig embættismenn í þjónustu hins opinbera, auk þess sem þeir eru sálusorgarar safnaðanna; en aðalástæðan á móti umbótum þeim, er alþingi hefur farið fram á að gjöra, er sú, að með því að svipta stjórnina rjetti til að hafa áhrif á úrslit prestakosninganna, þá er henni gert ómögulegt að gæta skyldu sinnar, þar sem henni þó er falin gæzla kirkjumálefna, og hún verður að hafa ábyrgð á að þeim sje viðunanlega og hentuglega stýrt.

Þótt stjórnin hafi þannig eigi getað fallizt á að láta söfnuðina einráða um kosningu presta, álitur hún þó ekki að það þurfi að koma í bága við embættisstörf þau, er löggjöfn leggur prestum á herðar, nje ábyrgð þá, er stjórnin hefur á stjórn kirkjumálefna, að söfnuðunum sje veitt meiri áhrif á kosningu presta, en gjört er í lögum 27. jan. 1880, 7. gr., og með því að það væri mjög æskilegt, ef tekizt gæti að verða á einu máli um skipun þessa máls, sem hefur verið fylgt með svo miklum áhuga nú í seinni tíð, hefur það verið álitid rjett að leggja ofanritað lagafrumvarp um hluttöku safnaða í veitingu brauða fyrir þingið.

Eins og sjá má af frumvarpinu er aðalákvörðun þess sú, að þegar prestsembætti losnar og 3 eða fleiri umsækendur, sem allir eru lögboðnum hæfileikum búnir, hafa gefið sig fram, þá skuli landshöfðingi gefa söfnuðinum kost á að velja um þá tvo eða þrjá af þessum umsækendum, sem hann ákveður að kjósa megi (3. gr.). Þeim umsækenda, sem löglega er valinn, og hlotið hefur að minnsta kosti helming þeirra atkvæða, er greidd hafa verið á kjörfundi, þar sem að minnsta kosti helmingur allra þeirra safnaðarlíma í prestakallinu, er atkvæðisrjett hafa, hafa mætt, mun verða veitt embættið af hlutaðeigandi stjórnarvaldi : kónungi eða landshöfðingja. Sje skilyrðum þeim, er nú voru nefnd, ekki fullnægt við kosningu þá, er fram hefur farið, er kosningin ekki bindandi fyrir veitingarvaldið, en það tekur það tillit til þeirra óska, er komið hefur í ljós frá safnaðarins hálfu, við veitingu embættisins, sem það álitur rjettkræft (9. gr.).

Hafi að endingu brauð losnað og hafi eigi að minnsta kosti 3 umsækendur með lögboðnum hæfileikum gefið sig fram, hefur söfnuðurinn ekki kosningarrjett, heldur aðeins rjett til að láta sóknarnefndina eða sóknarnefndirnar láta í ljósi skoðun sína um umsóknarbrjefin fyrir hans hönd, og ef vill senda meðmæling sína með einu þeirra (10. gr.), og verður því næst embættið veitt eptir sömu reglum og hingað til hefur fylgt verið.

Frumvarp til laga

um

að stjórninni veitist heimild til að selja þjóðjarðir.

(Lagt fyrir alþingi 1885).

Ráðgjafanum fyrir Island veitist heimild til að selja þjóðjarðir þær, er hjer eru nefndar, og skal um söluna farið eptir ákvæðum þeim, er gjörð eru í 2. og 3. grein í lögum nr. 26, 8. nóvbr. 1883:

1. Böggverstaði í Valnahreppi, ásamt hjáleigunní Árgerði, fyrir söluverð, er eigi nemi minnu en 6,500 kr., og
2. Árgerðarstaðasel í Skriðuhreppi fyrir söluverð, er að minnsta kosti nemi 900 kr.

Athugasemdir við laga frumvarp þetta.

Abúendur þeirra tveggja jarða, er frumvarpið fer fram á að selja, hafa þegar beðið um að fá jarðirnar keyptar; frumvarpið bindur söluna við hinar sömu meginreglur, sem lög 8. nóv. 1883 um að stjórninni veitist heimild til að selja nokkrar þjóðjarðir styðjast við, og má því hjer vísa til ástæðanna fyrir lögum þessum.

Lægsta kaupverð jarðanna hefur eptir tillögum landshöfðingja verið sett eins og hlutaðeigandi umboðsmaður fór fram á, og er það nokkru hærra en það kaupverð, sem sýslunefndin hafði stungið upp á. Þinginu mun verða gefinn kostur á að kynna sjer álitsskjöl þessara manna um málið.

Frumvarp til laga

um

stofnun landsbanka.

(Lagt fyrir alþingi 1885.)

I. Tilgangur og starfsgögn bankans.

1. grein.

Banka skal stofna í Reykjavík, er kallast landsbanki; tilgangur hans er að greiða fyrir peningaviðskiptum landsins og styðja að framförum atvinnuvega þess. Til þess að koma stofnun þessari á fót, leggur landssjóður 10,000 kr. til.

2. grein.

Landsbankinn fær að láni úr landssjóði allt að hálfri milljón króna, er skal vera vinnufje hans. Fje þetta greiðist bankanum smásaman, eptir því sem þörf hans krefur, í seðlum þeim, er getur um í eptirfarandi 3. grein. Bankinn greiðir landsjóði 2 % í eigu um árið af skuld sinni og ver öðrum 2 % um árið til að mynda varasjóð.

3. grein.

Stjórninni er heimilt, að gefa út fyrir landssjóð seðla, fyrir allt að hálfri milljón. Seðla skal gefa út, er gilda 100, 50 og 10 krónur. Nákvæmari ákvæði um lögun og útlit seðlanna eru falin stjórninni í vald, sem mun láta nauðsynlegar auglýsingar um það efni koma út. Kostnaðinn við seðlagjörf og endurnýjun seðla ber landssjóður.

4. grein.

Seðlum landssjóðs skal tekið við í konungs og öðrum opinberum sjóðum á Íslandi; þeir gilda þar manna milli og eru skuldgengur greiðslueyrir með fullu ákvæðisverði. Engum öðrum en landssjóði er heimilt að gefa út brjefpeninga á Íslandi.

Í bankanum má fá seðlunum skipt mót öðrum seðlum og mót smápeningum eptir því sem tók eru á.

5. grein.

Sá, sem býr til eptirmynd seðla landssjóðs eða falsar þá, skal sæta sömu hegningu og ákveðin er í almennum hegningarlögum 25. júní 1869 266. gr. fyrir, að búa til eptirmynd danskra peninga eða seðla þjóðbankans eða falsa þá. Glæpurinn er fullkomnaður, þegar búið er að búa til eða falsa seðilinn, þó ekki sje búið að láta hann úti.

II. Störf bankans.

6. grein.

Bankinn hefur á hendi þessi störf:

- 1) Tekur við peningum sem innláni eða með sparisjóðakjörum, á dálk og í hlaupareikning.
- 2) Kaupir og selur víxla og ávísanir, sem gjaldast eiga á Íslandi eða erlendis, útlenda peninga, bankamiða, brjefpeninga og auðseld arðberandi verðbrjef.
- 3) Lánar fje mót tryggingu í fasteign.
- 4) Lánar fje mót handveði.
- 5) Veitir lán sveitum og bæjum og opinberum stofnunum á Íslandi mót sveita eða bæja ábyrgð.
- 6) Veitir lánstraust mót handveði og sjálfsábyrgð.
- 7) Heimtar inn útistandandi skuldakröfur.

7. grein.

Bankinn má taka lán út á eigin eignir sínar.

8. grein.

Hinar nákvæmari reglur og förmæli um alla tilhögun á störfunum verða ákveðin í reglugjörð, sem bankastjórnin stingur uppá, en landshöfðingi samþykkir.

9. grein.

Bankinn getur með samþykki landshöfðingja sett á stofn aukabanka eða haft framkvæmdastofur annarstaðar á Íslandi.

III. Sjerstök hlunnindi bankans.

10. grein.

Þegar móttökuseðill, gefinn fyrir innláni, eða viðskiptabók, veitt fyrir sparisjóðsinnlagi, glatast, getur stjórn bankans innkallað með 6 mánaða fyrirvara handhafa þessa móttökuseðils eða viðskiptabókar með auglýsingu, er prenta skal þrisvar sinnum samfleytt í tíðindum þeim, sem prenta skal í opinberar auglýsingar á Íslandi, og ef enginn hefur sagt til sín, áður en fyrirvarinn er liðinn, getur hún greitt þeim manni upphæðina, sem fengið hefur móttökuseðilinn eða viðskiptabókina, án þess að nokkur annar, er móttökuseðillinn eða viðskiptabókin kann að hafa verið afsöluð, þar fyrir geti búið kröfu á hendur bankanum.

11. grein.

Fje ómyndugra og opinberra stofnana má um stundar sakir setja á vöxtu í bankann, þangað til því verður komið á leigu gegn veði í fasteignum eða á annan lögmætan hátt.

12. grein.

Fje það, er lagt hefur verið inn í bankann, og vextir þess er undanþegið kyrtsetning og löghaldi, meðan það stendur þar inni.

13. grein.

Bankanum er heimilt að áskilja sjer hærri leigu en 4 % um árið af útlánum gegn fasteignarveðum.

14. grein.

Þegar óskað er láns gegn fasteignarveði, skal gefa vottorð um fasteignirnar úr afsals og veðmálabókunum kauplaust, þegar stjórn bankans krefst þess, ef þau aðeins eiga að vera bankanum til afnota.

15. grein.

Bankinn getur löglega samið um við skuldunantu sína, að taka upp í veðskuldarbrjef, er þeir gefa bankanum, ákvæði það, er getur um í tilsk. 18. febr. 1847, 10. gr. um fje ómyndugra á Íslandi.

16. grein.

Ákvæðið í d. (n.) l. 5—7—1 um, að lánsali missi kröfu sína, ef veðið glatast fyrir óhöpp, gildir eigi gagnvart bankanum.

17. grein.

Bankinn hefur í stað þess að fara að eptir d. (n.) l. 5—7—2 og 3 rjett til, að láta eigin þjóna sína selja verðbrjef og a., sem hann hefur fengið að handveði, við uppboð á hverjum þeim stað, er til þess þykir fallinn, eptir að hafa aðvarað veðsala um þetta í votta viðurvist með 8 daga fyrirvara, eða, ef hann er ókunnur, eða menn vita eigi um heimili hans, eptir að hafa með 14 daga fyrirvara innkallað hlutaðeiganda til að leysa út veðið með opinberri auglýsingu í þeim tíðindum, sem birta skal í opinberar auglýsingar.

18. grein.

Bankinn er undanþeginn tekjuskatti eptir lögum 14. desemb. 1877 og sömuleiðis útsvari.

IV. Stjórn bankans.

19. grein.

Í stjórn bankans skal vera einn framkvæmdastjóri, er landshöfðingi skipar með hálfis árs uppsagnarfresti, og tveir gæzlustjórar, er kosnir eru sinn af hvorri deild alþingis til fjöggra ára um sinn. Af gæzlustjórum þeim, sem í fyrsta skipti eru kosnir, skal þó annar að 2 árum liðnum fara frá eptir hlutkesti. Endurkosning getur átt sjer stað.

20. grein.

Landshöfðingi getur vikið hverjum forstjórnarmanni bankans frá um stundarsakir, þegar honum þykir ástæða til; hann skal þó með næstu pósthferð gefa ráðgjafa Íslands skýrslu um þetta ásamt nauðsynlegum upplýsingum um þau efni, sem hafa verið orsök til þessa. Þá er forstjórnarmanni er vikið frá um stund, eða hann fyrir sjúkdóm eða önnur forföll fær eigi gegnt störfum sínum, og sömuleiðis ef sæti verður autt í forstjórninni, ber landshöfðingi umhyggju fyrir að setja menn til þess að gegna störfunum um stundarsakir.

21. grein.

Heimili bankans er í Reykjavík og þar skulu forstjórnarnir vera búsettir.

22. grein.

Framkvæmdarstjóri annast og stýrir daglegum störfum í bankanum undir umsjón og með tilstyrk gæzlustjóranna.

Hinar nákvæmari ákvarðanir um sambandið milli forstjórnanna verða ákveðnar í reglugjörð þeirri, er 8. grein getur um.

23. grein.

Landshöfðingi skipar og setur frá bókara bankans og fjehirði eptir tillögum stjórnarnefndarinnar. Hina aðra sýslunarmenn skipar stjórnarnefndin. Hún ákveður vinnutímann o. s. frv.

24. grein.

Tveir skulu forstjórar undir skrifa, svo að skuldbindi bankann, ef gefa skal út eða framselja víxla og önnur peningabréf og skriflegar skuldbindingar.

Allar kvittanir verða, til þess að skuldbinda bankann, að vera undirskrifaðar af fjehirði og með áritun bókara um, að þær sjeu athugaðar.

25. grein.

Framkvæmdarstjóri hefur 2000 kr. í laun á ári, en hver gæzlustjóranna fær 500 kr. þóknun á ári.

Bókarinn hefur 1000 kr. laun á ári.

Fjehirðir hefur 1000 kr. laun á ári.

26. grein.

Stjórn bankans er skyldug að gefa landshöfðingja allar þær upplýsingar um bankann, sem honum kann að þykja ástæða til að heimta.

Landshöfðingi skal og hvenær sem er geta látið rannsaka allan hag bankans.

27. grein.

Forstjórar bankans og sýslunarmenn mega eigi vera skuldskeyttir bankanum, hvort heldur er sem skuldanautar eða ábyrgðarmenn annara.

V. Um reikningslok, varasjóð og fl.

28. grein.

Starfár bankans er frá nýjari til ársloka; síðan skal semja ársreikning bankans. Hann skal birtur í seinasta lagi 4 mánuðum eptir árslok.

29. grein.

Landshöfðingi tekur til endurskoðara, er rannsaki reikninginn í hverju einstöku atriði og beri hann saman við bækur bankans og heimaþjeð. Endurskoðarinn skal að minnsta kosti tvisvar á ári sannreyna, hvort heimaþje bankans og eignir sje fyrir hendi.

Endurskoðari fær þóknun úr bankanum, sem landshöfðingi nákvæmar ákveður.

Landshöfðingi úrskurðar og kvittar hinn endurskoðaða bankareikning.

30. grein.

Útdrátt úr hinum úrskudaða reikningi skal birta í stjórnartíðindunum deildinni B. Þar að auki gefur stjórnarnefndin eptir hvern ársfjórðung landshöfðingja stuttlegt yfirlit yfir hag bankans, sem og skal birtast þar.

31. grein.

Auk hinna 2 % um árið af seðlaupphæð þeirri, er landssjóður lánar og 2. gr. getur, skal og leggja í varasjóð eptirstöðvar þær, er verða við árleg reikningsskil bankans.

Ef reikningsskilin bera með sjer, að bankinn hafi tapað, ber varasjóður þetta.

VI. Ef bankinn legst niður.

32. grein.

Ef svo skyldi fara, að bankinn yrði lagður niður, eða framkvæmdir hans hættu, skal fyrst að fullu greiða öllum lánsölum skuldakröfur þeirra, að undanskildum landssjóði sem lánsala á seðlaupphæð þeirri, er hann hefur lánað bankanum. Þær eignir, sem þá eru eptir, renna í landssjóð, sem síðan leysir inn hina útgefnu seðla.

Athugasemdir við frumvarp þetta.

Bæði stjórnin og alþingi hafa hin síðustu ár haft hug á að auka lántæki landsins til þess að styðja framfarir atvinnuveganna. Þannig lagði stjórnin fyrir alþing, er kom saman 1881, frumvarp til laga um stofnun lánsfjelags og var tilgangur þess að útvega landbúnaðinum vinnufje. Þetta frumvarp varð þó eigi samþykkt af þinginu, því að efri deild alþingis komst að þeirri niðurstöðu, að stofnun seðla-, lán- og geymslubanka mundi vera heppilegra ráð, til þess að bæta úr peningaskorti landsins og efla atvinnuvegina, og deildin samþykkti því í stað stjórnarfrumvarpsins lagafrumvarp, er miðaði að þessu, en þetta frumvarp var þó fellt í neðri deild þingsins.

Á alþingi 1883 var mál þetta um stofnsetningu banka að nýju borið fram í efri deild þingsins; samþykkti þessi deild lagafrumvarp þess efnis, að seðla- lán- og geymslubanki skyldi stofnaður í Reykjavík að tilhlutun stjórnarinnar, og skyldi mega verja 500,000 kr. af viðlagasjóði til stofnunar bankans, og átti helmingurinn af því fje að vera konungleg skuldabréf og hinn helmingurinn veðskuldabréf, er viðlagasjóður ætti. Að öðru leyti mátti auka stofnfje bankans með samlagshlutum einstakra manna. Seðla mátti gefa út er næmi jafnmiklu og stofnfjeð; til að leysa inn seðla sína skyldi bankinn jafnan hafa fyrirbyggjandi í slegnum gullpeningum og silfurpeningum $\frac{2}{5}$ af verði seðla þeirra, er væru í veltu manna á milli, og enn fremur skyldi taka seðlana með fullu ákvæðisverði sem greiðslueyri í alla skatta.

Í neðri deild komu fram ýmsar mótbáruir mót frumvarpi þessu. Þótti á eina hliðina ísjárvert að verja svo miklu fje af viðlagasjóði til þessa augnamiðs, og á aðra hliðina voru menn í vafa um, hvort einkaleyfi þjóðbankans til að gefa út seðla í oktr. 4. júlí 1818 mundu eigi vera því til fyrirstöðu, að íslenskur banki gæfi út seðla.

Deildin samþykkti því lagafrumvarp þess efnis, að koma á fót einstakra manna bankastofnun, er hefði ýms hlunnindi og landssjóður gjörðist hlutareigandi í fyrir 250,000 kr. Banki þessi átti einkum að starfa sem veðlánabanki, en þar að auki átti honum að vera heimilt, að stofna sjerstaka deild fyrir almenn bankastörf, og sömuleiðis átti hann, ef ástæður leyfðu, síðar að geta fengið leyfi til þess af stjórninni, að gefa út seðla í annari sjerstakri deild, er næmu allt að 1 milljón kr., sem þó skyldi skipt mót gulli, ef þess væri óskað, og skyldu vera þannig tryggðir, að 1 kr. væri fyrirbyggjandi í slegnum gullpeningum á móti hverjum 2 kr. í útiseðlum, en hinn helmingur útiseðlanna skyldi tryggður

með verðbrjefum þannig, að á móti hverjum 100 kr. í seðlum sje fyrirbyggjandi 150 kr. í verðbrjefum. En þetta frumvarp var fellt í efri deild.

Þar eð sjá mátti fyrir af áhuga þeim, sem menn hafa á, að koma innlendri peningastofnun á fót á Íslandi, að mál þetta mundi verða hafið að nýju á alþingi, er kemur saman 1885, og þar sem úrlausn þess af hálfu þingmanna, svo viðunandi sje, er miklum erfiðleikum bundin í landi eins og Íslandi, þarsem bankamál allt fram á þennan dag hafa verið óþekkt, hefur stórnarráðið álitíð að því bæri að taka málið að sjer, og reyna með þeirri aðstoð bankfróðra manna, sem það gæti fengið, að koma fram með frumvarp um, að koma á fót íslenskri peningastofnun.

Stjórnarráðið skýrði því stjórnarnefnd þjóðbankans frá frumvörpum þeim og athugunum, sem komið hafa frá þinginu í bankamálinu, og óskaði að hún ljeti skoðun sína í ljósi um, hvernig mætti haga bankastofnun á Íslandi, og gjörði um leið sjerstaklega fyrirspurn um, hvort stjórnarnefndin álti einkaleyfi þjóðbankans nokkuð því til fyrirstöðu, að bankastofnun á Íslandi, er kynni að verða komið á fót, yrði veitt leyfi til að gefa út seðla. Hvað snertir hið síðara atriði, var því bætt við, að stjórnarráðið álti það eigi vera, þar eð seðlar þjóðbankans eptir nógildandi lögum (tilsk. 30. mars 1836) eru eigi gjaldgengur greiðslueyrir á Íslandi, og geta nú eigi orðið gildir greiðslueyrir án laga, sem koma frá hinu íslenska löggjafarvaldi.

Í svari sínu hefur stjórnarnefndin fyrst lýst yfir því, að hún væri samdóma stórnarráðinu að því er snerti svæði það, er einkaleyfi þjóðbankans gripur yfir, og því næst sagt álit sitt um málefni það, er lagt var fyrir, stofnun banka á Íslandi, en lætur þess þó sjerstaklega getið í svari sínu, að hagar Íslands sjeu stjórnarnefndinni of lítt kunnir, til þess að hún þori að láta í ljósi fasta skoðun um, hvernig bankastofnun þar eigi að vera löguð, til þess að geta orðið landinu að sem mestum hagnaði.

Landshöfðingi hefur fengið sent eptirrit af álti stjórnarnefndarinnar og mun alþingi gefið færi á að kynna sjer það. Eins og sjá má af því, hefur stjórnarnefndin eigi þótzt geta verið meðmælt neinum af þeim mörgu vegum, sem menn eptir frumvörpum þeim, er komið hafa fram á alþingi, hafa hugsað sjer að nota til þess að útvega fje til peningastofnunar, svo sem með því að gefa út skuldabrfjef, er landssjóður ábyrgist vöxtu af, með því að gefa út hlutabrfjef og með því að gefa út seðla, er leysa mætti inn éptir óskum. Hún áltur sem sje að það mundi geta verið erfiðleikum bundið að fá kaupendur að skuldabrfjefunum og hlutabrfjefunum, og einkum mundu skuldabrfjefin, sem hlytu að aukast smám saman eptir því sem þörf til lána mót fasteignum fer vaxandi, að verða torseld í fátæku og strjálbyggðu landi eins og Ísland er, þar sem samdráttur á lausu fje gengur seint, og að minnsta kosti mundu verðbreytingar á þeim verða mjög miklar jafnskjótt og iðjulaust fje streymdi eigi að að sama skapi og boðin yxu. Hvað það snertir að gefa út seðla innleysanlega eptir óskum, þannig að ætíð skuli hafa á forða í peningum til innleysingar ákveðna upphæð (t. a. m. $\frac{2}{5}$) seðla þeirra, sem í hvert skipti eru í veltu, hefur stjórnarnefndin látið í ljósi, að slík trygging á seðlum — ákveðið hlutfall á milli seðlaupphæðarinnar og peningaforðans — virðist vera næsta óheppileg fyrir jafn afskekkt land sem Ísland; því að það mundi verða mjög erfitt í snatri að fylla upp peningaskarðið, þegar hið fast ákveðna hlutfall hefur raskast við það, að mikil seðlaupphæð hefur komið til innlausnar, og þegar svo bæri undir, mundu menn neyðast til að draga inn mikla seðlaupphæð, til þess að koma hinu rjetta hlutfalli á aptur. En þetta mundi vera alveg sama sem mikil takmörkun á útlánum stofnunarinnar og þannig hafa skaðvæn ábrif á framkvæmdir hennar og hefta umráðin.

Eptir álti stjórnarnefndarinnar er það bezta ráðið til þess að grundvalla eina peningastofnun sameiginlega fyrir allt Ísland, að fá hjá landsbúnum til þess fje fyrir lánstraust

landssjóðs, og með því að draga saman iðjulaust fje, sem á hverjum tíma er á strjálungi út um landið. Lánstraust landssjóðs er gjört ráð fyrir að notað verði á þann hátt að, hann gefi út seðla innan ákveðinna takmarka, í mesta lagi fyrir hálfri milljón króna, er ganga skuli og gilda sem greyðslueyrir manna á meðal og við opinbera sjóði á Íslandi. Seðlar þessir greiðist af landssjóði sem lán til hinnar fyrirhuguðu peningastofnunar, er skuli svara af þeim 2 % í leigu á ári og vera skyld til að verja jafnri upphæð til þess að mynda varasjóð. Þegar seðlaupphæðin er eigi látin fara fram úr því minnsta, sem ætla má viðskipti landsins hafi þörf fyrir, þurfi seðlarnir eigi að vera innleysan legir mót gulli, en þar á móti skuli peningastofnunin hafa skipti á þeim og öðrum seðlum og, eptir því sem hægt er, smápeningum þegar þess verði krafizt.

Hinu iðjulausa og strjála fje reyni stofnunin að safna saman sem sparisjóðsinnlögum með hæfilegri leigu og með lengri eða skemmri uppsagnarfresti eptir stærð upphæðanna. Með þessu megi á sem hægastan og haganlagastan hátt draga saman þau efni, er nota megi til útlána, enda takmarkist þau á eðlilegan hátt við það fje, sem landið á hverjum tíma sem er, má sjá af til hinna ýmsu starfsgreina.

Eptir áliti stjórnarnefndarinnar skal leggja til varasjóðsins, auk áður nefndra 2 % á ári af seðlaupphæð þeirri, er landssjóður lánað, enn fremur þær eptirstöðvar, sem verða samkvæmt hinum árlegum reikningsskilum stofnunarinnar, en á hinn bóginn skuli og skaði sá, sem eptir þeim kynni að verða, hvíla á varasjóði.

Ef stofnunin kynni að verða gjaldþrota eða neyðast til að ljúka störfum sínum og viðskiptum, skuli landssjóður leysa inn hina útgefna seðla, og þegar þá öllum lánsölum hefur verið borgaður hver eyrir, að undanskildum landssjóði fyrir seðlaupphæðina sem hann hefur lánað, skuli þær eigur, sem þá eru afgangs, renna í landssjóð.

Þar eð stjórnarráðið er á þeirri skoðun, að naumast sje hægt að sýna nokkra hentugri leið til þess að koma á bankastofnun á Íslandi en þá, er stjórn þjóðbankans hefur bent á, hafa greind höfuðatriði verið lögð til grundvallar við samning lagafrumvarps þessa.

Hinn fyrirhugaði banki verður þannig opinber stofnun, sett með lögum, landsjóður býr hana út með fje og styður á annan hátt, stjórnarnefnd stýrir henni, er kosin er af opinberum yfirvöldum, og hið opinbera hefur eptirlit með henni. Að ótöldu því tillagi, sem landssjóður verður að greiða til þess að koma bankanum allra fyrst á stofn, sem stungið er upp á að verði 10,000 kr., og að ótöldu seðlaláni því, sem landssjóður veitir bankanum mun hann eigi, hvað peninga snertir, verða bundinn við bankann. Ahættan fyrir hann við framkvæmdir bankans verður aðeins sú, að hin lánaða upphæð eða hluti hennar missist, ef bankastörfin eigi borga sig.

Aðalatriðið í fyrirkomulagi þessu er það, að bankinn fær fje við útgáfu á seðlum, sem enginn á heimting á, að fá leysta inn í gulli. Stjórnarráðið hyggur eigi að þetta sje neitt ískyggilegt eða geti gefið tilefni til neinna óþæginda, þegar seðlaútgáfan eigi er látin stíga yfir þá upphæð, sem, hvernig sem er, er nauðsynleg til viðskipta manna á meðal á sjálfu Íslandi. Reyndar hafa menn eigi neina reynslu fyrir sjer í því tilliti, en stjórnarráðinu virðist það eigi ólíklegt, að þar sem á Íslandi eru 70,000 íbúar, sem þar að auki búa mjög strjált og tiltölulega á mjög stóru svæði, þá hljóti þeir jafnan að hafa þörf fyrir seðlaupphæð þá, er frumvarpið nefnir, hálf milljón kr.

Að því, er snertir smáatriðin í lagafrumvarpinu, skal þess getið er eptir fylgir, um leið og vísað er að öðru leyti til framanritaðra almennari athugasemda.

Við 3. gr. Seðlagjörðin, sem búast má við að þjóðbankinn góðfúslega veiti aðstoð sína við, má ætla að hafi í för með sjer 10 til 15,000 króna kostnað.

Við 6. gr. Orðið „arðberandi“ miðar að því að útiloka hlutabréf, er torsjeð gildi hafa.

Meðal starfa þeirra, er bankinn hefur á hendi, er eigi tekin með móttaka fjemuna til geymslu, þar eð bankinn þorir eigi að takast slíkt á hendur fyrr en hann á fullkomlega váttryggar hirzlur, sem varla mun verða hægt að fá strax.

Við 7. gr. Að taka lán út á muni, sem bankanun eru fengnir að veði, skal aptur á móti eigi leyfast.

Við 9. gr. Til þess að bankastofnunin geti orðið öllum hjeruðum landsins að notum, mun það vera nauðsynlegt, smámsaman eptir því sem því verður viðkomið, að setja á stofn aukabanka og framkvæmdastofur víðsvegar um landið.

Við 10.—12. gr. Tilsvareandi hlunnindi má samkvæmt lögum 5. janúar 1874 og kqn. úrskr. 23. desember 1864 veita sparisjóðum.

Við 14. gr. Þessi ákvörðun er tekin eptir lagafrumvarpi því um stofnun lánsfjelags, sem stjórnin lagði fyrir alþingi 1881.

Við 15. gr. Í nýnefndu lagafrumvarpi var stungið upp á, að veita lánsfjelaginu önnur sóknarhlunnindi. En stjórnarráðinu virðist heppilegra, að breyta eigi frá sóknaraðferð þeirri, sem þegar er þekkt á Íslandi og sem bankanum í öllu verulegu mun duga eins vel.

Við 16. og 17. gr. Þar eð löggjöf Íslands eigi hefur ákvarðanir, sem svara til hinna dönsku gjaldprotalaga 155. og 156. gr., mun bankinn eigi mega vera án hlunninda þess efnis, sem hjer er tekið fram.

Við 18. gr. Að bankinn er undanþeginn tekjuskatti samkvæmt lögum 14. desember 1817 virðist vera vel samhljóða við 9. gr. þessara laga, og þar eð Reykjavíkurkaupstaður og þær sveitir, þar sem aukabankar eða framkvæmdastofur kynnu að verða stofnaðar, fyrst og fremst mundu hafa gagn af bankanum, virðist það og eðlilegt, að hann sje undanþeginn útsvari.

Við 19. gr. Þar sem framkvæmdastjórinn, sem á að verða vikið frá eigi með allt af löngum fyrirvara, þegar af þeim ástæðum skal skipaður af stjórninni, mun það þykja eðlilegt, að kosning gæzlustjóranna sje lagt hinum tveim deildum alþingis í vald. Það mun vera heppilegt, að af gæzlustjórunum sje annar löglærður en hinn verzlunarfróður.

Við 25. gr. Hvað snertir laun þau, er stungið hefur verið upp á, er gjört ráð fyrir að störfín við bankann útheimti eigi allan vinnukrapt viðkomandi manna, en megi fara saman við annað embætti eða atvinnu.

Við 29. gr. Nákvæmari reglur um framkvæmd á endurskoðunarstarfinu mun landshöfðingi gefa endurskoðara í sjerstakri reglugjörð. Hjer skal aðeins geta þess að endurskoðara, ef endurskoðunargjörðin á að gjöra hið tilætlaða gagn, ber að fylgja störfunum dag frá degi eða að minnsta kosti að framkvæma störf sín einu sinni á viku.

Frumvarp

til

fjáraukalaga fyrir árin 1882 og 1883 .

(Lagt fyrir alþingi 1885).

1. gr.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í fjárlögunum fyrir 1882 og 1883, veitast 7,021 kr. 66 a. til útgjalda þeirra, er nefnd eru í 2.—5. gr. hjer á eptir.

2. gr.

Sem viðbót við upphæðina í 9. gr. fjárlaganna til kostnaðar við alþingi veitast 419 kr. 11 a.

3. gr.

Sem viðbót við upphæðirnar í 12. gr. fjárlaganna til útgjalda við póststjórnina veitast:

undir 2. lið, til póstflutninga

1882	1,579 kr. 19 a.
1883	2,159 — 73 -

undir 3. lið, til annara útgjalda

1882	521 — 69 —
1883	939 — 24 —

5,199 kr. 85 a.

4. gr.

Sem viðbót við upphæðirnar í 13. gr. fjárlaganna til kirkju- og kennslumála veitast:

undir lið B. III. c. 7. til ýmislegra útgjalda við hinn lærða skóla 187 kr. 33 a.

5. gr.

Sem viðbót við upphæðina í 17. gr. fjárlaganna til óvissra útgjalda veitast 1,215 kr. 37 a.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta:

Hinar nauðsynlegu upplýsingar um upphæðirnar í hinum einstöku greinum frumvarpsins munu koma fram sumpart í athugasemdunum um reikningslagafrumvarpið og sumpart í svörum landshöfðingja um athuganir endurskoðunarmanna landsreikninganna.

Frumvarp til laga,

sem hefur inni að halda

ákvarðanir um lögreglu.

(Lagt fyrir alþingi 1885.)

I. Um lögreglusamþykktir.

1. grein.

Fyrir sjerhvern kaupstað á landinu skal vera gjörð lögreglusamþykkt fyrir 1. janúar 1887.

2. grein.

Í lögreglusamþykktina skal setja ákvæði þau, er teljast mega nauðsynleg eptir því sem hagar til á hverjum stað:

- a. um regluhald (um að gæta reglu og velsæmis á alþjóðlegum strætum, vegum og svæðum, afstýra því er orðið getur að farartálma og trafala, enn fremur því, er hættu getur valdið í ferðum almennings, að friða alþjóðleg tilfæri, að halda reglu á almennum veitingahúsum og skemmtistöðum, og um fyrirskipanir um almenna leiki o. fl.),
- b. um almennt hreinlæti, og takmarkanir á notkun opinna eða lokaðra svæða við stundun ýmsra atvinnuvega, t. a. m. fiskiverkunar og slátrunar, er heilbrigðis vegna eða af öðrum ástæðum mega teljast nauðsynlegar eða haganlegar o. fl.,
- c. um skipun lögregluliðs, er heldur uppi reglu, þá er eldsvoða eða önnur óvanaleg atvik ber að höndum, sem annaðhvort er sjerstaklega leigt til þessa eptir ákvæðum bæjarstjórnarinnar eða á annan hátt.

3. grein.

Amtmaður býr til frumvarp til samþykktarinnar eptir fyrirmælum landshöfðingja, og skal hann fá álit hlutaðeigandi bæjarstjórnar um það. Í samþykktinni skulu vera reglur um, hvernig greiða skuli útgjöld þau til lögreglunnar, er hin ýmsu ákvæði hafa í för með sjer, er gjörð eru. Í samþykktina má eigi setja nein ákvæði um það, er ræðir um í 2. gr., og hafa í för með sjer útgjöld fyrir bæjarsjóðinn, ef bæjarstjórnin mótmælir. Með athugunum þeim, er amtmanni þykir ártæða til að gjöra, leggur hann nálið fyrir landshöfðingja, og eptir fyrirmælum hans fullgjörir amtmaðurinn samþykktina. Hún skal prentuð á kostnað bæjarins og birt almenningi með því að prentast í B deild stjórnartíðindanna. Breytingar á samþykktinni skal gjöra og birta á sama hátt sem hina upprunalegu samþykkt.

4. grein.

Samþykktin gildir að öllum jafnaði um allt lögsagnarumdæmi kaupstaðarins. Ef rjett þykir vera að skipa svo fyrir, að ákvæði samþykktarinnar skuli eigi gilda á hlutum af landi því, er heyrir undir lögsagnarumdæmið, annað hvort að nokkru eða öllu leyti, skal þess getið í samþykktinni svo sem nauðsynlegt er.

5. grein.

Fyrir lögsagnarumdæmi á landinu eða hluta þeirra má amtmaður gjöra samþykktir, þar sem eru fleiri eða færri af ákvæðum þeim, er dregið er á í 2. grein hér að framan, ef amtsráðið hefur komið með tillögu um það, og hefur áður fengið álit hlutaðeigandi lögreglustjóra, hrepps- og sýslunefndar, og landshöfðingi veitir samþykki sitt.

6. grein.

Brot gegn samþykktunum varða sektum allt að 100 kr. Börn eldri en 10 ára og yngri en 15 ára skulu sæta vandarhöggum, ef þau hafa áður, eptir að þau voru orðin fullra 10 ára, gjört sig seka í þessum brotum, eða gjört eitthvað, sem ber vott um einstaka ónáttúru, þó eigi fleirum vandarhöggum en 15, og sje að öðru leyti farið eptir 30. grein í almennum hegningarlögum, eða sæta einföldu fangelsi allt að 8 dögum (smbr. 14. gr. 2. málsg.). Ef kenna má yfirsjón, er barn drygir, skorti á hæfilegri umsjón foreldra eða annara, er barninu ganga í foreldra stað, þá skal refsa þeim fyrir yfirsjónina, en eigi barninu.

Ef einhver lætur það ógjört, sem er skylda hans, samkvæmt samþykktinni, má lögreglustjórinn láta gjöra þetta, eða gjöra nauðsynlegar ráðstafanir til þess að hindra, að vanrækslan valdi tjóni. Kostnaður við þetta og kostnaður, sem leiðir af þeim ráðstöfunum, er lögreglustjórinn gjörir til þess að hindra yfirvofandi verk eða stöðva enn eigi framkvæmd verk, er bönnuð eru í samþykktunum, greiðist af afbrotamanninum eða, ef hann er eigi fær um það, af sveitar- eða bæjarsjóði.

II. Almennar ákvarðanir um rjettindi og skyldur lögreglustjórnarinnar.

7. grein.

Í einstaklegum tilfellum má lögreglustjórinn annaðhvort sjálfur gjöra bráðabirgðaráðstafanir, er hann telur nauðsynlegar til þess, að hindra að reglu, friði og ró meðal almennings sje raskað, eða gjöra skipanir þær og forboð, er nauðsynleg eru í þessu efni, og sem hann birtir almenningi. Frá ráðstöfunum þessum skal amtmanni þegar í stað skýrt, og getur hann skipað að þær skuli úr gildi felldar. Enn fremur skal þegar í stað láta hlutaðeigandi sveitar- eða bæjarstjórn vita um þær, ef þær hafa í för með sjer fyrir sveitar- eða bæjarsjóð útgjöld, sem eigi hefur verið gjört ráð fyrir. Brot gegn auglýsingu lögreglustjórans varða sektum allt að 200 kr. eða einföldu fangelsi allt að 1 mánuði.

8. grein.

Sjerhver lögreglumaður má taka þann mann fastan, er hann stendur að glæp, eða sem eltur er þegar eptir framkvæmdina sem verknaðarmaður, eða sem hann með sannlegum rökum grunar um að hafa drygt glæp. Það má láta leita á þeim, sem fastur er tekinn, ef ástæða er til að ætla að hann beri eitthvað á sjer, er málinu geti verið til upplýsingar, eða sem hætt er við, að hann kunni að vanbrúka.

Sjerhver lögreglumaður má þar að auki taka þann mann fastan, er gjört hefur brot gegn alþjóðlegri reglu, og sem hætt er við að annars muni koma sjer undan ábyrgð þeirri, er á honum hvílir fyrir brot þetta, enn fremur þá menn, er refsað hefur verið fyrir brot gegn eignarrjettinum, fyrir betl eða flakk, þá er líklegt þykir að þeir hafi eigi lögmæta atvinnu, og þeir geta eigi gjört grein fyrir því, hvernig þeir hafi ofan af fyrir sjer, þá er þeir eru að spurðir.

9. grein.

Lögreglumönnum er leyfilegt að brjótast inn í hús með valdi, ef þörf gjörist, til þess að taka þann mann fastan, sem fer inn í það í auglýsni þeirra, þá er hann er eltur sem sakamaður. Einnig mega lögreglumenn ráðast inn í hús, ef sannlegar ástæður eru til að ætla, að þar sje framinn glæpur, eða sá hávaði og óregla á sjer stað í veitingahúsi þar, að hinir íbúar hússins eða náðúarnir ónáðast. Þó má því að eins beita valdi, að lögreglumaðurinn hafi árangurslaust krafzt inngöngu eptir að hann hefur sagt, hver hann er, hvert erindi hans er, og hefur, ef hann eigi er í einkennisbúningi, sýnt lögreglu inkennismark eða lögreglumerki.

10. grein.

Ef upphot á sjer stað, mega lögreglumenn sundra mannfjöldanum með valdi, þó eigi fyr en þrisvar sinnum hefur verið árangurslaust skorað á þá, sem við eru staddir, í nafni konungs og laganna að skiljast

Við almenna mannfundi undir berum himni eiga lögreglumenn að veita hjálp til þess að halda reglu. Ef óregla kemur upp sem ofbeldi, verður úr, geta lögreglumenn heimitað fundinum slitið; ef kröfu þessari er eigi gegnt, mega lögreglumenn sjálfir segja fundi slitið og fara síðan að sem í upphoti.

Við aðra almenna mannfundi mega lögreglumenn veita hjálp til að halda reglu eptir beiðni fundarstjóra; þegar fundarstjóri æskir eða þegar ófriður og áflog koma upp, mega lögreglumenn og taka ófriðarmenn fasta eða færa brott með valdi.

11. grein.

Hver sá maður, sem við staddur er í tilfellum þeim, sem ræðir um í undan farandi greinum, er skyldur að veita lögreglumönnum þá hjálp, sem honum er unnt, er lögreglustjórinn eða löggiltur fulltrúi hans eða hlutaðeigandi hreppstjóri skorar á hann sjerstaklega til þessa. Sá, sem lætur hjá líða án gilda orsaka að verða við þannig fenginni áskorun, sætir sektum allt að 100 Kr.

Sjerhver er skyldur til að segja til nafns síns og bústaðar, hvenær sem sá lögreglumaður krefst, sem annaðhvort er í einkennisbúningi eða sýnir lögreglu-einkennismark eða lögreglumerki. Sá, sem neitar að gefa þessar upplýsingar, sætir sektum allt að 100 kr.

12. grein.

Sjerhver lögreglumaður skal jafnan forðast alla ókurteisi í framkomu sinni við menn, er hann hefur afskipti af í þjónustu sinni, og sýna gætni og stillingu.

Fyrir að brjóta þessa fyrirskipun og einkum fyrir að taka menn hvatvislega eða ljettúðlega fasta eða beita á líkan hátt valdi því, sem ræðir um í 9.—11. grein, svo og fyrir minni þjónustubrot yfir höfuð, má með dómi eða úrskurði lögreglustjóra láta hina lægri lögreglumenn sæta sektum allt að 40 kr. Að því, er snertir eiginlega valdsvanbrúkun og ólöglega valdbeitingu, skal beita ákvæðum hegningarlaganna.

III. Nokkrar ákvarðanir, er snerta opinber lögreglumál.

13. grein.

Auk þeirra mála, sem annarsstaðar í lögnum eru talin opinber lögreglumál, skal og farið með mál fyrir brot á samþykktum þeim, sem ræðir um í I. kafla laga þessara, sem opinber lögreglumál, enn fremur mál fyrir brot þau, sem getið er um í síðustu málsgrein 7. greinar og einnig mál viðvíkjandi valdsvanbrúkun og öðrum þjónustubrotum hinna lægri lögreglumanna, þegar svo sjerstaklega stendur á, að eigi þykir ástæða til að höfða sakamál. Mál fyrir valdsvanbrúkun hinna lægri lögreglumanna skal ávallt höfða, þegar þess er krafist af einstökum manni, er telur sjer rangt til gjört. Þessi maður þarf þá að senda lögreglustjóranum skriflegt kæruskjal, þar sem er svo nákvæm skýrsla sem unnt er, um það efni, sem hann kvartar um.

14. grein.

Ef dómáranum þykir full ástæða til eptir framkomnum málavöxtum, einkum þar sem um litla yfirsjón er að ræða, er framin er í fyrsta skipti, að láta eigi verða meira úr en aðvörun, hefur hann rjett til að útkljá málið á þennan veg, þó skal gjörð athugasemd um þetta í rjettarbókinni. Þessi málslok mega þó eigi eiga sjer stað, ef hinn ákærði mótmælir þessu og krefst dóms í málinu, og sá dómur má eigi fara fram á aðvörun. Dómarinn hefur og rjett til, að taka boði hins ákærða um, að gjalda hæfilegar sektir, til þess að sleppa hjá dómi, og mega sektir þessar vera minni en lög kveða á; enn fremur má hann láta málið, falla niður, þegar honum þykir eigi næg ástæða til að halda því lengur áfram. Ef mál er höfðað eptir kröfum amtmanns, bæjarstjórnar eða sveita stjórnar eða einstaks kæranda, má þó eigi útkljá málið án reglulegs dóms, nema sá samþykki, er krafist hefur málssóknar. Þá er dómáranum þykja mála vextir vera til, má útkljá mál gegn börnum, sem eru 10 til 15 ára að aldri, þannig að foreldrar eða þeir, er ganga barninu í foreldra stað, telji sig í rjettarbókinni fúsa til að láta barnið fá líkamlega refsingu í heimahúsum, og má eptir málavöxtum bæta því skilyrði við, að refsingin sje lögð á undir umsjón lögregluþjóns eða hlutaðeigandi hreppstjóra.

15. grein.

Þá er dómur í lögreglumáli, sem dómarinn hefur höfðað af sjálfsdáðum án þess að amtmaður, hlutaðeigandi sveitar eða bæjar yfirvald eða einstakir menn hafi krafist þess, fer fram á refsingu, sem eigi er meiri en 40 kr. sektir, einfalt fangelsi í 8 daga, fangelsi við vatn og braud í 5 daga, eða vandarhögg eða fangelsi í 8 daga fyrir börn yngri en 15 ára, má þegar fullnægja dóminum eptir ráðstöfun dómarans, ef hinn ákærði (eða ef málið er gegn barni, þá umráðamaður þess) kveðst ánægður með hann, en þá skal dómarinn þegar á eptir senda amtmanni skýrslu um það, sem fram hefur farið í málinu. Ef meiri refsing aptur á móti er ákveðin með dómi, svo og ávallt, þá er mál eigi er höfðað af dómáranum af sjálfsdáðum, skal, einnig þá er hinn ákærði kveðst ánægður með dóminn, leggja málið fyrir amtmann samkvæmt gildandi reglum, til þess að hann geti kveðið á, hvort dóminum beri að fullnægja eða honum skuli skotið til landsyfirdóms.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Það hefur opt komið fram, að laga ákvæði þau, er gilda um lögreglu á Íslandi eru mjög ófullkomin og að þeim er mjög áfátt, og að því þarf að gjöra nákvæmari skipun á þeim efnum, er að þessu lúta, og breyta henni til batnaðar. Sjerstök íslensk lögreglulög hafa einungis verið sett um fremur fá tilfelli, og því verður í öðrum lögreglumálum, samkvæmt grundvallarreglunum í tilsk. 24. jan. 1838, að heimfæra dönsk lögreglulög uppá tilsvarendi efni á Íslandi, en af því að hin dönsku lög eru gefin fyrir tilhögun og ástand, sem að mörgu leyti eru stórum ólík því sem á sjer stað á Íslandi, er yfir höfuð eigi gott að koma lögum þessum við þar. Þegar litið er til þessa, þykir ástæða vera til að lögleiða á Íslandi skipun á lögreglu, líka þeirri, sem lögleidd hefur verið í Danmörku með ákvæðum þeim um lögreglu utan Kaupmannahafnar, sem eru í lögum 4. febr. 1871, með því að ætla má, að í lögreglu-samþykktir þær, sem getið er um í lögum þessum, muni verða komið inn ákvæðum, er bezt sjeu lagaðar eptir því sem til hagar á hverjum stað.

Undanfarandi lagafrumvarp er í öllum höfuðatriðum samið samkvæmt lögum þeim, er nefnd voru. Þó eru einstöku breytingar gjörðar, er annaðhvort beinlínis leiða af sjerstaklegu ástandi á Íslandi eða sem þykja hentugar þess vegna, og ákvæði laganna hafa þannig, án þess að efnið hafi breyzt að mun, verið sniðin eptir þörfum Íslands um leið og þau voru tekin upp í frumvarp þetta.

Frumvarp

til

laga um samþykkt á landsreikningnum fyrir 1882 og 1883.

(lagt fyrir alþingi 1885.)

		Fjárveiting	Reikningur
		kr. a.	kr. a.
I. Tekjur:			
1.	Skattur á ábúð og afnotum jarða og á lausafje	94,000. "	83,703. 59
2.	Húsaskattur	4,000. "	4,804. 28
3.	Tekjuskattur	28,000. "	26,308. 64
4.	Aukatekjur	28,000. "	46,193. 08
5.	Vitagjald	7,000. "	13,158. 28
6.	Nafnbótaskattur	80. "	108. 67
7.	Erfðafjárskattur	4,000. "	5,435. 13
8.	Gjöld af fasteignasölu	1,200. "	4,146. 59
9.	Gjöld fyrir leyfisbrjef	2,600. "	3,629. "
10.	Spítalagjald	50,000. "	49,743. 35
11.	Aðflutningsgjald af áfengum drykkjum og af tóbaki, að frá dregnum 2 % í innheimtulaun	280,000. "	343,562. 49
12.	Tekjur af pósthæðum	20,000. "	27,752. 81
13.	Óvissar tekjur	2,000. "	7,578. 11
14.	Tekjur af fasteignum landssjóðs o. fl.	68,606. "	63,858. 03
15.	Tekjur, er snerta viðlagasjóðinn	56,000. "	57,118. 23
	Borgað upp í lán, veiting: 20,159 kr. 97 a., reikn- ingur: 42,616 kr. 13 a.		
16.	Ýmislegar greiðslur og endurgjöld	16,500. "	17,663. 67
17.	Tillag úr ríkissjóðnum	191,000 "	191,000. "
18.	Útflutningsgjald af fiski og lýsi o. fl.	" "	77,216. 47
alls...		852,986. "	1,022,980. 42

		Fjárveiting		Reikningur	
II. Gjöld:		kr.	a.	kr.	a.
1.	Til hinnar æðstu stjórnar innanlands og fulltrúa stjórnarinnar á alþingi.....	26,800.	•	26,800.	•
2.	Til alþingis 1883 og til borgunar fyrir endurskoðun landsreikninganna	33,600.	•	32,943.	17
3.	Til útgjalda við umboðsstjórnina, gjaldheimtur og reikningsmál, svo og við dómgæzlu og lögreglustjórn:				
	A. Umboðsstjórn, gjaldheimtur og reikningsmál...	52,800.	•	49,839.	55
	B. Dómgæzla og lögreglustjórn	159,872.	38	153,438.	33
	C. Ýmisleg útgjöld	136,160.	•	134,255.	63
4.	Til útgjalda við læknaSKIPUNINA	79,948.	•	77,482.	98
5.	Til útgjalda við pósthjórnina	36,200.	•	40,974.	55
6.	Til kirkju og kennslumála:				
	A. Í þarfir andlegu stjettarinnar	51,990.	38	50,292.	88
	B. Til kennslumálefna	138,748.	•	131,683.	11
	C. Ýms útgjöld	9,700.	•	9,500.	•
7.	Til skyndilána handa embættismönnum og lögboðinna bráðabyrgða-lána	10,000.	•	14,625.	53
8.	Eptirlaun og styrktarfe	50,000.	•	47,539.	49
9.	Til vísindalegra og verklegra fyrirtækja	12,000.	•	9,240.	83
10.	Til óvissra útgjalda	6,000.	•	7,215.	37
11.	Göldið samkvæmt fjáráukalögum og í von um fjáráuka-veiting eða fjárveiting af nýju			3,588.	12
12.	Laun til hreppstjóra			7,797.	95
13.	Afgangur	49,167.	24	225,762.	93
alls...				1,022,980.	42

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Frumvarpið er samið í sama formi og reikningslög þau, er áður hafa verið gefin út, nema að því leyti, að hjer hefur verið sleppt skýrslu þeirri um stærð viðlagasjóðsins og um eptirstöðvar af tekjum og útgjöldum landssjóðs, er áður hefur verið bætt aptan við þau. Frumvarpi þessu fylgir sundurliðað yfirlit, er lið fyrir lið þræðir fjárlögin, og er þar að auki í athugasemdum þeim, er hjer fara á eptir, vísað til þeirra tekju og gjalda-greina, er í yfirlitinu standa undir sama tölulið.

I. Tekjur.

1. Skattur á ábúð og afnotum jarða og á lausafje,
smbr. fjárlögin 2 gr. 1.

Skattur þessi hefur eftir reikningnum 1882 numið alls	51,037 kr. 16 aur.
og 1883	43,282 — 43 —
eptirstöðvar 1881	13,333 — 66 —
alls...	107,653 kr. 25 aur.
Af þessu er borgað 1882	44,780 kr. 30 aur.
og 1883	38,923 — 29 —
	83,703 — 59 —
Eptirstöðvar...	23,949 kr. 66 aur.

2. Húsaskattur, smbr. fjárlögin 2. gr. 2.

Þessar tekjur hafa eftir reikningnum fyrir 1882 numið	2,559 kr. 50 aur.
og 1883	2,963 — 10 —
eptirstöðvar 1881	532 — 75 —
alls...	6,055 kr. 35 aur.
Af þessu er borgað 1882	2,282 kr. 75 aur.
og 1883	2,521 — 53 —
	4,804 — 28 —
Eptirstöðvar...	1,251 kr. 07 aur.

3. Tekjuskattur, smbr. fjárlögin 2. gr. 3.

Eftir reikningnum hafa þessar tekjur 1882 numið	14,293 kr. 50 aur.
og 1883	17,503 — —
eptirstöðvar	1,574 — 14 —
alls...	33,370 kr. 64 aur.
Af þessu er borgað 1882	11,999 kr. 40 aur.
og 1883	15,109 — 24 —
	26,308 — 64 —
Eptirstöðvar...	7,062 kr. — aur.

4. Aukatekjur, smbr. fjárlögin 2. gr. 4.,

hafa numið eftir reikningnum 1882	23,095 kr. 23 aur.
og 1883	25,344 — 11 —
eptirstöðvar 1881	690 — 06 —
alls...	49,129 kr. 40 aur.
yfir um...	49,129 kr. 40 aur.

	handan að...	49,129 kr. 40 aur.
Af þessu er borgað 1882	21,064 kr. 96 aur.	
og 1883	25,128 — 12 —	
		46,193 — 08 —
	Eptirstöðvar...	2,936 kr. 32 aur.
5. Vitagjald, smbr. fjárlögin 2. gr. 5.		
Þessar tekjur hafa eptir reikningnum numið 1882	6,872 kr. 37 aur.	
og 1883	6,948 — 63 —	
eptirstöðvar 1881	164 — 40 —	
	alls...	13,985 kr. 40 aur.
Af þessu er borgað 1882	6,012 kr. 17 aur.	
og 1883	7,146 — 11 —	
		13,158 — 28 —
	Eptirstöðvar...	827 kr. 12 aur.
6. Nafnbótaskattur, smbr. fjárlögin 2. gr. 6.,		
hefur eptir reikningnum numið 1882	42 kr. 67 aur.	
og 1883	16 — " —	
eptirstöðvar 1881	66 — " —	
	alls...	124 kr. 67 aur.
Af þessu er borgað 1882	108 kr. 67 aur.	
1883	" — " —	
		108 — 67 —
	Eptirstöðvar...	16 kr. " aur.
7. Erfðafjárskattur, smbr. fjárlögin 2. gr. 7.,		
hefur numið eptir reikningnum 1882	2,678 kr. 82 aur.	
og 1883	3,313 — 22 —	
eptirstöðvar 1881	601 — 07 —	
	alls...	6,593 kr. 11 aur.
Af þessu er borgað 1882	2,414 kr. 38 aur.	
og 1883	3,020 — 75 —	
		5,435 — 13 —
	Eptirstöðvar...	1,157 kr. 98 aur.
8. Gjöld af fasteignasölu, smbr. fjárlögin 2. gr. 8.,		
hafa eptir reikningnum numið 1882	927 kr. 35 aur.	
og 1883	3,455 — 75 —	
eptirstöðvar 1881	58 — 64 —	
	alls...	4,441 kr. 74 aur.
	yfir um...	4,441 kr. 74 aur.

	handan að...	4,441 kr. 74 aur.
Af þessu er borgað 1882	750 kr. 65 aur.	
og 1883	3,395 — 94 —	
		4,146 — 59 —
	Eptirstöðvar...	295 kr. 15 aur.
9. Gjöld fyrir leyfisbrjef, smbr. fjárl. 2. gr. 9.,		
hafa eptir reikningnum 1882 numið		1,575 kr. 05 aur.
og 1883		2,053 — 95 —
	alls...	3,629 kr. 0 aur.
Af þessu er borgað 1882	1,575 kr. 05 aur.	
og 1883	2,053 — 95 —	
		3,629 — 0 —
10. Spítalagjald, smbr. fjárl. 2. gr. 10.,		
hefur eptir reikningnum numið 1882		46,921 kr. 17 aur.
eptirstöðvar 1881		3,825 — 80 —
	alls...	50,746 kr. 97 aur.
Af þessu er greitt 1882	45,496 kr. 16 aur.	
og 1883	4,247 — 19 —	
		49,743 — 35 —
	Eptirstöðvar...	1,003 kr. 62 aur.
11. Aðflutningsgjald, fjárl. 2. gr. 11.		
að fráðregnum 2 % í innheimtulaun (7,249 kr. 49 aur.),		
hefur eptir reikningnum numið 1882		166,804 kr. 40 aur.
og 1883		188,517 — 64 —
eptirstöðvar 1881		21,624 — 72 —
	alls...	376,946 kr. 76 aur.
Af þessu er borgað 1882	156,232 kr. 95 aur.	
og 1883	187,329 — 54 —	
		343,562 — 49 —
	Eptirstöðvar...	33,384 kr. 27 aur.
12. Tekjur af póstferðunum, fjárl. 2. gr. 12.		
hafa eptir reikningnum numið 1882		13,595 kr. 49 aur.
og 1883		14,157 — 32 —
	alls...	27,752 kr. 81 aur.

13. Óvissar tekjur, fjárl. 2. gr. 13.,

hafa eptir reikningnum 1882 numið	3,063 kr. 78 aur.
hjervið bætast eptir tillögum endurskoðunarmanna við reikning þennan, 10 a., b. og c.	2,081 — 11 —
og eptir reikningnum 1883.	3,009 — 62 —
Eptir tillögum yfirskoðunarmanna, 13. 9 bætast hjervið.	1 — 10 —
Eptirstöðvar 1881.	30 — 08 —
	8,184 kr. 69 aur.

Af þessu er borgað 1882:

2,660 kr. 28 aur. + 2,081 kr. 11 aur... = 4,741 kr. 39 aur.

og 1883:

2,835 kr. 62 aur. + 1 kr. 10 aur. = 2,836 — 72 —

7,578 — 11 —

606 kr. 58 aur.

þegar hjerfrá ennfremur dragast, smbr. athugagr. 1. á fylgiskjali 13. við landsreikninginn 1883

132 — 50 —

verða eptirstöðvarnar...

474 kr. 08 aur.

14. Tekjur af klaustur- og umboðsjörðum, fjárl. 3. gr. 1.,

hafa eptir reikningnum 1882 numið	41,791 kr. 31 aur.
Gjöld hafa verið	10,096 — 74 —

verða þá eptir... 31,694 kr. 57 aur.

og eptir reikningnum 1883 43,142 kr. 54 aur.

gjöldin: 10,095 kr. 12 aur. ÷ 188 kr.

11 aur., sbr. tillögu endurskoðunarmanna

14, 2 9,907 — 01 —

verða þá eptir...

33,235 — 53 —

Eptirstöðvar 1881.

7,385 — 25 —

alls... 72,315 kr. 35 aur.

auk ýmsra gjalda frá fyrri árum, er eigi hafa verið goldin af hlutaðeigandi leiguliðum í Arnarstapa og Skógarstrandar umboði, sbr. svar landshöfðingja uppá 11. athugasgrein við landsreikninginn 1882.

Af þessu er borgað 1882 26,059 kr. 06 aur.

hjervið bætist samkvæmt tillögu endurskoðunarmanna 11. b.

49 — 28 —

og 1883.

31,195 — 02 —

57,303 — 36 —

Eptirstöðvar... 15,011 kr. 99 aur.

15. Gjöld af spítalajörðum o. fl., fjárl. 3. gr. 2.

Eptir reikningnum 1882	844 kr. 23 aur.
og 1883	868 — 30 —
eptirstöðvar 1881	45 — —
alls...	1,757 kr. 53 aur.

16. Leigugjöld af Lundey og brennisteinsnámunum í Þingeyjar sýslu, fjárl. 3. gr. 3.,

Gjöld þessi voru 1882	2,005 kr. — aur.
og 1883	2,040 — —
alls...	4,045 kr. — aur.

17. Tekjur af kirkjum, fjárl. 3. gr. 4.

Þessar tekjur voru 1882	260 kr. 76 aur.
og 1883	467 — 41 —
eptirstöðvar 1879	33 — 20 —
alls...	761 kr. 37 aur.
Af þessu er borgað 1880	250 kr. 67 aur.
1881	501 — 47 —
	752 — 14 —
Eptirstöðvar...	9 kr. 23 aur.

18. Leigur af fje viðlagasjóðsins, fjárl. 4. gr.

Þessar tekjur hafa eptir reikningnum 1882 numið	28,089 kr. 49 aur.
hjer við bætist samkvæmt fylgiskjali 18. við reikninginn 1883, 3. athugagr. e.	77 — 25 —
og samkvæmt tillögu endurskoðunarmanna 18. 7	70 — 14 —
1883	31,174 — 07 —
eptirstöðvar 1881	487 — 60 —
alls...	59,898 kr. 55 aur.
Af þessu er borgað 1882	28,067 kr. 42 aur.
að þeim 70 kr. 14 aur. með töldum, er áður var getið.	
og 1883	29,050 — 81 —
	57,118 — 23 —
Eptirstöðvar...	2,780 kr. 32 aur.

Sem afborganir uppí lán hefur 1882 verið goldið	21,757 kr. 53 aur.
og 1883, að meðtöldum 95 kr. 18 aur. samkvæmt tillögu endurskoðunarmanna 18, 3, athugagr. 2.	20,858 — 60 —
alls...	42,616 kr. 13 aur.

19. Tillög frá brauðum, samkvæmt lögum 27. febr. 1880, sbr. fjárl. 5. gr. 1.

Tekjur þessar voru eptir reikningnum 1882	2,350 kr.	• aur.
sbr. athugagr. 1. á fylgiskjali 20. við landsreikninginn 1883.		
og 1883	2,800 —	• —
eptirstöðvar 1881	1,695 —	97 —
alls...	6,845 kr.	97 aur.
Af þessu er borgað 1882	1,400 kr.	• aur.
og 1883	2,700 —	• —
	4,100 —	• —
Eptirstöðvar...	2,745 kr.	97 aur.

20. Endurgjald skyndilána til embættismanna, smbr. fjrl. 5. gr. 2.,

hefur numið eptir reikningnum 1882	683 kr.	33 aur.
og 1883	673 —	96 —
alls...	1,357 kr.	29 aur.

21. Endurgjald á fyrirframgreiðslum, smbr. fjrl. 5. gr. 3.

hefur 1882 numið	7,787 kr.	16 aur.
og samkvæmt tillögu endurskoðunarmanna 15, 1—2 1,371 kr.		
09 aur. ÷ 26 kr. 47 aur.	1,344 —	62 —
og 1883	2,654 —	60 —
og samkvæmt tillögu 22	420 —	• —
alls...	12,206 kr.	38 aur.

22. Tillag úr ríkissjóðnum; smbr. fjrl. 6. grein, hefur samkvæmt lögum 2. janúar 1871:

numið 1882	96,500 kr.	• aur.
og 1883	94,500 —	• —
alls...	191,000 kr.	• aur.

23. Útflutningsgjald af fiski og lýsi m. m., sbr. lög nr. 16 4. nóvbr. 1881 og fjárl. 19. gr., hefur, að frádregnum 2 % í innheimtu/aun (= 1,802 kr. 47 aur.) numið eptir reikningnum

1882	36,678 kr.	27 aur.
og 1883	51,645 —	23 —
alls...	88,323 kr.	50 aur.
Af þessu er borgað 1882	28,361 kr.	17 aur.
og 1883	48,855 —	30 —
	77,216 —	47 —
Eptirstöðvar...	11,107 kr.	03 aur.

II. Gjöld.

1. Til hinnar æðstu stjórnar innanlands og fultrúa stjórnarinnar á alþingi, sbr. fjárlögin 8 gr.

Þessi útgjöld hafa 1882 numið	12,400 kr.	• aur.
og 1883	14,400 —	• —
alls...	26,800 kr.	• aur.

2. Til alþingis 1883 og til borgunar fyrir endurskoðun landsreikninganna, sbr. fjárlögin 9. gr.

hefur verið borgað 1882 og 1883	32,530 kr.	06 aur.
Frá þessari upphæð dragast samkv. athugasgr. 26. 2. við reikninginn 1883 og tillögu endurskoðunarmanna	6 —	• —

32,524 kr. 06 aur.

Ennfremur hafa 1882 verið borguð útgjöld við alþingi 1881... sem tekin eru upp í frumvarp til fjárankalaga.

419 — 11 —

Útgjöld alls... 32,943 kr. 17 aur.

- 3.—5. Útgjöld við umboðsstjórnina og gjaldheimtur og reikningsmál, sbr. fj. 10. gr. A. 1.—3.

Útgjöldin í þessum liðum eru:

	árið 1883. kr. aur.	árið 1883. kr. aur.	samtafs. kr. aur.
3. A. 1. laun	20,100. •	16,899. 99	36,999. 99
4. 2. endurgjald fyrir skrifstofu kostnað m. m.	4,015. 51	3,824. 05	7,839. 56
5. 3. þóknun fyrir hina umboðslega endurskoðun	2,500. •	2,500. •	5.000. •
alls...			49,839. 55

- 6.—9. Útgjöld við dómgæzluna og lögreglustjórnina, fj. 10. gr. B. 1.—4.

Til gjalda þessara hefur gengið:

	1882. kr. aur.	1883. kr. aur.	samtafs. kr. aur.
6 B. 1. Laun	70,567. •	70,494. 32	141,061. 32

eptirstöðvar 1883: 2,411 kr. 14 aur.

yfir um... 70,567. • 70,494. 32 141,061. 32

	1882. kr. aur.	1883. kr. aur.	samtals. kr. aur.
handan að...	70,567. "	70,494. 32	141,061. 32
7. B. 2. Endurgjald fyrir skrifstofu kostnað handa bæjarfógetanum í Reykjavík.....	1,000. "	1,000. "	2,000. "
8. B. 3. Til hegningarhússins og fangels- sanna	3,002. 76	2,678. 72	5,681. 48
Upphæðin er bækkuð um 3 kr. 20 aur. fyrir árið 1883 samkvæmt tillögu end- urskoðunarmanna 29. við landsreikn- inginn fyrir það ár. Þær 10 kr., er getur um í hinni sömu tillögu endur- skoðunarmanna, (endurgjald á kostnaði fyrir varðhaldsfanga 1883), munu verða innheimtar í reikningsskil, þegar búið er að úrskurða reikning hegningarhússins fyrir árið 1883, og teknar í landsreikn- inginn 1884 eða 1885 meðal „óvissra útgjalda“.			
9. B. 4. Önnur útgjöld	1,959. 85	2,735. 68	4,695. 53
			<u>153,438. 33</u>

10.—18. Ýmisleg útgjöld, smbr. tjárlögin 10. grein, C. 1—11.

Þessi útgjöld hafa verið:

	1882. kr. aur.	1883. kr. aur.	samtals. kr. aur.
10. C. 1. til útgáfu stjórnartíðindanna.....	1,800. "	1,789. 53	3,589. 53
11. C. 2. endurgjald til embættismanna fyrir burð- areyri undir embættisbrjef.....	815. 47	1,316. 27	2,131. 74
12. C. 3. brunabótargjald fyrir ýmsar opinberar bygg- ingar	1,118. 98	1,201. 83	2,320. 81
13. C. 4. styrkur til eflingar búnaði	16,050. 37	18,929. 99	34,980. 36
Eptirstöðvar 1883 voru 990 kr.			
14. C. 5. Til vegabóta:			
a. til fjallvega.....	12,556. 97	19,545. 15	32,102. 12
b. til sýsluvega	3,224. 41	4,646. 01	7,870. 42
15. C. 6. til gufuskipsferða.....	18,000. "	18,000. "	36,000. "
Eptirstöðvar fyrir 1881	8,000. "	"	8,000. "
16. C. 7. til vitans á Reykjanesi	2,508. 95	2,879. 90	5,388. 85
17. C. 9. til embættisferða samkv. lögum 2. nóvbr. 1877 3. gr.	25. "	186. 80	211. 80
18. C 10. til að gefa út „Lovsamling for Island“ .	"	1,660. "	1,660. "
			<u>134,255. 63</u>

19—20. Útgjöld við læknaskipunina, smbr. fjárlögin 11. grein.

19. 1. laun hafa verið 1882	35,219 kr. 50 aur.	
eptirstöðvar 1881.....	350 — " —	
og 1883.....	36,338 — 50 —	
		71,908 kr. " aur.
20. 2. Önnur útgjöld 1882	2,796 kr. 20 aur.	
og 1883.....	2,778 — 78 —	
		5,574 — 98 aur.
alls...		77,482 kr. 98 aur.

21.—23. Útgjöld við pósthjórna, smbr. fjárlögin 12 gr. smbr. 2. gr. 12.

Eins og sjest á tekjudálki reikningsins 12. hafa tekjur af
 pósthjórnum verið alls..... 27,752 kr. 81 aur.
 Gjöldin hafa verið þessi:

	1880. kr. aur.	1881. kr. aur.	samtals. kr. aur.
1. laun.....	4,840. "	4,940. "	9,780. "
2. flutningur pósta.	12,629. 19	13,209. 73	25,838. 92
3. önnur útgjöld.....	2,321. 63	3,034. "	5,355. 63
			<u>40,974. 55</u>

Samkvæmt svörum lardshöfðingja uppá athuganir yfirskoðunarmanna (20. og 23.)
 við reikningana fyrir 1882 og 1883 og tillögum þeirra er á fjárankalagafrumvarpið teknar
 upp þessar upphæðir, er borgaðar hafa verið: 1) til pósthjórna 1882 1,579 kr. 19 aur.
 2) til annara útgjalda fyrir 1882 521 kr. 63 aur. 3) til pósthjórna 1883 2,159 kr.
 73 aur 4) til annara útgjalda 1883 939 kr. 24 aur.

24.—32. Til kirkju og kennslumálanna, smbr. fjárlögin 13. gr.

A. í þarfir andlegu stjettarinnar.

	1882. kr. aur.	1883. kr. aur.	samtals. kr. aur.
24. a. laun.....	8,432. "	8,432. "	16,864. "
b. önnur útgjöld:			
25. 1. til prestakalla samkv. lögum 27. febr. 1880	5,675. "	7,050. "	12,725. "
26. 2. Til bráðabyrgðaruppbóta fátækum braudum	2,200. "	3,150. "	5,350. "
27. 3. til nokkurra brauða í fyrrverandi Hólastifti	662. 45	672. 65	1,427. 50
Eptirstöðvar 1881	92. 40	"	
Eptirstöðvar 60 aur.			
28. 4. viðbót við eptirlaun fátækra uppgjafapresta			
og prestaekkna samkv. lögum 27. febr. 1880			
6 gr	2,000. "	2,000. "	4,000. "
yfir um...	19,061. 85	21,804. 65	40,866. 50

	1882. kr. aur.	1883. kr. aur.	samtals. kr. aur.
handan að...	19,061. 85	21,304. 65	40,366. 50
29. 5. til prestaekkná og barna	2,500. "	2,500. "	5,000. "
30. 6. endurgjald fyrir skrifstofu kostnað handa biskupi	1,000. "	1,000. "	2,000. "
31. 7. endurgjald fyrir tekjumissi handa prestinum á Vestmannaeyjum	1,443. 19	1,443. 19	2,886. 38
32. 8. sömuleiðs handa prestinum í Goðdölum ...	20. "	20. "	40. "
			<u>50,292. 88</u>

33.—40. B. til kennslumálefna.

I. Prestaskólinn.

	1882. kr. aur.	1883. kr. aur.	samtals. kr. aur.
33. a. laun	10,316. "	10,316. "	20,632. "
b. önnur útgjöld:			
34. 1. húsaleigustyrkur á 80 kr. hver	800. "	1,120. "	1,920. "
35. 2. 2 ölmutur	400. "	400. "	800. "
36. 3. til tímakennslu	100. "	100. "	200. "
37. 4. til bókakaupa	300. "	300. "	600. "
38. 5. til eldiviðar og ljósa	69. 26	78. 10	147. 36
39. 6. til umsjónar	100. "	100. "	200. "
40. 7. til ýmislegra útgjalda	44. 51	117. 70	162. 21
			<u>24,661. 57</u>

41.—47. H. Lækraskólinn.

	1882. kr. aur.	1883. kr. aur.	samtals. kr. aur.
41. a. laun	2,600. "	2,600. "	5,200. "
b. önnur útgjöld:			
42. 1. 2 ölmutur á 200 kr. hver	400. "	400. "	800. "
43. 2. til eldiviðar, ljósa og ræstingar	94. 95	100. "	194. 95
44. 3. til bókakaupa og áhaldar	291. 17	300. "	591. 17
45. 4. til ferðastyrks handa læknaefnum ...	600. "	450. "	1,050. "
46. 5. húsaleigustyrkur handa 2 lærisveinum	160. "	160. "	320. "
47. 6. til ýmsra útgjalda	98. 89	" "	98. 89
			<u>8,255. 01</u>

48.—60. III. Hinn lærði skóli.

		1882.	1883.	samtais.
		kr. aur.	kr. aur.	kr. aur.
48.	a. laun	18,200. "	17,200. "	35,400. "
	eptirstöðvar 1881		" 01	" 01
	b. aðstoðarfje.			
49.	Til söngkennslu	600. "	600. "	1,200. "
50.	Til leikfimiskennslu	700. "	700. "	1,400. "
51.	Til dyravarðar	700. "	700. "	1,400. "
52.	Til yfirmáðjónar á skólahúsinu utanstokks og innan	300. "	300. "	600. "
	c. önnur útgjöld:			
53.	1. til bókakaupa	600. "	600. "	1,200. "
54.	2. til eldiviðar og ljósa	1,059. 69	857. 09	1,916. 78
55.	3. til skólahússins utanstokks og innan	783. 07	1,498. 95	2,282. 02
56.	4. til tímakennslu	1,398. 60	1,913. 40	3,312. "
57.	5. ölmasur	8,000. "	8,000. "	16,000. "
58.	6. þóknun handa lækni	100. "	100. "	200. "
59.	7. ýmisleg útgjöld	1,708. 38	1,687. 33	3,395. 71
60.	8. fyrir prestverk	48. "	48. "	96. "
		68,402. 52		

Ofborgunin undir lið c. 7 fyrir árið 1883, 187 kr. 33 a., er eptir tillögu yfirskoðunarmanna 37. við reikning þess árs tekin upp á frumvarp til fjáráukalaga fyrir 1882 og 1883.

61—65. IV. Gagnfræðaskólinn á Möðruvöllum.

		1882.	1883.	samtais.
		kr. aur.	kr. aur.	kr. aur.
61.	a. Laun (sbr. lög nr. 19, 4. nóvbr. 1881)....	6,600. "	6,600. "	13,200. "
	b. önnur útgjöld:			
	samkvæmt athugagr. 21. og 38. við reikning- ana 1882 og 1883 hefur liðun þessara útgjalda verið breytt, og upphæðin 1883 færð niður um 23 kr. 40 aur. samkvæmt hinni síðarnefndu athugagr., en upphæðin 1882 færð upp um 37 kr. 41 aur. samkvæmt fyrir greininni.			
62.	1. Til bókakaupa og áhalda við kennsluna.....	598. 55	474. 55	1,073. 10
63.	2. til eldiviðar og ljósa	519. 80	559. "	1,078. 80
64.	3. til skólans utan stokks og innan	132. 06	389. 85	521. 91
65.	4. til ýmislegra útgjalda	487. "	503. 20	990. 20
		16,864. 01		

	1882.		1883.		samtals.
	kr.	aur.	kr.	aur.	kr. aur.
66.—69. V. Til annarar kennslu.					
66. a. til kvennaskóla	2,400.	"	2,400.	"	4,800. "
67. b. til barnaskóla	2,000.	"	2,000.	"	4,000. "
68. c. til alþýðuskóla	1,500.	"	1,200.	"	2,700. "
69. d. til kennslu í organslætti og til organleikara við dómkirkjuna í Reykjavík	1,000.	"	1,000.	"	2,000. "
					<u>13,500. "</u>

70.—73. C.

	1882.		1883.		samtals.
	kr.	aur.	kr.	aur.	kr. aur.
70. 1. Til landsbókasafnsins og fyrir umsjón með alþingishúsinu milli þinga	1,950.	"	1,950.	"	3,900. "
71. 2. til amtsbókasafnanna á Akureyri og Stykkishólmi	400.	"	400.	"	800. "
72. 3. til deildar hins íslenska bókmenntsfjelags í Reykjavík	1,000.	"	1,000.	"	2,000. "
73. 4. til forngripasafnsins:					
a. til forngripakaupa	400.	"	400.	"	800. "
b. til umsjónar	200.	"	200.	"	400. "
c. til rannsókna fornmenja	800.	"	800.	"	1,600. "
					<u>9,500. "</u>

74. Til skyndilána handa embættismönnum og lögboðinna fyrirframgreiðslna sbr. fjárl. 14. gr., er borgað 1882..... 9,436 kr. 91 aur.
að þeim 40 kr. meðtöldum, er getur um í svari landshöfðingja uppá 15. athugasgrein endurskoðunarmanna 3. i. f. við reikninginn 1882.
og 1883 5,188 — 62 —
sbr. svar landshöfðingja uppá 30. og 22. athugasgrein við reikninginn 1883.

alls... 14,625 kr. 53 aur.

75. Til eptirlauna og styrktarfjár smbr. fjárl 15 gr., er borgað 1882 24,731 kr. 27 aur.
og 1883 22,808 — 22 —
Eptirstöðvar voru 634 kr. 25 aur.

alls... 47,539 kr. 49 aur.

76. Til vísindalegra og verklegra fyrirtækja, smbr. fjárl. 16 gr.	
er borgað 1882	4,698 kr. 37 aur.
og 1883	4,542 — 46 —
alls...	9,240 kr. 83 aur.

77. Til óvissra útgjalda, smbr. fjárl. 17 gr.	
er borgað 1882	4,238 kr. 92 aur.
og 1883, sbr. svar landshöfðingja upp á 29. athugasgrein, 3,429 kr. 5 aur ÷ 452 kr. 60 aur	2,976 — 45 —
alls...	7,215 kr. 37 aur.

pær 1,215 kr. 37 aur, er framyfir hafa verið greiddar á þessum útgjaldalið, eru teknar upp í frumvarp til fjáráaukalaga fyrir árin 1882 og 1883.

78. Útborganir eptir fjáráaukalögum og í von um fjáráauka- veiting eða fjárvéiting af nýju.	
Þessi útgjöld hafa numið 1882	1,595 kr. 75 aur.
sbr. tillögu endurskoðunarmanna 26.	
og 1883	1,992 — 37 —
sbr. tillögu endurskoðunarmanna 45.	
alls...	3,588 kr. 12 aur.

79. Laun til hreppstjóra, samkv. lögum nr. 3, 13. janúar 1882	
hafa verið borguð 1882	2,319 kr. 87 aur.
og 1883, sbr. fylgiskjal 1. við reikninginn 1883.	5,478 — 08 —
alls...	7,797 kr. 95 aur.

80. Afgangur, sbr. fjárl. 18 gr. — Eptir reikningnum fyrir	
þessi ár voru tekjurnar 1882 alls	500,106 kr. 11 aur.
og 1883 alls	518,908 — 06 —
	1,019,014 kr. 17 aur.
hjervið bætast (sjá að framan I. nr. 13, 14, 18 og 21) alls ...	3,966 — 25 —
tekjur alls...	1,022,980 kr. 42 aur.

Útgjöldin voru 1882 alls	381,512 kr. 75 aur.
og 1883	410,680 — 70 —
	792,193 kr. 45 aur.

en hjervið verður þó að bæta hreppstjóra-
launum 1883, er gleymt hafði að færa
til útgjalda á landsreikningnum fyrir ár
þetta (5,478 kr. 08 aur.) ÷ 8 kr. 95 aur.,

yfir um... 792,193 kr. 45 aur. 1,022,980 kr. 42 aur.

bandan að...	792,193 kr. 45 aur.	1,022,980 kr. 42 aur.
sbr. fylgiskjal 37. og athugagr. 3. á því,		
sbr. og landsreikninginn sjálfan.....	5,469 — 13 —	
	<u>797,662 kr. 58 aur.</u>	

Ennfremur bætast hjervið (sjá að framan II., 8. 62.—65. og 74.) 177 kr. 21 aur, en samkvæmt II., 2. 77. og 78. verður aptur að draga frá 622 kr. 30 aur. og dragast þá alls frá

	445 — 09 —	
	<u>797,217 — 49 —</u>	
er þá afgangurinn...	<u>225,762 kr. 93 aur.</u>	

Yfirlit

yfir

tekjur og útgjöld Íslands á árunum 1882 og 1883.

No.	Tekjur:	Fjárveiting.		Reikningur.	
		kr.	aur.	kr.	aur.
1.	Skattur á ábúð og afnotum jarða og á lausafje	94,000.	•	83,703.	59
2.	Húsaskattur	4,000.	•	4,804.	28
3.	Tekjuskattur	28,000.	•	26,308.	64
4.	Ankatekjur	28,000.	•	46,193.	08
5.	Vitagjald	7,000.	•	13,158.	28
6.	Nafnbótaskattur	80.	•	108.	67
7.	Erfðafjárskattur	4,000.	•	5,435.	13
8.	Gjöld af fasteignasölu	1,200.	•	4,146.	59
9.	Gjöld fyrir leyfisbrjef	2,600.	•	3,629.	•
10.	Spítalagjald	50,000.	•	49,743.	35
11.	Aðflutningsgjald af áfengum drykkjum og tóbaki, að frádregnum 2 % í gjaldheimtulaun	280,000.	•	343,562.	49
12.	Tekjur af pósthæðum	20,000.	•	27,752.	81
13.	Óvissar tekjur	2,000.	•	7,578.	11
14.	Afgjöld af umboðs og klausturjörðum, að frádregnum umboðslaunum og prestsmötu m. fl.	61,000.	•	57,303.	36
15.	Afgjöld af spítala-jörðum	2,396.	•	1,757.	53
16.	Leigugjöld af Lundey og brennisteinsnámunum í þingeyjarsýslu	4,010.	•	4,045.	•
17.	Tekjur af kirkjum	1,200.	•	752.	14
18.	Leigur af fje viðlagasjóðsins	56,000.	•	57,118.	23
	borgað upp í lán, fjárveiting: 20,159 kr. 92 aur.				
	reikningur: 42,616 — 13 —				
19.	Tillag frá brauðum samkvæmt lögum 27. febrúar 1880 ..	6,500.	•	4,100.	•
20.	Endurborgun á skyndilánum til embættismanna	6,000.	•	1,357.	29
21.	Endurgjald á fyrirframgreiðslum	4,000.	•	12,206.	38
22.	Tillag úr ríkissjóði	191,000.	•	191,000.	•
23.	Útflutningsgjald af fiski og lýsi o. fl. að frádregnum 2 % í innheimtulaun, sbr. lög nr. 16, 4. nóvember 1881 og fjárlögin 19 gr.	•	•	77,216.	47
	Samtals			1,022,980.	42

No.	Gjöld:	Fjárveiting.		Reikningur.	
		kr.	aur.	kr.	aur.
1.	Til hinnar æðstu stjórnar innanlands og fulltrúa stjórnarinnar á alþingi	26,800.	•	26,800.	•
2.	Til alþingis 1883 og til endurskoðunar á landsreikningunum	33,600.	•	32,943.	17
	A. Umboðstjórn, gjaldheimta og reikningsmál:				
3.	1. Laun	40,200.	•	36,999.	99
4.	2. Endurgjald fyrir skrifstofukostnað m. m.	7,600.	•	7,839.	56
5.	3. Þóknun fyrir hina umboðslega endurskoðun	5,000.	•	5,000.	•
	B. Dómgæsla og lögreglustjórn:				
6.	1. Laun	143,472.	38	141,061.	32
7.	2. Endurgjald á skrifstofukostnaði fyrir bæjarfógetann í Reykjavík	2,000.	•	2,000.	•
8.	3. Til hegningarhússins og fangelsanna	8,000.	•	5,681.	48
9.	4. Önnur útgjöld	6,400.	•	4,695.	53
	C. Ýms útgjöld:				
10.	1. Til útgáfu á stjórnartíðindunum og landshagsskrslum	3,600.	•	3,589.	53
11.	2. Endurgjald handa embættismönnum fyrir burðareyri undir embættisbrjef	2,000.	•	2,131.	74
12.	3. Brunabótagjald fyrir ýmsar opinberar byggingar	2,200.	•	2,320.	81
13.	4. Til eflingar búnaði	40,000.	•	34,980.	36
14.	5. Til vegabóta:				
	a. til að bæta fjallvegi einkum póstvegi	28,000.	•	32,102.	12
	b. til að styrkja sýsluvegasjóði	12,000.	•	7,870.	42
15.	6. Til gufuskipsferða	36,000.	•	44,000.	•
16.	7. Til vitans á Reykjanesi	6,000.	•	5,388.	85
17.	8. Til ferðakostnaðar samkvæmt lögum 2. nóvember 1877, 3 gr.	1,200.	•	211.	80
18.	9. Til að gefa út „Lovsamling for Island“	1,660.	•	1,660.	•
	Til læknaskipunarinnar:				
19.	1. Laun	75,452.	•	71,908.	•
20.	2. Önnur útgjöld	4,496.	•	5,574.	98
	Til póststjórnarinnar:				
21.	1. Laun	10,100.	•	9,780.	•
22.	2. Póstflutningur	22,000.	•	25,838.	92
23.	3. Önnur útgjöld	4,100.	•	5,355.	63
	A. Til andlegu stjettarinnar:				
24.	a. Laun	16,864.	•	16,864.	•
25.	b. Önnur útgjöld:				
	1. Til prestakalla samkvæmt lögum 27. febrúar 1880, 1. gr.	11,500.	•	12,725.	•
26.	2. Til bráðabyrgðaruppbóta fátækum brandum	8,500.	•	5,350.	•
27.	3. Til nokkurra branda í fyrrveranda Hólastifti ...	1,200.	•	1,427.	50
28.	4. Viðbót við eptirlaun til fátækra uppgjafapresta				
	yfir um...			552,100.	71

No.	Gjöld.	Fjárveiting.		Reikningur.	
		kr.	aur.	kr.	aur.
	handan að....			552,100.	71
	og prestaekkna samkvæmt lögum 27. febrúar 1880, 6 gr.....	4,000.	•	4,000.	•
29.	5. Til prestaekkna og barna.....	5,000.	•	5,000.	•
30.	6. Endurgjald fyrir skrifstofukostnað handa biskupi	2,000.	•	2,000.	•
31.	7. Endurgjald fyrir tekjumissi handa Vestmanneyja presti.....	2,886.	38	2,886.	38
32.	8. Endurgjald fyrir tekjumissi handa Goðdala presti	40.	•	40.	•
B. Til kennslumálefna:					
I. Prestakólinn:					
33.	a. Laun	20,632.	•	20,632.	•
34.	b. Önnur útgjöld:				
	1. húsaleiga handa lærisveinum á 80 kr. hver	1,920.	•	1,920.	•
35.	2. 4 ölmusur	800.	•	800.	•
36.	3. Til tímakennslu	200.	•	200.	•
37.	4. Til bókakaupa	600.	•	600.	•
38.	5. Til eldiviðar og ljósa	280.	•	147.	36
39.	6. Til umsjónar	200.	•	200.	•
40.	7. Ýms útgjöld	300.	•	162.	21
II. Læknaskólinn:					
41.	a. Laun	5,200.	•	5,200.	•
42.	b. Önnur útgjöld:				
	1. 4 ölmusur á 200 kr. hver.....	800.	•	800.	•
43.	2. Til eldiviðar, ljósa og ræstingar.....	200.	•	194.	95
44.	3. Til bókakaupa og áhalda	600.	•	591.	17
45.	4. Ferðastyrkur til læknaefna	600.	•	1,050.	•
46.	5. Húsaleiga handa lærisveinum	320.	•	320.	•
47.	6. Ýms útgjöld	200.	•	98.	89
III. Hinn lærði skóli:					
48.	a. Laun	36,400.	•	35,400.	01
49.	b. Aðstoðar fje: handa söngkennara	1,200.	•	1,200.	•
50.	Handa fimleikakennara	1,400.	•	1,400.	•
51.	Handa dyraverði	1,400.	•	1,400.	•
52.	Til yfirumsjónar á skólahúsinu og áhöldum skólans	600.	•	600.	•
c. Önnur útgjöld:					
53.	1. Til bókasafns skólans	1,200.	•	1,200.	•
54.	2. Til eldiviðar og ljósa	2,400.	•	1,916.	78
55.	3. Til skólahússins utanstokks og innan.. ..	3,000.	•	2,282.	02
56.	4. Til tímakennslu	3,200.	•	3,312.	•
57.	5. Ölmusur.....	16,000.	•	16,000.	•
58.	6. Þóknun handa lækni	200.	•	200.	•
	yfir um....			663,854.	48

No.	Gjöld.	Fjárveiting.		Reikningur.	
		kr.	aur.	kr.	aur.
	handan að...			663,854.	48
59.	7. Ýmisleg útgjöld	3,000.	»	3,395.	71
60.	8. Fyrir prestsverk	96.	»	96.	»
	IV. Gagnfræðaskólinn á Möðruvöllum:				
61.	a. Laun.	11,600.	»	13,200.	»
	b. Önnur útgjöld:				
62.	1. Til bókakaupa og áhaldakaupa við kennsluna...	1,200.	»	1,073.	10
63.	2. Til eldiviðar og ljósa	1,600.	»	1,078.	80
64.	3. Til skólans utan og innan	1,600.	»	521.	91
65.	4. Til ýmislegra og útgjalda	800.	»	990.	20
	V. Til annarar kennslu:				
66.	a. Til kvennaskóla.....	6,000.	»	4,800.	»
67.	b. Til barnaskóla.....	4,000.	»	4,000.	»
68.	c. Til alþýðuskóla.....	8,000.	»	2,700.	»
69.	d. Til kennara í organslætti og sönglist og til organleikara við dómkirkjuna í Reykjavík	2,000.	»	2,000.	»
70.	C. 1. Til landsbókasafnsins og fyrir umsjón með alþingishúsinu milli þinga.....	4,100.	»	3,900.	»
71.	2. Til amtsbókasafnanna á Akureyri og Stykkishólmi	800.	»	800.	»
72.	3. Til deildar hins isl. bókmenntafjelags í Reykjavík.	2,000.	»	2,000.	»
73.	4. Til forngripasafnsins: a. til forngripa kaupa 400 kr. b. til umsjónar 200 kr. c. til rannsókna fornmenja 800 kr. á ári.....	2,800.	»	2,800.	»
74.	Til skyndilána handa embættismönnum og lögákveðinna bráðabyrgðalána.....	10,000.	»	14,625.	53
75.	Til eptirlauna og styrktarfjár	50,000.	»	47,539.	49
76.	Til vísindalegra og verklegra fyrirtækja	12,000.	»	9,240.	83
77.	Til óvissra útgjalda	6,000.	»	7,215.	37
78.	Útborgað samkvæmt fjáráukalögum og í von um fjáráukaveitingu eða fjárveiting af nýju.....			3,588.	12
79.	Laun til hreppstjóra			7,797.	95
80.	Afgangur.	49,167.	24	225,762.	93
	Alls...			1,022,980.	42

Frumvarp til laga

um

lögtak og fjárnám án undirstöðu dóms eða sáttar.

(Lagt fyrir alþingi 1885).

I. Um lögtak.

1. gr.

Lögtaki má taka kröfur þær, er nú skulu taldar: 1. Lands- og sveita- og bæja-skattar, og gjöld og greiðslur, er að sjálfu boði laganna eður eptir niðurjöfnum eða mati, er gjörð hafa verið samkvæmt þeim, eiga að lúkast til landssjóðs, sveita og bæja, kirkna, opinberra stofnana, embætta og sýslana. 2. Eptirstöðvar af gjöldum af fasteignun lands-sjóðs, þegar lögtaksbeiðnin hefur vottfast verið birt skuldunauti í eptirriti, eins og lagt er fyrir í opnu bræfi 21. maí 1829, 1. gr. 3. Gjöld, er koma eiga fyrir notkun þesskonar hluta og tilfæra, er að almennings notum eiga að koma, og allir eiga með vissum skilyrðum aðgang að, og ákveðin eru í töxtum, er konungur hefur staðfest eða stjórnarráðið, eður og samþykktir eru eða staðfestir af hlutaðeigandi sveitar- eða bæjarstjórnnum eða öðrum yfirbjóðendum hins opinbera, er völd hafa haft til þess. 4. Gjöld fyrir konungleg leyfisbref eða sem gefin eru út af stjórnarráðinu eða landshöfðingja, dómgjöld og gjöld, er dóm-gjörðum eru samfara, og enn borgun (þarí taldir, dagpeningar og farareyrir), er manni ber fyrir gjörðir, eða gegna kvöðum að boði laganna eða samkvæmt opinberri sýslan, er hann hefur á hendi, eða samkvæmt sjerstakri tilkvaðning eða skipun hlutaðeigandi yfirvalds, þá er borgunin er tiltekin í lögum eða í töxtum, er staðfestir eru samkvæmt gildandi lögum af konungi, stjórnarráðinu eða landshöfðingja, eða í lögnum eða töxtunum er ákveðið, hvernig hana skuli reikna, svo og bætur fyrir lögleg útgjöld, er hlutaðeigandi hefur haft við erindisreksturinn. 5. Skaðabætur, er landssjóður, kirkjur eða sveita- eða bæjafjölög eiga að fá hjá eisntökum mönnum fyrir kostnað, er þau hafa haft, fyrir vanrækslu þeirra, við útveganir, endurbætur, verkvinnu eður greiðslu á landaþrum eða öðrum vörum. 6. Fúlgur og framfærslueyrir, er manni eptir fyrir-mælum laganna, samkvæmt ákvæði yfirvalds, eða samningi um skilnað að borði og sæng eða að fullu, er það hefur staðfest, ber að greiða barni, skilgetnu eða óskilgetnu, stjúp-barni, foreldrum, konu, er maður hennar hefur yfirgefið, eða skilin er að borði og sæng eða að fullu við hann, svo og skaðabætur, er húsbændur eiga að greiða eða aðrir, er þeir, er skyldir eru að greiða fúlgu eða framfæri, fá tekjur hjá, þá er yfirvald hefur lagt lögbann á borgun tekjanna eptir reglum þeim, sem þarum greina. 7. Brunabótagjald á húsum, ef trygging þeirra er lögboðin. 8. Þóknun sú, er getur um í tilskipun um síldar og uppsaveiðar með nót, 12. febr. 1872, 7. gr. 9. Skuldir hjá einum og sama manni fyrir lausa aura, er hann hefur keypt við opinbert uppboð, ef uppboðsbókin tilgreinir nafn kaupanda greinilega og skulda upphæðirnar. — Þessar kröfur má taka lögtaki og ekki aðrar. — Það er lögtaksbeiðanda ætíð í sjálfsvald sett, að ganga eptir kröfu sinni með venjulegri lögsóknaraðferð, en auk þess getur hann, ef fögeta virðast málavextir mæla með því, neytt lögtaks til að ná inn nokkrum hluta kröfu sinnar, og gengið eptir hinu með venjulegri lögsóknaraðferð. — Ef skuldunautur býður borgun að parti, má eigi slá hendi við henni.

2. grein.

Lögtaksrjetturinn fylgir kröfunni, og hefur hann því hver sá, er kominn er að kröfunni í stað þess, er upprunalega átti hana, og við helzt rjetturinn þangað til ár er liðið frá því að skuldin kom í gjalddaga. Þó er það nóg að lögtaks hafi verið beiðst áður en tími sá var út runninn, er áður var tiltekinn, ef beiðandi síðan framfylgir lögtakinu með hæfilegum hraða.

3. grein.

Sá er æskir lögtaks, beiðist þess skriflega af fógötanum. Ef skuldakrafan styðst við skjöl eða sannast með þeim, skulu þau lögð með beiðninni, en að öðrum kosti þær upplýsingar, er nauðsynlegar sjeu til þess að fógötinn geti tekið ákvörðun um, hvort gjöra megi lögtak. Nú þykir honum eptir málavöxtum ekkert vera lögtaki til fyrirstöðu, og ritar hann þá á beiðnina úrskurð sinn um, að umbeiðð lögtak megi fram fara, en þó á ábyrgð beiðanda að því, er rjetta kröfu hans snerti, og er eigi hægt að áfrýja sjerstaklega úrskurði þessum. Að öðrum kosti neitar hann beiðanda um lögtak með úrskurði, er áfrýja má samkvæmt gildandi lögum.

4. grein.

Þá er lögtak hefur leyft verið, skal beiðandi, eða fógötinn, þegar svo stendur á að það hvílir á honum sem embættisskylda að gjöra ráðstafanir til lögtaks, annast um, að beiðnin með áteiknuðum úrskurði verði af stefnuvottunum birtur skuldunauti að minnsta kosti 8 dögum áður en lögtakið á fram að fara. Í kaupstöðunum er það nægilegt, þá er heimtir skulu skattar til landssjóðs, brunabótagjöld, sveita- og bæjaskattar og önnur gjöld til hins opinbera, að auglýsing um, að fógöti hafi úrskurðað heimtu með lögtaki á eptirstöðvunum og að lögtakið verði gjört án frekari fyrirvara, verði — án þess að nöfn hinna einstöku skuldunauta sje greind í henni — birt á þann hátt sem venja er til um opinberar auglýsingar í kaupstöðunum, að minnsti kosti 8 dögum áður en lögtakið á fram að fara.

5. grein.

Fógötinn framkvæmir lögtak, en á landinu getur þó hreppstjórinn gjört það, þegar krafan fer eigi fram úr 50 kr. og lögtakið eigi á að gjöra í fasteignum. Nú leggur lögtaksbeiðandi fram beiðni sína fyrir fógötann eða hreppstjórann með áritun um, að birting hafi farið fram eins og segir í síðustu grein, og eiga þeir þá að framkvæma lögtakið, án ónauðsynlegrar tafar eptir að fyrirvarinn er útrunninn.

6. grein.

Þá er heimta á fúlgur eða framfærslueyri, þarf eigi að senda fógöta neina sjerstaka skriflega beiðni um lögtak, og úrskurð fógöta um að lögtak megi gjöra, má rita á yfirvaldsúrskurð þann, sem ákveðið hefur framlagið, eður staðfest hefur sáttasamning, er gjörður hefur verið um stærð þess. Þá er yfirvaldsúrskurðurinn eitt sinn hefur birtur verið þeim, er hlut á eða eiga að máli, getur hreppstjórinn auk þess á landinu og í kaupstöðunum lögregluþjónn eða einn stefnuvottur löglega birt úrskurð fógöta um lögtak til að ná inn hinum einstöku framlögum, er komin eru í gjalddaga. Er fram hefur komið beiðni um heimtu á slíkum gjöldum, og hún álitin á rökum byggð, á fógötinn enn fremur af sjálfisdáðum að annast það, er nauðsynlegt er til innheimtunnar, þar með talin sala á hlutum þeim, er teknir hafa verið og innheimta á uppboðs andvirðinu.

7. grein.

Lögtak skal gera eigi aðeins fyrir aðalkröfunni, heldur og kostnaði, er

á fallið hefur við gjörðina og leitt af geymslu og sölu hinna lögteknu muna, og gjörðar-gjöldin má eigi heimta fyrir fram. Ef söluandvirðið verður eigi nóg til að borga kröfuna og á fallinn kostnað, skal lögtakinu fram haldið án fyrirvara eptir 4. grein. Að öðru leyti fram fer lögtak eptir ákvæðum laganna um fjárnám yfirhöfuð, þó er það eigi nauðsynlegt, að lögtaksbeiðandi sje viðstaddur við gjörðina. Ef það, er greiða á, og lögtaki taka, eigi eru peningar, skal fógeti eða hreppstjóri breyta því í peningagjald. Lögtak, er hreppstjóri framkvæmir, á fram að fara í viðurvist tveggja tilkvaddra votta, er skyldir eru að fara með honum. Hann ritar gjörðina í bók, er fógetinn fær honum og hefur löggilt, og skal sýslusjóður borga útvegn bókarinnar. — Ef lögtaksbeiðandi eigi er viðstaddur gjörðina, er fógeti eða hreppstjóri skyldur að taka við kröfunni eða hluta hennar, ef fram býðst, meðan á gjörðinni stendur, og er það eins góð og gild borgunn eins og ef lögtaksbeiðandi hefði sjálfur við tekið; eins er það þá og skylda þess, er lögtakið framkvæmir, að ákveða, hvort hið lögtekna framvegis skuli vera í vörzlum skuldunauts, og að öðrum kosti sjá um, að það verði varðveitt svo að vel sje.

8. gr.

Þá er fógeti framkvæmir lögtak, mega koma fram varnir mót gjörðinni. — Meðan fer fram viðræðum hjá fógeta um fram komnar varnir, fær venjulega aðeins lögtaksbeiðandi frest til þess að sanna sitt mál. Ef lögtaksbeiðandi eigi er viðstaddur og eigi verður þegar náð í hann, og fógeti þykist hvorki geta dæmt vörn, er fram hefur komið, ógilda þegar í stað, nje heldur tekið hana gilda, skal gjörðinni frestað, og málsaðilar fá vitneskju um, hvenær gjörðin skuli upp tekin af nýju, og því næst fer sókn og vörn fram samkvæmt reglum þeim, er nú gilda. — Þá er fógeti á að úrskurða um framkomnar varnir, er hann eigi bundinn við úrskurð sinn um, að lögtak megi framkvæma, er getur um í 3. gr. Úrskurð, er tekur gilda vörn, má áfrýja samkvæmt gildandi lögum.

9. gr.

Þá er hreppstjóri fremur lögtak, mega koma fram varnir bæði meðan á gjörðinni stendur og í 14 daga eptir framkvæmd hennar. — Komi varnir fram, meðan stendur á gjörðinni, skal hreppstjóri rita hana í gjörðabókina, en að öðru leyti framkvæma lögtakið, og því næst senda fógeta eptirrit af bókinni. Bera skal varnir, er fram koma, eptir að gjörðinni er lokið, fram fyrir fógeta. Eptir að 14 dagar eru liðnir frá því, er gjörðin fór fram, leggur fógeti úrskurð sinn á fram komnar varnir; en áður getur hann þó, ef honum þykir þess þörf, gefið málsaðilum kost á að mæta í fógeta dómi, og láta uppi skoðanir sínar um varnirnar. Nú þykir fógeta vörn gild vera, er fram hefur verið færð, og leiðrjettir hann þá sjálfur villuna eða lætur hreppstjóra gjöra það, eður hann ónýtir með úrskurði gjörðina að öllu eða nokkru leyti. Ef vörnin verður eigi tekin til greina, staðfestir fógeti gjörðina sem gilt lögtak. Um úrskurðinn skal gefa málsaðilum vitneskju. Úrskurði er fer fram á að taka vörn gilda, má áfrýja samkvæmt gildandi lögum.

10. gr.

Hið lögtekna er til innlausnar, þar til er uppboð fer fram, mót því, að borgað verði það, er lögtak var gjört fyrir og kostnaður, er síðan hefur á fallið. Þá er liðnar eru 3 vikur frá lögtakinu, eður staðfesting þess, ef fram hafa komið varnir samkvæmt 9. gr., getur lögtaksbeiðandi farið að selja hið lögtekna (smbr. þó 11. og 12. gr.). Þá er krafan fer eigi fram úr 50 kr., og lögtakið hefur eigi gjört verið í fasteignum, getur skuldunautur eigi haft á móti sölu mót borgun út í hönd, nema hann geti útvegað áreiðanlegan innheimtumann, er ábyrgjast vilji uppboðs andvirðið eður gefa trygging fyrir

því á annan hátt. Í öðrum tilfellum fer salan fram eptir hinum almennu reglum laganna.

11. gr.

Sá er þykir sjer órjettur gjör með lögtaki, getur áfrýjað gjörðinni, hvort sem vörn sú, er hann hefur fyrir sjer, hefur komið fram við gjörðina eður eigi, og án tillits til þess, hvernar tegundar hún er, ef lögtaks skuldin nemur svo miklu, að áfrýja megi. Áfrýjan verður fram að fara innan 8 vikna frá gjörðardegi, eða staðfestingu hennar, ef fram hafa komið varnir samkvæmt 9. gr. — Uppreist má eigi veita, er 6 mánuðir eru liðnir frá nefndum tíma. Ef stefna til áfrýjunar lögtaksgjörðinni hefur birt verið lögtaksbeiðanda áður en liðinn er 3 vikna frestur sá, sem nefndur er í síðustu grein að framan, þá stöðvast rjettur lögtaksbeiðanda til að selja hið lögteknar þar til er lögtaksgjörð hefur dæmd verið lögmæt með fullnaðardómi í hinu áfrýjaða máli. Hafi rjettur lögtaksbeiðanda til sölunnar eigi verið stöðvaður á þenna hátt, má krefjast ónýtingar á lögtaksgjörðinni, ef hið lögteknar hefur þá eigi þegar selt verið, enn að öðrum kosti verður aðeins krafist skaðabóta.

12. gr.

Ef sá, er fyrir lögtaki hefur orðið, hefur aðrar varnir að bera fram mót því en að eigi hafi mátt taka lögtaki kröfuna eptir lögunum, eður að röng aðferð hafi við höfð verið við framkvæmd þess, getur hann lagt til úrlausnar í undirdómi gildi þeirra varna, ef hann ætlar eigi að koma fram ábyrgð á hendur fógötanum, og hann hefur eigi þegar áfrýjað gjörðinni samkvæmt 11. gr. Mál þetta má, eptir að kært hefur verið fyrir sáttanefnd, höfða í þinghá þeirri, er lögtakið fór fram, án tillits til þess, hvar lögtaksbeiðandi hefur varnarþing; en höfða skal málið í síðasta laga innan 8 vikna frá þeim degi, er lögtakið fór fram, eður það var staðfest, þá er varnir hafa komið fram eptir 9. gr. — Þá er stefnan (innkallið) hefur birt verið lögtaksbeiðanda, áður en útrunninn var 3 vikna frestur sá, er getur um í 10. gr., getur verjandi með því að setja trygging varnað lögtaksbeiðanda sölu hins lögteknar, þartil er fallinn er fullnaðardómur í máli því, er höfðað var til úrlausnar um lögmæti lögtaksgjörðarinnar; þegar svo stendur á sem hjer segir, má krefjast ónýtingar lögtaksgjörðarinnar. Þótt eigi hafi lögtaksbeiðanda verið varnað sölunnar á áðurnefndan hátt, má samt krefjast ónýtingar á lögtaksgjörðinni, ef hið lögteknar hefur þá eigi þegar verið selt, en að öðrum kosti verður aðeins krafist skaðabóta.

13. gr.

Samkvæmt reglum þeim, er nú gilda, á lögtaksbeiðandi — þar með talinn landsþjófur, sveitarstjórnir, eður aðrir yfirþjóðendur þeir eða stofnanir, er getur um í 1. gr. — að bæta skuldunauti allan skaða, er hann hefur hlótið af lögtaksgjörð, er reynst hefur ólögmæt með dómi í máli, er höfðað hefur verið samkvæmt 11. eða 12. gr., og þegar svo ber undir, að skuld var engin eða eigi komin í gjalddaga, þá er lögtak fór fram, og skuldunautur auk þess hefur eigi sjálfur vakið eða glætt hina röngu skoðun, er lögtaksbeiðandi hefur haldið fram í málinu, þá á hann, lögtaksbeiðandi, enn fremur að greiða skuldunauti að fullu allan kostnað við rekstur máls fyrir öllum dómum.

14. gr.

Fyrir hverja lögtaksgjörð, er hreppstjóri framkvæmir, ber honum borgun og eptir kringumstæðum endurgjald fyrir ferðakostnað eptir lögum nr. 3, 13. jan. 1882, 5 gr.

smbr. 3. gr. Fyrir lögstaksgjörðir, er fógeti framkvæmir, gelzt eins og fyrir fjárnámsgjörðir samkvæmt gildandi ákvæðum aukatekjureglugjörðarinnar. Stefnuvottum ber þóknun samkvæmt lögum nr. 3, 13. jan. 1882, 3. gr. fyrir hverja birting eptir 4. gr.

II. Um fjárnám án undirstöðu dóms eða sáttar.

15. gr.

Fjárnám, þótt eigi styðjist við dóm eða sátt, má hjeðan af gjöra eptir þinglesnu veðbrjefi, er veitir fasteignarveð til tryggingar fast ákveðinni peningaupphæð, ef veðbrjefið er samið eða við því gengizt í viðurvist notarii publici eða tveggja vitundarvotta, þá er skuldin er komin í gjalddaga fyrir uppsögn, eða vegna þess, að tími sá er kominn, er tiltekinn er til borgunar í viðbrjefinu, eða fyrir greiðslufall á vöxtum eður afborgunum, þegar það með berum orðum er áskilið í veðbrjefinu. Fjárnámið má gjöra eigi einungis fyrir skuldinni eður hluta hennar, heldur og sjertaklega fyrir vöxtum; en eigi verður það gjört í öðru en veðinu, og eigi fyrir en liðnir eru 14 dagar frá gjalddegi og eptir að skuldunautur, ef hann býr á hinni veðsettu eign, hefur með 3 daga fyrirvara og á þann hátt, er lagt er fyrir um stefnubirtingar, fengið tilkynning um, hvenær gjörðin eigi fram að fara. — Um áfrýjan fjárnáms og uppboða, er haldin hafa verið á hinu upptekna, gilda hinar almennu reglur; eigi missir rjettar til áfrýjunar gjörðum þessum, þótt afsalað hafi verið, áður en fjárnámsgjörð fór fram.

16. gr.

Ákvæðin í 15. gr. gilda og um veðbrjef, er gefin hafa verið út áður en þessi lög náðu gildi, ef skilyrðunum í 15. gr. er fullnægt.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Hin gildandi almennu ákvæði um lögtak á Íslandi eru að finna í opnu brjefi 2. apríl 1841 „viðvíkjandi rýfkun fjárnámsrjettarins og nákvæmari ákvörðun aðferðar háttá við fjárupptektir“, smbr. op. br., er þar er tilgreint, 21. maí 1829 um innheimtu afgjalds af konungsjörðum á Íslandi; ennfremur er lögtak heimilað í tilskipun um vinnuhjú á Íslandi, 26. jan. 1866, 32. gr. við heimtu á síðasta árs kaup og matarverði hjúa.

En aðallögin, op. brjef 2. apríl 1841, innihalda samt sem áður eigi svo fullkomnar reglur um þau efni, er að lögtaki lúta, sem æskilegt væri, og svara eigi ýmsum spursmálum, er hæglega geta komið fram í lögtaksgjörðum, og svo eru og ákvæði þeirra í ýmsu tilliti fremur óhentug, einkum ákvæðin um, hvernig reyna skuli lögmæti lögtaksgjörða, er hreppstjóri hefur framkvæmt, en eigi fógeti. Fyrir því má pykja ástæða til að bæta úr göllum þeim, er á eru, með nýjum lögum. er hentugt væri að jafnframt tiltaki öll þau tilfelli, þar sem lögtaki megi við koma framvegis. Þesskonar lög eru komin út fyrir Danmörku 29. marz 1873, og þarsem nú ákvæðin um lögtak í lögum þessum og um fjárnám án undirstöðu dóms eða sáttar virðast í öllum verulegum efnum að geta átt við á Íslandi, og mundu geta bætt úr göllum þeim, er nefndir voru, ef þau yrði lögleidd þar, þá hefur stjórnarráðið samið frumvarp það, er fyrir hendi er, eptir lögum þessum, sam-

kvæmt ósk landshöfðingja og í öllu verulegu eptir uppástungum hans í hinum einstöku atriðum, og hefur að eins slept þeim ákvæðum, er eiga við tilhögun og stand, er eigi á sjer stað á Íslandi, og ennfreður gjört litilsháttar breytingar á einstöku stað og lagað eptir landsháttum og ástandi þar.

I. Lögtak.

Í 1. gr. frumvarpsins eru talin öll þau tilfelli þarsem lögtaki megi við koma framvegis.

Skatta, gjöld og greiðslur, er getur um í 1. lið, má nú þegar taka lögtaki samkvæmt opnu brjefi 2. apríl 1841.

Op. brjef 21. maí 1829 veitir heimild til að taka lögtaki afgjöld þau af fasteignum landssjóðs, er getur um í 2. lið, en þó með því skilyrði, er þar er nefnt, og var álitid nauðsynlegt, vegna þess, hvers eðlis þessar kröfur eru, að halda skilyrði því í frumvarpinu.

Lögtaksheimildina í 3. lið verður að álíta eigi aðeins þarflega vegna tilfæra þeirra eða hluta, er um er rætt, heldur verður hún og að álitast að vera í þarfir þeirra manna, er nota tilfærin, því að með því að greiða svo fyrir innheimtu á borguninni, verður komizt hjá að þurfa að setja þá kosti til þess að fá að njóta nefndra gæða, er verri mega þykja, svo sem ef heimtuð yrði trygging, borgun fyrir fram eða því um líkt. Það má álíta næga trygging mót vanbrúkun á þessari ákvörðun, að ákveðið er, að gjaldtæxtarnir sjeu staðfestir af konungi eða yfirvöldum þeim, er þar eru nákvæmar til tekin.

Hin opinberu störf, er getur um í 4. lið, eru öll þess háttar störf, er framkvæma á eptir skipun, og sýnist því vera full ástæða til að greiða svo vel sem unt er fyrir hlutaðeiganda við heimtu borgunar þeirrar, er til er tekin og samkvæm er töxtunum, sem og þess kostnaðar, er hann hefur orðið fyrir.

Með ákvörðuninni í 5. lið er ætlast til að landi, kirkjum, sveitum eða bæjum veitist færi á að geta fengið sem fyrst endurgjald fyrir kostnað, er orðið hefur fyrir það, að einstakir menn hafa vanrækt að gegna skyldum, er lagðar eru þeim á herðar í þarfir hins opinbera. Það er aðeins hjá einstökum mönnum að farið er fram á að heimila lögtak, því að þá er slíkar endurgjaldskröfur eru gjörðar á hendur opinberum sjóðum, t. d. sveitasjóðum, er búizt við því, að eigi þurfi að beita lögþvingun til að ná þeim inn.

Það sýnist full ástæða til þess vera, að greiða þeim, er fúlgu eða framfæris njóta, svo sem vera má heimtu á þesskonar styrk, og er því farið fram á það í 5. lið, að láta lögtaksrjettinn ná til þeirra allra.

Ákvæðin í 7. lið gilda þegar nú samkv. tilsk. 14. febr. 1874, 6. gr., að því er snertir ábyrgð fyrir eldsvoða á húsum í Reykjavík, er lögboðin er með tilskipuninni.

Í 8. lið eru endurtekin ákvæði í gildandi lögum.

Ákvörðunin í 9. lið um uppboðskröfur er ný; mun mega þykja ástæða til að gjöra heimtu á slíkum kröfum svo greiða, sem kostur er á, og getur naumast verið ísjárvert að láta regluna um rjett til lögtaks fyrir þessum kröfum vera eins og hún er sett, þarsem hlutaðeigandi skuldunautur að eins órsjaldan mun vjefengja eptirrit af uppboðsbókinni.

Frá kröfum þeim, er lögtaki má taka, hefur þótt rjett að útiloka þá kröfu, er hjú á fyrir 1 árs kaup og matarverði; má taka slíkar kröfur lögtaki samkvæmt tilsk. 26. jan. 1866, 32. gr., þá er húsbóndi mótmælir eigi kröfunni; væri þetta skifyrði eigi, mundi slíkar kröfur vanta nálega öll einkenni þau, er allment er ætlast til að sjeu fyrir höndum til þess að taka megi kröfu lögtaki, og þegar lögtaksrjetturinn er bundinn þessu

skilyrði, verður hann í raun og veru að engum notum, þarsem á undan lögtakinu verður að fara fram rannsókn, er eins mikið kemur í bága við hinar almennu reglur um lögtak eins og hún á hina hliðina gerir að engu þann hægðarauka, er til er ætlað að lögtak veiti. Auk þessa er því síður ástæða til að halda lögtaksrjettinum í þessu tilfelli, sem auðvelt veitir, ef húsbóndi og hjú eru sammála, að ná þeirri undirstöðu til fjárnáms, er þörf gjörst á, með sátt. Í hinum dönsku lögum um lögtak er og tilsvareandi ákvörðun frá eldri lögum felld úr.

Ákvörðunin í 2. gr. frumvarpsins, að lögtaksrjetturinn fari eigi forgörðum, þótt annar fram fylgi skuldinni en sá, er upprunalega átti hana, er að mestu samkvæm gildandi lögum. Það sýnist vera rjettast að láta þessa regla gilda almennt, því að það kemur þeim að notum, er löggjafinn hefur viljað styðja, að lögtaksrjetturinn heldur áfram að fylgja kröfunni.

Að lögtaksrjetturinn helzt eigi lengur en í 1 ár upp frá því, er krafan er komin í gjalddaga, sýnist vera hæfileg takmörkun á honum, þegar bæði haft er tillit til þess að skuldareigandi geti gefið skuldunauti sínum hæfilegan frest til lúkningar skuld, án þess þó að tapa lögtaksrjettinum, og til hins, að skuldunauti er það í þágu, að þessar kröfur, sem flestar eru smáar og þess eðlis, að þær koma jafnlega aptur, safnist eigi saman um allt of langan tíma.

Að því, er snertir ákvæðin í 3.—14. gr. um hina rjettarfarslegu aðferð við lögtaks-gjörðir, er að mestu eru teknar eptir hinum dönsku lögtakslögum, skal skýrskotað til hinna almennu athugasemda hjer að fram um nauðsyn á slíkum ákvæðum í íslenskum lögum.

II. Um fjárnám án undirstöðu dóms og sáttar.

Ákvæðin hjerum eru líka að mestu tekin óbreytt eptir hinum dönsku lögum, þó hefur þótt mega sleppa því skilyrði, sem er í hinum dönsku lögum fyrir að geta beitt ákvæðunum, að málsaðilar hafi í sjálfu veðskuldabryjefinu komið sjer saman um, að ákvæðunum verði beitt. Þarsem það er æskilegt í sjálfu sjer, og getur eigi komið í bága við rjett skuldunauts, að sjeð sje um að auðvelt sje og fljótt megi ná inn veðskuld, þegar engin löglögur efi er á um hana, þá sýnist það eigi geta verið neitt ísjárvert, þótt svæði það, sem lögákvæðin ná yfir, sje, eins og hjer er stungið upp á, nokkru stærra en í hinum dönsku lögum.

Þótt ætla megi, að ákvæðin í 15. gr. gildi og um eldri veðskuldabryjef, er þau fullnægja skilyrðum þeim, er sett eru í greininni fyrir þeirri skuldheimtuaðferð, er þar er nefnd, hefur samt þótt rjett að gjöra ber ákvæði um þetta í 16. gr. til þess að koma í veg fyrir allan efa.

Frumvarp til laga,

er

hafa inni að halda nokkrar ákvarðanir um fiskiveiðar fjelaga í landhelgi.

1. grein.

Fiskiveiðar í landhelgi mega fjelög eigi reka, er þegnar annara ríkja eiga hlut í. Þó mega hlutafjelög reka síldveiðar í landhelgi, ef meir en helmingur fjelagsfjárins er eign þegna Danakonungs, og fjelagið hefur heimilisfang á Íslandi eða í Danmörku, og stjórn þess er skipuð dönskum þegnum, er að minnsta kosti einn þeirra er heimilisfastur á Íslandi.

2. grein.

Aður en fjelagið tekur til starfa, skulu samþykktir þess sýndar lögreglustjóra þar á staðnum, svo og breytingar, er eptir á verða gjörðar á þeim, og skal hann gæta þess, að þær sjeu lögum samkvæmar, og yfirhöfuð hafa eptirlit með því að lögum þessum sje fylgt. Að öðru leyti er fjelagið að því, er fiskiveiðar snertir, háð hinum almennu lögum um fiskiveiðar í landhelgi.

3. grein.

Fyrir brot gegn lögum þessum skal sækja eptir reglum þeim, er gilda um opinber lögreglumál; varða brotin sektum frá 20—400 kr., er renna í landssjóð og skal hið ólög-mæta veiðifang eða þess virði gjört upptækt og falla til landssjóðs.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Árið 1883 lagði stjórnin fyrir alþingi frumvarp til laga um fiskiveiðar hlutafjelaga í landhelgi við Ísland; var frumvarp það samþykkt af þinginu, en verulega frábrugðið stjórnarfrumvarpinu einsog það var, er það var lagt fyrir þingið. Jafnframt því sem þeirrar meginreglu var gætt, er enn gildir, að fiskiveiðar í landhelgi eru áskildar öllum dönskum þegnum og þeim einum, var það tilgangur stjórnarfrumvarpsins, að veita hlutafjelögum heimild til með tilteknum skilmálum að taka pátt í fiskiveiðum í landhelgi, þóti eigi sjeu allir fjelagsmenn

danskir þegnar; var svo vonast eptir, að með þessu gæti hinum innlendu fiskiveiðum, einkum síldveiðunum aukist fjármagn og reynsla.

Frumvarp það, sem alþingi samþykkti, er í einu höfuðatriði frábrugðið stjórnarfrumvarpinu; alþingisfrumvarpið sleppir nefnilega jafnrjetti allra danskra þegna og kemur með alveg nýja rjettarsetningu um, að rjett til að fiska með opnum bátum í landhelgi hafi að eins búsettir menn á Íslandi og innlend hlutafjelög.

Að vísu sjest það á umræðunum á alþingi, enda hefur landshöfðingi sagt svo, að þingið hefur álitð það sjálfsgætt, að hjer væri eigi um neitt nýtt að ræða, heldur væri frumvarpið í þessu atriði samkvæmt gildandi lögum. En stjórnin verður að telja það ófanlegt, að skoðun þessi sje byggð á misskilningi. Í tilsk. 1. apr. 1776 2. gr., sem vitnað hefur verið til í umræðunum, stendur, að fiskiríð í sjónum og við sjófarströndina allt í kringum landið sje þeim, sem verzla þar, og innbyggjurunum alleina ætlað. En þegar hin konunglega verzlun var tekin af með opnu brjefi 18. ágúst 1786 og gefin frjáls bæði Íslendingum sjálfum og öllum dönskum þegnum í Evrópu, var það ákveðið í 5. gr. brjefs þessa, að öllum dönskum þegnum væri heimilt, að stunda fiskiveiðar við strendur Íslands, einsog þeir bezt vildu og gætu. Þetta er hin gildandi lagaregla, og hún er endurtekin í tilsk. 13. júní 1787 I. kap. 1. gr. Í II. kap. 5. gr. (smbr. einnig III. kap. 1. gr.) er þessari lagareglu og haldið fram, enda hefur bæði þing og stjórn talið þessa reglu sjálfsgæða í umræðum þeim, sem hafa átt sjer stað um fiskiveiðar í landhelgi síðan 1875.

Í öðru atriði hefur alþingisfrumvarpið einnig vikið frá reglunni um jafnrjetti allra danskra þegna til fiskiveiða í landhelgi; þar er nefnilega gjörð sú krafa, að stjórn þess hlutafjells, sem hyggst að stunda fiskiveiðar í landhelgi, skuli hafa aðsetur sitt á Íslandi og vera skipuð mönnum, sem þar eru heimilisfastir. En með þessari ákvörðun eru fjelög þau, er skipuð eru dönskum mönnum einum, í raun og veru útilokuð.

Meðal breytinga þeirra, sem alþingi samþykkti á stjórnarfrumvarpinu, skal að endingu enn nefna það, að hegningin var færð upp úr því, er mest var farið fram á í 3. gr. frumvarpsins, en breyting þessi er að því leyti óheppileg, að við hana kemur fram ósamkvæmni við hegningu þá, sem ákveðin er í tilsk. 12. febr. 1872 fyrir ólöglegar fiskiveiðar útlendra í landhelgi, er einungis varða sektum frá 20—400 kr., og mundi verða að beita þessari reglu framvegis, þegar eigi er fiskað á opnum bátum.

Ráðaneytið hefur eigi sjeð sjer fært, að ráða til breytinga þeirra á gildandi lögum, sem eptir þessu eru í lagafrumvarpi því, er alþingi hefur samþykkt, með því að Færeyingum og öðrum dönskum þegnum, er stunda bátafiski við Ísland, mundi gjört mikið atvinnutjón með þessu, svo sem þeir og hafa haldið fram í bænarskrám til ráðaneytisins, og á hinn bóginn verður það með engu móti talið fullsannað, að þessi fiski gjöri Íslendingum þann bága í atvinnuveg þeirra, að ástæða sje til að gjöra almennt forboð gegn bátafiski þeirra, sem eigi eru Íslendingar. Í tillögu allra þegnsamlegastri um málið hefur ráðaneytinu fyrir því þótt rjett vera, að ráða hans hátign konunginum að neita um allrahæst samþykki á lagafrumvarpinu, og þessi tillaga hefur allrahæst verið samþykkt 22. maí þ. á.

En fyrir það, er alþingi hefur farið fram á, hefur bæði þótt ástæða til jafnframt þessu að leggja fyrir þingið frumvarp til laga um að veita landshöfðingja heimild til að skipa svo fyrir í einstökum tilfellum, að á einstökum fjörðum sje engum öðrum heimil bátafiski en fjarðarbúum, og í sambandi við þetta hefur einnig þótt rjettast, að leggja fyrir þingið lagafrumvarp þetta, er að vísu fylgir í öllum höfuðatriðum ákvæðunum í

stórnarfrumvarpinu 1883, en sem þó í ýmsum atriðum er lagað eptir breytingum þeim, er alþingi samþykkt. Um einstök atriði frumvarpsins skal þessa getið:

Við 1. grein.

Að því er sjiest á umræðum á alþingi 1883 um lagafrumvarp, er borið var þá upp þar af þingmanna hálfu um heimild til að taka útlend skip á leigu til fiskiveiða, sýnist mönnum vera allóljóst, hverja heimild fjelög með fjelagsmönnum, innlendum bæði og útlendum, hafi til fiskjar í landhelgi, og fyrir því þykir vel til fallið, að brýna fyrir mönnum þau fyrirmæli í gildandi lögum, smbr. op. br. 7. marz 1787, 2. og 3. gr., að fiskiveiðar í landhelgi mega fjelög eigi stunda, þar sem útlendir eru fjelagsmenn. Samkvæmt alþingisfrumvarpinu er farið fram á, að heimild fjelaga þeirra, er ræðir um í lagafrumvarpinu til að stunda fiskiveiðar, nái að eins til síldveiða. Með ákvörðuninni um heimilisfang hlutfjelagsins og stjórnarmannanna er hinu upprunalega stjórnarfrumvarpi breytt þannig, að nú er þess krafizt, að einn stjórnarmaður skuli að minnsta kosti vera heimilisfastur á Íslandi.

Við 2. grein.

Þessi grein er samkvæm 2. grein lagafrumvarps þess, er alþingi samþykkt, endingarorðunum „fiskhelgi og nótlögum“ er að eins sleppt, af því að þau þykja óþörf.

Við 3. grein.

Í hegningu fyrir brot gegn ákvæðum lagafrumvarpsins er farið fram á að ákveða sektir jafnstórar og þær, er fyrir skipaðar eru í lögum 12. febr. 1872; þar að auki er því bætt við samkvæmt frumreglunni í 35. gr. hinna alm. hegningarlaga, að hið ólöglega fiskifang eða þess virði skuli upptækt gjört og falla til landssjóðs.

Ed.

19. Frumvarp

til laga um takmörkun á sölu áfengra drykkja.—(Flutningsm.: Einar Ásmundsson).

1. gr. Frá 1. degi janúarmánaðar 1887 mega hvorki kaupmenn nje aðrir selja minna í einu en 40 potta af víni, öli eða öðrum áfengjum drykkjum, sem hafa einnar gráðu styrkleika eða þar yfir, nema því að eins að þeir fái sjerstakt leyfi til að selja slíka drykki í smærri skömtum hjá sýslunefnd eða bæjarstjórn, þar sem salan á fram að fara.

2. gr. Sýslunefnd eða bæjarstjórn má leyfa kaupmönnum og veitingamönnum að selja áfenga drykki í minna mæli en 40 potta í senn. Leyfi þetta má þó engum veita um sinn lengur en til þriggja ára. Leyfisbrjef um þetta efni gefur sýslumaður eða bæjarfógeti út, og skal þar kveða skýrt á, hvenær leyfið byrjar og endar, og á hverjum stað selja megir.

3. gr. Sá, sem fær leyfi til að selja áfenga drykki í minna mæli en 40 potta, skal greiða fyrir leyfisbrjef sitt 50 krónur, er renna í sýslusjóð eða bæjarsjóð.

4. gr. Brot gegn ákvæðum laga þessara sæta sektum frá 25 til 200 króna, og renna þeir hlutir sektarfjár í fátækra sjóð, þar sem brot er framið, en fjórði hluti til uppljóstrarmanns.

Nd.

20. Frumvarp

til stjórnarskipunar laga um hin sjerstaklegu málefni Íslands.

(Benidikt Sveinsson. Jón Ólafsson. Jón Sigurðsson).

I.

1. gr. Í öllum þeim málefnum, sem varða Ísland sjerstaklega, hefir landið löggjöf sína, dómssvald og stjórn út af fyrir sig á þann hátt, að löggjafarvaldið er hjá konungi og alþingi í sameiningu, framkvæmdarvaldið hjá konungi og dómssvaldið hjá dómendum.

2. gr. Hin sjerstaklegu málefni Íslands eru þessi:

1. Hin borgaralegu lög, hegningarlögin og dómgæzlan, er hjer að lýtur.

2. Lögreglumálefni.

3. Kirkju- og kennslu-málefni.

4. Lækna- og heilbrigðis-málefni.

5. Sveita- og fátækra-málefni.

6. Vegir og póstgöngur á Íslandi.

7. Landbúnaður, fiskiveiðar, verzlun og aðrir atvinnuvegir.

8. Skattamál bein og óbein.

9. Þjóðeignir, alþjóðlegar stofnanir og sjóðir.

Meðan Ísland hefir ekki fulltrúa á ríkisþinginu, en það er komið undir bæði alþingi og löggjafarvaldi ríkisins, leggur landið ekkert til almennra ríkisparfa. En á hinn bóginn tekur það heldur engan þátt í löggjafarvaldinu um almenn ríkismál.

3. gr. Konungur hefir hið æðsta vald yfir öllum hinum sjerstaklegu málefnum Íslands með þeim takmörkunum, sem settar eru í stjórnarskrá þessari, og lætur landstjóra, sem hefir aðsetur sitt á Íslandi, framkvæma það.

4. gr. Konungur skal vinna eið að stjórnarskrá Íslands. Af eiðstaf konungs skulu gjörð tvö samhljóða frumrit, og skal senda alþingi annað þeirra til geymslu, en hitt skal geymast í leyndarskjalasafninu.

5. gr. Konungur er ábyrgðarlaus: hann er heilagur og friðhelgur.
6. gr. Konungur skipar landstjóra á Íslandi. Hann hefir í umboði konungs hið æðsta vald í öllum hinum sjerstöku málefnum þess, svo sem mælt er fyrir í stjórnarskrá þessari.
7. gr. Landstjóri hefir ábyrgð fyrir konungi einum. Hann tekur sjer ráðgjafa og getur vikið þeim úr völdum. Ráðgjafarnir hafa ábyrgð á stjórnarstörfunum. Ábyrgð þessi skal ákveðin með lögum.
- Undirskript landstjóra undir ályktanir þær, er snerta löggjöf og stjórn, veitir þeim gildi, þá er einn ráðgjafi eða fleiri skrifa undir með honum. Sjerhver sá ráðgjafi, er undir ályktun ritar með landstjóra, ber ábyrgð af henni.
8. gr. Landstjóri eður neðri deild alþingis getur kært ráðgjafana fyrir embættisfærslu þeirra. Í þeim málum dæmir landsdómur.
9. gr. Landsstjóri veitir öll þess konar embætti, sem konungur hefir veitt hingað til. Breytingu má á þessu gjöra með lagaboði. Engan má skipa embættismann á Íslandi, nema hann hafi hin almennu rjettindi innborinna manna og þar á ofan hafi fært sönnur á, að hann hafi fullnægt því, sem fyrir er mælt í hinum gildandi ákvörðunum um kunnáttu í máli landsins. Sjerhver embættismaður skal vinna eið að stjórnarskránni. — Landsstjóri getur vikið þeim frá embætti, sem hann hefur veitt það. Eptirlaun embættismanna skulu ákveðin samkvæmt eptirlaunalögum. Landsstjóri getur flutt embættismenn úr einu embætti í annað, þó svo, að þeir missi einskis í af embættistekjum, og að þeim sje gefinn kostur á að kjósa, hvort þeir vilji heldur embættaskiptin eða þá lausn frá embætti með eptirlaunum þeim, sem almennast reglur ákveða. Með lagaboði má undan skilja ýmsa embættismannaflokka auk embættismanna þeirra, sem nefndir eru í 51. grein.
10. gr. Landstjóri stefnir saman reglulegu alþingi ár hvert. Án samþykkis landstjóra má þingið eigi setu eiga lengur en 8 vikur. Breyta má þessu með lögum.
11. gr. Landstjóri getur stefnt alþingi saman til aukafunda, og ræður hann, hversu langa setu það þá skuli eiga.
12. gr. Landstjóri getur frestað fundum hins reglulega alþingis um tiltekinn tíma en samt ekki lengur en 4 vikur, nema alþingi samþykki það, og ekki nema einusinni á ári.
13. gr. Landstjóri getur rofið neðri deild alþingis, og skal þá tafarlaust stofnað til nýrra kosninga, og alþingi stefnt saman jafnskjótt sem þeim er lokið.
14. gr. Landstjóri getur látið leggja fyrir alþingi frumvörp til laga og ályktana.
15. gr. Undirskript landstjóra þarf til þess, að veita ályktunum alþingis lagagildi. Hann annast um, að lögin verði birt og að þeim verði fullnægt. Hafi landstjóri ekki staðfest eitthvert lagafrumvarp, sem alþingi hefir fallið á, á undan næsta reglulega alþingi, er það fallið niður. Samþykkis konungs þarf til breytingar á stjórnarskránni eða viðauka við hana, svo sem síðar er fyrir mælt í 70 gr.
16. gr. Þegar brýna nauðsyn ber til, getur landstjóri gefið út bráðabirgðalög

milli alþinga ; eigi mega slík lög samt koma í bága við stjórnarskrána, og ætíð skulu þau lögð fyrir næsta alþingi á eptir.

17. gr. Konungur náðar menn og veitir almenna uppgjöf á sökum.

18. gr. Konungur veitir sjálfur eða felur landstjóra eða hlutaðeigandi stjórnarvöldum að veita leyfi þau og undanþágur frá lögum, sem tíðkamt hafa, eptir reglum þeim, sem farið hefir verið eptir hingað til.

II.

19. gr. Á alþingi eiga setu 36 þjóðkjörnir menn. Kosning þeirra gildir venjulega fyrir þriggja ára tímabil. Deyi nokkur eða fari frá af þeim, sem kosnir eru til þingsetu, meðan á kjörtímanum stendur, skal samt að eins kjósa til þingsetu fyrir það tímabil, sem eptir er af kjörtímanum.

20. gr. Alþingi skiptist í tvær deildir, efri þingdeild og neðri þingdeild. Í efri þingdeild sitja 12 menn, kosnir hlutfallskosningum af öllu landinu í heild sinni. Í neðri deild sitja 24 þingmenn kosnir í kjördæmum. Tölu þingmanna má breyta með lögum.

21. gr. Kosningarrjett til alþingis hafa :

- a. allir bændur, sem hafa grasnyt og gjalda nokkuð til allra stjetta ; þó skulu þeir, sem með sjerstaklegri ákvörðun kynni að vera undan skildir einhverju þegnskyldugjaldi, ekki fyrir það missa kosningarrjett sinn ;
- b. aðrir heimilisráðendur í kaupstöðum og sveitum, sem svara eiga að minnsta kosti 8 krónum á ári til bæjar eða sveitar þarfa ;
- c. embættismenn, hvort sem þeir hafa konunglegt veitingabrjef eða þeir eru skipaðir af því yfirvaldi, sem konungur hefir veitt heimild til þess ;
- d. þeir, sem tekið hafa lærdómspróf við háskólann, eða prestaskólann eða læknaskólann í Reykjavík, eða eitthvert annað þess háttar opinbert próf, sem nú er eða kann að verða sett, þó ekki sjeu þeir í embætti, ef þeir eru ekki öðrum háðir.

Þar að auki getur enginn átt kosningarrjett, nema hann sje orðinn fullra 25 ára að aldri þegar kosningin fer fram, hafi óflekkað mannorð, hafi verið heimilisfastur í kjördæminu eitt ár, sje fjár síns ráðandi og honum sje ekki lagt af sveit eða, hafi hann það sveitarstyrk, að hann þá hafi endurgoldið hann eða honum hafi verið gefinn hann upp.

22. gr. Kjörgengur til alþingis er hver sá, sem hefir kosningarrjett samkvæmt því, sem nú var sagt, ef að hann

1. ekki er þegn annars ríkis ;
2. hefir að minnsta kosti í síðustu 5 ár verið í löndum þeim í norðurálfunni, sem liggja undir Danaveldi ; og
3. sje orðinn fullra 30 ára að aldri þegar kosningin fer fram.

Kjósa má samt þann mann, sem á heima utan kjördæmis eða hefir verið þar skemur en eitt ár.

Hinar nákvæmari reglur um kosningarnar verða settar í kosningarlögum.

III.

23. gr. Hið reglulega alþingi skal koma saman fyrsta virkan dag í ágúst-mánuði ár hvert, hafi landstjóri ekki til tekið annan samkomudag sama ár.

24. gr. Samkomustaður alþingis er jafnaðarlega í Reykjavík. Þegar sjerstak-

lega er á statt, getur landstjóri skipað fyrir um, að alþingi skuli koma saman á öðrum stað á Íslandi.

25. gr. Hvor þingisdeildin um sig á rjett á að stinga upp á lagaboðum og samþykkja þau fyrir sitt leyti; einnig má hvor þingdeildin fyrir sig senda konungi eða landstjóra ávörp.

26. gr. Hvor þingdeildin fyrir sig getur sett nefndir af þingmönnum til þess, að rannsaka málefni, sem er áriðandi fyrir almenning. Þingdeildin getur veitt nefndum þessum rjett á að heimta skýrslur, munnlegar og brjeflegar, bæði af embættismönnum og einstökum mönnum.

27. gr. Engan skatt má á leggja, nje breyta, nje af taka nema með lagaboði; ekki má heldur taka lán, er skuldbindi Ísland, nje selja eða með öðru móti láta af hendi neina af fasteignum landsins, nema slíkt sje með lagaboði ákveðið.

28. gr. Ekkert gjald má greiða af hendi, nema heimild sje til þess í fjárlögum eða fjáraukalögum.

29. gr. Fyrir hvert reglulegt alþingi, undir eins og það er saman komið, skal leggja frumvarp til fjárlaga fyrir Ísland fyrir árið, sem í hönd fer. Með tekjunum skal telja bæði hið fasta tillag og aukatillagið úr hinum almenna ríkisjóði til hinna sjerstaklegu gjalda Íslands.

Gjöld, sem ákveðin eru með eldri lögum, tilskipunum, konungsúrskurðum eða öðrum gildum ákvörðunum, skulu, þangað til breyting verður á því gjörð með lögum, færð til með þeim upphæðum, sem einu sinni eru ákveðnar.

Frumvarpið til fjárlaganna og eins frumvörp til fjáraukalaga skal jafnan fyrst leggja fyrir neðri deild alþingis.

30. gr. Hvor þingdeild kys yfirskoðunarmann, og skulu þeim veitt laun fyrir starfa sinn. Yfirskoðunarmenn þessir eiga að gagnskoða hina árlegu reikninga um tekjur og gjöld landsins og gæta þess, að tekjur landsins sjeu þar allar taldar og að ekkert hafi verið út goldið án heimildar. Þeir geta krafizt að fá allar skýrslur þær og skjöl, sem þeim þykir þurfa. Síðan skal semja reikning fyrir fjárhagstímabilið og leggja hann fyrir alþingi ásamt með athugasemdum yfirskoðunarmanna, og skal því næst úrskurða hann með lagaboði.

31. gr. Ekkert lagafrumvarp má samþykkja til fullnaðar fyr en það hefir verið rætt þrisvar sinnum í hvorri þingdeildinni um sig.

32. gr. Þegar lagafrumvarp er samþykkt í annari hvorri þingdeildinni, skal það lagt fyrir hina þingdeildina í því formi sem það er samþykkt í. Verði þar breytingar á gjörðar, gengur það aptur til fyrri þingdeildarinnar. Verði hjer aptur gjörðar breytingar, fer frumvarpið af nýju til hinnar deildarinnar. Gangi þá enn eigi saman, ganga báðar deildirnar saman í eina málstofu, og leiðir alþingi þá málið til lykta eptir eina umræðu. Þegar alþingi þannig myndar eina málstofu, þarf til þess, að gjörð verði fullnaðarályktun á máli, að tveir þriðjungar þingmanna úr hvorri deildinni um sig sjeu á fundi og eigi þátt í atkvæðagreiðslunni; ræður þá atkvæðafjöldi úrslitum um hin einstöku máls-atrði, en til þess að lagafrumvarp, að undan skildum frumvörpum til fjárlaga og fjáraukalaga verði samþykkt í heild sinni, þarf aptur á móti að minnsta kosti að tveir þriðjungar atkvæða þeirra, sem greidd eru, sjeu með frumvarpinu.

33. gr. Alþingi sker sjálft úr hvort þingmenn þess sjeu löglega kosnir.

34. gr. Sjerhver nýr þingmaður skal vinna eið að stjórnarskránni, undir eins og búið er að viðurkenna að kosning hans sje gild.

35. gr. Alþingismenn eru eingöngu bundnir við sannfæringu sína, og eigi við neinar reglur frá kjósendum sínum.

Embættismenn þeir, sem kosnir verða til alþingis, þurfa ekki leyfi stjórnarinnar til þess að þiggja kosninguna, en skyldir eru þeir til, án kostnaðar fyrir landssjóðinn að annast um, að embættisstörfum þeirra verði gegnt á þann hátt, sem stjórnin áltur nægja.

36. gr. Meðan alþingi stendur yfir, má ekki taka neinn alþingismann fastan fyrir skuldir án samþykkis þeirrar deildar, er hann situr í, nje heldur setja hann í varðhald eða höfða nokkurt mál á móti honum, nema hann sje staðinn að glæp.

Enginn alþingismaður verður krafinn til reikningsskapar utan þings fyrir það, sem hann hefir talað á þinginu, nema þingdeildin, sem í hlut á, leyfi.

37. gr. Ef sú breyting, er sviptir mann kjörgengi, verður á högum þess manns, er löglega er kosinn, missir hann rjett þann, er kosningunni fylgir.

38. gr. Ráðgjafa hverjum skal heimilt vegna embættisstöðu sinnar að sitja á alþingi, og á hann rjett á að taka þátt í umræðunum eins opt og hann vill, en gæta verður hann þingskapa.

Atkvæðisrjett hafa ráðgjafar því að eins, að þeir sjeu jafnframt alþingismenn.

39. gr. Hvor þingdeildin um sig og eins hið sameinaða alþingi kys sjálft forseta sinn og varaforseta.

40. gr. Hvorug þingdeildin má gjöra ályktun um neitt, nema að minnsta kosti tveir þriðjungar þingmanna sjeu á fundi og greiði þar atkvæði.

41. gr. Heimilt er hverjum alþingismanni að bera upp í þeirri þingdeildinni, sem hann á sæti í, sjerhvert opinbert málefni, ef hún leyfir það, og beiðast þar um skýrslu.

42. gr. Hvorug þingdeildin má taka við neinu málefni, nema einhver þingdeildarmanna taki það að sjer til flutnings.

43. gr. Þyki þingdeildinni ekki ástæða til að gjöra ályktun um eitthvert mál efni, þá getur hún vísað því til landstjórnarinnar.

44. gr. Fundir beggja þingdeildanna og hins sameinaða alþingis skulu haldnir í heyranda hljóði. Þó getur hlutaðeigandi forseti eða svo margir þingmenn, sem til tekið er í þingsköpunum, krafizt að öllum utanþingsmönnum sje vísað burt, og skal þá þing það er hlut á að máli, skera úr, hvort ræða skuli málefnið í heyranda hljóði eða á heimulegum fundi.

45. gr. Þingsköpin handa hinu sameinaða alþingi og báðum deildum þess skulu sett með lagaboði.

IV.

46. gr. Landsdómur skal skipaður 6 mönnum: þrem alþingismönnum, er efri deild alþingis kys úr sínum flokki, og þrem dómendum úr hinum æðsta dómstóli í landinu. Landsdómur velur sjer sjálfur forseta sinn. Endi kjörtími meðan á landsdómsmáli stendur, halda þó efri deildarmenn sæti sínu í dóminum. Rjettarfarið við dóm þennan skal ákveðið með lögum.

47. gr. Landsdómur dæmir í þeim málum, er landstjóri eða neðri deild alþingis höfðar gegn ráðgjöfunum. Með leyfi neðri deildar getur landstjóri einn-

ig kært aðra menn fyrir þessum dómi fyrir glæpi, er einkar hættulegir þykja landinu.

48. gr. Skipun dómsvaldsins verður eigi ákveðin nema með lagaboði.

49. gr. Dómdendur eiga rjett á að skera úr öllum ágreiningi um embættis-takmörk yfirvaldanna. Þó getur sá, sem þar um leitar úrskurðar, ekki komið sjer hjá. að hlýða yfirvaldsboðinu í bráð, með því að skjóta málinu til dóms.

50. gr. Dómsvaldið skal greint frá umboðsvaldinu samkvæmt þeim reglum, er ákveðnar verða með lagaboði.

51. gr. Dómdendur skulu í embættisverkum sínum fara einungis eptir lögum. Þeim dómdendum, sem ekki hafa að auk umboðs-störf á hendi, verður ekki vikið úr embætti nema með dómi, og ekki verða þeir heldur fluttir í annað embætti á móti vilja þeirra, nema þegar svo stendur á, að verið er að koma nýrri skipun á dómstólana. Þó má veita þeim dómara, sem orðinn er fullra 65 ára gamall, lausn frá embætti, en eigi skal hann missa neins í af launum sínum.

V.

52. gr. Hin evangelísk-lúterska kirkja skal vera þjóðkirkja á Íslandi, og skal hið opinbera að því leyti styðja hana og vernda.

Sambandinu milli þjóðkirkjunnar og hins veraldlega valds skal skipað með lögum.

53. gr. Landsmenn eiga rjett á að stofna fjelög til að þjóna guði með þeim hætti, sem bezt á við sannfæringu hvers eins. Þó má ekki kenna eða fremja neitt, sem er gagnstætt góðu siðferði og alls herjar reglu.

54. gr. Enginn er skyldur til að greiða nein bein gjöld til annarar guðs-dýrkunar en þeirrar, sem hann sjálfur fylgir. Þó skal hver sá, sem eigi sannar, að hann heyri til einhverju því kirkjufjelagi, sem lögleyft er í landinu, greiða gjöld þessi til barnaskóla, ef hann er í sókninni, ella til sveitarsjóðs.

55. gr. Kjör trúarfjelaga þeirra, sem eigi heyra þjóðkirkjunni til, skulu ákveðin með lagaboði.

56. gr. Enginn má neins í missa af borgalegum og þjóðlegum rjettindum fyrir sakir trúarbragða sinna, nje heldur má nokkur fyrir þá sök skorast undan almenfri fjelagsskyldu.

VI.

57. gr. Engan má taka fastan nema fyrir glæpi og með þeim hætti, sem á kveðið er í lögum. Dómarar og aðrir, sem hlut eiga að máli, standa til á-byrgðar gagnvart þeim, sem tekinn hefir verið fastur eða valdið hefir verið tálmunar. Sá, sem fastur er tekinn, skal undandráttaarlaust leiddur fyrir dómara, og megi þá ekki jafnskjótt láta hann lausan, skal dómari áður sólarhringur sje liðinn leggja rökstuddan úrskurð á, hvort hann skuli í varðhald setja; og megi láta hann lausan móti veði, skal ákveðið í úrskurðinum, hvert eða hversu mikið það skuli vera.

Úrskurði þeim, sem dómariinn kveður upp, má sá, sem hlut á að máli, þegar skjóta sjer í lagi til æðra dóms.

Engan mann má setja í gæzluvarðhald fyrir yfirsjón, er að eins varðar fjesekt eða einföldu fangelsi.

58. gr. Heimilið er friðheilagt. Ekki má gjöra húsleit nje kyrrsetja brjef og

önnur skjöl og rannsaka þau, nema eptir dómsúrskurði, ef lögin ekki gjöra sjerlega undantekning.

59. gr. Eignarrjetturinn er friðhelgur. Engan má skylda til að láta af hendi eign sína, nema almenningsspörf krefji; þarf til þess lagaboð og komi fullt verð fyrir.

60. gr. Öll bönd þau, er hamla frelsi í atvinnuvegum og jafnrjetti manna til atvinnu, og eigi eru byggð á almenningsheillum, skal af taka með lagaboði.

61. gr. Sá, sem ekki getur sjeð fyrir sjer og sínum, og sje hann ekki skyldu-ómagi annars manns, skal eiga rjett á að fá styrk úr almennum sjóði, en þá skal hann háður vera skyldum þeim, er lögin á skilja.

62. gr. Hafi foreldrar eigi efni á að fræða sjálf börn sín eður sjeu börnin munaðarlaus og öreigar, er það skylda hins opinbera að sjá þeim fyrir uppfræðingu og framfæri.

63. gr. Hver maður á rjett á að láta í ljósi hugsanir sínar á prenti; þó verður hann að ábyrgjast þær fyrir dómi. Ritskoðun og aðrar tálmanir fyrir prentfrelsi má aldrei innleiða.

64. gr. Rjett eiga menn á að stofna fjelög í sjerhverjum löglegum tilgangi, án þess að leyfi þurfi að sækja til þess. Ekkert fjelag má leysa upp með stjórnnarráðstöfun. Þó má banna fjelög um sinn, en þá verður þegar að höfða mál gegn fjelaginu, til þess það verði leyst upp.

65. gr. Rjett eiga menn á að safnast saman vopnlausir. Lögreglustjórnninni er heimilt að vera við almennar samkomur. Banna má mannfundi undir berum himni, þegar uggvænt þykir, að af þeim leiði óspektir.

66. gr. Sjerhver vopnfær maður er skyldur að taka sjálfur þátt í vörn landsins eptir því, sem nákvæmar kann að verða fyrir mælt þar um með lagaboði.

67. gr. Rjetti sveitarfjelaganna til að ráða sjálf málefnum sínum með umsjón stjórnarinnar skal skipað með lagaboði.

68. gr. Skattgjalda-málum skal skipa fyrir með lagaboði.

69. gr. Öll sjerstakleg rjettindi, er lögin hafa bundið við aðal, nafnbætur og tign, skulu vera af tekin.

70. gr. Frumvörp, hvort heldur er til breytinga eður viðauka á stjórnarskrá þessari, má bera upp bæði á reglulegu alþingi og auka-alþingi. Nái frumvarpið um breytingu á stjórnarskránni samþykki beggja þingdeildanna, skal rjúfa neðri deild alþingis þá þegar og stofna til almennra kosninga af nýju. Samþykki hið nýkosna alþingi ályktunina óbreytta, og nái hún staðfestingu konungs, þá hefir hún gildi sem stjórnarlög.

71. gr. Stjórnarskrá þessi öðlast gildi jafnframt þeim ákvörðunum um stundarsakir, er hjer koma á eptir.

Ákvarðanir um stundarsakir.

1. Þangað til nýju skipulagi verður komið á æðsta dómstól landsins með lögum, sem alþingi og ríkisþingið samþykkir, er hæsti rjettur í Danmörku æðsti dómstóll landsins samkvæmt reglum þeim, sem hingað til hefir verið fylgt.

2.

Nd.**21. Frumvarp**

til laga um breytingu á 40. gr. tilsk. 4. maí 1872 um sveitastjórn á Íslandi. — (Flutningsm.: Þorkell Bjarnason).

Að því, er snertir Kjósar- og Gullbringusýslu, skal jafna gjaldi til sýslu-sjóðs niður á hreppa sýslunnar þannig, að helmingur gjaldsins sje lagður á eptir samanlagðri tölu allra lausafjórðunda og allra jarðarhundraða í sýslunni eptir hinni nýju jarðabók, en hinn helmingur gjaldsins sje lagður á eptir tölu allra verkfærra manna í sýslunni eptir rjettri tiltölu í hreppi hverjum.

Nd.**22. Frumvarp**

til laga um breytingu á lögum 17. marz 1882 um friðun fugla og hreindýra. (Flutningsm. Þorkell Bjarnason).

Spörfuglar allir, svo sem snjótitlingar, þúfútitlingar, marfuerlur, steindeplur og þrestir skulu hvervetna friðhelgir á hverjum tíma árs sem er, en aðrir fuglar, utan hræfuglar og gripfuglar, kríur, toppendur, straumendur, hrafnsendur, lómar og hinbrimi, lundi og bjargfugl, á tímabilinu frá 1. maí til 20. júlí. Rjúpur skulu friðhelgar í Kjósar- og Gullbringu, Árness, Rangárvalla, Borgarfjarðar og Mýrasýslum um 2 ár frá því lög þessi öðlast gildi, en annars staðar á landinu frá 1. apríl til 20. ágúst. Net og skot skulu bönnuð við lundaveiði og fýlaveiði. Með lögum þessum er 1. gr. laga 17. marz 1882 um friðun fugla og hreindýra úr lögum numin.

Nd.**23. Uppástunga**

til þingsályktunar. — (Flutningsm.: Þórarinn Böðvarsson).

Neðri deild alþingis ályktar að kjósa nefnd til að semja frumvarp til almennra laga um menntun alþýðu á Íslandi.

Nd.**24. Frumvarp**

til laga um löggilding verzlunarstaðar við Þórshöfn í Gullbringusýslu — (Flutningsm. Þórarinn Böðvarsson).

Við Þórshöfn í Gullbringusýslu skal vera löggiltur verzlunarstaður.

Nd.**25. Frumvarp**

til laga um stofnun nýs læknishjaraðs á Seyðisfirði. — (Flutningsm. Þorvarður Kjerulf).

Hjer eptir skulu Desjarmýrar, Klippstaðar, Dvergasteins og Fjarðar sóknir vera nýtt læknishjarað með 1500 kr. launum.

Nd.**26. Frumvarp**

til laga um stækkun verzlunarstaðarins á Seyðisfjarðaröldu. — (Flutningsm. Þorvarður Kjerulf)

Hjer eptir skal land það, er reisa má á verzlunarhús á Seyðisfjarðaröldu, aukið um ströndina frá Fjarðará að innan í næstu vík út frá Búðareyri, er liggur austanvert við botn Seyðisfjarðar.

ÁSTÆÐUR.

Orsökina til þess, að beðið er um að land það sje stækkað, er reisa megi á verzlunarhús á Seyðisfjarðaröldu í Norðurmúlasýslu, er eingöngu sú, að 18. febr. næstliðinn

vetur hljóp fádæma mikið snjóflóð úr svonefndum Bjólfi, fjalli, er kaupstaðurinn stendur undir, yfir allan miðhluta kaupstaðarins, og braut eða færði í burtu öll þau hús, er á því svæði stóðu; en þótt svo afmíkil snjóflóð komi vart fyrir nema í aftaka snjóávetrum, er þó slíkt ærið eitt til að hætta við húsagjörð í þeim hluta kaupstaðarins, og eigi að eins þar, heldur og í þeim hlutanum öllum, er liggur norðan við snjóflóðssvæðið, því að þótt þar hlypi eigi að mun í þetta sinn, þá er það samt í engu tryggilegri staður til að byggja hús á, enda hafa sumir húseigendur nú þegar flutt hús sín þaðan á tryggilegan stað.— Land það, er frumvarpið fer fram á að bætt sje við, er með öllu öruggt fyrir snjóflóðum eða öðrum hlaupum; tún eða engjar eru hjer og engar, og gripahagar svo litlir, að landseigendum er nærfellt engin eptirsjá í.

Nd.

27. Lagafrumvarp

um útflutningstoll á landvarningi og um afnám ábúðarskatts og lausafjár.—(Flutningsm. Arnljótur Ólafsson.)

1. gr. Toll skal greiða af öllum landvarningi, þeim er nefndur er í 2. gr. laga þessara, ef hann er fluttur utan í skipi, er afgreitt er frá einhverri höfn hjer á landi.

2. gr. Tollurinn skal greiddur sem hjer segir:

1. Af hverju ullarpundi 1 eyrir.
2. — hverjum fimm pundum kjöts 1 —
3. — — „ — þrem pundum tólgar 1 —
4. — hverju fiðurpundi 1 —
5. — — „ — æðardúnspundi . . . 20 aurar.
6. — hverjum tveim gærum . . . 5 —
7. — sauðkind hverri 20 —
8. — hrossi hverju eða tryppi . 100 —

3. gr. Áður en skip, það er farm tekur af tollskyldum landvarningi á einhverjum stað, leysir úr höfn, hvort heldur það fer til annara hafna hjer á landi eða til útlanda, skal greiða tollinn sýslumanni eða bæjarfógeta í lögsagnarumdæmi því, er skipið leggur frá, annaðhvort í peningum eða í víxlum á verzlunarhús það í Kaupmannahöfn, er gjaldheimtumaður gilt tekur.

Sjerhverjum þeim manni, er sendir burt með skipi tollskyldan landvarning, er skylt að fá tjeðum embættismanni í hendur staðfest eptirrit af farmskrám þeim eða öðrum hleðsluskjölum, er skipinu fylgja. Svo er og sjerhver skipstjórnarmaður, er tollskyldan landvarning flytur á skipi sínu, skyldur í tje að láta skriflegar skýrslur þær allar um farm skipsins, er við þurfa til að reikna út tollinn. Leggja skal skipstjóri það undir þegnskap sinn, að hann satt segi. Skal tollurinn talinn eptir skýrslum þessum.

4. gr. Nú hefur lögreglustjóri grun um, að tollskrá sje röng, og skal hann rannsaka farm skipsins, áður en afgreitt sje, nema hann geti útvegað sjer nauðsynlegar skýrslur með því að halda próf yfir skipshöfninni eða öðrum þeim mönnum, er nægar skýringar gefið geta. Kostnað þann, er af þessu leiðir, skal skipstjóri greiða, ef það sannast, að skýrsla hans var röng, en landssjóður ella.

5. gr. Brot gegn lögum þessum varða 50 til 500 kr. sektum, nema þyngri hegning við liggi eptir öðrum lögum. Svo skal og útflutningsmaður sá eða skipstjórnarmaður, er uppvís verður að því að hafa sagt rangt til, gjalda þre-

faldan útflutningstoll af öllum þeim tollskylda landvarningi, er rangt var frá skýrt. Sektirnar renna í landsjóð.

6. gr. Skip og farmur eru að veði fyrir tollinum og sektunum.

7. gr. Með mál út af brotum gegn lögum þessum skal farið samkvæmt mál-farsreglum þeim, er gilda um almenn lögreglumál.

8. gr. Fyrir tollheimtunni skal gjöra árlegan reikning eptir reglum þeim, er landshöfðingi setur.

Af öllum tollinum samtöldum fær gjaldheimtumaður 2 af 100.

9. gr. Frá þeim tíma, er lög þessi öðlast gildi, eru lög 14. desbr. 1877 um skatt á ábúð og afnotum jarða og á lausafje úr lögum numin.

Nd.

28. Frumvarp

til laga um nýtt læknishjerað. — (Flutningsm. Jón Sigurðsson).

1. gr. Dalasýsla og Bæjarhreppur í Strandasýslu skulu hjer eptir vera læk-nishjerað út af fyrir sig.

2. gr. Læknir sá, er skipaður er í nefnt læknishjerað, skal sitja nálægt mið-biki þess, en hefir að öðru leyti sömskyldna að gæta og nýtur sömu rjettinda og launa, eins og fyrir er mælt í lögum um aðra skipun á læknishjeruðum frá 15. október 1875.

3. gr. Yfirstjórn landsins setur tölu þessa læknishjeraðs þar inn í lækna-hjeraða-röðina, sem henni pykir hentast, og breytir tölu hinna hjeraðanna þar eptir, og ákveður sömuleiðis, hver vera skuli takmörk hins 4. og 7. læknishjeraðs.

ÁSTÆÐUR.

Á 3 eða 4 undanförunum þingum, hafa komið eindregnar bænaskrár til þingsins um, að Dalasýsla ásamt Bæjarhreppi í Strandasýslu yrði gjörð að sjerstöku læk-nishjeraði með fullum launum, og hafa þessum óskum Dalamanna fylgt eindregin meðmæli læknis-ins í hinu 4. læknishjeraði og hann sýnt með ljósum rökum, hversu það er ómögulegt fyrir einn lækni, að þjóna Snæfellsnes- og Dalasýslu og þess utan Eyjahrepp í Barða-strandasýslu, bæði hvað viðlendið og mannfjöldan snertir.

1881 viðurkenndi þingið nauðsynina á þessu nýja læknishjeraði jafnframt með tilliti til Bæjarhrepps í Strandasýslu, sem á svo afar-örðugt með vegalengdar vegna að nota lækni þann, sem situr í Bæ í Króksfirði í Barðastrandasýslu, og sem nú á að þjóna Bæjar-hreppi.

En þó að þingið 1881 viðurkenndi nauðsynina, strandaði framkvæmd málsins á því, að þáverandi landshöfðingi taldi það miður hyggilegt, að gjöra Dalasýslu að sjerstöku læk-nishjeraði, fyr en búið væri að fá lækna í hin örðugri læknishjeruð, er þá voru læknilaus.

En að lyktum mátti það heita næstum fullkomið loforð þingsins, að gjöra Dala-sýslu að sjerstöku læknishjeraði, þegar læknaefnin fjölguðu.

1883 kom mál þetta enn að nýju til alþingis ásamt líkum óskum frá Seyðisfirði og Akranesi, en fjárlaganefndin lagði það til, að þingið hlífði sjer við, að stofna ný, föst em-bætti einkum með tilliti til afleiðinganna af harðærinu 1882, og lagði það því til, að hjeruð þessi gæti fengið til bráðabyrgða nokkurn styrk til að geta útvegað sjer lærðan aukalækni, og var styrkurinn til Dalasýslu ákveðinn einna ríflegastur, sem sje 900 krónur. Þá var læknir Bjarni Jensson staddur í Stykkishólmi embættislaus, og fóru Dalamenn þess á flot við hann, að gjörast læknir þeirra til bráðabyrgða með þessum 900 kr. og 100 til 200 kr. viðbót úr sýslusjóði, pangað til Dalasýsla ásamt Bæjarhreppi yrði gjörð að sjerstöku læk-nishjeraði.

ishjeraði, en hann kaus heldur að fara austur á Seyðisfjörð, sem hafði þó ekki loforð nema um 800 kr. styrk, af því að hann vissi, að þar var praktikin meiri vegna þjettsbýlis og mannfjölda á Seyðisfirði, heldur en í Dalasýslu.

Það er því fullkomin reynsla fyrir því, að það er ómögulegt að fá lækni í Dalasýslu, nema hún verði gjörð að sjerstöku læknishjeraði ásamt Bæjarhreppi með fullum launum. Þar á ofan hafa tvö ný dæmi sýnt Dalamönnum fram á læknisnauðsynina þar, sem sje þau, að í vor, er var, var leitað lækis til tveggja kvenna í barnsneyð, annarar í Hvammsveit, og var þá lækni sóttur að Bæ í Króksfirði, því að það þótti töluvert tiltækilegra, með því að ekki varð farið sjóleið veðurs vegna, en árangurinn varð sá, að lækinn, sem sýndi hið mesta snarræði að koma, náði að sönnu barninu, sem var dáið, auðsjáanlega af því að læknum varð náð of seint.

Til hinnar konunnar, sem átti heima í Miðdölum, var lækni leitað út í Stykkishólm, en þá var aptur sent á móti honum og honum mætt á miðri leið, af því barnið hafði náðzt fyrir guðs hjálp og handlægni ólærðs manns, því að annars mundi bæði konan og barnið hafa verið dáið, þegar lækinn hefði komið, þótt hann sýndi hið mesta snarræði í því að koma sem fljótast auðið var—og kostaði þessi árangurslausa sendiför fátækan mann um 50 kr.

Nd.

29. Frumvarp

til laga um utanþjóðkirkjumenn.—(Flutningsm. Jón Ólafsson).

1. gr. Allir þeir menn, sem eru í einhverjum söfnuði utan þjóðkirkjunnar með sjerstökum presti eða forstöðumanni, skulu lausir við öll þjóðkirkjugjöld bæði af persónum sínum og persónulegum eigum, hvort sem eru fasteignir eða lausafje. Þeir, sem eigi eru í neinu safnaðarfjelagi, greiði kirkjugjöldin til sveitarskólans, ef nokkur er, en ella til fátækra.

2. gr. Áður en prestur eða forstöðumaður utanþjóðkirkjusafnaðar viðurkennist sem slíkur, skal hann sanna fyrir næsta yfirvaldi, að hann hafi tekizt það starf á hendur, og með skriflegum eiði eða yfirlýsingu skuldbinda sig til að hegða sjer í þessari stöðu sinni samkvæmt lögum landsins. Skyldur er hann að gefa viðvikjandi söfnuði sínum þær skýrslur og vottorð, sem krafizt verður, svo og að gefa yfirvaldinu upplýsingar í líkingu við það, sem prestum þjóðkirkjunnar er á herðar lagt.

3. gr. Utanþjóðkirkjumenn skulu tilkynna sóknarpresti þjóðkirkjunnar, þeim er í hlut á, fæðingar barna og mannalát. Skal í tilkynningunni um barnsfæðingu tilgreint nafn barnsins og fæðingardagur, svo og nöfn foreldranna.

4. gr. Löggilt hjónaband milli utanþjóðkirkjupersóna verður á þann eina hátt stofnað, að gjörður sje skriflegur samningur í viðurvist hlutaðeigandi sýslumanns, er áður heimtar sömu skilyrðum fullnægt, sem lög kveða á um að því, er snertir hjónabönd í þjóðkirkjunni. Þó þarf engra lýsinga, og eigi heldur fermingarskrteinis eða altarisgöngu.

5. gr. Sje annað brúðhjónanna í þjóðkirkjunni, en hitt utan hennar, ráða þau sjálf, hvort þau taka hjónavígslu þjóðkirkjunnar eða ganga í borgaralegt hjónaband, og verður, þó að þau taki hjónavígslu þjóðkirkjunnar, eigi heimtað skírteini um fermingu og altarisgöngu af því brúðhjónanna, sem er utan þjóðkirkjunnar.

6. gr. Börn þeirra hjóna, er annað þeirra er í þjóðkirkjunni, teljast til hennar, nema foreldrarnir lýsi yfir hinu gagnstæða. Börn þeirra hjóna, sem bæði eru utan þjóðkirkjunnar, teljast eigi til hennar, nema foreldrarnir lýsi því yfir, að svo skuli vera. Lifi foreldrarnir fráskilin eða sjeu þau dain, gefur sá, er annast

uppeldi barnanna, gilda yfirlýsingu um þetta efni. Yfirlýsingin skal vera skrifleg og sendast hlutaðeigandi sóknarpresti, sem innfærir hana í þjónustubókina.

7. gr. Börn þau, er heyra til reglulegum söfnuði utan þjóðkirkjunnar, eru undanþegin eptirliti þjóðkirkjuprests að því er snertir uppfræðslu í trúarbrögðunum; en þar á móti hefur hann eptirlit með hinni lögboðnu uppfræðingu í öðrum efnum, svo lengi sem það er eigi falið á hendur forstöðumanni utanþjóðkirkjusafnaðar.

8. gr. Geti utanþjóðkirkjumaður eigi eið unnið samkvæmt trúarsannfæringu sinni, skal loforð hans eða staðfesting, á þann hátt sem konungur ákveður, tekinn í eiðs stað.

9. gr. Sýslanir eða umboð í þjóðkirkjunni geta utanþjóðkirkjumenn eigi haft á hendi.

10. gr. Allar ákvarðanir um kyrð og verkfall á helgidögum þjóðkirkjunnar eru einnig skuldbindandi fyrir utanþjóðkirkjumenn.

11. gr. Rjett er utanþjóðkirkjumönnum að nota grafreiti þá, er þjóðkirkjan hefur gjöra látið, ef þeir gjalda legkaup og taka þátt í kostnaði til viðhalds eða stækkunar grafreitanna. Mega þeir þar nota sinn eigin prest og viðhafa þá helgisiði, sem þeir hafa sett sjer. Gjóri þeir sjer grafreiti annarstaðar, eru þeir háðir heilnæmisreglum þeim, sem settar eru eða kunna að verða viðvíkjandi greptrunum, svo og eptirliti yfirvaldsins með tilliti til grafreitsstæðis.

12. gr. Enginn telst genginn úr þjóðkirkjunni, fyr en hann hefur tilkynnt það hlutaðeigandi sóknarpresti, sem þá innfærir það í þjónustubókina.

13. gr. Nú vill utanþjóðkirkjumaður ganga í þjóðkirkjuna, og skal hann þá snúa sjer til einhvers sóknarprests. Sje hann eigi skirður, ber að fara eptir ákvörðunum kirkjulaganna um skírn fulltíða manna. Sje hann skirður, nægir að hann sanni fyrir prestinum og tveimur valinkunnum mönnum, að hann hafi þekkingu á trúarlærdómum þjóðkirkjunnar, og skal vottorð þeirra um það innfært í þjónustubókina ásamt yfirlýsingu hlutaðeiganda um að hann vilji ganga í þjóðkirkjuna.

Nd.

30. Frumvarp

til laga um prentsmiðjur.—(Flutningsm. Jón Ólafsson).

1. gr. Í kaupstöðum og þeim verzlunarstöðum, er lögreglustjóri er búsettur á, er heimilt hverjum þeim, sem er fjár síns fullráði og hefur óflekkað mannorð, að setja niður prentsmiðju og reka prentið. Utan kaupstaða þessara og verzlunarstaða þarf leyfi landshöfðingja til þessa, en það veitist ókeypis. Brot gegn þessu varða sektum frá 25 til 500 kr.

2. gr. Allar prentsmiðjur, þær er nú eru eða síðar kunna stofnaðar að verða í landi hjer, eru skyldar að láta landsbókasafninu ókeypis í tje tvö eintök af hverju því, er þar er prentað, hvort heldur er smátt eður stórt. Skal það sent landshöfðingja við fyrsta færi, er fellur, tvisvar á ári, í júní og í september mánuðum. Sje þetta vanrækt, varðar sektum eptir atvikum, eigi minni en þreföldu verði þess, sem undan er dregið. Þó má landshöfðingi leyfa að sektir falli niður að öllu eða nokkru, ef bætt er úr vanræktinni, þegar er áminnt er um það.

3. gr. Prentsmiðja, sem ólöglega er niðursett, má lögreglustjóri loka, og, ef þörf gjörist, leggja lögald á öll tæki hennar.

4. gr. Eigandi prentsmiðju ber ábyrgð á brotum gegn lögum þessum. Sje óvíst hver eigandi er, eða sje hann fjarverandi, ber sá ábyrgðina, er hefur verkstjórn prentsmiðjunnar á hendi.

Brot gegn lögum þessum skulu rekin sem almenn lögreglumál.

Eldri ákvarðanir, er koma í bága við lög þessi, eru numdar úr lögum.

Nd.

31. Frumvarp

til laga um friðun á laxi.—(Flutningsm. Þorkell Bjarnason).

1. gr. Hvervetna skal lax friðhelgur fyrir allskonar veiði í sjó, ám og vötnum ár hvert frá 1. agúst til 20. maí, en hinn tíma ársins 36 stundir í viku hverri frá náttmálum á laugardögum til dagmála á mánudögum, nema einn eigi veiði alla í á. Skulu þá öll laxanet tekin upp og allar veiðivjelar standa opnar svo lax geti gengið um þær. Þó má sýslunefnd eða sýslunefndir eptir uppástungu hreppsnefnda og með samþykki amtsráðs eða amtsráða leyfa laxveiði til 1. september.

2. gr. Ekki má leggja net, garða nje aðrar fastar veiðivjelar lengra út í nokkra á en í hana miðja, og þó því að eins svo langt út, að hinn helmingur árinna sje laxgengur, þá vatn er minnst. Nú vilja menn leggja garð, net eða veiðivjel einhverja út frá báðum löndum, og skal þá svo leggja, að jafnan sje 40 faðma bil eptir endilangri ánni milli veiðivjelanna. Geti þeir, sem land eiga sinn hvorumegin að ánni, eigi orðið ásáttir um það, hvar hvor þeirra skuli leggja sína veiðivjel, skal sýslunefnd eða sýslunefndir eptir uppástungu hreppsnefndar eða hreppsnefnda skera úr og segja fyrir, hvar og hvernig veiðivjelar skal leggja, svo er og sýslunefnd eða sýslunefndum heimilt að ákveða, að bilið milli veiðivjelanna megi vera styttra en 40 faðmar, ef þeim þykir nauðsyn til vera, svo að rjetti einkis veiðieiganda sje misboðið.

Nú rennur á í tveim eða fleiri kvíslum og má þá sá, er veiði á í ánni, þvergirða eina þeirra, og ákveður sýslunefnd, hverja þeirra megi þvergirða, eptir uppástungu hreppsnefndar, ef ágreinir um það, enda eigi engir aðrir veiði í þeirri kvísl.

3. gr. Eigi má leggja net eða aðra veiðivjel í stöðuvatn, þar sem á rennur í það eða úr því, sem lax gengur í, svo að eigi sje að minnsta kosti 40 faðma breiður vegur fyrir framan árósin eða ofan vatnsósinn, er lax geti haft frjálsa göngu um. Fyrir framan árósa í laxgengum ám má í sjó enga veiðivjel nje net hafa nær ósnum en árstraums verður síðast vart um stórstraums fjöru; svo má og eigi viðhafa ádráttarveiði í árósum nje í sjó fyrir árósum þeim. sem lax gengur í, nema sýslunefnd eða sýslunefndir eptir uppástungu hreppsnefnda leyfi og amtsráð samþykki.

4. gr. Engi má á nokkurn hátt með öðru en vanalegri veiðiaðferð fæla lax frá að ganga í vötn eður ár eða upp að þeim. Engar veiðivjelar nje veiðarfæri má viðhafa, er tekur smálax. Skulu möskvar í lagnetum eigi vera minni, þá votir eru, en 9 þumlungar innmáls, en í ádráttarnetum skulu þeir vera minnst 10 þumlungar ummáls. Milli rima í grindum, sem í veiðivjelum eru hafðar, skal vera svo mikið bil, að lax, sem er 9 þumlunga gildur, geti smogið þær.

Ádráttarveiði má viðhafa í ám að eins frá dagmálum til náttmála og að

eins tvisvar sinnum á hverjum stað þenna tíma. Að veiða lax með stöng er heimilt, sje að eins höfð vanaleg beita, svo sem fluga eða maðkur.

5. gr. Nú vill meiri partur þeirra manna, er veiði eiga í á, sem lax gengur í, veiða í fjelagi, til að koma fram meiri friðun, en lög þessi ákveða, og skal þá öllum þeim, er veiði eiga í ánni, skylt að gjöra það. Nú geta veiðieigendur eigi komið sjer saman um, hvernig veiðinni skuli skipta, og skal þá sýslumaður með minnst 4 tilkvöddum óvilhöllum mönnum skipta, henni. Kostnaðinn við þetta borga veiðieigendur í hlutfalli við part þann, er þeir fá af veiðinni. Sem ein á skal í þessu tilfelli teljast höfuðáin og allar laxgengar ár, sem í hana renna.

6. gr. Nú er svo háttað á einhverjum stað, að nauðsyn þykir til bera, að kveða skýrara á um eitthvað það, sem fyrir er mælt í lögum þessum, og er sýslunefnd einni eða fleirum heimilt að setja um það reglugjörð, en þó svo, að grundvallarreglum laga þessara um friðun laxins og frjálsa göngu sje í engu haggð. Reglugjörðir sýslunefnda um þetta efni skulu lagðar fyrir amtsráð til staðfestingar.

7. gr. Sýslumönnum og hreppstjórum er skylt að gæta þess vandlega, að lög þessi sjeu eigi brotin, skal sýslumaður tafarlaust taka upp öll ólögmat veiðigögn og nema burtu ólögmatar girðingar.

8. gr. Brot gegn lögum þessum varða allt að 200 kr. sektum; á uppljóstrarmaður helming sekta, en hinn helmingurinn rennur í sveitarjóð eða sveitarjóði, þar sem brotið er framið. Þá skal sá, sem ranglega veiðir, bæta skaða allan eptir 5 óvilhallra manna mati.

9. gr. Mál um brot gegn lögum þessum eru opinber lögreglumál. Þó má sá, sem fyrir sökum er hafður, sleppa hjá málsókn, ef hann játar brot sitt og greiðir sektir og skaðabætur að fullu eptir því, sem lögreglustjóri ákveður. Rjett er og, að sá, sem fyrir skaða hefur orðið af ólöglegri veiði annara, reki málið sem einkalögreglumál.

10. gr. Viðaukalög við Jónsbókar landsleigubálk 56, kap. 11. maí 1776 um friðun á laxi eru hjer með úr lögum numin, einnig allt það, sem í nefndum kapitula Jónsbókar getur í minnsta máta verið gagnstætt grundvallarreglum þessara laga.

11. gr. Lög þessi öðlast gildi 1. maí 1886.

Nd.

32. Frumvarp

til laga um breyting á 2. gr. laga um vegina á Íslandi 15. dag okt.m. 1875.—(Flutningsm.: Þórarinn Bððvarsson og Þorkell Bjarnason).

Þeir vegir eru fjallvegir, sem liggja milli landsfjórðunga eða sýslna. Með þeim skal og telja alla aðalpóstvegi í byggðum. Landshöfðingi ákveður eptir tillögum hlutaðeigandi amtsráðs, hverjir vegir skuli vera fjallvegir.

Nd.

33. Frumvarp

til laga um að skipta 6. læknishjaraði í 2 læknishjeruð.—(Flutningsm.: Th. Thorsteinson).

Hjer eptir skal Auðkúlu, Þingeyrar, Mýra, Mosvalla og Suðureyrarhreppar vera læknishjerað sjer með 1500 kr. launum.

Nd.

34. Frumvarp

til laga um löggilding nýrra verzlunarstaða.—(Flutningsm.: Jón Ólafsson, Þorkell Bjarnason og Þórður Magnússon).

Löggiltir verzlunarstaðir skulu vera :

1. Á Búðaströnd í Fáskrúðsfirði við svo kölluð Wathnes-hús og út frá þeim norðanvert austanfram með fjarðarbotni.
2. Að Haukadal í Dýrafirði.
3. Við Vogavík í Gullbringusýslu.

Ed.

35. Frumvarp

til laga um afnám fyrirmæla í opnu brjefi 22. marz 1855 um selaskot á Breiða-firði.—(Flutningsm. Jakob Guðmundsson).

Opið brjef 22. marz 1855 er hjer með úr lögum numið.

Nd.

36. Frumvarp

til laga um nýjan þingstað á Úlfjótavatni í Grafningi í Árnessýslu. — (Flutningsm.: Þorlákur Guðmundsson).

Á Úlfjótavatni í Grafningshreppi skal vera þingstaður fyrir þann hrepp með sjerstakri rjettar þinghá.

Nd.

37. Frumvarp

til laga um nýtt læknishjerað í Dyrhólahreppi í Vestur-Skaptafellsýslu og Austur- og Vestur-Eyja-fjallahreppi í Rangárvallasýslu.—(Flutningsm. Ólafur Pálsson).

1. gr. Dyrhólahreppur í Vestur Skaptafellssýslu og Austur- og Vestur-Eyja-fjallahreppur í Rangárvallasýslu skulu hjer eptir vera læknishjerað út af fyrir sig.

2. gr. Læknir sá, sem skipaður er í nefnt hjerað, hefur sömu skyldna að gæta og nýtur sömu rjettinda og launa, eins og fyrir er mælt í lögum 15. okt. 1875 um aðra skipun á læknishjeruðum.

3. gr. Takmörk þessa læknishjeraðs eru: Mýrdalssandur að austan, en Mark-arfljót og Álarnir að innan og vestanverðu.

4. gr. Yfirstjórn landsins setur tölu þessa læknishjeraðs inn í læknishjeraðaröðina og breytir tölu hinna hjeraðanna þar eptir.

Ed.

38. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um breytingu á 1. gr. í lögum 27. febr. 1880 um skipun prestakalla (bls. 49). Eptir 1. umr. í Ed. Frá Einari Ásmundssyni.

Á eptir 4. gr. frumvarpsins bætist inn í svo látandi grein :

Árgjald það, 400 kr., er með lögum 27. febr. 1880 er ákveðið að greiða skuli af Laufásbrauði í Suður-Þingeyjarprófastsdæmi, skal afnumið, ef prestsetrið Laufás missir við landamerkjadóm svo kallaðan Neshólma.

Ed.**39. Breytingartillögur**

við frumv. til laga um breyting á 1. gr. í lögum 27. febr. 1880, um skipun prestakalla (bls. 49). Eptir 1. umr. í Ed.—(Frá Sighv. Árnasyni, Skúla Þorvarðarsyni og Einari Ásmundssyni).

1. Við 1. gr. í staðinn fyrir „200 kr. í landssjóð“ komi: „500 kr.“
2. Við 3. gr. aptan við greinina bætist: „Frá þessu brauði greiðast 200 kr.“
3. Við 4. gr. í staðinn fyrir „200 kr.“ komi: „100 kr. af“.

Nd.**40. Frumvarp**

til laga um afnám fódurs hinna svo nefndu Maríu og Pjeturs lamba.—(Flutningsm. Benedikt Sveinsson).

Fóðurskylda hinna svo nefndu Maríu og Pjeturs lamba skal afnumin við næstu prestaskipti í þeim sóknum á landinu, sem hún hefur viðgengizt.

Ed.**41. Breytingartillaga**

við frv. til laga um takmörkun á sölu áfengra drykkja (19). Eptir 1. umr. í Ed. Frá Sighv. Árnasyni.

1. Við 1. gr. í staðinn fyrir „40 potta“ komi: „1 pott“
2. við 2. gr. í staðinn fyrir „40 potta“ komi: „1 pott“
3. við 3. gr. í staðinn fyrir „40 potta“ komi: „1 pott“
4. við 4. gr. í staðinn fyrir „25 til 200“ komi: „20 til 100“.

Ed.**42. Frumvarp**

til laga um löggildingu verzlunarstaðar við Óspakseyri í Strandasýslu.—(Flutningsm. Ásgeir Einarsson).

Við Óspakseyri í Strandasýslu, skal vera lögiltur verzlunarstaður.

Ed.**43. Viðaukatillaga**

við 3. gr. í frumv. til laga um breytingu á 1. gr. í lögum 27. febr. 1880 um skipun prestakalla (bls. 49). Eptir 1. umr. í Ed.—(Frá Ásgeiri Einarssyni).

Aptan við 3 gr. bætist: en kirkjugjöld öll frá tjeðum 4 bæjum gangi til Óspakseyrarkirkju hjer eptir sem að undanfögnu.

Ed.**44. Nefndarálit**

um frumv. til laga um hluttöku safnaða í veitingu brauða.

Hin heiðraða efri deild alþingis hefur falið oss á hendur, að segja álit vort um frumvarp til laga um hluttöku safnaða í veitingu brauða.

Eptir að nefndin hefur rækilega yfirfarið og íhugað nefnt lagafrumvarp, er hún komin til þeirrar niðurstöðu, að farsælast muni fyrst um sinn að þræða nokkurs konar meðalveg milli þessa stjórnarfrumvarps og laga þeirra frá alþingi 1881 og 1883 um kosningu presta, sem neitað hefur verið um staðfesting konungs. Stjórnarfrumvarpið veitir söfnuðunum hluttöku að eins í veitingu þeirra brauða, sem 3 eða fleiri sækja um, en þegar ekki sækja nema 2 eða 1, þá hafa söfnuðirnir enga hluttöku í veitingu brauðsins, fremur en þeim er veitt með lögum 27. febr. 1880 um stjórn safnaðamála og skipun sóknarnefnda og hjerads-

nefnda, það er að segja, tillögurjett, sem veitingarvaldið þarf ekki að fara eptir, fremur en því lízt. Það er einmitt þetta atriði, sem vjer höfum leitazt við að laga söfnuðunum í hag; því að vjer viljum að lög þessi girði fyrir það, eins og ítrast er mögulegt, að presti verði neytt upp á nokkurn söfnuð, söfnuðinum þvernaðugt. Vjer sjáum ekki neina yfirgnæfandi ástæðu til þess, að söfnuðurinn megi ekki eins vel kjósa hvern sem hann vill af tveimur, þegar ekki sækja nema 2, eins og af tveimur, þegar 3 sækja, og landshöfðingi hefur tekið einn frá. —

En þegar ekki sækir nema 1 um brauðið, þá er vandara úr að ráða, ef þessi eini hefur þá ágalla, að söfnuðurinn getur ekki fengið af sjer að taka hann fyrir prest. Það er nú ekki líklegt, að þetta komi opt fyrir, en skyldi það koma fyrir, þá virðast ekki önnur ráð fyrir hendi, en að söfnuðurinn fyrir tilhlutun kirkjustjórnarinnar fái prestsþjónustu um tíma hjá nágrannapresti, ef það er mögulegt, en sje það ekki mögulegt, svo sem í Grimsey, á Vestmannaeyjum og ef til vill á einstökum mjög afskekktum landshornum, þá virðist ekki verða úr því ráðið á annan hátt, heldur en að setja söfnuðinum prest til bráðabyrgða, ef fengizt getur annaðhvort brauðlaus prestur eða einhver guðfræðis kandidat, hæfur til prestskapar. En sje þetta líka ómögulegt, þá virðast ekki önnur ráð, en að setja þann eina, sem um brauðið sótti, og söfnuðurinn ekki vildi, en þó ekki nema um einhvern takmarkaðan tíma.

Vjer leyfum oss því að ráða hinni háttvirtu efri deild alþingis til að samþykkja frumvarpið með eptirfylgjandi breytingum :

1. 2. gr. orðist þannig :

Þegar auglýst hefur verið, að prestsembætti sje laust og hinn lögákveðni umsóknarfrestur er útrunninn, skal landshöfðingi, þegar fleiri en 3 hafa sótt um embættið, er allir fullnægja hinum almennu skilyrðum fyrir því, að geta haft á hendi prestsembætti í þjóðkirkjunni, með ráði biskups velja þrjá af umsækjendum til kosningar, er honum virðist hafa bezta hæfilegleika til þess að geta komið til álita við veitingu embættisins. Hafi að eins 3 slíkir umsækjendur sótt um brauð, má landshöfðingi á sama hátt velja tvo þeirra til kosningar.

2. Við 3. gr.

Eptir orðin : »valin úr« bætist inn í : sömuleiðis umsóknarbrjef þeirra tveggja, er sótt hafa, ef ekki hafa sótt nema 2 um embættið.

3. Við 9. gr.

a, Í staðinn fyrir orðin : »mun honum verða« komi : verður honum.

b, Niðurlag greinarinnar frá orðinu »stjórnarvaldi« orðist þannig : Hafi kosningin farið lögleglega fram samkvæmt 3.—8. gr. í lögum þessum, ella skal senda málið heim aptur til nýrrar kosningar á kostnað þess eða þeirra, sem því hafa valdið að hin fyrri kosning fór ei löglega fram. En verði kosning eigi gild í annað sinn, þá skal við veiting embættisins taka það tillit til þeirra óska, er hafa komið fram af hálfu safnaðarins, er álitid verður að rjett sje.

4. 10. gr. orðist þannig :

Nú hefur laust brauð verið auglýst á venjulegan hátt, og hinn lögboðni umsóknarfrestur er útrunninn, og hafi þá ekki nema einn, er fullnægi hinum almennu skilyrðum fyrir að þjóna prestsembætti í þjóðkirkjunni, sótt um brauðið, þá má söfnuðurinn eptir kosningarreglum laga þessara, velja um, hvort hann vill taka móti þessum eina umsækjanda eða þá heldur nota þjónustu nágrannaprests eða presta, verði því viðkomið, ellegar þá fá settan prest til bráðabyrgðar, geti hann fengizt.

Alþingi 8. júlí 1885.

Á. Thorsteinsson
formaður.

Einar Ásmundsson
skrifari.

Jakob Guðmundsson
framsögum. 17

Ed.**45. Viðaukatillaga**

við frv. til laga um breytingu á 1. gr. í lögum 27. febr. 1880 um skipun prestakalla (bls. 49). Eptir 1. umræðu í Ed.—(Frá Benidikt Kristjánssyni).

Aptan við 4. gr. frv. bætist ný grein, sem verður ... gr.

Grenjaðarstaðabrauð í Suður-Þingeyjarprófastsdæmi tekur yfir hina núverandi Grenjaðarstaðasókn og Nessókn. Hin núverandi Múlasókn skal sameinast við Grenjaðarstaðasókn. Frá þessu brauði greiðast 1200 krónur. Gjald þetta skal greiða með fasteignum eða afgjaldi fasteigna, og þar sem því verður eigi viðkomið í peningum (sbr. lög 27. febr. 1880, 3. gr.).

Nd.**46. Þingsályktunartillaga**

um Spánarsamning. — (Flutningsm. Þorsteinn Jónsson).

Alþingi skorar á ráðherra Íslands, að hann gjöri það, er í hans valdi stendur til þess, að haganlegur samningur sem fyrst komist á við Spán um toll af þar inn fluttum íslenskum saltfiski.

Ed.**47. Frumvarp**

til laga um breyting á lögum 17. marz 1882 um friðun fugla og hreindýra.—(Flutningsm. Lárus Sveinbjörnsson).

Kríur og spörfuglar allir, svo sem snjótitlingar, þúfútitlingar, máriuerlur, steindeplar og prestir skulu hvervetna friðhelgir á hverjum tíma árs sem er. Mófuglar, svo sem spóar og lóur, skulu friðaðir frá 20. apríl til 20. júlí, og svo er og um svani og alla fugla af andakyni, nema fiskiendur, heimbrima og lóma, er á engum tíma árs skulu friðaðir. Lundi og fýlungi skal friðaður frá 20. apr. til 20. ágúst, og má ekki viðhafa net eða skot við veiði þeirra. Rjúpa skal friðuð frá 1. janúar til 31. júlí. Fjörufuglar, svo sem selningar, sandlóur, stelkar, rauðbrystingar, óðins og þórshannar, tilðrur, tjaldar og lóuprælar skulu friðaðir frá 1. maí til 31. júlí. Þessir fuglar eru ekki friðaðir á neinum tíma árs: Hræ og gripfuglar, bjargfugl, máfar, gæsir og helsingjar.

Með lögum þessum er 1. gr. 17. marz 1882 um friðun fugla og hreindýra úr lögum numin.

Nd.**48. Frumvarp**

til laga um laun presta.—(Flutningsm.: Friðrik Stefánsson).

1. gr. Öllum prestaköllum á landinu skal skipt í 6 flokka. Tekjur prestakallanna í 1. flokki eru 2000 kr. Tekjur prestakalla í 2. flokki eru 1800 kr. Tekjur prestakalla í 3. flokki eru 1600 kr. Tekjur prestakalla í 4. flokki eru 1400 kr. Tekjur prestakalla í 5. flokki eru 1200 kr. Tekjur prestakalla í 6. flokki eru 1000 kr.

Þegar prestaköll landsins eru 145 að tölu, skulu vera:

í 1. flokki þessi 5 prestaköll:

í 2. flokki þessi 15 prestaköll:

í 3. flokki þessi 20 prestaköll:

í 4. flokki þessi 30 prestaköll :

í 5. flokki þessi 45 prestaköll :

í 6. flokki þessi 30. prestaköll :

2. gr. Af föstum tekjum þeim, er nú heyra til prestaköllunum, skulu þau að eins halda tekjum af fasteign, ítökum og hlunnindum. Að öðru leyti greiðast tekjurnar úr landssjóði að helmingi 6. dag júnímánaðar þess fardagaárs, er prestinum bera tekjurnar, en að helmingi 6. dag desembermánaðar sama ár.

Selja má ítök og ískyldur brauða, ef hlutaðeigandi prestur og hjeraðsnefnd óskar þess, og alþingi samþykkir. Andvirði þess, er þannig kann að verða selt, rennur í landsjóð, en hann greiðir aptur viðkomandi presti tekju missinn. Engar kirkjujarðir má selja, nema með samþykki alþingis, enda sje það og samkvæmt óskum prests þess og hjeraðsnefndar, er hlut eiga að máli. Þó gildir sú undantekning frá þessu, er 4. gr. nefnir.

3. gr. Tekjur af fasteign hvers prestakalls skal meta til peninga í fyrsta sinn, jafnskjótt sem lög þessi hafa öðlast staðfesting konungs. Síðan skal meta þær 10. hvert ár. Þann tekjuhalla, sem koma kann fram við slíkt endurmat, jafnar landssjóður.

4. gr. Í hverju prestakalli skal presturinn eiga vísa jörð til ábúðar. Þar sem prestakall á enga slíka jörð, skal umboðsstjórnin annast um, að hún verði keypt á haganlegum stað, og má verja kirkjujörðum viðkomandi brauðs eða annara brauða, þeirra er auðug eru að fasteign, til slíkra kaupa.

5. gr. Af venjulegum aukatekjum, er prestum hafa hingað til borið, skal að eins greiða gjald fyrir hjónavígslu; fyrir hana skal greiða 6 kr. Gjald þetta er ekki talið með, þá er tekjur brauðanna eru ákveðnar samkvæmt 1. gr.

Það segir sig sjálft, að prestum ber sanngjörn borgun fyrir ræður þær, er þeir halda eptir óskum annara, án þess að vera skyldir til þess óþeðnir, og einnig fyrir það, ef þeir hafa sjerstakan kostnað í peningalegu tilliti af uppfræðing barna undir fermingu.

6. gr. Verði prestar eigi losaðir við, að hafa á hendi bólusetning í sóknum sínum, skulu þeir fá 25 aura greidda fyrir hvern þann mann, er þeir setja bólu, og hún kemur út á, en 10 aura fyrir hvern þann, er hún kemur eigi út á.

7. gr. Þá er prestur þjónar öðru brauði, sökum þess að þar er prestslaust, fær hann helming af hinum lögákveðnu tekjum þess brauðs. Sje þjónustan sjerstaklegum erfðleikum bundin, má þó landshöfðingi veita hinum þjónandi presti meira af tekjunum eða þær jafnvel allar, ef viðkomandi hjeraðsnefnd og biskupi sýnist það sanngjarnt.

Þá er prestur þjónar öðru brauði skemmri tíma en 1 ár, fær hann tiltölulegan hlut af tekjum þeim, er þessi grein heimilar honum, reiknuðum eptir þeim tíma, er hann þjónar. Fyrir mánaðar þjónustu fær hann þannig $\frac{1}{12}$ af nefndum tekjum o. s. frv.

8. gr. Hjer með er úr lögum numið lambsfóður, offur, dagsverk, tíund til prests af fasteign og lausafje, líksöngseyrir, fermingargjald, skírnargjald, kirkjuleiðslugjald og hverjar aðrar tilteknar tekjur, er lög þessi ákveða eigi að haldast skuli, svo og aðrar þær ákvarðanir, er koma í bága við lög þessi.

9. gr. Lög þessi öðlast gildi í fardögum 1886, þannig að þá skulu hinar nú verandi tekjur falla burt samkvæmt 8. gr. og launin greidd samkvæmt 2., 5. og 6. gr. Þá þegar skulu og allir þeir prestar, er nú hafa minni tekjur, en 1200 kr. fá þá launaupphæð, sem ákveðin er í 1. gr.; þó má engu brauði, sem nú er metið minna en 1200 kr., veita hærri laun en þá upphæð,—enda þótt þessi lög ætli því hærri tekjur,—fyr en prestaskipti verða. Að öðru leyti ganga lög þessi í gildi, að því er snertir tekjuhæð hvers einstaks prestakalls, jafnóðum og þau losna.

Nd.

49. Frumvarp.

til laga um umsjón og viðhald kirkna.—(Flutningsm. Friðrik Stefánsson).

1. gr. Allar tekjur, sem kirkjur landsins, hvort sem þær eru ljens Kirkjur eða bændakirkjur, hafa hingað til haft, hverju nafni sem nefnast, skulu úr lögum teknar. Þó skulu sóknarmenn í hverri sókn skyldir að annast endurgjaldslaust flutning byggingarefnis til sóknarkirkju sinnar, þá er hún er endurbyggð, hvort sem það er viður eða grjót í grunnmúr, eða annað byggingarefni. Sje steinkirkja byggð, fá þeir flutning grjóts þess, er í veggina fer, endurgoldinn að meira eða minna leyti, samkvæmt ákvörðun viðkomandi hjeradsnefndar.

2. gr. Allt það fje, er þær kirkjur landsins, sem eru opinber eign, eiga í sjóði í fardögum 1887, skal sett í einn sjerstakan sjóð, er sje í Reykjavík undir umsjón biskups, og skal hann sjá um, að sjóðurinn ávaxtist og gjöra árlega reikningsskil fyrir honum. — Alþingi lætur endurskoða reikninginn á þann hátt, er því þykir bezt við eiga.

3. gr. Í kirknasjóð þann, er ákveðinn er með 2. gr., greiðir landssjóður fyrst um sinn 25,000 kr. árlega.

4. gr. Eigendur bændakirkna skulu eiga kost á, að leggja sjóð kirkna sinna í hinn almenna kirknasjóð, gegn því að sjóður sá taki að sjer kostnað allan af viðhaldi þeirra og endurbyggingu. Þeir eigendur bændakirkna, sem ekki taka þann kost, skulu hafa sömu ábyrgð á kirkjum sínum sem hingað til, annast um viðhald þeirra, hirðingu og endurbyggingu, meðan tilheyrandi sjóður hrekkur. Þá er sjóðurinn hrekkur ekki lengur til viðhalds eða endurbyggingar kirkjunnar, skal prófastur taka kirkjuna út með 2 tilkvöddum mönnum og skal eigandi þá skila henni nýrri eða með fullu álagi. Upp frá því er kirkjan eign kirknasjóðsins sem aðrar kirkjur, og hinn fyr verandi eigandi laus við alla ábyrgð á henni.

5. gr. Nú verður bændakirkja eign hins almenna kirknasjóðs samkvæmt 4. gr., og skal þá öll fasteign kirkjunnar verða fullkomin og órjúfanleg eign kirkjueiganda; en kúgildi þau, er prestsmata er goldin af, ftök kirkjunnar og öll önnur þess konar eign hennar skal seld, og rennur helmingur andvirðisins til kirkjueigandans, en hinn helmingur í hinn almenna kirknasjóð.

6. gr. Kirkjusjóður sá, er þannig stofnast, greiðir öll gjöld til viðhalds, hirðingar og endurbyggingar allra kirkna landsins upp frá þeim tíma, er honum er afhentur sjóður þeirra, eða hann verður eigandi þeirra samkvæmt síðari hluta 4. gr.

7. gr. Í hverri kirkjusókn hefur sóknarnefndin umsjón yfir kirkjunni og á-

höldum hennar undir eptirliti prófasts. Skori hún á þann mann, er á kirkju-stað býr, er hann skyldur að taka að sjer hirðingu kirkjunnar, skróða hennar og graftóla og annara áhalda, og sjá um að vín og brauð sje ætíð til til altar-isgöngu og þjónustunnar. Endurgjald fær sá, er slíkt hefir á hendi úr kirkna-sjóði samkvæmt reikningi, er hjeraðsfundur úrskurðar, en þann úrskurð má aptur leggja undir úrskurð biskups.

8. gr. Þá er byggja skal kirkju, sem orðin er eign kirknasjóðs samkvæmt þessum lögum eða veita henni aðgerð, bikun eða málun, skal viðkomandi sókn-arnefnd sjá um alla framkvæmd á því með ráði prófasts, á þann hátt, er best þykir við eiga. Sóknarnefndin heldur reikning yfir allan kostnað við bygginguna og leggur hann undir samþykkt hjeraðsnefndar og biskups.

9. gr. Það er komið undir álit hlutaðeigandi sóknarnefndar og prófasts, hve nær nauðsyn þykir til, að endurbyggja kirkju eða veita henni aðgerð, er nokkrum verulegum kostnaði nemur. Þó verður að taka tillit til þess, hvernig á-statt er með útgjöld kirknasjóðsins, því að aldrei má skerða innstæðu hans, nema kirkjubruni gjöri það óumflýjanlegt, enda sje sú skerðing, sem þannig kann að koma fram, endurgoldin af vöxtum sjóðsins hið næsta ár.

Allar þær fjárbeiðslur, er í þessa átt verða ákveðnar, skulu vera komnar til biskups fyrir nýár næst á undan því fardagaári, er ætlast er til að kostnaður-inn falli á, og skal hann svo fljótt sem verður skýra hlutaðeigendum frá, að hve miklu leyti hann geti sinnt bænum þeirra.

Nd.

50. Frumvarp

til laga umað hjeraðslæknar hafi á hendi bólusetningar. — (Flutningsm. Friðrik Stefánsson).

Skýlða sú, sem hvílt hefur á prestum samkvæmt konungsbrjefum 18. júlí 1821 og 24. marz 1830 viðvíkjandi því að setja bólu, skal úr lögum numin, en öll þess konar fram-kvæmd falin hjeraðslæknum landsins.

Nd.

51. Frumvarp

til laga um gjald af aðfluttum vörum. — (Flutningsm. Friðrik Stefánsson).

1. gr.

Af þeim aðfluttum vörum, sem lög þessi telja, skal greiða gjald í landssjóð sem hjer segir:

1. Af kaffi, kaffirót eða kaffibæti og alls konar tegrasi skal greiða 10 aura af pundi hverju.
2. Af alls konar sykri skal greiða 2 a. af pundi.
3. Af alls konar brauði skal greiða 5 a. af hverju krónu virði.
4. Af vefnaði og alls konar iðnaðarvöru úr ull, bómull, silki og hör skal greiða 15 a. af hverju krónu virði.
5. Af tóbaki skal greiða 20 a. af pundi hverju.
6. Af vindlum skal greiða 50 a. af hundraði hverju.

Aðflutningsgjald þetta skal greiða að rjettu hlutfalli af því, sem minna er, þó svo, að aldrei komi fram brot úr eyri við hverja vörutegund fyrir sig.

2. gr.

Hjer með er úr lögum numin ákvörðunin um upphæð tolls af tóbaki og vindlum í lögum um þann toll 11. febr. 1876.

3. gr.

Tryggingarákvarðanir þær, er tolllögin frá 11. febr. 1876 hafa viðvíkjandi innheimtu tolls þess, er þar ræðir um, gilda um alla þá tolla, er þessi lög ákveða.

4. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. jan. 1886.

Nd.

52. Frumvarp

til laga um gjöld af útfluttum vörum. — (Flutningsm: Friðrik Stefánsson).

1. gr. Af þeim útfluttum vörum, er lög þessi telja, skal greiða gjald í landssjóð sem hjer segir:

1. Af hrossum skal greiða 2 kr. af hverju.
2. - sauðfje skal greiða 50 a. af hverri kind.
3. - ull skal greiða 2 a. af hverju pundi.
4. - saltkjöti skal greiða 5 a. af hverjum 10 pundum.
5. - tólg skal greiða 1 e. af hverju pundi.
6. - sauðargærum skal greiða 10 a. af hverri.
7. - æðardún skal greiða 40 a. af hverju pundi.
8. - fuglafíðri skal greiða 2 a. af hverju pundi.
9. - saltfiski eða hertum fiski skal greiða 15 a. af hverjum 100 pundum.
10. - fiski, sem flyzt út hálfhertur, saltaður eða nýr, skal greiða 30 a. af hverjum 100 fiskum.
11. - sundmaga skal greiða 5 a. af hverjum 10 pundum.
12. - söltuðum hrognum skal greiða 20 a. af tunnu hverri.
13. - síldartunnu hverri (180 pottum) í hverjum umbúðum, sem hún flyzt, skal greiða 35 a.
14. - lýsistunnu hverri (210 pd.) skal greiða 40 a.
15. - laxi söltuðum eða reyktum eða niðursoðnum skal greiða 40 a. af hverjum 100 pd.
16. - öllum öðrum fiski en laxi niðursoðnum skal greiða 10 a. af hverjum 100 pundum.

Útflutningsgjald þetta skal greiða að rjettu hlutfalli af því, sem minna er, þó svo að aldrei komi fram brot úr eyri við hverja vörutegund um sig.

2. gr. Hjer með skal úr lögum numin 2. gr. í lögum 4. nóv. 1881 um útflutningsgjald af fiski og lýsi, m. m.

3. gr. Um skýrslur, gjaldgreiðslu, rannsókn, sektir, reikningsfærslu og málsókn út af brotum móti lögum þessum skal fara sem segir í lögum 4. nóv. 1881 um útflutningsgjald af fiski og lýsi, m. m.

4. gr. Lög þessi öðlast gildi 1. jan. 1886.

Samein. alp.

53. Tilkynning

frá forseta hins sameinaða alþingis um „Gjöf Jóns Sigurðssonar“.

I.

Samkvæmt því, sem ákveðið er í 4. gr. í Reglum um „Gjöf Jóns Sigurðssonar“ (StT. 1882 B. 89) leyfi jeg mjer, að senda hinum háttvirta forseta hins sameinaða alþingis meðfylgjandi skýrslu um nefnda gjöf, og skal jafnframt leyfa mjer að geta þess, að jeg hefi í höndum sundurliðaðan reikning með fylgiskjöllum um sjóð þenna, svo og útskriptir af skiptagjörðum í dánarbúi Jóns Sigurðssonar og konu hans, m. m., og er jeg fús til að ljá hinum háttvirta forseta eða þinginu skjöl þessi, ef þess verður óskað.

Bergur Thorberg.

Til forseta hins sameinaða alþingis.

SKÝRSLA

um „Gjöf Jóns Sigurðssonar“.

Upphæð fjár þess, sem af skiptarjettinum í dánarbúi Jóns Sigurðssonar og konu

hans frú Ingibjargar Einarsdóttur hefir verið greitt til stjórnarráðsins fyrir Íslandi, sem tilheyrandi ofanefndri gjöf, er að meðtöldum erfðafjárskatti, er greiddur var til baka ... kr. 7602.89

Þegar hjer við er bætt:

- a. Vöxtum til 11. júní 1885 af ríkisskuldabréfum, er á ýmsum tímum hafa verið keypt fyrir fje sjóðsins kr. 976.00
- b. Vöxtum af fje, sem um stundarsakir var sett í sparisjóð ... — 23.39 — 999.39
- Verður öll tekjuupphæð sjóðsins 11. júní 1885 kr. 8602.28

Þessari tekjuupphæð hefur verið ráðstafað þannig:

1. Ríkisskuldabréf að upphæð kr. 8400.00, er síðan hefur verið komið í innskriptarskírteini, hafa verið keypt fyrir — 8420.38
 2. Fyrir endurrit af skiptagjörðum hefur verið borgað — 10.42
 3. Eptirstöðvarnar hafa verið greiddar inn í aðalfjehirzluna og geta fengist útborgaðar úr jarðabókarsjóði með : — 171.48
- kr. 8602.28

Eign sjóðsins er þannig samkvæmt ofansögðu:

- a. Innskriptarskírteini Ltr. G. fol. 619 að upphæð — 8400.00
- b. Í peningum — 171.48
- kr. 8571.48

Reykjavík 3. júlí 1885.
Landshöfðinginn yfir Íslandi.
Bergur Thorberg.

II.

Í framhaldi af skýrslu þeirri, er gefin var 1883 leyfum vjer oss að skýra frá, að hinn svonefndi þjóðhátíðarsjóður, eða samskot til að byggja steinhús handa alþingi er nú:

Sparisjóðsbók Nr. 35 með vöxtum til $11\frac{1}{6}$ 85. 777—41
(Bókin í vörslum landfógeta)

Sparisjóðsbók frá „Landmandsbanken“ Nr. 7353 með vöxtum . . . 1142—68
(Bók þessi er í vörslum alþingismanns Tryggva Gunnarssonar).

Eign sjóðsins er því 1920—09

Reykjavík 8. júlí 1885.

Á. Thorsteinson. Tryggvi Gunnarsson.

Til forseta hins sameinaða alþingis.

Ed.

54. Nefndarálit

um frv. til laga um breytingu á mati nokkurra jarða í Rangárvallasýslu (bls44).

Vjer undirskrifaðir, sem efri deild alþingis hefir kosið til að íhuga lagafrumvarp frá stjórninni um breytingu á mati nokkurra jarða í Rangárvallasýslu, leyfum oss, að ráða hinni háttvirtu deild til að aðhyllast frumvarp þetta í öllum aðalatriðum þess, en jafnframt leyfum vjer oss að leggja það til:

að frumvarpið að forminu til verði sem mest sniðið eptir jarðabókinni frá 1861; en til þess teljum vjer það, að dýrleiki jarðanna sje talinn í hundruðum og tugabrotum úr hundruðum, en ekki í hundruðum og álnum;

að breytingar þær, sem sýslunefnd Rangárvallasýslu hefur stungið uppá á virðingu matsmanna, og sem skýrt er frá í ástæðum frumvarpsins, verði teknar til greina,

vegna þess að allar þær jarðir, sem sýslunefndin hafði stungið upp á að lækka matið á, hafa síðan orðið fyrir meiri eða minni skemmdum; og

að síðari kafla 2. greinar verði felldur burtu, með því að lækkun sú, sem hið nýja jarðamat gjörir á dýrleika jarðanna, er bein afleiðing af rýrnun jarðanna, og það virðist ósann-
gjarnt að skylda nokkurn mann til að gjalda tíund af því, sem ekki er lengur til.

Eftir framan greindum tillögum vorum yrði frumvarpið þannig orðað:

1. gr. Jarðir þær í Rangárvallasýslu, er nú skulu nefndar, skal meta til þess dýrleika, sem talinn er við hverja þeirra um sig:

Tölulíður í jarðabókinni frá 1861.	Nöfn jarðanna.	Dýrleiki, hundruð.
	Eyjafljallahreppur.	
11.	Eyvindarhólar með rekarjetti þeim, er eign þessari fylgir	6,25
	hjáleigur:	
	a. Hólakot efra	2,00
	b. Hólakot syðra	1,00
	c. Krókvöllur	0,75
	Vestur-Landeyjahreppur.	
73.	Berjanes	10,0
	hjáleigur:	
	a. Stífla	4,0
	b. Berjaneshjáleiga	3,0
74.	Ey	32,0
	hjáleiga:	
	Brók	5,0
75.	Hemla	14,0.
90.	Eystrihóll	12,0.
91.	Ytrihóll	8,0
	hjáleiga:	
	Grímsstaðir	5,0
	Rangárvallahreppur.	
147.	Gaddstaðir	3,0.
148.	Helluvað	12,0.
149.	Ketilhúshagi	3,0.
150.	Brekkur	0,5.
151.	Gunnarsholt með Gunnarsholtsey og eyðijörðinni Kornbrekkum	4,0.
153.	Heiði	10,0.
154.	Þingskálur	4,0.
155.	Kaldbakur	6,0.
156.	Bolholt (eyðijörð)	3,0.
160.	Selsund	8,0.
163.	Steinkross (eyðijörð)	3,0.
164.	Reyðarvatn	18,0.
165.	Árbær	5,0.
170.	Keldur (með eyðihjáleigunni Tungu)	10,0.
171.	Stokkalækur	8,0.
176.	Strönd (eyðijörð)	1,0.
177.	Lambhagi	10,0.
	Landmannahreppur:	
228.	Irjar	1,5.
229.	Skarð með býlinu Görðum og eyðihjáleigunni Erli	15,0
	hjáleigur:	
	a. Króktún	7,0
	b. Skarðssel	2,0
230.	Fellsmúli	5,0.
231.	Árbær: a. túnlaust	2,50
	b. túnbletturinn	0,20

Tölulíður í jarðabókinni frá 1861.	Nöfn jarðanna.	Dýrleiki, hundruð.
232.	Hvammur	28,0.
233.	Hellur	16,0
	hjáleigur:	
	a. Gata	7,0
	b. Látaletti	5,0
234.	Minnivellir	9,0.
246.	Neðrasel	12,0.
247.	Efrasel	12,0.
248.	Bjalli	11,0.
349.	Tjörfastaðir	10,0.
250.	Hrólfstaðahellir	7,0.
251.	Húsagarður	4,0.
252.	Stóruvellir	5,0.
253.	Stóri-Klofi	0,30
	hjáleigur:	
	a. Borg	0,05
	b. Litli-Klofi	0,15
256.	Mörk	2,0.
257.	Eskeiholt (eyðijörð)	0,2.
258.	Ósgröf	1,0.
259.	Skarfanæs	5,0.
	Merkihvoll (eyðijörð)	0,2.
	Þrætuland milli jarðanna nr. 233 og nr. 234	1,5.

2. gr. Hið nýja mat á jörðum þeim, er taldar eru í undanfarandi grein, skal óðlast gildi 6. dag júnímán. 1886, og skal upp frá þeim degi heimta og greiða skatta, tolla og gjöld þau til almennings þarfa, sem lögð eru eða lögð kunna að verða síðar meir á jarðirnar og enn fremur fasteignartíund eptir þeim dýrleika, sem hjer er talinn.

Efri deild alþingis 9. dag júlímán. 1885.

Sighv. Árnason Magnús Stephensen Skúli Þorvarðsson.
(form. og framsögum.) skrifari.

Ed. 55. Tillaga til þingsályktunar

um að mæld verði uppsigling á Hvammsfjörð.—(Flutningsm. Jakob Guðmundsson).

Alþingi skorar á ráðherra Íslands að hlutast til um, að mæld verði uppsigling á Hvammsfjörð, svo og hafnarstæði þau, er þar kynnu að þykja hentust, einkum við Vestliðaeyri og Búðardal, sjerstaklega fyrir gufuskip.

Nd. 56. Breytingartillaga

við uppástungu til þingsályktunar um kosning nefndar til að semja frv. til laga um menntun alþýðu (23) Frá Arnljóti Ólafssyni.

Neðri deild alþingis ályktar að skora á landstjórnina, að hún setji 5 manna nefnd til að íhuga og semja frumvörp og tillögur sínar um skipun skóla og menntamála vorra, æðri sem lægri, og leggi síðan frumvörp fyrir alþingi 1887 um þetta efni.

Nd. 57. Frumvarp

til laga um laun prófasta. — (Flutningsm. Friðrik Stefánsson).

1. gr. Í þessum prófastsdæmum landsins skulu prófastar hafa 300 kr. að launum árlega:

.....
 Í þessum prófastsdæmum skulu þeir hafa 200 kr. :

2. gr. Allar þær tekjur, er prófastar hafa hingað til haft, skulu úr gildi felldar.

Nd.

58. Frumvarp

til laga um nám yfirsetukvenna.—(Flutningsm. G. E. Briem og Fr. Stefánsson).

Yfirsetukonum er heimilt að læra og taka próf hjá öðrum læknum en þeim, er til greindir eru í 5. gr. í yfirsetukvennalögum 17. des. 1875, ef landlæknir tekur gilt.

Nd.

59. Þingsályktunartillaga

um verðlagsskýrslur.—(Flutningsm. G. E. Briem og Fr. Stefánsson).

Neðri deild alþingis ályktar, að skora á landsstjórnina að hlutast til um, að verðlagsskýrslur verði framvegis samdar af hreppstjóra, presti og hreppsnefndar-oddvita í sameiningu.

Nd.

60. Frumvarp.

til laga um vottorðsbók vinnuhjúa.—(Flutningsm.: G. E. Briem og Fr. Stefánsson).

1. gr. Sjerhvert vinnuhjú er skylt að halda vottorðsbók.
2. gr. Bók þessi skal innihalda:
 - a. Prestsvottorð um fæðing, ferming og gipting vinnuhjúsins.
 - b. Vottorð húsbænda um það, hversu lengi hjúið hafi dvalið í vist hjá hverjum fyrir sig.
 - c. Vitnisburð húsbænda um hegðun hjúsins og vinnubrögð.
 - d. Kaupsamning, þá er hjúið kemur í vistina.
 - e. Kaupreikning fyrir hvert vistarár.
3. gr. Þá er hjú flytur hreppa á milli, er því skylt að sýna hreppstjóra þess hrepps, er það flytur í, vottorðsbók sína, og skal hreppstjóri rita það í bókina. Hafi bókina ekki inni að halda þau atriði, sem nefnd eru í 2. gr. ber hreppstjóra að tilkynna það hlutaðeiganda lögreglustjóra.
4. gr. Brot gegn lögum þessum varða sektum frá 2—50 kr., er renni í sveitarsjóð, þar sem málið er höfðað. Með mál út af brotum gegn lögum þessum skal farið sem opinber lögreglumál.

Ed.

61. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um takmörkun á sölu áfengra drykkja (19). Eptir 2. umr. í Ed.—Frá Jakobi Guðmundssyni, Á. Einarssyni og B. Kristjánssyni.

1. Við 1. gr. í staðinn fyrir 40 potta komi 10 potta.
2. Við 2. gr. í staðinn fyrir 40 potta komi 10 potta.
3. Við 3. gr. í staðinn fyrir 40 potta komi 10 potta,
 og við 3. gr. í staðinn fyrir 50 kr., er renna í sýslusjóð eða bæjarsjóð komi:
 100 kr., er renni í landssjóð.

Kd.

62. Breytingaratkvæði.

við uppástungu til þingsályktunar frá Þ. Bóðvarssyni um að kosin verði nefnd til að semja frumvarp til laga um menntun alþýðu (23).—Frá Eiríki Briem.

Í staðinn fyrir »Neðri deild alþingis—á Íslandi« komi:

Neðri deild alþingis ályktar, að kjósa nefnd, sem annaðhvort býr til frumvarp til almennra laga um menntun alþýðu á Íslandi, eða, ef hún sjer sjer það eigi fært, tekur fram nokkur atriði, er henni þykja sjerstaklega áriðandi, til bendingar fyrir nefnd, er hún þá kynni að stinga upp á, að sett yrði milli þinga til að gjöra uppástungur um, hvað gjöra ætti af hálfu löggjafarvaldsins til að efla menntun almennings hjer á landi,

eða (til vara):

Í staðinn fyrir: »Neðri deild alþingis—á Íslandi« komi:

Neðri deild alþingis ályktar, að skora á stjórnina að setja 5 manna nefnd milli þinga til að fhuga og gjöra uppástungur um, hvað gjöra skuli af hálfu löggjafarvaldsins til að efla menntun almennings hjer á landi.

Nd.

63. Frumvarp

til laga um brú á Ölvesá. — (Flutningsm. Þorlákur Guðmundsson).

1. gr. Á Ölvesá skal byggja brú á hentugum stað. Til þessa fyrirtækis má verja allt að 80000 kr. úr landssjóði.

2. gr. Landsstjórnin annast um bygging brúarinnar og gjörir allar nauðsynlegar ráðstafanir lögum þessum til framkvæmdar. Þegar brúin er komin á, hefur landsstjórnin og umsjón yfir henni. Um kostnað brúnni til viðhalds skal síðar ákveðið með lögum.

Ed.

64. Frumvarp

til laga um breytingu á 1. gr í lögum 27. febr. 1880 um skipun prestakalla (bls. 49).

Eptir 2. umr. í Ed.

1. gr. Melstaðarbrauð í Húnavatns prófastsdæmi tekur yfir Melstaðar og Kirkjuhvammssóknir. Frá brauði þessu greiðast 200 kr. í landssjóð.

2. gr. Staðarbakkabrauð í sama prófastsdæmi tekur yfir Staðarbakka og Núps sóknir.

3. gr. Prestsbakkabrauð í Stranda prófastsdæmi tekur yfir Prestsbakkasókn og Staðarsókn í Hrutafirði. Til brauðs þessa liggja enn fremur bæirnir Guðlaugsvík, Kolbeinsá, Heydalur og Skálholtsvík, er áður hafa heyrt Óspakseyrarsókn til; en kirkjugjöld öll frá tjeðum 4 bæjum gangi til Óspakseyrarkirkju hjer eptir sem að undanförmu. Frá þessu brauði greiðast 200 kr.

4. gr. Tröllatungubrauð í Stranda prófastsdæmi tekur yfir Tröllatungu, Fells og Óspakseyrar sóknir að undanteknum bæjum þeim. er áður er um getið í 3. grein. Prestssetrið skal vera á Felli í Kollafirði eða einhversstaðar í miðju brauði. Brauðið heldur 200 kr. uppbót þeirri, er því var lögð með lögum 27. febr. 1880.

5. gr. Grenjaðarstaðabrauð í Suður-Þingeyjarprófastsdæmi tekur yfir hina núverandi Grenjaðarstaðasókn og Nessókn. Hin núverandi Múlasókn skal sameinast við Grenjaðarstaðasókn. Frá þessu brauði greiðast 1200 kr. Gjald þetta skal greiða með fasteignum eða afgjaldi fasteigna, og þar sem því verður eigi viðkomið í peningum (sbr. lög 27. febr. 1880, 3. gr.).

6. gr. Landshöfðinginn sjer um að breytingar þær á brauðum þeim, sem um er rætt í lögum þessum, komist á svo fljótt sem auðið er, og að minnsta kosti þá er brauðin losna.

Nd.**65. Frumvarp**

til laga um að meta að nýju nokkrar þjóðjarðir í Vestur-Skaptafellssýslu.—
(Flutningsm.: Ólafur Pálsson).

Þær þjóðjarðir í Vestur-Skaptafellssýslu, sem orðið hafa fyrir mestu tjóni af sandfoki, skulu verða metnar til nýs dýrleika árið 1886.

Nd.**66. Frumvarp**

til laga um takmörkun á sölu áfengra drykkja (19).— Eptir 3. umr. í Ed.

1. gr. Frá 1. degi janúarmánaðar 1887 mega hvorki kaupmenn nje aðrir selja minna í einu en 10 potta af víni, öli eða öðrum áfengum drykkjum, sem hafa einnar gráðu styrkleika eða þar yfir, nema því að eins að þeir fái sjerstakt leyfi til að selja slíka drykki í smærri skömmtum hjá sýslunefnd eða bæjarstjórn, þar sem salan á fram að fara.

2. gr. Sýslunefnd eða bæjarstjórn má leyfa kaupmönnum og veitingamönnum, að selja áfenga drykki í minna mæli en 10 potta í senn. Leyfi þetta má þó engum veita um sinn lengur en til þriggja ára. Leyfisbrjef um þetta efni gefur sýslumaður eða bæjarfógeti út, og skal þar kveða skýrt á, hvenær leyfið byrjar og endar, og á hverjum stað selja megi.

3. gr. Sá, sem fær leyfi til að selja áfenga drykki í minna mæli en 10 potta, skal greiða fyrir leyfisbrjef sitt 100 krónur, er renni í landssjóð.

4. gr. Brot gegn ákvæðum laga þessara sæta sektum frá 25 til 200 króna, og renna þrír hlutir sektarfjár í fátækra sjóð, þar sem brotið er framið, en fjórði hluti til uppljóstrarmanns.

Ed.**67. Nefndarálit**

um frumvarp til laga um stofnun borgaralegs hjónabands og uppfræðslu barna í trúarefnum, þegar eigi hvorttveggja foreldra hafa þjóðkirkjutrú (bls. 52).

Hin heiðraða efri deild hefur kosið oss í nefnd, til að íhuga frumvarp til laga um stofnun borgaralegs hjónabands, sem stjórnin hefur lagt fyrir alþingi, og leyfum vjer oss að láta í ljósi álit vort um frumvarp þetta, er vjer höfum vandlega rætt:

Vjer erum eindregið á þeirri skoðun, að lagaákvæði frumvarps þessa sjeu byggð á þeim grundvelli, sem lagður er í stjórnarskrá Íslands og miði til eðlilegra mannrjettinda, og fyrir því hyggjum vjer enga þörf til bera, að breyta þeim að efninu til, heldur að eins að orðfæri, og gjörum vjer þess vegna breytingar nokkrar, þar sem helzt virðist umbótar þörf á orðfærinu. Á hinn bóginn litum vjer svo á, sem ástæða sje til, að rýmka rjettindasvæði það, sem frumvarpið hefur afmarkað, til þess að tilgangi þeim verði fyllilega náð, sem stjórnin sjálf virðist hafa lýst yfir í athugasemdum sínum við frumvarpið; enda ætlum vjer það sanngjarnt og rjett, að lögin veiti þjóðkirkjumönnum þann rjett, sem þau veita þeim, sem ekki eru þjóðkirkjutrúar. Vjer leyfum oss því, að leggja það til, að hin heiðraða deild fallist á frumvarp þetta með rjettarrýmkun þeirri, er vjer stingum upp á, og er hún sú:

1. að orðin: „ef hvorugt — — trú þjóðkirkjunnar“ í niðurlagi 1. gr. fellist úr.
2. að síðari málsgrein 2. gr. falli úr; en í hennar stað komi: „Skulu þau þá

og skýra honum frá því, hvernar trúar þau sjeu og í hverju trúarfjelagi, ef í nokkru eru“; og er sú efnisbreyting gjörð í 7. gr., að hjónavígsla prests í öðru trúarfjelagi en þjóðkirkjunnar, sje gild, ef annað hjónaefnanna heyrir til trúarfjelagi því og þau kjósi hjónavígslu hans“.

Með efnisbreytingum þeim, sem nú eru taldar og orðabreytingum, verður frumvarpir orðað svo:

FRUMVARP

til laga um stofnun borgaralegs hjónabands og uppfræðslu barna.

1. gr. Rjett er að veraldlegir valdsmenn gefi hjón saman, og hefur slíkt hjónaband fulla löghelgi, þótt kirkjuleg vígsla eigi komi til.

2. gr. Hjónaefni þau, er ganga vilja í borgaralegt hjónaband, riti bæjarfógeta eða sýslumanni í því lögsagnarumdæmi, er þau vilja láta sig gefa saman í, bónarbrjef um, að hann gefi þau í hjónaband. Skulu þau þá og skýra honum frá því, hvernar trúar þau sjeu, og í hverju trúarfjelagi, ef þau í nokkru eru.

3. gr. Nú hefir bæjarfógeti eða sýslumaður verið beðinn um, að gefa hjón saman, og skal hann láta birta það á kirkjufundi í prestakalli því, er brúðurin er til heimilis í, þrem vikum áður, en hjónin eru saman gefin. Birtingin verður ógild, ef hjónin eigi eru saman gefin hinar næstu 12 vikur. Vilji nokkur hefja lögbann gegn hjónabandinu, skal segja til þess valdsmanni lögsagnarumdæmis þess, sem brúðurin á heima í.

4. gr. Áður en valdsmaður gefur hjón saman, ber honum að hafa fengið fulla vissu um, að birting sú, sem lögboðin er í 3. grein, hafi farið fram, og að ekkert lögbann sje gjört; svo skal hann og gæta þess, að engir meinbugir sje á hjónabandinu, er því geti aptrað.

5. gr. Hjónaefni skulu koma til brúðkaupsstefnu á ákveðnum degi og stundu. Skal valdsmaður þá fyrst brýna fyrir þeim þýðingu hjónabandsins, því næst tekur hann á móti játningu þeirra um, að þau vilji hjón verða, og lýsir loksins yfir því, að þau sjeu gefin saman í löglegt og í borgaralegu tilliti fullgilt hjónaband. Stjórnarráð Íslands setur reglur fyrir athöfn þessari, og skal hún fram fara í heyrenda hljóði og í viðurvist tveggja tilkvaddra votta. Bæjarfógeti eða sýslumaður skal rita í bók, sem til þess er ætluð, allt það, er nokkru má varða að því, er til hjónabandsins kemur, og fái hjónunum eptirrit þess, staðfest með nafni sínu og embættisinsigli, til sannindamerkis um, að þau sjeu að lögum hjón orðin. Svo skal og valdsmaður, áður en 8 dagar eru liðnir, senda annað eptirrit presti sóknar þeirrar, er brúðurin átti heima í áður en hún giptist, og ritar hann þá skýrslu um hjónabandið í gjörðabók prestakallsins.

6. gr. Borgun fyrir birtingu þá, sem 3. grein getur, og vottorð um hana greiðist eptir lögum 13. janúar 1882, 4. gr.; en fyrir gjörð þá, sem 5. grein tilskilur og fyrir eptirrit úr gjörðabókinni, skal gjalda 6 álnir, er renna í landsjóð. Nú þarf valdsmaður að takast ferð á hendur, til að gefa hjón saman, og skal þá greiða honum dagpeninga og farareyri, slíkan sem aukatekjureglugjörð 10. september 1830 tilskilur í 15. og 16. gr.

7. gr. Nú kjósa hjónaefni þau, sem ekki eru bæði þjóðkirkjutruar, vígslu, og er hjónaband þeirra lögmætt, ef prestur, sem hefur sömu trú og annað þeirra, eða einhver sóknarprestur þjóðkirkjunnar, vígir þau í hjónaband; en segja skal sóknarpresti brúðarinnar frá vígslunni, ef það eigi er hann, sem hefur gef-

ið þau saman, svo hann geti gjört við það athugasemd í gjörðabók sína. Við stofnun hjónabanda þessara skal gæta ákvæða laganna um kirkjulega vígslu.

8. gr. Ekki má gefa saman í hjónaband hjónaefni þau, sem ekki eru bæði þjóðkirkjutrúar, nema þau hafi skýrt embættismanni þeim, sem á að gefa þau saman í hjónaband, frá því, í hverjum trúbrögðum börn þau, er þau eiga saman, skuli uppfræða. Þessa yfirlýsingu skal rita í gjörðabækur þær, er fyr greinir. Þó má breyta slíkri ákvörðun, ef þeim hjónum semur um, eða eptir ráðstöfun annars þeirra, ef hitt er látið, eða hefur misst forráð fyrir börnunum og lands höfðingi samþykkir. Ekki má uppfræða börn í öðrum trúbrögðum, en þeim, er annaðhvort foreldra hefur, eða að öðrum kosti í trú þjóðkirkjunnar.

9. gr. Nú höfðu bæði foreldri þjóðkirkjutrú, er þau gengu að eigast, og hafa því engan samning gjört sín á milli um trúfræðslu barna sinna, og er þá hvoru þeirra rjett að krefjast þess, að börnin alist upp í trúfræðum þjóðkirkjunnar. Þó er rjett að börnin alist upp í trú þeirri, er annað foreldra hefur síðar tekið, sjeu þau bæði á það sátt. Nú kastar annað hjóna þjóðkirkjutrú og tekur aðra trú, en hitt er látið, eða hefur misst forráð fyrir börnum sínum, og er þá heimilt, að þau uppalist í trú þess, sem á lífi er, ef landshöfðingi samþykkir.

10. gr. Foreldri barna þeirra, sem ekki eiga að uppalast í þjóðkirkjunni, og þess vegna eru ekki tekin inn í hana með skírninni, skulu tafarlaust skýra sóknarprestinum frá fæðingu þeirra og nöfnum áður en 12 vikur eru liðnar frá því, er þau fæddust, svo hann geti ritað hvorttveggja þetta í gjörðabók prestakallsins. Vottorð um nafngjafir þessar koma í staðinn fyrir skírnarvottorð. Brot gegn ákvæðum greinar þessarar varða 1—20 króna sekt, er rennur í fátækra sjóð.

11. gr. Fjórtán ára aldur barna, þeirra er ekki játa þjóðkirkjutrú, jafngildir fermingu að því, er til borgaralegra rjettinda kemur. Rjett er að börn, þau er ekki skulu uppalast í evangelísk-lúterskum trúbrögðum, sjeu undanþegin fræðslu í þeim í alþýðlegum skólum.

12. gr. Sættatilraun milli hjóna af hálfu hinnar andlegu stjettar, sem tilskipun 18. október 1811 (sbr. tilsk. 30. apríl 1824, 18. gr.) tilskilur, fellur niður, ef hjón lýsa yfir því við valdsmann, að þau játi ekki bæði þjóðkirkjutrú.

Efri deild alþingis, 11. júlím. 1885.

Jón Pjetursson	B. Kristjánsson	Sighv. Árnason.
formaður.	framsögumaður.	

Ed.

68. Breytingaratkæði

við frv. til laga um afnám fyrir mæla í opnu brjefi 22. marz 1855 um selaskot á Breiðafirði (35). Eptir 2. umr. í Ed. Frá Jakob Guðmundssyni, Á. Thorsteinson og B. Kristjánssyni.

Í stað frumvarpsgreinarinnar komi:

Opið brjef 22. marz 1855 um selaskot á Breiðafirði er hjer með úr lögum numið.

Nd.

69. Frumvarp

til laga um lán úr viðlagasjóði handa Æðarræktarfelaginu á Breiðafirði og við Strandaflóa.—Flutningsm. Eiríkur Kúld.

1. gr. Æðarræktarfelaginu á Breiðafirði og við Strandaflóa veitist allt að 10,000 kr. láni úr viðlagasjóði til eflingar æðarræktar.

2. gr. Lánið er leigulaust í 5 ár, frá 1886 til 1890, en ávaxtist og endurborgist úr því á 28 árum með 6 af hundraði á ári hverju.

3. gr. Árgjald þetta greiðist eptir niðurföfnun á allar æðarvarpsjarðir á Breiðafirði og við Strandaflóa.

4. gr. Árgjaldinu skal jafna niður að tilhlutun landshöfðingja innan októbermánaðar loka ár hvert að jafnri tiltölu á hvert pund af hreinsuðum æðardún, er fengizt hefur það ár á hverri gjaldskyldri jörð eptir skriflegu framtali ábúanda til sýslumanns fyrir lok ágústmánaðar. Sýslumaður tilkynnir ábúanda gjald hans í tæka tíð, og skal það greitt innan ársloka. Gjaldið má taka lögtaki sem önnur opinber gjöld.

5. gr. Nú er ábúandi gjaldskyldrar jarðar kærður um rangt framtal, og má hann þá vinna eið að framtali sínu fyrir sýslumanni. Vilji hann eigi vinna eiðinn, eða það sannist, að hann hafi talið, rangt fram, greiði hann í sekt til landsjóðs 20—50 kr.

Ed.

70. Nefndarálit

um frv. til laga um innsetningu á skepnum (bls. 48).

Eptir að vjer höfum verið kosnir í nefnd til að segja álit vort um frv. þetta, höfum vjer tekið það til íhugunar og er álit vort á þessa leið:

Frumvarp þetta er því nær í öllu hið sama og það, er lagt var fyrir alþingi 1883 í 5. kap. í frumvarpi til landbúnaðarlaga, og með því að ákvarðanir þessar voru með meiri hluta atkvæða felldar af efri deildinni og við meðferð málsins ýtarlega tekið fram, af hverjum ástæðum þetta var gjört, álitum vjer litla nauðsyn bera til þess, að taka fram þá galla á frumvarpinu, sem rjeðu þessum úrslitum. Þeir liggja og í augum uppi, hvort heldur til þess er litið, að ákvarðanirnar, að því leyti þær eru *almennar*, að eins eru um innsetningu á skepnum, en eigi um aðalmálið, sem er um óheimila beit í heild sinni, þar sem á hinn bóginn innsetning fjenaðar að eins er einstakt rjettarmeðal til þess, að firra sig ágangi og ná tryggingu fyrir skaðabótum, eða til þess að hinar *sjerstöku* ákvarðanir eru mjög óheppilegar t. a. m. í 2. gr. með fast útlausnargjald eða í 3. gr. að þegar fjenaður, sem eigi er kunnur eigandi að, er settur inn, skuli tarið með hann sem óskilapening; en um það vantar bæði nægar ákvarðanir í lögum vorum, og svo hefur heldur ekki föst rjettarvenja myndast um það.

Það yrði of langt mál, að telja alla þá galla, sem eru á frumvarpi þessu, og færa ný rök fyrir ástæðum þeim, er knúðu hina heiðruðu deild til þess að fella ákvæði frumvarps þessa úr landbúnaðarlagafrumvarpinu 1883, og nefndin ræður því til þess, að frumvarp þetta, sem í engu verulegu er bætt, nú aptur alveg verði fellt. Á hinn bóginn hefur nefndin, þá er hún tók málið til íhugunar í heild sinni, komizt að þeirri niðurstöðu, að rjett væri að sinna þeim mikla áhuga, er hefur komið fram um, að fá lagasetning um málefni þetta, og gjöra tilraun til þess að semja frumvarp, er gæti ef til vill bætt nokkuð úr, og skal

það tekið fram, að nefndin alls ekki hefur haft nægan tíma til þess, að ganga frá frumvarpinu svo sem vera skyldi; en á hinn bóginn talið rjett strax að gefa kost á því, að málið væri rætt eptir nýju frumvarpi, sem annaðhvort gæti náð samþykki, eða þó að minnsta kosti orðið undirstaða til fullkomnari lagasetningar síðar.

Í frumvarpi því, sem nefndin þannig hefur samið, hefur hún byggt það í fyrsta lagi á þeirri grundvallarreglu, sem fylgt hefur verið í eldri lögum (sbr. landsleigubálk Jónsbókar 24. kap. 16. kap. og víðar, ásamt rjettarbót Eiríks konungs 1294 við 31. kapítula), að sá, er verður fyrir ágangi af skepnum, eigi almennan rjett til skaðabóta; í annan stað, eins og einnig styðst við vor fornu lög, að sektir skuli greiðast, þegar beitt er af ásettu ráði; en í þriðja lagi hefur nefndin reynt til að láta koma fram almennar reglur, sem geti tryggt þann, er fyrir óheimilli beit verður, í rjetti sínum, jafnframt og sjeð er um að eigna - tilkall að óskilapeningi geti haldizt, sem mest má verða. Það skal tekið fram, að það leiðir af sjálfu sjer, að lög þessi ekki ná til meðferðar á fjallskilapeningi.

Málefni þau, sem rísa út af þessum efnum, þurfa mjög fljóttar úrgreiðslu, og nefndin hefur því sett ýmsar ákvarðanir, sem að þessu lúta, og eru þær í flestu alllíkar þeim gangi, er mál þessi fá optlega í daglegu lífi. Af ákvörðunum þeim, er nefndin fer fram á í þessu skyni, leiðir, að málarekstur verður að vera hinn sami sem í einkalögreglumálum, en eigi sem í einkamálum, til hvers ætlazt var í frumvarpi stjórnarinnar.

Til þess að lög þessi gæti orðið svo skýr og greinileg, sem ýtrast má verða, hefur nefndin reynt til þess að halda sem fastast fram almennum ákvörðunum í einum þræði, en þar á móti leitt hjá sjer allan þann fjölda af sjerstökum ákvörðunum, sem í lög þessi mætti setja, en sem mundi á hinn bóginn gjöra þau fremur ógreinileg og fylla þau með hjáleitum eða ósamstæðum ákvörðunum án verulegs gagns.

Tillaga nefndarinnar verður því:

1. Að frumvarp til laga um innsetningu á skepnum verði fellt.
2. Að til umræðu verði jafnframt tekið frumvarp það, er hún hefur samið og hjer fer á eptir.

Efri deild alþingis 11. júlí 1885.

Á. Einarsson, Árni Thorsteinsson, Sighv. Árnason. Skúli Þorvarðsson.
formaður. skrifari og framsögum.

Magnús Stephensen.

Ed.

71. Frumvarp

til laga um helgi lands fyrir ágangi af skepnum. Frá nefndinni í Ed. Sjá þingskjal nr. 70.

1. gr. Fyrir óheimila beit og ágang skal ávallt bæta grasnám og sjerhvern þann skaða, er búfjenaður gjörir á annars manns eign. Eigi skal grasnám greiða fyrir sauðfje, er úr afrietti gengur, þá er eigandi eigi á sök á því. Einnig er ferðamönnum rjett að æja bótalaust hestum þeim, er þeir hafa til ferðar sinnar, en að eins þar, sem eigi hefur áður slegið verið.

2. gr. Beiti maður búfjenaði sínum af ásettu ráði í annars manns landi án hans leyfis, varðar það sektum allt að 20 kr., en fyrir meingripi eða sje sýnd

prábeitt eða beitt á ræktuðu landi, túni og engi, má hækka sekt þessa eptir atvikum allt að 100 kr.

3. gr. Komi búfjænaður í annars manns land, án þess sá eigi sök á, er fjænað á, svo sem fyrir misgöngur, strok, eða önnur slík atvik, og grasnám að eins á að bæta eptir 1. gr., á sá rjett á, er fyrir slíkum ágangi verður, ef hann þekkir eiganda, að skora á hann, að hirða fjænað sinn, og ef hann þá eigi vitjar hans innan hæfilegs frests, verður ágangur sá, er fjænaðurinn þar á eptir gjörir, settur eptir 2. gr.

4. gr. Nú vitjar maður eigi búfjænaðar eptir 3. gr., eða sá, er fyrir ágangi verður, eigi þekkir, hver fjænað á, og skal hann þá segja hreppstjóra eða lögreglustjóra til hans með glöggri lýsingu og marki, og að hann vilji við ágang losast. Hreppstjóri eða lögreglustjóri auglýsir þetta þá þegar fyrir eiganda, þá hann er kunnur, ella í öllum nærsveitum, þar sem líklegt er að eigandi muni finnast, og má eptir áskoran þess, er fyrir ágangi varð, jafnframt ákveða, að fjænaðurinn verði seldur við löglega auglýst uppboð.

Uslafje þetta má að eins selja með þeim skilmálum, að eiganda sje áskilinn innlausnar rjettur á fjenu sjálfu innan sex mánaða frá uppboðsdegi.

Sje svo, að fjænaður sá, er selja skal, eigi sje til lífs, skal hreppstjóri eða lögreglustjóri kveðja til tvo óvilhalla menn, og ef þeir með skriflegri skoðunargjörð, er byggð sje á tilfærðum ástæðum, og sem þeir lýsa yfir, að þeir treysti sjer til að staðfesta með eiði, votta að svo sje, má selja hann til dráps.

Auk misseris fyrirvara til innlausnar á sjálfum fjænaðinum á eigandi rjett að heimta andvirði hins selda innan eins árs frá uppboðsdegi, en sala fjænaðarins með einkennum og marki og áskoran um útlausn eða móttöku á andvirði skal ávallt auglýst í blöðum þeim, er mesta útbreiðslu hafa í amti hverju, með eigi minna en 3. mánaða fyrirvara.

Eigi má afmarka eða breyta marki á uslafjænaði, sem seldur er, þann tíma sem hann sjálfur er til útlausnar, og sje útaf því breytt, varðar það sektum allt að 50 kr.

5. gr. Rjett er þeim, er fyrir ágangi verður, að leggja hald á uslafjænað, eða svo mikið af honum, sem með þarf, þangað til hann hefur fengið fullar bætur eptir 1. gr. og kostnað sinn, og ber honum þá að varðveita fjænaðinn, meðan hann er í haldi hans, svo að eigandi eigi bíði skaða, er sök verði gefin á.

Rjett er og að uslafjænaður sjálfur eða andvirði hans standi til tryggingar fyrir skaðabótum, sektum eptir 2. gr. og öðrum kostnaði, sem á fellur eptir lögum þessum. Slík gjöld má og taka fyrir fram af andvirði hins selda.

Ef maður tekur fjænað sinn úr vörzlum þess, er fyrir ágangi hefur orðið, eptir að hald hefur verið á hann lagt, sem fyr segir, og að honum fornspurðum, varðar það allt að 50 kr. sekt.

6. gr. Um leið og sá, er fyrir ágangi verður, gerir eiganda orð um það, eða að búpeningur fyrir þá sök sje tekinn í hald, skal hann bjóða honum fjænaðinn til útlausnar með ákveðnu gjaldi. Nú vill eigandi eigi útleysa hann með því verði, og skal sá, er fjænaði heldur, engu að síður skyldur að láta hann af hendi, ef eigandi áður afhendir hreppstjóra eða lögreglustjóra að veði svo mikið fje, sem honum eptir áskoran beggja þeirra, er hlut eiga að máli, eða annars-

hvors þykir hæfilegt að ákveða til tryggingar fyrir lúkningu á skaðabótum, sektum og kosnaði.

7. gr. Rjett er og, að hreppstjóri eða lögreglustjóri eptir áskoran kveði á um til sætta, hvert gjald þeim þyki hæfilegt að greitt sje; en fari svo, að til málsóknar komi, skal sá ávallt greiða málskostnað, er með dómi finnst ástæðulaust að hafa hafnað að taka á móti eða greiða, hvort heldur sanngjarnlega krafð eða framboðið gjald, eða það gjald, er hreppstjóra eða lögreglustjóra hefur þótt hæfilegt fyrir fram að ákveða til sátta.

8. gr. Með mál eptir lögum þessum skal farið sem einkalögreglumál. Sektir eptir 2. gr. renna í sveitarsjóð eða bæjarsjóð.

Nd.

72. Frumvarp

til laga um rjett hreppsnefnda í fátækramálum. — Frá Eiríki Briem, Lárusi Þ. Blöndal og Þorláki Guðmundssyni.

1. gr. Þyki hreppsnefnd ástæða til að láta svipta þann fjárforráðum, sem þiggur styrk af fátækrafje fyrir sig eða skylduómaga sína, getur hún farið þess á leit við sýslumann, að hann sje gjörður ómyndugur, en umráðin yfir efnum hans seld henni í hendur, og leggur þá sýslumaðurinn fullnaðarúrskurð á það mál. Úrskurði um, að þurfamaður sje gjörður ómyndugur, skal ávallt þinglýst á varnarþingi hins ómynduga, en fjárforráð sín fær þurfamaður aptur, er hann sannar fyrir sýslumanni, að hann ekki lengur þiggi sveitarstyrk, og skal þá úrskurðinum aflýst.

2. gr. Nú þiggur maður sveitarstyrk fyrir sig eða skylduómaga sína eða stendur í skuld fyrir þeginn sveitarstyrk, er hann eigi endurgeldur á annan hátt, og skal honum skylt að fara í hverja þá viðunanlega vist og vinna hverja venjulega vinnu, sem hreppsnefndin ákveður, og honum er ekki um megn; þó er honum heimilt að ráða sjer sjálfur, ef hann setur áreiðanlega tryggingu fyrir því, að sveitarsjóður biði engan halla við það. Verði ágreiningur milli þurfamanns og hreppsnefndarum það, hvort vist eða vinna, sem honum er vísað á, sje viðunanleg eða trygging nægileg, skal sýslumaður kynna sjer ástæður beggja málsparta og leita álits tveggja kunnugra óvilhallra manna um ágreiningsefnið; því næst skal hann leggja fullnaðarúrskurð á það mál. Gangi úrskurður þurfamanni á móti, skulu í úrskurðinum vera ákveðnar þvingunarsektir eptir atvikum allt að 2 krónum fyrir hvern dag, er hann að sjálfráðu óhlýðnast.

3. gr. Nú flytur maður af landi burt, en skilur eptir vandamenn, er honum að lögum ber fram að færa, en sem ekki eru sjálfbjarga, og skal hann þá skyldur að setja nægilega tryggingu eptir mati tveggja óvilhallra dómkvaddra utanhreppsmanna fyrir því, að skylduómagar hans verði ekki til sveitarþyngsla, að minnsta kosti um næstu 3 ár, nema veikindi eða önnur ófyrirsjáanleg óhöpp valdi, enda óheimili sýslumaður utanferð, nema þessum skilyrðum sje fullnægt.

4. gr. Mál, sem rísa út af brotum gegn lögum þessum, eru opinber lögreglu mál.

Ed

73. Frumvarp

til laga um verzlun lausakaupmanna annarstaðar en á löggiltum höfnum.—(Flutningsm: Einar Ásmundsson. B. Kristjánsson. Á. Einarsson).

1. gr. Lausakaupmaður, sem enga fasta verzlun rekur hér á landi, getur fengið heimild til að verzla á skipi annarstaðar en á löggilttri höfn, ef hann fær til þess leyfisbrjef hjá sýslumanni. Fyrir slíkt leyfisbrjef skal gjalda 50 kr. í sýslusjóð, og veitir leyfisbrjefið lausakaupmanni rjett til að verzla á skipi, hvar sem hann vill, í þeirri sýslu eða sýslufjelagi, þar sem hann galt fyrir leyfið. Með áfenga drykki er þó bannað að verzla nema á löggilttri höfn, svo sem verið hefur.

2. gr. Skyldur er lausakaupmaður að öðru leyti að fullnægja ákvæðum gildandi laga um tollgreiðslu, sóttvarnir o. fl.

3. gr. Brot gegn lögum þessum varða slíkum sektum og sæta sömu meðferð, sem á er kveðið í 6. gr. laga 7. nóv. 1879 um breyting á eldri lögum um siglingar og verzlun á Íslandi.

4. gr. Lög þessi öðlast gildi 1. dag aprílmánaðar 1886.

Ed.

74. Breytingaratkvæði

við breytingaruppástungur nefndarinnar við frumv. til laga um hluttöku safnaða í veitingu brauða (44). — Frá landshöfðingja.

1. Við 3. niðurlagsatriði, b.: Orðin: „á kostnað þess eða þeirra, er því hafa valdið, að hin fyrri kosning fór eigi löglega fram“ falli burt.

2. Við 4. niðurlagsatriði: Síðari hluti greinarinnar á eftir orðunum: „Sótt um brauðið“ orðist þannig: „Þá skal eftir kosningarreglum laga þessara leita tillögu safnaðarins um, hvort hann heldur kjósi, að brauðið verði veitt þessum eina umsækjanda, eða að prestspjónusta í brauðinu verði fyrst um sinn falin á hendur nágrannapresti eða nágrannaprestum, verði því við komið, eða að settur verði prestur til að þjóna brauðinu til bráðabyrgða, geti hann fengizt.

Ed.

75. Frumvarp

til laga um stofnun landskóla á Íslandi.—Flutningsm. Benedikt Kristjánsson.

1. gr. Stofna skal landskóla í Reykjavík fyrir íslensk embættismannaefni.

2. gr. Þrjár deildir skulu vera í skóla þessum. Skal í einni kennd guðfræði, annari lögfræði og hinni þriðju læknisfræði. Auk þessa skal þar einnig kennd heimspeki og önnur vísindi eftir því, sem síðar verður ákveðið með lögum.

3. gr. Tilhögun á kennslunni og kennsluskipunin í guðfræði, læknisfræði og heimspeki skal vera hin sama, sem nú er á prestaskólanum og læknaskólanum, þangað til öðruvísi verður ákveðið, og takast kennendur þeir, sem nú eru við menntastofnanir þessar, kennsluna á hendur, hver í sinni vísindagrein; en kennsluna í lögfræði skulu hafa á hendi tveir kennarar, og skal annar þeirra vera formaður deildarinnar.

4. gr. Laun kennendanna í guðfræði, læknisfræði og heimspeki skulu vera hin sömu, sem lög ákveða kennendum prestaskólans og læknaskólans; en laun formanns lögfræðisdeildarinnar 3600 krónur og hins kennarans 2400 kr.

5. gr. Ráðherra Íslands semur reglugjörð fyrir skólann.

6. gr. Skólinn tekur til starfa eptir lögum þessum 1. d. októbermánaðar 1887, og eru prestaskólinn og læknaskólinn frá sama tíma afnumdir sem sjer-skildar kennslustofnanir.

Nd.

76. Frumvarp

til laga um breytingu á lögum 7. nóv. 1879 um siglingar og verzlun á Íslandi.—
Flutningsm.: Th. Thorsteinson.

Heimilt er hverjum þeim, sem er fjár síns fullráði og hefur óflekkað mannorð, að verzla með allan varning nema vínföng og áfenga drykki á hverjum þeim stað, sem hreppsnefnd og sýslunefnd álíta haganlegt, að verzlun sje hafin, mót því að leysa leyfisbrjef hjá sýslumanni, og skal fyrir það greiða 50 krónur, er renna í sýslusjóð.

Nd.

77. Nefndarálit

í málinu: Frumvarp til laga um stofnun landsbanka (bls. 67).

Nefndarmenn voru samhuga á því að fallast á allar undirstöðugreinar stjórnarfrumvarpsins. Nefndin hefur því einungis gjört allmar gar orðabreytingar og nokkrar smábreytingar á efninu. Til enn meiri glöggleika hefur nefndin látið prenta sjer allar þær breytingar á stjórnarfrumvarpinu, er á einhvern hátt gætu skoðast sem efnisbreytingar eða þá að minnsta kosti sem skýrari og orðfyllri ummæli um hugsunina í sumum ákvæðum stjórnarfrumvarpsins. Í öðru lagi er frumvarp nefndarinnar prentað með öllum orðabreytingunum og efnisbreytingunum. Með því nú að efnisbreytingarnar eru litlar og svo auðsærar, virðist nefndinni eigi þörf á að telja hjer fram ástæður þeirra. Nefndin ræður því til að fallast á frumvarpið þannig breytt og þannig orðað.

Arljótur Ólafsson, Egill Egilsson, Eiríkur Briem, Jón Ólafsson, Þorvarður Kjerulf.
framsögumaður. skrifari. formaður.

Frumvarp til laga um stofnun landsbanka.

I. Tilgangur og starfsgögn bankans.

1. gr. Banka skal stofna í Reykjavík, er kallast landsbanki; tilgangur hans er að greiða fyrir peningaviðskiptum í landinu og styðja að framförum atvinnuveganna. Til þess að koma stofnun þessari á fót, leggur landssjóður 10,000 kr. til.

2. gr. Landsbankinn fær að láni úr landssjóði allt að hálfri miljón króna, er skal vera vinnufje hans. Fje þetta greiðist bankanum smám saman, eptir því sem þörf hans krefur, í seðlum þeim, er getur um í eptirfarandi 3. grein. Bankinn greiðir landssjóði, eptir að 5 ár eru liðin frá stofnun hans, 1% um árið í vöxtu af skuld sinni, og leggur 2% árlega af henni í varasjóð.

3. gr. Stjórninni er heimilt að gefa út fyrir landssjóð seðla fyrir allt að hálfri miljón króna. Upphæð seðlanna sje 50 og 5 krónur, og ekki fleiri fyrst um sinn. Nákvæmari ákvæði um lögun og útlit seðlanna eru falin stjórninni, sem lætur nauðsynlegar auglýsingar um það efni út koma. Kostnaðinn við seðlagjörð og endurnýjun seðla ber landssjóður.

4. gr. Seðlarnir skulu gjaldgengir í landssjóð og aðra almennasjóði hjer á landi, og eru hjer manna milli löglegur gjaldeyrir með fullu ákvæðisverði. Engum öðrum en landssjóði er heimilt að gefa út brjefpeninga hjer á landi. Í bankanum má fá seðlunum skipt mót öðrum seðlum, en gegn smápeningum eptir því sem tók eru á.

5. gr. Sá, sem eptirmyndar þessa íslenzku seðla eða falsar þá, skal sæta sömu hegningu, sem ákveðið er í almennum hegningarlögum 25. júní 1869 266. gr. fyrir eptirmyndun og fölsun á dönskum peningum eða seðlum þjóðbankans. Glæpurinn er fullkomnaður, þegar búið er að eptirmynda eða falsa seðilinn, þótt ekki sje búið að láta þann seðil úti.

II. Störf bankans :

6. gr. Bankinn hefur þessi störf á hendi :

1. Að taka við peningum sem innláni eða með sparisjóðskjörum, á dálk eða á hlaupareikning.
2. Að kaupa og selja víxla og ávísanir, hvort sem þær eiga að greiðast heldur hjer á landi eða erlendis, útlenda peninga, bankaseðla, brjefpeninga og auðseld arðberandi verðbrjef.
3. Að lána fje gegn tryggingu í fasteign.
4. Að lána fje gegn handveði eða sjálfskuldarábyrgð.
5. Að veita lán sveitum, bæjum og almannastofnunum hjer á landi gegn ábyrgð sveita eða bæja.
6. Að veita lánstraust gegn handveði eða sjálfskuldarábyrgð.
7. Að heimta ógreiddar skuldir.

7. gr. Bankinn má taka lán gegn tryggingu í sjálfs síns eignum.

8. gr. Nákvæmari reglur og fyrirmæli um alla tilhögun á störfum bankans verður ákveðin með reglugjörð, er bankastjórnin semur frumvarp til og landshöfðingi samþykkir.

9. gr. Bankinn skal, með samþykki landshöfðingja, svo fljótt sem auðið er, setja á stofn aukabanka eða framkvæmdarstofur fyrir utan Reykjavík, einkum á Akureyri, Ísafirði og Seyðisfirði.

III. Sjerstök hlunnindi bankans.

10. gr. Nú glatast viðtökuseðill gefinn fyrir innláni eða viðskiptabók veitt fyrir sparisjóðsinnlagi, og getur þá stjórn bankans stefnt til sín handhafa þessa viðtökuseðils eða viðskiptabókar, með 6 mánaða fyrirvara, og birta stefnuna þrisvar sinnum samfleytt í tíðindum þeim, er flytja skulu stjórnarvalda auglýsingar hjer á landi, og ef enginn hefur sagt til sín, áður en fyrirvarinn er liðinn, getur hún greitt þeim manni upphæðina, sem fengið hefur viðtökuseðilinn eða viðskiptabókin án þess nokkur annar, er viðtökuseðillinn eða viðskiptabókin kann að hafa verið afsöluð, geti þar fyrir búið kröfu á hendur bankanum.

11. gr. Fje ófullráða manna og almannastofnana má um stundarsakir setja á vöxtu í bankann, þangað til því verður komið á vöxtu gegn veði í fasteignum eða á annan lögmætan hátt.

12. gr. Fje það, er lagt hefur verið í bankann, ásamt vöxtum þess, er undanþegið kyrsetning og löghaldi, meðan það stendur þar.

13. gr. Bankanum er heimilt að áskilja sjer hærri vöxtu en 4% um árið af útlánnum gegn fasteignarveðum.

14. gr. Nú er óskað láns gegn fasteignarveði, og skal þá gefa vottorð um fasteignina úr afsals og veðmálabókunum kauplaust, þegar stjórn bankans krefst þess, enda sje vottorðið ætlað bankanum einum til afnota.

15. gr. Bankinn getur löglega samið svo við skuldunauta sína, að þeir taki

upp í veðskuldabréf sín til bankans, ákvæði það, er getur um í tilskipun 18. febr. 1847, 10. gr. um fje ómyndugra á Íslandi.

16. gr. Eigi missir bankinn kröfu sína, þó veðið glatist fyrir óhapp.

17. gr. Bankinn hefur rjett til að láta eiginþjóna sína selja veðbrjef og annað, sem hann hefur fengið að handveði, við uppboð á hverjum þeim stað, er þykir til þess fallinn, en aðvara skal hann veðsala um þetta í votta viðurvist með 8 daga fyrirvara. Nú er veðsali ókunnur eða menn vita eigi um heimili hans, þá skal bankinn stefna hlutaðeigandi með 14 daga fyrirvara til að leysa út veðið með auglýsingu í þeim tíðindum, sem birta skal í stjórnarvalda auglýsingar.

18. gr. Bankinn er undanþeginn tekjuskatti eptir lögum 14. desember 1877 og sömuleiðis útsvari.

IV. Stjórn bankans.

19. gr. Í stjórn bankans skal vera einn framkvæmdarstjóri, er landshöfðingi skipar með hálfis árs uppsagnarfresti, og tveir gæzlustjórar, er kosnir eru sinn af hvorri deild alþingis til fjöggra ára. Af gæzlustjórum þeim, sem í fyrsta skipti eru kosnir, skal þó annar að 2 árum frá fara eptir hlutkesti. Endurkosning getur átt sjer stað.

20. gr. Landshöfðingi getur vikið hverjum forstjóra bankans frá um stundarsakir, þegar honum þykir ástæða til; hann skal þó með næstu póstferð gefa ráðgjafa Íslands skýrslu um tilefnið til frávikningarinnar. Þá er forstjóra er vikið frá um stund, eða hann fyrir sjúkdóm eða önnur forföll fær eigi gegnt störfum sínum, og sömuleiðis ef sæti verður autt í forstjórninni, setur landshöfðingi mann til að gegna störfunum um stundarsakir.

21. gr. Heimili bankans er í Reykjavík, og þar skulu forstjórnarnir vera búsettir.

22. gr. Framkvæmdarstjóri annast dagleg störf bankans og stýrir þeim undir umsjón gæzlustjóranna og með aðstoð þeirra.

Nákvæmari fyrirmæli um sambandið milli forstjóranna verða ákveðin í reglugjöf þeirri, er 8. gr. um getur.

23. gr. Landshöfðingi skipar bókara og fjehirði bankans og víkur þeim frá, hvorttveggja eptir tillögum forstjórnarinnar. Aðra sýslunarmenn skipar forstjórnin. Hún ákveður vinnutímann o. s. frv.

24. gr. Framkvæmdarstjóri og annar gæzlustjóri skulu undirskrifa svo að skuldbindi bankann, ef gefa skal út eða framselja víxla, önnur peningabréf eða aðrar skriflegar skuldbindingar.

Allar kvittanir verða, til þess að skuldbinda bankann, að vera undirskrifaðar af fjehirði og með áritun bókara um, að þær sjeu athugaðar.

25. gr. Framkvæmdarstjóri hefur 2000 kr. í árslaun, en hver gæzlustjóranna fær 500 kr. þóknun árlega.

Bókarinn hefur 1000 kr. í árslaun.

Fjehirðir hefur 1000 kr. í árslaun.

Framkvæmdarstjóri og fjehirðir setja hæfilegt veð, sem landshöfðingi ákveður.

26. gr. Stjórn bankans er ávallt skyldug að gefa landshöfðingja allar þær upplýsingar um bankann, sem honum kann að þykja ástæða til að heimta.

Landshöfðingi getur og hvenær sem er látið ransaka allan hag bankans.

27. gr. Forstjórar bankans og sýslunarmenn mega eigi vera skuldskeyttir bbankanum, hvorki sem skuldunautar eða ábyrgðarmenn annara.

V. Um reikningslok, varasjóð og fleira.

28. gr. Starfár bankans er almanaksárið. Ársreikning bankans skal semja svo snemma, að hann verði í síðasta lagi 4 mánuðum eptir árslok birtur í helztu blöðum landsins.

29. gr. Landshöfðingi nefnir til endurskoðara, er rannsaki reikninginn í hverju einstöku atriði, og beri hann saman við bækur bankans og heimað. Endurskoðarinn skal að minnsta kosti tvisvar ár hvert sannreyna, hvort heimað bankans og eignir sjeu fyrir hendi.

Endurskoðari fær þóknun úr bankanum, sem landshöfðingi nákvæmar ákveður.

Landshöfðingi úrskurðar og kvittar hinn endurskoðaða bankareikning.

30. gr. Útdrátt úr hinum úrskurðaða reikningi skal birta í stjórnartíðindunum, deildinni B. Þar að auki gefur stjórn bankans eptir hvern ársfjórðung landshöfðingja stutt yfirlit yfir hag bankans, sem og skal birtast þar.

31. gr. Auk þeirra 2% um árið, er 2. gr. um getur, að leggja skuli í varasjóð, leggjast þar og eptirstöðvar þær, er verða kunna við árleg reikningsskil bankans. Ef reikningsskilin bera með sjer. að bankinn hafi tapað, ber varasjóður tapið.

VI. Ef bankinn leggst niður.

32. gr. Ef svo skyldi fara, að bankinn yrði lagður niður eða framkvæmdir bankans hætti að fullu, skal fyrst greiða öllum lánsölum bankans allar skulda-kröfur þeirra, að undanskyldum landssjóði, sem lánsala að seðlaupphæð þeirri, er hann hefur lánað bbankanum. Þær eignir, sem þá eru eptir renna í landssjóð, og leysir hann síðan til sín hina útgefnu seðla með fullu ákvæðisverði.

Nd.

78. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um stofnun landsbanka (bls. 67). Frá nefndinni í Nd., sjá þingskjal nr. 77.

1. gr. óbreytt.

2. gr. í stað: „Bankinn greiðir landssjóði 2% í leigu um árið af skuld sinni“, o. s. frv.

komi: „Bankinn greiðir landssjóði, eptir að 5 ár eru liðin frá stofnun hans, 1% um árið af skuld sinni, og leggur 2% árlega af henni í varasjóð“.

3. gr. „Seðla skal krónur“ komi: „upphæð seðlanna sje 50 og 5 krónur, og ekki fleiri fyrst um sinn“.

4. gr. „Seðlum ákvæðisverði“ komi: „Seðlarnir skulu gjaldgengir í lands-sjóð og aðra almannasjóði hjer á landi, og eru hjer manna milli löglegur gjaldeyrir með fullu ákvæðisverði“.

5. gr. orðabreytingar.

6. gr. við 4. tölulið bætist: „eða sjálfsskuldarábyrgð“. Annað eru orðabreytingar.

7. gr. orðabreyting.

8. gr. orðabreyting.

9. gr. í stað: „Bankinn getur“ komi: „bankinn skal“. „Svo fljótt sem auðið er“ bætist inn í. Í stað: „framkvæmdarstofur . . . á Íslandi“ komi: „framkvæmdarstofur fyrir utan Reykjavík, einkum á Akureyri, Ísafirði og Seyðisfirði“.

10. gr. í stað: „sem prenta . . . á Íslandi“, komi: „í tíðindum þeim, er flytja skulu stjórnarvaldsauglýsingar hjer á landi“. Annað eru einasta orðabreytingar.

11. gr. orðabreytingar.

12. gr. orðabreytingar.

13. gr. orðabreyting.

14. gr. orðabreyting.

15. gr. orðabreyting.

16. gr. orðabreyting, og fellt burt: „í d. (n.) 1—5—7—1“.

17. gr. fellt burt: „í stað þess að fara eptir d. (n.) 1—5—7—2 og 3“. Annað eru orðabreytingar.

18. gr. óbreytt.

19. gr. óbreytt.

20. gr. orðabreytingar.

21. gr. óbreytt.

22. gr. orðabreytingar.

23. gr. óbreytt.

24. gr. „tveir skulu forstjórar“, komi: „framkvæmdarstjóri og annar gæzlustjórinn skulu“.

25. gr. óbreytt, en bætist við: „framkvæmdarstjóri og fjehirðir setja hæfilegt veð, sem landshöfðingi ákveður“.

26. gr. orðabreyting.

27. gr. óbreytt.

28. gr. orðabreyting; bætist við: „í helztu blöðum landsins“.

29. gr. orðabreytingar.

30. gr. orðabreytingar.

31. gr. orðabreytingar.

32. gr. orðabreytingar, og endi þannig: „með fullu ákvæðisverði“.

Nd.

79. Nefndarálit

í málinu: Lagafrumvarp um útflutningstoll á landvarningi og um afnám ábúðarskatts og lausafjár.

A. Frá meiri hlutanum.

Ábúðar- og lausafjárskatturinn er í eðli sínu atvinnuskattur. En hann er eigi lagður á arð eða ágóða atvinnunnar, svo sem atvinnuskatturinn, heldur á verkfæri hennar, með því að hann liggur, sem kunnugt er, á jörðinni, sem höfð er til ábúðar eða afnota, á sauðfjenaði, nautum og hrossum, á skipum og bátum. Fyrir þessa sök er örðugt að bera ábúðar- og lausafjárskattinn saman við atvinnuskatt vörn; en engu að síður er hægt að sjá, að hann er miklu þyngri en atvinnuskatturinn. Það mun láta nærri, að meðalverð á lausafjárhundraði nemi 125 kr., ef þilskip eru frá skilin. Í meðalári er tiltala jarðarhundraða og lausafjárhundraða sem 2 gegn 3 (sbr. StT. 1882 B. 4. bl.), og kemur því $1\frac{1}{2}$ ábúðarhundrað á hvert lausafjárhundrað að meðaltali. Ef nú 55 aur. eru gerðir í alin, þá verður hinn samlagði ábúðar- og lausafjárskattur

meðaltals af lausafjórðungi 55+33 = 88 aur., en 99 aur. og þaðan af meira hjá öllum fátækari búendum. Hjer af er auðsætt, hversu of þungur eða ójafnaðarfullur þessi samlagningskattur er, þar sem kalla má, að hver sá búandi, sem tíundar helmingi færri lausafjórðungi en hann hefur jarðarhundurð til afnota, gjaldi jafnmikið í landssjóð af 125 kr. innstæðu, sem goldið er af 100 kr. tekjum fram yfir 1000 kr. eptir atvinnuskattslögunum, að því viðbættu, að búandinn geldur því þyngri samlagningskatt, sem hann er fátækari til. Allir nefndarmenn voru á eitt sáttir um, að hagir bænda væri nú því miður svo bágbornir og útlitið svo ískyggilegt nálega um land allt, að öll nauðsyn bæri til að færa niður samlagningskattinn um helming, að minnsta kosti um tvö árin næstu, og það án tillits til, að skatturinn sje of þungur í sjálfa sjer. Þar sem nú þessu er þannig varið, og afleiðingin verður sú, að landssjóður missir helming samlagningskattsins næstkomandi fjárhagstimabil, ef eigi lengur, virtist meira hluta nefndarinnar rjettara að breyta skattinum fyrir fullt og allt af þeim fjórum ástæðum: 1. að skatturinn hefur ýmsa galla, hann er ójafnaðarskattur, hann gjörir eigi hvað minnst til að viðhalda tíundarsvikunum, með því að margir gjaldþegnar eru hirðuminni um tekjur landssjóðs, sem stendur þeim svo fjarri, og gjöra sjer því dælla við hann en við gjaldheimtendur þá, er þeim eru svo nálægir. Auk þessa er heimta skattsins næsta ördug, og eindaginn óhentugur greiðendum. 2. Það er fyrirsjáanlegt að bændur munu illa við una að bera þenna ójafnaðarskatt til lengdar, allra helst nema niðurfærðan til helminga. 3. Breyting sú, er meiri hlutinn fer fram á, er í raun rjettari eingöngu fólgin í því, að flytja skattinn af búnaðarfærunum yfir á eptirtekju eða ávöxt búnaðarins, í þá líking sem gert er í lögum 4. nóvbr. 1881 um útflutningsgjald af fiski, lýsi o. fl. 4. Útflutningstollurinn gefur af sjer riflegan helming við samlagningskattinn, en meira má hann eigi gefa, til þess að verða eigi ójafnaðarfullur. Hann siglir, að ætlun meira hlutans, fyrir öll gallasker samlagningskattsins, og hlýtur því að verða hinn vinsælasti svo greiðendum sem gjaldheimtendum.

En nú er að sýna, hvað tollurinn muni af sjer gefa. Meðalupphæð á útfluttum landvarningi, er getur um í 2. gr. frumv., var fimmarabílið 1875—1879 þannig og því tollurinn þessi:

1. Ull	pund 1,664,761,	útflutningsskattur	16,647.61.
2. Kjöt	— 1,757,644,	—	3,515.29.
3. Tólg	— 433,886,	—	1,446.29.
4. Fiður	— 16,614,	—	166.14.
5. Æðardúnn	— 6,858,	—	1,371.60.
6. Gærursalt.	— 40,500,	—	1,012.50.
7. Sauðfje	— 2,527,	—	505.40.
8. Hross	— 1,248.	—	1,248.00.
25,912.83.			

Þess er að geta, að útflutningur sauðfjænaðar fer einlægt vaxandi að miklum mun. Árið 1875 voru útfluttir 605 sauðir, en 1879 voru þeir 4452, og hefur útflutningur þessi vaxið þó stórum síðan. Smjör er eigi útflutt svo teljandi sje nema frá einum stað, Borðeyri, og fyrir þá sök er því sleppt. Kjöt er svo miklu meira útflutt norðan og austan en sunnan og vestan, að það er sem 8 : 1

og stundum meira, og kynni því að þykja ójöfnuður fram koma. En sje þess gætt, að aptur á móti er svo miklu meira útflutt sunnan og vestan en norðan og austan af sjóvarningi, fyrir síld utan, að allt jafnar sig, svo það er einmitt jöfnuður, þegar á allt er lítið, sem virðist vera ójöfnuður, ef lítið er á einn vörflokk eða jafnvel á frumvarp þetta eitt saman.

Þótt einhver tekjuþurð verði næsta ár, gjörir það lítið til. En sýni það sig, að þá verði nauðsynlegt að auka tekjur landssjóðs, mun eigi svo ördugt verða að finna ráð til þess, án þess að gjöra nokkrum landsmanna ójöfnuð. Fyrir því hyggur meiri hlutinn, að á engan hátt sje ísjárvert að aðhyllast frumvarpið óbreytt, sem hann því ræður þingdeildinni til að gjöra.

Á alþingi 13. júlí 1885.

Arnlfótur Ólafsson, Þorvarður Kjerulf, Lárus Blöndal.
formaður og framsögumaður. skrifari. Þorlákur Guðmundsson.

B. Álit minnihlutans.

Jeg gæti fallizt á það, að helmingur af ábúðar- og lausafjárskattinum væri eptir gefinn gjaldendum næsta fjárhagstímabil vegna harðærisins, og enda aftekinn til fulls; en jeg get ekki verið því samþykkur, að rjett sje að nema úr lögum að fullu og öllu þennan tekjulið landssjóðsins, því að það raskar því jafnvægi, er upphaflega átti að vera milli tekjuskatts, húsaskatts og þessa samanlagða skatts.

Jeg get heldur ekki verið samþykkur því, að lagt sje útflutningsgjald á innlendar vörur, vegna þess, að það er óeðlilegt gjald. Í öðru lagi kemur það mjög ójafnt niður, því þegar það á að koma í stað ábúðar- og lausafjárskattsins, þá kemur útflutningsgjaldið tiltölulega hart niður á sum hjeruð og landsfjórðunga, en sum hjeruð sleppa því nær algjörlega.—Útflutningsgjald það, er frv. fer fram á, er helmingi minna en tekjur þær, er landssjóðurinn fær með ábúðar- og lausafjárskattinum, svo hann bíður 20,000 til 26,000 kr. tekjumissi, ef frumvarpið verður samþykkt óbreytt, og að síðustu álit jeg ísjárvert, að auka tollana, meðan engin tollstjórn er, og ástandið svo, að því nær ómögulegt er að hafa nákvæmt eptirlit á þeim tollskyldu vörum, sem flytjast frá landinu og til þess.

Jeg leyfi mjer því, að ráða hinni heiðruðu þingdeild til þess, að helmingurinn af ábúðar- og lausafjárskattinum sje eptir gefinn um tíma eða af tekinn til fulls, en frumvarp þetta um útflutningstoll ná eigi fram að ganga.

Tr. Gunnarsson.

Ed.

80. Frumvarp

til laga um breytingu á mati nokkurra jarða í Rangárvallasýslu (bls. 44). Eptir 2. umr. í Ed.

1. gr. Jarðir þær í Rangárvallasýslu, er nú skulu nefndar, skal meta til þess dýrleika, sem talinn er við hverja þeirra um sig:

Töluliður í jarðabókinni frá 1861.	Nöfn jarðanna.	Dýrleiki, hundruð.
	Eyjafjallahreppur.	
11.	Eyvindarhólar með rekarjetti þeim, er eign þessari fylgir ... hjáleigur:	6,25
	a. Hólakot efra	2,00
	b. Hólakot syðra.....	1,00
	c. Krókvöllur ..	0,75
		10,0.

Töluliður í jarðabókinni frá 1861.	Nöfn jarðanna.	Dýrleiki hundruð.	
Vestur-Landeyjahreppur.			
73.	Berjanes	10,0	
	hjáleigur :	17,0.	
	a. Stífla		4,0
	b. Berjanes hjáleiga		3,0
74.	Ey	32,0	
	hjáleiga :	37,0.	
	Brók		5,0
75.	Hemla	14,0.	
90.	Eystrihóll	12,0.	
91.	Ytrihóll	8,0	
	hjáleiga :	13,0.	
	Grímsstaðir		5,0
Rangárvallahreppur.			
147.	Gaddstaðir	3,0.	
148.	Helluvað	12,0.	
149.	Ketilhúshagi	3,0.	
150.	Brekkur	0,5.	
151.	Gunnarsholt með Gunnarsholtsey og eyðijörðinni Kornbrekkum	4,0.	
153.	Heiði	10,0.	
154.	Þingskálar	4,0.	
155.	Kaldbakur	6,0.	
156.	Bolholt (eyðijörð)	3,0.	
160.	Selsund	8,0.	
163.	Steinkross (eyðijörð)	3,0.	
164.	Reyðarvatn	18,0.	
165.	Árbær	5,0.	
170.	Keldur (með eyðihjáleigunni Tungu)	10,0.	
171.	Stokkalækur	8,0.	
176.	Strönd (eyðijörð)	1,0.	
177.	Lambhagi	10,0.	
Landmannahreppur.			
228.	Irjar	1,5.	
229.	Skarð með býlinu Görðum og eyðihjáleigunni Erli	15,0	
	hjáleigur :	24,0.	
	a. Króktún		7,0
	b. Skarðssel		2,0
230.	Fellsmúli	5,0.	
231.	Árbær: a. túnlaust	2,50	
	b. túnbletturinn	0,20	
232.	Hvammur	28,0.	
233.	Hellur	16,0	
	hjáleigur :	28,0.	
	a. Gata		7,0
	b. Látalæti		5,0
234.	Minnivellir	9,0.	
246.	Neðrasel	12,0.	
247.	Efrasel	12,0.	
248.	Bjalli	11,0.	
349.	Tjörfastaðir	10,0.	
250.	Hrólfstaðahellir	7,0.	
251.	Húsagarður	4,0.	
252.	Stóruvellir	5,0.	

Töluliður í jarðabókinni frá 1861.	Nöfn jarðanna.	Dýrleiki hundruð.
253.	Stóri-Klofi	0,30
	hjáleigur :	0,5.
	a. Borg	
	b. Litli-Klofi ..	
256.	Mörk	2,0.
257.	Eskiholt (eyðijörð)	0,2.
258.	Ósgröf	1,0.
259.	Skarfanæs	5,0.
	Merkihvoll (eyðijörð)	0,2.
	Þrætuland milli jarðanna nr. 233 og nr. 234	1,5.

2. gr. Hið nýja mat á jörðum þeim, er taldar eru í undanfarandi grein, skal öðlast gildi 6. dag júnímán. 1886, og skal upp frá þeim degi heimta og greiða skatta, tolla og gjöld þau til almennings þarfa, sem lögð eru eða lögð kunna að verða síðar meir á jarðirn-
ar og enn fremur fasteignartífund, eptir þeim dýrleika, sem hjer er talinn.

Nd.

81. Tillaga til þingsályktunar

um að mæld verði uppsigling á Hvammsfjörð (55).—Eptir eina umr. í Ed.

Alþingi skorar á ráðherra Íslands að hlutast til um, að mæld verði uppsigling á Hvammsfjörð, svo og hafnarstæði þau, er þar kynnu að þykja hentust, einkum við Vestliðæyri og Búðardal, sjerstaklega fyrir gufuskip.

Nd.

82. Frumvarp

til laga um að veita stjórninni heimild til að fyrir skipa, að auglýsingar þær, sem rætt er um í opnu brjefi 27. maí 1859, verði teknar upp í stjórnartíðindin, deildina B (bls. 51). Eptir 3. umr. í Ed.

Stjórnarráði Íslands veitist heimild til, að skipa svo fyrir, að auglýsingar þær, sem rætt er um í opnu brjefi 27. maí 1859, verði prentaðar í stjórnartíðindum fyrir Ísland, deildinni B, í stað löggilts þjóðblaðs, er kemur út í Reykjavík, svo sem fyrir er mælt í brjefi þessu.

Ed.

83. Breytingartillaga

við breyt. uppást. nefndarinnar (44) við frv. til laga um hluttöku safnaða í veitingu brauða, og við frumvarpið sjálft (bls. 63).—Frá Hallgrími Sveinssyni.

A. Við uppástungur nefndarinnar :

- Við 1. niðurlagsatr. : í staðinu fyrir : »lögákveðni« komi : ákveðni.
- Við 3. niðurlagsatr. b, í stað orðanna : »Hafi kosningin fór ei löglega fram«. komi : Hafi kosning farið fram eptir 3.—8. gr. laga þessara, eða sjeu eigi þeir gallar á, sem eptir atvikum geti hafa haft veruleg áhrif á úrslit hennar; ella skal senda málið heim aptur til nýrrar kosningar.
- Við 4. niðurlagsatr., í staðinn fyrir : »lögboðni« komi : ákveðni.

B. Við frumvarpið.

- Við 3. gr. Eptir orðin »valin úr« bætist inn í : og bæði umsóknarbrjefin, hafi að eins 2 sótt um embættið.
- Í stað : »1½ daga« komi : 2 vikur.
- Í stað »aðrir 14 dagar sjeu liðnir« komi »aðrar 2 vikur sjeu liðnar«.

7. Fyrri liður 5. gr. orðist þannig »Sóknarnefnd hver semur skrá yfir þá sóknarmenn, er kosningarrjett hafa eptir 3. gr., og sjer um, að skráin liggi til sýnis fulla viku á undan kjördeginum á einhverjum hentugum stað fyrir sóknarbúa; eptir þeirri skrá fer kosningin fram.
8. Við 8. gr. Í stað »8 dagar sjeu liðnir« komi »vika sje liðin«.
9. Við 11. gr. greinin orðist þannig: »Kostnaður við prestakosningar greiðist úr jafnaðarsjóði amtsins eptir reikningi kjörstjórnarinnar, sem amtmaður samþykkir.

Ed.

84. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um breyting á 1. gr. í lögum 27. febr. 1880 um skipun prestakalla (bls. 49).—Frá B. Kristjánssyni, Einari Ásmundssyni og Sighv. Árnasyni.

1. Við 1. gr. Í staðinn fyrir »200« komi: 350.
2. — 3. gr. a, Orðin: »en kirkjugjöld . . . undanfögnu« falli burtu.
b, Aptan við greinina bætist: »Kirkjugjöld af hinum 4 fyrnefndu bæjum greiðast ár hvert úr sjóði Prestsbakkakirkju í sjóð Óspakseyrarkirkju.
3. Aptan við 5. grein bætist ný grein: Árgjald það, 400 kr., er með lögum 27. febr. 1880 er ákveðið að greiða skuli af Laufássbrauði í Suður-Þingeyjarprófastsdæmi skal af numið meðan núverandi prestur hefur veitingu fyrir brauðinu, ef prestsetrið Laufás missir við landamerkjadóm svo kallaðan Neshólma.

Fd.

85. Frumvarp

til laga um löggildingu verzlunarstaðar við Þórshöfn í Gullbringusýslu (24).—Eptir 3. umr. í Nd.

Við Þórshöfn í Gullbringusýslu skal vera löggiltur verzlunarstaður.

Ed.

86. Frumvarp

til laga um stækkun verzlunarstaðarins á Seyðisfjarðaröldu (26).—Eptir 3. umr. í Nd.

Hjer eptir skal land það, er reisa má á verzlunarhús á Seyðisfjarðaröldu, aukið um ströndina frá Fjarðará að innan í næstu vík út frá Búðareyri, er liggur austanvert við botn Seyðisfjarðar.

Ed.

87. Frumvarp

til laga, er banna niðurskurð hákarls í sjó milli Straumness og Skagatár á tímabilinu frá 15. október til 15. apríl.—Flutningsm. Ásgeir Einarsson.

1. gr. Á sjávarsvæðinu frá Straumnesi í Ísafjarðarsýslu austur að Skagatá á takmörkum Húnavatnssýslu og Skagafjarðarsýslu má enginn, sem veiðir hákarl, hvort heldur á opnum skipum eða þilskipum á tímabilinu frá 1. nóvember til 14. apríl ár hvert sleppa í sjó hákarlasækkum eða neinum hluta þeirra, nema formaður skips álíti að lífi og skipi sje hætta búin að öðrum kosti.

2. gr. Í hvert skipti, sem skip kemur frá hákarlaveiði til lands milli Straumness og Skagatár á tímabili því, sem nefnt er í 1. gr., skal formaður samdægurs senda næsta hreppstjóra skriflegt vottorð undir eiðstilboð, um að engum hákarli hafi verið sleppt í sjó af skipi hans; en hafi svo verið gjört fyrir nauðsyn, þá skriflega skýrslu, undirskrifaða af honum og öðrum skipverjum um öll atvik, er að því lutu. Vottorð þetta eða skýrslu skal hreppstjóri

senda sýslumanni með álitinu um það, hvort ástæða sje til að rengja vottorð formanns eða skýrslu hans og skipverja.

Þyki vottorð eða skýrsla formanns á nokkurn hátt ósennileg, skal sýslumaður, svo fljótt sem verða má, prófa það mál, og, ef þörf gjörist, láta formann og háseta staðfesta skýrslu sína með eiði.

3. gr. Sýslumenn og hreppstjórar skulu hafa nákvæmt eptirlit með því, að lögum þessum sje hlýtt. Þar sem sýslunefnd þykir nauðsyn til bera, skal sýslumaður að ráði hennar nefna til gæzlumenn, er vera skulu hreppstjóra til aðstoðar við eptirlit hans, og gefur sýslumaður, einnig með ráði sýslunefndar, gæzlumönnum reglur um það, hvernig þeir skuli haga sjer í þessu tilliti.

Sýslunefnd getur veitt úr sýslusjóði hæfilega þóknun hverjum þeim hreppstjóra eða gæzlumanni, er henni þykir þess maklegur.

4. gr. Brot gegn lögum þessum varða sektum, er nemi allt að 20 kr. fyrir hverja tunnu (120 potta) hákarlslifrar, er til lands er flutt, án þess hákarl fylgi, og allt að 20 kr. fyrir vanrækt að senda vottorð eða skýrslu, sem boðið er í 2. gr.

Formaður svarar til sekta, en taka skal þær fyrir brot móti 1. gr. af aflanum, eptir sem tala rennur til.

5. gr. Sektir eptir lögum þessum renna hálfar í sveitarsjóð, þar sem skip það, er hlut á að máli, hefur uppsátur, en hálfar til hreppstjóra eða gæzlumanns þess, sem orðið hefur til að leiða brot í ljós,

6. gr. Með mál, er rísa út af broti gegn lögum þessum, skal fara sem opinber lögreglumál.

Nd.

88. Frumvarp

til laga um breytingu á afgangi þjóðjarða í Vestur-Skaptafellssýslu.—Flutningsm. Ólafur Pálsson.

Næstkomandi 3 ár, 1886, 1887 og 1888, skulu eptirgjöld og kúgildaleigur þeirra þjóðjarða í Vestur-Skaptafellssýslu, er orðið hafa fyrir skemmdum af völdum náttúrunnar, færðar niður til helminga.

Nd.

89. Viðaukatillaga

við frv. til laga um löggilding nýrra verzlunarstaða (34).—Flutningsm. Jón Sigurðsson.

4. Á Svalbarðseyri við Eyjafjörð.

I d.

90. Breytingaratkvæði.

við frv. til laga um löggilding nýrra verzlunarstaða.—Flutningsm. Th. Thorsteinson.

Tölulíður 2. falli burt; fyrir framan orðin »við Vogavík« komi 2 fyrir 3.

Nd.

91. Lagafrumvarp

um breytingu á 1.—3. gr. (sbr. 4. gr.) laga 15. okt. 1875 um vegina á Íslandi.—Flutningsm. Arnþjófur Ólafsson og Þórarinn Böðvarsson.

- Öllum vegum hjer á landi skal skipt í þjóðvegi og hjeradsvegi. Þjóðvegir skiptast í aðalpóstvegi og aukapóstvegi, en hjeradsvegir í sýsluvegi og hreppavegi.
- Landshöfðingi ákveður eptir tillögum amtsráðs eða amtsráða, hverjir vegir vera skuli aðalpóstvegir og hverjir aukapóstvegir, að svo miklu leyti, sem það er eigi þegar fast-ráðið.

3. Fje það, er með þarf til vegabóta á aðalþóstvegum, greiðist úr landsjóði, en til vegabóta á aukapósthvegum til móts við sýsluvegasjóði. Í fjárlögum skal jafnan tiltaka upphæð þessa fjár um fjárhagstímabilið. Síðan gjörir landshöfðingi, eptir tillögum amtsráðs eða amtsráða, nauðsynlegar ráðstafanir til þess, að fjenu verði varið sem haganlegast orðið getur.

Nd.

92. Frumvarp

til laga um afnám fyrirmæla í opnu brjefi 22. marz 1855 um selaskot á Breiðafirði (35). — Eptir 3. umr. í Ed.

Opið brjef 22. marz 1855 um selaskot á Breiðafirði er hjer með úr lögum numið.

Ed.

93. Breytingartillaga

við frumv. til laga um breyting á lögum frá 17. marz 1882 um friðun fugla og hreindýra (47). — Frá Sighv. Árnasyni.

1. á eptir »fiskiendur« bætist inn í »hrafnsendur»,
2. í staðinn fyrir »Lundi og fýlungi — 20. ágúst» komi: »Lundi skal friðaður frá 1. marz til 20. júní, og fýlungi frá 1. marz til 20. ágúst»,
3. á eptir »máfar«, bætist inn í: »veiðibjöllur, skarfur».

Ed.

94. Breytingartillögur

við frv. til laga um stofnun borgaralegs hjónabands o. s. frv. frumvarp nefndarinnar (67). — Frá Hallgr. Sveinssyni, Magnúsi Stephensen, L. E. Sveinbjörnsson.

1. Fyrirsögnin orðist þannig: Frumv. til laga um stofnun borgaralegs hjónabands, þegar hjónaefnin, annað eða bæði, eru utan þjóðkirkju, og um trúarfræðslu barna, þegar eins er um foreldra þeirra.
2. Við 1. gr. Í staðinn fyrir: »hjón saman», komi: þau hjón saman, er annað eða bæði eru utan þjóðkirkju.
3. Við 2. gr. orðin: »ef þau í nokkru eru», falli burt.
4. Við 3. gr. Í stað: »prestakalli því», komi: sókn þeirri.
Í stað: »ef hjónin eigi», komi: sjeu hjónaefnin eigi.
5. Við 5. gr. Í stað: »8 dagar eru liðnir», komi: vika er liðin. Í stað: »gjörðabók prestakallsins» komi: prestspjónustubókina.
6. Við 7. gr. á eptir: »sömu trú og annað þeirra», bætist inn: og viðurkenndur er að landslögum.
7. — — — Í stað: »segja skal sóknarpresti brúðurinnar frá vígslunni», komi: senda skal sóknarpresti brúðarinnar skýrslu um vígsluna.
8. — — — Í stað: »gjörðabók», komi: prestspjónustubók.
9. Við 10. gr. Í stað: »eru ekki tekin», komi: eiga ekki að takast.
10. — — — Í stað: »þeirra og nöfnum», komi: þeirra, og frá nöfnum þeirra.
11. — — — Í stað: »gjörðabók prestakallsins», komi: prestspjónustubókina.

Nd.

95. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um nám yfirsetukvenna (58). — Frá Þórarni Böðvarssyni.
Í stað: „yfirsetukonum — — — ef landlæknir tekur gilt“.

Komi: Heimilt er hverri konu, er nema vill yfirsetukvennafræði, að nema hana hjá hjeraðslækninum í því umdæmi, sem hún er í, en áður en hún verð-

ur skipuð í nokkru umdæmi fyrir utan Reykjavík, verður hún að ganga undir próf hjá læknum í Reykjavík, og sýna skírteini um það.

Ed.

96. Frumvarp

til laga um skipun nefndar til að ræða kirkjumál.—Flutningsm. B. Kristjánsson.

1. gr. Nefnd manna skal koma saman í Reykjavík sumarið 1886 til að ræða og gjöra uppástungur um endurbætur á stjórn þjóðkirkjunnar, lögum og fjemálum hennar.

2. gr. Í nefnd þessari skulu eiga sæti 9 menn, og skulu 8 þeirra vera kosnir af öllum hjeraðsnefndum í landinu þannig, að hjeraðsnefndir í hverjum fjórðungi kjósa 2 menn, annan andlegrar stjettar, en hinn meðal leikmanna. Hinn 9. skal vera biskup þjóðkirkjunnar og sje hann formaður nefndarinnar. Þeir einir geta átt sæti í nefndinni, sem eru kjörgengir til alþingis.

3. gr. Nefndarmenn skal kjósa á auka-hjeraðsfundum, er haldnir sjeu í prófastsdæmi hverju í maímánuði 1886. Fer kosningin fram á þann hátt, að hver hjeraðsnefndarmaður, sem á fundi er, kys 2 menn í nefndina. Þá kosningum er lokið sendir hver prófastur stiptyfirvöldunum endurrit af kosningargjörðinni, og skulu þau telja saman atkvæði öll í hverjum fjórðungi, og er sá andlegrar stjettar maður og leikmaður, sem flest atkvæði hafa fengið og kjörgengir eru, eptir 2. gr. kosnir í nefndina. Hlutkesti ræður, ef 2 eða fleiri hafa jafn mörg atkvæði. Að því búnu senda stiptyfirvöldin landshöfðingja skýrslur um kosningarnar; en hann kveður nefndarmenn til fundar.

4. gr. Nefndarmenn fá sömu fæðispeninga sem alþingismenn; og ferðakostnað eptir reikningi, sem landshöfðingi úrskurðar. Greiðist tje þetta sem og annar kostnaður við fundarhaldið úr landssjóði.

Nd.

97. Breytingartillaga

við þingsályktun(artillögu) um Spánarsamning (46). Frá Þorsteini Jónssyni.

Í staðinn fyrir: »Alþingi skorar« komi: »Neðri deild alþingis skorar«.

Nd.

98. Nefndarálit

í málinu um friðun hvala (stjórnarfrv. bls. 41).

Eptir að nefndin hefur á nokkrum fundum rætt þetta mál, hefur hún komið að þeirri niðurstöðu, að ástæða sje til, að frv. stjórnarinnar sje breytt í þá stefnu, sem frv. alþingis 1883 um friðun hvala fór fram á.

Hinn hæstv. landshöfðingi hefur látið nefndinni í tje 3 skjöl málinu til upplýsingar, eitt frá G. O. Sars, prófessor í Kristjaníu, annað frá O. Hammer, undirforingja, og þriðja frá Árna Thorsteinsson, landfógeta. Allir þessir menn láta þá skoðun sína í ljósi, að sildin gangi upp að landi og inn á firði eptir eðli sínu, ýmist til að elta átu eða til að hrygna; en ekki af því, að hvalir reki hana upp að landi. Sje það þess vegna skaðlaust, hvað síldarveiðarnar snertir, þó að hvalirnir sjeu drepnir.

Nefndin hefur sömu skoðun um fyrra atriðið; en aptur á móti getur hún eigi fallið á þá skoðun, að standa megi á sama fyrir síldarveiðamenn og landsmenn yfir höfuð, hvort hvöllum sje eytt hjer við land eða eigi. Þó að hvalirnir sjeu eigi aðalorsökin til þess, að sildin gengur að landinu og inn á firðina, þá er það svo margreynt, að þó að síld sje komin inn á firði, þá heldur hún sig jafnaðarlega svo dreift og djúpt, að hún næst ekki með fyrirdrætti. En þegar

hvalir koma inn á firðina, reka þeir síldina í þjettar torfur, og hrekja þær að landi, svo hægt verður að loka síldina inni með nótum upp við fjöruna.

Landsmenn vantar bæði fje og kunnáttu til að veiða hvali, og er ekki annað sýnt, en að svo búið muni standa í mörg ár enn þá. Þess vegna verður það eigi skerðing á atvinnufrelsi og hagsvon landsmanna, þó að hvalir verði friðaðir hjer við land helming ársins, heldur manna, sem ef til vill að nafninu til eru búsettir hjer nokkur ár, en flytja arðinn annaðhvort jafnóðum út úr landinu, eða þá þegar þeir fara alfarnir burt.

Í hörðum árum og ísalögum hefur opt orðið mikil björg fyrir heilar sveitir að hvalrekum. Ef hvalirnir hjer við land væru flestir drepnir eða fældir burt, þá kæmu slík höpp sjaldan fyrir; en slíkt mætti telja stóran skaða fyrir landið.

Viðkoma af hvölum er mjög lítil, svo hætt er við að þeir fækki og fælist burt á stuttum tíma, ef margir stunda veiðina. Það er því álit nefndarinnar, að óhindrað hvaladráp hjer við land yrði að eins til ágóða útlendum auðmönnum, sem hefðu yfirskin búsetu hjer, en landsmönnum yrði það á margan hátt til stórskaða, þar sem hvalirnir fækka, og landsmenn geta sýnilega ekki tekið þátt í veiðunum, en ágóðinn flyzt burt úr landinu.

Í frv. þingsins 1883 var friðunartíminn settur 8 mánuðir, en nefndinni virðist nægilegt að friða hvalina fyrir skotum helming ársins, þó að því viðbættu, að ekki mætti á nokkrum tíma ársskjóta hvali inn á fjörðum, þegar síldarveiði fer þar fram.

Þó að það sje sjálfsagt, að þinginu 1883 hafi ekki komið til hugar, að semja lög fyrir stærra svæði, en löggjafarvald þess nær yfir, þá virðist nefndinni ekkert á móti því, að tekið sje fram, að hvalirnir sjeu að eins friðaðir í landhelgi.

Eptir framansögðu leyfir nefndin sjer að ráða hinni háttvirtu neðri deild til eptirfylgjandi breytinga:

1. Að í staðinn fyrir fyrirsögn frumvarpsins komi:
„Frumvarp til laga um friðun hvala“.
2. Í staðinn fyrir 1. gr., komi þessi:
„1. gr. Á engum tíma árs má skjóta hvali inn á fjörðum, meðan síldarveiði fer þar fram. Og í landhelgi skulu allir hvalir friðaðir, nema hnýsur og höfrungar, fyrir alls kynsskotum á tímabilinu frá 1. maí til 1. nóvember ár hvert. Þó má veiða hvali á þessu tímabili, sjeu þeir eigi skotnir, svo sem með því, að reka þá á land, eða ráða þeim bana með handskutlum eða lagjárnnum“.
3. Ný grein komi inn, sem verði:
„2. gr. Finnist kúla eða járn með þinglýstu marki í hval, sem finnst dauður á floti, eða kemur á reka, þá skal skotmaður engan hlut fá úr þeim hval, nema hann sanni, að hvalurinn sje ekki skotinn ólöglega, eptir fyrir mælum þessara laga“.
4. Í staðinn fyrir 2. gr. komi svo látandi:
„3. gr. Brot gegn lögum þessum varða sektum til landsjóðs frá 400 til 2000 kr. Auk þess skal veiðifang, ef nokkuð er, gjört upptækt. og andvirði falla til landssjóð“.

5. Í staðinn fyrir 3. gr. komi svo hljóðandi:

„4. gr. Mál um brot gegn lögum þessum skal farið með sem opinber lög-reglumál.

Tryggvi Gunnarsson,
formaður.

B. Sveinsson,
framsögumaður.

Þórður Magnússon.

Ed.

99. Þingsályktunartillaga

um Spánarsamning. Eptir eina umr. í Nd.

Alþingi skorar á ráðherra Islands, að hann gjöri það, er í hans valdi stendur til þess, að haganlegur samningur sem fyrst komist á við Spán um toll af þar inn fluttum íslenskum saltfiski.

Nd.

100. Frumvarp

til laga um farmgjald skipa.—Flutningsm.: B. Sveinsson.

1. gr. Af öllum skipum, sem frá útlöndum koma, og ætluð eru til að flytja vörur eða farþegja til landsins eða frá því, þar á meðal fiskiskipum, sem flytja út afla sinn, skal greiða 1 krónu af smálest hverri (ton) í lestarrúmi skipsins. Nú flytur skip póst, og skal þá dregið 1 smálestarrúm frá lestarrúmi skipsins, nema sannað sje, að póstsendingar nemi meiru rúmi í skipinu, því þá skal það rúm og frá draga.

2. gr. Gjald þetta skal skipstjóri greiða sýslumanni, bæjarfógeta eða umboðsmanni þeirra, þeim er rita skal á skjöl skipsins á höfn þeirri, er skipið kemur fyrst á. Komi skipið á fleiri hafnir í sömu ferð, skal enga borgun greiða fyrir áteiknun skipaskjalanna, en bera skulu þau með sjer, að gjaldið hafi verið greitt. Gjaldið rennur í landssjóð að frádregnum 2 af hundraði til gjaldheimtumanns.

3. gr. Brot gegn lögum þessum varða sektum, er nemi fimmföldu gjaldi því, er greiðast átti. Mál, er út af slíkum brotum rísa, skulu rekin sem opinber lögreglumál.

4. gr. Lög þessi öðlast gildi 1. jan. 1885, og frá sama tíma skulu úr lögum numin ákvæði þau í 62. gr. aukatekjureglugjörðar 10. sept. 1830, er til slíkra skipa náðu.

Nd.

101. Frumvarp

til laga um breytingu á 1. gr. í lögum 27. febr. 1880 um skipun prestakalla (bls. 49 og 64).—Eptir 3. umr. í Ed.

1. gr. Melstaðarbrauð í Húnavatns prófastsdæmi tekur yfir Melstaðar og Kirkjuhvammssóknir. Frá brauði þessu greiðast 350 kr. í landssjóð.

2. gr. Staðarbakkabrauð í sama prófastsdæmi tekur yfir Staðarbakka og Núps sóknir.

3. gr. Prestsbakkabrauð í Stranda prófastsdæmi tekur yfir Prestsbakkasókn og Staðarsókn í Hrútafirði. Til brauðs þessa liggja en fremur bæirnir Guðlaugsvík, Kolbeinsá, Heydalur og Skálholtsvík, er áður hafa heyrt Óspakseyrarsókn til. Kirkjugjöld af hinum 4 fyrnefndu bæjum greiðast ár hvert úr sjóði Prestsbakkakirkju í sjóð Óspakseyrarkirkju. Frá þessu brauði greiðast 200 kr.

4. gr. Tröllatungubrauð í Stranda prófastsdæmi tekur yfir Tröllatungu, Fells og Óspakseyrar sóknir að undanteknum bæjum þeim, er áður er um getið í 3. grein. Prestssetrið skal vera á Felli í Kollafrði eða einhversstaðar í miðju brauði. Brauðið heldur 200 kr. uppbót þeirri, er því var lögð með lögum 27. febr. 1880.

5. gr. Grenjaðarstaðabrauð í Suður-Þingeyjarprófastsdæmi tekur yfir hina núverandi Grenjaðarstaðasókn og Nessókn. Hin núverandi Múlasókn skal sameinast við Grenjað-

arstaðasókn. Frá þessu brauði greiðast 1200 kr. Gjald þetta skal greiða með fasteignum eða afgjaldi fasteigna, og þar sem því verður eigi viðkomið í peningum (sbr. lög 27. febr. 1880, 3. gr.).

6. gr. Árgjald það, 400 kr., er með lögum 27 febr. 1880 er ákveðið að greiða skuli af Laufássbrauði í Suður-Þingeyjarprófastsdæmi skal af numið meðan núverandi prestur hefur veitingu fyrir brauðinu, ef prestssetrið Laufás missir við landamerkjadóm svo kallaðan Neshólma.

7. gr. Landshöfðinginn sjer um að breytingar þær á brauðum þeim, sem um er rætt í lögum þessum, komist á svo fljótt sem auðið er, og að minnsta kosti þá er brauðin losna.

Nd. 102. Viðauka og breytingar-tillögur

við frv. til laga um prentsmiðjur (30).—Frá Jóni Ólafssyni, Ben. Sveinssyni, Þorkeli Bjarnasyni, Jóni Jónssyni, Halldóri Friðrikssyni og Þorv. Kjerulf.

1. Við 1. gr.: Á eftir orðunum: »og reka prentið« bætist við: »enda fullnægi hann skilyrðum þeim, er til þess þurfa að verða kaupstaðarborgari, og leysi borgarabréf, ef hann hefur það eigi áður á þeim stað«.
2. Við 2. gr.: Á eftir: »tvö eintök« bætist við: »og amtsbókasöfnunum á Akureyri og Stykkishólmi sitt eintakið hvoru«.
3. Á eftir: »smátt eða stórt«, komi: »svo og hinni konunglegu bókhlóðu í Kaupmannahöfn 2 eintök, er annað sje á skrifpappír, og háskólabókasafninu 1 eintak«.
4. Í stað: »Skal það sent« komi: »Skulu þau send«.
5. Við 4. gr. Framan við: »Brot gegn« bætist: »Mál um«.

Nd. 103. Uppástunga til þingsályktunar

um umsjón og fjárhald kirkna.—Frá fjárlaganefndinni.

Alþingi skorar á landstjórnina, að leita samninga við hluta eigandi söfnuði um, að þeir samkvæmt lögum 27. febr. 1880 taki að sjer umsjón og fjárhald kirkna þeirra, er landssjóður á, og sje hverri kirkju þá látin fylgja hæfileg kirkjuporzíón — og vildi söfnuðurinn gjöra slíkan samning, þá sje lagafrumvarp um það efni lagt fyrir alþingi 1887.

Ed. 104. Frumvarp

til laga um aðflutningsgjald af kaffi, kaffirót og alls konar sykri, og um afnám ábúðarskatts, lausafjárskatts og útflutningsgjalds af fiski og lýsi, að frátekinni síld.—(Flutningsm.: Jakob Guðmundsson).

1. gr. Hjer eftir skal greiða aðflutningsgjald af vörum þeim, sem hjer eru taldar:

- a., af hverju pundi af kaffi 5 aura
- b., — — — — — kaffirót 10 aura
- c., — — — — — sykri 2 aura

Gjald þetta rennur í landsjóð.

2. gr. Á tollskrár þeim og vöruskrám, sem skip eiga að hafa með sjer samkvæmt tilskipun 15. d. aprílmánaðar 1854 og öðrum síðari lögum, skal til greint, hvað mikið af vörum þeim, sem nefndar eru í 1. gr., sje flutt með hverju skipi; þar að auki skal hver sá, sem fær þessar vörur frá útlöndum, skyldur til upp á drengskap sinn að segja til, hve mikið hann hefur meðtekið af vörum þessum með hverri ferð, og skal hann jafnskjótt greiða útflutningsgjaldið. Þó má lögreglustjóri líða fastakaupmenn um helming af aðflutningsgjaldinu til næsta nýárs, eftir að hinum gjaldskyldu vörum er upp skipað, ef kaupmaður setur fulltryggjandi veð fyrir þessum helmingi gjaldsins.

Gjaldheimtumaður fær 2 af hundraði í innheimtulaun.

3. gr. Verði nokkur uppvis að því, að hafa leynt sannleikanum í þessu efni, skal hann sæta sektum frá 200 til 2000 kr., er renna í landsjóð.

4. gr. Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1886, en frá sama tíma eru úr lögum numin lög 14. desember 1877 um skatt af ábúð og afnotum jarða og af lausafje, og lög 4. nóvember 1881 um útflutningsgjald af fiski og lýsi og fl.—Þó skulu ákvarðanir hinna síðarnefndu laga haldast, að því er viðvíkur útflutningsgjaldi af síld.

Ed.

105. Frumvarp

til laga um hluttöku safnaða í veitingu brauða (bls. 63).—Eptir 2. umræðu í Ed.

1. gr. Þegar brauð í þjóðkirkjunni losnar, tekur söfnuðurinn þátt í veitingu þess eptir reglum þeim, er nú skal greina.

2. gr. Þegar auglýst hefur verið, að prestsembætti sje laust, og hinn ákveðni umsóknfrestur er útrunninn, skal landshöfðingi, þegar fleiri en 3 hafa sótt um embættið, er allir fullnægja hinum almennu skilyrðum fyrir því, að geta haft á hendi prestsembætti í þjóðkirkjunni, með ráði biskups velja þrjá af umsækjendum til kosningar, er honum virðist hafa bezta hæfilegleika til þess að geta komið til álita við veitingu embættisins. Hafi að eins 3 slíkir umsækjendur sótt um brauð, má landshöfðingi á sama hátt velja tvo þeirra til kosningar.

3. gr. Umsóknarbrjef þau, er þannig hafa verið valin úr, og bæði umsóknarbrjefin, hafi að eins 2 sótt um embættið, sendir biskup með athugasemdum þeim, er honum virðist ástæða til að gjöra, til hlutaðeigandi prófasts, en prófastur skal sjá um, að þau verði lögð fram og liggi til sýnis í 2 vikur á einhverjum hentugum stað í prestakallinu; hann skal síðan stofna þar til fundar fyrir allt prestakallið áður aðrar 2 vikur sjeu liðnar, og skal auglýsa fund þennan, svo sem þörf gjörist. Á þessum fundi skal öllum þeim meðlimum þjóðkirkjunnar, sem búsettir eru í prestakallinu, og óspillt mannorð hafa, gefinn kostur á að greiða atkvæði um umsóknarbrjef þau, er fyrir liggja, ef þeir eru orðnir fullra 25 ára, þegar kosningin fer fram, og hafa atkvæðisrjett á safnaðafundum samkvæmt lögum 27. febr. 1880, sbr. lög 12. maí 1882.

4. gr. Kjörstjórn skal stýra kosningu; er prófastur formaður hennar, en hver sóknarnefnd í prestakallinu kys í hana 2 menn.

5. gr. Sóknarnefnd hver semur skrá yfir þá sóknarmenn, er kosningarrjett hafa eptir 3. gr., og sjer um, að skráin liggi til sýnis fulla viku á undan kjördeginum á einhverjum hentugum stað fyrir sóknarbúa; eptir þeirri skrá fer kosningin fram.

Nú kærir einhver, að sjer hafi verið sleppt úr skránni, eða að annar hafi heimildarlaust verið tekinn á skrána, og skal hann þá í seinasta lagi koma fram með kröfu sína eða mótmæli á sjálfum kjördeginum, og leggur kjörstjórnin því næst úrskurð sinn á málið, áður en gengið er til atkvæðagreiðslu.

6. gr. Sjerhver sá, er kosningarrjett hefur og vill greiða atkvæði, skal koma sjálfur á kjörfund. Atkvæðagreiðslan skal fram fara munnlega, og skulu tveir af kjörstjórunum taka við atkvæðum við kjörskrá hverja. Þegar öllum er viðstaddir eru og hafa kosningarrjett, hefur verið gefinn kostur á að greiða atkvæði og þau rituð í kjörbækurnar, skal atkvæðagreiðslunni lokið, en þó eigi fyr en klukkustund er liðin frá því kosningar hófust.

7. gr. Kjörstjórnin semur skýrslu um það, er fram hefur farið á kjörfundinum, og sendir hana ásamt kjörskránum og umsóknarbrjefunum o. fl. til landshöfðingja, þegar frestur sá er liðinn, sem ræðir um í 8. grein.

8. gr. Nú vill einhver koma fram með kæru viðvíkjandi kosningu þeirri, er fram

hefur farið, og verður hann þá að senda kærú sína skriflega til formanns kjörstjórnarinnar, áður en vika sje liðin frá því kosningin fór fram, ef henni skal nokkur gaumur gefinn, en formaður kjörstjórnarinnar skal senda landshöfðingja kærúna ásamt álitum kjörstjórnarinnar.

9. gr. Ef að minnsta kosti helmingur safnaðarmeðlima þeirra í prestakallinu, er kosningarrjett hafa, hafa tekið þátt í kosningunni, og einhver af umsækjendum hefur hlotið að minnsta kosti helming atkvæða þeirra, er greidd hafa verið, verður honum gefið veitingarbrjef af hlutaðeigandi stjórnarvaldi, hafi kosningin farið fram eptir 3.—8. gr. laga þessara, eða sjeu eigi þeir gallar á, sem eptir atvikum geti hafa haft veruleg áhrif á úrslit hennar; ella skal senda málið heim aptur til nýrrar kosningar. En verði kosning eigi gild í annað sinn, þá skal við veiting embættisins taka það tillit til þeirra óska, er hafa komið fram af hálfu safnaðarins, er álituð verður að rjett sje.

10. gr. Nú hefur laust brauð verið auglýst á venjulegan hátt, og hinn ákveðni umsóknarfrestur er útrunninn, og hafi þá ekki nema einn, er fullnægi hinum almennu skilyrðum fyrir að þjóna prestsembætti í þjóðkirkjunni, sótt um brauðið, þá skal eptir kosningarreglum laga þessara leita tillögu safnaðarins um, hvort hann heldur kjósi að brauðið verði veitt þessum eina umsækjanda, eða prestspjónusta í brauðinu verði fyrst um sinn falin á hendur nágrannapresti eða nágrannaprestum, verði því við komið, eða settur verði prestur til að þjóna brauðinu til bráðabyrgða, geti hann fengizt.

11. gr. Kostnaður við prestakosningar greiðist úr jafnaðarsjóði amtsins eptir reikningi kjörstjórnarinnar, sem amtmáður samþykkir.

12. gr. Lög þessi öðlast gildi 1. dag janúarmánaðar 1887.

Ed.

106. Breytingartillaga

við frv. til laga um verzlun lausakaupmanna annarstaðar en á löggiltum höfnum. (73)—Frá flutningsmönnum, Einari Ásmundssyni, B. Kristjánssyni og Á. Einarssyni.

Við 1. gr. a, Aftan við orðið «sýslumanni» bætist: «eða bæjarfógeta».

b, Í staðinn fyrir málsgreinina: «Fyrir slíkt leyfið». komi: «Fyrir slíkt leyfisbrjef skal gjalda 25 kr. í landssjóð, og veitir leyfisbrjefið lausakaupmanni rjett til, að verzla á skipi hvar sem hann vill við strendur landsins, en að eins hið sama ár sem leyfið er gefið».

Nd.

107. Frumvarp

til laga um löggilding nýrra verzlunarstaða (34). Eptir 2. umr. í Nd.

Löggiltir verzlunarstaðir skulu vera:

1. Á Búðaströnd í Fáskrúðsfirði við svo kölluð Wathnes-hús og út frá þeim norðanvert austan fram með fjarðarbotni.
2. Að Haukadal í Dýrafirði.
3. Við Vogavík í Gullbringusýslu.
4. Á Svalbarðseyri við Eyjafjörð.

Ed.

108. Frumvarp

til laga um breyting á lögum 17. marz 1882, um friðun fugla og hreindýra (47). — Eptir 2. umr. í Ed.

Kríur og spörfuglar allir, svo sem snjótitlingar, þúfútitlingar, máriuerlur steindelpar og þrestir skulu hvervetna friðhelgir. á hverjum tíma árs sem er. Mófuglar, svo sem spóar og lóur, skulu friðaðir frá 20. apríl til 20. júlí, og svo

er og um svani og alla fugla af andakyni, nema fiskiendur, himbrima og lóma, er á engum tíma árs skulu friðaðir. Lundi skal friðaður frá 1. marz til 20. júní og fylungi frá 1. marz til 20. ágúst, og má ekki við hafa skot eða net við veiði þeirra. Rjúpa skal friðuð frá 1. janúar til 31. júlí. Fjörufuglar, svo sem selningar, sandlóur, stelkar, rauðbrystingar, óðins og þórshonar, tildrur, tjaldar og lóuprælar skulu friðaðir frá 1. maí til 31. júlí. Þessir fuglar eru ekki friðaðir á neinum tíma árs: Hræ og gripfuglar, bjargfugl, máfar, veiðibjöllur, skarfur, gæsir og helsingjar.

Með lögum þessum er 1. gr. laga 17. marz 1882 um friðun fugla og hreindýra úr lögum numin.

Nd.

109. Viðaukatillögur

við frv. til laga um breytingu á 1. gr. í lögum 27. febr. 1880 um skipun prestakalla (101). — Flutningsm. Ólafur Pálsson.

Á eptir 4. gr. komi:

5. gr. Reynisping í Vestur-Skaptafellssýslu verði sjerstakt brauð og taki yfir Höfðabrekku og Reynissóknir: Til brauðs þessa leggist 400 kr. úr landssjóði á ári.

6. gr. Sólheimaping í Vestur-Skaptafellssýslu verði sjerstakt brauð, er nær yfir Sólheima og Dýrhóla sóknir. Til þessa brauðs leggist 400 kr. úr landssjóði á ári.

Ed.

110. Breytingartillaga

við breytingartillögur (94) við breytingartillögur nefndariunnar (67) í málinu:

•Frumvarp til laga

um

stofnun borgaralegs hjónabands og uppfærðslu barna í trúarefnum, þegar eigi hvorttveggja foreldra hafa þjóðkirkjutrú (bls. 52). — (Frá nefndinni).

Við 1. breytingartillögu: Fyrirsögnin orðist svo: •Frumvarp til laga um stofnun borgaralegs hjónabands, og uppfærðslu barna í trúarefnum, þegar eigi hvorttveggja foreldra hafa þjóðkirkjutrú.

Nd.

111. Nefndarálit

í landsreikningamálinu fyrir árin 1880 og 1881 (bls. 39).

Hin heiðraða þingdeild hefur falið oss að segja álit vort um hið fyrirbyggjandi frumvarp til laga um samþykkt á landsreikningunum fyrir 1880 og 1881. Að því, er tekjur og gjöld snertir, er frumvarp þetta allsendis samhljóða frumvarpi, er lagt var fyrir alþingi 1883, en sem þá varð eigi útrætt, og leyfum vjer oss að skýrskota til meðferðar málsins á því þingi.

I. Tekjubálkurinn.

Þessi bálkur var orðrjett samþykktur á alþingi 1883 af hverri deild fyrir sig og finnum vjer ekkert framar við hann að athuga.

II. Gjaldabálkurinn.

Töluliðirnir 2 A. og C., 3. 4. 5 A. B. og C. 6. 7. 8. 11. 12. 13. voru þá einnig samþykktir af hvorri deild fyrir sig.

Töluliður 1 var í frumvarpinu, er var samþykkt við 3. umræðu í neðri deild 1883 (Alþ. tíð. C. bls. 404) færður niður um 40 aura, er höfðu verið

borgaðir þingmanni Austur-Skaptfellinga um of, en nefndin býst við að þingið fari ekki að gjöra gangskör eptir þessu hjeðan af.

Töluliður 2 B. Í athugasemdunum við frumvarp þetta 1883 kveðst stjórnin hafa skrifað hjeraðsfógeta Böving um endurborgun á þeim 209 kr. 7 a. er henni virtust honum vera of goldnar sem settum sýslumanni í Norður-Múla-sýslu 1880; að vísu vildi Böving helst komast hjá því að endurborga þetta, en ljét sjer þó lynda að gjöra þá varakröfu, að hann fengi þar af endurgoldinn kostnað sinn við þingaferðir tjeð ár 160 kr. og þetta samþykktu báðar þingdeildirnar, og færðu því gjaldliðinn að eins niður um 49 kr. 7 a., er búist var við, að stjórnin myndi því heldur finna sjer skylt að innheimta hjá Böving, og við það virðist nefndinni mega standa.

Töluliður 9. Þareð borgun fyrir uppdrátt til dómkirkjunnar 195 kr. er innifalin í því, er landsreikningarnir fyrir 1880 og 1881 telja greitt til óvissra útgjalda, og þá einnig í umframgreiðslunni, 468 kr. 5 a., sem er veitt með aukafjárlögum 8. nóv. 1883, að viðbættum 35 kr. (sökum mislingaveiki færeyskra sjómannanna) = 503 kr. 5 a., verður að samþykkja þennan gjaldlið.

Töluliður 10 var á þinginu 1883 færður niður um 10,585 kr. 77 a. af því að lögboðin reikningsskil vantaði fyrir þessari fjárupphæð, en hún er tilgreind í landsreikningi fyrir 1881 og að nokkru leyti sundurliðuð í fylgiskjali við hann nr. 43.

Hinir mörgu reikningar Möðruvallaskólans fyrir 1880 og 1881 hafa nú smátt og smátt verið endurskoðaðir og síðan úrskurðaðir (seinast $2\frac{1}{2}$ 85), en með því að þeir hafa eigi verið sendir til landsyfirskoðunarmanna, hefur landshöfðinginn látið oss í tje til athugunar reikningana sjálfa með athugasemdum endurskoðanda, svörum hlutaðeigenda, tillögum og úrskurðum.

Af skjölum þessum má sjá, að af tjeðri fjárupphæð 10,585 kr. 77 a., sem er innifalið í þessum gjaldlið frumvarpsins 22,396 kr. 44 a., hefur landshöfðingi úrskurðað, að reikningshaldari skuli endurgjalda 39 kr. 81 e., er hann hafði borgað af skólafje fyrir lækningar og meðul handa lærisveinum skólans, en þótti eigi hafa haft lagaheimild til, og enn fremur eptirstöðvar af 4000 kr., er fyrir fram voru greiddar til að reisa leikfímishús á Möðruvöllum 79 kr. 45 a. + 4 a. = 79 kr. 49 a.

Hin fyrnefnda upphæð 39 kr. 81 e., er komin inn í landsreikninginn fyrir 1883 sbr. fylgisk. 13. við hann og hin síðarnefnda 79 kr. 49 a. er greitt í landsjóð 22. des. 1884.

Þareð nefndin finnur eigi neitt annað verulegt að athuga við reikninga þessa, leyfir hún sjer að leggja það til, að gjaldliðurinn verði samþykktur.

Samkvæmt athugasemdum við reikningslagafrumvarpið fyrir 1878 og 1879, er lagt var fyrir þingið 1881 (Alp. tíð. 1881 I. 112), er peningaforði landssjóðs við árslok 1879 talinn 75.897.04
 en með lögum um samþykkt á landsreikningunum fyrir 1878 og 1879
 var afgangurinn fyrir tjeð fjárhagstímabil ákveðinn 116,125.91
 Í stað þess að í greindu frumvarpi var hann talinn 114,054.51 = 2,071.40
 Peningaforði landssjóðs 31. des. 1879 telst því 77.968.44

Afgangurinn fyrir fjárhagstímabilið 1880 og 1881 er eptir frumvarpi stjórnarinnar	50,940.20	
en eptir tillögu nefndarinnar bætast við	49.07	50,989.27
	=	128,957.71

Þar frá dregst það, er á sama tímabili hefur verið varið til að auka viðlagasjóðinn sbr. athugasemdir við frv. til laga um samþykkt landsreikningsins fyrir árin 1880 og 1881 (Alþ.tíð. 1883 C. bls. 76) . . . 81,852.69
og er þá peningaforðinn 31. des. 1881 47,105.02

Alþingi 1883 samþykkti að bæta skyldi við tekjueptirstöðvar landssjóðs 612 kr. 88 a. (Alþ. tíð. C. bls. 357), en þar af hefur stjórnin nú tekið upp í frumvarpið að eins 486 kr. 15. a., um hinar 126 kr. 73 a., sem eru vitagjaldseptirstöðvar í Snæfellsnessýslu 18 kr. 21 a., rentur af viðlagasjóði 108 kr. og erfðagjald 52 aurar, er í athugasemdunum við frumvarpið vísað til svara landshöfðingjans upp á athuganir yfirskoðunarmanna við landsreikninginn fyrir 1882, og eptir orðum hans eigi fjárupphæðir þessar að falla burtu. Að visu getur nefndin eigi eindregið fallið á það með vitagjaldseptirstöðvarnar, en finnur þó eigi næga ástæðu til að haldið sje fram ábyrgð fyrir þær, eins og skýrt mun frá í álitsskjali hennar viðvikjandi tillögum yfirskoðunarmanna við landsreikninginn 1882 tölul. 5 sbr. tölul. 6 og 13 nr. 8.

Að svo mæltu leyfir nefndin sjer að leggja það til:

1. II. 2. B Dómgæzla og lögreglumál:

Í staðinn fyrir: 157,308 kr. 97 a.

Komi 157,259 — 90 —

2. II. 14. Afgangur:

Í staðinn fyrir: 50.940 — 20 =

Komi: 50.989 — 27 —

3. Á milli eigna viðlagasjóðs og tekjueptirstöðva sje sett:

Peningaforði landssjóðs 31. des. 1881: 47,105.02.

4. Að frumvarpið með þessum breytingum verði samþykkt.

Alþingi 15. júlí 1885.

E. Kúld,
formaður.

G. E. Briem,
framsögumaður.

E. Egilsson,
skrifari.

Nd.

112. Breytingartillaga

við lagafrumvarp um útflutningstoll á landvarningi og um afnám ábúðar- og lausafjárskatts (27).—Frá Þorsteini Jónssyni.

Við 2. gr.

2. tölul. í staðinn fyrir „1 eyrir“ komi: 2 aurar.

3. — í staðinn fyrir „1 eyrir“ komi: 2 aurar.

7. — í staðinn fyrir „20 aurar“ komi: 25 aurar.

Nd.

113. Breytingartillaga

við tillögu til þingsályktunar, um að mæld verði uppsigling á Hvammsfjörð (81). — Frá Eiríki Briem, Gunnlaugi E. Briem, Tr. Gunnarssyni, og Þorv. Kjerúlf.

Alþingi skorar á ráðherra Íslands, að hlutast til um, að mældur verði Húnaflói og

Hvammstjórður, sjerstaklega með tilliti til hafnarstæða þeirra, er vera kynni á þessum stöðum, svo sem við Borðeyri, Vestliðaeyri og Búðardal.

Nd.

114. Nefndarálit

í málinu um sölu nokkurra þjóðjarða (stjórn.frv. bls. 66).

Hin heiðraða neðri deild alþingis hefur kosið oss undirskrifaða í nefnd, til að athuga frumvarp það til laga um sölu á tveimur þjóðjörðum, sem af hendi stjórnarinnar hefur verið lagt fyrir alþingi; vjer höfum og fengið til meðferðar og álita bónarbrjef frá ábúendum á 15 öðrum þjóðjörðum, og leyfum oss nú, eptir að vjer vandlega höfum yfir farið allar skýrslur og álitsskjöl þessa máls, að kveða upp álit vort um það á þessa leið.

Eins og áður er á vikið, eru þjóðjarðir þær, sem að þessu sinni hafa verið falaðar til kaups, 17 að tölu; af þeim er ein þeirra, jörðin Vík í Dyrhólahreppi, þegar tekin upp í lög frá 8. nóvbr. 1883, og stjórninni veitt heimild til að selja hana fyrir 7,370 kr., en núverandi ábúandi jarðar þessarar hefur boðizt til að kaupa hana fyrir 6,000 kr., sem er talsvert hærra verð, en verðlag það, er hlutaðeigandi umboðsmaður og sýslunefnd nú hafa sett á jörð þessa. — Þá er og í tölu hinna umræddu þjóðjarða $\frac{1}{3}$ jarðarinnar Hruna í Leiðvallarhreppi, sem öll er þjóðeign, að dýrleika 10,7 hndr.

Oss þykir ekki hlýða að taka fyrgreinda jörð, Vík, upp í nýtt lagaboð um sölu þjóðjarða, áður en heimildin fyrir sölu jarðar þessarar samkvæmt 4. gr. laganna frá 8. nóvbr. 1883 er úr gildi gengin; vjer getum heldur ekki álitid það hagfelt eða ráðlegt, að gefa ábúendum á þjóðeignum kost á að kaupa þau ábyli sín, sem að eins nema nokkrum hluta jarðarinnar, og verðum vjer því að svo vöxnu máli að ráða hinni heiðruðu neðri deild frá að samþykkja sölu jarða þessara; en hins vegar leggjum vjer það til, að stjórnninni verði veitt lögheimild til að selja hinar aðrar 15 þjóðjarðir, er hjer ræðir um. Hvað upphæð kaupverðsins snertir, þá hefur oss eptir atvikum þótt tiltækilegast að fylgja þeirri reglu, sem stjórnin og alþingi fylgdi árið 1883 og sem stjórnin hefur nú fylgt í frumvarpi sínu, að taka hæsta matsverðið á jörðinni; höfum vjer því síður hikað oss við þetta, sem allvíðast er næsta litill munur á matsverði umboðsmanns og sýslunefndar, enda þykir oss það mestu skipta í máli þessu, að kaupendur þjóðjarða sæti svo aðgengilegum og vægum söluskilmálum, sem framast er kostur á, og því er það, að vjer eindregið verðum að fallast á þá ákvörðun frumvarpsins, að ákvæðunum í 2. og 3. gr. laganna frá 8. nóv. 1883 sje haldið óbreyttum við sölu þjóðjarða þeirra, er hjer ræðir um, en vjer viljum einnig taka upp í frumvarpið tímatakmarkið í 4. gr. laga þessara fyrir söluheimildinni, og að ábúendunum einum sje gefinn kostur á að kaupa jarðirnar.

Vjer leyfum oss því að ráða hinni háttvirtu neðri deild alþingis til að samþykkja eptirfylgjandi breytingar og viðauka við áðurnefnt frumvarp.

1. Fyrir framan orðin: »Ráðgjafanum fyrir Íslandi« komi: »1. gr.«
2. Fyrir aptan orðin: »heimild til að selja« komi sem niðurlag 1. greinar frumvarpsins: »ábúendunum eptirfylgjandi þjóðjarðir fyrir það andvirði, sem að minnsta kosti nemur þeirri upphæð, er tilfærð er við hverja þeirra:

1. Böggversstaði í Vallnahreppi, ásamt hjáleigunni Árgerði	fyrir 6,500 kr.
2. Árgerðarstaðasel í Skriðuhreppi	— 900 —
3. Hrísa í Húnavatnssýslu	— 2,500 —
4. Brekku í sömu sýslu	— 3,800 —
5. Akur í sömu sýslu	— 3,000 —
6. Skinnastaði í sömu sýslu	— 2,250 —

7. Húnstaði í sömu sýslu	—	2,000	—
8. Hæli í sömu sýslu	—	1,950	—
9. Hafragil í Skagafjarðarsýslu	—	2,500	—
10. Skíðastaði í sömu sýslu	—	5,000	—
11. Hafsteinsstaði í sömu sýslu	—	2,800	—
12. Veðramót í sömu sýslu	—	5,000	—
13. Svínadal í Leiðvallarhreppi	—	1,350	—
14. Gröf í sama hreppi	—	1,200	—
15. Brekku í Rosmhvalaneshreppi	—	1,400	—
3. Setning frumvarpsins: »Þjóðjarðir þær—8. nóvbr. 1883.« falli burt, en í hennar stað komi sem frv. 2. gr.: »2. gr. Um sölu þessa skal farið eptir ákvæðum þeim, er gjörð eru í 2. og 3. gr. í lögum 8. nóvbr. 1883«.
4. Aptan við frumvarpið bætist svo látandi ný grein, sem verður frumvarpsins 3. gr.: »3. gr. Heimild sú, sem veitt er til sölu þessarar, gildir að eins til 31. desember 1890«.

Á alþingi 17. júlí 1885.

Þórarinn Böðvarsson, Jón Sigurðsson. Lárus Blöndal,
formaður og framsögumaður. skrifari.

Ed.

115. Frumvarp

til laga um stofnun borgaralegs hjónabands, og um uppfræðslu barna í trúarefnum, þegar eigi hvorttveggja foreldra hafa þjóðkirkjutrú (67).—Eptir 2. umr. í Ed.

1. gr. Rjett er að veraldlegir valdsmenn gefi hjón saman, og hefur slíkt hjónaband fulla löghelgi, þótt kirkjuleg vígsla eigi komi til.

2. gr. Hjónaefni þau, er ganga vilja í borgaralegt hjónaband, riti bæjarfógeta eða sýslumanni í því lögsagnarumdæmi, er þau vilja láta sig gefa saman í, bónarbrjef um, að hann gefi þau í hjónaband. Skulu þau þá skýra honum frá því, hverrar trúar þau sjeu og í hverju trúfjelagi, ef þau í nokkru eru.

3. gr. Nú hefur bæjarfógeti eða sýslumaður verið beðinn um, að gefa hjón saman, og skal hann láta birta það á kirkjufundi í prestakalli því, er brúðurin er til heimilis í, þrem vikum áður, en hjónin eru saman gefin. Birtingin verður ógild, ef hjónin eigi eru saman gefin hinar næstu 12 vikur. Vilji nokkur hefja lögbann gegn hjónabandinu, skal segja til þess valdsmanni lögsagnarumdæmis þess, sem brúðurin á heima í.

4. gr. Áður en valdsmaður gefur hjón saman, ber honum að hafa fengið fulla viss um, að birting sú, sem lögboðin er í 3. grein, hafi farið fram, og að ekkert lögbann sje gjört; svo skal hann og gæta þess, að engir meinbugir sje á hjónabandinu, er því geti aptrað.

5. gr. Hjónaefni skulu koma til brúðkaupsstefnu á ákveðnum degi og stundu. Skal valdsmaður þá fyrst brýna fyrir þeim pýðingu hjónabandsins, því næst tekur hann á móti játningu þeirra um, að þau vilji hjón verða, og lýsir loksins yfir því, að þau sjeu gefin saman í löglegt og í borgaralegu tilliti í fullgilt hjónaband. Stjórnarráð Íslands setur reglur fyrir athöfn þessari, og skal hún fram fara í heyranda hljóði og í viðurvist tveggja tilkvaddra votta. Bæjarfógeti eða sýslumaður skal rita í bók, sem til þess er ætluð, allt það, er nokkru má varða, að því er til hjónabandsins kemur, og fái hjónunum eptirrit þess, staðfest með nafni sinu og embættisinsigli, til sannindamerkis um, að þau sjeu að lögum hjón orðin. Svo skal og valdsmaður, áður en 8 dagar eru liðnir, senda annað eptirrit presti sóknar þeirrar, er brúðurin átti heima í, áður en hún gíptist, og ritar hann þá skýrslu um hjónabandið í gjörðabók prestakallsins.

6. gr. Borgun fyrir birtingu þá, sem 3. grein getur, og vottorð um hana greiðist eptir

lögum 13. janúar 1882, 4. gr.; en fyrir gjörð þá, sem 5. grein tilskilur og fyrir eptirrit úr gjörðabókinni, skal gjalda 6 álnir, er renni í landssjóð. Nú þarf valdsmaður að takast ferð á hendur, til að gefa hjón saman, og skal þá greiða honum dagpeninga og farareyri, slíkan sem aukatekjureglugjörð 10. september 1830 tilskilur í 15. og 16. gr.

7. gr. Nú kjósa hjónaefni þau, sem ekki eru bæði þjóðkirkjutrúar, vígslu, og er hjónaband þeirra lögmætt, ef prestur, sem hefur sömu trú og annað þeirra, eða einhver sóknarprestur þjóðkirkjunnar, vígir þau í hjónaband; en segja skal sóknarpresti brúðarinnar frá vígslunni, ef það eigi er hann, sem hefur gefið þau saman, svo hann geti gjört við það athugasemd í gjörðabók sína. Við stofnun hjónabanda þessara skal gæta ákvæða laganna um kirkjulega vígslu.

8. gr. Ekki má gefa saman í hjónaband hjónaefni þau, sem ekki eru bæði þjóðkirkjutrúar, nema þau hafi skýrt embættismanni þeim, sem á að gefa þau saman í hjónaband, frá því, í hverjum trúbrögðum börn þau, er þau eiga saman, skuli uppfræða. Þessa yfirlýsingu skal rita í gjörðabækur þær, er fyr greinir. Þó má breyta slíkri ákvörðun, ef þeim hjónum semur um, eða eptir ráðstöfun annars þeirra, ef hitt er látið, eða hefur misst forráð fyrir börnunum, og landshöfðingi samþykkir. Ekki má uppfræða börn í öðrum trúbrögðum en þeim, er annaðhvort foreldra hefur, eða að öðrum kosti í trú þjóðkirkjunnar.

9. gr. Nú höfðu bæði foreldri þjóðkirkjutrú, er þau gengu að eigast, og hafa því engan samning gjört sín á milli um trúfræðslu barna sinna, og er þá hvoru þeirra rjett að krefjast þess, að börnin alist upp í trúfræði þjóðkirkjunnar. Þó er rjett að börnin alist upp í trú þeirri, er annað foreldra hefur síðar tekið, sje þau bæði á það sátt. Nú kastar annað hjóna þjóðkirkjutrú og tekur aðra trú, en hitt er látið, eða hefur misst forráð fyrir börnum sínum, og er þá heimilt, að þau uppalist í trú þess, sem á lífi er, ef landshöfðingi samþykkir.

10. gr. Foreldri barna þeirra, sem ekki eiga að uppalast í þjóðkirkjunni, og þess vegna ekki eru tekin inn í hana með skírninni, skulu tafarlaust skýra sóknarprestinum frá fæðingu þeirra og nöfnum áður en 12 vikur eru liðnar frá því, er þau fæddust, svo hann geti ritað hvorttveggja þetta í gjörðabók prestakallsins. Vottorð um nafngjafir þessar komi í staðinn fyrir skírnarvottorð. Brot gegn ákvæðum greinar þessarar varða 1—20 króna sekt, er rennur í fátækra sjóð.

11. gr. Fjórtán ára aldur barna, þeirra er ekki játa þjóðkirkjutrú, jafngildir fermingu að því, er til borgaralegra rjettinda kemur. Rjett er að börn, þau er ekki skulu uppalast í evangelísk-lúterskum trúbrögðum, sjeu undanþegin fræðslu í þeim í alþjóðlegum skólum.

12. gr. Sættatilaun milli hjóna af hálfu hinnar andlegu stjettar, sem tilskipun 18. október 1811 (sbr. tilsk. 30. apríl 1824, 18. gr.) tilskilur, fellur niður, ef hjón lýsa því yfir við valdsmann, að þau játi ekki bæði þjóðkirkjutrú.

Ed.

116. Breytingaratkvæði

við frv. til laga um helgi lands fyrir ágangi af skepnum (71).—Frá nefndinni.

1. gr. Í stað: „eigandi eigi á sök á því“ komi: eiganda eigi verður það gefið að sök.

2. gr. Í stað: „sá eigi sök á, er fjenað á“ komi: sök verði gefin þeim, er fjenað á.

4. Í stað: „uslafje þessu“ komi: uslafjenað þenna.

Ed.

117. Breytingartillögur

við frumvarp til laga, er banna niðurskurð hákarls í sjó milli Straumness og Skagatár á tímabilinu frá 15. október til 15. apríl (87).—Frá Ásgeiri Einarssyni.

1. 1. gr. frumvarpsins orðist þannig: Á sjávarsvæðinu 4 vikur eptir hádegislínu í norður frá Hælavíkurbjargi (Heljarvíkurbjargi) í Ísafjarðarsýslu og austur að Skagatá á takmörkum Húnavatnssýslu og Skagafjarðarsýslu, má enginn, sem veiðir hákarl fyrir innan þessi takmörk, hvort heldur á opnum skipum eða þilskipum, á tímabilinu frá 1. nóvember til 14. apríl ár hvert, sleppa í sjó hákarlaskrokkum eða neinum hluta þeirra, nema formaður skips álíti, að lífi og skipi sje hættu búin að öðrum kosti.

2. Fyrirsögn frumvarpsins orðist þannig: Frumvarp til laga, er banni niðurskurð hákarls í sjó milli hádegislínu norður frá Hælavíkurbjargi og Skagatár á tímabilinu frá 1. nóvember til 14. apríl.

Ed.

118. Frumvarp

til laga um prentsmiðjur (30).—Eptir 3 umr. í Nd.

1. gr. Í kaupstöðum og þeim verzlunarstöðum, er lögreglustjóri er búsettur á, er heimilt hverjum þeim, sem er fjár síns fullráði og hefur óflekkað mannorð, að setja prentsmiðju og reka prentið, enda fullnægi hann skilyrðum þeim, er til þess þurfa að verða kaupstaðarborgari, og leysi borgarabréf, ef hann hefur það eigi áður á þeim stað. Utan kaupstaða þessara og verzlunarstaða þarf leyfi landshöfðingja til þessa, en það veitist ókeypis. Brot gegn þessu varða sektum frá 25 til 500 kr.

2. gr. Allar prentsmiðjur, þær er nú eru eða síðar kunna stofnaðar að verða í landi hjer, eru skyldar til að láta landsbókasafninu ókeypis í tje tvö eintök og amtsbókasöfnunum á Akureyri og Stykkishólmi sitt eintakið hvoru af hverju því, sem þar er prentað, hvort heldur er smátt eða stórt, svo og hinni konunglegu bókhlöðu í Kaupmannahöfn 2 eintök, er annað sje á skrifpappír, og háskólabókasafninu 1 eintak. Skulu þau send landshöfðingja við fyrsta tækifæri, er fellur, tvisvar á ári í júní og í september mánuðum. Sje þetta vanrækt, varðar sektum eptir atvikum, eigi minni en þreföldu verði þess, sem undan er dregið. Þó má landshöfðingi leyfa að sektir falli niður að öllu eða nokkru, ef bætt er úr vanræktinni, þegar áminnt er um það.

3. gr. Prentsmiðju, sem ólöglega er niðursett, má lögreglustjóri loka, og, ef þörf gjörist, leggja lögald á öll tæki hennar.

4. gr. Eigandi prentsmiðju ber ábyrgð á brotum gegn lögum þessum. Sje óvíst hver eigandi er, eða sje hann fjarverandi, ber sá ábyrgðina, er hefur verkstjórn prentsmiðjunnar á hendu.

Mál um brot gegn lögum þessum skulu rekin sem almenn lögreglumál.

Eldri ákvarðanir, er koma í bága við lög þessi, eru numdar úr lögum.

Ed.

119. Tillaga

til þingsályktunar, um að mæld verði uppsigling á Hvammsfjörð (81).—Eptir eina umr. í Nd.

Alþingi skorar á ráðherra Íslands, að hlutast til um, að mældur verði Húnaflói og Hvammsfjörður, sjerstaklega með tilliti til hafnarstaða þeirra, er vera kynni á þessum stöðum, svo sem við Borðeyri, Vestlíðaeyri og Búðardal.

Ed.

120. Nefndarálit

um frumv. til laga um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar (bls. 101).

Hin heiðraða efri deild alþingis hefur kosið oss, sem hjer ritum nöfn vor undir, í nefnd, til að fhuga og segja álit vort um ofan nefnt stjórnarfrumvarp, og skulum vjer nú eptir nákvæma rannsókn á frumvarpinu láta uppi álit vort um það.

Með skírskotun til þess, sem fram er tekið í athugasemdum stjórnarinnar við frumv. þetta, um nauðsyn á nákvæmari lagaþyrirmælum um lögtak og með tilliti til þeirrar óvissu, sem átt hefur sjer stað um það, hvort fjárnám megi gjöra fyrir veðskuld í fasteign án undanfarins dóms eða sáttar, verðum vjer að telja lagafrumvarp þetta verulega og góða rjettarbót, með skýrum og hagkvæmum þyrirmælum um öll þau atvik, sem í þessum efnun koma fyrir. Vjer höfum því eigi álitíð þess þörf, að stinga upp neinum efnisbreytingum, sem teljandi sjeu, en látið oss því annara um að laga og bæta málfærið, sem oss virtist yfir höfuð eigi alls kostar gott, og rýma burtu ýmsri ónákvæmni og ósamhljóðun, sem vjer þóttumst verða þar varir, sem og að nema burtu óþarfar málalengingar.

Hin eina verulega efnisbreyting er sú, að vjer í 1. gr. höfum bætt inn nýjum tölulíð, hinum 9. í frumvarpi því, sem hjer með fylgir, og gjört annan tölulíð sömu greinar nokkru yfirgripsmeiri.

Sökum þess, hversu yfirgripsmikil breytingin er orðin, að því er orðfærið snertir, höfum vjer látið prenta frumvarpið upp í þessari nýju mynd, og mun það verða samferða þessu nefndaráli.

Samkvæmt framansögðu leyfum vjer oss að ráða þinni heiðruðu efri deild til:

að fallast á frumvarp það óbreytt, sem hjer með fylgir.

Efri deild alþingis 17. júlí 1885.

L. E. Sveinbiörnsson,
formaður.

Magnús Stephensen,
framsögumaður.

Hallgrímur Sveinsson,
skrifari.

Ed.

121. Frumvarp

til laga um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar. Frá nefndinni í Ed., sjá þingskjal nr. 120.

I. Um lögtak.

1. gr. Taka má lögtaki skuldir þær og gjöld, er nú skal greina: 1. Skatta til lands-sjóðs, sveitar- og bæjarsjóða, svo og önnur gjöld og greiðslur, sem eptir beinu lagaákvæði, eða eptir lögheimilaðri niðurfjöfnun eða mati eiga að lúkast til landssjóðs, sveitar- og bæj-sjóða, kirkna, opinberra stofnana, embætta og sýslana. 2. Gjöld af fasteignum lands-sjóðs, sveitar- og bæjarfjelaga. Þegar eptirrit af lögtaksbeiðninni hefur birt verið skuldu-naut vottfast á þann hátt, sem lagt er fyrir í opnu brjefi 21. maí 1829, 1. gr. 3. Gjöld fyrir notkun þeirra stofnana, tilfæra, landsnyttja og annara hluta, er til almennings þarfa eru ætlaðir, enda sjeu gjöld þessi ákveðin í reglugjörðum eða gjaldskrá, staðfestum af konungi eða ráðgjafa, eða og samþykktum eða staðfestum lögum samkvæmt, af sveitar-stjórn, bæjarstjórn eða yfirvaldi. 4. Gjöld fyrir leyfisbrjef, dómsgjöld, endurgjald, þar með taldir dagpeningar og ferðakostnaður, sem greiða ber þeim, er framkvæmir eða er viðstaddur gjörðir eptir lagaákvæði, eða sem opinber sýslunarmaður, eða sem sjerstaklega er til þess kvaddur eða skipaður af yfirvaldi, enda sje í lögum eða verðskrá, staðfestum lögum samkvæmt, af konungi, ráðgjafa eða landshöfðingja, kvæðið á um, hvað gjalda skuli

eða hvernig það skuli reikna; svo er og um endurgjald annara lögmætra útgjalda, sem erindisrekstrinum voru samfara. 5. Endurgjald á því, sem landssjóður, kirkjur, sveitar- eða bæjarsjóðir hafa orðið að greiða, til að bæta úr vanrækslu einstakra manna á lögboðnum útvegum, aðgjörðum, vinnu eða kvöðum. 6. Framfærslueyrir, sem manni ber að greiða með barni sínu, skilgetnu eða óskilgetnu, með stjúp barni, er móðir þess er á lífi, foreldri eða konu sinni, er hann hefur slitið samvistum við hana að óvilja hennar, eða skilið við hana að borði og sæng eða að fullu og öllu, enda sje sá framfærslueyrir ákveðinn af yfirvaldi, lögum samkvæmt, eða í málum staðfestum af yfirvaldi, hvort heldur er skilnaður að borði og sæng eða að fullu og öllu; svo er og um skaðabætur frá húsbændum eða öðrum þeim, er gjald eiga að greiða þeim manni, er framfærsluskylda hvílir á, hafi yfirvaldið lagt lögmann á greiðsluna eptir reglum þeim, er um það gilda. 7. Brunabóttagjald af húsum, sje tryggingin lögbóðin. 8. Þóknun sú, sem ákveðin er í 7. gr. tilskipunar 12. febr. 1872 um sildar og upsaveiði með nót. 9. Álag eptir úttekt, samkv. lögum 12. jan. 1884 um bygging, ábúð og úttekt jarða. 10. Andvirði fyrir lausafje, ~~keypt~~ á opinberu uppboði, enda greini uppboðsbókin ljóslega nafn kaupanda og kaupverðið.—Aðrir kröfur en þær, er nú voru taldar, má eigi lögtaki taka. Þó er lögtaksbeiðanda ávallt frjálst, að ganga eptir skuld sinni með venjulegri lögtöku, sem og að neyta lögtöku til að heimta nokkurn hluta skuldarinnar, þyki fógeta það eptir atvikum við eiga, en ganga eptir hinu með venjulegri lögsókn. Bjóði skuldunautur fram nokkurn hluta skuldarinnar, skal því boði eigi hafnað.

2. gr. Lögtaksrjetturinn fylgir skuldakröfunni; ber hann því hverjum þeim, er hana síðar eignast, og helzt rjetturinn þangað til ár er liðið frá gjalddaga. Þó er það nóg, að lögtaks hafi verið beiðzt, áður en ársfrestur þessi var liðinn, enda fylgi beiðandi fram lögtakinu með hæfilegum hraða.

3. gr. Nú vill maður lögtaks beiðast, og skal hann um það fógeta brjef rita; hafi hann brjefleg skilríki eða sönnunargögn fyrir skuld sinni, skal hann jafnframt senda þau fógeta, ella láta honum í tje nægar skýrslur til þess, að hann geti skorið úr, hvort lögtak megi fram fara. Virðist fógeta eptir fram komnum gögnum lögtak mega fram fara, ritar hann úrskurð um það á lögtaksbeiðnina, þó að því tilskildu, að lögtaksbeiðandi hafi ábyrgð á, að skuldin sje rjett, og verður þeim úrskurði einum sjer eigi áfrýjað. Að öðrum kosti neitar hann beiðanda um lögtak með úrskurði, og má áfrýja honum lögum samkvæmt.

4. gr. Nú er lögtak leyft, og skal beiðandi, eða fógeti, er hann samkvæmt embættis- skyldum á að annast um framkvæmd á lögtaki, hlutast til um, að beiðnin með árituðum úrskurði sje birt skuldunaut af stefnuvottunum, að minnsta kosti viku fyrir en lögtak fer fram. Þá er heimtir skulu í kaupstöðum skattar til landssjóðs, brunabóttagjöld, bæjargjöld og önnur opinber gjöld, nægir að auglýsa á þann hátt, sem þar tíðkast um opinberar auglýsingar, að fógeti hafi úrskurðað lögtak á gjöldunum, og að lögtakið fari fram án frekari fyrirvara; skal það gjört að minnsta kosti viku á undan lögtakinu, en eigi er þörf að greina nöfn skuldunauta.

5. gr. Fógeti framkvæmir lögtak; þó má hreppstjóri gjöra lögtak í sveitum, þegar skuldin ekki nemur meiru en 50 kr., enda sje lögtakið eigi gjört í fasteign. Nú selur lögtaksbeiðandi fógeta eða hreppstjóra í hendur beiðni sína, með árituðu birtingarvottorði, eins og segir í 4. gr., og skulu þeir þá, nema lögmæt forföll banni, framkvæma lögtakið, þegar fresturinn er liðinn.

6. gr. Þegar fógeti er beiðinn lögtaks á framfærslueyri, þarf eigi að gjöra það brjeflega, og má fógeti rita úrskurð sinn á yfirvalds úrskurð þann, er ákveðið hefur meðlagið eða staðfest hefur samning um fjárhæð þess. Þá er yfirvaldsúrskurðurinn eitt sinn hefur birtur verið þeim, er hlut á eða eiga að máli, getur í sveitum hreppstjórinn, en í kaupstöðum lögregluþjónn eða einn stefnuvottur birt lögtaksúrskurð fógeta svo að gilt sje, um innheimtu hverrar þeirrar fjárhæðar, er í gjalddaga er komin. Nú hefur beiðzt verið heimtu á slíkum framlögum, og beiðnin gild tekin, og skal fógeti án frekari áskorunar annast um innheimtuna, þar með er talin sala á hinum lögteknu munum og innheimta andvirðisins.

7. gr. Auk aðalkröfunnar nær lögtakið og til alls kostnaðar, er leiðir af gjörðinni og af geymslu og sölu hinna lögteknu muna, en ekki má heimta gjöld fyrir gjörðina fyrir fram. Ef söluandvirðið hrökkur eigi fyrir kröfunni og áföllnum kostnaði, skal lögtakinu fram haldið án fyrirvara eptir 4. grein. Að öðru leyti skal lögtak fram fara eptir ákvæðum laganna um fjárnám, en eigi þarf lögtaks beiðandi að vera viðstaddur gjörðina. Ef

gjald það, er lögtaki skal taka, eigi er ákveðið í peningum, skal fógeti eða hreppstjóri breyta því í peningagjald. Lögtak, er hreppstjóri framkvæmir, á fram að fara í viðurvist tveggja tilkvaddra votta, og getur enginn, sem hann kveður til, undan skorast. Hann ritar gjörðina í bók, er fógeti fær honum, og hefur löggilt, og skal greiða andvirði bókarinnar úr sýslusjóði. Ef lögtaksbeiðandi eigi er viðstaddur gjörðina, er fógeti eða hreppstjóri skyldur að taka við borgun þeirri, er fram kann að verða boðin, meðan á gjörðinni stendur, hvort heldur er á skuldinni allri eða á hluta hennar, og er það jafngilt og lögtaksbeiðandi hefði sjálfur viðtekið; svo er og þeim, er lögtak framkvæmir, skylt að ákveða, hvort hinir lögteknunum skuli eptir sem áður vera í vörzlum skuldunauts, ella annast um varðveislu þeirra, svo að vel sje.

8. gr. Sje það fógeti, sem lögtakið framkvæmir, mega varnir fram koma, meðan á gjörðinni stendur. Meðan sókn og vörn fer fram fyrir fógetanum um lögmæti fram kominna mótmæla, getur venjulega að eins lögtaksbeiðandi fengið frest til að sanna sitt mál. Ef lögtaksbeiðandi eigi er við staddur, og eigi verður þegar til hans náð, og fógeti þykist hvorki geta dæmt fram komin mótmæli ógild þegar í stað nje heldur tekið þau gild, skal gjörðinni frestað, og málsaðilum skýrt frá, hvenær gjörðin skuli upp tekin af nýju, og fer þá sókn og vörn fram eptir reglum þeim, er gilt hafa til þessa. Þá er fógeti á að úrskurða um fram komin mótmæli, er hann eigi bundinn við úrskurð þann um að lögtak megi framkvæma, er kveðinn er upp samkv. 3. gr. Úrskurði, er tekur gild framkomin mótmæli, má áfrýja lögum samkvæmt.

9. gr. Sje það hreppstjóri, sem framkvæmir lögtak, mega varnir fram koma, meðan á gjörðinni stendur og innan hálfis mánaðar eptir framkvæmd hennar. Komi mótmæli fram, meðan á gjörðinni stendur, skal hreppstjóri bóka þau, en framkvæma lögtakið og því næst senda fögeta eptirrit af bókinni. Mótmæli, sem fram koma eptir að gjörðinni er lokið, skal bera fram fyrir fögeta. Að hálfum mánuði liðnum frá því gjörðin fór fram, leggur fögeti úrskurð á fram komin mótmæli; þó má fögeti, þyki honum nauðsyn til bera, gefa málsaðilum kost á að láta uppi álit sitt um mótmælin fyrir fögetadómi, áður hann leggur úrskurð á þau. Nú þykja fögeta fram komin mótmæli gild vera, og leiðrjettir hann þá sjálfur það, er rangt er, eða lætur hreppstjóra gjöra það, eða hann ónýtir með úrskurði gjörðina að öllu eða nokkru leyti. Taki fögeti mótmælin eigi til greina, staðfestir hann gjörðina til fullnaðar. Skýra skal málsaðilum frá málalokum. Sjeu mótmæli gild tekin með úrskurði, má áfrýja honum lögum samkvæmt.

10. gr. Leysa má lögteknunni muni, þangað til uppboð fer fram, greiði maður það, er lögtak var gjört fyrir, með áföllnum kostnaði. Þá er liðnar eru 3 vikur, frá því lögtakið var gjört, eða frá því það var staðfest, hafi mótmæli fram komið samkv. 9. grein, má lögtaksbeiðandi hlutast til um sölu á hinum lögteknunum (sbr. þó 11. og 12. gr.). Fari skuldin eigi fram úr 50 kr., og hafi lögtak eigi verið gjört í fasteign, getur skuldunautur eigi mótmælt sölu gegn borgun út í hönd, nema svo sje, að hann geti útvegað áreiðanlegan innheimtumann, er ábyrgjast vilji uppboðsandrviðið, eða hann geti sett næga tryggingu fyrir því á annan hátt; að öðrum kosti fer salan fram eptir hinum almennu ákvæðum laganna.

11. gr. Nú þykir einhverjum sjer órjettur gjör með lögtaki, og getur hann þá áfrýjað gjörðinni, hvort sem mótmæli þau, er hann ber fyrir sig, hafa fram komið við sjálfa gjörðina eða eigi, og hvernig sem þeim er hattað, enda nemi gjörðin slíku, er áfrýja megi. Áfrýja skal áður 8 vikur sjeu liðnar frá gjörðardegi, eða frá staðfestingu hennar, hafi mótmæli fram komið samkv. 9. grein. —

Uppreisn má eigi veita, þegar missiri er liðið frá sama tíma. Hafi stefna til áfrýjunar lögtaksgjörðinni verið birt lögtaksbeiðanda, áður liðinn sje 3 vikna frestur sá, sem nefndur er í 10. gr., má lögtaksbeiðandi eigi selja hina lögteknunni, þar til lögtaksgjörðin hefur dæmd verið lögmæt með fullnaðardómi í því máli. Hafi lögtaksbeiðandi eigi verið varnað sölu á þennan hátt, má krefjast ónýtingar á lögtaksgjörðinni, sjeu hinir lögteknunum munir eigi þegar seldir, ella að eins krefjast skaðabóta.

12. gr. Hafi sá, er fyrir lögtaki hefur orðið, önnur mótmæli gegn því en þau, að eigi hafi mátt skuldina lögtaki taka að lögum, eða lögtaksaðferðin hafi röng verið, er honum rjett mál að höfða í hjeraði um lögmæti gjörðarinnar, enda hafi hann eigi í hyggju að koma fram ábyrgð á hendur fögeta, nje hafi áfrýjað gjörðinni eptir 11. gr. Mál þetta skal fyrst kæra fyrir sáttanefnd, og síðan höfða í þinghá þeirri, þar sem lögtak fór fram, þótt varnarþing lögtaksbeiðanda sje eigi þar; en höfða skal málið áður 8 vikur sjeu liðnar frá lögtaksdegi eða frá staðfestingu þess, hafi mótmæli fram komið

eptir 9. gr. — Þá er fyrirkall hefur birt verið lögtaksbeiðanda, áður liðnar eru 3 vikur þær, er um getur í 10. grein, getur kærandi sett tryggingu, og með því varnað lögtaksbeiðanda sölu hinna lögteknu muna, þar til genginn er fullnaðardómur í því máli; má þá og krefjast ónýtingar á lögtaksgjörðinni. Hafi lögtaksbeiðanda eigi verið varnað sölu á þennan hátt, má ónýtingar krefjast á lögtaksgjörðinni, sjeu hinir lögteknu munir eigi þegar seldir, ella að eins krefjast skaðabóta.

13. gr. Sje mál höfðað út af lögtaksgjörð samkv. 11. eða 12. gr., og reynist lögtaksgjörðin ólögmat, ber lögtaksbeiðanda, þar með talinn landssjóður, sveitarsjóðir, bæjasjóðir, svo og aðrir yfirbjóðendur þeir og stofnanir, sem um er rætt í 1. gr., að bæta skuldunaut allan halla, er hann beðið hefur af lögtaksgjörðinni, samkv. reglum þeim, er gilt hafa til þessa. Svo skal hann og greiða skuldunaut að skaðlausu málskostnað í öllum dómum, ef svo reynist, að skuld var krafín, sem engin var eða eigi komin í gjalddaga, þá er lögtaksgjörðin fór fram, enda sje það eigi skuldunautur, sem vakið hefur eða alið á hinna röngu málsskoðun, sem lögtaksbeiðandi hefur fram haldið.

14. gr. Fyrir lögtaksgjörð hverja, er hreppstjóri framkvæmir, ber honum borgun, og, ef til kemur, endurgjald fyrir ferðakostnað, eptir lögum nr. 3, 13. jan. 1882, 5. gr., sbr. 3. gr. Fyrir lögtaksgjörðir, er fógæti framkvæmir, skal goldið eins og fyrir fjárnámsgjörðir, samkvæmt ákvæðum aukatekjulaganna. Fyrir hverja birting samkv. 4. grein ber stefnuvottum þóknun eptir lögum nr. 3, 13. jan. 1882.

II. Um fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar.

15. gr. Gjöra má fjárnám, þótt eigi styðjist það við dóm eða sátt, á tiltekinni skuld, sem þinglesið brjef er fyrir með veði í fasteign, hafi skuldunautur ritað undir það nafn sitt eða við það kennzt í viðurvist notarii publici eða tveggja vitundarvotta, þá er skuldin er í gjalddaga komin fyrir uppsögn eða eptir ákvæði veðbrjefsins, eða og fyrir greiðslufall á vöxtum eða afborgunum, sje svo með berum orðum tilskilið í veðbrjefinu. Fjárnámið má gjöra eigi einungis fyrir höfuðstól eða afborgun upp í hann, heldur og fyrir vöxtum út af fyrir sig; en eigi má fjárnám gjöra í öðru en veðinu, og eigi fyrri en liðinn er hálfur mánuður frá gjalddaga, og búi skuldunautur á hinni veðsettu eign, þá skal með þriggja daga fyrirvara birta honum með stefnuvottum, hvenær gjörðin eigi fram að fara. Um áfrýjun á slíku fjárnámi og uppboðum, er af því stafa, skal farið eptir almennum lagaákvæðum. Nú hefur skuldunautur afsalað sjer rjetti til áfrýjunar, áður en fjárnámsgjörð fór fram, og er slíkt afsal ógilt.

16. gr. Ákvæði 15. gr. ná og til veðbrjefa þeirra, er gjörð hafa verið áður en lög þessi öðlast gildi, sje skilyrðum þeim fullnægt, er greinin setur. —

Ed.

122. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um stofnun borgaralegs hjónabands, og uppfræðslu barna í trúarefnum, þegar eigi hvorttveggja foreldra hafa þjóðkirkjutrú (115).

Frá nefndinni.

1. Við fyrirsögnina: „um“ bætist inn í eptir orðunum: „hjónabands og“.
2. — 3. gr. Í stað orðanna: „ef hjónin eigi“ komi: „ef hjónaefnin eigi“.
3. — 5. gr. Í stað orðanna: „8 dagar eru liðnir“ komi: „vika er liðin“.
4. — 7. gr. Á eptir: „sömu trú og og annað þeirra“ bætist inn í: „og við-urkenndur er“.
5. — 7. gr. Í stað orðanna: „segja skal sóknarpresti — vígsluna“ komi: „senda skal sóknarpresti brúðarinnar skýrslu um vígsluna“.
6. — 10. gr. Í stað orðanna: „eru ekki tekin“ komi: „eiga ekki að takast“.
7. — 10. gr. Í stað orðanna: „þeirra og nöfnum“ komi: „þeirra og frá nöfnum þeirra“.

Nd.

123. Frumvarp

til laga um sölu á jörðinni Vík í Dyrhólahreppi í Vestur-Skaptafellssýslu. —
Flutningsm. Ólafur Pálsson.

1. gr. Ráðgjafanum fyrir Ísland veitist heimild til að selja jörðina Vík í Dyrhólahreppi fyrir 6000 kr.

Um sölu jarðarinnar og borgunarskilmála gilda ákvarðanir í 1. og 2. gr. laga 8. nóvember 1883.

2. gr. Þegar lög þessi öðlast gildi, er 1. tölul. í 1. gr. laga 8. nóvember 1883 um, að stjórninni veitist heimild til að selja nokkrar þjóðjarðir, úr lögum numinn.

Ed.

124. Frumvarp

til laga um verzlun lausakaupmanna annarstaðar en á löggiltum höfnum (73). —
Eptir 2. umræðu í efri deild.

1. gr. Lausakaupmaður, sem enga fasta verzlun rekur hjer á landi, getur fengið heimild til að verzla á skipi annarstaðar en á löggiltri höfn. ef hann fær til þess leyfisbrjef hjá sýslumanni eða bæjarfógeta. Fyrir slíkt leyfisbrjef skal gjalda 25 kr. í landssjóð, og veitir leyfisbrjefið lausakaupmanni rjett til að verzla á skipi, hvar sem hann vill við strendur landsins, en að eins hið sama ár, sem leyfið er gefið. Með áfenga drykki er þó bannað að verzla nema á löggiltri höfn, svo sem verið hefur.

2. gr. Skyldur er lausakaupmaður að öðru leyti að fullnægja ákvæðum gildandi laga um tollgreiðslur, sóttvarnir o. fl.

3. gr. Brot gegn lögum þessum varða slíkum sektum og sæta sömu meðferð, sem á er kveðið í 6. gr. laga 7. nóv. 1879 um breyting á eldri lögum um siglingar og verzlun á Íslandi.

4. gr. Lög þessi öðlast gildi 1. dag aprílmánaðar 1886.

Nd.

125. Breytingartillaga

við lagafrumvarp um útflutningstoll (27) o. s. frv. — Frá Tryggva Gunnarssyni.

Í stað frumvarpsins komi:

Í skatt á ábúð og afnotum jarða og á lausafje, samkvæmt lögum 14. des. 1877, skal á manntalsþingum 1886—1887 að eins greiða $\frac{1}{2}$ aln. á landsvísu af jarðarhundraði hverju, og að eins $\frac{1}{2}$ al. af lausafjánhundraði hverju.

Eða til vara:

Í skatt af ábúð og afnotum jarða og á lausafje skal hjer eptir greiddur að eins helmingur þeirrar upphæðar, sem ákveðin er í lögum 14. des. 1877.

Nd.

126. Breytingaratkvæði

við frumv. til laga um stofnun landsbanka (77). — Frá landshöfðingja.

1. Við 3. gr. Í staðinn fyrir: »Upphæð seðlanna sje 50 og 5 krónur«, komi: »Upphæð seðlanna sje 50, 10 og 5 krónur.

2. Við 25. gr. Síðasti kafli greinarinnar: »Framkvæmdarstjóri og fjehirðir setja hæfilegt veð, sem landshöfðingi ákveður«, falli burt.

Til vara: Þessi kafli greinarinnar orðist þannig: »Fjehirðir setur hæfilegt veð, sem landshöfðingi ákveður«.

Nd.

127. Nefndarálit

í málinu: frumvarp til laga, er hafa inni að halda nokkrar ákvarðanir um fiskveiðar fjelaga í landhelgi (bls. 108), og frumvarp til laga, sem snerta bátafiski á fjörðum (bls. 61).

Aðalhugsunin í 1. gr. lagafrumv. um fiskveiðar fjelaga í landhelgi og ástæðum frumvarpsins er auðsjáanlega byggð á þeim skilningi stjórnarinnar á fiskilögum vorum, að allir samþegnar vorir, hvar sem þeir búa, hafi jafnmikinn rjett til fiskveiða í landhelgi, sem búsettir menn hjer á landi. Á þessum skilningi er frumv. stjórnarinnar grundvallað, og frumvarp hennar um bátfiski á fjörðum inni er einungis frávik frá þessari aðalhugsun landsbúum í hag með tilgreindum skilyrðum. Alþingi síðasta var á annari skoðun um þetta mál, og breytti frumvarpi stjórnarinnar á þá leið, að eingöngu búsettir menn hjer og innlend hlutafjelög hafi rjett á að fiska með opnum bátum í landhelgi (Alpt. 1883 C. 232.) og var það tekið fram í umræðunum, að ákvæði þessi væri engin nýmæli í fiskilöggjöf vorri (sbr. alpt. 1883 B. 117. bl.).

Nefndin hefur nú reynt að athuga fiskilög vor, svo sem hún hafði föng á og tíma til. í þeim tilgangi að gjöra sitt til að sýna, hvort skilningur þingsins eða stjórnarinnar væri rjettari. Stjórnin byggir skilning sinn á 5. gr. í opnu brjefi ^{18/8} 1786, er heimilar öllum þegnum Danakonungs að stunda fiskveiðar við strendur Íslands, svo sem þeir bezt vilja og kunna. Þetta segir stjórnin sje hin gildandi lagaregla, og þessari lagareglu segir hún sje framhaldið í II. kap. 5. gr. (sbr. einnig III. kap. 1. gr.) í tilsk. 13. júní 1787. En við þessi ummæli stjórnarinnar er það fyrst að athuga, að orðin í 5. gr. op. br. ^{18/8} 1786 við strendur Ísl. („under Kysten“) grípa eigi yfir fjörðu og flóa, víkur og voga, heldur er þessum orðatiltækjum haldið jafnan í fiskilagamálinu fyllilega aðgreindum frá hinum eða sett í annan flokk, sjá tilsk. 1. apr. 1776 1. gr. („gaa ind til de isl. Kyster eller ind i Landets Fjorde, Bugter og Havne“), tillögurnar til kgsúrsk. ^{9/4} 1776 („under Kysterne rundt om kring Landet samt i dets Fjorde, Bugter og Havne“), sbr. tillögur til konungsúrsk. ^{24/1} 1787 („under Island“) og tilsk. ^{13/6} 1787 2. gr. („under Landet“), og virðast á þessum síðasta stað orðin „við landið“ vera jafnvel í mótsetning við firði, flóa o. s. frv. eða vera í sömu merking höfð sem orðin „við strendurnar“, sama sem, *úti fyrir landinu eður fyrir ströndum úti*. Hjer af leiðir, að þótt einhverjum sje leyft að fiska úti við strendurnar, er honum eigi þar með heimiluð fiskveiði í landhelgi á fjörðum og flóum inni. Enn þá athugaverðara er þó það, er stjórnin segir um skilning sinn á II. kap. 5. gr. sbr. III. kap. 1. gr. í tilsk. ^{13/6} 1787. Í 5. gr. segir: „Kaupmenn þeir, er búsettir eru í landinu. mega tálmalauast fiska á eignum og leigðum bátum og byttum, á sama hátt og með sama rjetti sem aðrir landsbúar, að því er fiskveiðarnar og fiskverkunina snertir,“. Og í III. kap. 1. gr. stendur svo: „Bátfiski, sem er aðalatvinnuvegur landsmanna við sjóinn, er heimilt einum sem öllum, þeim er búsettir eru á Íslandi“. Hjer er bátfiskið auðsjáanlega áskilið búsettum mönnum hjer á landi. Ef nú allir samþegnar vorir, hvar á landi sem bjuggu, hefðu, eins og stjórnin lætur í ljósi, fengið eptir opn. br. ^{18/8} 1786, 5. gr. jafnmikinn rjett sem landsmenn og aðrir búsettir menn hjer, til bátfiskis alstaðar í landhelgi, þá yrði II. kap. 5. gr. og III. kap. 1. gr. í tilsk. ^{13/6} 1787 með öllu pýðingarlaus. En það getur eigi staðizt, hvorki eptir orðum tjeðra greina nje heldur eptir tilgangi og anda sjálfrar tilsk. ^{13/6} 1787. Tilgangur hennar var sá, svo sem tekið er fram með berum orðum í innganginum til hennar, að kveða skýrara á um rjettindi eða forrjettindi kaupmanna og kaupstaðarbúa: heldur en gjört hafði verið í opnu brjefi ^{18/8} 1786. Fyrir því þykir nefndinni ljóst, að bátfiskið inni á flóum og fjörðum, víkum og vogum, sje forrjettindi búsettra kaupstaðarbúa hjer, sem þeir hafa til jafns við alla landsmenn, en fram yfir alla aðra samþegna vora, sem annarstaðar búa. Skoðun þessi er og í fullu samræmi við löggjafaranda þeirra tíma, svo sem tilsk. 17. nóvbr. 1786. Löggjafinn, hinn einvaldi konungur, lagði þá alla stund á að koma upp kaupstöðum, bæði til þess að efla kaupskap, iðnað og sjerhverja at-

vinnu aðra til sjós og sveita; fyrir því veitti hann eigi að eins sínum þegnum heldur og útlendum mönnum, þeim er tóku sjer bústað í kaupstöðum hjer á landi, næsta mikil hlunnindi og forrjettindi, sbr. tilsk. ^{13/6} 1787 II. kap. 1.—10. gr., og er bátfiskið einungis ein grein af þessum forrjettindum.

Fiskveiðarnar eru helzti atvinnuvegur landsmanna, og hinn miklu viðtækasti og ábatamesti, jafnskjótt sem landsmenn fá tök og fong á að stunda þær sem skyldi. Fiskveiðarnar eru og, samkvæmt 3. gr. 7. tölul. stöðulaganna 2. janúar 1871, eitt af hinum sjerstaklegu málefnum Íslands. Hið íslenska löggjafarvald eitt er því bært um að setja lög um fiskveiðar í landhelgi hjer (stjórnarskráin 1. gr.). Nefndin leyfir sjer því, að leiða sjerstaklegt athygli hinnar háttvirtu neðri deildar að þeirri skyldu og þeim rjetti, er deildin hefur til að leggja sitt fram að vernda þenna mikla aðalatvinnuveg landsmanna með viturlegum lögum.

Af þessum ástæðum vill nefndin ráða til, að í stað 1. gr. í frumv. um fiskveiðar fjelaga í landhelgi komi svo hljóðandi grein:

- I. 1. 1. gr. Eingöngu búsettir menn hjer á landi og hjerlend hlutafjelög eiga rjett á að fiska á þilskipum og með opnum bátum í landhelgi á flóum og fjörðum inni. Þó er hlutafjelögum heimilt fyrst um sinn að reka þar síldveiðar, ef meira en helmingur fjelagsfjárins er eign þegna Danakonungs og fjelagið hefur heimilisfang hjer á landi, enda sje meiri hluti fjelagsstjórnarinnar skipaður mönnum, þeim er hjer eru heimilisfastir.
2. við 2. gr. orðið „yfir höfuð“ falli úr, og í stað „fiskiveiða“ komi: fiskveiða.
3. við 3. gr. fyrir „opinber“ komi: almenn.
4. fyfirsögn lagaboðsins orðist þannig: Lagafrumvarp um fiskveiðar fjelaga í landhelgi.

II. Samkvæmt breytingunni á 1. gr. fyr tjeðs frumvarps ræður nefndin til, að fellt sje „Frumvarp til laga, sem snertir bátafiski á fjörðum“.

E. Kúld, Arnljótur Olafsson, Tryggvi Gunnarsson. Þorsteinn Jónsson.
formaður. framsögumaður, Þorkell Bjarnason.

Ed. 128. Breytingartillögur

við frumvarp til laga, er banna niðurskurð á hákarli í sjó milli Straumness og Skagatáar á tímabilinu frá 15. október til 15. apríl (bls. 87). — Frá Ásgeiri Einarssyni.

1. 1. gr. frumvarpsins orðist þannig:
„Á sjávarsvæðinu milli Geirhólms í Strandasýslu austur að Skagatá á takmörkum Húnavatns- og Skagafjarðarsýslu má enginn, sem veiðir hákarl, hvort heldur er á opnum skipum eða þilskipum, á tímabilinu frá 1. nóvember til 14. apríl ár hvert, sleppa í sjó hákarlaskrokkum eða neinum hluta þeirra, nema formaður skipsins álíti, að lífi og skipi sje hætta búin að öðrum kosti“.
2. 2. gr. orðist þannig:
„Í hvert skipti, sem skip kemur frá hákarlaveiði til lands milli Geirhólms og Skagatáar á tímabili því, sem nefnt er í 1. gr., skal formaður ekki seinna en innan 3 daga senda næsta hreppstjóra skriflegt vottorð undir eiðstilboð um, að engum hákarli hafi verið sleppt í sjó af skipi hans, en hafi svo verið gjört fyrir nauðsyn, þá skriflega skýrslu, undirskrifaða af honum og öðrum skipverjum, um öll atvik, er að því lúta. Vottorð þetta eða skýrslu skal hreppstjóri senda sýslumanni með álíti sínu um það, hvort ástæða sje til að rengja vottorð formanns eða skýrslu hans og skipverja“.
3. Aptan við frumvarpið bætist svo látandi 7. grein:
„Lög þessi öðlast gildi 2. janúar 1886“.
4. Fyrir sögn frumvarpsins orðist þannig:

„Frumvarp til laga, er banna niðurskurð á hákarli í sjó milli Geirhólms í Strandasýslu og Skagatáar í Húnavatnssýslu frá 1. nóvember til 14. apríl ár hvert“.

Nd.

129. Nefndarálit

um frv. til stjórnarskipunarlaga um hin sjerstaklegu málefni Islands (20).

Nefndin hefur vandlega rætt og íhugað þetta frumvarp, er henni var fengið til meðferðar, og komið til þeirrar niðurstöðu, að ráða hinni háttvirtu þingdeild til, að fallast á þær aðalbreytingar, er frumvarpið gjörir á stjórnarskipuninni hjer innanlands. Leyfir nefndin sjer, til skýringar fyrir þingdeildina, að benda á, í hverju frumvarpið víkur frá þeirri stjórnarskipun, sem nú er, og sem haldið hefir óbreytt síðan 1874, að stjórnarskráin var hjer innleidd.

Svo sem kunnugt er, hefur ráðgjafinn fyrir Ísland öll æðstu stjórnarstörf landsins á hendi; en sá annmarki er á, að hann er búsettur suður í Danmörku, í 300 mílna fjarlægð frá landinu. Hann kemur aldrei hingað til landsins, skilur eigi tungu vora, og þekkir að líkindum lítið til þjóðernis vors og sjerstakra landshátta. Ráðgjafinn lætur landshöfðingja framkvæma ýms stjórnarstörf í sínu umboði og upp á sína ábyrgð, en um ábyrgð fyrir alþingi er ekki að ræða. Þetta stjórnarfyrikomulag hefur reynzt miður hagfelt, enda hafa frá landsmanna hálfu komið fram eindregnar óskir og áskoranir um breyting á því, svo sem ljóst má verða af þeim fundargjörðum frá ýmsum hjeruðum landsins, er nefndinni hafa verið fengnar til athugunar. Skal sjerstaklega skirskotað til gjörða fundarins á þingvöllum við Óxará 27. f. m., þar sem saman komnir voru kjörnir menn nálega úr hverju kjördæmi landsins.

Á þessu óhagfellda stjórnarfyrikomulagi er, að nefndarinnar álit, ráðin veruleg bót í frumvarpi því, er hjer liggur fyrir. Í frumvarpinu kemur fram sú aðalgrundvallarsetning: 1., að stjórn hinna sjerstöku mála vorra sje algjörlega færð inn í landið, og að stjórnarábyrgðin sje fyrir alþingi einu; 2., að stjórnin sje sameinuð (concentreruð) á einum stað í landinu, og gjörð svo einföld og óbrotin sem unnt, er. En hjer af leiðir, að sökum fjarlægðar konungsins frá aðsetri landsstjórnarinnar verður óhjásnéðanlegt, að skipa landsstjóra, eða mann með umboði konungs, við hlið landsstjórnarinnar, til að taka þann þátt í löggjafar og framkvæmdarvaldinu gagnvart alþingi og landsstjórninni, er konungi ber að hafa. Því að það mundi reynast mjög óhagfellt, ef eigi með öllu ókleyft, að landsstjórnin þyrfti að leita á konungsfund suður til Danmerkur í hvert skipti, sem fá þyrfti staðfestingar á þeim lögum og ályktunum, er alþingi gjörir, eða samþykki til þeirra stjórnarathafna, er heyra undir úrkurð konungs. Þetta stjórnarfyrikomulag, sem farið er fram á í frumvarpinu, álitur nefndin mundi verða hið hollasta og hagfeldasta fyrir landið, enda er það næstum því hið sama sem alþingi 1873 fór fram á, og sem nálega allir konungkjörnir og þjóðkjörnir þingmenn þá urðu á eitt sáttir um, að væri hið hagfeldasta og heillavægasta stjórnarfyrikomulag fyrir landið.

Nefndin vill gjöra grein fyrir þeirri aðalbreytingu, er frumvarpið fer fram á, á skipan alþingis, en hún er í því fólgin, að konungskosningarnar til efri deildar alþingis verði af teknar. Konungskosningarnar eiga upptök sín að rekja til einveldistímanna, þegar enginn potti því vaxinn að fjalla um stjórnar- eða þjóðmálefni, nema menn í hárrí embættisstöðu. Getur og verið, að konungskosningarnar hafi átt vel við, eða jafnvel verið nauðsynlegar, á meðan þingið var í bernsku, og þingmenn kunnu lítt til þingstarfa, til að tryggja þinginu næga vinnukræfta. En þessi ástæða virðist nú að mestu horfin, því ætla má, að þjóð vor sje komin nú á það menntunar- og framfarastig, að ávallt verði sendir nokkrir þeir menn til þings, er hafi næga þekking og hæfilegleika til að leysa þingstörfin viðunanlega af hendi. Og þar sem konungskosningarnar á hinn bóginn takmarka svo mjög kjörfrelsi og kjörrjett þjóðarinnar, hika nefndin sjer ekki við, að ráða þingdeildinni til að fallast á þær breytingar, er frumvarpið gjörir á skipun þingsins. En þar hjá virðist nefndinni nauðsynlegt, að gæta allrar varúðar í þessu tilliti, og fyrir því leggur hún það til, að tvöfaldar kosningar verði upp teknar til efri deildar og kjörgengi til hennar bundið við 35 ára aldur. Ætla nefndin, að þessar ákvarðanir muni reynast næg trygging fyrir því, að efri deildin verði ávallt skipuð vitrustu og hæfustu mönnum landsins.

Nefndin hefur gjört allmargar orðabreytingar á frumvarpinu, og þess vegna leggur hún nýtt frumvarp fyrir deildina, hvar í þessar orðabreytingar eru upp teknar. Leggur

nefndin það til, að þetta nýja frumvarp verði lagt til grundvallar við umræður málsins í deildinni.

Alþingi 17. júlí 1885.

Jón Sigurðsson, B. Sveinsson, Þórarinn Böðvarsson.
formaður. framsögumaður.
Þorv. Kjerulf. Þórður Magnússon. Jón Jónsson.

Jeg get eigi verið mínum heiðru meðnefndarmönnum samdóma í þeirri niðurstöðu, sem þeir hafa komizt að um breytingar á stjórnarskrá Íslands. Jeg er sannfærður um, að hið heppilegasta væri, að þingið leiddi mál þetta fram hjá sjer að þessu sinni; því að í fyrsta lagi verð jeg að telja hinn núverandi tíma mjög óheppilega valinn til að fara fram á nokkrar sem helzt breytingar í því efni, bæði sökum þess, hvernig ástætt er hjer á landi nú sem stendur, og hvernig út lítur hjer fyrst um sinn, og líka vegna þess, hvernig ástætt er í Danmörku, og af þeim sökum verð jeg að telja óráðlegt og árangurslaust, að halda málinu fram að þessu sinni. Í öðru lagi eru uppástungur hinna heiðruðu meðnefndarmanna minna þannig lagaðar, einkum að því er snertir æðstu stjórn landsins, að jeg get eigi gjört mjer neina von um, að þær geti fengið framgang, að minnsta kosti fyrst um sinn. En vilji hin heiðraða neðri deild alþingis allt um það halda fram breytingum á hinni nügildandi stjórnarskrá vorri, verð jeg að telja það miklu heppilegra, að hún tæki upp aptur og samþykkti frumvarp það til stjórnarskrár, sem hún samþykkti 1883, ef til vill með nokkrum breytingum.

Aðalgalinn á stjórn málefna vorra nú sem stendur, er að ætlun minni sá, að stjórn hinna sjerstöku málefna Íslands er falin dönskum ráðherra, sem hefur og öðrum ráðherrastörfum að gegna, og að ráðherra vor aldrei kemur hjer á þing. Tiltækilegt í þessu efni ætla jeg það eitt að þessu sinni, að þingið gjöri hvað í þess valdi stendur, til að konungur skipi sjerstakan ráðherra fyrir hin sjerstöku málefni Íslands, helzt Íslending, sem eigi hafi stjórn annara málefna á hendi, og mæti á alþingi til að halda svörum uppi fyrir stjórn sinni, og hvort sem frumvarp til stjórnarskrár fyrir Ísland það, sem hinir heiðruðu meðnefndar menn mínir hafa samið, verður samþykkt af þinginu, eða eigi, breytt eða óbreytt, vil jeg ráða hinni heiðruðu deild að fallast á þá uppástungu mína:

Að deildin kjósi 3 manna nefnd til að semja allraþegnsamlegast ávarp til hans há-tignar konungsins þess efnis, að hann vildi allramildilegast nú þegar skipa sjerstakan ráðherra, er hafi að eins á hendi stjórn hinna sjerstaklegu málefna Íslands, helzt Íslending, er mæti á alþingi, til að halda þar svörum uppi af hendi stjórnarinnar.

Reykjavík 17. júlí 1885.

H. Kr. Friðriksson.

Nd.

130. Frumvarp

til stjórnarskipunarlaga um hin sjerstaklegu málefni Íslandi.—Frá nefndinni í Nd., (sbr. þingskjal nr. 129).

I.

1. gr. Í öllum þeim málefnum, sem varða Ísland sjerstaklega, hefur landið löggjöf sína, dómsvald og stjórn út af fyrir sig, á þann hátt, að löggjafarvaldið er hjá konungi og alþingi í sameiningu, framkvæmdarvaldið hjá konungi og dómsvaldið hjá dómendum.

2. gr. Hin sjerstaklegu málefni Íslands eru þessi:

1. Hin borgaralegu lög, hegningarlögin og dómgæzlan, er hjer að lýtur.
2. Lögreglumálefni.
3. Kirkju- og kennslumálefni.
4. Lækna- og heilbrigðismálefni.
5. Sveita- og fátækramálefni.
6. Vegir og póstgöngur á Íslandi.
7. Landbúnaður, fiskiveiðar, verzlun og aðrir atvinnuvegir.

8. Skattamál bein og óbein.

9. Þjóðeignir, alþjóðlegar stofnanir og sjóðir.

Meðan Ísland hefur ekki fulltrúa á ríkisþinginu, en það er komið undir bæði alþingi og löggjafarvaldi ríkisins, leggur landið ekkert til almennra ríkisþarfa. En á hinn bóginn tekur það heldur engan þátt í löggjafarvaldinu um almenn ríkismál.

3. gr. Konungur hefur hið æðsta vald yfir öllum hinum sjerstaklegu málefnum Íslands með þeim takmörkunum, sem settar eru í stjórnarskrá þessari, og lætur landstjóra, sem hefur aðsetur sitt á Íslandi, framkvæma það.

4. gr. Konungur skal vinna eið að stjórnarskrá Íslands. Af eiðstaf konungs skulu gjörð 2 samhljóða frumrit, og skal senda alþingi annað þeirra til geymslu, en hitt skal geymast í leyndarskjalasafninu.

5. gr. Konungur er ábyrgðaraus; hann er heilagur og friðhelgur.

6. gr. Konungur skipar landstjóra á Íslandi. Hann hefur í umboði konungs hið æðsta vald í öllum hinum sjerstöku málefnum þess, svo sem mælt er fyrir í stjórnarskrá þessari. Laun landstjórans skulu ákveðin með lögum.

7. gr. Landstjóri hefur ábyrgð fyrir konungi einum. Hann tekur sjer ráðgjafa og getur vikið þeim úr völdum. Ráðgjafarnir hafa á hendi stjórnarstörfin og alla ábyrgð á þeim. Ábyrgð þessi skal ákveðin með lögum.

Undirskript landstjóra undir ályktanir þær, er snerta löggjöf og stjórn, veitir þeim gildi, þá er einn ráðgjafi eða fleiri skrifa undir með honum. Sjerhver sá ráðgjafi, er undir ályktun ritar með landstjóra, ber ábyrgð af henni.

8. gr. Landstjóri eða neðri deild alþingis getur kært ráðgjafana fyrir embættisfærslu þeirra. Í þeim málum dæmir landsdómur.

9. gr. Landstjóri veitir öll þess konar embætti, sem konungur hefur veitt hingað til. Breyting má á þessu gjöra með lagaboði. Engan má skipa embættismann á Íslandi, nema hann hafi hin almennu rjettindi innborinna manna, og þar á ofan hafi fært sönnur á, að hann hafi fullnægt því, sem fyrir er mælt í hinum gildandi ákvörðunum um kunnáttu í máli landsins. Sjerhver embættismaður skal vinna eið að stjórnarskránni. — Landstjóri getur vikið þeim frá embætti, sem hann hefur veitt það. Eptirlaun embættismanna skulu ákveðin samkvæmt eptirlaunalögum. Landstjóri getur flutt embættismenn úr einu embætti í annað, þó svo, að þeir missi einskis í af embættistekjum, og að þeim sje gefinn kostur á að kjósa, hvort þeir vilji heldur embættaskiptin, eða þá lausn frá embætti með eptirlaunum þeim, sem almennar reglur ákveða. Með lagaboði má undan skilja ýmsa embættismannaflokka, auk embættismanna þeirra, sem nefndir eru í 52. grein.

10. gr. Landstjóri stefnir saman reglulegu alþingi annaðhvort ár. Án samþykkis landsstjóra má þingið eigi setu eiga lengur en 10 vikur. Breyta má þessum ákvörðunum með lögum.

11. gr. Landsstjóri getur stefnt alþingi saman til aukafunda, og ræður hann, hversu langa setu það þá skuli eiga.

12. gr. Landsstjóri getur frestað fundum hins reglulega alþingis um tiltekinn tíma, en samt ekki lengur en 4 vikur, nema alþingi samþykki það, og ekki nema einu sinni á ári.

13. gr. Landsstjóri getur rofið aðra eða báðar deildir alþingis, og skal þá

stofna til nýrra kosninga, áður tveir mánuðir sjeu liðnir frá því þingið var rofið, og skal þá stefna þinginu saman aptur næsta ár á eptir, að það var rofið.

14. gr. Landsstjóri getur látið leggja fyrir alþingi frumvörp til laga og ályktana.

15. gr. Undirskript landsstjóra þarf til þess, að veita ályktunum alþingis lagagildi. Hann annast um, að lögin verði birt og að þeim verði fullnægt. Hafi landsstjóri ekki staðfest eitthvert lagafrumvarp, sem alþingi hefur fallið á, á undan næsta reglulegu alþingi, er það fallið niður. Staðfesting konungs þarf til breytingar á stjórnarskránni eða viðauka við hana, svo sem síðar er fyrir mælt í 70. gr.

16. gr. Þegar brýna nauðsyn ber til, getur landstjóri gefið út bráðabirgðarlög milli alþinga; eigi mega slík lög samt koma í bága við stjórnarskrána, og ávallt skulu þau lögð fyrir næsta alþingi á eptir.

17. gr. Konungur náðar menn og veitir almenna uppgjöf á sökum. Ráðgjöfunum getur hann eigi gefið upp sakir fyrir brot á stjórnarskránni, nema því að eins, að neðri deild alþingis samþykki.

18. gr. Landstjóri veitir leyfi þau og undanþágur frá lögum, sem tíðkamt hafa, eptir reglum þeim, sem farið hefur verið eptir hingað til.

II.

19. gr. Á alþingi eiga setu 36 þjóðkjörnir menn. Kosning þeirra gildir venjulega fyrir 6 ára tímabil. Deyi nokkur eða fari frá af þeim, sem kosnir eru til þingsetu, meðan á kjörtímanum stendur, skal samt að eins kjósa til þingsetu fyrir það tímabil, sem eptir er af kjörtímanum.

20. gr. Alþingi skiptist í tvær deildir, efri þingdeild og neðri þingdeild. Í efri þingdeild sitja 12 menn, og skulu þeir kosnir tvöföldum kosningum eptir þeim reglum, sem settar verða í kosningarlögunum. Í neðri deild sitja 24 þingmenn, kosnir í kjördæmum. Tölu þingmanna má breyta með lögum.

21. gr. Kosningarrjett til neðri deildar alþingis hafa:

- a. allir búandi menn, húsmenn, borgarar, og þurraþúðarmenn, eða aðrir húsráðendur, sem greiða gjald til almennra parfa. Þó má breyta þessu með lögum.
- b. embættismenn, hvort sem þeir hafa konunglegt veitingarbrjef eða þeir eru skipaðir af því yfirvaldi, sem konungur hefur veitt heimild til þess;
- c. þeir, sem tekið hafa lærdómspróf við háskólann eða prestaskólann eða lækna-skólann í Reykjavík, eða eitthvert annað þess háttar opinbert próf, sem nú er eða kann að verða sett, þó ekki sjeu þeir í embætti, ef þeir eru ekki öðrum háðir.

Þar að auki getur enginn átt kosningarrjett, nema hann sje orðinn fullra 25 ára að aldri, þegar kosningin fer fram, hafi óflekkað mannorð, hafi verið heimilisfastur í kjördæminu eitt ár, sje fjár síns ráðandi og honum sje ekki lagt af sveit, eða, hafi hann það sveitarstyrk, að hann þá hafi endurgoldið hann, eða honum hafi verið gefinn hann upp.

22. gr. Kjörgengur til neðri deildar alþingis er hver sá, sem hefur kosningarrjett samkvæmt því, sem nú var sagt, ef hann

1. ekki er þegn annars ríkis;
2. hefur að minnsta kosti í síðustu 5 ár verið í löndum þeim í norðurálfunni, sem liggja undir Danaveldi.

Kjörgengi til efri deildar skal bundið við 35 ára aldur.

Kjósa má þann mann, sem á heima utan kjördæmis, eða hefur verið þar skemur en eitt ár.

Nákvæmari reglur um kosningarnar verða settar í kosningarlögum.

III.

23. gr. Hið reglulega alþingi skal koma saman fyrsta virkan dag í júlímánuði annaðhvort ár, hafi landsstjóri ekki til tekið annan samkomudag sama ár. Þó má breyta þessu með lögum.

24. gr. Samkomustaður alþingis er jafnaðarlega í Reykjavík. Þegar sjerstaklega er ástatt, getur landstjóri skipað fyrir um, að alþingi skuli koma saman á öðrum stað á Íslandi.

25. gr. Alþingi er friðheilagt. Enginn má raska friði þess eða frelsi.

26. gr. Hvor alþingisdeildin um sig á rjett, á að stinga upp á lagaboðum og samþykkja þau fyrir sitt leyti; einnig má hvor þingdeildin fyrir sig senda konungi eða landsstjóra ávörp.

27. gr. Hvor þingdeildin fyrir sig getur sett nefndir af þingmönnum til þess, að rannsaka málefni, sem eru áriðandi fyrir almenning. Þingdeildin getur veitt nefndum þessum rjett á að heimta skýrslur, munnlegar og brjeflegar, bæði af embættismönnum og einstökum mönnum.

28. gr. Engan skatt má á leggja, nje breyta, nje af taka, nema með laga-boði; ekki má heldur taka lán, er skuldbindi landið, nje selja eða með öðru móti láta af hendi neina af fasteignum landsins, nema slíkt sje með lagaboði ákveðið.

29. gr. Ekkert gjald má greiða af hendi, nema heimild sje til þess í fjárlög-um eða fjárukalögum.

30. gr. Fyrir hvert reglulegt alþingi, undir eins og það er saman komið, skal leggja frumvarp til fjárlaga fyrir Ísland fyrir tveggja ára tímabilið, sem í hönd fer. Með tekjunum skal telja bæði hið fasta tillag og aukatillagið úr hin-um almenna ríkissjóði til hinna sjerstaklegu gjalda Íslands.

Gjöld, sem ákveðin eru með eldri lögum, tilskipunum, konungsúrskurðum, eða öðrum gildum ákvörðunum, skulu, þangað til breyting verður á því gjörð með lögum, færð til í fjárlögunum með þeim upphæðum, sem ákveðnar eru.

Frumvarpið til fjárlaganna og eins frumvörp til fjárukalaga skal jafnan fyrst leggja fyrir neðri deild alþingis.

31. gr. Hvor þingdeild kys yfirskoðunarmann, og skulu þeim veitt laun fyrir starfa sinn. Yfirskoðunarmenn þessir eiga að gagnskoða hina árlegu reikninga um tekjur og gjöld landsins og gæta þess, að tekjur landsins sjeu þar allar taldar og að ekkert hafi verið goldið út án heimildar. Þeir geta krafist að fá allar skýrslur þær og skjöl, sem þeim þykir þurfa. Síðan skal semja reikning fyrir fjárhagstímabilið og leggja hann fyrir alþingi ásamt með athugasemdum yfirskoðunarmanna, og skal því næst leggja úrskurð á hann.

32. gr. Ekkert lagafrumvarp má samþykkja til fullnaðar, fyr en það hefur verið rætt þrisvar sinnum í hvorri þingdeildinni fyrir sig.

33. gr. Þegar lagafrumvarp er samþykkt í annari hvorri þingdeildinni, skal það lagt fyrir hina þingdeildina í því formi, sem það er samþykkt í. Verði þar breytingar á gjörðar, gengur það aptur til fyrri þingdeildarinnar. Verði hjer aptur gjörðar breytingar, fer frumvarpið af nýju til hinnar deildarinnar.

Gangi þá enn eigi saman, ganga báðar deildirnar saman í eina málstofu, og leiðir alþingi þá málið til lykta eptir eina umræðu. Þegar alþingi þannig myndar eina málstofu, þarf til þess að gjörð verði fullnaðar-ályktun á máli, að tveir þriðjungar þingmanna úr hvorri deildinni um sig sjeu á fundi og eigi þátt í atkvæðagreiðslunni; ræður þá atkvæðafjöldi úrslitum um hin einstöku málsatriði, en til þess að lagafrumvarp, að undanskildum frumvörpum til fjárlaga og fjárukalaga, verði samþykkt í heild sinni, þarf aptur á mótí að minnsta kosti að tveir þriðjungar atkvæða þeirra, sem greidd eru, sjeu með frumvarpinu.

34. gr. Alþingi sker sjálft úr, hvort þingmenn þess sjeu löglega kosnir.

35. gr. Sjerhver nýr þingmaður skal vinna eið að stjórnskránni, undir eins og viðurkennt er, að kosning hans sje gild.

36. gr. Alþingismenn eru eingöngu bundnir við sannfæring sína og eigi við neinar reglur frá kjósendum sínum.

Embættismenn þeir, sem kosnir verða til alþingis, þurfa ekki leyfi stjórnarinnar til þess að þiggja kosninguna, en skyldir eru þeir til, án kostnaðar fyrir landsjóðinn, að annast um, að embættisstörfum þeirra verði gengt á þann hátt, sem stjórnin telur nægja.

37. gr. Meðan alþingi stendur yfir, má ekki taka neinn alþingismann fastan fyrir skuldir án samþykkis þeirrar deildar, er hann situr í, nje heldur setja hann í varðhald eða höfða mál á mótí honum, nema hann sje staðinn að glæp.

Enginn alþingismaður verður krafinn til reikningsskapar utan þings fyrir það, sem hann hefur talað á þinginu, nema þingdeildin, sem í hlut á, leyfi.

38. gr. Ef sú breyting, er sviptir mann kjörgengi, verður á högum þess manns, er löglega er kosinn, missir hann rjett þann, er kosningunni fylgir.

39. gr. Ráðgjöfunum skal heimilt vegna embættisstöðu sinnar að sitja á alþingi, og eiga þeir rjett á að taka þátt í umræðunum eins opt og þeir vilja, en gæta verða þeir þingskapa.

Atkvæðisrjett hafa ráðgjafar því að eins, að þeir sjeu jafnframt alþingismenn.

40. gr. Hvor þingdeildin um sig og eins hið sameinaða alþingi kys sjálft forseta sinn og varaforseta.

41. gr. Hvorug þingdeildin má gjöra ályktun um neitt, nema að minnsta kosti tveir þriðjungar þingmanna sjeu á fundi og greiði þar atkvæði.

42. gr. Heimilt er hverjum alþingismanni að bera upp í þeirri þingdeildinni, sem hann á sæti í, sjerhvert opinbert málefni, ef hún leyfir það, og beiðast þar um skýrslu.

43. gr. Hvorug þingdeildin má taka við neinu málefni, nema einhver þingdeildarmanna taki það að sjer til flutnings.

44. gr. Þyki þingdeildinni ekki ástæða til að gjöra ályktun um eitthvert málefni, þá getur hún vísað því til landstjórnarinnar.

45. Fundir beggja þingdeildanna og hins sameinaða alþingis skulu haldnir í heyranda hljóði. Þó getur hlutaðeigandi forseti eða svo margir þingmenn, sem til er tekið í þingsköpunum, krafizt, að öllum utanþingsmönnum sje vísað burt, og skal þá þingið eða þingdeild sú, er hlut á að máli, skera úr, hvort ræða skuli málefnið í heyranda hljóði eða eigi.

46. gr. Þingsköpin handa hinu sameinaða alþingi og báðum deildum þess skulu sett með lagaboði.

VI.

47. gr. Landsdómur skal skipaður dómendum í yfirdómi landsins og jafnmörgum alþingismönnum, er efri deild alþingis kys úr sínum flokki. Landsdómur velur sjer sjálfur forseta sinn. Endi kjörtími, meðan á máli stendur í landsdómi, halda efri deildarmenn sæti sínu í dóminum. Rjettarfarið við dóm þennan skal ákveðið með lögum.

48. gr. Landsdómur dæmir í þeim málum, er landstjóri eða neðri deild alþingis höfðar gegn ráðgjöfunum. Með leyfi neðri deildar getur landstjóri einnig kært aðra menn fyrir þessum dómi fyrir glæpi, er einkar-hættulegir þykja landinu.

49. gr. Skipun dómsvaldsins verður eigi ákveðin nema með lagaboði.

50. gr. Dómendur eiga rjett á að skera úr öllum ágreiningi um embættistakmörk yfirvaldanna. Þó getur sá, sem þar um leitar úrskurðar, ekki komið sjer hjá að hlýða yfirvaldsboðinu í bráð, með því að skjóta málinu til dóms.

51. gr. Dómsvaldið skal greint frá umboðsvaldinu með lögum.

52. gr. Dómendur skulu í embættisverkum sínum fara einungis eptir lögum. Þeim dómendum, sem ekki hafa að auk umboðsstörf á hendi, verður ekki vikið úr embætti nema með dómi, og ekki verða þeir heldur fluttir í annað embætti á móti vilja þeirra nema þegar svo stendur á, að verið er að koma nýrri skipun á dómsstólana. Þó má veita þeim dómara, sem orðinn er fullra 65 ára gamall, lausn frá embætti, en eigi skal hann missa neins í af launum sínum.

V.

53. gr. Hin evangelisk-lúterska kirkja skal vera þjóðkirkja á Íslandi, og skal hið opinbera að því leyti styðja hana og vernda.

Sambandinu milli þjóðkirkjunnar og hins veraldlega valds skal skipað með lögum.

54. gr. Landsmenn eiga rjett á að stofna fjelög til að þjóna guði með þeim hætti, sem bezt á við sannfæringar hvers eins. Þó má eigi kenna eða fremja neitt, sem er gagnstætt góðu siðferði og allsherjarreglu.

55. gr. Kjör trúarfjelaga þeirra, sem eigi heyra þjóðkirkjunni til, skulu ákveðin með lagaboði.

26. gr. Enginn má neins í missa af borgaralegum og þjóðlegum rjettindum sakir trúarbragða sinna, nje heldur má nokkur fyrir þá sök skorast undan almenntri fjelagsskyldu.

VI.

57. gr. Engan má taka fastan nema fyrir glæpi og með þeim hætti, sem ákveðið er í lögum. Dómarar og aðrir, sem hlut eiga að máli, standa til ábyrgðar gagnvart þeim, sem tekinn hefur verið fastur, eða valdið hefur verið talmun. Sá, sem fastur er tekinn, skal undandráttaarlaust leiddur fyrir dómara, og megi þá ekki jafnskjótt láta hann lausan, skal dómari, áður sólarhringur sje liðinn, leggja rökstuddan úrskurð á, hvort hann skuli í varðhald setja; og megi láta hann lausan móti veði, skal ákveðið í úrskurðinum, hvert eða hversu mikið það skuli vera.

Úrskurði þeim, sem dómariinn kveður upp, má sá, sem hlut á að máli, þegar skjóta sjer í lagi til æðra dóms. Engan má setja í gæzluvarðhald fyrir yfirsjón, er að eins varðar fjesekt eða einföldu fangelsi.

58. gr. Heimilið er friðheilagt. Ekki má gjöra húsleit, nje kyrrsetja brjef

og önnur skjöl og rannsaka þau, nema eptir dómsúrskurði, ef lögin gjöra ekki sjerlega undantekning.

59. gr. Eignarrjetturinn er friðhelgur. Engan má skylda til að láta af hendi eign sína, nema almenningsspörf krefji; þarf til þess lagaboð og komi fullt verð fyrir.

60. gr. Öll bönd þau, sem hamla frelsi í atvinnuvegum og jafnrjetti manna til atvinnu, og eigi eru byggð á almenningssheillum, skal aftaka með lagaboði.

61. Sá, sem ekki getur sjeð fyrir sjer og sínum, og sje hann ekki skyldu-ómagi annars manns, skal eiga rjett á að fá styrk úr almennum sjóði, en þá skal hann háður vera takmörkunum þeim, er lögin áskilja.

62. gr. Hafi foreldrar eigi efni á að fræða sjálf börn sín eða sjeu börnin munaðarlaus og öreigar, er það skylda hins opinbera að sjá þeim fyrir uppfræðingu og framfæri.

63. gr. Hver maður á rjett á að láta í ljósi hugsanir sínar á prenti; en þó verður hann að ábyrgjast þær fyrir dómi. Ritskoðun og aðrar tálmanir fyrir prentfrelsi má aldrei lögta.

64. gr. Rjett eiga menn á að stofna fjelög í sjerhverjum löglegum tilgangi, án þess að leyfi þurfi að sækja til þess. Ekkert fjelag má rjúfa með stjórnar-ráðstöfun. Þó má banna fjelög um sinn, en þá verður þegar að höfða mál gegn fjelaginu, til þess að það verði rofið.

65. gr. Rjett eiga menn á að safnast saman vopnlausir. Lögreglustjórninni er heimilt að vera við almennar samkomur. Banna má mannfundi undir berum himni, þegar uggvænt þykir, að af þeim leiði óspektir.

66. gr. Sjerhver vopnfær maður er skyldur til að taka sjálfur þátt í vörn landsins eptir því, sem nákvæmar kann að verða fyrirmælt þar um með laga-boði.

67. gr. Rjetti sveitarfjelaganna til að ráða sjálf málefnum sínum skal skipað með lagaboði.

68. gr. Skattgjaldamálum skal skipað með lögum.

69. gr. Öll sjerstakleg rjettindi, er lögin hafa bundið við nafnbætur og tign, skulu vera af tekin.

70. gr. Frumvörp, hvort heldur er til breytinga eða viðauka á stjórnarskrá þessari, má bera upp bæði á reglulegu alþingi og auka-alþingi. Nái frumvarpið um breyting á stjórnarskránni samþykki beggja þingdeildanna, skal rjúfa alþingi þá þegar og stofna til almennra kosninga af nýju. Samþykki hið nýkosna alþingi ályktunina óbreytta, og nái hún staðfestingu konungs, þá hefur hún gildi sem stjórnarlög.

71. gr. Með þessum stjórnarskipunarlögum er stjórnarskrá um hin sjerstaklegu málefni Íslands 5. dag janúarmánaðar 1874 úr gildi numin.

Ákvarðanir um stundarsakir.

1. Þangað til nýju skipulagi verður komið á æðsta dómstól landsins með lögum, sem alþingi og ríkisþingið samþykkir, er hæstirjettur í Danmörku æðsti dómstóll landsins samkvæmt reglum þeim, sem hingað til hefur verið fylgt.
2. Tölu þingmanna til neðri deildar skal, þangað til öðruvísi verður fyrir-mælt með lögum, skipt þannig niður:

að 1. Gullbringu- og Kjósarsýsla, 2. Árnessýsla, 3. Ísafjarðarsýsla og Ísafjarðarkaupstaður, 4. Þingeyjarsýsla og 5. Skaptafellssýsla kjósa hver 2 fulltrúa, en hinar aðrar sýslur á Íslandi og Reykjavíkurborg kjósa einn fulltrúa hver.

Til að kjósa þá 12 þingmenn, sem sæti eiga í efri deildinni, skal skipta landinu í 12 kjördæmi, er hvert kjósi 1 þingmann, og skal skiptingin ákveðin með sjerstökum lögum.

Nd.

131. Tillaga til þingsályktunar

frá nefndinni í bankamálinu.

Alþingi skorar á ráðgjafa Íslands að hlutast til um, með samningi við hina dönsku póstatjórn, að ábyrgðargjald fyrir sendingar, sem verð er tilgreint á og látnar eru á pósthús á Íslandi til að flytjast til Danmerkur, verði hið sama sem borgun sú, er greiða þarf fyrir sendingar á sömu upphæðum með póstaðvísunum.

Ed.

132. Frumvarp

til laga um stofnun landsbanka (77). — Eptir 3. umræðu í Nd.

I. Tilgangur og starfsgögn bankans.

1. gr. Banka skal stofna í Reykjavík, er kallast landsbanki; tilgangur hans er að greiða fyrir peningaviðskiptum í landinu og styðja að frambörum atvinnuvegganna. Til þess að koma stofnun þessari á fót, leggur landssjóður 10,000 kr. til.

2. gr. Landsbankinn fær að láni úr landssjóði allt að hálfri miljón króna, er skal vera vinnufje hans. Eje þetta greiðist bankanum smám saman, eptir því sem þörf hans krefur, í seðlum þeim, er getur um í eptirfarandi 3. grein. Bankinn greiðir landssjóði, eptir að 5 ár eru liðin frá stofnun hans, 1% um árið í vöxtu af skuld sinni, og leggur 2% árlega af henni í varasjóð.

3. gr. Stjórninni er heimilt að gefa út fyrir landssjóð seðla fyrir allt að hálfri miljón króna. Upphæð seðlanna sje 50, 10 og 5 krónur, og ekki fleiri fyrst um sinn. Nákvæmari ákvæði um lögun og útlit seðlanna eru falin stjórninni, sem lætur nauðsynlegar auglýsingar um það efni út koma. Kostnaðinn við seðlagjörð og endurnýjun seðla ber landssjóður.

4. gr. Seðlarnir skulu gjaldgengir í landssjóð og aðra almannasjóði hjer á landi og eru hjer manna milli löglegur gjaldeyrir með fullu ákvæðisverði. Engum öðrum en landssjóði er heimilt að gefa út brjefpeninga hjer á landi. Í bankanum má fá seðlunum skipt mót öðrum seðlum, en gegn smápeningum eptir því sem tök eru á.

5. gr. Sá, sem eptirmyndar þessa íslenzku seðla eða falsar þá, skal sæta sömu hegningu, sem ákveðið er í almennum hegningarlögum 25. júní 1869 266. gr. fyrir eptirmyndun og fölsun á dönskum peningum eða seðlum þjóðbankans. Glæpurinn er fullkomnaður, þegar búið er að eptirmynda eða falsa seðilinn, þótt ekki sje búið að láta þann seðil úti.

II. Störf bankans:

6. gr. Bankinn hefur þessi störf á hendi:

1. Að taka við peningum sem innláni eða með sparisjóðskjörum, á dálk eða á hlaupareikning.

2. Að kaupa og selja víxla og ávísanir, hvort sem þær eiga að greiðast heldur hjer á landi eða erlendis, útlenda peninga, bankaseðla, brjefpeninga og auðseld arðberandi verðbrjef.
3. Að lána fje gegn tryggingu í fasteign.
4. Að lána fje gegn handveði eða sjálfskuldarábyrgð.
5. Að veita lán sveitum, bæjum og almannastofnunum hjer á landi, gegn áhyrgð sveita eða bæja.
6. Að veita lánstraust gegn handveði eða sjálfskuldarábyrgð.
7. Að heimta ógreiddar skuldir.
 7. gr. Bankinn má taka lán gegn tryggingu í sjálfs síns eignum.
 8. gr. Nákvæmari reglur og fyrirmæli um alla tilhögun á störfum bankans verða ákveðin með reglugjörð, er bankastjórnin semur frumvarp til og landshöfðingi samþykkir.
 9. gr. Bankinn skal, með samþykki landshöfðingja, svo fljótt sem auðið er, setja á stofn aukabanka eða framkvæmdarstofur fyrir utan Reykjavík, einkum á Akureyri, Ísafirði og Seyðisfirði.

III. Sjerstök hlunnindi bankans.

10. gr. Nú glatast viðtökuseðill gefinn fyrir innláni eða viðskiptabók veitt fyrir sparisjóðsinnlagi, og getur þá stjórn bankans stefnt til sín handhafa þessa viðtökuseðils eða viðskiptabókar, með 6 mánaða fyrirvara, og birt stefnuna þrisvar sinnum samfleytt í tíðindum þeim, er flytja skulu stjórnarvalda auglýsingar hjer á landi, og ef enginn hefur sagt til sín, áður en fyrirvarinn er liðinn, getur hún greitt þeim manni upphæðina, sem fengið hefur viðtökuseðilinn eða viðskiptabókina, án þess nokkur annar, er viðtökuseðillinn eða viðskiptabókin kann að hafa verið afsöluð, geti þar fyrir búið kröfu á hendur bankanum.

11. gr. Fje ófullráða manna og almannastofnana má um stundarsakir setja á vöxtu í bankann, þangað til því verður komið á vöxtu gegn veði í fasteignum eða á annan lögmætan hátt.

12. gr. Fje það, er lagt hefur verið í bankann, ásamt vöxtum þess, er undanþegið kyrrsetning og lögvaldi, meðan það stendur þar.

13. gr. Bankanum er heimilt að áskilja sjer hærri vöxtu en 4% um árið af útlánum gegn fasteignarveðum.

14. gr. Nú er óskað láns gegn fasteignarveði, og skal þá gefa vottorð um fasteignina úr afsals- og veðmálalabókunum kauplaust, þegar stjórn bankans krefst þess, enda sje vottorðið ætlað bankanum einum til afnota.

15. gr. Bankinn getur löglega samið svo við skuldunauta sína, að þeir taki upp í veðskuldabryf sín til bankans ákvæði það, er getur um í tilskipun 18. febr. 1847 10. gr. um fje ómyndugra á Íslandi.

16. gr. Eigi missir bankinn kröfu sína, þó veðið glatist fyrir óhapp.

17. gr. Bankinn hefur rjett til að láta eigin þjóna sína selja veðbrjef og annað, sem hann hefur fengið að handveði, við uppboð á hverjum þeim stað, er þykir til þess fallinn, en aðvara skal hann veðsala um þetta í votta viðurvist með 8 daga fyrirvara. Nú er veðsali ókunnur eða menn vita eigi um heimili hans, þá skal bankinn stefna hlutaðeiganda með 14 daga fyrirvara til að leysa út veðið með auglýsingu í þeim tíðindum, sem birta skal í stjórnarvalda auglýsingar.

18. gr. Bankinn er undanþeginn tekjuskatti eptir lögum 14. desember 1877 og sömuleiðis útsvari.

IV. Stjórn bankans.

19. gr. Í stjórn bankans skal vera einn framkvæmdarstjóri, er landshöfðingi skipar með hálfis árs uppsagnarfresti, og tveir gæzlustjórar, er kosnir eru sinn af hvorri deild alþingis til fjöggra ára. Af gæzlustjórum þeim, sem í fyrsta skipti eru kosnir, skal þó annar að 2 árum liðnum frá fara eptir hlutkesti. Endurkosning getur átt sjer stað.

20. gr. Landshöfðingi getur vikið hverjum forstjóra bankans frá um stundarsakir, þegar honum þykir ástæða til; hann skal þó með næstu póstferð gefa ráðgjafa Íslands skýrslu um tilefnið til frávíkningarinnar. Þá er forstjóra er vikið frá um stund, eða hann fyrir sjúkdóm eða önnur forföll fær eigi gegnt störfum sínum, og sömuleiðis ef sæti verður autt í forstjórninni, setur landshöfðingi mann til að gegna störfunum um stundarsakir.

21. gr. Heimili bankans er í Reykjavík, og þar skulu forstjórnarnir vera búsettir.

22. gr. Framkvæmdarstjóri annast dagleg störf bankans og stýrir þeim undir umsjón gæzlustjóranna og með aðstoð þeirra.

Nákvæmari fyrirmæli um sambandið milli forstjóranna verða ákveðin í reglugjörð þeirri, er 8. gr. um getur.

23. gr. Landshöfðingi skipar bókara og fjehirði bankans og víkur þeim frá, hvorttveggja eptir tillögum forstjórnarinnar. Aðra sýslunarmenn skipar forstjórnin. Hún ákveður vinnutímann o. s. frv.

24. gr. Framkvæmdarstjóri og annar gæzlustjóri skulu undirskrifa svo að skuldbindi bankann, ef gefa skal út eða framselja víxla, önnur peningabréf eða aðrar skriflegar skuldbindingar.

Allar kvittanir verða, til þess að skuldbinda bankann, að vera undirskrifaðar af fjehirði og með áritun bókara um, að þær sjeu athugaðar.

25. gr. Framkvæmdarstjóri hefur 2000 kr. í árslaun, en hver gæzlustjóranna fær 500 kr. þóknun árlega.

Bókarinn hefur 1000 kr. í árslaun.

Fjehirðir hefur 1000 kr. í árslaun.

Framkvæmdarstjóri og fjehirðir setja hæfilegt veð, sem landshöfðingi ákveður

26. gr. Stjórn bankans er ávallt skyldug að gefa landshöfðingja allar þær upplýsingar um bankann, sem honum kann að þykja ástæða til að heimta.

Landshöfðingi getur og hvenær sem er látið rannsaka allan hag bankans.

27. gr. Forstjórar bankans og sýslunarmenn mega eigi vera skuldskeyttir bankanum, hvorki sem skuldunautar eða ábyrgðarmenn annara.

V. Um reikningslok, varasjóð og fleira.

28. gr. Starfár bankans er almanaksárið. Ársreikning bankans skal semja svo snemma, að hann verði í síðasta lagi 4 mánuðum eptir árslok birtur í helztu blöðum landsins.

29. gr. Landshöfðingi nefnir til endurskoðara, er rannsaki reikninginn í hverju einstöku atriði og beri hann saman við bækur bankans og heimaíjeð. Endurskoðarinn skal að minnsta kosti tvisvar ár hvert sannreyna, hvort heimaíje bankans og eignir sje fyrir hendi.

Endurskoðari fær þóknun úr bankanum, sem landshöfðingi nákvæmar ákveður.

Landshöfðingi úrskurðar og kvittar hinn endurskoðaða bankareikning.

30. gr. Útdrátt úr hinum úrskurðaða reikningi skal birta í stjórnartíðindunum, deildinni B. Þar að auki gefur stjórn bankans eptir hvern ársfjórðung landshöfðingja stutt yfirlit yfir hag bankans, sem og skal birtast þar.

31. gr. Auk þeirra 2% um árið, er 2. gr. um getur, að leggja skuli í vara-sjóð, leggjast þar og eptirstöðvar þær, er verða kunna við árleg reikningsskil bankans. Ef reikningsskilin bera með sjer, að bankinn hafi tapað, ber vara-sjóður tapið.

VI. Ef bankinn leggst niður.

32. gr. Ef svo skyldi fara, að bankinn yrði lagður niður eða framkvæmdir bankans hætti að fullu, skal fyrst greiða öllum lánsölum bankans allar skulda-kröfur þeirra, að undanskildum landssjóði sem lánsala að seðlaupphæð þeirri, er hann hefur lánað bankanum. Þær eignir, sem þá eru eptir, renna í lands-sjóð, og leysir hann síðan til sín hina útgefnu seðla með fullu ákvæðisverði.

Nd.

133. Viðaukatillaga

við frv. til laga um að stjórninni veitist heimild til að selja þjóðjarðir (stjórn-arfrv. bls. 66).—Frá H. Kr. Friðrikssyni.

Aptan við frumvarpið bætist:

4. Rauðará með afbýlinu Lækjarbakka fyrir 2400 kr.

Ed.

134. Frumvarp

til laga, er banna niðurskurð á hákarli í sjó milli Geirhólms í Strandasýslu og Skagatáar í Húnavatnssýslu á tímabilinu frá 1. nóvember til 14. apríl. — Eptir 2. um-ræðu í Ed.

1. gr. Á sjávarsvæðinu milli Geirhólms í Strandasýslu austur að Skagatá á takmörkum Húnavatns- og Skagafjarðarsýslu má enginn, sem veiðir hákarl, hvort heldur er á opnum skipum eða pilskipum, á tímabilinu frá 1. nóvember til 14. apríl ár hvert, sleppa í sjó hákarlaskrokkum, eða neinum hluta þeirra, nema formaður skipsins álíti, að lífi og skipi sje hætta búin að öðrum kosti.

2. gr. Í hvert skipti, sem skip kemur frá hákarlaveiði til lands milli Geirhólms og Skagatáar á tímabili því, sem nefnt er í 1. gr., skal formaður ekki seinna en innan 3 daga senda næsta hreppstjóra skriflegt vottorð undir eiðstilboð um, að engum hákarli hafi verið sleppt í sjó af skipi hans; en hafi svo verið gjört fyrir nauðsyn, þá skriflega skýrslu, undirskrifaða af honum og öðrum skipverjum, um öll atvik, er að því lutu. Vottorð þetta eða skýrslu skal hreppstjóri senda sýslumanni með álitinu um það, hvort ástæða sje til að rengja vottorð formanns eða skýrslu hans og skipverja.

3. gr. Sýslumenn og hreppstjórar skulu hafa nákvæmt eptirlit með því, að lögum þess-um sje hlýtt. Þar sem sýslunefnd þykir nauðsyn til bera, skal sýslumaður að ráði henn-ar nefna til gæzlumenn, er vera skulu hreppstjóra til aðstoðar við eptirlit hans, og gefur sýslumaður, einnig með ráði sýslunefndar, gæzlumönnum reglur um það, hvernig þeir skuli haga sjer í þessu tilliti.

Sýslunefnd getur veitt úr sýslusjóði hæfilega þóknun hverjum þeim hreppstjóra eða gæzlumanni, er henni þykir þess maklegur.

4. gr. Brot gegn lögum þessum varða sektum, er nemi allt að 20 kr. fyrir hverja tunnu (120 potta) hákarlslifrar, er til lands er flutt, án þess hákarl fylgi, og allt að 20 kr. fyrir vanrækt að senda vottorð eða skýrslu, sem boðið er í 2. gr.

Formaður svarar til sekta, en taka skal þær fyrir brot móti 1. gr. af aflanum eptir sem tala rennur til.

5. gr. Sektir eptir lögum þessum renna hálfar í sveitarsjóð, þar sem skip það, er hlut á að máli, hefur uppsátur, en hálfar til hreppstjóra eða gæzlumanns þess, sem orðið hefur til að leiða brot í ljós.

6. gr. Með mál, er rísa út af broti gegn lögum þessum, skal fara sem opinber lög-reglumál.

7. gr. Lög þessi öðlast gildi 2. janúar 1886.

Nd.

135. Frumvarp

til laga um stofnun borgaralegs hjónabands, og um uppfræðslu barna í trúarefnum, þegar eigi hvorttveggja foreldra hafa þjóðkirkjutrú (115).—Eptir 3. umr. í Ed.

1. gr. Rjett er að veraldlegir valdsmenn gefi hjón saman, og hefur slíkt hjónaband fulla löghelgi, þótt kirkjuleg vígsla eigi komi til.

2. gr. Hjónaefni þau, er ganga vilja í borgaralegt hjónaband, riti bæjarfógeta eða sýslumanni í því lögsagnarumdæmi, er þau vilja láta sig gefa saman í, bónarbrjef um, að hann gefi þau í hjónaband. Skulu þau þá skýra honum frá því, hvernar trúar þau sjeu og í hverju trúfjelagi, ef þau í nokkru eru.

3. gr. Nú hefur bæjarfógeti eða sýslumaður verið beðinn um, að gefa hjón saman, og skal hann láta birta það á kirkjufundi í prestakalli því, er brúðurin er til heimilis í, þrem vikum áður, en hjónin eru saman gefin. Birtingin verður ógild, ef hjónaefnin eigi eru saman gefin hinar næstu 12 vikur. Vilji nokkur hefja lögbann gegn hjónabandinu, skal segja til þess valdsmanni lögsagnarumdæmis þess, sem brúðurin á heima í.

4. gr. Áður en valdsmaður gefur hjón saman, ber honum að hafa fengið fulla viss um, að birting sú, sem lögboðin er í 3. grein, hafi farið fram, og að ekkert lögbann sje gjört; svo skal hann og gæta þess, að engir meinbugir sje á hjónabandinu, er því geti aptrað.

5. gr. Hjónaefni skulu koma til brúðkaupsstefnu á ákveðnum degi og stundu. Skal valdsmaður þá fyrst brýna fyrir þeim þýðingu hjónabandsins, því næst tekur hann á móti játningu þeirra um, að þau vilji hjón verða, og lýsir loksins yfir því, að þau sjeu gefin saman í löglegt og í borgaralegu tilliti í fullgilt hjónaband. Stjórnarráð Íslands setur reglur fyrir athöfn þessari, og skal hún fram fara í heyrenda hljóði og í viðurvist tveggja tilkvaddra votta. Bæjarfógeti eða sýslumaður skal rita í bók, sem til þess er ætluð, allt það, er nokkru má varða, að því er til hjónabandsins kemur, og fái hjónunum eptirrit þess, staðfest með nafni sínu og embættisinsigli, til sannindamerkis um, að þau sjeu að lögum hjón orðin. Svo skal og valdsmaður, áður en vika er liðin, senda annað eptirrit presti sóknar þeirrar, er brúðurin átti heima í, áður en hún giptist, og ritar hann þá skýrslu um hjónabandið í gjörðabók prestakallsins.

6. gr. Borgun fyrir birtingu þá, sem 3. grein getur, og vottorð um hana greiðist eptir lögum 13. janúar 1882, 4. gr.; en fyrir gjörð þá, sem 5. grein tilskilur og fyrir eptirrit úr gjörðabókinni, skal gjalda 6 álnir, er renni í landssjóð. Nú þarf valdsmaður að takast ferð á hendur, til að gefa hjón saman, og skal þá greiða honum dagpeninga og farareyri, slíkan sem aukatekjureglugjörð 10. september 1830 tilskilur í 15. og 16. gr.

7. gr. Nú kjósa hjónaefni þau, sem ekki eru bæði þjóðkirkjutrúar, vígslu, og er hjónaband þeirra lögmætt, ef prestur, sem hefur sömu trú og annað þeirra og viðurkenndur er, eða einhver sóknarprestur þjóðkirkjunnar, vígir þau í hjónaband; en senda skal sóknarpresti brúðarinnar skýrslu um vígsluna, ef það eigi er hann, sem hefur gefið þau saman, svo hann geti gjört við það athugasemd í gjörðabók sína. Við stofnun hjónabanda þessara skal gæta ákvæða laganna um kirkjulega vígslu.

8. gr. Ekki má gefa saman í hjónaband hjónaefni þau, sem ekki eru bæði þjóðkirkju-trúar, nema þau hafi skýrt embættismanni þeim, sem á að gefa þau saman í hjónaband, frá því, í hverjum trúbrögðum börn þau, er þau eiga saman, skuli uppfræða. Þessa yfirlýsingu skal rita í gjörðabækur þær, er fyr greinir. Þó má breyta slíkri ákvörðun, ef þeim hjónum semur um, eða eptir ráðstöfun annars þeirra, ef hitt er látið, eða hefur misst forráð fyrir börnunum, og landshöfðingi samþykkir. Ekki má uppfræða börn í öðrum trúbrögðum en þeim, er annaðhvort foreldra hefur, eða að öðrum kosti í trú þjóðkirkjunnar.

9. gr. Nú höfðu bæði foreldri þjóðkirkjutrú, er þau gengu að eigast, og hafa því engan samning gjört sín á milli um trúfræðslu barna sinna, og er þá hvoru þeirra rjett að krefjast þess, að börnin alist upp í trúfræði þjóðkirkjunnar. Þó er rjett að börnin alist upp í trú þeirri, er annað foreldra hefur síðar tekið, sje þau bæði á það sátt. Nú kastar annað hjóna þjóðkirkjutrú og tekur aðra trú, en hitt er látið, eða hefur misst forráð fyrir börnum sínum, og er þá heimilt, að þau uppalist í trú þess, sem á lífi er, ef landshöfðingi samþykkir.

10. gr. Foreldri barna þeirra, sem ekki eiga að uppalast í þjóðkirkjunni, og þess vegna ekki eiga að takast inn í hana með skírninni, skulu tafarlaust skýra sóknarprestinum frá fæðingu þeirra og frá nöfnum þeirra, áður en 12 vikur eru liðnar frá því, er þau fæddust, svo hann geti ritað hvorttveggja þetta í gjörðabók prestakallsins. Vottorð um nafngjafir þessar komi í staðinn fyrir skírnarvottorð. Brot gegn ákvæðum greinar þessarar varða 1—20 króna sekt, er rennur í fátækraþjóð.

11. gr. Fjórtán ára aldur barna, þeirra er ekki játa þjóðkirkjutrú, jafngildir feringu að því, er til borgaralegra rjettinda kemur. Rjett er að börn, þau er ekki skulu uppalast í evangelísk-lúterskum trúbrögðum, sjeu undanþegin fræðslu í þeim í alþjóðlegum skólum.

12. gr. Sættatilraun milli hjóna af hálfu hinnar andlegu stjettar, sem tilskipun 18. október 1811 (sbr. tilsk. 30. apríl 1824, 18. gr.) tilskilur, fellur niður, ef hjón lýsa því yfir við valdsmann, að þau játi ekki bæði þjóðkirkjutrú.

Nd.

136. Frumvarp

til laga um helgi lands fyrir ágangi af skepnum (71).—Eptir 3. umræðu í efri deild.

1. gr. Fyrir óheimila beit og ágang skal ávallt bæta grasnám og sjerhvern þann skaða, er búfjenaður gjörir á annars manns eign. Eigi skal grasnám greiða fyrir sauðfje, er úr afrjetti gengur, þá er eiganda eigi verður það gefið að sök. Einnig er ferðamönnum rjett að æja bótalaust hestum þeim, er þeir hafa til ferðar sinnar, en að eins þar, sem eigi hefur áður slegið verið.

2. gr. Beiti maður búfjenaði sínum af ásettu ráði í annars manns landi án hans leyfis, varðar það sektum allt að 20. kr., en fyrir meingripi eða sje sýnd þrábeit eða beitt á ræktuðu landi, túni og engi, má hækka sekt þessa eptir atvikum allt að 100 kr.

3. gr. Komi búfjenaður í annars manns land, án þess sök verði gefin þeim, er fjenað á, svo sem fyrir misgöngur, stök, eða önnur slík atvik, og grasnám að eins á að bæta eptir 1. gr., á sá rjett á, er fyrir slíkum ágangi verður, ef hann þekkir eiganda, að skora á hann, að hirða fjenað sinn, og ef hann þá eigi vitjar hans innan hæfilegs frests, varðar ágangur sá, er fjenaðurinn þar á eptir gjörir, sekt eptir 2. gr.

4. gr. Nú vitjar maður eigi búfjenaðar eptir 3. gr., eða sá, er fyrir ágangi verður, eigi þekkir, hver fjenað á, og skal hann þá segja hreppstjóra eða lög-

reglustjóra til hans með glöggri lýsingu og marki, og að hann vilji við ágang losast. Hreppstjóri eða lögreglustjóri auglýsir þetta þá þegar fyrir eiganda, þá hann er kunnur, ella í öllum nærsveitum, þar sem líklegt er að eigandi muni finnast, og má eptir áskoran þess, er fyrir ágangi varð, jafnframt ákveða, að fjenaðurinn verði seldur við löglega auglýst uppboð.

Uslafjenað þennan má að eins selja með þeim skilmálum, að eiganda sje áskilinn innlausnarrjettur á fjenu sjálfu innan sex mánaða frá uppboðsdegi.

Sje svo, að fjenaður sá, er selja skal, eigi sje til lífs, skal hreppstjóri eða lögreglustjóri kveða til tvo óvilhalla menn, og ef þeir með skriflegri skoðunargjörð, er byggð sje á tilfærðum ástæðum, og sem þeir lýsa yfir, að þeir treysti sjer til að staðfesta með eiði, votta að svo sje, má selja hann til dráps.

Auk missirisfyrirvara til innlausnar á sjálfum fjenaðinum á eigandi rjett að heimta andvirði hins selda innan eins árs frá uppboðsdegi, en sala fjenaðarins með einkennum og marki og áskorun um útlausn eða móttöku á andvirði skal ávallt auglýst í blöðum þeim, er mesta útbreiðslu hafa í amti hverju, með eigi minna en 3 mánaða fyrirvara.

Eigi má afmarka eða breyta marki á uslafjenaði, sem seldur er, þann tíma sem hann sjálfur er til útlausnar, og sje útaf því breytt, varðar það sektum allt að 50 kr.

5. gr. Rjett er þeim, er fyrir ágangi verður, að leggja hald á uslafjenað, eða svo mikið af honum, sem með þarf, þangað til hann hefur fengið fullar bætur eptir 1. gr. og kostnað sinn, og ber honum þá að varðveita fjenaðinn, meðan hann er í haldi hans, svo að eigandi eigi blíði skaða, er sök verði gefin á.

Rjett er og að uslafjenaður sjálfur eða andvirði hans standi til tryggingar fyrir skaðabótum, sektum eptir 2. gr. og öðrum kostnaði, sem á fellur eptir lögum þessum. Slík gjöld má og taka fyrir fram af andvirði hins selda.

Ef maður tekur fjenað sinn úr vörzlum þess, er fyrir ágangi hefur orðið, eptir að hald hefur verið á hann lagt, sem fyr segir, og að honum fornspurðum, varðar það allt að 50 kr. sekt.

6. gr. Um leið og sá, er fyrir ágangi verður, gerir eiganda orð um það, eða að búpeningur fyrir þá sök sje tekinn í hald, skal hann bjóða honum fjenaðinn til útlausnar með ákveðnu gjaldi. Nú vill eigandi eigi útleysa hann með því verði, og skal sá, er fjenaði heldur, engu að síður skyldur að láta hann afhendi, ef eigandi áður afhendir hreppstjóra eða lögreglustjóra að veði svo mikið fje, sem honum eptir áskorun beggja þeirra, er hlut eiga að máli, eða annarshvors þykir hæfilegt að ákveða til tryggingar fyrir lúkningu á skaðabótum, sektum og kostnaði.

7. gr. Rjett er og, að hreppstjóri eða lögreglustjóri eptir áskorun kveði á um til sátta, hvert gjald þeim þyki hæfilegt að greitt sje; en fari svo, að til málsóknar komi, skal sá ávallt greiða málskostnað, er með dómi finnst ástæðulaust að hafa hafnað að taka á móti eða greiða, hvort heldur sanngjarnlega krafnið eða framboðið gjald, eða það gjald, er hreppstjóra eða lögreglustjóra hefur þótt hæfilegt fyrir fram að ákveða til sátta.

8. gr. Með mál eptir lögum þessum skal farið sem einkalögreglumál. Sektir eptir 2. gr. renna í sveitarsjóð eða bæjarsjóð.

Nd.

137. Viðaukatillaga

við pingsályktunartillögu um verðlagsskrár (59).—Frá Þork. Bjarnasyni.

Aptan við pingsályktunina bætist: og að þær liggi hreppsþúum til sýnis á hentugum stað í 2 vikur áður, en þær verða sendar hlutaðeigandi yfirvöldum.

Nd.

138. Breytingartillaga

við tillögu til pingsályktunar um að mældur verði Húnaflói og uppsigling á Hvammsfjörð (119).—Frá Jakobi Guðmundssyni.

Í stað »Alþingi skorar á Búðardal« komi: Alþingi skorar á ráðherra Íslands að hlutast til um, að mældur verði Húnaflói og uppsigling á Hvammsfjörð sem fyrst, svo og hafnarstæði þau, er þar kynnu að þykja hentust, einkum við Vestliðaeyri, Búðardal og Borðeyri, sjerstaklega fyrir gufuskip.

Ed.

139. Frumvarp

til laga um aukinn rjett kvenna.—Flutningsm. Sighv. Árnason.

1. gr. Ekkjur og aðrar ógíptar konur, sem standa fyrir búi, eða eiga með sig sjálfar, skulu hafa kosningarrjett til alþingis, ef þær fullnægja skilyrðum þeim, sem körlum eru sett í 17. gr. stjórnarskrárinnar.

2. gr. Konum skal jafnt sem körlum heimilt að taka próf við latínuskólann, ganga á presta- og læknaskólann og taka þar próf.

3. gr. Lög þessi öðlast gildi 25. apríl 1886.

Nd.

140. Frumvarp

til laga um að meta að nýju nokkrar þjóðjarðir í Vestur-Skaptafellssýslu.—Flutningsm. Ólafur Pálsson.

1. gr. Allar þær jarðir í Vestur-Skaptafellssýslu, sem á næstliðnum árum hafa orðið fyrir stórkostlegum skemmdum af völdum náttúrunnar, skulu metast til dýrleika í hundradatali. Sýslunefndin kveður á um, hverjar þær jarðir eru, er meta skal, eptir að hún hefur leitað um það álits hlutaðeigandi hreppsnefndar.

Jarðamat þetta skal fara fram á tímabilinu frá 1. júlí til 16. september 1886.

2. gr. Í sýslunni skulu 3 menn, sem til eru kvaddir af sýslunefndinni, er hún álitur bezt til þess fallna, framkvæma matið; skulu þeir leysa starf þetta svo af hendi, að þeir geti verið við því búnir að staðfesta gjörðir sínar með eiði. Sýslumaður stendur fyrir matinu og stjórnar því, en tekur eigi þátt í atkvæðagreiðslunni. Sýslunefndin tilnefni að minnsta kosti eina jörð í hverri þeirri sveit, sem matið fer fram í, er hún álitur hæfilegast metna að hundradatali eptir jarðabókinni frá 1861, matsmönnum til fyrirmyndar. Jarðir þær, sem metast eiga, skulu miðaðar við fyrirmyndarjörðina, og metast til hundraða í því hlutfalli, sem matsmenn álita að notkunargildi hinnar skemmdu jarðar standi í við fyrirmyndarjörðina.

3. gr. Eiganda jarðar eða umboðsmanni skal tilkynnt, að mat eigi fram að fara, svo tímanlega, að hann geti verið þar viðstaddur. Sje eigandi eða umboðsmaður óánægður með mat það, sem sett er á jörðina, getur hann borið málið upp fyrir sýslunefndinni, sem leggur úrskurð á málið, eptir að hún hefur leitað álits hlutaðeigandi hreppsnefndar, og gjört þær ráðstafanir, er hún álitur með þurfa.

4. gr. Sýslumaður skal hafa löggilta bók til að rita í matsgjörðirnar.

5. gr. Þegar mati þessu er lokið á fyr nefndan hátt, skal sýslumaður senda matsgjörðina í staðfestu eptirriti af matsbókinni, með áliti sýslunefndarinnar, til landshöfðingja, sem þá annast um, að hún komist svo tímanlega til ráðherrans, að honum gefist tækifæri til á alþingisárinu 1887, að hlutast til um, að mat þetta verði staðfest með lagabóði.

6. gr. Fyrir þá daga, sem ganga til matsgjörða þeirra, sem áður er getið, skal veita sýslumanni og hverjum matsmanni í fæðispeninga og ferðakostnað 4 kr. daglega, er greiðist úr landssjóði.

7. gr. Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1886.

Nd.**141. Breytingaratkvæði**

við frumvarp nefndarinnar í málinu: um friðun hvala (98) — frá E. Egilson.

Við 1. gr. á eptir »meðan síldarveiði fer fram« komi: eða þar sem síldveiða-fjelög hafa stöðugt aðsetur og útgerð.

»Og« í byrjun næstu málsgreinar í sömu grein falli burt.

Ed.**142. Breytingartillögur**

við tillögu til þingsályktunar um að mæld verði uppsigling á Hvammsfjörð (119). — Frá Jakobi Guðmundssyni.

1. Í stað »Alpingi skorar á.... Búðardal« komi: Alpingi skorar á ráðherra Íslands að hlutast til um, að mældur verði Húnaflói og uppsigling á Hvammsfjörð sem fyrst, svo og hafnarstæði þau, er þar kynnu að þykja hentust, einkum við Vestliðaeyri, Búðardal og Borðeyri.
2. Fyrirsögnin orðist þannig: Tillaga til þingsályktunar um að mældur verði Húnaflói og uppsigling á Hvammsfjörð.

Nd.**143. Breytingartillaga**

við frumvarp til laga um breyting á 1. gr. í lögum 27. febr. 1880 um skipun prestakalla (101). — Frá Eiríki Kúld og Magnúsi Andrjessyni.

I. Á undan 1. grein frumvarpsins komi:

1. gr. Borg: Borgar og Álptanessóknir.
2. gr. Staðarhraun: Staðarhrauns og Álptatungusóknir.
3. gr. Hítarnessþing: Akra, Hjörtseyjar og Kolbeinsstaðasókir.
4. gr. Miklaholt: Miklaholts og Rauðameiðssóknir.

II. 1. gr. frumvarpsins verður 5. gr. o. sv. frv.

Nd.**144. Breytingar**

við frumvarp til stjórnarskipunarlaganna um hin sjerstaklegu málefni Íslands (20). — Frá nefndinni.

Fyrirsögnin óbreytt.

- 1.—5. gr. óbreyttar.
6. gr. bætist aptan við »Laun landstjórans skulu ákveðin með lögum«.
7. — orðabreyting.
8. — óbreytt.
9. — óbreytt.
10. — fyrir »ár hvert« komi »annaðhvort ár«.
11. — fyrir »8 vikur« komi 10 vikur.
12. — óbreytt.
13. — orðist þannig: »Landsstjóri getur rofið aðra eða báðar deildir alþingis, og skal þá stofna til nýrra kosninga áður 2 mánuðir sjeu liðnir frá því þingið var rofið; skal þá stefna þinginu saman aptur næsta ár á eptir að það var rofið«.
14. — óbreytt.
15. — orðabreyting.
16. — orðabreyting.
17. — aptan við greinina bætist: »Ráðgjöfunum getur hann eigi gefið upp sakir fyrir brot á stjórnarskránni, nema því að eins, að neðri deild alþingis samþykki«.
18. — orðist þannig: »Landsstjóri veitir leyfi þau og undanþágur frá lögum, sem tíðk-azt hafa eptir reglum þeim, sem farið hefur verið eptir hingað til«.

19. — fyrir »3 ára« komi »6 ára«.
 20. — fyrir »kosnir hlutfallskosningum« o. s. frv. komi »og skulu þeir kosnir tvöföldum kosningum, eptir þeim reglum, sem settar verða í kosningarlögum«.
 21. — fyrir: »til alþingis« komi: »til neðri deildar alþingis«.
 Stafl. a. orðist þannig: »allir búandi menn, húsmenn, borgarar og þurrabúðarmenn eða aðrir húsráðendur, sem greiða gjald til almennra þarfa. Þó má breyta þessu með lögum«.
 Stafl. b. falli burt.
 — c. verður stafl. b.
 — d. verður stafl. c.

Niðurlag greinarinnar óbreytt.

22. gr. fyrir: »til alþingis« komi: »til neðri deildar alþingis«.
 Tölul. 3. falli burt, en bætist aptur inn í: »Kjörgengi til efri deildar skal bundið við 35 ára aldur«.

Niðurlag greinarinnar óbreytt.

23. gr. fyrir: »í ágústmánuði« komi: »í júlímánuði annaðhvort ár«. Aptan við greinina bætist: »Þó má breyta þessu með lögum«.

24. — óbreytt.

25. — ný gr.: »Alþingi er friðheilagt. Enginn má raska friði þess eða frelsi«.

26. til 29. gr.=25. til 28. gr. frv. óbreyttar.

30. gr.=29. gr. frv. fyrir: »árið, sem í hönd fer« komi: »tveggja ára tímabilið, sem í hönd fer«.

Niðurlagið bætist inn í: »í fjárlögum«.

31. gr.=30. gr. frv. með orðabreyting.

32. til 38. gr.=31. til 37. gr. frv. óbreyttar.

39. gr.=38. gr. frv. með orðabreyting.

40. til 44. gr.=39. til 43. gr. frv. óbreyttar.

45. gr.=44. gr. frv. með orðabreyting.

46. gr.=45. gr. frv. óbreytt.

- 47.=46. gr. frv. fyrri hlutinn orðist þannig: »Landsdómur skal skipaður dómendunum í yfirdómi landsins, og jafnmörgum alþingismönnum, er efri deild alþingis kys úr sínum flokki. Landsdómur« o. s. frv. með orðabreyting.

48. til 50. gr.=47. til 49. gr. frv. óbreyttar.

51. gr.=50. gr. frv. með orðabreyting.

52. gr.=51. gr. frv. óbreytt.

53. gr.=52. gr. frv. óbreytt.

54. gr.=53. gr. frv. óbreytt.

54. gr. frv. falli burt.

55. gr. óbreytt.

56. gr. óbreytt.

57.—66. gr. með litlum orðabreytingum.

67. gr. »með umsjón stjórnarinnar« falli burt.

68.—70. gr. með litlum orðabreytingum.

71. gr. orðist þannig: »Með þessum stjórnarskipunarlögum er stjórnarskrá um hin sjerstaklegu málefni Íslands 5. dag janúarm. 1874 úr gildi numin«.

Ákvarðanir um stundarsakir:

1. tölul. óbreyttur

2. — Viðaukagrein: »Tölu þingmanna til neðri deildar skal, þangað til öðru vísi verður fyrir mælt með lögum, skipt þannig niður:
 að 1. Gullbr. og Kjósarsýsla, 2. Árnessýsla, 3. Ísafjarðarsýsla og Ísafjarðarkaupstaður, 4. Þingeyarsýsla, 5. Skaptafellssýsla kjósa hver 2 fulltrúa. En hinar aðrar sýslur á Íslandi og Reykjavíkkaupstaður kjósa 1 fulltrúa hver.
 Til að kjósa 12 þingmenn, sem sæti eiga í efri deildinni, skal skipta landinu í 12 kjördæmi, er hvert kjósi 1 þingmann, og skal skiptingin ákveðin með sjerstökum lögum.

Ed.**145. Breytingartillögur**

við frumvarp til laga, er banna niðurskurð á hákarli í sjó milli Geirhólms í Strandasýslu og Skagatáar í Húnavatnssýslu frá 1. nóvember til 14. apríl ár hvert (134).—Frá Ásgeiri Einarssyni, Einari Ásmundssyni og Jakob Guðmundssyni.

1. Í staðinn fyrir »Geirhólms« komi : Geirólfsgrúps, alstaðar þar sem þetta nafn kemur fyrir í frumvarpinu og fyrirsögn þess.
2. Aptan við aðra gr. bætist ný málsgrein, þannig orðuð:

Þyki vottorð eða skýrsla formanns á nokkurn hátt ósennileg, skal sýslumaður, svo fljótt sem verða má, prófa það mál, og, ef þörf gjörist, láta formann og háseta staðfesta skýrslu sína með eiði.

Nd.**146. Frumvarp**

til laga um breytingar á lögum 15. okt. 1875 um laun íslenskra embættismanna.

— Flutningsm. Þorkell Bjarnason og Þorlákur Guðmundsson.

1. gr. Biskupi skal veita í árslaun 6,000 kr.
2. gr. Amtmönnum, hvorum fyrir sig, skal veita í árslaun 5,000 kr.
3. gr. Forstjóra landsyfrrjettarins skal veita í árslaun 5,000 kr.
Öðrum dómendum í landsyfrrjettinum skal veita í árslaun, hvorum fyrir sig, 3,500 kr.
4. gr. Landfógetanum skal veita í árslaun 3,500 kr.
5. gr. Forstöðumanni prestaskólans skal veita í árslaun 4,000 kr.
Fyrsta kernara við prestaskólann skal veita í árslaun 2,600 kr.
Öðrum kennara við prestaskólann skal veita í árslaun 2,400 kr.
6. gr. Forstöðumanni hins lærða skóla skal veita í árslaun 3,600 kr. og leigulausan bústað í skólahúsinu eða 400 kr í húsaleigustyrk.
Yfirkennara lærða skólans skal veita í árslaun 3,200 kr.
Fyrsta og öðrum kennara við lærða skólann skal veita í árslaun 2,600 kr. hvorum fyrir sig.
Þriðja og fjórða kennara við lærða skólann skal veita í árslaun 2,400 kr. hvorum fyrir sig.
7. gr. Embættismenn þeir, er fengið hafa veitingu fyrir embættum þessum, áður en lög þessi öðlast gildi, skulu einskis í missa við þau, meðan þeir sitja í sama embætti.
7. gr. Lög þessi öðlast gildi 1. jan. 1886.

Nd.**147. Breytingartillaga**

við frumvarp til laga um breytingu á 1. gr. í lögum 27. febr. 1880, um skipun prestakalla (101).—Frá Jóni Jónssyni og Þorv. Kjerulf.

Við 1. gr. fyrir »350 kr. í landssjóð« komi: 400 kr.

Milli 2. og 3. gr. komi ný grein: Tjarnarbrauð í sama prófastsdæmi tekur yfir Tjarnar og Vesturhópshóla sóknir. Þessu brauði leggjast 100 kr.

5. gr. falli burt.

Nd.

148. Frumvarp

til laga um samþykkt á landsreikningnum fyrir 1880 og 1881 (stjórnarfrv. bls. 39). Eptir fyrri umræðu í Nd.

	Fjárveiting.		Reikningur.	
	kr.	a.	kr.	a.
I. Tekjur.				
1. Skattur á ábúð og afnotum jarða og á lausafje	100,000.		94,658.	04
2. Húsaskattur.....	3,000.		4,072.	26
3. Tekjuskattur	28,000.		29,707.	84
4. Aukatekjur	28,000.		34,973.	31
5. Vitagjald	10,000.		8,688.	35
6. Metorðaskattur	80.		84.	16
7. Erfðafjárskattur	5,000.		5,750.	24
8. Gjöld af fasteignarsölum ..	1,200.		1,180.	83
9. Leyfisbrjefgjöld	2,000.		3,124.	73
10. Spítalagjald... ..	14,000.		39,334.	26
11. Gjöld af verzlun á Islandi	74,312.		6,110.	93
12. Aðflutningsgjald	200,000.		249,698.	83
13. Tekjur af pósthæðum	20,000.		22,705.	60
14. Óvissar tekjur.....	1,200.		4,634.	56
15. Tekjur af fasteignum landsjóðs	71,578.		68,169.	67
16. Tekjur er snerta viðlagasjóðinn	49,275.	20	59,633.	80
Borgað upp í lán, veiting: 16,762 kr. 67 a. reikningur: 29,419 kr. 82 a.				
17. Borguð lán og skyndilán	10,792.		16,979.	32
18. Tillag úr ríkissjóði	159,388.		171,700.	
19. Borgað frá brauðum, samkv. lögum $\frac{27}{2}$ 1880 f. l. 18. gr.			654.	03
alls	777,825.	20	821,860.	76
II. Gjöld.				
1. Til alþingis 1881 og til borgunar fyrir endurskoðun landsreikninganna	36,800.		37,070.	46
2. Til umboðsstjórnar, gjaldheimtu og reikningsmála, svo og við dómgæzlu og lögreglustjórn:				
A. Umboðsstjórn, gjaldheimta og reikningsmál	50,016.	66	51,510.	02
B. Dómgæzla og lögreglumál	156,744.	08	157,259.	90
C. Ýms útgjöld	109,510.		112,247.	65
3. Til læknaþingunarinnar.....	79,948.		72,336.	42
4. Til pósthæðarinnar.....	31,820.		36,856.	68
5. Til kirkju- og kennslumálefna:				
A. Í þarfir andlegu stjettarinnar	41,490.	38	41,549.	68
B. Til kennslumálefna	108,496.		104,871.	82
C. Ýms útgjöld	19,200.		22,505.	41
6. Til skyndilána handa embættismönnum og lögboðinna bráðabirgða-lána	10,000.		22,165.	41
7. Eptirlaun og styrktarfe.....	48,700.		46,019.	81
8. Til vísindalegra og verklegra fyrirtækja.....	6,000.		6,574.	25
9. Til óvissra útgjalda	6,000.		8,391.	40
Flyt	704,725.	12	719,358.	91

	Fluttar	Fjárveiting.		Reikningur.	
		kr.	a.	kr.	a.
10. Til gagnfræðaskólans á Möðruvöllum (l. 7. nóv. 1879 og fjáraukal. 4. nóv. 1881)		704,725.	12	719,358.	91
11. Til eptirlauna handa prestum (l. 27. febr. 1880 um eptirlaun presta)				22,395.	44
12. Tillag til brauða (l. 27. febr. 1880 um skipun prestakalla)				1,080.	02
13. Til byggingar á alþingishúsi og húsbúnaðar í alþingis-sölunum (fjáraukal. 4. nóv. 1881)				2,108.	33
14. Afgangur				25,928.	79
		73,100.	08	50,989.	27
	alls	777,825.	20	821,860.	76
Eigur viðlagasjóðsins voru 31. des. 1881		809,570	kr. 50 a.		
Peningaforði landssjóðs 31. des. 1881		47,105	— 02 -		
Tekjueptirstöðvar landssjóðs 31. des. 1881		52,489	— 75 -		

Ed.**149. Nefndarálit**

í málinu: frumvarp til laga um stofnun landskóla á Íslandi (75).

Vjer, sem hin heiðraða efri deild alþingis hefur kosið í nefnd, til þess að segja álit vort um frumvarp til laga um stofnun landsskóla á Íslandi, höfum rætt mál þetta á fundum, og leyfum oss nú að láta skoðun vora í ljósi á þessa leið:

Með því orðið «landsskóli» innilykur hugmynd um háskóla (Universitet), eins og sjá má af 2. gr. frumvarpsins, en 1. gr. frumvarpsins segir, að skólinn skuli vera fyrir íslensk embættismannaefni, virðist oss koma fram ósamkvæmni í frumvarpinu. Við háskóla er aðaláherzlan lögð á vísindalega kennslu, og við háskólann í Kaupmannahöfn er sú stefna svo rík, að búið er að nema á burt hina verklegu kennslu í lögfræði, sem áður var þar lögboðin. — Aðalmergur frumvarpsins er líka auðsjáanlega sá, að koma upp lagakennslu eða lagaskóla í landinu, og er nefndin samhuga um, að það sje mjög ákjósanlegt og miði til framfara; og þá er nefndin enn fremur lítur til þess, að stofnun landsskóla að hennar hyggju mundi hafa miklu meiri kostnað í för með sjer, en stofnun lagaskóla, vill hún eindregið ráða hinni heiðruðu deild frá að aðhyllast frumvarp þetta.

Á hinn bóginn hefur nefndin samið frumvarp það, sem á eptir fer, til laga um stofnun lagaskóla á Íslandi, og leggur hún af alhuga til, að hin heiðraða deild fallist á það.

Efri deild alþingis, 21. júlí 1885.

B. Kristjánsson L. E. Sveinbjörnsson Einar Ásmundsson.
formaður. skrifari og framsögumaður.

Ed.**150. Frumvarp**

til laga um stofnun lagaskóla á Íslandi (75). — Frá nefndinni í Ed., sjá nr. 149.

1. gr. I Reykjavík skal stofna kennsluskóla í lögfræði.

2. gr. Þeir, sem vilja nema í skóla þessum, skulu hafa tekið burtfararpróf við hinn lærða skóla í Reykjavík, eða einhvern lærðan skóla í Danmörku. Svo skulu þeir og, áður en þeir megi ganga undir burtfararpróf við lagaskólann, hafa tekið próf í forspjalls-vísindum.

3. gr. Við skóla þenna skulu skipaðir 2 kennendur, og skal annar þeirra jafnframt vera forstöðumaður skólans, og hafa í laun 3,600 krónur, en laun hins kennarans skulu vera 2,500 kr.

4. gr. Ráðgjafi Íslands semur reglugjörð handa skólanum.

5. gr. Þeir, sem leysa af hendi burtfararpróf á skólanum, eiga aðgang að þeim embættum á Íslandi, sem lögfræðingar eru skipaðir í.

Nd.

151. Frumvarp

til laga um friðun hvala (stjórnarfrv. bls. 41, nr. 98). — Eptir 2. umræðu í Nd.

1. gr. Á engum tíma árs má skjóta hvali inn á fjörðum, meðan síldarveiði fer þar fram, eða þar sem síldveiðafjelög hafa stöðugt aðsetur og útgerð. Í landhelgi skulu allir hvalir friðaðir, nema hnýsur og höfrungar, fyrir alls kyns skotum á tímabilinu frá 1. maí til 1. nóvember ár hvert. Þó má veiða hvali á þessu tímabili, sjeu þeir eigi skotnir, svo sem með því, að reka þá á land, eða ráða þeim bana með handskutlum eða lagjárnnum.

2. gr. Finnist kúla eða járn með þinglýstu marki í hval, sem finnst dauður á floti, eða kemur á reka, þá skal skotmaður engan hlut fá úr þeim hval, nema hann sanni, að hvalurinn sje ekki skotinn ólöglega, eptir fyrirmælum þessara laga.

3. gr. Brot gegn lögum þessum varða sektum til landssjóðs frá 400 til 2000 kr. Auk þess skal veiðifang, ef nokkurt er, gjört upptækt, og andvirði falla til landssjóðs.

4. gr. Mál um brot gegn lögum þessum skal farið með sem opinber lög-reglumál.

Nd.

152. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um breytingu á lögum 17. marz 1882 um friðun fugla og hreindýra (108). — Frá E. Kúld, Þork. Bjarnasyni, Þ. Jónssyni.

Greinin orðist þannig:

Kríur og spörfuglar allir, svo sem snjótitlingar, þúfútitlingur, márterlur, steindeplar og þrestir, skulu hvervetna friðhelgir á hverjum tíma árs sem er. Mófuglar, svo sem spóar og lóur, skulu friðaðir frá 1. maí til 20. júlí, og svo er og um svani og alla fugla af andakyni, nema fiskiendur, himbrima og lóma, er á engum tíma skulu friðaðir. Lundi skal friðaður frá 10. maí til 20. júní; fylungi frá 1. marz til 10. ágúst og má eigi viðhafa skot eða net við veiði þeirra. Rjúpa skal friðuð frá 1. janúar til 31. júlí; svo skal hún og gjörsamlega friðuð um 2 ár frá því lög þessi öðlast gildi í hjeruðum þessum: Mýra-, Borgarfjarðar-, Kjósar- og Gullbringu-, Árness- og Rangárvalla sýslum, en að þeim árum liðnum á þann hátt, sem áður segir. Fjörufuglar, svo sem selningar, sandlóur, stelkar, rauðbrystingar, óðins- og þórshannar, tildrur, tjaldar og lóuprælar skulu friðaðir frá 1. maí til 31. júlí. Þessir fuglar eru ekki friðaðir á neinum tíma árs: hræ- og gripfuglar, bjargfugl, máfar veiðibjöllur, gæsir og helsingjar.

Með lögum þessum er 1. grein í lögum 17. marz 1882 um friðun fugla og hreindýra úr lögum numin.

Nd.

153. Frumvarp

til laga, er banna niðurskurð á hákarli í sjó milli Geirólfsgnúps í Strandasýslu og Skagatáar í Húnavatnssýslu á tímabilinu frá 1. nóvember til 14. apríl (134). — Eptir 3. umræðu í Eð.

1. gr. A sjávarsvæðinu milli Geirólfsgnúps í Strandasýslu austur að Skagatá á takmörkum Húnavatns- og Skagafjarðarsýslu má enginn, sem veiðir hákarl, hvort heldur er á opnum skipum eða þilskipum, á tímabilinu frá 1. nóvember til 14. apríl ár hvert, sleppa í sjó hákarlaskrokkum, eða neinum hluta þeirra, nema formaður skipsins álíti, að lífi og skipi sje hætta búin að öðrum kosti.

2. gr. Í hvert skipti, sem skip kemur frá hákarlaveiði til lands milli Geirólfsagnúps og Skagatáar á tímabili því, sem nefnt er í 1. gr., skal formaður ekki seinna en innan 3 daga senda næsta hreppstjóra skriflegt vottorð undir eiðstilboð um, að engum hákarli hafi verið sleppt í sjó af skipi hans; en hafi svo verið gjört fyrir nauðsyn, þá skriflega skýrslu, undirskrifaða af honum og öðrum skipverjum, um öll atvik, er að því lutu. Vottorð þetta eða skýrslu skal hreppstjóri senda sýslumanni með álitinu um það, hvort ástæða sje til að rengja vottorð formanns eða skýrslu hans og skipverja.

Þyki vottorð eða skýrsla formanns á nokkurn hátt ósennileg, skal sýslumaður, svo skjótt sem verða má, prófa það mál, og, ef þörf gjörist, láta formann og háseta staðfesta skýrslu sína með eiði.

3. gr. Sýslumenn og hreppstjórar skulu hafa nákvæmt eptirlit með því, að lögum þessum sje hlýtt. Þar sem sýslunefnd þykir nauðsyn til bera, skal sýslumaður að ráði hennar nefna til gæzlumenn, er vera skulu hreppstjóra til aðstoðar við eptirlit hans, og gefur sýslumaður, einnig með ráði sýslunefndar, gæzlumönnum reglur um það, hvernig þeir skuli haga sjer í þessu tilliti.

Sýslunefnd getur veitt úr sýslusjóði hæfilega þóknun hverjum þeim hreppstjóra eða gæzlumanni, er henni þykir þess maklegur.

4. gr. Brot gegn lögum þessum varða sektum, er nemi allt að 20 kr. fyrir hverja tunnu (120 potta) hákarlslifrar, er til lands er flutt, án þess hákarl fylgi, og allt að 20 kr. fyrir vanrækt að senda vottorð eða skýrslu, sem boðið er í 2. gr.

Formaður svarar til sekta, en taka skal þær fyrir brot móti 1. gr. af aflanum eptir sem tala rennur til.

5. gr. Sektir eptir lögum þessum renna hálfar í sveitarsjóð, þar sem skip það, er hlut á að máli, hefur uppsátur, en hálfar til hreppstjóra eða gæzlumanns þess, sem orðið hefur til að leiða brot í ljós.

6. gr. Með mál, er rísa út af broti gegn lögum þessum, skal fara sem opinber lög-reglumál.

7. gr. Lög þessi öðlast gildi 2. janúar 1886.

Ed.

154. Breytingartillögur

við frumv. til laga um lögtak og fjárnám o. s. frv. (nr. 121).—Frá nefndinni:

1. við 1. gr. orðið „tilfæra“ í 3. lið falli burtu.
2. — — — í stað: „staðfestum af konungi eða ráðgjafa . . . eða yfirvaldi“, í 3. lið komi: sem staðfestar eru af konungi eða ráðgjafa, eða og samþykktar eða staðfestar af sveitarstjórn, bæjarstjórn eða yfirvaldi, lögum samkvæmt.
3. — — — í 4. lið falli orðið „opinber“ burtu.
4. — — — í stað: „lögum samkvæmt, af konungi, ráðgjafa eða landshöfðingja“, komi: af konungi, ráðgjafa eða landshöfðingja, lögum samkvæmt.
5. — — — í 5. lið, í stað: „Endurgjald á því“, komi: Endurgjald þess,
6. — — — í 6. lið, í stað: „stjúpbarni . . . konu sinni“, komi: stjúpbarni sínu, meðan móðir þess er honum gípt, með foreldri sínu eða konu.

Nd.

155. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um breytingu á lögum 17. marz 1882 um friðun fugla og hreindýra (108). — Frá E. Kúld, Jóni Jónssyni, Þork. Bjarnasyni, Þorst. Jónssyni og Þorv. Kjerulf.

Í stað frumvarpsgreinarinnar komi:

Hjer á landi skulu þessar fuglategundir friðaðar fyrir allri veiði á hverjum tíma

árs sem er: kríur, snjótitlingar, þúfútitlingar, maríuerlur, steindeplar, prestir, rindlar og auðnutitlingar; og allar aðrar fuglategundir, nema ernir, valir, smirlar, hrafnar, kjóar, skúmar, veiðibjöllur, mávar, fiskiendur, himbrimar, lómar og bjargfugl, skulu friðaðar frá 1. apríl til 31. júlí ár hvert; þó skulu rjúpur friðaðar frá 1. jan. til 31. júlí og lundi frá 10. maí til 20. júní; net og skot má eigi hafa við lunda- og fýla-veiði.

Um næsta 2 ára-tímabil skal friðunartími rjúpna ná yfir allt árið.

Nd. 156. Breytingartillögur

við breytingartillögur nefndarinnar í málinu: frv. til laga, er hafa inni að halda nokkrar ákvarðanir um fiskiveiðar fjelaga í landhelgi (127).—Frá Jóni Ólafssyni.

1. Við „I 1, 1. gr.: „þó er hlutafjelögum heimilt . . . hjer eru heimilisfastir“ orðist svo: „þó er hlutafjelögum heimilt að reka þar síldveiðar, ef fjelagið hefur heimilisfang hjer á landi og fjelagsstjórnin er skipuð þeim mönnum einum, er hjer eru heimilisfastir“.
2. Við „I, 4.: orðið „fjelaga“ falli burt.

Nd. 157. Viðaukatillaga

við breytingartillögu við frumvarp til laga um breyting á 1. gr. í lögum 27. febr. 1880 um skipun prestakalla (101).—Frá Eiríki Kúld og Magnúsi Andrjessyni.

Á eptir I. 2. gr. (Staðarhraun: Staðarhrauns og Álptatungusóknir) komi: Frá þessu brauði greiðist 400 kr. í landssjóð.

Nd. 158. Tillaga

til þingsályktunar um að mældur verði Húnaflói og uppsigling á Hvammsfjörð (119). — Frá Ed.

Alþingi skorar á ráðherra Íslands að hlutast til um, að mældur verði Húnaflói og uppsigling á Hvammsfjörð sem tyrst, svo og hafnarstæði þau, er þar kynnu að þykja hentust, einkum við Vestliðaeyri, Búðardal og Borðeyri.

Ed. 159. Breytingartillaga

við frv. til laga um nýjan þingstað á Úlfjótssvatni í Grafningi í Árnessýslu (36).—Frá Magnúsi Stephensen og Einari Ásmundssyni.

1. Frumvarpsgreinin orðist þannig: Grafningsshreppur í Árnessýslu skal vera sjerstök dómpinghá með þingstað á Úlfjótssvatni.
2. Fyrirsögnin verði: Frumvarp til laga um sjerstaka dómpinghá í Grafningshreppi.

Nd. 160. Nefndarálit

í málinu: frv. til fjárukalaga fyrir árin 1884 og 1885 (stjórnarfrv. bls. 56).

Fjárlaganefndin hefur fengið til álita og umsagnar frumvarp til fjárukalaga fyrir árin 1884 og 1885, og vill hún hjer með skýra frá áliti sínu um það á þessa leið:

I 2. gr. er farið fram á, að úr landssjóði greiðist 722 kr. upp í álag á landssjóðsjörðina Hallbjarnareyri, af því að þær eigi hafi getað fengizt hjá fráfaranda, en nefndin hefur eigi fengið neinar upplýsingar um, hvað gjört hafi verið til að fá þær hjá honum, svo um það verði dæmt, hvort þess sje engin von, að hann geti borgað það, og heldur eigi er henni ljóst, hvort eigi mætti gjöra ábyrgð í þessu efni gildandi gagnvart neinum

öðrum en fráfaranda sjálfum; hún vill því ráða frá að samþykkja fjárveiting þessa að svo stöddu, jafnframt því sem hún vill benda hinni heiðruðu þingdeild á, að það mundi hafa mjög hættulegar afleiðingar, ef slíkar fjárveitingar eru veittar, fyr en gengið er úr skugga um, að það sje óumflýjanlegt.

Viðvíkjandi 3. gr. vill nefndin taka það fram, að af þeim skýrslum og matsgjörðum, er láu fyrir þinginu 1883, mátti sjá að nokkrar jarðir Oddaprestakalls höfðu orðið fyrir meiri og minni áföllum, svo nauðsynlegt væri að setja eptirgjaldið niður eptir því; með tilliti til þessarar rýrnunar vill nefndin því mæla með því, að það, sem framvegis skal leggja frá Oddaprestakalli, verði fært niður úr 700 kr. í 500 kr.; að öðru leyti hafa tekjur Oddaprestakalls rýrnað næstliðin ár, en nefndinni er eigi ljóst, að það sje tiltölulega öllu meira en það, sem tekjur ýmsra annara prestakalla hafa rýrnað á sama harðinda-tímabili, þótt eigi sje umtalsmál, að þau geti fengið neina uppbót fyrir það. Á hinn bóginn þykir nefndinni ástæða til, að líta hjer á þann mann sjerstaklega, er á hlut að máli, og þegar þess er gætt, að hann bæði er sjerlega viðurkenningar verður og að honum mun erfitt eða með öllu ómögulegt að greiða skuld þá, er hann er kominn í við landssjóðinn, þá vill nefndin eptir atvikum ráða deildinni til, að samþykkja greinina. En þaræð reynslan hefur sýnt, hve erfitt Oddaprestur á með að greiða gjald í landssjóð, þá vill nefndin binda fjárveitinguna því skilyrði, að eigi þurfi framvegis til þess að koma, með því að hann sleppi umráðum yfir svo mörgum jörðum ásamt eptirgjaldi eptir þær, að það nemi þeim 500 kr., er frá brauðinu eiga að leggjast eptir uppástungu nefndarinnar.

Viðvíkjandi 4. gr. tölulið 1., þá vill nefndin taka fram, að þegar stiptamtmaðurinn hafði hinn núverandi embættisbústað landshöfðingja til afnota, þá var svo litið á, að þegar nýjum byggingum var bætt við, þá ætti kostnaðurinn við það að öllu leyti að leggjast fram úr opinberum sjóði, og samkvæmt því var fje veitt úr ríkissjóði endurgjaldslaust til að stækka stiptamtmannhúsið og úthýsi þess 1866. En þegar ræða var um aðalaðgjörð eða endurnýjun á nokkru af húsinu, þá var kostnaðurinn endurgoldinn ríkissjóðnum þannig, að af embættinu voru goldnar árlega 6% af honum í rentur og afdrátt (sbr. fjárlögin dönsku fyrir árið 1844; við upphæð þá, er þar var veitt, var enn fremur bætt með lögum 4. marz 1857 og 30. des. 1858 um viðbót við fjárlögin fyrir árin 1844 og 1845). Nefndin veit eigi til, að hinn fyrverandi bústaður stiptamtmannsins fylgi landshöfðingjadæminu með öðrum kjörum í þessu tilliti en stiptamtmansembættinu áður, og álitur því, að fjárveiting sú, er hjer ræðir um eigi að endurborgast af landshöfðingjaembættinu. Eptir skýrslu lh. má álíta, að 1714 kr. munu nægja í stað þeirra 2500 kr., er frv. nefnir, og því leggur nefndin til að upphæðin sje færð niður.

Að því er síðara tölulið 4. greinar snertir, þá álitur nefndin, að kostnaður við endurbyggingu eigi stærri kirkju, en Bjarnaneskirkja þarf að vera, þurfi auk skylduvinnu sóknarmauna eigi að fara fram úr 3500 kr., svo að kirkjan sje þó sómasamleg, eptir því sem almennt er hjer á landi, og það því síður, sem svo er að sjá, sem efnið hafi tilbúið fengist með góðu verði.

Að því er snertir 1. tölulið í 5. gr., sjáum vjer eigi ástæðu til að veita fje það, sem þar er farið fram á. Það getur opt svo staðið á, að eigi er nema um einn mann að gjöra, er þjónað geti prestakalli, sem prestslaust er, og ef hann ætti auk þess að fá allar tekjur prestakallsins fyrir þjónustu, sem opt er mjög ófullkomin, að geta sett upp að fá töluvert fje í viðbót, og það án nokkurs tillits til kostnaðarins við þjónustuna, þá mundu það geta orðið eins mikil útgjöld eins og þau væru ósanngjörn.

Að því er hina töluliðina snertir, þá viljum vjer eptir atvikum leggja til, að þeir verði samþykktir.

Eins og hinna heiðruðu þingdeild er kunnugt, er í frumvarpinu til fjárlaga fyrir 1886 og 1887 farið fram á mikla fjárveiting, sumpart til aðgjörðar og sumpart til viðbótar við hús hins lærða skóla; eptir að nefndin hefur vandlega íhugað mál þetta, og í því skyni látið smíði gjöra nokkra rannsókn á húsinu, hefur það orðið álit hennar, að eigi sje ástæða til að bæta neinu við skólahúsið, og að hjá þeim vandkvæðum, sem nú eru að rúmleysi í skólanum, megi komast á annan hátt, annaðhvort með því að fækka nokkuð heimasveinsplássum í skólanum eða með því að taka töluvert af húsrúmi því, sem umsjónarmaðurinn í skólanum nú hefur, og mætti þá bæta hinum núverandi umsjónarmanni það á annan hátt. En á hinn bóginn álitur nefndin að skólahúsið, þótt það sje yfir höfuð traust og góð bygging, þurfi ýmsra aðgjörða við, og að það væri æskilegt, að aðgjörðir þessar fari fram sem allra fyrst, og þess vegna vill hún ráða til, að fjárveiting í þessu skyni verði tekin inn á

frumvarp það, er hjer liggur fyrir. Aðgjörðir þær, er nefndin álitur nauðsynlegar, eru þessar:

1. að gjört sje við undirstokkana og borðapakið á austurhliðinni, þar sem það er farið að skemmast.

2. að lagt sje þak úr járnplötum á súð hússins að austanverðu.

3. að gjört sje við gólfín meðfram austurhlið hússins.

4. að nýir ytri gluggar sjeu settir í alla bekkina, bænasalinn og kvistinn.

5. að múrveggirnir í öllum bekkjunum sjeu málaðir með olíulit.

6. að þak úr járnplötum sje lagt á súð leikfímishússins.

Jafnframt því, sem vjer ráðum hinni heiðruðu deild til að samþykkja 4000 kr. fjárveiting til þessa, viljum vjer taka fram bæði, að æskilegt væri að aðgjörð þessi færi fram sem allra fyrst, sem og að mönnum yrði boðið að taka að sjer eptir undirboði það, sem svo er lagað, að fyrir fram má gjöra nákvæman samning um það.

Eptir þessu verða því tillögur vorar þessar:

1. 2. gr. falli burt.

2. aptan við 3. gr., er verður 2. gr., bætist: Þó með því skilyrði að Oddaprestur afsali sjer að fullu og öllu umráðum og eptirgjaldi eptir svo margar jarðir prestakallsins, að árlegt eptirgjald þeirra nemi að minnsta kosti 500 kr.; en landstjórnin leggi jarðir þessar til uppbótar öðrum prestaköllum, er uppbót eiga að fá eptir lögum 27. febr. 1880.

3. í stað 2500 kr., í 1. tölulið 4. greinar, er verður 3. gr., komi: „1714 kr.“ og aptan við töluliðinn bætist:

Fje þetta er lán, er liggur á landshöfðingjaembættinu og gjaldist af því árlega 6% í vexti og afborgun.

4. í stað 2. töluliðar í 4. gr., er verður 3. gr., komi:

„allt að 3500 kr. til að endurreisa kirkjuna í Bjarnanesi.“

5. 1. töluliður í 5. gr., er verður 4. gr., falli burt.

6. Nýr 1. töluliður bætist við svo hljóðandi:

1. undir lið B III C til skólahússins: 4000 kr.; til að leggja þak úr járn á austursúð skólahússins og súð leikfímishússins, smíða nýja glugga m. m.

7. Í 1. gr. í stað 11,240 kr. 85 a., komi: 12,032 kr. 85 a.

Alþingi 22. júlí 1885.

Eiríkur Briem, H. K. Friðriksson, Lárus Blöndal. Tryggvi Gunnarsson,
skrifari. framsögumaður. formaður.

Þorkell Bjarnason. Þorlákur Guðmundsson. Th. Thorsteinson.

Nd. 161. Frumvarp

til laga um þjóðfána fyrir Ísland. — Frá stjórnarskipunarlaganefndinni.

Flutningsm.: Jón Sigurðsson.

1. gr. Ísland skal hafa sjerstakan fána.

2. gr. Verzlunarfána Íslands skal skipt í 4 ferhyrnda reiti, er sjeu greindir með rauðum krossi hvítjööðruðum. Skulu 3 reitirnir vera bláir og á hvern þeirra markaður hvítur fálki. Fjórdi reiturinn skal vera rauður með hvítum krossi eptir sömu hlutföllum sem í meginfánanum, og skal það vera sá reitur, sem næstur er stönginni að ofan, þegar fáninn er hafinn.

Breidd krossins skal vera $\frac{1}{7}$ af breidd alls fánans. Báðir eptri reitirnir næst stönginni skulu vera rjetthyrndir og jafnhliða. Lengd beggja fremri reitanna skal standa í sama hlutfalli við lengd eptri reitanna, sem 6 á móti 4.

3. gr. Öll íslenzk skip skulu hafa hinn íslenzka verzlunarfána sem þjóðernismerki. Íslenzk skip eru þau skip, sem eru íslenzk eign, og þau skip önnur, sem eru í þjónustu landsins.

4. gr. Stjórninni og umboðsmönnum hennar skal heimilt að hafa tvítýngdan fána, og skal hann hafa sömu gerð sem hinn almenni verzlunarfáni, að öðru

en því, að lengd beggja fremri reitanna skal standa í sama hlutfalli við lengd eptri reitanna, sem 5 á móti 4, og skulu þá tungurnar hvor um sig vera að lengd $\frac{5}{12}$ af lengd meginfánans. Heimilt er og, að hafa fangamark konungs í þessum fána.

5. gr. Landstjórnin skal gjöra þær ráðstafanir, sem með þarf, lögum þessum til framkvæmdar.

6. gr. Allar eldri ákvarðanir, sem koma í bága við þessi lög, eru hjer með úr lögum numdar.

Nd.

162. Breytingartillaga

við frv. til laga um afnám fyrir mæla í opnu brjefi 22. marz 1855 um selaskot á Breiðafirði (92).—Frá E. Kúld.

Í stað frumvarpsins komi:

1. gr. Öll skot á sel skulu hjer eptir bönnuð á Breiðafirði fyrir innan línu, er hugsast dregin frá Klofningshyrru í Dalasýslu mitt á milli Gassaskerja og Stagleyjar hálfa mílu suður frá Oddbjarnarskeri nyrðra í Bjargtanga í Barðastrandarsýslu.

2. gr. Brot gegn 1. gr. varða sektum og skaðabótum eptir 5., 15. og 16. gr. í tilskipun 20. júní 1849.

3. gr. Með þessum lögum er opið brjef 22. marz 1855 úr lögum numið.

Nd.

163. Nefndarálit

í málinu: frv. til laga um lán úr viðlagasjóði handa æðarræktarfelaginu á Breiðafirði og við Strandaflóa (69).

Nefndin hefur gjört þá aðalbreyting á frumv., að hún hefur sett sýslufjelögin í stað æðarræktarfelagsins. Áleit nefndin breyting þessa nauðsynlega, til þess lánið gæti fengizt úr viðlagasjóðnum og til þess að fullgild trygging yrði fyrir endurgreiðslu lánsins. Af þessari aðalbreyting leiddi sú önnur breyting, að hvert sýslufjelag er látið vera sjer um sitt lán. Nefndin stingur því upp á, að frumvarpinu verði breytt þannig.

Eiríkur Kúld,
formaður.

Arnjótur Ólafsson,
framsögumaður.

Egill Egilson.

Jón Jónsson. Th. Thorsteinson.

Nd.

164. Frumvarp

til laga um lán úr viðlagasjóði handa sýslufjelögum til æðarvarpsræktar. — Frá nefndinni í Nd., sjá nr. 163.

1. gr. Sýslunefndunum í Snæfellsness, Dala, Barðastrandar og Stranda sýslum, sem og Mýra og Ísafjarðar sýslum, ef þær beiðast þess, veitist samtals allt að 10,000 kr. lán úr viðlagasjóði til eflingar æðarvarpsræktar. Lánið geta sýslufjelög þessi tekið smátt og smátt eptir þörfum. Lánið ávaxtast og endurgelzt á 28 árum með 6 af hundraði ár hvert.

2. gr. Hver ábúandi á æðarvarpsjörð í sýslum þeim, sem taldar eru í 1. gr., er skyldur fram að telja á hreppskilápingum haust hvert, hversu mörg pund af hreinsuðum æðardún fengizt hafi það sumar af ábyli hans, og hreppstjóri skal semja greinilega og ýtarlega skýrslu um framtal æðardúnstekju í sínum hrepp; hann skal tilgreina nöfn allra ábúenda á hverri æðarvarpsjörðu, hve mikinn

hluta jarðar hver hafi til ábúðar eða afnota, og hversu mikla dúntekju hver fram telur, og senda sýslumanni skýrslu sína fyrir útgöngu desembermán. ár hvert. Síðan jafnar sýslumaður árgjaldi sýslunnar af láninu niður samkvæmt skýrslum hreppstjóra á allar jarðir í sýslunni, jafnt á hvert æðadúnsfund, og tilkynnir hverjum ábúanda gjaldhæð hans innan marzmánaðarloka. Ábúandi skal lokið hafa árgjaldi sínu til sýslumanns fyrir aprílmánaðarlok, en sýslumaður viðlagasjóði fyrir 11. júní ár hvert.

3. gr. Þá er ábúandi greitt hefur árgjaldið, á hann rjett á fullu endurgjaldi þess hjá landeiganda. Greiði ábúandi eigi árgjaldið á rjettum eindaga, er rjett að taka það lögtaki sem annað almannagjald.

4. gr. Nú er ábúandi gjaldskyldrar jarðar kærður um rangt framtal, og má hann þá vinna eið að framtali sínu fyrir sýslumanni. Vilji hann eigi vinna eiðinn, eða það sannist, að hann hafi talið rangt fram, greiði hann umfram árgjald sitt í sekt til landssjóðs 20—50 kr.

Nd.

165. Lagafrumvarp

um kosningar til alþingis.—Flutningsm. Tr. Gunnarsson.

Kosningarrjettur og kjörgengi.

1. gr. Með þeim takmörkunum, sem nákvæmar eru teknar fram hjer á eptir (1.—5. gr.) hafa kosningarrjett til alþingis :

- a. allir bændur, sem hafa grásnyt og gjalda nokkuð til allra stjetta; þó skulu þeir, sem með sjerstaklegri ákvörðun kynnu að vera undanskildir einhverju þegnskyldugjaldi, ekki fyrir það missa kosningarrjett sinn ;
- b. kaupstaðarborgarar, ef þeir gjalda til sveitar að minnsta kosti 8 kr. á ári ;
- c. þurrabúðarmenn, ef þeir gjalda til sveitar að minnsta kosti 12 kr. á ári ;
- d. embættismenn, hvort heldur þeir hafa konunglegt veitingarbrjef, eða þeir eru skipaðir af því yfirvaldi, sem konungur hefur veitt heimild til þess.
- e. þeir, sem tekið hafa lærdómspróf við háskólann, eða embættispróf við prestaskólann í Reykjavík eða eitthvert annað þess háttar opinbert próf, sem nú er eða kann að verða sett, þó ekki sjeu þeir í embættum, ef þeir eru ekki öðrum háðir.

Þar að auki getur enginn átt kosningarrjett, nema hann sje orðinn fullra 25 ára að aldri, þegar kosningin fer fram.

2. gr. Enginn getur átt kosningarrjett, nema hann hafi óflekkað mannorð ; en sá verður eigi talinn að hafa óflekkað mannorð, sem sekur er orðinn að lagadómi um nokkurt það verk, sem svívirðilegt er að almenningssáli, nema því að eins, að hann hafi fengið uppreist æru sinnar, samkvæmt tilskipun 12. marz 1870.

3. gr. Enginn getur átt kosningarrjett, sem eigi er fjár síns ráðandi eða sem orðinn er gjaldþrota.

4. gr. Enginn getur átt kosningarrjett, sem þiggur af sveit eða hefir þegið sveitarstýrk, nema hann sje annaðhvort endurgoldinn, eða honum hafi verið gefinn hann upp.

5. gr. Enginn getur átt kosningarrjett, nema hann, þá er kosningin fer fram, hafi verið heimilisfastur í kjördæminu eitt ár. *En þá hefur hann kosningarrjett í kjördæmi því, er hann var heimilisfastur í næstliðið ár.* Sá sem hefur fast aðsetur á fleiri stöðum, segir sjálfur til, á hverjum staðnum hann vilji neyta kosningarrjettar síns.

6. gr. Kjörgengur til alþingis er hver sá, sem hefur kosningarrjett samkvæmt greinum að framan, ef hann

1. ekki er þegn annars ríkis eða í þjónustu þess ;

2. hefur að minnsta kosti í síðustu þriju ár verið í löndum þeim í norðurálfunni, sem liggja undir Danaveldi, og
 3. er orðinn fullrá 30 ára að aldri, þegar kosningin fer fram.
- Kjósmaður má samt þann mann, sem á heima utan kjördæmis, eða hefir verið þar skemur en eitt ár.

Kjörskrá.

7. gr. Hlutaðeigandi hreppsnefnd eða bæjarstjórn skal semja og halda kjörskrár yfir þá menn í hverjum hreppi eða bæ, sem kosningarrjett hafa.
8. gr. Á kjörskrárnar skal setja í sjerstaka dálka fullt nafn kjósenda, aldur þeirra, stjett og heimili, og skal á skránum vera rúm, þar sem rituð verður atkvæðagreiðsla kjósenda. Á hverri kjörskrá skal raða niður nöfnum kjósenda eptir stafaröð.
9. gr. Kjörskrárnar skulu samdar einu sinni á ári hverju; skulu þær kjörskrár lagðar til grundvallar, sem þá eru í gildi, en þeir kjósendur úr felldir, sem síðan eru dánir eða hafa flutzt burtu eða misst kosningarrjett sinn (2., 4 og 5. gr.), og þeim bætt við, sem síðan hafa öðlæzt kosningarrjett eða sem fyrir 1. júní-mán. fullnægja þeim skilyrðum, sem sett eru um aldur og heimili. Enn fremur skulu þeir, sem að visu enn þá ekki hafa fullnægt þeim skilyrðum, sem síðast var getið, en sem vænta má að muni fullnægja þeim einhvern tíma á því ári, er kjörskrárnar skulu gilda fyrir, teknir upp á skrá sjer, og skal um leið tilgreina þann dag í árinu, er þeir annaðhvort verða fullrá 25 ára að aldri, eða hafa verið heimilisfastir í kjördæminu eitt ár.
10. gr. Kjörskrárnar skulu leiðrjettar í febrúar-mánuði ár hvert. Efasemdum þeim, sem þá kunna að koma fram, skal hlutaðeigandi hreppsnefnd eða bæjarstjórn skera úr, þá er búið er að fá skýringar um málið.
11. gr. Frá 1. til 21. marz, að báðum þessum dögum meðtöldum, skulu kjörskrárnar liggja öllum til sýnis á þeim stað, sem er hentugur fyrir hrepps- eða bæjarbúa, eða eptir atvikum á fleiri slíkum stöðum. Staðfest eptirrit af skránum má hafa til þess að leggja fram. Hvenær og hvar skrárnar verða lagðar fram, skal birta að minnsta kosti með 14 daga fyrirvara við kirkjufund eða á annan þann hátt, sem vant er að birta almennar auglýsingar þar á staðnum.
12. gr. Áður en 8 dagar eru liðnir frá þeim tíma, er kjörskrárnar hafa legið til sýnis, skal hver sá, er ætlar, að sjer sje ranglega sleppt á skránni, eða að einhver sje þar, sem eigi hafi rjett til þess að standa þar, bera upp fyrir oddvita hlutaðeigandi sveitar- eða bæjarstjórnar tilmæli sín um, að verða tekinn upp á skrárnar, eða kröfu sína um, að nafn hins verði dregið út, og skulu tilfærðar ástæður þær, sem krafan er byggð á.
13. gr. Aðfinningum þeim við kjörskrárnar, sem þannig eru komnar fram, skal hlutaðeigandi sveitar- eða bæjarstjórn skera úr á opinberum fundi, sem skal haldinn áður en 3 næstu vikur eru liðnar. Til þess fundar skulu með 8 daga fyrirvara kvaddir bæði þeir, sem fram hafa komið með aðfinningar, og þeir, sem mælt er á móti, og skal hinum síðarnefndu um leið skýrt frá, hver mótmæli sjeu komin fram gegn þeim. Samkvæmt þeim skjölum, sem málspartarnir leggja fram, og framburði þeirra vitna, sem þeir leiða, skal leggja úrskurð á ágreining þann, sem fram er kominn, og hann ritaður með fám orðum í hina venjulegu gjörðabók hlutaðeigandi sveitar- eða bæjarstjórnar. Þegar búið er að leiðrjetta kjörskrárnar samkvæmt þessu, skal oddviti hlutaðeigandi sveitar eða bæjarstjórnar rita nafn sitt undir þær. Eptir þetta verður á því ári engin breyting gjörð á kjörskránum, nema dómur sje á undan genginn (16. grein).
14. gr. Þá er búið er að leiðrjetta kjörskrárnar, skulu þær alstaðar nema í Reykjavík samdar í tvennu lagi, og skal oddviti hlutaðeigandi sveitar- eða bæjarstjórnar tafarlaust senda aðra skrána oddvita þeirrar sýslunefndar, sem í hlut á. Hann skal fyrir 1. dag

júlímán. skýra hlutaðeigandi amtmanni frá, hvort hann hafi tekið við öllum kjörskránum, en ef svo er ekki, hverjar vanti. Amtmaður skal þá sjá um, að þær skrár, sem vantar, verði útvegaðar tafarlaust, og beita hæfilegum þvingunarsektum, ef á þarf að halda.

Í Reykjavík skal oddviti bæjarstjórnarinnar fyrir þann tíma, sem getið var, skýra amtmanninum yfir suðuramtinu frá, hvort búið er að leiðrjetta kjörskrána.

15. gr. Verði það uppvíst, að kjörskrárnar sjeu eigi leiðrjettar á lögskipaðan hátt, skal skýra landshöfðingja frá því, og skal þá þegar ákveðið, hvort höfða skuli lögsókn, og skal amtmaður þar að auki skipa hlutaðeigandi sveitar- eða bæjarstjórn, að gjöra tafarlaust þær ráðstafanir, sem fyrirskipaðar eru í lögnum, og leggja við hæfilega þvingunarsekt, ef á þarf að halda. Amtmaður skal, þegar svo á stendur, hafa vald til að stytta hvern þann frest, sem ákveðinn er í lögnum.

16. gr. Sá, sem er óánægður með úrskurð þann, er synjar honum kosningarrjettar, má heimta, að sjer verði fengið eptirrit af úrskurðinum kauplaust, og getur hann látið málið ganga til dóms og laga. Mál út af þessu skal farið með sem gestarjettarmál. Málspartarnir eru fyrir undirrjetti undanþegnir því, að greiða rjettargjöld, og skal hið opinbera skipa mann fyrir hönd sveitar- eða bæjarstjórnarinnar, sem stefnt er. Verði það dæmt, að sá sem í hlut á, eigi kosningarrjett, skal taka hann upp á kjörskrána jafnskjótt og hann leggur fram eptirrit af dóminum.

17. gr. Kjörskrárnar gilda frá 1. júní til 31. maí árið eptir. Samkvæmt þessum skráum skulu allar kosningar til alþingis fram fara á því ári, þó þannig, að þess verði gætt, að þeir menn, sem á aukaskránni eru (9. gr.), að eins hafa rjett til þess að greiða atkvæði, ef þeir fyrir kosningardaginn hafa fullnægt þeim skilyrðum, sem sett eru um aldur og heimili. Ef kosning kemur fyrir fleirum sinnum á árinu, skal eptirrit af skránum, sem staðfest sje af hlutaðeigandi sveitar- eða bæjarstjórn, vera til reiðu til afnota við hina nýju kosningu.

Kjördæmi og kjósendur.

18. gr. Á landinu skulu vera 8 kjördæmi og eru þau þessi :

- 1., Skaptafellssýsla, Rangárvallasýsla og Vestmanneyjasýsla.
- 2., Árnessýsla og Kjósarsýsla.
- 3., Gullbringusýsla, Reykjavík og Borgarfjarðarsýsla.
- 4., Mýrasýsla, Snæfellsness-sýsla og Dalasýsla.
- 5., Barðastrandarsýsla, Ísafjarðarsýsla og Ísafjarðarkaupstaður.
- 6., Húnavatnssýsla, Strandasýsla og Skagafjarðarsýsla.
- 7., Eyjafjarðarsýsla, Akureyrarkaupstaður og Þingeyjarsýsla, að undanteknum Viðirhóls, Svalbarðs og Sauðanessóknum.
- 8., Múlasýslur báðar, ásamt Svalbarðs, Viðirhóls og Sauðanessóknum.

Í hverju af kjördæmum þessum sjeu kosnir 4 þingmenn, að undanteknum 2. og 4. kjördæmi, þar sem að eins skulu kosnir 3 þingmenn í hvoru þeirra fyrir sig.

Kjörstaðir skulu vera samtals 32, sem sje :

i 1. kjördæmi	4,
- 2. ———	3,
- 3. ———	3,
- 4. ———	4,
- 5. ———	5,
- 6. ———	4,
- 7. ———	4,
- 8. ———	5.

Kjörstaðir í hverju kjördæmi skulu ákveðnir af amtsráði, eptir tillögum sýslunefnda og bæjarstjórna þeirra, er hlut eiga að máli. Það skal jafnframt ákveðið, hverjar sveitir eða sveitapartar skulu sækja til hvers kjörstaðar.

19. gr. Fyrir hvern kjörstað skal setja kjörstjórn, og eru í henni 3 menn. Oddvita hennar skipar amtmaður, en auk hans sitja í henni einn af sýslunefndarmönnum eða úr bæjarstjórn og einn af kjósendum, er sýslunefnd eða bæjarstjórn þeirrar sýslu eða bæjar kjósa, er kjörstaðurinn liggur í.

20. gr. Oddviti kjörstjórnarinnar stendur fyrir öllum undirbúningi undir sjálfa kosninguna og sjer um, að kjörskrárnar sjeu við á kjörþinginu.

21. gr. Kjörstjórnin heldur kjörbók, þar sem bókað skal, að fram hafi verið lagðar kjörskrárnar og þau brjef, sem til hennar eru komin. Í kjörbókina skal rita það helzta af því, sem fram fer á kjörþinginu, en þar með skal þó eigi telja ræður þær, sem haldnar verða. Kjörstjórnin skal rita nöfn sín undir kjörbókina, og skal í Reykjavík bæjarstjórnin geyma hana, en annarstaðar sýslunefndirnar.

Í síðasta lagi 8 dögum eptir kosninguna skal oddviti kjörstjórnarinnar senda landshöfðingja staðfest eptirrit af því, sem ritað er í kjörbókina um kosningu þá, sem fram hefir farið. Landshöfðingi fær síðan alþingi, er það kemur saman, eptirrit þetta, ásamt þeim skýrslum, sem honum hefir þótt ástæða til að útvega.

Þingmannaefni.

22. gr. Enginn, sem ekki mætir sjálfur á kjörfundi, hvort heldur hann á heimili innan kjördæmis eða utan, getur orðið fyrir kosningu, þegar kjósa á alþingismenn, nema einn eða fleiri kjósendur, er til kjörstaðarins eiga að sækja, í síðasta lagi fyrir náttmál kvöldinu fyrir þann dag, er kosningin skal fram fara, hafi skriflega skýrt oddvita kjörstjórnarinnar frá, að hann taki við kosningu og lýsi því yfir, að þeir vilji mæla fram með honum til þeirrar kosningar, sem til stendur, og skal þar með fylgja skrifleg yfirlýsing frá þeim, sem í hlut á, um, að hann sje fús til þess að taka á móti kosningunni og að hann eigi hafi látið bjóða sig fram til kosningar í nokkru öðru kjördæmi, sem eigi hafi þá þegar hafnað framboði hans.

Nú vilja nokkrir kjósendur kjósa til alþingismanns einhvern þeirra, sem á kjörþingi eru; skal hann þá gefa kost á sjer, áður en kosning byrjar, svo að oddviti kjörstjórnarinnar viti, að hann vill við kosningu taka, og geti boðið hann fram.

23. gr. Það er eigi nauðsynlegt, að kjörgengi þingmannaefna sje sönnuð fyrir kjörstjórninni. Komi fram við kosninguna mótmæli gegn kjörgengi þeirra, getur kjörstjórnin að vísu eigi bannað umræður um það, en heldur ekki fyrir þá sök skorast undan, að bjóða þá fram til kosningar. Alþingi fellir úrskurð um kjörgengi þeirra, sem kosnir eru.

24. gr. Verði það uppvíst, að eitthvert þingmannsefni hafi gefið kost á sjer í fleirum en einu kjördæmi, er sú kosning eða þær kosningar ógildar, sem hann kann að verða fyrir, nema því að eins að skilyrði því, sem sett er í 22. grein, sje fullnægt.

Kosningarnar.

25. gr. Hinar almennu kosningar á þjóðkjörnum alþingismönnum eiga venjulega fram að fara 6. hvert ár.

Þegar slíkar kosningar eiga fram að fara, annaðhvort fyrir þá sök, að kjörtíminn er á enda, eða vegna þess, að alþingi er rofið, verður gefið út um það opið brjef, þar sem konungur skipar fyrir, að kosningar skuli fram fara.

Kosningar skulu venjulega haldnar í júlí-mán. árið, áður en alþingi skal koma saman.

26. gr. Kjörtíminn fyrir allar kosningar skal talinn frá 1. júlí, ef ákveðið er samkvæmt greininni á undan, að kosningarnar skuli fram fara í þeim mánuði, en ef það kynni að verða ákveðið, að kosningarnar skuli fram fara á öðrum tíma árs, skal nákvæmar sagt fyrir um það í fyrnefndu opnu brjefi, frá hvaða degi kjörtíminn skuli talinn.

27. gr. Ef kjósa þarf einstakan þjóðkjörinn alþingismann, gildir hin nýja kosning fyrir svo langan tíma, sem sá átti eptir, er frá fór.

Þegar einstakar kosningar skulu fram fara, gjörir landshöfðinginn fyrirskipun um það.

28. gr. *Kosningar fara fram á kjörþingi á kjörstað hverjum, og má hver koma þar, er vill.*

29. gr. *Kjörþingin skulu haldin á sama degi á öllum kjörstöðum hvers kjördæmis og ákveður amtmaður dag og klukkustund, er þau skulu haldin; hann skal og gjöra ráðstöfun til að auglýst verði með 4 vikna fyrirvara, á kirkjufundum eða á annan venjulegan hátt, hvar og hvenær kjörþingin skulu hald.*

30. gr. Oddviti kjörstjórnarinnar setur kjörþingið, og er hann hefur lesið upp hið konunglega opna bréf, eða þann úrskurð landshöfðingja, er fyrirskipar kosninguna, leiðir hann athygli kjósendanna að því, hver tilgangurinn sje með kosningunni, og hve mikils varðandi hún sje. Hann nefnir síðan nöfn þess eða þeirra þingmannaefna, sem boðið hafa sig fram, og svo þeirra kjósenda, sem mæla fram með kosningu þeirra, og skorar á þá, að ganga fram og kannast við meðmælingu sína. Sjeu þeir eigi komnir á fund, og hafi eigi tjáð forföll, sem kjörstjórnin álitur gild, eða ef þeir skorast undan að standa við hina skriflegu meðmælingu sína, verður hún eigi tekin til greina, og ef þannig má álita, að einhver af þeim, sem gefið hafa til kynna, að þeir tækju við kosningu, hafi eigi lengur meðmæli til kosningar frá fleinum kjósenda í kjördæminu, getur hann eigi orðið boðinn fram til kosningar.

Kjósendur þeir, sem eru á fundi og standa þar við meðmælingu sína með einhverju þingmannsefni, eiga rjett á að taka til máls, og hið sama er um þau þingmannsefni, sem boðnir eru fram til kosningar. Að öðru leyti má bjóða þingmannsefni fram til kosningar, þótt eigi sje hann sjálfur á kjörþingi. Enn fremur er sjerhverjum kjósenda, sem er við staddur, heimilt að leggja spurningar fyrir þá kjósendur, sem mæla fram með einhverjum til kosningar, og eins fyrir þingmannsefni þau, sem eru á fundinum, og er þeim sömuleiðis heimilt, að svara spurningunum. Samt má eigi bera upp neina slíka spurningu, fyr en meðmælendunum og þeim þingmannsefnum, sem eru viðstaddir, hefur verið gefinn kostur á að taka til máls. Kjósendur þeir, er mæla fram með einhverjum til kosningar, og þingmannsefni, skulu látnir taka til orða eptir upphafsstað í nöfnum þingmannannaefnanna.

Oddviti stýrir umræðunum, og skal sjá um, að bæði þær og öll kosningin fari fram í góðri reglu. Enginn af kjörstjórnunum má tala með eða á móti kosningu nokkurs þingmannsefnis.

Oddviti slitur umræðum, þegar honum þykir það við eiga; skorar hann síðan á kjósendur að ganga til kosninga, með því að gefa atkvæði sitt jafnmörgum af þeim þingmannsefnum, sem boðnir hafa verið fram til kosningar, eins og kjósa skal marga þingmenn í því kjördæmi, samkvæmt 18. gr. Þótt eigi sjeu fleiri þingmannsefni, en kjósa skal í kjördæminu, skal atkvæðagreiðsla samt fram fara.

31. gr. Kjörstjórnin ákveður, í hvaða röð hrepparnir kjósa; kjósendur úr hverjum hreppi greiða atkvæði eptir stafaröð á kjörskránni. Enginn getur neytt kosningarrjettar síns, nema hann sjálfur komi á kjörþing.

Oddviti kjörstjórnarinnar á eigi þátt í því, að bóka atkvæði. Annar af hinum, sem í kjörstjórninni eru, ritar, eptir að hann hefur kannast við kjósendann, nöfn þeirra þingmannannaefna, sem kjósendi greiðir atkvæði sitt, við hliðina á hans eigin nafni í sjálfa kjörskrána. Hinn úr kjörstjórninni ritar á sjerstaka atkvæðaskrá nafn kjósenda við hliðina á nöfnum þeirra þingmannannaefna, sem hann hefur gefið atkvæði sitt. Áður kjósendinn gengur frá, skal lesa upp fyrir honum bæði hans eigið nafn, og nöfn þeirra manna, er hann hefur kosið, til tryggingar því, að rjett sje ritað á báðar skrárnar, og að því beri saman hverju við annað.

Þegar engir fleiri kjósendur gefa sig fram, til þess að greiða atkvæði, skal oddviti hátt og enjallt skora á þá kjósendur, sem eigi hafa greitt atkvæði, að gjöra það, og skal hann um leið setja stuttan frest til þess, en frestur þessi má samt ekki, hvernig sem á stendur, vera skemmri en svo, að 2 klukkustundir líði frá því, að kosningargjörðin byrjaði, og þótt sá frestur sje liðinn, skal eigi atkvæðagreiðslu lokið, meðan kjósendur gefa sig fram til hennar, án þess að hlje verði á.

Þegar engir fleiri kjósendur æskja að taka þátt í kosningunni, samkvæmt því, sem sagt er, færa kjörstjórnir (ef þeir hafa kosningarrjett) inn atkvæði sjálfra sín, og rita nöfn sín bæði undir kjörskrána og atkvæðaskrána, og er þá atkvæðagreiðslu lokið.

33. gr. *Eptir að búið er að bera saman kjörskrárnar og atkvæðaskrána, skal telja saman atkvæðin, og því næst bóka tölu þeirra atkvæða, er hvert af þingmannaefnunum hefur hlotið, og skal oddviti kjörstjórnarinnar lesa þær tölur upp fyrir þingheimi. Atkvæðaskrárnar skulu lagðar við kjörbókina, og skal öll kjörstjórnin rita nöfn sín undir hana.*

34. gr. *Á þeim stað og degi, er amtmaður hefur tiltekið, og þó eigi síðar en 4 dögum eptir kosningardag, skulu oddvitar allra kjörstjórnanna í hverju kjördæmi koma saman, til að telja saman eptir kjörbókunum atkvæði þau, er hvert af þingmannaefnunum hefur hlotið á öllum kjörþingunum í kjördæminu. Þegar þeir hafa lokið því, skulu þeir færa inn í hverja kjörbók samtölu atkvæðanna, og staðfesta hana með undirskiptum sínum; þeir skulu og þá þegar lýsa því yfir, fyrir þeim, sem viðstaddir eru, hversu mörg atkvæði hvert þingmannsefni hefur fengið.*

Rjettkosnir þingmenn kjördæmisins er þau 4 — eða í 2. og 3. kjördæmi — þau 3 þingmannaefni, er flest atkvæði hafa fengið.

35. gr. *Hver þjóðkjörinn þingmaður fær kosningarbrjef; skal það samið samkvæmt fyrirmynd, sem stjórnarráðið fyrir Ísland segir fyrir um, og skulu oddvitar kjörstjórnanna rita nöfn sín undir það.*

Kostnaður, ábyrgð og um það, hvenær lögin skuli öðlast gildi.

36. gr. *Alþingismenn fá í endurgjald 6 krónur um hvern dag, bæði fyrir þann tíma, sem þeir þurfa til ferðarinnar til alþingis og frá því, og fyrir þann tíma, sem þeir eru á alþingi. Sömuleiðis fá þeir endurgoldinn ferðakostnað eptir reikningi, sem nefnd kosin af hinu sameinaða alþingi úrskurðar og forseti í hlutaðeigandi þingdeild ávísar. Þessi útgjöld greiðast úr landssjóðnum.*

37. gr. *Annarstaðar en í Reykjavík mega kjörstjórnir reikna sjer fæðispeninga og endurgjald fyrir ferðakostnað, samkvæmt tilskipun um sveitastjórn á Íslandi 4. maí 1872, 23. grein, þannig að útgjöldin greiðist úr sýslusjóðnum. Ef annar kostnaður verður við kosningarnar, t. a. m. til prentunar kjörskrána, til auglýsinga o. fl., skal einnig greiða hann úr sýslusjóðnum. Í Reykjavík skal greiða útgjöld þau, sem síðast voru nefnd, úr sjóði bæjarins.*

38. gr. *Vanræki nokkur störf þau, sem honum eru á hendur falin með lögum þessum, skal hann sæta 10—200 króna sektum, ef þyngri hegning eigi liggur við samkvæmt lögum.*

39. gr. *Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1886; eru þar með úr lögum numin lög um kosningar til alþingis 14. sept. 1877.*

Nd.

166. Breytingartillaga

við frv. til laga um friðun hvala (151). Eptir 2. umr. í Nd. — Frá Jóni Ólafssyni, Þorláki Guðmundssyni, Th. Thorsteinson, E. Kúld, F. Stefánssyni og H. Kr. Friðrikssyni.

2. gr. falli burt.

Eða til vara : Nú finnst kúla eða járn meðþinglýstu marki í hval, er dauður finnst á floti eða kemur á reka, og á þá skotmaður hlut, svo sem lögbók ákveður. Nú vill nokkur fella grun á skotmann, að hann hafi skotið hval ólöglega, og skal hann þá kæra það fyrir valdsmanni; þyki valdsmanni grunurinn styðjast við nokkrar líkur, skal hann gjöra skotmanni þann kost, að vinna eið að því, að hann eptir beztu vitund sinni hafi eigi skotið hval þann ólöglega. Þessum úrskurði valdsmanns verður ekki áfrýjað.

Nd.

167. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um breytingu á 1. gr. í lögum 27. febr. 1880 um skipun prestakalla (101).—Frá fjárlaganefndinni.

Aptan við 6. gr. bætist :

7. gr. Frá Oddaprestakalli í Rangárvalla-prófastsdæmi leggist 500 kr.
7. gr. frumvarpsins verður 8. gr.

Nd.

168. Breytingartillögur

við frv. til laga um friðun hvala (151).Eptir 2. umr. í Nd. — Frá nefndinni.

1. gr. frumvarpsins orðist þannig :

Allir hvalir, nema hnýsur og höfrungar, skulu friðhelgir fyrir alskyns skotum hvervetna í landhelgi, svo og fyrir utan land sem á fjörðum og flóum inni, frá 1. maí til 31. október ár hvert, nema í ísvök sé. Eigi má heldur hvali skjóta á öðrum árstíma, á fjörðum eða vogum, meðan síldarveiði er þar stunduð. En reka má hvali á land og drepa, ef það er gjört með handskutlum eða lagjárnnum, en eigi með skotum.

2. gr. orðist þannig :

Nú hittist kúla eða annað eldskeyti með þinglýstu marki í hval, er finnst dauður á floti, eða rekur dauðan á land, og skal skotmaður því að eins fá skotmannshlut úr þeim hval, að hann sanni, að hann hafi löglega skotið hvalinn samkvæmt 1. gr.

Nd.

169. Frumvarp

til laga um afnám fyrirmæla í opnu brjefi 22. marz 1855 um selaskot á Breiðafirði (92).—Eptir 2. umr. í Nd.

1. gr. Öll skot á sel skulu hjer eptir bönnuð á Breiðafirði fyrir innan línu, er hugsast dregin frá Klofningshyrnu í Dalasýslu mitt á milli Gassaskerja og Stagleyjar hálfu mílu suður frá Oddbjarnarskeri nyrðra í Bjargtanga í Barðastrandarsýslu.

2. gr. Brot gegn 1. gr. varða sektum og skaðabótum eptir 5., 15. og 16. gr. í tilskipun 20. júní 1849.

3. gr. Með þessum lögum er opið brjef 22. marz 1855 úr lögum numið.

Nd.

170. Frumvarp

til laga um eptirlaun embættismanna og ekkna þeirra.—Flutningsm.: Þorlákur Guðmundsson og Þorkell Bjarnason.

1. gr. Embættismenn þeir, að prestum fráskildum, er konungur skipar sjálfur beinlínis eða óbeinlínis í embætti og hafa laun sín af landssjóði, hafa rjett til eptirlauna, þá er þeim er veitt lausn frá embætti fyrir aldurs sakir eða heilsu-brests, eða fyrir aðrar þær sakir, er þeim er ósjálfrátt um. Eptirlaunin skulu greidd úr landssjóði; en þó einhver sje settur enbættismaður um stundarsakir, hefur hann eigi rjett til eptirlauna.

2. gr. Eptirlaun embættismanna skulu talin eptir þjónustualdri þeirra, þannig, að þá er laun þeirra eru 3000 kr. eða minni, skulu eptirlaunin vera 20 kr. fyrir hvert þjónustuár. Sjeu launin 5000 kr. eða minni, en þó yfir 3000 kr., skulu eptirlaunin fyrir ár hvert, er embættismaðurinn hefur þjónað, vera 30 kr., enda hafi hann að minnsta kosti um 5 ár þjónað embætti með hærri launum en 3000 kr.; annars sjeu eptirlaun 20 kr. fyrir ár hvert. Sá embættismaður, sem um 5 ár hefur þjónað embætti með hærri launum en 5000 kr., fær í eptirlaun 40 kr. fyrir hvert þjónustuár, að öðrum kosti sjeu eptirlaunin talin 30 kr. fyrir þjónustuár hvert. Auk fyrtaldra eptirlauna fá og embættismenn, þá er þeir hafa fengið lausn frá embætti, helming þess fjár borgaðan á hverju ári úr landssjóði, er þeir verða árlega að leggja í ekkjukassann eptir þann tíma. Embættismaður sjötugur að aldri hefur rjett til, að fá lausn frá embætti með eptirlaunum eptir lögum þessum.

Nú missir embættismaður, sem staðið hefur vel í stöðusinni, svo heilsu, áður en hann hefur gegnt embætti í 20 ár, að hann verður að sleppa embætti, og fær hann þá viðbót við eptirlaun sín með sjerstökum lögum.

3. gr. Ef eitthvert embætti er lagt niður, þá á embættismaður sá heimtöngu á að njóta $\frac{2}{3}$ af embættistekjum sínum í biðlaun um 5 ár, en skyldur skal hann til að taka aptur við embætti því, sem að minnsta kosti hafi jafnmiklar tekjur og embætti það, er niður var lagt. Hafi hann eigi fengið nýtt embætti að 5 árum liðnum, verða honum veitt eptirlaun. Á þau, er hann hefur notið biðlauna, skulu talin með embættisárum hans, en eptirlaunin skulu talin eptir embættistekjum þeim, er hann hafði. Áður en embættið var lagt niður. Sama er og. Þótt hann taki við nýju embætti, er minni laun fylgja. Um dómendur fer eptir 44. gr. stjórnarskrárinnar.

4. gr. Þá er embættismaður sækir um eptirlaun og reikna skal embættislaun þau, er hann hefur haft, skulu að eins taldar kostnaðarlaugar tekjur embættisins, leigulaus bústaður, og önnur slík hlunnindi, og launabót sú, sem manningum kann að hafa verið veitt sjálfum, en kostnaður við skrifstofu, hestahald og annað þess háttar skal eigi talið með tekjum.

5. gr. Þá er embættismaður slasast, án þess honum verði gefin sök á, er hann er að gegna embætti sínu, svo að hann verði að sleppa embætti, skal ákveða laun hans með sjerstöku lagaboði; en þangað til það er gjört, heldur hann helmingi af embættistekjum sínum.

6. gr. Sá embættismaður, sem fyrirgjörir embætti sínu eða verður vikið frá embætti fyrir þær sakir, er honum verður um kennt, missir einnig rjett til eptirlauna.

7. gr. Nú hefur embættismaður fengið eptirlaun og biðlaun, og missir hann þau:

1. Ef hann fær aptur embætti og laun, enda sjeu þau eigi minni en hin fyrri laun hans voru.
2. Ef hann fyrir konungsleyfi fram gengur í þjónustu annars ríkis.
3. Ef hann tekur sjer bústað í öðru ríki, utan samþykki konungs komi til.
4. Ef hann verður sekur að lagadómi um eitthvert það afbrot, er mundi hafa svipt hann embætti, ef hann hefði í því verið.

8. gr. Nú tekur embættismaður, sem hefur fengið lausn frá embætti með eptirlaunum, við nýju embætti, og hefur hann þá, er hann sleppir því embætti, rjett til sinna fyrri eptirlauna, hafi hann eigi með þjónustu hins nýja embættis áunnið sjer rjett til hærri eptirlauna.

9. gr. Konur þær, sem verða ekkjur eptir embættismenn, sem rjett höfðu til eptirlauna, eða nutu þeirra þegar, skulu hafa rjett til að fá eptirlaun úr lands-sjóði, helming af eptirlaunum þeim, er mönnum þeirra bar, eða þeir höfðu þeg-ar fengið.

Þó má aldrei ekkja manns, er hefur haft 3000 kr. eða minna í laun, fá minni eptirlaun en 150 kr. ár hvert, og eptirlaun ekkju þess embættismanns, sem hefur haft yfir 3000 kr. í laun, skulu aldrei lægri vera ár hvert en 250 kr.

10. gr. Nú giptist kvennmaður embættismanni eldri en 60 ára eða á bana-sæng hans eða þá er hann hefir fengið lausn frá embætti, og hefur hún þá eigi rjett til eptirlauna, og eigi heldur sú kona, er að lögum var skilin við mann sinn, áður en hann andaðist.

11. gr. Þá missir ekkja eptirlaun:

1. Er hún giptist á ný.
2. Er hún sezt að í öðru ríki, án þess leyfi konungs komi til.
3. Er hún verður dæmd sek í einhverri athöfn, sem að almennings áliti er ósæmandi.

Nú missir ekkja eptirlaun sín, af því að hún hefur gipzt að nýju, og á hún þá rjett til að fá hin sömu eptirlaun og hún hafði áður, ef hún verður aptur ekkja, nema hún í hinu síðara hjónabandi öðlist rjett til hærri eptirlauna.

12. gr. Föður- og móðurlausum börnum þeirra embættismanna, sem rjett höfðu til eptirlauna, má veita með sjerstöku lagaboði, hverju fyrir sig, allt að 100 kr. á ári, ef þau þess við þurfa, þangað til þau eru 20 ára.

13. gr. Embættismenn þeir, er embætti hafa fengið, áður en lög þessi öð-last gildi, svo og ekkjur þeirra og börn, halda rjetti sínum til þeirra eptirlauna, er eldri lög ákveða.

14. gr. Hjer með er tilsk. 31. maí 1855 um eptirlaun úr lögum numin.

15. gr. Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1886.

Ed.

171. Frumvarp

til laga um friðun hvala (151). — Eptir 3. umræðu í Nd.

1. gr. Allir hvalir, nema hnýsur og höfrungar, skulu friðhelgir fyrir alls kyns skotum hvervetna í landhelgi, svo fyrir utan land sem á fjörðum og flóum inni, frá 1. maí til 31. október ár hvert, nema í ísvök sje. Eigi má heldur hvali skjóta á öðrum árstíma á fjörðum eða vogum, meðan síldarveiði er þar stunduð. En reka má hvali á land og drepa, ef það er gjört með handskutlum eða lagjárnnum, en eigi með skotum.

2. gr. Brot gegn lögum þessum varða sektum til landssjóðs frá 400 til 2000 kr. Auk þess skal veiðifang, ef nokkurt er, gjört upptækt, og andvirði falla til landssjóðs.

3. Mál um brot gegn lögum þessum skal farið með sem opinber lög-reglumál.

Ed.

172. Frumvarp

til laga um rjett kvenna. — Flutningsm. Sighv. Arnason.

1. gr. Konum skal jafnt sem körlum heimilt að taka próf við latinuskólann, ganga á presta- og læknaskólann og taka þar próf.
2. gr. Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1886.

Ed.

173. Frumvarp

til laga um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar (121*). — Eptir 2. umr. í Ed.

I. Um lögtak.

1. gr. Taka má lögtaki skuldir þær og gjöld, er nú skal greina: 1. Skatta til lands-sjóðs, sveitar- og bæjarsjóða, svo og önnur gjöld og greiðslur, sem eptir beinu lagaákvæði, eða eptir lögheimilaðri niðurjöfnun eða mati eiga að lúkast til landssjóðs, sveitar- og bæjarsjóða, kirkna, opinberra stofnana, embætta og sýslana. 2. Gjöld af fasteignum lands-sjóðs, sveitar- og bæjarfjelaga, þegar eptirrit af lögtaksbeiðninni hefur birt verið skuldunaut vottfast á þann hátt, sem lagt er fyrir í opnu brjefi 21. maí 1829, 1. gr. 3. Gjöld fyrir notkun þeirra stofnana, landsnytja og annara hluta, er til almennings þarfa eru ætlaðir, enda sjeu gjöld þessi ákveðin í reglugjörðum og gjaldskrá, sem staðfestar eru af konungi eða ráðgjafa, eða og samþykktar eða staðfestar eru af sveitarstjórn, bæjarstjórn eða yfirvaldi lögum samkvæmt. 4. Gjöld fyrir leyfisbrjef, dómgjöld, endurgjald — þar með taldir dagpeningar og ferðakostnaður — sem greiða ber þeim, er framkvæmir eða er við staddur gjörðir eptir lagaákvæði, eða sem sýslunarmaður, eða sem sjerstaklega er til þess kvaddur eða skipaður af yfirvaldi, enda sje í lögum eða verðskrá, staðfestum af konungi, ráðgjafa eða landshöfðingja lögum samkvæmt, kveðið á um, hvað gjalda skuli eða hvernig það skuli reikna; svo er og um endurgjald annara lögmætra útgjalda, sem erindisrekstrinum voru samfara. 5. Endurgjald þess, sem landssjóður, kirkjur, sveitar- eða bæjarsjóðir hafa orðið að greiða, til að bæta úr vanrækslu einstakra manna á lögboðnum útvegnum, aðgjörðum, vinnu eða kvöðum. 6. Framfærslueyrir, sem manni ber að greiða með barni sínu, skilgetnu eða óskilgetnu, með stjúp barni sínu, meðan móðir þess er honum gipt, foreldri sínu eða konu, er hann hefur slitið samvistum við hana að óvilja hennar, eða skilið við hana að borði og sæng eða að fullu og öllu, enda sje sá framfærslueyrir ákveðinn af yfirvaldi lögum samkvæmt, eða í skilnaðarskilmálum, staðfestum af yfirvaldi, hvort heldur er skilnaður að borði og sæng eða að fullu og öllu; svo er og um skaðabætur frá húsbændum eða öðrum þeim, er gjald eiga að greiða þeim manni, er framfærsluskylda hvílir á, hafi yfirvaldið lagt lögbann á greiðsluna, eptir reglum þeim, er um það gilda. 7. Brunabótabóttagjald af húsum, sje tryggingin lögboðin. 8. Þóknun sú, sem ákveðin er í 7. gr. tilskipunar 12. febr. 1872 um sildar og upsaveiði með nót. 9. Álag eptir úttekt, samkv. lögum 12. jan. 1884 um bygging, ábúð og úttekt jarða. 10. Andvirði fyrir lausafje, keypt á opinberu uppboði, enda greini uppboðsbókin ljóslega nafn kaupanda og kaupverðið. — Aðrar kröfur en þær, er nú voru taldar, má eigi lögtaki taka. — Þó er lögtaksbeiðanda ávallt frjálst, að ganga eptir skuld sinni með venjulegri lögsókn, sem og að neyta lögtaks til að heimta nokkurn hluta skuldarinnar, þyki fógeta það eptir atvikum við eiga, en ganga eptir hinu með venjulegri lögsókn. Bjóði skuldunautur fram nokkurn hluta skuldarinnar, skal því boði eigi hafnað.

2. gr. Lögtaksrjetturinn fylgir skuldakröfunni; ber hann því hverjum þeim, er hana síðar eignast, og helzt rjetturinn, þangað til ár er liðið frá gjalddaga. Þó er það nóg, að lögtaks hafi verið beiðzt, áður en ársfrestur þessi var liðinn, enda fylgi beiðandi fram lögtakinu með hæfilegum hraða.

3. gr. Nú vill maður lögtaks beiðast, og skal hann um það fógeta brjef rita; hafi hann brjefleg skilríki eða sönnunargögn fyrir skuld sinni, skal hann jafnframt senda þau fógeta, ella láta honum í tje nægar skýrslur til þess, að hann geti skorið úr, hvort lögtak megi fram fara. Virðist fógeta eptir fram komnum gögnum lögtak mega fram

*) Í nr. 121 voru þessar prentvillur, er sjerstaklega þarf að leiðrjetta: bls. 173, 12. l. n. „bæj-sjóðs“ fyrir „bæjar-sjóðs“; 10. l. n. „bæjarfjelaga.“ Þegar“ fyrir „bæjarfjelaga, þegar“; 5. l. n. „dómgjöld“ fyrir „dómgjöld“; bls. 174, 8. l. o. „málum“ fyrir „skilnaðarskilmálum“; 17. l. o. „lögtöku“ fyrir „lögsókn“; 18. l. o. „lögtöku“ fyrir „lögtaks“.

fara, ritar hann úrskurð um það á lögtaksbeiðnina, þó að því til skildu, að lögtaksbeiðandi hafi ábyrgð á, að skuldin sje rjett, og verður þeim úrskurði einum sjer eigi áfrýjað. Að öðrum kosti neitar hann beiðanda um lögtak með úrskurði, og má áfrýja honum lögum samkvæmt.

4. gr. Nú er lögtak leyft, og skal beiðandi, eða fógeti, er hann samkvæmt embættisskyldu á að annast um framkvæmd á lögtaki, hlutast til um, að beiðnin með árituðum úrskurði sje birt skuldunaut af stefnuvottunum að minnsta kosti viku fyrir, en lögtak fer fram. Þá er heimtir skulu í kaupstöðum skattar til landssjóðs, brunabóttagjöld, bæjargjöld og önnur opinber gjöld, nægir að auglýsa á þann hátt, sem þar tíðkast um opinberar auglýsingar, að fógeti hafi úrskurðað lögtak á gjöldunum, og að lögtakið fari fram án frekari fyrirvara; skal það gjört að minnsta kosti viku á undan lögtakinu, en eigi er þörf að greina nöfn skuldunauta.

5. gr. Fógeti framkvæmir lögtak; þó má hreppstjóri gjöra lögtak í sveitum, þegar skuldin ekki nemur meiru en 50 kr., enda sje lögtakið eigi gjört í fasteigna. Nú selur lögtaksbeiðandi fógeta eða hreppstjóra í hendur beiðni sína, með árituðu birtingarvottorði, eins og segir í 4. gr., og skulu þeir þá, nema lögmæt forföll banni, framkvæma lögtakið, þegar fresturinn er liðinn.

6. gr. Þegar fógeti er beiðinn lögtaks á framfærslueyri, þarf eigi að gjöra það brjeflega, og má fógeti rita úrskurð sinn á yfirvaldsúrskurð þann, er ákveðið hefur meðlagið eða staðfest hefur samning um fjárhæð þess. Þá er yfirvaldsúrskurðurinn eitt sinn hefur birtur verið þeim, er hlut á eða eiga að máli, getur í sveitum hreppstjórinn, en í kaupstöðum lögregluþjónn eða einn stefnuvottur birt lögtaksúrskurð fógeta, svo að gilt sje, um innheimtu hverrar þeirrar fjárhæðar, er í gjalddaga er komin. Nú hefur beiðst verið heimtu á slíkum framlögum, og beiðnin gild tekin, og skal fógeti án frekari áskorunar annast um innheimtuna, þar með talin sala á hinum lögteknunum og innheimta andvirðisins.

7. gr. Auk aðalkröfunnar nær lögtakið og til alls kostnaðar, er leiðir af gjörðinni og af geymslu og sölu hinna lögteknunum, en ekki má heimta gjöld fyrir gjörðina fyrir fram. Ef söluandvirðið hrökkur eigi fyrir kröfunni og áföllnum kostnaði, skal lögtakinu fram haldið án fyrirvara eptir 4. grein. Að öðru leyti skal lögtak fram fara eptir ákvæðum laganna um fjárnám, en eigi þarf lögtaksbeiðandi að vera viðstaddur gjörðina. Ef gjald það, er lögtaki skal taka, eigi er ákveðið í peningum, skal fógeti eða hreppstjóri breyta því í peningagjald. Lögtak, er hreppstjóri framkvæmir, á fram að fara í viðurvist tveggja tilkvaddra votta, og getur enginn, sem hann kveður til, undan skorazt. Hann ritar gjörðina í bók, er fógeti fær honum, og hefur löggilt, og skal greiða andvirði bókarinnar úr sýslusjóði.—Ef lögtaksbeiðandi eigi er við staddur gjörðina, er fógeti eða hreppstjóri skyldur að taka við borgun þeirri, er fram kann að verða boðin, meðan á gjörðinni stendur, hvort heldur er á skuldinni allri eða á hluta hennar, og er það jafngilt og lögtaksbeiðandi hefði sjálfur við tekið; svo er og þeim, er lögtak framkvæmir, skylt að ákveða, hvort hinir lögteknunum munir skuli eptir sem áður vera í vörzlum skuldunauts, ella annast um varðveislu þeirra, svo að vel sje.

8. gr. Sje það fógeti, sem lögtakið framkvæmir, mega varnir fram koma, meðan á gjörðinni stendur. Meðan sókn og vörn fer fram fyrir fógetanum um lögmæti fram kominna mótmæla, getur venjulega að eins lögtaksbeiðandi fengið frest til að samna sitt mál. Ef lögtaksbeiðandi eigi er við staddur, og eigi verður þegar til hans náð, og fógeti þykist, hvorki geta dæmt fram komin mótmæli ógild þegar í stað, nje heldur tekið þau gild, skal gjörðinni frestað, og málsaðilum skýrt frá, hvenær gjörðin skuli upp tekin af nýju, og fer þá sókn og vörn fram eptir reglum þeim, er gilt hafa til þessa. Þá er fógeti á að úrskurða um fram komin mótmæli, er hann eigi bundinn við úrskurð þann um að lögtak megi framkvæma, er kveðinn er upp samkv. 3. gr. Úrskurði, er tekur gild fram komin mótmæli, má áfrýja lögum samkvæmt.

9. gr. Sje það hreppstjóri, sem framkvæmir lögtak, mega varnir fram koma, meðan á gjörðinni stendur og innan hálfis mánaðar eptir framkvæmd hennar. Komi mótmæli fram, meðan á gjörðinni stendur, skal hreppstjóri bóka þau, en framkvæma lögtakið, og því næst senda fógeta eptirrit af bókinni. Mótmæli, sem fram koma eptir að gjörðinni er lokið, skal bera fram fyrir fógeta. Að hálfum mánuði liðnum frá því gjörðin fór fram, leggur fógeti úrskurð sinn á fram komin mótmæli; þó má fógeti, þyki honum nauðsyn til bera, gefa málsaðilum kost á að láta uppi álit sitt um mótmælin fyrir fógetadómi, áður hann

læggur úrskurð á þau. Nú þykja fógeta fram komin mótmæli gild vera, og leiðrjettir hann þá sjálfur það, er rangt er, eða lætur hreppstjóra gjöra það, eða hann ónýtir með úrskurði gjörðina að öllu eða nokkru leyti. Taki fógeti mótmælin eigi til greina, staðfestir hann gjörðina til fullnaðar. Skýra skal málsaðilum frá málalokum. Sjeu mótmæli gild tekin með úrskurði, má áfrýja honum lögum samkvæmt.

10. gr. Leysa má lögteknunni, þangað til uppboð fer fram, greiði maður það, er lögtak var gjört fyrir, með áföllnum kostnaði. Þá er liðnar eru 3 vikur, frá því lögtakið var gjört, eða frá því það var staðfest, hafi mótmæli fram komið samkv. 9. grein, má lögtaksbeiðandi hlutast til um sölu á hinum lögteknunum (sbr. þó 11. og 12. gr.). Fari skuldin eigi fram úr 50 kr., og hafi lögtak eigi verið gjört í fasteign, getur skuldunautur eigi mótmælt sölu gegn borgun út í hönd, nema svo sje, að hann geti útvegað áreiðanlegan innheimtumann, er ábyrgjast vilji uppboðsandrviðið, eða hann geti sett næga tryggingu fyrir því á annan hátt; að öðrum kosti fer salan fram eptir hinum almennu ákvæðum laganna.

11. gr. Nú þykir einhverjum sjer órjettur gjör með lögtaki, og getur hann þá áfrýjað gjörðinni, hvort sem mótmæli þau, er hann ber fyrir sig, hafa fram komið við sjálfa gjörðina eða eigi, og hvernig sem þeim er hattað, enda nemi gjörðin slíku, er áfrýja megir. Áfrýja skal áður 8 vikur sjeu liðnar frá gjörðardegi, eða frá staðfestingu hennar, hafi mótmæli fram komið samkv. 9. grein. —

Uppreisn má eigi veita, þegar missiri er liðið frá sama tíma. Hafi stefna til áfrýjunar lögtaksgjörðinni verið birt lögtaksbeiðanda, áður liðinn sje 3 vikna frestur sá, sem nefndur er í 10. gr., má lögtaksbeiðandi eigi selja hina lögteknunni, þar til lögtaksgjörðin hefur dæmð verið lögmæt með fullnaðardómi í því máli. Hafi lögtaksbeiðanda eigi verið varnað sölu á þennan hátt, má krefjast ónýtingar á lögtaksgjörðinni, sjeu hinir lögteknunum eigi þegar seldir, ella að eins krefjast skaðabóta.

12. gr. Hafi sá, er fyrir lögtaki hefur orðið, önnur mótmæli gegn því en þau, að eigi hafi mátt skuldina lögtaki taka að lögum, eða lögtaksáðferðin hafi röng verið, er honum rjett mál að höfða í hjerði um lögmæti gjörðarinnar, enda hafi hann eigi í hyggju að koma fram ábyrgð á hendur fógeta, nje hafi áfrýjað gjörðinni eptir 11. gr. Mál þetta skal fyrst kæra fyrir sáttanefnd, og síðan höfða í þinghá þeirri, þar sem lögtak fór fram, þótt varnarþing lögtaksbeiðanda sje eigi þar; en höfða skal málið, áður 8 vikur sjeu liðnar frá lögtaksdegi eða frá staðfestingu þess, hafi mótmæli fram komið eptir 9. gr. — Þá er fyrirfall hefur birt verið lögtaksbeiðanda, áður liðnar eru 3 vikur þær, er um getur í 10. grein, getur kærandi sett tryggingu, og með því varnað lögtaksbeiðanda sölu hinna lögteknunum, þar til genginn er fullnaðardómur í því máli; má þá og krefjast ónýtingar á lögtaksgjörðinni. Hafi lögtaksbeiðanda eigi verið varnað sölu á þennan hátt, má ónýtingar krefjast á lögtaksgjörðinni, sjeu hinir lögteknunum eigi þegar seldir, ella að eins krefjast skaðabóta.

13. gr. Sje mál höfðað út af lögtaksgjörð samkv. 11. eða 12. gr., og reynist lögtaksgjörðin ólögmæt, ber lögtaksbeiðanda, þar með talinn landssjóður, sveitarsjóðir, bæjar-sjóðir, svo og aðrir yfirbjóðendur þeir og stofnanir, sem um er rætt í 1. gr., að bæta skuldunaut allan halla, er hann beðið hefur af lögtaksgjörðinni, samkv. reglum þeim, er gilt hafa til þessa. Svo skal hann og greiða skuldunaut að skaðlausu málskostnað í öllum dómum, ef svo reynist, að skuld var krafín, sem engin var, eða eigi komín í gjalddaga, þá er lögtaksgjörðin fór fram, enda sje það eigi skuldunautur, sem vakið hefur eða alið á hinni röngu málsskoðun, sem lögtaksbeiðandi hefur fram haldið.

14. gr. Fyrir lögtaksgjörð hverja, er hreppstjóri framkvæmir, ber honum borgun, og, ef til kemur, endurgjald fyrir ferðakostnað, eptir lögum nr. 3, 13. jan. 1882. 5. gr., sbr. 3. gr. Fyrir lögtaksgjörðir, er fógeti framkvæmir, skal galdið eins og fyrir fjárnámsgjörðir, samkvæmt ákvæðum aukatekjulaganna. Fyrir hverja birting samkv. 4. grein ber stefnuvottum þóknun eptir lögum nr. 3, 13. jan. 1882.

II. Um fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar.

15. gr. Gjöra má fjárnám, þótt eigi styðjist það við dóm eða sátt, á tiltekinni skuld, sem þinglesið brjef er fyrir með veði í fasteign, hafi skuldunautur ritað undir það nafn sitt eða við það kennzt í viðurvist notarii publici eða tveggja vitundarvotta, þá er skuldin er í gjalddaga komín fyrir uppsögn eða eptir ákvæði veðbrjefsins, eða og fyrir greiðslu-fall á vöxtum eða afborgunum, sje svo með berum orðum til skilið í veðbrjefinu. Fjárnámið má gjöra eigi einungis fyrir höfuðstól eða afborgun upp í hann, heldur og fyrir vöxtum út af fyrir sig; en eigi má fjárnám gjöra í öðru en veðinu, og eigi fyrri en

liðinn er hálfur mánuður frá gjalddaga; og þú skuldunautur á hinni veðsettu eign, þá skal með þriggja daga fyrirvara birta honum með stefnuvottum, hvenær gjörðin eigi fram að fara. — Um áfrýjun á slíku fjárnámi og uppboðum, er af því stafa, skal farið eptir almennum lagaákvæðum. Nú hefur skuldunautur afsalað sjer rjetti til áfrýjunar, áður en fjárnámsgjörð fór fram, og er slíkt afsal ógilt.

16. gr. Ákvæði 15. gr. ná og til veðbrjefa þeirra, er gjörð hafa verið, áður en lög þessi öðlast gildi, sje skilyrðum þeim fullnægt, er greinin setur.—

Nd.

174. Breytingartillaga

við þingsályktunartillögu um hina ísl. stjórnardeild (176).—Frá Jóni Ólafssyni og Fr. S. Stefánssyni.

Fyrir: »þeim mönnum« komi: »þeim mönnum einum«.

Nd.

175. Frumvarp

til laga um lausamenn, húsmenn og þurrabúðarmenn. — Flutningsm.: Jón Sigurðsson og Þorkell Bjarnason.

I.

Um lausamenn.

1. gr. Hverjum þeim manni, hvort heldur er karl eða kona, sem er 20 ára að aldri, er heimilt að leysa leyfisbrjef til lausamennsku með þeim takmörkunum, sem settar eru í lögum þessum.

2. gr. Fyrir leyfisbrjefið greiðir karlmaður 10, en kona 5 krónur, og rennur gjaldið í sjóð þess hrepps, er lausamaður á lögheimili í.

Leyfisbrjef skal taka, hvort heldur maður vill vera laus að nokkru eða öllu leyti.

Leyfisbrjefið gildir að eins 1 ár, eða frá fardögum til fardaga ár hvert.

3. gr. Lögreglustjórar í kaupstöðum og hreppstjórar í sveitum gefa út leyfisbrjef þau, sem rætt er um í undanfarandi greinum. Nú synjar lögreglustjóri eða hreppstjóri um að gefa leyfisbrjef, og skal hann færa ástæður fyrir synjuninni. Úrskurði lögreglustjóra má áfrýja til hlutaðeigandi amtmanns, en úrskurði hreppstjóra til hlutaðeigandi sýslumanns, er leggja fullnaðarúrskurð á málið.

4. gr. Nú vill einhver vera laus lengur en 1 ár í senn, og skal hann þá fá lausamenskubryf sitt áteiknað af hlutaðeigandi lögreglustjóra eða hreppstjóra, gegn því að hann greiði gjald það, sem ákveðið er í 2. gr., og gildir þá lausamenskuleyfið um hið næsta fardagaár, sem í hönd fer.

5. gr. Undanþegnir því að leysa leyfisbrjef eru:

- Þeir menn, er búið hafa 20 ár eða lengur, hafa óflekkað mannorð, ekki standa í skuld fyrir þeginn sveitarstyrk, og hafa greitt lögboðin skyldugjöld til allra stjetta.
- Ekkjur og þær konur, er menn þeirra hafa yfirgefið, eða skilið við að lögum annaðhvort algjörlega eða að borði og sæng.
- Þeir menn hvort heldur er karl eða kona, sem lokið hafa námi við einhvern af þeim skólum landsins, sem viðurkenndir eru og styrktir af almannafje, enda sýni þeir vottorð um að þeir hafi staðizt lærdómspróf við einhvern þessara skóla.

6. gr. Skyldur er hver lausamaður að hafa fast lögheimili, og greiðir hann

öll lögboðin skyldugjöld í þeim hreppi og þeirri kirkjusókn, sem hann á lögheimili í. Láti nokkur lausamaður hjá líða að greiða lögboðin gjöld eða skylduverk 1 ár í senn, fær hann eigi leyfi til lausamennsku næsta ár á eptir.

7. gr. Nú hefur lausamaður leyt leýfisbrjef í sama kaupstað eða hrepp 10 ár samfleytt, og greitt öll lögboðin skyldugjöld þangað, og hefur hann þá unnið þar öll sveitarrjettindi. Sama er og, þótt einhver hafi verið lausamaður um skemmri tíma, en verið hinn tímann bú- eða vistfastur í sama hreppi, þá verður hann þar sveitlægur eptir 10 ár.

8. gr. Lögreglustjórar og hreppstjórar skulu gæta þess, að þeir, sem hafa leyt leýfisbrjef, hafi fast heimili og sjeu eigi á nauðsynjalausu flakki. Geri lausamaður sig sekan um sveitaflakk, varðar það 5—20 kr. sektum, og skal lögreglustjóri setja hinn seka niður á hans kostnað. Sje brotið ítrekað, má hækka sektina allt að helmingi.

Sektir þessar renna í hlutaðeigandi sveitarsjóð.

II.

Um húsmenn og þurrabúðarmenn.

9. gr. Enginn má gjörast þurrabúðarmaður eða húsmáður, nema hann fái til þess leyfi hjá sveitarstjórninni í þeim hreppi, er hann ætlar að hafa bólfestu í. Synji sveitarstjórnin um leyfið, skal hún láta hlutaðeiganda í tje brjeflegar ástæður fyrir synjuninni, og er honum þá heimilt að skjóta máli sínu til hlutaðeigandi sýslumanns eða bæjarfógeta, og leggur hann fullnaðarúrskurð á málið.

10. gr. Engum má gefa leyfi til húsmennsku, nema hann sanni að hann hafi fengið húsnæði fyrir sig og fjölskyldu þá, er hann hefur fram að færa, hjá einhverjum búandi manni. Eigi skal húsnæði telja, nema hlutaðeigandi geti haft eigin eldstó og fái grasnyt í heimalandi fyrir kú eða kúgildi.

Hafi einhver jarðarpart í byggingu, er sje 1 hundrað eða minna, skal það talin húsmennska.

11. gr. Engum má gefa leyfi til að gjörast þurrabúðarmaður, nema hann sanni að hann hafi fengið nægilegt húsrými fyrir sig og fjölskyldu þá, er hann á fram að færa, að hann eigi að minnsta kosti 300 kr. virði skuldlaust auk fata, að hann sanni með vottorði prests og hreppstjóra í þeirri sveit, er hann dvaldi síðast, að hann sje reglusamur og skyldurækinn, og fullfær um að vinna fyrir sjer og sínum.

12. gr. Setjist nokkur að í húsmennsku eða þurrabúð, án þess að hafa lögheimild til þess samkvæmt undanfarandi greinum, verður hann sekur um 5—20 kr. og getur ekki með ólöglegri dvöl sinni í hreppnum unnið þar rjett til sveitarframfæris. Sje brotið ítrekað, má hækka sektina allt að helmingi.

Vísa má húsmanni eða þurrabúðarmanni burt úr hrepp eða kaupstað með missiris fyrirvara, sje hann þar eigi sveitlægur.

13. gr. Hver sá búandi eða húsráðandi, er tekur húsmann eða þurrabúðarmann á lóð sína eða leiguland, er eigi hefur fulla lögheimild til þess, verður sekur um 5—20 kr. Sje brotið ítrekað, má hækka sektina allt að helmingi. Verði húsmáður eða þurrabúðarmaður, sem í óleyfi er, sveitarþurfi á því ári, skal búandi eða húsráðandi skyldur að veita hlutaðeiganda og fjölskyldu hans forsgun til næstu fardaga á eptir. Hann skal og ábyrgjast öll skyldugjöld hans og skyldugreiðslur til almennra þarfa.

14. gr. Allar sektir eptir þessum lögum renna í sjóð þess hrepps, sem brotið er framið í.

15. gr. Með þau mál, sem rísa út af brotum gegn lögum þessum, skal farið sem almenn lögreglumál.

16. gr. Þegar lög þessi öðlast gildi, er tilsk. 26. maí 1863 um lausamenn og húsmenn úr lögum numin.

Nd.

176. Þingsályktunartillaga

um hina íslenzku stjórnardeild í Kaupmannahöfn.—Frá stjórnarskipunarlaganefndinni.

Alþingi skorar á ráðgjafa Íslands, að sjá svo fyrir, að hin íslenska stjórnardeild í Kaupmannahöfn sje skipuð þeim mönnum, er kunna íslenska tungu til hlftar, og sem beri gott skyn á þau málefni landsins, er stjórnardeildin hefur til meðferðar.

Nd.

177. Nefndarálit

í málinu: Frv. til laga um friðun á laxi (31).

Neðri deild alþingis hefur kosið oss í nefnd til að hugleiða: „Frumvarp til laga um friðun á laxi“, og höfum vjer átt með oss fundi til að ræða það.

Frumvarp þetta hefur að vísu að voru álitu ýmsar mikilsvardandi ákvarðanir, sem miða bæði til að friða laxinn almennt og einnig til að friða hann með tilliti til þeirra, sem upp með ánum búa, sem hin gildandi lög vanta. En að hinu leytinu virðist oss, að hin gildandi lög um laxfriðun hafi þann mikla kost, að þau eru stuttorð og víðast hvar greinileg. Vjer höfum því álituð rjettast, að leggja þau til grundvallar, en bæta inn í þau og bæta við þau þeim ákvörðunum úr frumvarpi þessu, sem að voru álitu eru til bóta; en þær eru hinar helztu: að færa friðunartímann aptur til 1. ágúst, sem þó sýslunefnd má lengja til 1. september, ef nauðsyn þykir til bera; að friða 36 stundir í viku hverri, þann tíma árs, sem leyft er að veiða lax; að takmarka ádráttarveiði, og lögheimila fjelagsveiði undir vissum atvikum.

Til þess nú að sameina hin gildandi lög um laxfriðun við frumvarp þetta, höfum vjer orðið að semja nýtt frumvarp, sem vjer leyfum oss að leggja fyrir hina heiðruðu deild og ráðum henni til að samþykkja.

Alþingi 24. júlí 1885.

Jón Sigurðsson,
formaður.

Þork. Bjarnason.
framsögumaður.

Egilsson,
skrifari.

Nd.

178. Frumvarp

til laga um friðun á laxi. (Frá nefndinni í Nd., sjá þingskjal nr. 177).

1. gr. Hvervetna skal lax friðhelgur fyrir alls konar veiði í sjó, ám og vötnum frá 1. ágúst til 20. maí ár hvert; þó getur sýslunefnd með samþykki amtsráðs lengt þenna tíma til 1. september, þar sem nauðsyn þykir til bera. Hinn tíma ársins skal lax friðhelgur 36 stundir í viku hverri, eða frá náttmálum á laugardögu til dagmála á mánudögum, nema einn eigi veiði alla í á, og skulu þá öll laxanet tekin upp, og allar veiðivjelar standa opnar, svo lax geti gengið um þær.

2. gr. Ekki má leggja net, garða nje aðrar fastar veiðivjelar lengra út í nokkra á, en í hana miðja, og þó því að eins svo langt út, að hinn helmingur árinna sje laxgengur, þá vatn er minnst. Nú vilja menn leggja garð, net eða

veiðivjel út frá báðum löndum, og skal þá svo leggja, að jafnan sje 40 faðma bil eptir endilangri ánni milli veiðivjelanna.

Nú rennur á í tveim eða fleiri kvíslum, og má þá sá, er veiði á í ánni, þvergirða eina þeirra, og ákveður sýslunefnd, hverja þeirra megi þvergirða, ef ágreinir um það, enda eigi engir aðrir veiði í þeirri kvísl.

3. gr. Eigi má leggja net eða aðra veiðivjel í stöðuvötn, þar sem laxgeng á rennur í það eða úr því, svo að hindri laxinn að nokkru. Fyrir framan árósa í laxgengum ám má í sjó enga veiðivjel eða net hafa nær ósum, enn árstraums verður síðast vart um stórstraumsfjöru; svo má og, með sömu takmörkun, eigi við hafa ádráttarveiði í árósum nje í sjó fyrir árósum þeim, sem lax gengur í.

Ádráttarveiði má við hafa í ám frá dagmálum til náttmála og að eins tvisvar sinnum á hverjum stað þenna tíma. Heimilt er að veiða lax með stöng, sje að eins við höfð vanaleg beita, svo sem fluga eða maðkur.

4. gr. Enginn má á nokkurn hátt fæla lax frá, að ganga í vötn eða ár eða upp að þeim. Enda skal hverjum manni heimilt, að skjóta sel og styggja hann í þeim ám og árósum, er lax gengur um, nema þar sje friðlýst æðarfuglaeggver.

5. gr. Engar veiðivjelar nje veiðarfæri má við hafa, er tekur smálax. Skulu möskvar í lagnetum ekki vera minni, þá votir eru, en 9 þumlungar ummáls, en í ádráttarnetum skulu þeir vera minnst 10 þumlungar ummáls. Eigi má hafa tvöföld ádráttarnet.

Á veiðivjel hverri skulu vera svo mörg op og svo stór, að enginn lax, sem minni er en 9 þumlungar ummáls, þar sem hann er gildastur, staðnæmist í vjelinni. Sjeu grindur í veiðivjelum, skulu spelirnir standa lóðrjett upp og ofan, og sje eigi styttra milli þeirra en 2 þumlungar; og ef þverrimar eru, má ekki vera skemmra milli þeirra en 3 þumlungar.

6. gr. Nú vill meiri hluti veiðieigenda í á, sem lax gengur í, veiða í fjelagi, til að koma á meiri friðun, en lög þessi ákveða, og skulu þá þeir, er friðunina vilja fram hafa, leggja málið fyrir hlutaðeigandi sýslunefnd. Álíti sýslunefndin rjetti einskis hallað, skal hún semja reglur fyrir veiðiaðferðinni og skiptingu á veiðinni og eru allir hlutaðeigendur skyldir því að hlíta. Þegar svona stendur á, skal höfuðáin og allar laxgengar ár, sem í hana renna, álitast sem ein á.

7. gr. Nú er svo háttað á einhverjum stað, að nauðsyn þykir til bera, að kveða skýrara á um eitthvað það, sem fyrir er mælt í lögum þessum, og er sýslunefnd einni eða fleirum heimilt að setja um það reglugjörð, en þó svo, að grundvallarreglum laga þessara um friðun laxins og frjálsa göngu sje í engu haggð. Reglugjörðir sýslunefnda um þetta efni skulu lagðar fyrir amtsráð til staðfestingar.

8. gr. Brot gegn lögum þessum varða sektum frá 10 til 100 króna. Öll ólögleg veiði og veiðiáhöld skulu upptæk, og skal sýslumaður tafarlaust taka upp öll ólögleg veiðigögn og nema burtu ólögmætar girðingar.

Sektir eptir lögum þessum renna helmingur í hlutaðeigandi sveitarsjóð og helmingur til uppljóstrarmanns, en andvirði ólöglegra veiðiáhalda renna eingöngu í sveitarsjóð eða sveitarsjóði.

9. gr. Mál um brot gegn lögum þessum eru opinber lögreglumál. Þó má sá, sem fyrir sökum er hafður, sleppa hjá málssókn, ef hann játar brot sitt og greiðir sektir og skaðabætur að fullu, eptir því sem lögreglustjóri ákveður. Rjett er og að sá, sem fyrir skaða hefur orðið af ólöglegri veiði annara, reki málið sem einkalögreglumál.

10. gr. Ákvarðanirnar í Jónsbókar landsleigubálk 56. kap. um veiðar í ám, sem og viðaukalögin 11. maí 1876 um friðun á laxi, eru hjer með úr lögum numin.

Nd.

179. Frumvarp

til laga um að leggja jarðirnar Laugarnes og Klepp undir Reykjavíkurkaupstað. — Flutningsm.: Halldór Kr. Friðriksson.

Jarðirnar Laugarnes og Kleppur í Seltjarnarness-hreppi skulu frá fardögum 1886 liggja undir Reykjavíkurkaupstað.

Nd.

180. Frumvarp

til laga um breytingu á 1. gr. í lögum 27. febr. 1880 um skipun prestakalla (101).—Eptir 2. umr. í Nd.

1. gr. Melstaðarbrauð í Húnavatns prófastsdæmi tekur yfir Melstaðar og Kirkjuhvammsóknir. Frá brauði þessu greiðast 350 kr. í landssjóð.

2. gr. Staðarbakkabrauð í sama prófastsdæmi tekur yfir Staðarbakka og Núpssóknir.

3. gr. Prestsbakkabrauð í Stranda prófastsdæmi tekur yfir Prestsbakkasókn og Staðarsókn í Hrótafirði. Til brauðs þessa liggja enn fremur bæirnir Guðlaugsvík, Kolbeinsá, Heydalur og Skálholtsvík, er áður hafa heyrt Óspakseyrarsókn til. Kirkjugjöld af hinum 4 fyr nefndu bæjum greiðast ár hvert úr sjóði Prestsbakkakirkju í sjóð Óspakseyrar-kirkju. Frá þessu brauði greiðast 200 kr.

4. gr. Tröllatungubrauð í Stranda prófastsdæmi tekur yfir Tröllatungu, Fells og Óspakseyrarsóknir, að undanteknum bæjum þeim, er áður er um getið í 3. grein. Prestssetrið skal vera á Felli í Kollafirði eða einhversstaðar í miðju brauði. Brauðið heldur 200 kr. uppbót þeirri, er því var lögð með lögum 27. febr. 1880.

5. gr. Frá Oddaprestakalli í Rangárvalla-prófastsdæmi leggist 500 kr.

6. gr. Landshöfðingi sjer um, að breytingar þær á brauðum þeim, sem um er rætt í lögum þessum, komist á svo fljótt sem auðið er, að minnsta kosti þá er brauðin losna.

Nd.

181. Viðaukatillaga

við frumvarp til laga um breytingu á 1. gr. í lögum 27. febr. 1880 um skipun prestakalla (101).—Frá Lárusi Blöndal.

Á eptir 6. gr.

Hof á Skagaströnd: Hofs og Spákonufellssóknir. Þessu brauði leggjast 500 kr.

Ed.

182. Breytingartillögur

við frv. til laga um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar (173). Eptir 2. umr. í Ed.—Frá B. Kristjánssyni, Jóni Pjeturssyni, Sighv. Árnasyni.

Við 1. gr. stafl. 2. Aptan við orðin: „og bæjarfjelaga“ bætist inn í: „svo og gjöld af eignum þeim, sem til guðspakka eru lagðar, svo sem kristfjárförðum og kirkjujörðum“.

Við 7. gr. Eptir orðin: „í peningagjald“ bætist inn í: „ef gjaldið er ákveðið í þeim aurum, sem verðlagsskrá leggur verð á; en að öðrum kosti skulu lögkvaddir virðingarmenn kveða á um fjehæð þess“.

Við 12. gr. Í staðinn fyrir: „um lögmæti“ komi: „gegn lögmæti“.

Við 13. gr. Orðin í niðurlagi greinarinnar: „enda sje það . . . hefur framhaldið“, falli burt.

Nd.

183. Lagafrumvarp

um fiskveiðar fjelaga í landhelgi (stjórnarfrv. bls. 108).—Eptir 2. umr. í Nd.

1. gr. Eingöngu búsettir menn hjer á landi og hjerlend hlutafjelög eiga rjett á að fiska á

pílskipum og með opnum bátum í landhelgi á flóum og fjörðum inni. Þó er hlutafjelögum heimilt fyrst um sinn að reka þar síldveiðar, ef meira en helmingur fjelagsfjárins er eign þegna Danakonungs og fjelagið hefur heimilisfang hjer á landi, enda sje meiri hluti fjelagsstjórnarinnar skipaður mönnum þeim, er hjer eru heimilisfastir.

2. gr. Áður en fjelagið tekur til starfa, skulu samþykktir þess sýndar lögreglustjóra þar á staðnum, svo og breytingar, er eptir á verða gjörðar á þeim, og skal hann gæta þess, að þær sjeu lögum samkvæmar, og hafa eptirlit með því, að lögum þessum sje fylgt. Að öðru leyti er fjelagið, að því er fiskveiðar snertir, háð hinum almennu lögum um fiskveiðar í landhelgi.

3. gr. Fyrir brot gegn lögum þessum skal sækja eptir reglum þeim, er gilda um almenn lögreglumál; varða brotin sektum frá 20—400 kr., er renna í landssjóð, og skal hið ólögmæta veiðifang eða þess virði gjört upptækt og falla til landssjóðs.

Nd.

184. Nefndarálit

í málinu um utanþjóðkyrkjumenn (29) og um borgaralegt hjónaband (135) o. s. frv.

Nefndin hefur álitð það heppilegast, að gjöra eitt frumvarp úr þessum tveimur, með því að þau bæði höfðu þann aðaltilgang, að skipa að lögum rjetti utanþjóðkyrkjumanna. Þessi var nefnilega eini tilgangur stjórnarfrumvarpsins um borgaral. hjónaband og uppfærðslu barna o. s. frv., sem h. h. Ed. breytti með því, að skjóta inn í það atriðum um rjett þjóðkyrkjumanna (til borgaralegs hjónabands), sem nefndin verður að álíta, að af formlegum ástæðum ætti betur við, að fram hefði komið í sjerstöku frumvarpi, þar sem nefndin verður að álíta það skipulegast, að rjetti utanþjóðkyrkjumanna sje skipað með sjerstökum lögum, en að breytingar á núverandi rjettarástandi þjóðkyrkjumanna sje lögleiddar í öðrum sjerstökum lögum, að svo miklu leyti, sem nauðsyn kann á þeim að þykja.

Vjer höfum deilt frv. eins og vjer orðum það, í 3 kafla. I. kaflinn skipar rjetti *allra* utanþjóðkyrkjumanna yfir höfuð; sjer í lagi inniheldur hann allar ákvarðanir þær, er stóðu í frv. stjórnarinnar um það efni. — II. kaflinn heimilar sjerstök rjettindi trúarfjelögum þeim, er prestar þeirra fá kgl. staðfesting, og eru að miklu leyti (13. gr.) sniðin eptir innihaldi laga þeirra í Danmörku, er áþekka viðurkenning veita þar ýmsum trúarfjelögum (sbr. sjerstakl. Anordn. 2. nóv. 1865.). III. kaflinn ræðir um gjaldskyldu utanþjóðkyrkjumanna.

Samkvæmt framanrituðu verðum vjer að ráða hinni háttv. deild, til að samþykkja frumv. h. h. Ed. þannig orðað, sem það er orðið í 1.—12. gr. frumvarps þess, sem hjer fer á eptir og geta þessar greinir í frv. nefndarinnar því grein fyrir grein skoðast sem breytingartillögur við frumvarpið frá Ed., en kaflafyrirsagnir og 13.—16. gr. verða viðaukatillögur. Fyrirsögn frvs. ins ráðum vjer og til að breyta. Látum vjer svo prenta upp hjer á eptir frumvarp það, er oss var fengið frá Ed., með þeim breytingum og viðaukum, er vjer ráðum h. h. Nd. til að samþykkja

Alþingi 24. júlí 1885.

Þórarinn Böðvarsson Jón Ólafsson,
formaður og framsögumaður. skrifari.
Arnþjóttur Ólafsson.

Nd.

185. Frumvarp

til laga um utanþjóðkyrkjumenn. Frá nefndinni í Nd., sbr. þingskjal nr. 184.

I. Um borgaralegt hjónaband utanþjóðkyrkjumanna og trúarfærðslu barna þeirra.
1. gr. Rjett er að veraldlegir valdsmenn gefi hjón saman, og hefur slíkt

hjonaband fulla löghelgi, þótt kirkjuleg vígsla eigi komi til, ef annaðhvort hjónaefna eða bæði eru utan þjóðkirkju.

2. gr. Hjónaefni þau, er ganga vilja í borgaralegt hjónaband, riti bæjarfógeta eða sýslumanni í því lögsagnarumdæmi, er þau vilja láta gefa sig saman í, bónarbrjef um, að hann gefi þau í hjónaband. Skulu þau þá skýra honum frá því, hverrar trúar þau sjeu og í hverju trúfjelagi, ef þau í nokkru eru.

3. gr. Nú hefur bæjarfógeti eða sýslumaður verið beðinn um, að gefa hjón saman, og skal hann láta birta það á kirkjufundi í prestakalli því, er brúðurin er til heimilis í, 3 vikum áður en hjónin eru saman gefin. Birtingin verður ógild, ef hjónaefnin eigi eru saman gefin hinar næstu 12 vikur. Vilji nokkur hefja lögbann gegn hjónabandinu, skal segja til þess valdsmanni lögsagnarumdæmis þess, sem brúðurin á heima í.

4. gr. Áður en valdsmaður gefur hjón saman, ber honum að hafa fengið fulla vissu um, að birting sú, sem lögboðin er í 4. gr., hafi farið fram. og að ekkert lögbann sje gjört. Um meinbugi skal valdsmaður gæta alls hins sama, sem þjóðkirkjuprestar eiga að gæta að lögum.

5. gr. Hjónaefni skulu koma til brúðkaupsstefnu á þeim stað, degi og stundu, er valdsmaður ákveður. Skal valdsmaður þá fyrst brýna fyrir þeim býðingu hjónabandsins, því næst tekur hann á móti játningu þeirra um, að þau vilji hjón verða, og lýsir loksins yfir því, að þau sjeu gefin saman í lögmætt hjónaband. Stjórnarráð Íslands setur reglur fyrir athöfn þessari, og skal hún fram fara í heyrenda hljóði og í viðurvist tveggja tilkvaddra votta. Bæjarfógeti eða sýslumaður skal rita í bók, sem til þess er ætluð, allt það, er nokkru má varða að því, er til hjónabandsins kemur, og fái hjónunum eptirrit þess, staðfest með nafni sínu og embættisinnsgli, til sannindamerkis um, að þau sjeu að lögum hjón orðin. Svo skal og valdsmaður, áður en vika er liðin, senda annað eptirrit presti sóknar þeirrar, er brúðurin átti heima í, áður en hún giptist, og ritar hann þá skýrslu um hjónabandið í gjörðabók prestakallsins.

6. gr. Borgun fyrir birtingu þá, sem 3. grein getur, og vottorð um hana greiðist eptir lögum 13. janúar 1882. 4. gr.; en fyrir gjörð þá, sem 5. gr. tilskilur og fyrir eptirrit af gjörðabókinni skal gjalda hlutaðeigandi yfirvaldi 4 kr. Nú þarf valdsmaður að takast ferð á hendur, til að gefa hjón saman, og skal þá greiða honum dagpeninga og farareyri, slíkan sem aukatekjureglugjörð 10. september 1830 tilskilur í 15. og 16. gr.

7. gr. Nú er annaðhvort hjónaefna eða bæði utan þjóðkirkju, og verður hjónaband þeirra löglegt, ef einhver þjóðkirkjuprestur, sem í embætti er, vigir þau; en senda skal sóknarpresti brúðarinnar skýrslu um vígsluna, ef það er eigi hann, sem hefur gefið þau saman, svo hann geti gjört við það athugasemd í gjörðabók sína. Við stofnun hjónabanda þessara skal gæta ákvæða laganna um kirkjulega vígslu.

8. gr. Ekki má gefa saman í hjónaband hjónaetni þau, sem ekki eru bæði í þjóðkirkjunni, nema þau hafi skýrt embættismanni þeim, sem á að gefa þau saman í hjónaband, frá því, í hverjum trúarbrögðum börn þau, er þau eiga saman, skuli uppfærða. Þessa yfirlýsingu skal rita í gjörðabækur þær, er fyr greinir. Þó má breyta slíkri ákvörðun, ef þeim hjónum semur um, eða eptir ráðstöfun annars þeirra, ef hitt er látið. eða hefur misst forráð fyrir börnunum, og landshöfðingi samþykkir. Ekki má uppfærða börn í öðrum trúarbrögðum en þeim, er annaðhvort foreldra hefur, eða að öðrum kosti í trú þjóðkirkjunnar.

9. gr. Nú voru báðir foreldrar í þjóðkirkjunni, er þau gengu að eigast, og hafa því engan samning gjört sín á milli um trúfræðslu harna sinna, og er þá hvoru þeirra rjett að krefjast þess að börnin alist upp í trúfræði þjóðkirkjunnar. Þó er rjett að börnin alist upp í trú þeirri, er annað foreldra hefur síðar tekið, sjeu þau bæði á það sátt. Nú gengur annað hjóna úr þjóðkirkjunni og tekur aðra trú, en hitt er látið, eða hefir misst forráð fyrir börnum sínum og er þá heimilt, að þau uppalist í trú þess, sem á lífi er, ef landshöfðingi samþykkir.

10. gr. Foreldri barna þeirra, sem ekki eiga að uppalast í þjóðkirkjunni, og eiga því ekki að takast inn í hana með skírninni, skulu tafarlaust skýra sóknarprestinum frá fæðingu þeirra, svo og frá nöfnum þeirra, áður en 12 vikur eru liðnar frá því er þau fæddust, svo hann geti ritað hvortteggja þetta í gjörðabók prestakallsins. Vottorð um nafngjafir þessar komi í staðinn fyrir skírnarvottorð. Brot gegn ákvæðum greinar þessarar varða 1—20 króna sekt, er rennur í fátækra sjóð. Valdsmaður ákveður sektina.

11. gr. Fjórtán ára aldur barna þeirra, er ekki heyra til þjóðkirkjunni, jafngildir fermingu að því, er til borgaralegra rjettinda kemur. Rjett er að börn þau, er ekki skulu uppalast í trúarbrögðum þjóðkirkjunnar, sjeu undanþegin fræðslu í þeim í alþjóðlegum skólum.

12. gr. Sættatilaun milli hjóna af hálfu hinnar andlegu stjettar, sem tilskipun 18. október 1811 (sbr. tilskipun 30. apríl 1824, 18. gr.) til skilur, fellur niður, ef hjón lýsa því yfir við valdsmann, að þau sjeu ekki bæði í þjóðkirkjunni.

II. Um konunglega staðfesting utanþjóðkirkjupresta og gildi embættisverka þeirra.

13. gr. Ef kirkjufjelag hjer á landi utan þjóðkirkjunnar kys sjer prest eða forstöðumann, þá geta fulltrúar kirkjufjelagsins leitað staðfestingar konungs á kosningunni. Nú staðfestir konungur kosninguna, og hafa þá kirkjuleg embættisverk þau, er sá prestur fremur, þar á meðal hjónavígsla, alla hina sömu borgaralega þýðingu, sem væru þau af þjóðkirkjupresti framin; slíkt hið sama er um vottorð þau, er slíkur prestur gefur.

Um meinbuga og lýsingar, að því er til hjúskapar kemur, gæti prestar þessir fyrirmæla þeirra, er annars gilda að lögum; sæti ella ábyrgð sem þjóðkirkjuprestar.

14. gr. Nú hefur prestur eða forstöðumaður utanþjóðkirkjusafnaðar fengið konunglega staðfesting, og skal hann þá sýna hana sýslumanni eða bæjarfógeta, þeim er í hlut á, áður en hann fremur prestsverk, og skal hann jafnframt með skriflegum eiðstaf eða yfirlýsingu skuldbinda sig til að hegða sjer í þessari stöðu sinni samkvæmt lögum landsins. Skyldur er hann að gefa skýrslur þær og vottorð, er yfirvöld krefjast og að söfnuði hans lúta, og upplýsingar aðrar í líkingu við það, sem þjóðkirkjuprestar eru skyldir að gefa.

15. gr. Rjett er utanþjóðkirkjumönnum, þeim er hafa prest eður forstöðumann þann, er kgl. staðfesting hefur fengið eptir 13. gr., að nota grafreiti þá, er þjóðkirkjan hefur gjöra látið, ef þeir gjalda legkaup og taka þátt í kostnaði til viðhalds eður stækkunar grafreitanna. Má prestur þeirra jarðsyngja og moldausa þar lík safnaðarlíma sinna, og mega utanþjóðkirkjumenn við hafa þar helgisíði sína, er þeir hafa sett sjer. Gjóri þeir sjer grafreiti annarstaðar, eru þeir háðir heilnæmisreglum þeim, er nú gilda eður settar kunna að verða, um grept-ranir, svo og samþykki og eptirliti valdsmanns, að því er til grafreitarstæðis kemur.

III. Um gjaldskyldu utanþjóðkirkjumanna.

16. gr. Allir þeir menn, sem eru í einhverju kirkjufjelagi utan þjóðkirkjunnar, því er prest hefur eða forstöðumann, er fengið hefur kgl. staðfesting samkvæmt 13. gr., skulu lausir við öll bein gjöld til kirkna og presta þjóðkirkjunnar.

Þeir, sem ekki eru í neinu slíku kirkjufjelagi, eru aptur á móti eigi undanþegnir nokkru lögboðnu gjaldi til prests og kirkju.

Nd.

186. Uppástunga

til þingsályktunar um rannsókn á hag manna í Vestur-Skaptafellssýslu og vesturhluta Snæfellsnessýslu.—Frá Þorláki Guðmundssyni.

Alþingi skorar á landstjórnina, að láta ýtarlega rannsaka búnaðarástand og menntunarástandið m. fl. í Vestur-Skaptafellssýslu og vesturhluta Snæfellsnessýslu. Til skoðunar-gjörðar þessarar útnefnir landshöfðingi 2 valinkunna menn utan hjeraðs, og skal annar

þeirra vera þjóðkunnur bóndi. Landshöfðingi gefur mönnum þessum erindisbrjef og skýrsluform. Skoðunargjörðin fari fram sumarið 1886. Kostnaðurinn greiðist af fje því, sem ætlað er til óvissra útgjalda landsins.

Nd.

187. Tillaga

til þingsályktunar um prestakallamál. — Frá Jóni Ólafssyni, Þorvarði Kjerulf og Jóni Jónssyni.

Neðri deild alþingis skorar á stjórnina, að leggja fyrir alþingi 1887 nýtt lagafrv. um skipun prestakalla í þá átt, að þar sje farið fram á fast árgjald til hvers prófastsdæmis, er þess kann að þurfa, úr landssjóði, eða árgjald frá einu prófastsdæmi til annars, og að hjeradsfundum prófastsdæmanna verði heimilað með samþykki landshöfðingja að jafna prestaköllin með tillagi frá einu til annars, og með því að skipta milli þeirra landssjóðs-tillaginu til prófastsdæmisins eða tillagi annara prófastsdæma til þess.

Ed.

188. Breytingartillaga

við frumv. til laga um lögtak og fjárnám án dóms eða sáttar (173). — Frá nefndinni.

Aptan við 1. gr. 9. tölulið bætist: „Þó með þeim afbrigðum frá fyrirmælum þessara laga, sem leiða af því, að lögtakið á fram að fara tafarlaust og framkvæmast af úttektar-mönnum, (sbr. lög nr. 1, 12. jan. 1884, 33. gr.).

Nd.

189. Frumvarp

til laga um rjett til að fá útmælda verzlunarlóð á löggiltum verzlunarstað. — Frá Eiríki Briem, Lárusi Blöndal og Th. Thorsteinsson.

Sjerhver, sem vill hefja verzlun á löggiltum verzlunarstað, hefur rjett til gegn hæfilegu árlegu eptirgjaldi að fá sjer útmælda óbyggða lóð til nauðsynlegra verzlunarafnota, enda sje hún ekki nauðsynleg við rekstur verzlunar, sem þegar er stofnuð á verzlunarstaðnum.

Tveir óvilhallir dómkvaddir menn skulu meta upphæð eptirgjaldsins fyrir afnot lóðar þeirrar, sem útmæld er; þeir skulu og kveða á um, hvert nauðsyn beri til útmælingar á óbyggðri lóð, sem áður er öðrum útmæld, sem og um stærð lóðarinnar.

Nd.

190. Viðaukatillaga

við frv. til fjáráukalaga fyrir árin 1884 og 1885 (stj.frv. bls. 58). — Frá fjárlaganefndinni.

Sem viðbót við 16. gr. veitist:

Til kostnaðar við að setja í umgjörð myndir, er gefnar hafa verið til að koma á fót myndasafni fyrir Ísland, og fá þær fluttar hingað, allt að 2000 kr.

Ástæður.

Eins og þinginu er kunnugt, hafa ýmsir listamenn í útlöndum og menn, er unna fögrum listum, gefið í ár allmargar merkilegar myndir, til byrjunar málverkasafni fyrir Ísland, og hefur hvatamaður þess, cand. jur. Björn Bjarnarson, sent til þingsins bænarskrá um, að veittar verði allt að 2000 kr. til að setja þær í umgjörð og fá þær fluttar hingað. Nefndin verður að fallast á, að þótt eigi sje, sem stendur, góðar ástæður til, að færa sjer nefndar gjafr í nyt, þá beri þó nauðsyn til, að veita fje það, sem um er beðið.

Að gefnu tilefni vill nefndin láta í ljósi, að þar eð það eigi hefur tekizt, að fá vegfræðing frá útlöndum yfirstandandi ár, þá er það álit hennar, að rjettast sje nú að verja til

vegabóta á fjallvegum þeim allt að 2500 kr., er ætlaðar voru til kostnaðar við vegfræðinginn af þeim 12000 kr., sem veittar eru fyrir yfirstandandi ár til vegabóta á fjallvegum.

Nd.

191. Breytingartillaga

við breytingartillögu (155) um frumvarp til laga um breyting á lögum 17. marz 1882 um friðun fugla og hreindýra (108). — Frá Magnúsi Andrjessyni.

1. Í staðinn fyrir: »Þó skulu rjúpur friðaðar frá 1. jan. til 31. júlí« komi: Þó skulu rjúpur friðaðar frá 1. febrúar til 31. júlí.
2. Orðin: »Um næsta 2 ára tímabil skal friðunartími rjúpna ná yfir allt árið« falli burt.

Nd.

192. Frumvarp

til laga um breytingu á lögum 17. marz 1882 um friðun fugla og hreindýra (108). — Eptir 2. umr. í Nd.

Hjer á landi skulu þessar fuglategundir friðaðar fyrir allri veiði á hverjum tíma árs sem er: kríur, snjótitlingar, þúfútitlingar, maríuerlur, steindeplar, prestir, rindlar og auðnutitlingar; og allar aðrar fuglategundir, nema ernir, valir, smirlar, hrafnar, kjóar, skúmar, veiðibjöllur, mávar, fiskiendur, himbrimar, lómar og bjargfugl, skulu friðaðar frá 1. apríl til 31. júlí ár hvert; þó skulu rjúpur friðaðar frá 1. febr. til 31. júlí og lundi frá 10. maí til 20. júní; net og skot má eigi hafa við lunda og fylaveiði.

Um næsta 2-ára-tímabil skal friðunartími rjúpna ná yfir allt árið.

Ed.

193. Frumvarp

til laga um sjerstaka dómþinghá í Grafningsshreppi (36). — Eptir 2. umr. í Ed.

Grafningsshreppur í Árnessýslu skal vera sjerstök dómþinghá með þingstað að Úlfjótssvatni.

Nd.

194. Frumvarp

til laga um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar (121). — Eptir 3. umr. í Ed.

I. Um lögtak.

1. gr. Taka má lögtaki skuldir þær og gjöld, er nú skal greina: 1. Skatta til lands-sjóðs, sveitar- og bæjarsjóða, svo og önnur gjöld og greiðslur, sem eptir beinu lagaákvæði, eða eptir lögheimilaðri niðurförnun eða mati eiga að lúkast til landssjóðs, sveitar- og bæjarsjóða, kirkna, opinberra stofnana, embætta og sýslana. 2. Gjöld af fasteignum lands-sjóðs, sveitar- og bæjarfélaga, þegar eptirrit af lögtaksbeiðninni hefur birt verið skuldu-naut vottfast á þann hátt, sem lagt er fyrir í opnu brjefi 21. maí 1829, 1. gr. 3. Gjöld fyrir notkun þeirra stofnana, landsnyttja og annara hluta, er til almennings þarfa eru ætlaðir, enda sjeu gjöld þessi ákveðin í reglugjörðum og gjaldskrá, sem staðfestar eru af konungi eða ráðgjafa, eða og samþykktar eða staðfestar eru af sveitarstjórn, bæjarstjórn eða yfirvaldi lögum samkvæmt. 4. Gjöld fyrir leyfisbrjef, dómgjöld, endurgjald — þar með taldir dagpeningar og ferðakostnaður — sem greiða ber þeim, er framkvæmir eða er við staddur gjörðir eptir lagaákvæði, eða sem sýslunarmaður, eða sem sjerstaklega er til þess kvaddur eða skipaður af yfirvaldi, enda sje í lögum eða verðskrá, staðfestum af konungi, ráðgjafa eða landshöfðingja lögum samkvæmt, kveðið á um, hvað gjalda skuli eða hvernig það skuli reikna; svo er og um endurgjald annara lögmætra útgjalda, sem erindisrekstrinum voru samfara. 5. Endurgjald þess, sem landssjóður, kirkjur, sveitar- eða bæjarsjóðir hafa orðið að greiða, til að bæta úr vandræslu einstakra manna á lög-boðnum útvegnum, aðgjörðum, vinnu eða kvöðum. 6. Framfærslueyrir, sem manni ber að greiða með barni sínu, skilgetnu eða óskilgetnu, með stjúp barni sínu, meðan móðir þess er honum gipt, foreldri sínu eða konu, er hann hefur slitið samvistum við hana að óvilja hennar, eða skilið við hana að borði og sæng eða að fullu og öllu, enda sje sá

framfærslueyrir ákveðinn af yfirvaldi lögum samkvæmt, eða í skilnaðarskilmálum, staðfestum af yfirvaldi, hvort heldur er skilnaður að borði og sæng eða að fullu og öllu; svo er og um skaðabætur frá húsbændum eða öðrum þeim, er gjald eiga að greiða þeim manni, er framfærsluskylda hvílir á, hafi yfirvaldið lagt lögbann á greiðsluna, eptir reglum þeim, er um það gilda. 7. Brunabótabótagjald af húsum, sje tryggingin lögbóðin. 8. Þóknun sú, sem ákveðin er í 7. gr. tilskipunar 12. febr. 1872 um síldar og upsaveiði með nót. 9. Álag eptir úttekt, samkv. lögum 12. jan. 1884 um bygging, ábúð og úttekt jarða, þó með þeim afbrigðum frá fyrirmælum þessara laga, sem leiða af því, að lögtakið á fram að fara tafarlaust og framkvæmast af úttektarmönnum (sbr. lög nr. 1, 12. jan. 1884, 33. gr.). 10. Andvirði fyrir lausafje, keypt á opinberu uppboði, enda greini uppboðsbókin ljóslega nafn kaupanda og kaupverðið. — Aðrar kröfur en þær, er nú voru taldar, má eigi lögtaki taka. — Þó er lögtaksbeiðanda ávallt frjálst, að ganga eptir skulld sinni með venjulegri lögsókn, sem og að neyta lögtaks til að heimta nokkurn hluta skuldarinnar, þygi fógeta það eptir atvikum við eiga, en ganga eptir hinu með venjulegri lögsókn. Bjóði skuldunautur fram nokkurn hluta skuldarinnar, skal því boði eigi hafnað.

2. gr. Lögtaksrjetturinn fylgir skuldakröfunni; ber hann því hverjum þeim, er hana síðar eignast, og helzt rjetturinn, þangað til ár er liðið frá gjalddaga. Þó er það nóg, að lögtaks hafi verið beiðzt, áður en ársfrestur þessi var liðinn, enda fylgi beiðandi fram lögtakinu með hæfilegum hraða.

3. gr. Nú vill maður lögtaks beiðast, og skal hann um það fógeta brjef rita; hafi hann brjefleg skilríki eða sönnunargögn fyrir skuld sinni, skal hann jafnframt senda þau fógeta, ella láta honum í tje nægar skýrslur til þess, að hann geti skorið úr, hvort lögtak megi fram fara. Virðist fógeta eptir fram komnum gögnum lögtak mega fram fara, ritar hann úrskurð um það á lögtaksbeiðnina, þó að því til skildu, að lögtaksbeiðandi hafi ábyrgð á, að skuldin sje rjett, og verður þeim úrskurði einum sjer eigi áfrýjað. Að öðrum kosti neitar hann beiðanda um lögtak með úrskurði, og má áfrýja honum lögum samkvæmt.

4. gr. Nú er lögtak leyft, og skal beiðandi, eða fógeti, er hann samkvæmt embættisskyldu á að annast um framkvæmd á lögtaki, hlutast til um, að beiðnin með árituðum úrskurði sje birt skuldunaut af stefnuvottunum að minnsta kosti viku fyr, en lögtak fer fram. Þá er heimtir skulu í kaupstöðum skattar til landssjóðs, brunabóttagjöld, bæjargjöld og önnur opinber gjöld, nægir að auglýsa á þann hátt, sem þar tíðkast um opinberar auglýsingar, að fógeti hafi úrskurðað lögtak á gjöldunum, og að lögtakið fari fram án frekari fyrirvara; skal það gjört að minnsta kosti viku á undan lögtakinu, en eigi er þörf að greina nöfn skuldunauta.

5. gr. Fógeti framkvæmir lögtak; þó má hreppstjóri gjöra lögtak í sveitum, þegar skuldin ekki nemur meiru en 50 kr., enda sje lögtakið eigi gjört í fasteign. Nú selur lögtaksbeiðandi fógeta eða hreppstjóra í hendur beiðni sína, með árituðu birtingarvottorði, eins og segir í 4. gr., og skulu þeir þá, nema lögmæt forföll banni, framkvæma lögtakið, þegar fresturinn er liðinn.

6. gr. Þegar fógeti er beiðinn lögtaks á framfærslueyri, þarf eigi að gjöra það brjeflega, og má fógeti rita úrskurð sinn á yfirvalds úrskurð þann, er ákveðið hefur meðlagið eða staðfest hefur samning um fjárhæð þess. Þá er yfirvaldsúrskurðurinn eitt sinn hefur birtur verið þeim, er hlut á eða eiga að máli, getur í sveitum hreppstjórnin, en í kaupstöðum lögreglupjónn eða einn stefnuvottur birt lögtaksúrskurð fógeta, svo að gilt sje, um innheimtu hvernar þeirrar fjárhæðar, er í gjalddaga er komin. Nú hefur beiðzt verið heimtu á slíkum framlögum, og beiðnin gild tekin, og skal fógeti án frekari áskorunar annast um innheimtuna, þar með talin sala á hinum lögteknunum og innheimta andvirðisins.

7. gr. Auk aðalkröfunnar nær lögtakið og til alls kostnaðar, er leiðir af gjörðinni og af geymslu og sölu hinna lögteknunum, en ekki má heimta gjöld fyrir gjörðina fyrir fram. Ef söluandvirðið hrökkur eigi fyrir kröfunni og áföllnum kostnaði, skal lögtakinu fram haldið án fyrirvara eptir 4. grein. Að öðru leyti skal lögtak fram fara eptir ákvæðum laganna um fjárnám, en eigi þarf lögtaksbeiðandi að vera við staddur gjörðina. Ef gjald það, er lögtaki skal taka, eigi er ákveðið í peningum, skal fógeti eða hreppstjóri breyta því í peningagjald, ef gjaldið er ákveðið í þeim aukum, sem verðlagskrá leggur verð á; en að öðrum kosti skulu lögvaddir virðingarmenn kveða á um fjæhæð þess. Lögtak, er hreppstjóri framkvæmir, á fram að fara í viðurvist tveggja tilkvaddra votta, og getur enginn, sem hann kveður til, undan skorast. Hann

ritar gjörðina í bók, er fógeti fær honum, og hefur löggilt, og skal greiða andvirði bókarinnar úr sýslusjóði.— Ef lögtaksbeiðandi eigi er við staddur gjörðina, er fógeti eða hreppstjóri skyldur að taka við borgun þeirri, er fram kann að verða boðin, meðan á gjörðinni stendur, hvort heldur er á skuldinni allri eða á hluta hennar, og er það jafugilt og lögtaksbeiðandi hefði sjálfur við tekið; svo er og þeim, er lögtak framkvæmir, skylt að ákveða, hvort hinir lögteknun munir skuli eptir sem áður vera í vörzlum skuldunauts, ella annast um varðveislu þeirra, svo að vel sje.

8. gr. Sje það fógeti, sem lögtakið framkvæmir, mega varnir fram koma, meðan á gjörðinni stendur. Meðan sókn og vörn fer fram fyrir fógetanum um lögmæti fram kominna mótmæla, getur venjulega að eins lögtaksbeiðandi fengið frest til að sanna sitt mál. Ef lögtaksbeiðandi eigi er við staddur, og eigi verður þegar til hans náð, og fógeti þykist, hvorki geta dæmt fram komin mótmæli ógild þegar í stað, nje heldur tekið þau gild, skal gjörðinni frestað, og málsaðilum skýrt frá, hvenær gjörðin skuli upp tekin af nýju, og fer þá sókn og vörn fram eptir reglum þeim, er gilt hafa til þessa. Þá er fógeti á að úrskurða um fram komin mótmæli, er hann eigi bundinn við úrskurð þann um að lögtak megi framkvæma, er kveðinn er upp samkv. 3. gr. Úrskurði, er tekur gild fram komin mótmæli, má áfrýja lögum samkvæmt.

9. gr. Sje það hreppstjóri, sem framkvæmir lögtak, mega varnir fram koma, meðan á gjörðinni stendur og innan hálfis mánaðar eptir framkvæmd hennar. Komi mótmæli fram, meðan á gjörðinni stendur, skal hreppstjóri bóka þau, en framkvæma lögtakið, og því næst senda fógeta eptirrit af bókinni. Mótmæli, sem fram koma eptir að gjörðinni er lokið, skal bera fram fyrir fógeta. Að hálfum mánuði liðnum frá því gjörðin fór fram, leggur fógeti úrskurð sinn á fram komin mótmæli; þó má fógeti, þyki honum nauðsyn til bera, gefa málsaðilum kost á að láta uppi álit sitt um mótmælin fyrir fógetaðómi, áður hann leggur úrskurð á þau. Nú þykja fógeta fram komin mótmæli gild vera, og leiðrjettir hann þá sjálfur það, er rangt er, eða lætur hreppstjóra gjöra það, eða hann ónýtir með úrskurði gjörðina að öllu eða nokkru leyti. Taki fógeti mótmælin eigi til greina, staðfestir hann gjörðina til fullnaðar. Skýra skal málsaðilum frá málalokum. Sjeu mótmæli gild tekin með úrskurði, má áfrýja honum lögum samkvæmt.

10. gr. Leysa má lögteknna muni, þangað til uppboð fer fram, greiði maður það, er lögtak var gjört fyrir, með aföllnum kostnaði. Þá er liðnar eru 3 vikur, frá því lögtakið var gjört, eða frá því það var staðfest, hafi mótmæli fram komið samkv. 9. grein, má lögtaksbeiðandi hlutast til um sölu á hinum lögteknun munum (sbr. þó 11. og 12. gr.). Fari skuldin eigi fram úr 50 kr., og hafi lögtak eigi verið gjört í fasteign, getur skuldunautur eigi mótmælt sölu gegn borgun út í hönd, nema svo sje, að hann geti útvegað áreiðanlegan innheimtumann, er ábyrgjast vilji uppboðsandvirðið, eða hann geti sett næga tryggingu fyrir því á annan hátt; að öðrum kosti fer salan fram eptir hinum almennu ákvæðum laganna.

11. gr. Nú þykir einhverjum sjer órjettur gjör með lögtaki, og getur hann þá áfrýjað gjörðinni, hvort sem mótmæli þau, er hann ber fyrir sig, hafa fram komið við sjálfa gjörðina eða eigi, og hvernig sem þeim er hættað, enda nemi gjörðin slíku, er áfrýja megi. Áfrýja skal áður 8 vikur sjeu liðnar frá gjörðardegi, eða frá staðfestingu hennar, hafi mótmæli fram komið samkv. 9. grein.—

Uppreisn má eigi veita, þegar missiri er liðið frá sama tíma. Hafi stefna til áfrýjunar lögtaksgjörðinni verið birt lögtaksbeiðanda, áður liðinn sje 3 vikna frestur sá, sem nefndur er í 10. gr., má lögtaksbeiðandi eigi selja hina lögteknun muni, þar til lögtaksgjörðin hefur dæmd verið lögmæt með fullnaðardómi í því máli. Hafi lögtaksbeiðanda eigi verið varnað sölu á þennan hátt, má krefjast ónýtingar á lögtaksgjörðinni, sjeu hinir lögteknun munir eigi þegar seldir, ella að eins krefjast skaðabóta.

12. gr. Hafi sá, er fyrir lögtaki hefur orðið, önnur mótmæli gegn því en þau, að eigi hafi mátt skuldina lögtaki taka að lögum, eða lögtaksaðferðin hafi röng verið, er honum rjett mál að höfða í hjeraði um lögmæti gjörðarinnar, enda hafi hann eigi í hyggju að koma fram ábyrgð á hendur fógeta, nje hafi áfrýjað gjörðinni eptir 11. gr. Mál þetta skal fyrst kæra fyrir sáttanefnd, og síðan höfða í þinghá þeirri, þar sem lögtak fór fram, þótt varnarþing lögtaksbeiðanda sje eigi þar; en höfða skal málið, áður 8 vikur sjeu liðnar frá lögtaksdegi eða frá staðfestingu þess, hafi mótmæli fram komið eptir 9. gr.— Þá er fyrirfall hefur birt verið lögtaksbeiðanda, áður liðnar eru 3 vikur þær, er um getur í 10. grein, getur kærandi sett tryggingu, og með því varnað lögtaksbeiðanda sölu hinna lögteknun muna, þar til genginn er fullnaðardómur í því máli;

má þá og krefjast ónýtingar á lögtaksgjörðinni. Hafi lögtaksbeiðanda eigi verið varnað sölu á þennan hátt, má ónýtingar krefjast á lögtaksgjörðinni, sjeu hinir lögteknu munir eigi þegar seldir, ella að eins krefjast skaðabóta.

13. gr. Sje mál höfðað út af lögtaksgjörð samkv. 11. eða 12. gr., og reynist lögtaksgjörðin ólögmæt, ber lögtaksbeiðanda, þar með talinn landssjóður, sveitarsjóðir, bæjar-sjóðir, svo og aðrir yfirbjóðendur þeir og stofnanir, sem um er rætt í 1. gr., að bæta skuldunaut allan halla, er hann beðið hefur af lögtaksgjörðinni, samkv. reglum þeim, er gilt hafa til þessa. Svo skal hann og greiða skuldunaut að skaðlausu málskostnað í öllum dómum, ef svo reynist, að skuld var krafín, sem engin var, eða eigi komin í gjalddaga, þá er lögtaksgjörðin fór fram.

14. gr. Fyrir lögtaksgjörð hverja, er hreppstjóri framkvæmir, ber honum borgun, og, ef til kemur, endurgjald fyrir ferðakostnað, eptir lögum nr. 3, 13. jan. 1882. 5. gr., sbr. 3. gr. Fyrir lögtaksgjörðir, er fógeti framkvæmir, skal galdið eins og fyrir fjár-námshgjörðir, samkvæmt ákvæðum aukatekjulaganna. Fyrir hverja birting samkv. 4. grein ber stefnuvottum þóknun eptir lögum nr. 3, 13. jan. 1882.

II. Um fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar.

15. gr. Gjöra má fjárnám, þótt eigi styðjist það við dóm eða sátt, á tiltekinni skuld, sem þinglesið brjef er fyrir með veði í fasteign, hafi skuldunautur ritað undir það nafn sitt eða við það kennt í viðurvist notarii publici eða tveggja vitundarvotta, þá er skuldin er í gjalddaga komin fyrir uppsögn eða eptir ákvæði veðbrjefsins, eða og fyrir greiðslu-fall á vöxtum eða afborgunum, sje svo með berum orðum til skilið í veðbrjefinu. Fjárnámið má gjöra eigi einungis fyrir höfuðstól eða afborgun upp í hann, heldur og fyrir vöxtum út af fyrir sig; en eigi má fjárnám gjöra í öðru en veðinu, og eigi fyrri en liðinn er hálfur mánuður frá gjalddaga; og búi skuldunautur á hinni veðsettu eign, þá skal með þriggja daga fyrirvara birta honum með stefnuvottum, hvenær gjörðin eigi fram að fara. — Um áfrýjun á slíku fjárnámi og uppboðum, er af því stafa, skal farið eptir almennum lagaákvæðum. Nú hefur skuldunautur afsalað sjer rjetti til áfrýjunar, áður en fjárnámshgjörð fór fram, og er slíkt afsal ógilt.

16. gr. Ákvæði 15. gr. ná og til veðbrjefa þeirra, er gjörð hafa verið, áður en lög þessi öðlast gildi, sje skilyrðum þeim fullnægt, er greinin setur.—

Nd.

195. Breytingartillögur

við breytingar nefndarinnar á frv. til stjórnarskipunarlaganna um hin sjerstaklegu málefni Íslands (sbr. 130 og 144). — Frá meiri hluta nefndarinnar.

Við 2. gr. Í staðinn fyrir »Ísland« komi »landsins«.

Við 6. lið 2. gr. Komi »landsins« í staðinn fyrir »á Íslandi«.

Við 3. gr. Komi »landsins« í staðinn fyrir »Íslands«, og seinna í sömu gr. fyrir »á Íslandi« komi »í landinu«.

Við 7. gr. síðari kafla komi í staðinn fyrir: »Undirskript landstjóra«, »Undirskript konungs eða landsstjóra í umboði hans«, og seinna í sama kafla bætist inn í: »konungi eða« á undan »landstjóra«.

Við 9. gr. Á undan »landstjóri« í upphafi greinarinnar bætist inn í »Konungur eða« og síðar í sömu gr. á eptir orðinu: »stjórnarskránni —« komi: »Konungur eða«, og enn í sömu gr. fyrir: »á Íslandi« komi: »í landinu«.

Við 14. gr. Í upphafi grein. komi: »Konungur eða« á undan »landstjóri«.

Við 15. gr. Í stað: »Undirskript landstjóra« komi: »Undirskript konungs eða landstjóra«. Síðar í sömu grein komi: »Landstjóri« fyrir »Hann« og enn í sömu grein falli burt málsgreinin: »Hafi landstjóri fallið niður«, en í stað hennar komi: »Sje lagafrumvarp, sem alþingi hefur fallið á, ekki staðfest á undan næsta reglulegu alþingi, er það fallið niður«.

Við 16. gr. Á undan »landstjóri« komi: »konungur eða«.

Við 17. gr. Á eptir »konungur« komi: »eða landstjóri«.

Við 18. gr. Á undan »Landstjóri« í upphafi grein. komi: »Konungur eða«.

Við 21. gr. Í fyrstu málsgrein falli burt: »neðri deildar« og síðar í sömu grein komi: »þeg-ið« fyrir »það«.

Við 22. gr. Á undan orðunum: »bundið við 35« komi »þar að auki«, og síðar í sömu grein komi: »innan kjördæmis« í staðinn fyrir »þar«.

Við 24. gr. Fyrir: »Íslandi« komi: »landinu«.

Við 30. gr. Fyrir: »Ísland« komi: »landið«, og síðar í sömu grein komi: »landsins« fyrir »Íslands«.

Við 47. gr. Í stað orðanna: »dómendunum í yfirdómi landsins« komi: »dómendum æðsta dómstóls innanlands«, og síðar í sömu grein komi: »þó« milli »halda« og »efri«.

Við 48. gr. Á eptir: »Landsdómur« í upphafi grein. komi: »einna«.

Við 53. gr. Fyrir: »á Íslandi« komi »landsins«.

Við 54. gr. Fyrir: »sannfæringar« komi: »sannfæringu«.

Í ákvörðunum um stundarsakir falli burt 1. grein, og um leið talan framan við 2. grein.

Nd.

196. Breytingartillaga

við frv. til laga um breyting á lögum 17. marz 1882 um friðun fugla og hreindýra (192). Eptir 2. umr. í Ed.—Frá Ólafi Pálssyni, Þorsteini Jónssyni, Þorláki Guðmundssyni, Jóni Sigurðssyni, Benidikt Sveinssyni og Þórði Magnússyni.

Á eptir orðunum: „lundir frá 10. maí til 20. júní“ komi: „fýll frá 1. marz til 10. ágúst“.

Nd.

197. Viðaukatillögur

við frv. til laga um breyting á 1. gr. í lögum 27. febr. 1880 um skipun prestakalla (180). Eptir 2. umr. í Nd.—Frá Jóni Sigurðssyni, Magnúsi Andrjessyni, Þórarni Böðvarssyni, E. Kúld, Egilsson, Þork. Bjarnasyni.

Á undan 1. gr. komi:

1. gr. „Borgarprestakall í Mýra prófastsdæmi tekur yfir Borgar og Álptanessóknir“.

2. gr. „Staðarhrauns prestakall í sama prófastsdæmi tekur yfir Staðarhrauns og Álptatungusóknir. Frá þessu brauði greiðast 500 kr.“

3. gr. „Hítarnesþing í sama prófastsdæmi taka yfir Akra, Hjörtseyjar og Kolbeinsstaðasóknir“.

4. gr. „Miklaholts prestakall í Snæfellsnesprófastsdæmi tekur yfir Miklaholts og Rauðamels sóknir“.

Greinaskipunin breytist eptir þessu.

Eptir 5. gr. komi ný grein.

„Frá Grenjaðarstaðar prestakalli í Suðurþingeyjar prófastdæmi greiðast 1400 kr. Gjald þetta skal greiðast mestmegnis í afgjaldi fasteigna, eptir ákvörðun landsstjórnarinnar, og að hinu leytinu í peningum“.

Á eptir þessari grein komi ný grein:

„Á meðan núverandi prestur í Laufásprestakalli í sama prófastsdæmi þjónar því brauði, skal hann laus við að greiða það 400 kr. árgjald til landsjóðs, er á brauðinu hvílir (sbr. lög 27. febr. 1880)“.

Nd.

198. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um verzlun lausakaupmanna annarstaðar en á löggiltum höfnum (124). Frá Tr. Gunnarssyni og Arnljóti Ólafssyni.

I. Í stað 1. greinar frumv. komi svo látandi grein:

1. gr. Kaupmaður, sem enga fasta verzlun rekur hjer á landi, getur fengið heimild til að verzla á skipi hjer við land, svo á löggiltum höfnum sem á öðrum stöðum, ef hann fær til þess leyfisbrjef hjá sýslumanni, bæjarfógeta eða hjá umboðsmönnum þeirra. Fyrir slíkt leyfisbrjef skal hann gjalda 25 kr. fyrir

hverja löggilta höfn, og eins fyrir hvern stað annan, er hann vill verzlá á, í því lögsagnarumdæmi, er hann kaupir leyfisbrjefið. Leyfisbrjefið gildir að eins það almanaksár, er það er gefið. Með áfenga drykki er honum þó óheimilt að verzlá nema á löggiltum höfnum. Gjaldið fyrir leyfisbrjefið rennur í hlutaðeiganda sýslusjóð eða bæjarsjóð.

II. Fyrirsögnin orðist þannig:

Frumvarp

til laga um verzlun lausakaupmanna.

Nd.

199. Breytingartilaga

við frumv. til laga um breyting á lögum 17. marz 1882 um friðun fugla og hreindýra (192).—Frá Arnljóti Ólafssyni, Magnúsi Andrjessyni, G. E. Briem, Lárusi Blöndal, Th. Thorsteinson og Tr. Gunnarssyni.

1. Í stað: „þó skulu rjúpur . . . lundi frá“
komi: þó skal lundi friðaður frá.
2. Síðasta málsgrein: „um næsta . . . yfir allt árið“ falli niður.

Nd.

200. Frumvarp

til laga um sjerstaka dómpinghá í Grafningshreppi (193). — Eptir 3. umr. í Ed.

Grafningshreppur í Árnessýslu skal vera sjerstök dómpinghá með þingstað að Úlfjótssvatni.

Nd.

201. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um verzlun lausakaupmanna annarstaðar en á löggiltum höfnum (124). Frá Th. Thorsteinson.

I. í stað 1. greinar frumv. komi svo látandi grein:

1. gr. Kaupmaður, sem enga fasta verzlun rekur hjer á landi, getur fengið heimild til að verzlá á skipi hjer við land, svo á löggiltum höfnum sem á öðrum stöðum, með salt, kol, timbur og kornvöru, ef hann fær til þess leyfisbrjef hjá sýslumanni, bæjarfógeta eða hjá umboðsmönnum þeirra. Fyrir slíkt leyfisbrjef skal hann gjalda 25 kr. fyrir hverja löggilta höfn, og eins fyrir hvern stað annan, er hann vill verzlá á, í því lögsagnarumdæmi, er hann kaupir leyfisbrjefið. Leyfisbrjefið gildir að eins það almanaksár, er það er gefið. Með áfenga, drykki er honum þó óheimilt að verzlá nema á löggiltum höfnum. Gjaldið fyrir leyfisbrjefið rennur í hlutaðeigandi sýslusjóð eða bæjarsjóð.

Milli 2. og 3. gr. komi ný gr. svo hljóðandi:

Heimilt er hverjum þeim, sem er fjár síns fullráði og hefur óflekkað mannorð, að verzlá með allan varning nema vínföng og áfenga drykki á hverjum þeim stað, sem hreppsnefnd og sýslunefnd álíta haganlegt, að verzlun sje hafin mót því að leysa leyfisbrjef hjá sýslumanni, og skal fyrir það greiða 25 krónur er renna í sýslusjóð.

3. gr. verði 4. gr. og 4. gr. 5.

Fyrirsögnin orðist þannig:

Frumvarp

til laga um breyting á lögum 7. nóv. 1879 um siglingar og verzlun á Íslandi.

Ed.

202. Nefndarálit

um frumvarp til laga um rjett kvenna (172).

Vjer sem hin heiðraða efri deild alþingis hefur kosið í nefnd, til þess að segja álit vort um frumvarp til laga um rjett kvenna, höfum rætt mál þetta á fundum, og leyfum oss nú að láta skoðun vora í ljósi á þessa leið:

Nefndin hefur komizt að þeirri niðurstöðu, að ekki sje nauðsynlegt að gjöra frumvarp þetta að lögum, eins og leitt var í ljós við fyrstu umræðu málsins, því að kvennfólk muni án þess geta átt kost á, að fá að taka próf við latínu-skólann, sem og við aðrar menntastofnanir landsins, og geta fengið að njóta kennslu á þeim, ef það beiðist þess. Nefndin vill því ráða hinni heiðruðu deild frá, að aðhyllast frumvarp þetta.

En á hinn bóginn álltur nefndin nauðsynlegt að nokkuð sje gjört til þess, að flýta fyrir menntun kenna í landinu og að hún geti komizt sem fyrst á góðan rekspól, og hefur nefndin því komið sjer saman um, að ráða hinni heiðruðu deild til að fallast á tillögu þá, er hún hefur samið með þessu augnamiði, og er þar farið fram á, að konur geti fengið aðgang að því, að taka próf við kvennaskóla, bæði til þess að gefa þeim hvöt til slíks náms, auka menntun þeirra og einnig til þess að kvennaskólarnir geti fengið svo góða kennslukraptu, sem unnt má vera, og er á þessu allmikil þörf.

Hinar aðrar greinar í uppástungu vorri eru þær sömu, sem í frumvarpinu, og hefur oss þótt rjettara að taka þær með, til þess að ákveðin yrðu af stjórnarvöldunum sjerstök atriði, sem gætu komið fram, enda þótt frá almennu sjónarmiði sje ekkert til fyrirstöðu að konur taki burtfararpróf við skólana, eða gangi á þá. Tillögur nefndarinnar eru því:

1. að frumvarpið verði fellt;
2. að hin heiðraða efri deild taki til meðferðar tillögu þá sem hjer fer á eptir.

A. Thorsteinson,

Sighvatur Árnason,

formaður.

skrifari og framsögumaður.

Einar Ásmundsson.

Ed.

203. Tillaga til þingsályktunar

um aðgang kvenna til námsprófa.—Frá nefndinni í Ed., sbr. þingskjal nr. 202.

Alþingi skorar á ráðherra Íslands, að hann hlutist til um:

1. Að samin verði reglugjörð um próf í öllum þeim námsgreinum, sem kenndar eru í kvennaskólum landsins, og sem haldið sje eina sinni á ári í Reykjavík fyrir konur þær er vilja ganga undir próf þetta, til þess að fá vitnisburð um kunnáttu sína og hæfilegleika til að verða kennarar við skóla þessa.
2. Að leyft verði konum,
 - a. að ganga undir burtfararpróf við hinn lærða skóla;
 - b. að njóta kennslu og taka burtfararpróf við hinar æðri menntunarstofnanir landsins.

Nd.

204. Breytingartillaga

við breyttill. nefndarinnar í stjórnarskrármálinu (195).—Frá Fr. S. Stefánssyni, Jóni Ólafssyni, Ólafi Pálssyni.

Við 7. gr. Síðari liður greinarinnar orðist svo: »Landstjóri staðfestir í fjarvist konungs í nafni hans og umboði lög þau, er alþingi hefir samþykkt (sbr. þó 70. gr.), og veit-

ir undirskript hans þeim fullt gildi, þá er einn ráðgjafi eða fleiri rita undir með honum.— Undirskript konungs eða landstjóra undir bráðabirgðalög og undir aðrar ályktanir, er snerta löggjöf og stjórn, veitir þeim gildi, þá er einn ráðgjafi eða fleiri skrifa undir jafnframt.— Ráðgjafarnir hafa á hendi stjórnarstörfin og alla ábyrgð á þeim.

Frumvarp til laga um ábyrgð þessa og um rjettarfarið fyrir landsdómi, skal landsstjórnin leggja fyrir hið fyrsta alþingi, er saman kemur eptir að stjórnarskrá þessi hefur fengið gildi.

Nd.

205. Breytingartillögur

við frv. nefndarinnar til stjórnarskipunarlaganna um hin sjerstaklegu málefni Íslands (130).

—Frá Friðrik S. Stefánssyni, Jóni Ólafssyni og Ólafi Pálssyni.

Við 6. gr. Fyrsta málsgrein orðist svo: »Konungur skipar landstjóra og vikur honum frá völdum«.

Við 14. gr. Í stað »Landstjóri« komi »Landstjórnin«.

Við 16. gr. Aptan við greinina bætist: »þó má eigi fjárlög gefa á þennan hátt«.

Á eptir 16. gr. komi ný grein: »Engin gjöld til landssjóðs, hvorki bein nje óbein, má innheimta fyrir fjárlög fyrir það ár eru gefin af alþingi og staðfest.

Við 20. gr. Í stað: »tvöföldum kosningum« komi: »hlutfallskosningum af öllu landinu í heild sinni«.

Við 47. gr. Í stað: »og jafnmörgum sínum flokki« komi: »öllum þingmönnum efri deildar. Ryðja má sá, er ákærður er, alt að 5 mönnum úr dómi; en jafnan skal tala dómenda á stöku standa, og skal því, ef til kemur, 1 úr vikja eptir hlutkesti. Tölum þessum má breyta með lögum«.

Á eptir 51. gr. komi ný grein: »Kviðdómar í sakamálum skulu inn leiddir svo fljótt, sem því verður við komið«.

Aptan við 52. gr. bætist: »Eptir tillögu alþingis má þó vikja dómara frá embætti með ákveðnum eptirlaunum«.

Við ákvarðanir um stundarsakir»

2. töluliður orðist svo: »Hvert þessara 19 kjördæma kys einn alþingismann: 1. Reykjavík, 2. Gullbringu og Kjósarsýsla, 3. Árnessýsla, 4. Rangárvallasýsla með Vestmanneyjum, 5. Vestur-Skaptafellssýsla, 6. Austur-Skaptafellssýsla, 7. Suður-múlasýsla, 8. Norður-Múlasýsla, 9. Þingeyjarsýsla, 10. Eyjafjarðarsýsla með Akureyri, 11. Skagafjarðarsýsla, 12. Húnavatnssýsla, 13. Strandasýsla, 14. Ísafjarðarsýsla og kaupstaður, 15. Barðastrandarsýsla, 16. Dalasýsla, 17. Snæfellsnessýsla, 18. Mýrasýsla, 19. Borgarfjarðarsýsla.—Auk þess kjósa: Gullbringu- og Kjósarsýsla og Reykjavík 1 þingmann saman, Árness og Rangárvallasýsla (með Vestmanneyjum) 1; Þingeyjarsýsla og Eyjafjarðarsýsla (með Akureyri) 1, Skagafjarðar og Húnavatnssýsla 1, og Ísafjarðarsýsla (og kaupstaður) og Strandasýsla 1.

Þá er sýslur þær, er saman eiga að kjósa, kjósa sinn sjerstaka fulltrúa, greiða þær og atkvæði sameiginlegum þingmanni; síðan skulu atkvæðin úr fámennari sýslunni send kjörstjórn hinnar fjölmennari, og telur hún saman atkvæðin úr báðum sýslunum, og er sá rjett kosinn, er flest hefir atkvæði. Hlutkesti ræður, ef jöfn eru atkvæði«.

Síðasta málsgrein verði þannig: »Um kosningar til efri deildar skal stjórnin í fyrsta sinn setja reglur, en síðan alþingi með lögum«.

Nd.

206. Breytingartillaga

við frv. til laga um breyting á 1. gr. í lögum 27. febr. 1880 um skipun prestakalla (180). Eptir aðra umr. í Nd. Frá Eiríki Briem, Th. Thorsteinsson, Þorláki Guðmundssyni, Þorsteini Jónssyni, Egilsson, Þórði Magnússyni.

Orðin í 1. gr.: »í landsjóð« falli burt.

Ed.**207. Frumvarp**

til laga um breytingu á lögum 17. marz 1882 um friðun fugla og hreindýra (192).
—Eptir 3. umr. í Nd.

Hjer á landi skulu þessar fuglategundir friðaðar fyrir allri veiði á hverjum tíma árs sem er: kríur, snjótitlingar, þúfútitlingar, marfuerlur, steindeplar, þrestir, rindlar og auðnutitlingar; og allar aðrar fuglategundir, nema ernir, valir, smirlar, hrafnar, kjóar, skúmar, veiðibjöllur, mávar, fiskiendur, himbrimar, lómar og bjargfugl, skulu friðaðar frá 1. apríl til 31. júlí ár hvert; þó skal lundi friðaður frá 10. maí til 20. júní, fýll frá 1. marz til 10. ágúst. Net og skot má eigi hafa við lunda og fýlaveiði

Ed.**208. Frumvarp**

til laga um breyting á 1. gr. í lögum 27. febr. 1880 um skipun prestakalla (180).
— Eptir 3. umr. í Nd.

1. gr. Melstaðarbrauð í Húnavatns prófastsdæmi tekur yfir Melstaðar og Kirkjuhvammssóknir. Frá brauði þessu greiðast 350 kr.

2. gr. Staðarbakkabrauð í sama prófastsdæmi tekur yfir Staðarbakka og Núpssóknir.

3. gr. Prestsbakkabrauð í Stranda prófastsdæmi tekur yfir Prestsbakkasókn og Staðarsókn í Hrútafirði. Til brauðs þessa liggja enn fremur bæirnir Guðlaugsvík, Kolbeinsá, Heydalur og Skálholtsvík, er áður hafa heyrt Óspakseyrarsókn til. Kirkjugjöld af hinum 4 fyrnefndu bæjum greiðast ár hvert úr sjóði Prestsbakkakirkju í sjóð Óspakseyrarkirkju. Frá þessu brauði greiðast 200 kr.

4. gr. Tröllatungubrauð í Stranda prófastsdæmi tekur yfir Tröllatungu, Fells og Óspakseyrarsóknir, að undanteknum bæjum þeim, er áður er um getið í 3. grein. Prestssetrið skal vera á Felli í Kollafirði eða einhversstaðar í miðju brauði. Brauðið heldur 200 kr. uppbót þeirri, er því var lögð með lögum 27. febr. 1880.

5. gr. Frá Oddaprestakalli í Rangárvalla-prófastsdæmi leggist 500 kr.

6. gr. Landshöfðingi sjer um, að breytingar þær á brauðum þeim, sem um er rætt í lögum þessum, komist á svo fljótt sem auðið er, að minnsta kosti þá er brauðin losna.

Ed.**209. Frumvarp.**

til laga um breytingu á lögum 15. okt. 1875 um aðra skipun á læknaþjeruðunum á Íslandi o. fl.—Frá B. Kristjánssyni, E. Ásmundssyni.

1. gr. Hjer á landi skulu vera læknaþjeruð þau, er nú skal greina:

1. Reykjavíkursókn, Kjósarsýsla og Garðaprestakall í Gullbringusýslu.
2. Hinn annar hluti Gullbringusýslu.
3. Saurbæjarprestakall, Garðaprestakall og Melaprestakall í Borgarfjarðarsýslu.
4. Hinn annar hluti Borgarfjarðarsýslu og Mýrasýslu.
5. Hnappadalssýsla, Snæfellsnessýsla og Flateyarsókn í Barðarstrandarsýslu.
6. Dalasýsla og Bæjarhreppur í Strandasýslu.
7. Barðastrandarsýsla, að undanskilinni Flateyarsókn, Garpsdalsprestakalli og Staðarprestakalli.
8. Vestur-Ísafjarðarprófastsdæmi.
9. Hinn annar hluti Ísafjarðarsýslu.
10. Strandasýsla, að undanskildum Bæjarhrepp, en við bættu Garpsdalsprestakalli og Staðarprestakalli í Barðastrandarsýslu.
11. Húnavatnssýsla fyrir vestan Blöndu.

12. Húnavatnssýsla fyrir austan Blöndu og Skagafjarðarsýsla, að frá skildu Fellsprestakalli og Barðsprestakalli.
13. Fellsprestakall og Barðsprestall í Skagafjarðarsýslu, Hvanneyrarprestakall, Kvíabekkjarprestakall og Miðgarðaprestakall í Eyjafjarðarsýslu.
14. Hinn annar hluti Eyjafjarðarsýslu, Laufássprestakall, Höfðaprestakall og Hálsprestakall í Suður-Þingeyjarsýslu.
15. Hinn annar hluti Suður-Þingeyjarsýslu og Keldunesshreppur í Norður-Þingeyjarsýslu.
16. Hinn annar hluti Norður-Þingeyjarsýslu.
17. Skeggjastaðaprestakall, Hofsprestakall og Hofteigsprestakall í Norður-Múlasýslu.
18. Valþjófsstaðaprestakall, Kirkjubæjarprestakall og Hjaltastaðaprestakall í Norður-múlasýslu og Vallanessprestakall í Suðurmúlasýslu.
19. Desjarmýrarprestakall og Dvergasteinsprestakall í Norðurmúlasýslu og Fjarðarprestakall í Suðurmúlasýslu.
20. Hinn annar hluti Suðurmúlasýslu suður að Berufirði.
21. Hofsprestakall í Suðurmúlasýslu og öll Austurskaptafellssýsla.
22. Vesturskaptafellssýsla frá Skeiðarársandi að Mýrdalssandi.
23. Mýrdalsþing í Skaptafellssýslu, Eyvindarhólaprestakall og Holtsprestakall í Rangárvallasýslu.
24. Hinn annar hluti Rangárvallasýslu.
25. Árnessýsla.
26. Vestmanneyjar.

2. gr. Laun hvers þeirra 6 lækna, sem með lögum þessum er við aukið, skulu vera 1500 kr. á ári.

Ed.

210. Breytingartillögur

við frv. til laga um afnám fyriræla í opnu bræfi 22. marz 1855 um selaskot á Breiðafirði (169). — Frá Jakobi Guðmundssyni.

Aptan við 1. grein eptir orðin: „í Barðastrandarsýslu“ komi:

„Þó má að ósekju skjóta vöðusel eða farsel á hinu friðaða svæði fyrir utan nótlög hverrar jarðar, en ávallt skal skotmaður sanna, ef krafizt verður, að selur sá er hann skaut hafi verið vöðuselur eða farselur, en ekki landselur eða láturselur“.

Fyrirsögn frumv. orðist þannig:

Frumvarp til laga um selaskot á Breiðafirði.

Nd.

211. Frumvarp

til laga um landsbókasafnið.—Flutningsm. Jón Ólafsson.

1. gr. Við landsbókasafnið skal skipa einn fastan bókaörð og einn fastan aðstoðarmann eða undirbókaörð. Bókaörður skal hafa 2400 kr. í laun, en aðstoðarmaður 1200 kr. Enn fremur má verja 300 kr. af fje því, sem til landsbókasafnsins verður veitt úr landssjóði, til þess að gjalda einhverjum, er vel þykir til aðstoðar fallinn á útlánstímum við landsbókasafnið og optar, er það er opið, eptir því sem bókaaverði og honum um semur.

2. gr. Bókaörð skipar æðsta stjórn landsins, en aðstoðarmaun skipar landshöfðingi með ráði bókaavarðar. Þriðja mann velur bókaörður með samþykki landshöfðingja.

3. gr. Bókaörður annast stjórn og fyrirkomulag safnsins. Hann heldur því opnu til almenningsnota á þeim tímum, sem landshöfðingi ákveður í reglum þeim, sem hann skal semja um afnot landsbókasafnsins.

4. gr. Kaup bóka og þess annars, er landsbókasafnið þarfnaast, annast bókaörður, en árlega skal hann gjöra landshöfðingja glögg skil fyrir því, hvernig fje því, sem veitt hefur verið til safnsins, hefur verið varið. Landshöfðingi og alþingi getur, ef þeim þykir þörf, kvatt til sinn mannin hvort til þess að rannsaka gjörðir bókaavarðar.

5. gr. Fimm manna stjórnarnefnd landsbókasafnsins, sem nú er, skal afnumin.

6. gr. Til bókaakaupa og bókbands og annars, er landsbókasafnið þarf með, skal varið 6000 kr. árlega úr landssjóði. Enn fremur skal verja vöxtum af sjóði landsbókasafnsins í þarfir þess, nema 100 kr., er leggjast árlega við höfuðstólinn.

Nd.

212. Nefndarálit

í málinu um frv. til fjárlaga fyrir árin 1886 og 1887.

Hin heiðraða neðri deild alþingis kaus oss, sem hjer ritum nöfn vor undir, í nefnd til að íhuga og kveða upp skoðun vora um frv. það til fjárlaga fyrir árin 1886 og 1887, sem stjórnin hefur lagt fyrir þingið að þessu sinni, og skulum vjer gjöra grein fyrir breytingum þeim, sem vjer ráðum til, að gjörðar verði á frumvarpi þessu.

I. kafli.

Við 2. grein 1. b. Þar sem stjórnin gjörir ráð fyrir að skattur á lausafje verði hvort af þeim tveimur árum, sem hjer ræðir um, að eins 12,000 kr. eða bæði árin 24,000 kr., þá könnumst vjer reyndar við, að kvikfjenaður hjer á landi hefur eigi getað fjölgað svo mjög þessi hin hörðu árin, að hann hafi náð þeirri tölu, sem hann hafði fyrir 1882; því að bæði var það, að hey skemmdust víða í fyrra sumar sökum óþurrka, svo að margir urðu að fækka fjenaði sínum þegar í haust, og svo hefur veturinn verið ákaflega snjóamikill og fjenaður því þungur á, og bæði vegna þessa og sökum þess, að heyin reyndust mjög ljett, þá hefur nokkur fjárfækkun orðið, en þetta hefur þó einkum átt sjer stað sunnan á landinu; en enda þótt vjer höfum eigi neinar skýrslur um það efni, ætlum vjer þó, að fullyrða meg, að skepnufækkunin í þessum sýslum hafi eigi orðið meiri, en svari fjölguninni í öðrum sýslum, einkum í ýmsum sýslum norðanlands. Þegar vjer á hinn bóginn sjáum, að ábúðar- og lausafjárskatturinn samanlagður var rúmar 43000 kr. 1883. og teljum að ábúðarskatturinn sje nálægt 18,000 kr., þá hefur lausafjárskatturinn einsamall numið það ár nálægt 25,000 kr., og það hefur hann orðið minnstur, því að árið 1884 var að eins heimtaður helm-ingurinn af ábúðar- og lausafjárskatti samkvæmt lögum 8. d. nóvembermánaðar 1883, en þessi helmingur nam þó, eptir skýrslum þeim, sem vjer höfum fengið, rúmum 23,000 kr., eða allur lausafjárskatturinn og ábúðarskatturinn 46000 kr., og þykir oss líklegt, að skattur þessi muni ná hvort af hinum 2 næstu árum jafnmikilli upphæð. En til að eiga það víst, að hann verði eigi minni en talið verður í fjárlögunum, gjörum vjer eigi ráð fyrir meiri tekjum af þessum skatti en 17000 kr. hvort árið, eða 34,000 bæði árin.

2. Húsaskattinn viljum vjer láta haldast óbreyttan, eins og hann er talinn í frumvarpinu; því að enda þótt með vissu meg gjöra ráð fyrir, að hús fjölgi nokkuð á þessum árum, má á hinn bóginn ætla, að veð í þeim aukist að sama skapi.
4. Töluliður. Með því tekjur þessar fara sívaxandi, svo að árið 1882 voru þær rúmar 23,000 kr., og árið 1883 25,344 kr., ætlum vjer eigi of mikið í lagt, þótt vjer teljum svo, að þær hvort hinna tveggja næstu ára verði 22,000 kr.
8. Tölulið eða nafnbótarskattinn höfum vjer dregið út; nú sem stendur er enginn sá hjer á landi, er skatt þennan greiði, og engin líkindi til, að sá skattur greiðist hjer fyrst um sinn; enda er hinn eini maður, sem um mörg ár hefur greitt þennan skatt, kammerassessor Weyvadt á Djúpavogi, nú dáinn.
9. og 10. Töluliðnum viljum vjer ráða til að halda óbreyttum, enda þótt út-

flutningsgjaldið sje áætlað nokkuð hátt, eptir fiskiveiðunum hin síðustu ár-in, en aptur á móti viljum vjer breyta:

11. Tölulíðnum eða aðflutningsgjaldinu af áfengjum drykkjum; því að þegar vjer lítum til þess, að árið 1882 mun gjald þetta hafa numið nálægt 150,000 kr. og árið 1883 nálægt 166,000 kr., og hjer um bil hinni sömu upphæð árið 1884, þá virðist nægilega í lagt fyrir því, sem aðflutningarnir kunna að minnka af ýmsum ástæðum, er slíkur afdráttur er talinn fullar 30,000 kr. á ári hverju.
13. Með því að tekjur af pósthæðunum hafa árið 1884 verið fullar 19,000 kr., og þær því hafa vaxið að sama skapi, sem pósthæðunum hefur fjölgað, þá getum vjer eigi betur sjeð, en að óhætt sje að hækka þær til muna úr því, sem þær voru áætlaðar í fjárlögum fyrir 1884 og 1885, og að óhætt sje að gjöra þær að minnsta kosti 17,000 kr. hvort árið.

3. gr.

1. Tölulíð höldum vjer óbreyttum; reyndar kunna tekjurnar af jarðeignum landssjóðsins að minnka nokkuð við sölu þjóðeigna; en sú rýrnun geur eigi munað miklu, og á hinn bóginn aukast aptur á móti leigur af innstæðufje viðlagasjóðsins; en með því að eigi verður sagt neitt með vissu um, hversu margar jarðir landssjóðs kunna að verða seldar á næsta fjárhagstímabili, og það kemur hjer um bil í sama stað niður, hvort þessar tekjur verða taldar hjer eða sem leigur af innstæðufje viðlagasjóðsins, gjörum vjer enga breytingu á þessum tölulíð.
2. Tölulíð höldum vjer óbreyttum.
3. Tölulíð höldum vjer óbreyttum, en vjer verðum að geta þess, að oss þætti ástæða til, að allar þær kirkjur, er landssjóðurinn á, væru taldar í landsreikningunum með tekjum sínum og gjöldum.
4. Viðvíkjandi þessum tölulíð skulum vjer gjöra þá athugasemd, að hjer er auðsjáanlega gjört ráð fyrir ágóðanum einum af silfurbergsnámunum í Helgustaðafalli, að öllum kostnaði fráðregnum, en hvergi fyrir neinum útgjöldum; en það þykir oss alls eigi viðfelldið; vjer verðum að telja það eitt rjett í fjárlögum, að telja bæði allar tekjurnar óskertar og útgjöldin eins. Oss er það kunnugt, að stjórnin ætlast á um, að kostnaðurinn við nám þetta verði 1700—1800 kr. Vjer verðum að vera samdóma stjórninni í því, að ágóðann verður að ætlast á um af handahófi, og viljum því eigi breyta upphæð hans frá því, sem stjórnin ætlast á um hann; en með því oss er kunnugt, að silfurbergsnámið fer fram á þessu ári, eða nú í sumar, þá skiljum vjer eigi í því, hvers vegna þau útgjöld eru eigi tekin upp í fjárlögum fyrir árin 1884 og 1885, og teljum það alls eigi rjett, úr því ekki er til þess ætlað á fjárlögum fyrir þessi ár, því vjer viljum eigi kannast við, að slík íjárbrúkun sje eðlileg að fornspurðu alþinginu.

4. gr.

Við þessa grein höfum vjer enn fremur það eitt að athuga, að þar sem stjórnin ætlast til, að varið verði allt að 24,000 kr. til höfuðaðgjörðar og aukningar á húsum hins lærða skóla, þá getur meiri hluti nefndarinnar eigi lagt það til, að svo miklu fje verði varið að sinni til þessara húsa, en telur rjettast, að láta sjer nægja, að bæta þá galla húsanu, sem eigi verður hjá komizt að bæta, sem fyrst að auðið er, og telur rjettast að gjöra við þá galla nú þegar í sumar

og af þeim sökum hefur nefndin stungið upp á því, að með fjáráukalögum fyrir árin 1884 og 1885 verði veittar 4000 kr. til aðgjörða þeirra, sem mest nauðsyn er til á skólahúsinu og leikfímishúsinu.

Nefndin verður að geta þess hjer, að eptir ástæðum vill hún ráða til þess, að engar sjeu leigur heimtar næsta fjárhagstímabil nje afborgun af láni því, sem Reykjavíkur-dómkirkja hefur fengið, en að hún fái þá eigi frekar fje veitt, svo sem farið er fram á í frv. stj. 10. gr. C. 11.

Forráðamenn Lundarbrekkukirkju í Þingeyjarsýslu hafa í bænarskrá til þingsins beiðzt þess, að kirkjunni verði gefið upp lán það, sem kirkjan fjekk 1879; en nefndin getur með engu móti ráðið til nokkurrar uppgjafar á láninu; aptur á móti viljum vjer ráða hinni heiðruðu deild til að gjöra þá ívilnun, að kirkjan þurfi eigi að greiða neina afborgun af láninu næstu tvö árin.

Hið 3. atriðið við tekjurnar af viðlagasjóðnum er það, að sökum harðæris þess, sem hefur verið hjer á landi hin síðustu árin, hafa ýmsar sýslur fengið talsvert lán 1884 og 1885, en þeim mun veita örðugt að fara nú þegar að greiða vexti og afborgun af lánunum, því nefndin verður að byggja á því, að slík lán sjeu eigi veitt nema fyllsta þörf sje á þeim. Þess vegna vill hún ráða til, að veita sýslum þessum sömu ívilnun, og veitt var í fjárlögum fyrir 1884 og 1885, að gefa eptir leigurnar um næstu 2 ár, og fresta afborgun upp í lánin til þess 1888; gegn því, að sýslurnar eptir þann tíma greiði fullar leigur af skuld sinni og endurborgi lánin á 8 árum.

5. gr.

1. Í þessum tölulið frumvarpsins hefur stjórnin gjört ráð fyrir, að frá þeim prestaköllum, sem samkvæmt lögum 27. febrúar 1880 á að greiða árgjald, greiðist 3300 kr. hvort árið; en eptir þeirri skýrslu, sem nefndin hefur fengið frá landshöfðingjanum um þetta efni, ætti árgjaldið frá þeim brauðum, sem þegar eru veitt eða verða veitt innan skamms, með árgjaldsskyldunni, að vera 4600 kr. En vegna þess, að vjer gjörum ráð fyrir að árgjaldið af Oddanum greiðist eigi framvegis í landssjóð, eins og vjer höfum stungið upp á, þá höfum vjer talið, að árgjaldið frá brauðunum nemi hvort árið að eins 4000 kr. Þegar árgjaldið frá Oddabrauði er talið frá, er reyndar eigi eptir nema 3900 kr., en vjer gjörum á hinn bóginn ráð fyrir, að eitthvert af hinum árgjaldsskyldu brauðum, sem árgjaldsskyldan hvílir eigi á enn þá, losni á þessu fjárhagstímabili, svo að óhætt sje að bæta hinu eina hundraði við.

Í lögum 27. febr. 1880 um skipun prestakalla er ætlazt til, að árgjald það, sem ýms hin stærri brauð landsins skuli greiða, skuli sem mest greiða með fasteignum eða afgangi fasteigna til annara brauða. En þessu hefur eigi verið fylgt, heldur hefur árgjald þetta verið heimtað í peningum til landssjóðs, en landssjóðurinn aptur greitt hinum brauðunum, sem árgjaldið hafa átt að fá. Af þessu hefur leitt það, að árgjaldið hefur eigi greiðzt frá sumum brauðunum, svo sem lög stóðu til, og landssjóður beðið við það talsverðan halla. Vjer getum eigi talið það rjett, að þessu fari þannig fram lengur, heldur verðum að vonast þess, að umboðsvaldið kippi þessu í lag samkvæmt tilætlun laganna, og fallist menn á þá tillögu vora, getur eigi lengur verið að ræða um neinar tekjur landssjóðs af brauðunum, heldur að eins um gjöld þau, sem landssjóðurinn þurfi að greiða til

hinna minni brauðanna, að svo miklu leyti, sem árgjaldið frá hinum stærri brauðum hrökkur eigi til. Af þessum sökum höfum vjer dregið út 1. lið 5. greinarinnar, og drögum þær tekjur, sem þar eru taldar, frá gjöldum þeim, sem talin eru í 13. grein A. b. 1.

2. og 3. tölulið þessarar greinar teljum vjer sjálfsagt að halda óbreyttum.

6. gr.

er óbreytt, og höfum vjer ekkert við hana að athuga.

II. kafli.

8. og 9. gr.

eru óbreyttar; og telur nefndin rjett, að telja með alþingiskostnaði gjöldin af alþingishúsinu, eins og stjórnin ætlast til.

10. gr.

- A. 1.—3. sjáum vjer enga ástæðu til að breyta í neinu, og er því sá hluti greinarinnar óbreyttur, eins og stjórnin hefur stungið upp á honum.

- B. er og óbreyttur að öðru leyti en því, að vjer viljum auka ritfje handa bæjarfógetanum um 400 kr., eða veita honum 1400 kr. í stað 1000 kr., sem hann hefur hingað til haft. Bæjarfógetinn hefur reyndar beðið um 1000 kr. viðbót, og leitt full rök að því, að skrifstofukostnaður hans fari sívaxandi, svo að öll ástæða er til að auka skrifstofufje hans um 400 kr.

Auk þess höfum vjer liðað í sundur 3. og 4. töluliðinn.

- C. 1. Þar sem stjórnin ætlast á um, að til stjórnartíðindanna og landshagskýrslna sje varið hvort árið 2542 kr., þá höfum vjer lækkað þessi útgjöld um 150 kr., og er sú lækkun í því fólgin, að oss virðist fullborgað fyrir að semja skýrslur um landshagi með 40 krónum fyrir hverja örð að prófarkalestri meðtöldum; þessi samningur er þó að miklu leyti enginn frum-samningur, heldur að eins safn af skýrslum, sem þeim eru fengnar í hendur, sem býr aðalskýrsluna til. Auk þess skal þess getið, að prófarkalestur er ljettari á þessum skýrslum, heldur en á öðrum ritum, ef nákvæmni er við höfð við lestur fyrstu prófarkarinnar.

Auk þess höfum vjer liðað sundur útgjöld þau, sem í þessum tölulið eru talin í einu lagi, svo að það sjáist skýrt, hversu mikið fje er ætlað til hvers fyrir sig.

Í álitinu sínu um fjárlagafrumvarpið 1883 (sjá alp. tíð. 1883, C. 249) tók nefndin það skýrt fram, að hún teldi það hagfelldara, að tíðindin væru seld fyrir eina krónu hvert expl., með því að hún ætlaði, að þau með því mótinu mundu breiðast út þeim mun meira, að eigi mundi minni borgun verða greidd fyrir þau en með því verði, sem á þeim er nú. En landsstjórnin hefur eigi til greina tekið þessa tillögu nefndarinnar, enda þótt engin andmæli kæmu gegn henni á þinginu.

Með því vjer erum enn á þeirri skoðun, að stjórnartíðindin mundu verða keypt af talsvert fleirum en nú, ef verðið væri að eins 1 kr., þá getum vjer eigi leitt hjá oss, að skora á landsstjórnina, að lækka verðið niður í 1 kr. og gjöra þá verðbreytingu almenningi kunna með auglýsingu í blöðunum; því nefndin verður að telja það æskilegt, að stjórnartíðindin hefðu sem mesta útbreiðslu meðal landsmanna.

2. og 3. tölulið höldum vjer óbreyttum, og sömuleiðis

4. tölulið, bæði að efni og upphæð, en viljum orða hann nokkru öðruvísi en að undanfögnu hefur verið og er enn í frumvarpi stjórnarinnar, sökum þess að greinin er þar eigi alls kostar liðlega orðuð.

Nefndinni þykir óþarft að kveða nokkuð á um, hversu mikið fje veita skal búnaðarskólum landsins hverjum fyrir sig, en treystir því, að landshöfðingi muni taka sjerstaklega til greina þarfir þeirra við úthlutun fjársins, og einkum búnaðarskólans á Hólum með sjerstöku tilliti til þess, að hann mun þurfa að taka lán til að byggja skólahús.

5. töluliður. Eptir lögum 15. októbr. 1875 um vegina á Íslandi átti landssjóður að kosta einungis hina svo nefndu fjallvegi; en smátt og smátt hefur sú hugsun rutt sjer til rúms, að miklu rjettara væri, að verja þessu fje til þeirra vega, sem póstleiðir lægi um, hvort sem þeir væru á fjöllum uppi eða í byggð, enda yrðu þá sumir fjallveganna með öllu óþarfir, og þess vegna hefur verið veitt talsvert fje til að styðja sýsluvegasjóðina, til að bæta sýsluvegi á aðal-póstleiðum. Í hinum síðustu fjárlögum (fyrir árin 1884 og 1885) voru veittar 12000 kr. til fjallveganna hvort árið, en af því skyldi verja hvort árið allt að 2500 kr. til að fá vegfróðan mann frá útlöndum; svo að eptir því var að eins eptir 9500 kr. til sjálfra fjallveganna; en aptur á móti skyldi verja 8000 til bóta á sýsluvegum.

Vjer erum og á þeirri skoðun, að aðalatriðið sje, að bæta fyrst og fremst þá vegi, sem aðalpóstleið liggur um; en með því að þeir vegir á fjöllum uppi hafa tekið miklum umbótum hin síðustu árin, en aptur á móti sýsluvegir miklu minni, þá ætlum vjer rjettast, að verja nokkru minna til fjallveganna en áður hefur verið, og nokkru meira til sýsluveganna, eða 10,000 kr. til hverra þessara vega fyrir sig.

Eptir uppástungu alþingis 1883 var fenginn vegfróður maður hingað sumar-ið 1884; þingið ætlaðist þá til, að þessi vegfróði maður skyldi vera hjer einn-ig þetta árið, 1885, en það hefur eigi heppnast að fá hann hingað upp þetta árið, með því að hann vildi eigi koma hingað aptur, nema með þeim skildaga, að hann fengi að hafa nokkra Norðmenn með sjer, þar hann taldi Íslendinga svo óvana vegavinnu nema hann væri sjálfur með þeim, að það svaraði eigi kostnaði, að hafa sig einan, en til slíks var eigi fje fyrir hendi, með því að þingið 1883 hafði eigi gjört ráð fyrir meiri eða öðrum kostnaði, en þeim, sem leiddi af þessum eina vegfróða manni. Nefndin verður enn að vera á þeirri skoðun, að til þess að vegir vorir verði umbættir á haganlegasta hátt, og svo að þeir verði varanlegir, beri nauðsyn til, að fá vegfróðan mann aptur til landsins næstu sumur; því að bæði er það, að eitt sumar gat með engu móti nægt til þess, að Íslendingar fengju fasta hugmynd um rjetta aðferð á vegagjörðum, og líka fjekk hann eigi tækifæri til að vinna nema á einum 2 stöðum, á Vestdalsheiði í Múlasýslu og Vaðlaheiði í Eyjafjarðarsýslu; og af því leiddi, að Íslendingar hafa að nefndarinnar ætlun naumast getað numið svo mikið af honum, að þeir væru færir um, að standa fyrir vegagjörð, og auk þess eigi nema fáeinir menn norðanlands. Að nefndarinnar ætlun ber því brýna nauðsyn til, að fá vegfróðan mann aptur næstu sumur, ef þeim kostnaði á eigi að hafa verið varið til lítils gagns, sem ferð hins vegfróða manns, sem hingað kom í fyrra sumar, hafði í för með sjer, og vill því leggja

til að fje sje veitt til að fá vegfróðan, helzt hinn sama mann, sem var hjer í fyrra, til að koma aptur næstu sumur, með nokkra t. d. 6 Norðmenn, eins og hann sjálfur óskar, og þótt það kosti nokkru meira, telur nefndin það tilvinnandi, og þess vegna ætlast hún til, að varið sje til þessa vegfróða manns, 2,500 kr. hvert árið, og enn fremur 1000 kr. fyrra árið til verkfæra-kaupa eptir hans fyrirsögn, en nefndin vill eigi taka þetta fje af þeim 20,000, sem verja skal til vegabótanna sjálfra; með því að hún ætlar, að eigi veiti af fje því óskertu, ef vegabótunum á að muna nokkuð verulega áfram. Þar sem þessi hinn vegfróði maður vann fyrir austan og norðan í fyrra, ætlast nefndin til, að hann vinni næsta sumar hjer syðra, og ef tíminn leyfir, einnig nokkuð fyrir vestan, t. a. m. í Dalasýslu.

Auk þess ætlast nefndin til, að sem mestu af því fje, sem veitt er til vegabótanna, verði varið undir umsjón þessa vegfróða manns. Enn fremur væri æskilegt, að 1 eða 2 meir úr hverri sýslu, er sýslunefndin gefur meðmæli til þess, ættu kost á, að venjast vegagjörð undir umsjón hans.

6. tölul. Til gufuskipferðanna ætlar nefndin hið sama fje, sem hingað til.
7. Þennan tölulið látum vjer óbreyttan, en viljum þó geta þess, að eptir skýrslu stjórnarinnar sjálfar í ástæðunum fyrir frumvarpinu, virðist oss olía sú, sem til vitans gengur, æði dýr, 30 aura hver pottur, og viljum vekja athygli á því, hvort eigi megi fá hana talsvert ódýrari, og sama er að segja um kolin.
8. Til vörðuvita höfum vjer ætlað jafnmikið fje, eins og í síðustu fjárlögum, eins og stjórnin og ætlast til. Reyndar er nú þegar kominn vörðuviti á Skagnum, og þannig þarf eigi að gjöra ráð fyrir neinum kostnaði næsta fjárhagstímabil til hans nema til olfu og gæzlu, og mun eigi til þess ganga meira en hjer um bil 300 kr., en nefndin ætlast til, að þessum vörðuvitum sje smátt og smátt fjölgað, og ætlar sjálfsgagt, að vörðuviti sje settur sem fyrst á Langanestá á Austurlandi eða á Melrakkasljettu, og telur mjög líklegt, að 1000 kr. nægi til þessara tveggja vörðuvita um árið, að meðtöldum þeim kostnaði, sem varðan kostar og ljóskerið á Langanesi eða á Melrakkasljettu.
9. töluliður er óbreyttur, en
10. tölulið höfum vjer fært niður úr 2400 kr. hvort árið í 2000 kr. og ætlumst til, að hvort bindið af „Lovsamling for Island“ af þeim, sem út koma næsta fjárhagstímabil, verði eigi stærra en 40 arkir, og skyldi þá lítið eitt eptir verða viljum vjer heldur fresta þeim kostnaði til næstu fjárlaga.
11. Þar sem stjórnin ætlast til, að til aðgerðar á nokkrum kirkjum landssjóðsins sje varið 6,327 kr., þá skulum vjer fara nokkrum orðum um hverja þessara kirkna fyrir sig.
 - a, Viðvíkjandi hinni fyrirhuguðu aðgjörð á Reykjavíkirkirkju er þess að geta, að vjer höfum þegar við 4. gr. frumvarps þessa skýrt frá, að vjer ætluðumst til, að tekjum hennar óskertum verði varið næsta fjárhagstímabil í hennar þarfir, og ráðið því til, að engar leigur eða atborgun sje heimtuð af fje því, sem varið var til aðgjörðar henni 1879; en meira fje vill nefndin eigi ráða hinni heiðruðu deild að veita henni næsta fjárhagstímabil. Vjer skulum að eins geta þess, að eins og fjárlaganefndin 1883 tók fram, virðist engan veginn sá sparnaður viðhafður í gjöldum kirkjunnar, sem æskilegt væri. Í öðru lagi er það, að vjer sjáum eigi nauðsynina

til útvegunar á ýmsu því, sem ætlazt er til að útvega til kirkjunnar. Í þriðja lagi virðist oss áætlunin um kostnaðinn afar-há, svo sem til líkhússins. Í fjórða lagi vitum vjer eiði, hvernig á því stendur, að sóknarmenn skuli vera undanþegnir allri skylduvinnu við viðgjörð kirkjugarðsins, sem þó beinlínis á þeim hvílir samkv. reglugjörð 17. júlí 1782, 15. gr.

- b. Munkaþverárkirkja. Oss er það kunnugt, að kirkja þessi er orðin æði gömul, og lætur því að líkindum, að hún sje hrörleg orðin og þurfi talsverðar aðgjörðar við; en oss virðist þó, að eptir þeirri lýsingu, sem vjer höfum fengið á kirkju þessari, muni mega gjöra við hana svo sem nauðsyn ber til með 400 kr., í stað þess að stjórnin beiðist 520 kr. en aðgjörð á kirkjugarðinum sleppum vjer með öllu, með því að vjer getum eigi sjeð eptir gildandi lögum, hvers vegna hún á að falla landssjóðnum til byrðar, og þiggja sóknarbændur undan þeirri skylduvinnu, sem á þeim hvílir.

Þá er til Möðruvallakirkju kemur, hefur stjórnin ætlað, að til viðgjörðar á henni muni þurfa 620 kr.; en vjer getum eigi fallizt á, að nauðsyn beri til að leggja járnþak á hana; því að þakið er eptir lýsingunni alls eigi svo skemmt, að vjer getum fallizt á, að ónýta það með öllu; heldur sje hægt að bæta það svo að húsinu sje engar skemmdir búnar af leka og hefur húsasmiður sá, er skoðaði kirkjuna, talið, að viðgjörðin mundi að eins kosta 221 kr., og því viljum ráða hinni heiðruðu deild til að samþykkja uppástungu vora, að veita 200 kr. til viðgjörðar þessarar.

Hin fjórða kirkja landssjóðsins, sem á að þurfa viðgjörðar við, er Vestmannaeyja kirkja, en hjer er eigi um smáræði að ræða, þar sem beðið er um 1600 kr. til viðgjörðar henni. Kirkja þessi er æði dýr landssjóðnum, því að í síðustu fjárlögum voru veittar 1100 kr. henni til viðgjörðar, svo að eptir því yrðu útgjöldin til hennar, á 4 árum 2700 kr. eða 700 kr. á ári, en tekjurnar litlar, um 70 kr. á ári. Það væri eptir því sannarlega ástæða til, að reyna til að losa landsjóðinn við slíkan bagga. En þá er ræða skal um kostnaðinn til aðgjörðarinnar, getum vjer með engu móti fallizt á, að veita eins mikið fje, og upp á er stungið; því að þegar vjer lítum á áætlun þá, sem gjörð hefur verið, getum vjer eigi skilið í, að allar þær endurbætur, sem þar eru taldar, sjeu nauðsynlegar, þar sem í fyrra var varið 1100 kr. til viðgjörðar á henni, og að nokkru til hins sama, eptir því sem vjer fáum bezt sjeð, sem nú er beðið um fje til, svo sem til glugganna. Í annan stað er kostnaðurinn til ýmislegs af umbótunum talinn svo gífurlega hár, að varla nær nokkrum sanni, og vjer verðum svo að líta á, að þótt allar viðgjörðirnar væru frammi hafðar mætti kostnaðurinn verða talsvert minni en 1600 kr., sem einhver smiður hjer í Reykjavík hefur boðizt til að taka þær að sjer fyrir, ef nokkur hagsýni er við höfð. Vjer getum því eigi ráðið hinni heiðruðu deild, að veita að þessu sinni meira fje til aðgjörðar Vestmanneyjakirkju en 1000 kr., og teljum vjer víst, að það fje megi nægja til að gjöra svo við kirkju þessa, að hún sje fyllilega sómasamleg og stæðileg.

Hin heiðraða deild hefur þegar játað, að full ástæða mundi vera til, að reyna til að losa landsjóðinn við kirkjur sínar vegna hins mikla kostnaðar, sem þær hafa í för með sjer, enda getum vjer eigi leitt hjá oss, að láta þá skoðun í ljósi, að reikningar kirkna þessara sumir beri það með sjer, að eigi sje hvervetna við höfð við umsjón og viðhald kirknanna sú hagsýni og sparsemi sem æskilegt væri.

II. gr.

1. tölulið þessarar greinar höldum vjer óbreyttum.
2. töluliður. Nefndinni hafa verið afhentar fjöldamargar bænarskrár um bætur á læknaþjónun landsins og fjölgun lækna; vjer könnunumst fyllilega við þörfina á fleiri læknum, ef landsmenn ættu að geta notið nokkurn veginn nægrar læknaþjónur; en vjer sjáum eigi nokkurt gagn af því, að fjölga læknaþjónuðum nje aukalæknum, nú sem stendur, meðan enginn læknir er til í öll þau embætti, sem fje er þegar veitt til, því síður fleiri. Þá fyrst getur nokkur árangur orðið af fjölguninni, er einhverjir þeir eru til, sem próf hafa tekið í lækningafræði, og vilji sækja um þessi embætti; en eins og nú er ástatt, er að eins einn læknir hjer á landi, sem tekið hefur prófið, og næsta ár er það og að eins einn, sem það mun taka við læknaþjónun hjerna, og einmitt vegna þessarar fæðar á læknum, hefur enn enginn læknir fengizt í 16. læknaþjónuð (Austur-Skaptafellssýslu), og af sömu rökum hefur heldur enginn læknir fengizt til að setjast að í Dalasýslu, og því sjer nefndin eigi, að nokkur árangur geti af því orðið, þótt stofnuð væri fleiri læknaþjónuð, en nú eru, og fje veitt til þeirra.

Á hinn bóginn viljum vjer ráða hinni heiðruðu deild til, að veita læknaþjónunum á Seyðisfirði og Akranesi 900 k. hvorum á ári, eins og ætlað er læknaþjónunum, sem setjast kynni að í Dalasýslu; því að í þessu harðari lætur það að öllum líkindum, að íbúum þessara læknaþjónuð veiti örðugt að bæta læknaþjónunum þessum upp að fullu það, sem þeir hafa minni laun, en læknaþjónna hafa í hinum læknaþjónuðum, enda sjáum vjer eigi næga ástæðu til gjöra mun á þessum 2 umdæmum og Dalasýslu, en teljum rjettast, að laun lækna í þessum aukalæknaþjónuðum sjeu alstaðar jafnhá.

3. tölulið viljum vjer ráða til, að liða í sundur, og taka hverja útgjaldagrein út af fyrir sig.
 - a. Styrkinn til sjúkrahússins í Reykjavík höfum vjer aukið um 400 kr. á ári eptir beiðni forstöðunefndarinnar, með því að vjer efumst eigi um, að það sje rjett, að tekjur spítalans hrökkvi eigi fyrir útgjöldunum, og spítalinn gæti því eigi haldizt, nema með auknum styrk, en vjer teljum það illa farið, ef honum yrði að loka sökum fjárskorts; og því meiri ástæðu teljum vjer fyrir landssjóðinn, að styrkja spítala þennan, þar sem læknaþjónskólinn hefur þar leigulaust húsnæði, og sjúkrahúsið er til styrktar við kennsluna, auk þess sem mest aðsóknin að honum er frá öðrum þjónuðum landsins en Reykjavík, og af útlendum sjómönnum.
 - b. óbreytt.
 - c. Launa viðbót yfirsetukvenna í Reykjavík, sem hingað til hefur verið 48 kr., höfum vjer lækkað niður í 24 krónur, með því að önnur þeirra, sem hingað til hefur fengið þessa viðbót, er nú hætt starfi sínu sem yfirsetukona hjer í Reykjavík.
 - d. Með því að eigi að eins hið eiginlega kennslukaup yfirsetukvenna er fólgið í þessum lið, eins og orðið kennsla bendir á, heldur einkum kostnaður sá, sem leiðir af námi þeirra, svo sem ferðakostnaður og fleira, þá höfum vjer breytt orðunum í þessum lið og sett: „til að nema yfirsetu-

kvennafræði“, til að sýna, hver útgjöld einkum sjeu fólgin í þessari gjaldagrein.

e, stendur óbreytt.

12. grein.

Þessa grein höfum vjer liðað sundur, eins og gjört er í ástæðunum fyrir frumvarpinu, því að það virðist eðlilegast, að það, sem engum breytingum getur verið bundið, sje talið sjer, og eigi blandað saman við áætluð útgjöld, sem geta orðið minni eða meiri, en áætlað er.

Fjárveitingin í 1. a. er óbreytt frá því, sem er í frumvarpi stjórnarinnar, en af því að póstafgreiðslumenn og brjefhirðingarmenn þeir, sem hingað til hafa verið, margir hverjir eru eptir skýrslu póstmeistarans eigi fáanlegir til, að hafa þennan starfa á hendur lengur, nema launin sjeu aukin, og víða er svo ástatt, að engir aðrir hæfir menn til þessa starfa sem jafnframt sjeu búsettir á hentugum stöðum, eru fáanlegir, sá nefndin sjer eigi annað fært, en veita landsstjórninni nokkurt fje til umráða, til launa þessum mönnum, og viljum vjer því ráða hinni heiðruðu deild til að samþykkja þá uppástungu vora, að auka fje til póstafgreiðslumanna um 400 kr. og til brjefhirðingarmanna um 100 kr. og ætlum vjer víst, að þessi viðbót sje svo lítil, sem minnst má verða, ef fá skal góða og skilvísa menn til póstafgreiðslu og brjefhirðingar.

2. liður og óbreyttur.

3. liður og óbreyttur að upphæðinni til, en liðaður sundur.

13. grein.

A. a, Við þennan tölulið höfum vjer ekkert að athuga.

b, 1. Vjer höfum áður getið þess, að oss þætti hið eina rjetta, samkvæmt því, sem til er ætlazt í lögum 27. febrúar 1880 um skipun prestakalla, að árgjald það, sem greiða á frá ýmsum prestaköllum landsins gangi beina leið til þeirra brauðanna, sem tillög eiga að fá, og af þeim sökum höfum vjer dregið út 1. lið 5. greinar. Nú er ætlazt á, að árgjaldið til hinna minni brauðanna verði á næsta fjárhagstímabili 1886 11,000 kr. og 1887 12,000 kr., en þar frá drögum vjer þær 4000 kr. á ári, sem eptir skýrslum landshöfðingja á að greiða frá hinum stærri brauðunum næsta fjárhagstímabil, og verða þannig það, sem landssjóður verður að greiða fyrri árið, 7,000 kr., en hið síðara 8,000 kr., eða samtals bæði árin 15,000 kr.

2. og 3. töluliðir óbreyttir.

4. tölulið þykir oss rjettast að sameina við 5. tölulið, og gjöra einn úr báðum, því að vjer sjáum eigi næga ástæðu til, að greina þessi gjöld sundur.

6. og 7. töluliðum höldum vjer óbreyttum.

8. tölulið höldum vjer og óbreyttum, en bætum því skilyrði við, að upphæð þessi greiðist því að eins, að sjerstakur prestur komi til brauðsins; en vjer skulum geta þess, að oss virðist niðurröðunin á hinum ýmsu gjaldagreinum eigi sem eðlilegust, og þótti viðfelldnara, að skipa þeim niður eptir skyldleika þeirra, og höfum samkvæmt því fært gjaldgreinar þessar til.

9. Þar sem stjórnin beiðist 1,000 kr. til að greiða kostnaðinn við þjónustu

lausra brauða, unz einhver sækir um þau, þá getum vjer eigi ráðið hinni heiðruðu deild til, að samþykkja þessi útgjöld. Það virðist svo, sem þeir prestar, sem taka að sjer þjónustu einhvers brauðs auk síns eigins, geti verið ánægðir með óskertar tekjur þessa aukabrauðs fyrir þjónustu sína í því; enda mun þjónusta þessi hjá flestum hljóta að verða ófullkomin. En auk þess er landsstjórninni innan handar, ef brýna nauðsyn ber til, að verja nokkru af því fje, sem veitt er til bráðabirgðaruppbótar fátækum brauðum, til kostnaðar þess, er eigi verður hjá komizt, til að fá þessum lausu brauðum viðunandi þjónustu. Af þessum sökum hefur nefndin dregið út þessa gjaldagrein í frumvarpi stjórnarinnar.

- B. I. b. 1. Þar sem ætlað er til í frumvarpi stjórnarinnar, að 22 lærisveinar prestaskólans fái húsaleigustyrk næsta fjárhagstímabil, þá getur nefndin eigi dulizt þess, að henni þykir hjer nógu ríflega til tekið. Því að þótt svo margir sæki prestaskólann næstu ár, sem eigi er ólíklegt, þá er þess fyrst að gæta, að nokkrir þeirra eiga heima hjer í bænum, sem alls eigi þarf að ætla húsaleigustyrk, nje heldur hefur verið ætlað til hing-að til að þeir fengju hann. Í öðru lagi er það, að sumir þessara presta-efna eða foreldrar þeirra eru svo vel efnum búnir, að þeir geta vel bjarg-azt á eigin spýtur án styrks úr landssjóði, og í þriðja lagi geta þessi presta-efni, nú sem stendur, gjört sjer vísa von um, að fá lífvænlegt em-bætti, undir eins og þeir hafa lokið námi sínu eða tekið embættispróf, og þetta nám tekur að eins 2 ár. Oss þykir því vel í lagt, ef fullir tveir þriðjungar þeirra, sem prestaskólann sækja, fá húsaleigustyrk úr landssjóði, og höfum því ætlað að eins 16 lærisveinum húsaleigustyrk, eða öllum til samans 1280 kr. hvort árið um sig.
2. Líklega af sömu ástæðum eða vegna hinnar áætluðu fjölgunar lærisveina er í stjórnarfrumvarpinu farið fram á, að veittar verði úr landssjóði 5 ölmusur eða 1000 kr. hvort hinna næstu tveggja ára handa lærisvein-um prestaskólans, í stað tveggja, sem hingað til hafa verið veittar. En nefndin getur eigi lagt það til, að ölmusustyrkurinn sje aukinn svo mjög. Þess ber vel að gæta, að prestaskólamenn hafa 3 ölmusur eða 600 kr. frá háskólanum í Danmörku, og auk þess munu vextir af sjóðum þeim, sem prestaskólinn á, nema um 200 kr., eða heilli ölmusu, og virðist oss því vel í lagt af landssjóðsins hálfu, ef úr honum eru borgaðar 3 ölmusur eða 600 kr., því að þá hefur prestaskólinn yfir að ráða 1400 kr. í ölmusustyrk handa lærisveinum sínum, og þegar þar við bætist 1280 kr. í húsaleigustyrk, verða það samtals 2680 kr. hvort árið. En eins og áður er tekið fram, er engin ástæða til að veita öllum presta-skólamönnum annaðhvort húsaleigustyrk eða ölmusustyrk, og því síður hvorttveggja.
5. Eins og sjá má af landsreikningunum, hefur árið 1882 gengið til eldivið-ar og ljósa í prestaskólanum að eins 69 kr. 26 a., og 1883: 78 kr. 10 a., og er þá auðsjeð, að ríflega er í lagt, er ætlaðar eru 100 kr. til þessa, og höfum vjer því fært þennan lið niður í 100 kr.

B.I.b.7. Þar sem í frumvarpi stjórnarinnar er beðið um 350 kr. til að kaupa „harmonium“ handa prestaskólanum, þá sjáum vjer enga ástæðu til slíkra útgjalda. Það, sem prestaskólamönnum er ætlað að nema á prestaskólanum viðvíkjandi sönglist, er einungis að tóna reglulega og skipulega, en eigi að verða neinir söngmenn. Það er reyndar satt, að eptir því, sem sönglistin er enn komin áleiðis hjer á landi, er kirkjusöngurinn engan veginn í því lagi, sem óskandi væri; en það er eigi ætlunarverk prestsins, að gjörast kennarar í söng eða hljóðfæraslætti, enda hafa þeir engan tíma til þess, ræki þeir vel skyldur þær, sem á þeim hvíla, eptir því sem prestaskóllunum er skipað nú sem stendur. Ef söngkennslan í hinum lærða skóla er, eins og hún á að vera, sem vjer alls eigi efumst um, þá ættu þeir að geta numið þar svo mikið, sem þeir þurfa í söngfræðinni. og geta byrjað sálm í kirkjunni, ef svo ber undir. Á hinn bóginn hefur organleikarinn við dómkirkjuna 1000 kr. á ári beint með því skilyrði, að kenna þeim að leika á harmonium, sem þess óska, og þá einkum þeim, sem ætla að leika á harmoníum í kirkjum víðsvegar um landið. Af þessum ástæðum viljum vjer ráða hinni heiðruðu deild að fella burtu þennan útgjaldalið.

8. tölulið höldum vjer óbreyttum.

II. a og b, 1—2 höldum vjer óbreyttum.

En þar sem stjórnin ætlast til, að í

3. lið, til bókakaupa og verkfæra sje veitt 600 kr. hvort árið, virðist oss óþarft að ætla meira til bókakaupa og áhalda en 900 kr. bæði árin, og höfum vjer því lækkað þennan gjaldlið árið 1887 niður í 300 kr. 1883 stakk stjórnin upp á, að skóla þessum væru veittar 600 kr. árið 1884, en að eins 300 kr. fyrir 1885, eins og áður hafði verið. Oss er það kunnugt, að læknaskólinn þá var fátækur af áhöldum, og einmitt af þeim rökum rjeð nefndin þá til hinnar umbeðnu hækkunar á fjárveitingu þessari. En hafi stjórnin þá ætlað, að 300 kr. viðbót mundi nægja til að ráða bót á þessum verkfæraskorti, sjáum vjer eigi ástæðuna til þess, að nú þurfi að nýju að kaupa svo mikil áhöld eða bækur. Mikil bókakaup handa skólanum ætlum vjer óþörf; því að það er eigi skylda skólans að kaupa kennslubækur handa lærisveinum; það mun satt vera, að nokkur áhöld mun þurfa til skólans, til þess að sýna lærisveinum rjett not þeirra; en vjer getum eigi sjeð, að þau þurfi að vera svo mikil, að 300 kr. á ári nægi eigi til þeirra, enda er engin grein fyrir því gjörð, hver þessi áhöld sjeu. Því að þótt kennararnir hafi fram ýmsar lækningatilraunir á spítalanum, þar sem kennslan fer fram, þá eru þær lækningar eigi gjörðar vegna lærisveinanna, enda þótt þeir sjeu látnir vera þar viðstaddir. Slík verkfærakaup heyra miklu fremur spítalanum en læknaskólanum til. Allt um það viljum vjer ráða hinni heiðruðu deild, að veita enn 600 kr. fyrra árið, en að eins 300 kr. síðara árið.

4. liðinn látum vjer óbreyttan, en aptur á móti

5. liðinn viljum vjer lækka um 100 kr. eða um húsaleigustyrk handa 2 lærisveinum. Nú sem stendur eru lærisveinar skólans að eins 6, og af þeim er einn hjeðan úr bænum. Vjer göngum að því sjálfsgöðu, að einhverjir muni bætast við, en vjer sjáum alls enga þörf á því, að allir lærisvein-

ar skuli fá húsaleigustyrk, hvort sem þeir eða foreldrar þeirra eru svo vel efnum búnir eða eigi, að þeir þurfi hans við.

6. og 7. liður óbreyttur.

III. b. Yfirjettarmálsfærslumaður Páll Melsteð hefur nú þegar um 20 ár verið tímakennari við latínuskólann í mannkynssögu og allan þann tíma lagt mikla stund á sagnafræði; en því má geta nærri, að sú borgun, sem hann hefur fyrir kennslu þessa fengið, hefur næsta skammt náð honum til lífs uppeldis, og því hefur hann orðið að neyta hvers tækifæris, sem honum hefur boðizt, til atvinnu. Nú er hann 73 ára, eins og eðlilegt er, farinn að þreytast, og hefur því beiðzt þess, að alþingi legði jákvæði sitt til þess að hann fengi 2000 kr. á ári úr landssjóði gegn því, að hann hefði á hendi sögukennsluna í hinum lærða skóla hjer í Reykjavík, því að hann óskaði að losast við öll málaflutningsstörf sín, og gefa sig að öllu leyti við sagnafræðinni og kennslunni í skólanum, en væri eigi svo efnum búinn, að hann mætti missa þá atvinnu, sem hann hefði af málarekstri og öðrum þess kyns störfum, nema því að eins, að hann fengi hinn umbeðna styrk úr landssjóði.

Með því að herra P. Melsteð hefur, eins og áður er um getið, svo lengi haft kennslu á hendi í hinum lærða skóla, virðist öll sanngirni mæla með því, að hann á elliárum sínum fái svo mikið í notum þessarar kennslu sinnar, að hann geti lifað af því, án þess að gefa sig við annarlegum störfum, að það nemi því, sem hann hefur hingað til haft fyrir kennsluna og þau störf, sem hann nú verður að sleppa, og er það hjer um bil 1800 kr., og viljum vjer mæla með því við hina heiðruðu deild, að hún samþykki þessa uppástungu vora. En við þessa tilhögun minnkar fje það, sem gengur til tímakennslu.

Á hinn bóginn sjáum vjer eigi þörf á, að minnsta kosti að þessu sinni, að hækka laun dyravarðar skólans úr því sem þau hafa verið hin síðustu 2 árin, eða 900 kr., og höfum vjer því fært þær 1000 kr., sem dyraverðinum eru ætlaðar í frumv. stjórnarinnar, niður í 900 kr., eins og í fjárlögunum í fyrir 1884 og 1885, og ætlum hægt að fá hæfan dyravörð fyrir það kaup.

c.4. töluliður. Til tímakennslu ætlum vjer nóg ætlað 1000 kr., ef P. Melsteð fær sjerstök laun fyrir kennslu sína, eins og vjer þegar höfum stungið upp á, því að hann mun hafa fengið sem næst 500—600 kr. fyrir tímakennslu sína að undanfögnu. Að öðru leyti látum vjer allan þennan staðið haldast óbreyttan, einkum þar sem nefndin komst að þeirri niðurstöðu, að láta eigi neinar stórvægilegar aðgjörðir fara fram næsta ár á skólahúsinu, en ljet nægja að veita fje til þess, sem brýna nauðsyn ber til að bæta.

IV. b. 3. Til skólahússins á Möðruvöllum utan stokks og innan ætlum vjer víst að nægja muni 200 kr. hvort árið þessa fjárhagstímabils, þar sem húsið er nýtt og getur því engra verulegra aðgjörða þurft um næstu árin.

V. a. Þar sem stjórnin í frv. sínu ætlar 3000 kr. á ári til kvennaskóla, þá viljum vjer auka tillag þetta með 600 kr. hvort árið, og ætlumst til, að fjenu sje skipt niður á milli hinna 3 kvennaskóla, í Reykjavík, á Ytri-ey og á Laugalandi, á sama hátt og árið 1884 og 1885.

- b. En þegar kemur til b, þá sjáum vjer eigi næga ástæðu til að veita meira fje til barnaskóla en gjört var í fjárlögum fyrir árin 1884 og 1885 eða 2000 kr. hvort árið. Því að bæði er það, að barnaskólar hafa eigi fjölgað til muna, að því nefndinni er kunnugt, þessi hin síðustu árin, enda virðist henni alls eigi næg ástæða til að veita mörgum slíkum skólum upp til sveita mikinn styrk úr landssjóði, með því að hún verður að telja gagn það, sem þeira gjöra, eptir ástæðum lands vors, naumast svara kostnaðinum, því þá skóla sækja sjaldnast nema fáein börn; svo að eptir ætlun og skoðun nefndarinnar verður við veitingu fjár til barnaskóla einkum að hafa fyrir augum barnaskóla í þeim sveitum, sem mest megnis lifa á sjávaraflla, og þar sem jafnframt er svo þjettbýlt, að börnin geta sótt skólann heimanað frá sjer.
- c. Til alþýðuskólanna viljum vjer ráða hinni heiðruðu deild að veita 3000 kr., eins og stjórnin fer fram á. Reyndar mun lítið um alþýðuskóla hjer á landi enn, sem til greina geti komið í þessu efni, að undanteknum alþýðuskólanum í Flensborg. En vjer viljum þó eigi með öllu skjóta loku fyrir, að ef fleiri slíkir skólar kæmst á fót, að þeir þá geti fengið einhvern styrk úr landssjóði, og ætlumst því til, að 800 kr. megi verja til slíkra skóla hvort árið, ef slíkir skólar verða stofnaðir á fjárhagstímabilinu.
- Þar sem Flensborgarskólanum er ætlað 2,500 kr. hvort árið á næsta fjárhagstímabili, þá þykir nefndinni þar heldur ríflega tiltekið; en vjer viljum þó eigi að þessu sinni mæla á móti því, að hann fái ríflegan styrk, og ætlum honum því 2200 kr. hvort árið, vegna ýmissa endurbóta, sem hann mun þurfa, og sjerstaklega vegna þess, að hann engan styrk fær úr sýslusjóði eptir ákvæði amtsráðsins. Á hinn bóginn verðum vjer að vekja athygli á því, að forstöðunefnd skóla þessa hefur enga grein gjört fyrir því, hversu mikið fje skóli þessi þarf á ári út af fyrir sig; því að allar þær skýrslur, sem vjer höfum fengið um tekjur og gjöld skólans, hljóða um gjöld alþýðuskólans og barnaskólans, sem við alþýðuskólann er tengdur, í sameiningu; en vjer verðum að taka það fram, að vjer ætlumst til að eigi sje veitt af fje þessu meira en skýr grein er gjörð fyrir að alþýðuskólinn þarfnist, án alls tillits til gjalda barnaskólans þar.
- d. Kennarinn í organslætti og sönglist o. s. frv. ætlumst vjer til að fái hin sömu laun sem áður; en vjer viljum geta þess, að oss virðist rjettast að skýrt væri ákveðið um það, hversu margar kennslustundir hann aptur á móti væri minnst skyldur að láta í tje þeim, sem beiddust kennslunnar, enda væri þörf á, að skýrsla kæmi fram um, hversu margir nota kennslu þessa.
- e. Til fjárlaganefndarinnar barst bænarskrá úr Gullbringusýslu um styrk til þess, að nokkrir menn gætu farið til Danmerkur til að nema stýrimannsfræði. Nefndin getur reyndar ekki mælt fram með þessari bón; en hún kannast fyllilega við nauðsynina á því, að ýmsir sjómenn geti átt kost á að nema fræði þessa, með því að sjávarafllinn má heita annar aðalatvinnuvegur landsbúa, og

það er áriðandi að efla hann sem mest. Auk þess verður nefndin að vekja athygli á því, að þar sem 20,000 kr. eru veittar á ári til eflingar búnaði landsins, þá mun mestur hluti þessa fjár ganga til eflingar landbúnaðarins, en til sjávarútvegarins er litlu varið. Nefndin hefur það og hugfast, að nauðsyn beri til, til þess að efla sjávarútveg landsbúa, að stofna sjómannakóla svo fljótt sem efnin leyfa; því að það telur hún eitt af aðalskilyrðunum fyrir því, að þilskipaveiðar aukist; en með því að nefndin sjer sjer eigi fært, eptir hinum núverandi ástæðum landsins, að leggja það til að þessu sinni, að þingið veiti svo mikið fje, sem reglulegur skóli hefur í för með sjer, vill hún leggja það til, að veitt sje þó nokkurt fje til kennslu í sjómannafræði, og telur það eigi mega minna vera en 1200 kr. fyrra árið, og 1000 kr. hið síðara. Nefndin hugsar sjer, að kennsla þessi standi í fimm mánuði á vetri, frá byrjun októbermánaðar til loka febrúarmánaðar, og fái kennarinn 500 kr. fyrir kennslu sína; en auk þess ætlast hún til, að þessi kennari fái aðstoð nokkra, sem borguð sje sem tímakennsla, og ætlar til þess 100 kr. Til húsaleigu, hita og ljóss telur nefndin að 40 kr. nægi um mánuðinn eða 200 kr. um 5 mánuði, og auk þess 200 kr. í fyrstunni til áhalda þeirra, sem nauðsynleg eru við kennsluna, svo sem sjóbrjef o. fl. Enn fremur ætlar hún 200 kr. til styrks þeim, sem vilja nota þessa kennslu, eru taldir efnilegir, en eru svo fátækir, að þeir eigi geta lagt nóg fram með sjer til lífsupheldis um þennan 5 mánaða tíma, sem kennslan stendur. Samkvæmt þessu höfum vjer bætt við nýjum útgjaldalið við 13. gr. B. V.

C. 1. Hin síðari árin hefur aðsóknin að landsbókasafninu aukizt svo mikið, að hinn núverandi bókaforður, sem farinn er að eldast og þreytast, eigi hefur komizt einn yfir þau störf, sem á bókaforði hvíla, og hefur því stjórnarnefnd safnsins orðið að fá annan mann honum til aðstoðar, en hefur eigi sjeð sjer fært, að veita honum neina þóknun, sem nokkru nemi, fyrir þann starfa sinn. Með því að vjer verðum að kannast við, að hinn núverandi bókaforður geti eigi verið án aðstoðar, viljum vjer ráða hinni heiðruðu deild að veita 500 kr. á ári honum til aðstoðar.

Til launa fyrir umsjón með alþingishúsinu og áhöldum þess ætlaði nefndin 1883 að eins 100 kr., og taldi það sómasamlega borgun fyrir umsjón þess; og engin andmæli komu gegn skoðun þessari á þinginu; en ætlaðist aptur á móti, til að 100 kr. væri varið til að kaupa fyrir járnhlera fyrir gluggana á vesturgaffli hússins; en það hefur farizt fyrir, einkum vegna þess, að hlerarnir reyndust miklu dýrari, en ætlað var að þeir mundu verða. Vjer verðum enn að vera á sömu skoðun og fjárlaganefndin 1883, að mjög æskilegt væri, að tryggja bókasafnið sem bezt fyrir eldsvoða, og því höfum vjer ætlað 200 kr. árið 1886 til kaupa á tvennum járnhlerum fyrir gluggana, sem eru á vesturgaffli hússins. Í frumvarpi stjórnarinnar er 600 kr. ætlaðar til eldiviðar og áhalda, en með því að eptir því sem húsið þornar, eptir því þarf minna að hita þá hluta hússins, sem hækurnar eru í, þá ætlum vjer að 400 kr. muni nægja til eldiviðar hvort árið um sig.

Að síðustu skulum vjer geta þess, að vjer höfum greint útgjöldin til bókasafnsins sundur í staflíði, því að það þykir oss rjettast hjer, eins og annarstaðar í frumvarpi þessu.

C. 2. Viðvíkjandi þessum lið skulum vjer geta þess, að þar sem 400 kr. eru ætl-

aðar á ári til amtsbókasafnanna á Akureyri og í Stykkishólmi, eða 200 kr. til hvors, þá viljum vjer að þessu sinni eigi veita þeim meira báðum en 200 hvort árið, með því líka að vjer ætlum það sönnu næst, að bókasöfn þessi gjöri eigi almenningi það gagn, að vert sje að verja miklu fje til þeirra; þau munu vera næsta lítið notuð, enda hefur nefndin alls enga skýrslu fengið um þessi bókasöfn, og vitum vjer eigi, hvort hún er nokkur til eða eigi.

4. Forseti „Þjóðvinafjelagsins“ hefur skýrt nefndinni frá, að fjelagið hefði í huga að gefa út á næstu árum nokkrar þær bækur, sem hver maður yrði að telja mjög góðar og þarfar almenningi; en fjelagið væri eigi svo efnum búið, að það gæti gefið út bækur þessar af eigin rammleik án einhvers styrks, og hefir því farið þess á leit, að veittur yrði nokkur styrkur úr landssjóði til útgáfu bóka þessara; og með því að nefndin verður að vera forseta „Þjóðvinafjelagsins“ samdóma um það, að það væri mjög æskilegt, að bækur þessar kæmust út, hefur hún lagt það til, að „Þjóðvinafjelaginu“ verði veittar 300 kr. til þessa fyrirtækis.
5. a. Umsjónarmaður forngripasafnsins hefur beiðzt talsverðrar viðbótar til forngripakaupa og áhalda m. fl. Nefndin sjer sjer eigi fært, að ráða hinni heiðruðu deild að veita eins mikið til þessa eins og hann beiðist, enda sjer eigi nauðsyn á sumu því, sem hann vill hafa fjeð til; en með því að nefndinni þykir mikils varðandi, að kaupa sem flesta forngripi af þeim, sem bjóðast kunna, vill hún ráða til að veita nokkru meira fje en áður til forngripakaupa, og vill því leggja til, að veita 700 kr. til þess hvort árið, í stað þess að áður hafa verið veittar að eins 500 kr.

14. gr.

höldum vjer óbreyttri; og sömuleiðis

15. gr.

16. gr.

Að þessu sinni hafa oss borizt afarmargar bænarskrár um ýmislegar fjárveitingar; en enda þótt vjer játum, að talsverð ástæða hefði verið til, að veita ýmsum af beiðendunum áheyrslu, höfum vjer fæstar þeirra til greina tekið, sökum þess, að vjer höfum eigi getað sjeð, að landssjóði væri auðið að greiða meiri gjöld á næsta fjárhagstímabili, en vjer höfum ætlað honum. Sumar þessar bænarskrár höfum vjer þegar til greina tekið við ýmsar greinar fjárlaganna, og eru þær:

1. Bænarskrá frá sjera Matthíasi Jochumssyni um eptirgjöf á árgjaldi frá Odda-brauði, og höfum vjer gjört uppástungu um bæn þessa við fjárlagagögin fyrir árin 1884 og 1885 og frumv. til laga um breytingu á prestakallalög-unum 27. febr. 1880.
2. Bænarskrá frá cand. juris B. Bjarnarson í Kaupmannahöfu um styrk til lit-myndasafns handa Íslandi, höfum vjer sömuleiðis tekið til greina við fjárlagagögin fyrir árin 1884 og 1885.
3. Bænarskrá frá bæjarfógeta Theodor Jonassen um aukning á skrifstofufje hans er til greina tekin við fjárlögin 10. gr. B. 2.
4. Bænarskrá um styrk til Hólaskóla; sjá 10. gr. C. 4. hjer á undan.

5. Bænarsskrá um fje til vegfræðings er tekin til greina í uppástungum vorum við fjárlagafrv. þetta 10. gr. C. 5.
6. Bænarsskrá frá dr. J. Jónassen um aukinn styrk til sjúkrahússins í Reykjavík, tekin til greina við 11. gr. 3. hjer að framan.
7. Bænarsskrá frá málaflutningsmanni P. Melsteð er til greina tekin við 13. gr. B. III. b.
8. Bænarsskrá frá Elínu Briem um aukinn styrk til kvennaskólans í Húnavatns-sýslu er tekin til greina við 13. V. a.
9. Bænarsskrá um styrk til að nema stýrimannafræði, tekin til greina við 13. gr. B. V.
- 10.—11. Bænarsskrár frá cand. philos. H. Melsteð og bókaverði Jóni Árnasyni eru teknar til greina við 13. gr. C. 1.
12. Bænarsskrá frá umsjónarmanni forngripasafnsins, tekin til greina við 13. gr. C. 4.

Hinar aðrar bænaskrár, sem vjer viljum leggja til, að hin heiðraða neðri deild taki til greina, eru þær, sem nú skal greina:

1. Bænarsskrá frá kennara Þ. Thoroddsen um styrk til jarðfræðisnáms og rann-sókna. Stjórnin hefur í frumvarpi sínu til fjárlaganna stungið upp á, að honum verði veittar 1000 kr. hvort árið. En nefndin vill auka þennan styrk þannig, að hann fái allt að 1000 kr. hvort árið til jarðfræðislegra rannsókna hjer á landi, er honum verði borgaðar eptir reikningi um ferða-kostnað sinn, en auk þess 500 kr. til að safna til jarðfræðislegrar lýsingar Íslands.
2. Enda þótt engin bænarsskrá sje komin að þessu sinni frá Ísfrðingum um styrk til gufubátsferða á Ísafjarðardjúpi, og þeir hafi enn eigi notað þær 3000 kr., sem veittar voru í þessu skyni í fjárlögunum fyrir árin 1884 og 1885, viljum vjer þó leggja það til, að þeir eigi kost á að fá þennan styrk næsta fjárhagstímabil.
3. Fyrverandi kennari við latínuskólann hjer í Reykjavík, B. Gröndal, hefur enn farið þess á leit, að honum verði veittar 600 kr. á ári til vísindalegs rits um hina fornu Norðurlandabúa, og myndasafns, eins og líka stjórnin hefur farið hinu sama fram í frumvarpinu. En nefndin sjer eigi fært að leggja til meira en að veita honum 400 kr. styrk á ári næstu 2 árin, einkum til þess, að hann geti haldið áfram dýramyndasafni sínu, gegn því að mynda-safn þetta verði eign landsins.
4. Oss hefur verið fengin bænarsskrá frá ýmsum Árnasingum þess efnis, að fiskifræðingur væri látinn ferðast þar um sýsluna næsta sumar, til að kynna sjer laxgöngu þar eystra, og segja fyrir um hana, og stjórnin hefur og ætlazt til, að veittar yrðu 3000 kr. til eflingar laxveiði og til laxræktar. Nefndin verður og að vera á sömu skoðun, að það væri einkar-æskilegt, ef hinn sami fiskifræðingur, A. Feddersen, sem ferðaðist um norðurland sumarið 1884, fengist enn að nýju til að koma hjer aptur næsta sumar, og kynna sjer lax- og silungsgöngur, einkum í Árnæssýslu, og segja ætlun sína, hversu þær mætti auka og nota, og ætlar, að kostnaðurinn við för hans hingað og ferðir um landið muni nema allt að 3,500 kr. En auk þess verður nefndin að telja nauðsynlegt, að fiskiklaksmaður komi hjer aptur næsta

sumar og verði hjer veturinn 1886—87, til að útbreiða þekkingu á laxaklaki; að öðrum kosti ætlar nefndin, að svo geti hæglega farið, að laxaklak verði alls eigi kunnugt til hlítar hjer á landi, og rjett aðferð við það, þótt einn maður hafi numið það; enda getur breytt veðurlag og ýms önnur atvik orðið þess valdandi, að laxaklakið misheppnist, ef sá maður getur eigi sagt fyrir um það, sem því sje alvanur og gagnkunnugur, og viljum vjer því leggja það til, að 1,200 kr. sjeu ætlaðar þessum manni til ferðakostnaðar og kaups, en þeir sem noti hann, sjái honum fyrir fæði og þjónustu.

5. Þá er eptir undirlagi stjórnarinnar komin uppástunga frá landshöfðingja um það, að þingið veiti 3000 kr. til að reisa sóttvarnarhús það í Reykjavík, og 2000 kr. til að reisa sóttvarnarhús það á Akureyri, sem ætlast er til í lögum 17. des. 1875 (nr. 30), að reist verði á sex kaupstöðum landsins, þ. e. Reykjavík, Stykkishólmi, Ísafirði, Akureyri, Eskifirði og Vestmannaeyjum. Nefndin jatar nauðsyn sóttvarnarhúsa þessara, en þykir þó ísjárvert, að eyða svo miklu fje til þeirra, þem til þeirra mun þurfa, þar sem gjöra má ráð fyrir og vonandi er, að sjaldan þurfi til þeirra að taka, og þau því standa lengstan tímann gagnslaust. Nefndin ætlar því haganlegra, að samið sje við einhverja á þessum stöðum, að þeir skuldbindi sig til, að ljá hús sín til sóttvarnarhúsa, hvenær sem þess þarf við, gegn árlegu gjaldi, 50—100 kr. árlega, og ætlar að það muni takast, og vill því ráða til, að veittar sjeu 500 kr. á ári til þessa.

Auk þessara bænaskráa viljum vjer leggja það, að veittur verði styrkur þeim, sem nú skal greina:

1. Ljósmyndsmiður Sigfús Eymundsson hefur beðið um 1200—1500 kr. styrk til að gefa út „Ísland í myndum“, ásamt skýringum á myndunum á íslenzku og ensku, og ef til vill fleiri tungum. Nefndin verður að kannast við, að slíkt rit bæði geti orðið landinu til sóma, og ef til vill gagns með; en treystir sjer þó eigi til, að ráða hinni heiðruðu deild, að veita svo mikinn styrk í senn. Beiðandinn hugsar sjer, að rit þetta komi út 4 bindum, og vill nefndin leggja það til, að honum sjeu veittar 300 kr. til 1. bindisins, og takist það vel, efast hún eigi um, að hin eptirfarandi alþingi muni veita honum styrk til framhaldsins
2. Landsyfrrjettardómari Magnús Stephensen og landshöfðingjaritari Jón Jenson hafa beiðzt styrks til að gefa út handhægt lagasafn. Nefndin verður að telja þetta fyrirtæki mjög gagnlegt, þar sem slíkt safn er alls eigi til, en „Lovsamling for Island“ er svo stórt og óhagkvæmt fyrir almenning, að þeir munu fáir, að undanteknum lögfræðingum, sem hafi fullt gagn af því, og svo dýrt, að þeir munu fæstir, er sjái sjer fært að kaupa það. Nefndin vill því mæla með því að beiðendunum verði veittar á næsta fjárhagstímabili 800 kr. til þessa fyrirtækis, þannig, að þeir fái 20 kr. fyrir hverja örk, og ætlast þá til, að 40 arkir komi út á næstu 2 árunum.
3. Landlæknir G. Schierbeck hefur beðið 400 kr. styrks til að rannsaka bráðapestina, ef verða mætti, að eitthvert ráð yrði fundið gegn henni. En til þess að get það, kveðst hann þurfa að kaupa ýms verkfæri, sem muni nema þessu verði. Nefndin verður að vera einhuga á því, að þessu fje sje

vel varið, ef rannsókn þessi yrði til þess, að einhver ráð yrðu fundin, þótt eigi væri til að rýma sýkinni algjörlega burtu, þá þó til að draga úr ofurafli hennar, og hikað sjer því eigi að mæla fram með því, að hinn umbeðni styrkur verði veittur.

4. Hjeraðslækni Dr. Jónas Jónassen hefur beðið um 600—800 kr. styrk til að ferðast til Englands næsta sumar til að kynna sjer meðferð enskra lækna á sullaveikinni. Nefndin verður að telja það mjög æskilegt, að læknar hjer á landi kynntust aðferð hinna nafnfrægustu lækna erlendis á veiki þessari, og vill því mæla fram með því, að dr. J. Jónassen verði veittar 500 kr. til þessarar fyrirhuguðu Englandsferðar.
5. Björn Pálsson frá Akureyri hefur beiðzt þess, að sjer verði veittur styrkur til að búa til ýmsar vjelar, sem geti orðið til verkaljettis í ýmsu, og kom hjer í sumar með sýnishorn af vjel, sem hann hafði búið til, til að ljetta járnsmíðar, og sem ætti að vinna verk þess manns, er ræki járn. Nefndinni þykir vert að styrkja þennan mann að nokkru í þessum tilraunum sínum, og vill því veita honum í þessu skyni 500 kr.
6. Húseigandi Eggert Waage hefur beiðzt þess, að dóttur sinni Guðrúnu, sem dvalið hefur í Kaupmannahöfn hinn síðasta vetur til að nema söng, verði veittar úr landssjóði 1000 kr. til að halda áfram námi sínu og fullkomnast í söng, þar sem hún annars neyðist til að halda heim aptur og hætta við svo búið. Nefndinni er það kunnugt, að stúlka þessi er einkar-efnileg til söngnáms, og mælir því með, að henni verði veittar 300 kr.; en með meiri fjárveitingu til þessa náms hennar sjer hún sjer eigi fært að mæla.
7. Þá er enn komin bænarskrá frá Snæfellsnessýslu um fjárveitingu til að hreinsa svo nefndan Rífsós fyrir sandi, og búa svo um, að hann fyllist eigi aptur, því annars væri mjög hætt við að veiðistaða þar legðist niður sökum lendingaleysis. Ætlað hefur verið á um, að hreinsun og viðgjörð á ós þessum mundi kosta 1500 kr., en þó gjört af sumum ráð fyrir, að hún mundi kosta 2000 kr. eða meir. Nefndin vill leggja það til, að 1500 kr. sjeu veittar til þessa fyrirtækis, þó með því skilyrði, að góður verkstjóri sje fenginn til að standa fyrir verki þessu og hlutaðeigandi sýslunefnd veiti allt að 500 kr. til að fullgjöra verkið.
8. Mýrdælingar hafa beiðzt styrks úr landssjóði sumpart til að veita Hafursá og þannig verja lönd þau, sem að henni liggja, skemmdum af hennar völdum, og sumpart til að bæta mönnum að nokkru fyrirhöfn sína við að veita á þessari á hentugan stað, svo að hún skemmdi eigi engjar búanda þar, og hafa sumir þeirra lagt mikið í sölurnar í því skyni. Nefndinni finnst öll sanngirni mæla með því, að þessi bæn sje til greina tekin, því fremur, sem jarðir þær, er hjer ræðir um, eru eignir landssjóðs, og vill því leggja það til, að 800 kr. sjeu veittar til þessa á næsta fjárhagstímabili.
9. Landshöfðingi hefur sent oss beiðni frá ábúendum þjóðjarða þeirra og legatsjarðarinnar Kristness, sem endurborgun og vextir láns þess, er á sínum tíma var veitt úr landssjóði til framskurðar Staðarbyggðarmýranna, hvílir á, þess efnis, að þeir framvegis verði lausir við afborgun láns þessa, og þurfi eigi að greiða nema vöxtuna eina, og auk þess verði þeir losaðir við allt viðhald á flóðgördunum. Nefndin getur eigi mælt með bæn þessari að

öllu leyti. En henni þykir sanngirni mæla með, að þeir fái þann ljettir í þessu efni, að afborgunin verði að eins látin vera 1 af hundraði hverju, svo að ábúendur þessir greiði framvegis að eins 5% af hinu upphaflega láni í afborgun og leigur; en aptur á móti sje gengið ríkt eptir, að þeir haldi við öllum flóðgörðum, og greiði ofanálág á þá, ef þeir eigi eru í fullu lagi, er þeir flytja frá jörðunum.

10. Einar prentari Þóðarson hefur beiðzt þess, að hann fengi linun nokkra í afborgun skuldar sinnar til landssjóðs fyrir prentsmiðjuna og það, sem henni fylgdi. Hingað til hefur hann átt að greiða, auk vaxta, 1000 kr. á ári til afborgunar skuldinni, en nú sem stendur treystir hann sjer eigi til, að fullnægja afborgunarskyldunum að öllu. Vjer viljum leggja það til, að beiðandanum sje veitt sú tilslökun í þessu efni, að hann þurfi eigi að greiða meira en 500 kr. á ári til afborgunar skuld sinni, auk leigna, en auðvitað er, að landsstjórnin muni sjá um, að veðið fyrir skuldinni til landsjóðs sje ávallt nægt og fullnægjandi.
11. Sýslunefndin í Borgarfjarðarsýslu hefur nú fengið eignarráð yfir jörðinni Hvanneyri þar í sýslu, í þeim tilgangi, að þar yrði stofnaður búnaðarskóli, og hefur beðið um lán úr landssjóði til stofnunar skóla þessa. Nefndin sjer ekkert á móti því, að lán þetta sje veitt, samkvæmt því, sem ákveðið var í fjárlögunum fyrir árin 1882 og 1883.

Tillögur vorar um 11. gr. fjárlaganna bera með sjer álit vort um þau tvö frumvörp, þum stofnun nýs læknishjaraðs í Dalasýslu og Seyðisfirði er hin heiðraðra deild hefur vísað til vor.

Vjer munum síðar gefa hinni heiðruðu deild skýrslu um bænarskrár þær, er vjer höfum eigi sjeð oss fært að taka til greina (sjá þingskjal nr. 240).

Samkvæmt því, sem vjer þegar höfum sagt, verður frumvarpið, svo sem nú skal greina¹.

1) Breytingar nefndarinnar eru auðkenndar með skálettri, og breyttar tölur með *.

33

4. gr. Tekjur, er snerta viðlagasjóðinn, eru ætlaðar að nemi 70,000 kr. :

	1886.	1887.	Alls.
	Kr.	Kr.	Kr.
1. Leigur af innstæðufje viðlagasjóðsins	35,000	35,000	70,000
Upp í lán verður borgað :			
á árinu 1886 *13,232 kr. 62 a.			
- — 1887 *13,164 — 07 -			
*26,396 kr. 69 a.			
Samtals...	35,000	35,000	70,000

Stjórninni veitist heimild til að gefa eptir leigur af lánunum þeim, er veitt hafa verið ýmsum sýslum 1884 og 1885 til þess að sporna við hungursneyð, til ársloka 1887, móti því að frá þeim tíma greiðist af þeim 4% í leigur og að $\frac{1}{2}$ hluti þeirra endurgreiðist síðan á ári hverju.

Lundarbrekkukirkju veitist frestur fyrir fjárhagstimabilið á að greiða afborganir af láni því, er hún fjekk árið 1879, að upphæð 2000 kr.

Reykjavíkukirkju gefast upp um fjárhagstimabilið vextir af skuld sinni við lands-sjóð og frestur á afborgun af henni.

Af láni til Staðarbyggðarmýra greiðist að eins 5% af hinni upphaflega upphæð (9000 kr.) í vexti og afborgun.

5. gr. Ýmislegar innborganir og endurgjöld verða talin *5,200 kr.

	1886.	1887.	Alls
	kr.	kr.	kr.
1. Endurgjald skyndilána til embættismanna.....	600	600	1,200
2. Endurborganir á öðrum fyrirframgreiðslum.....	2,000	2,000	4,000
samtals	*2,600	*2,600	*5,200

6. gr. Tillag úr ríkissjóðnum verður talið 175,000 kr.

	1886.	1887.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
Fast tillag	60,000	60,000	120,000
Aukatillag	28,500	26,500	55,000
samtals...	88,500	86,500	175,000

2. kafli.

Utgjöld.

7. gr. Á árunum 1886 og 1887 veitast til útgjalda 870,502 kr. 84 a. samkvæmt þeim gjaldagreinum, sem nákvæmar er skýrt frá í 8.—17. gr.

8. gr. Gjöld til hinnar æðstu stjórnar innanlands og fulltrúa stjórnarinnar á alþingi eru talin fyrir árið 1886: 12,400 kr., og árið 1887: 14,400 kr., samtals: 26,800 kr.

9. gr. Til kostnaðar við alþingi veitast 32,000 kr. Til kostnaðar við yfirskoðun lands-reikninganna 1,600 kr., alls 33,600 kr.

10. gr. Til útgjalda við umboðsstjórnina, gjaldheimtur og reikningsmál, svo og við dómgæzluna og lögreglustjórnina o. fl. veitast *367,550 kr. 84 a.

	1886.	1887.	alls.
	kr. a.	kr. a.	kr. a.
A.			
Umboðsstjórn, gjaldheimtur og reikningsmál:			
1. Laun embættismanna	18,816 66	18,900	37,716 66
2. endurgjald fyrir skrifstofukostnað o. fl.	3,600	3,600	7,200
3. borgun fyrir hina umboðslegu endurskoðun	3,000	3,000	6,000
	25,416 66	25,500	50,916 66
B.			
Dómgæzla og lögreglustjórn:			
1. laun:			
a. til dómara og sýslumanna	70,525 09	70,525 09	
b. til hreppstjóra	6,000	6,000	
2. ritfje handa bæjarfógetanum í Reykjavík	*1,400	*1,400	
3. til hegningarhússins og fangelsanna:			
a, laun umsjónarmannsins	800 kr.		
póknun handa dómkirkjuprestinum 100 —			
— — — lækni	60 —		
b, viðurværi handa fongum, 42 a. á dag 1225			
3 skammtar af miðdegismat handa			
fangaverði á 21 e.	230 —		
þvottur	30 —		
til eldiviðar og ljósa	520 —		
útgjöld við bygginguna sjálfa og áhöld	400 —		
til þess að útvega verkefni	500 —		
ýmisleg útgjöld	150 —		
	4015 —		
arður af verkinn talinn	615 —		
	3400 —		
c. kostnaður við viðhald fangelsanna ...	300 —		
	3,700	3,700	
4. önnur útgjöld:			
a, póknun handa tveimur settum mála-			
flutningsmönnum við yfirrjettinn	1600 kr.		
b, laun sendiboðans við yfirrjettinn	60 —		
c, til eldiviðar í yfirrjetarstofunum	60 —		
d, til viðurhalds á yfirrjetarstofunum o.fl.	80 —		
e, kostnaður við sakamál og lögreglumál	1000 —		
f, — — — gjafsóknarmál	300 —		
	3,100	3,100	
	*84,725 09	*84,725 09	*169,450 18
C.			
Ýmisleg útgjöld:			
1. til þess að gefa út stjórnartíðindi og lands-			
hagsskýrslur:			
a, póknun fyrir útgáfu tíðindanna m. fl. 300 kr.			
b, til pappirs og prentunar deildarinnar			
B. 22 arkir og deildarinnar C. 15 arkir	1591 —		
c, til kostnaðar við sending með póstum	150 —		
	flyt 2041 —		
			220,366 84

	1886. kr.	1887. kr.	alls. kr.
<i>fluttar 2041 kr.</i>			220,366 84
d, þóknun fyrir að semja landhagsskýrslur með prófarkalestri 40 kr. fyrir örkina 600*—			
2641*—			
Borgun fyrir seld eintök, á 1 kr. hvert, er dregst frá 249 —	*2,392	*2,392	
2. endurgjald handa embættismönnum fyrir burðareyri undir embættisbrjef	1,200	1,200	
3. brunabótargjald fyrir ýmsar opinberar byggingar	1,600	1,600	
4. styrkur til eflingar búnaði	20,000	20,000	
Landshöfðingi úthlutar fje þessu, þar af helmingi til sýslunefnda og bæjarstjórna, að hálfu eptir fólksfjölda, og að hálfu eptir samanlagðri tölu jarðarhundraða og lausafjórðunda.			
5. til vegabóta :			
a. til að bæta fjallvegi, einkanlega póstvegi.....	10,000	10,000	
b. til að styrkja sýsluvegasjóði til að bæta sýsluvegi á aðalpóstleiðum	*10,000	*10,000	
c, til að útvega vegافرóðan útlendan mann.....	*2,500	*2,500	
d, til að kaupa verkfæri og sprengiefni.....	*1,000	„	
6. til gufuskipsferða	18,000	18,000	
7. til vitans á Reykjanesi :			
a, laun vitamannsins 1200 kr.			
b, til eptirlits með vitanum 100 —			
c, til að kaupa oliu 1200 —			
d, — - — lampakveiki o. fl. 150 —			
e, — - — steinkol 120 —			
f, til viðurhalds á húsum og áhöldum ... 200 —			
g, eptirgjald eptir lóðina 30 —			
	3,000	3,000	
8. vörðuvita	1,000	1,000	
9. til ferðakostnaðar samkvæmt lögum 2. nóvembr. 1877, 3. gr.	600	600	
10. til þess að gefa út »Lovsamling for Island«.....	*2,000	*2,000	
11. til aðgerðar á nokkrum kirkjum er landssjóður á:			
a, til Munkaþverárkirkju ... 400*kr			
b, — Möðruvallaklausturskirkju 200*—			
c, — Vestmanneyjakirkju 1000*—			*1,600
	*73,292	*72,292	*145,584
samtals...			*367,550 84

11. gr. Til útgjalda við læknaskipunina veitast *84,900 kr.:

	1886.	1887.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Laun.....	36,926	36,926	73,852
2. Styrkur til 3 aukalækna : til læknis í Dalasýslu og Bæjarhreppi í Strandasýslu 900 kr.; til læknis á Seyðisfirði ásamt með Mjóafirði, Loðmundarfirði og Borgarfirði 900 kr.; til læknis á Skipaskaga á Akranesi með 4 syðstu hreppum Borgarfjarðarsýslu 900 kr. hvort árið	*2,700	*2,700	*5,400
3. önnur útgjöld :			
a, styrkur til sjúkrahüssins í Reykjavík *1200 kr.			
b, ——— á Akureyri 400 —			
c, til einnar yfirsetukonu í Reykjavík fyrir sjálfa hana *24 —			
d, til náms yfirsetukvenna 1000 —			
e, til verkfæra handa yfirsetukonum ... 200 —	*2,824	*2,824	*5,648
samtals...	*42,450	*42,450	*84,900

12. gr. Útgjöldin við póststjórnina er ætlað á að verði *56,800 kr.

	1886.	1887.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Laun :			
a, handa póstmeistararum	2400 kr.		
b, — póstafgreiðslumönnum	*3600 —		
c, — brjefhirdingarmönnum	*1500 —		
	7,500	7,500	15,000
2. Póstflutningur	18,600	18,600	37,200
3. Önnur útgjöld :			
a, endurgjald fyrir skrifstofukostnað póstmeistarans	1000 kr.		
b, til sama fyrir ábyrgð á mistalningi 1000 um	200 —		
c, fæðispeningar og ferðakostnaður sama	200 —		
d, fyrir prentun á ýmsu	200 —		
e, til áhalda	500 —		
f, 1 brjefberi í Reykjavík	50 —		
g, óviss útgjöld	150 —		
	2,300	2,300	4,600
Samtals...	*28,400	*28,400	*56,800

13. gr. Til kirkju og kennslumála veitast *208,052 kr.

		1886.	1887.	Alls.
		kr.	kr. a.	kr. a.
A.				
Í þarfir andlegu stjettarinnar.				
a.	laun	8,432	8,432	
b.	önnur útgjöld :			
1.	til prestakalla samkvæmt lögum 27. febr.			
	1880 1. gr., auk þess, er greiðist frá ýmsum			
	prestaköllum samkvæmt sömu lagagrein	*7,000	*8,000	
	flyt...	15,432	16,432	

	1886.		1887.		Alls.	
	kr.	a.	kr.	a.	kr.	a.
fluttar...	15,432		16,432			
2. til bráðabyrgðar-uppbótar fátækum brauðum	4,000		3,500			
3. til nokkurra brauða í fyrverandi Hólastipti	600		600			
4. endurgjald handa prestinum að Goðdölum fyrir tekjumissi	20		20			
5. bráðabyrgðaruppbót á Stóruvallaprestakalli í Rangárvallaprófastsdæmi, greiðist því að eins að sjerstakur prestur komi til brauðsins.	200		200			
6. viðbót við eptirlaun þau, er fátækir upp-gjafaprestar og prestekkjur fá samkvæmt lög-um	*3,000		*3,000			
7. endurgjald handa biskupi fyrir skrifstofu-kostnað	1,000		1,000			
B.	*24,252		*24,752		*49,004	
Kennslumálefni :						
I. Til prestaskólans :						
a. laun	10,316		10,316			
b. önnur útgjöld :						
	1886.	1887.				
1. húsaleigustyrkur handa 16 læri-sveinum, 80 kr. handa hverjum .	*1,280 kr.	*1,280 kr.				
2. 3 ölmutur	*600 —	*600 —				
3. til tímakennslu.	100 —	100 —				
4. til bókakaupa...	300 —	300 —				
5. til eldiviðar og ljósa	*100 —	*100 —				
6. til umsjónar ...	100 —	100 —				
7. ýmisleg útgjöld	200 —	200 —				
	*2,680	*2,680				
	*12,996	*12,996			*25,992	
II. Til læknaskólans :						
a. laun	3,200	3,200				
b. önnur útgjöld :						
	1886.	1887.				
1. 2 ölmutur, 200 kr. hvor.	400 kr.	400 kr.				
2. eldiviður, ljós og ræst-ing	100 —	100 —				
3. til bókakaupa og verk-færa	600 —	*300 —				
4. ferðastyrkur handa lækna-efnum	300 —	300 —				
5. húsaleiga handa 6 læri-sveinum	*480 —	*480 —				
flyt...	1,880 —	1,580 —				
	3,200	3,200			74,996	

	1886.	1887.	1886.	1887.	alls.
	kr.	a.	kr.	a.	kr.
fluttar... 1880 — 1580 —	3,200		3,200		74,996
6. þóknun fyrir tímakennslu í efnafræði.....	100 —	100 —			
7. ýmisleg útgjöld.....	100 —	100 —	*2,080	*1,780	
			*5,280	*4,980	*10,260
III. Til hins lærða skóla :					
a. laun	18,200		18,200		
b. aðstoðarfje : <i>handa Páli Melsted sem kennara</i> <i>í sögu</i>		*1,800 kr.			
— söngkennaranum	600 —				
— fimleikakennaranum	700 —				
— dyraverði	*900 —				
til yfirumsjónar með skólahúsinu og áhöldum skólans.....	300 —		*4,300	*4,300	
c. önnur útgjöld :					
1. til bókasafns skólans	600 kr.				
2. til eldiviðar og ljósa	1,200 —				
3. til skólahússins utan og innan	1,500 —				
4. til tímakennslu.....	*1,000 —				
5. ölmusur	8,000 —				
6. þóknun handa lækni	100 —				
7. ýmisleg útgjöld	1,200 —				
8. fyrir prestsverk	48 —		*13,648	*13,648	
			*36,148	*36,148	*72,296
IV. Til gagnfræðaskólans á Möðruvöllum :					
a. laun	6,600		6,600		
b. önnur útgjöld					
1. til bóka- og áhaldakaupa við kennsluna	400 kr.				
2. til eldiviðar og ljósa.....	500 —				
3. til skólahússins utan og innan	*200 —				
4. ýmisleg útgjöld	250 —		*1,350	*1,350	
			*7,950	*7,950	*15,900
V. Til annarar kennslu :					
a. til kvennaskóla.....			*3,600	*3,600	
b. til barnaskóla			*2,000	*2,000	
c. til alþýðuskóla (þar af til skólans í Flensborg *2,200 kr. hvort árið)			3,000	3,000	
Styrkur eptir staflað a., b. og c. veitist með því skilyrði, að skólar þessir njóti einnig annarar tillögu, er eigi sje minni en helmingur á móts við styrkinn úr landssjóði (þó nær þetta skilyrði eigi til skólans í Flensborg), og að þeir standi undir um-					
flyt....	8,600		8,600		173,452

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.
flyt...	8,600	8,600	173,452
sjón stiptsyfirvaldanna, [amtsráðs eða sýslunefndar.			
d. til kennara í organslætti og sönglist, og til organsleikara við dómkirkjuna í Reykjavík	1,000	1,000	
e. Til kennslu í stýrimannafræði í Reykjavík:			
	1886.	1887.	
1. til kennara	600 kr.	600 kr.	
2. til húsnaðis	200 —	200 —	
3. til áhalda	200 —	—	
4. styrkur til námspíla ...	200 —	200 —	
	*1,200	*1,000	
C.	*10,800	*10,600	*21,400
1. Til landsbókasafnsins og fyrir umsjón með alþingishúsinu millum þinga:			
	1886.	1887.	
a, laun bókavardar.....	1000 kr.	1000 kr.	
b, til aðstoðar við hinn núverandi bókavörð	*500 —	*500 —	
c, laun hans fyrir að hafa umsjón með alþingishúsinu og áhöldum í því milli þinga	100 —	100 —	
d, til þess að semja bókaskrá...	400 —	400 —	
e, til bókakaupa.....	600 —	600 —	
f, til eldiviðar og áhalda m. m.	*400 —	*400 —	
g, brunabótagjald fyrir safnið ...	100 —	100 —	
h, til að útvega tvenna glugga-hera úr járnri	*200 —	—	
	*3,300	*3,100	
2. til amtsbókasafnanna á Akureyri og Stykkishólmi	*200	*200	
3. til deildar hins íslenska bókmenntafjelags í Reykjavík	1,000	1,000	
4. til Þjóðvinafjelagsins.....	*300	*300	
5. til forngripasafnsins:			
a. til forngripakaupa og áhalda	*700 kr.		
b. til umsjónar	200 —		
c. til rannsóknar fornmenja	1,000 —		
	*1,900	*1,900	
	*6,700	*6,500	*13,200
samtals...			*208,052

14. gr. Til skyndilána handa embættismönnum og lögboðinna framgreiðslna veitast 5,200 kr.

15. gr. Til eptirlauna og styrktarfjár og fl. veitast 60,000 kr.; þar af til ekkjufrúar Elínar Thorsteinsen 200 kr., til ekkjufrúar Önnu Johnsen 150 kr., til ekkjufrúar Guðrúnar Guðjohnsen 300 kr., til ekkjufrúar Valgerðar Ólafsdóttur frá Hofi 200 kr., og til ekkjufrúar G. Brynjúlfssonar 150 kr., og til sjera J. Thórarensens 50 kr. — til allra þeirra hvort árið.

16. gr. Til vísindalegra og verklegra fyrirtækja veitast *23,600 kr.
1. a, borgun til kennara Þ. Thoroddsen fyrir kostnað við jarðfræðisrannsóknir, allt að 2000 kr.
 - b, styrkur til sama til að safna til jarðfræðislýsingar Íslands, 500 kr. á ári ... 1000 —
 2. Styrkur til gufubátsferða á Ísafjarðardjúpi, 1,500 kr. hvort árið 3,000 —
 3. Styrkur til kennara Benedikts Gröndals til að halda áfram myndasafni yfir íslensk dýr og til að semja þjóðmenningarsögu Norðurlanda *400 kr. á ári *800 —
 4. Styrkur til eflingar laxveiði og laxræktar:
 - a, til að útvega fiskifræðing Feddersen hingað að sumri 3500 kr.
 - b, til að fá útlendan fiskiklaksmann að vetri 1200 — 4700. —
 5. Styrkur til ljósmyndara S. Eymundssonar til að gefa út „Ísland í myndum“ 300 —
 6. Styrkur til landlæknis Schierbecks til að rannsaka bráðapestina 400 —
 7. Styrkur til læknis J. Jónassens til að kynna sjer í Englandi aðferð til að lækna sullaveiki 500 —
 8. Styrkur til Björns Pálssonar til að smíða verkjælar 500 —
 9. Styrkur til Guðrúnar Waage til að læra sönglist 300 —
 10. Styrkur til yfirdomara M. Stephensens og ritara J. Jenssonar til að gefa út alþýðlegt lagasafn, 20 kr. fyrir örkina 800 —
 11. Til að gjöra við Rífsós í Snæfellsnessýslu, móti því að sýslan leggi til 500 kr. 1500 —
 12. Styrkur til að varna skemmdum af Hafursá í Mýrdal 800 —
 13. Borgun fyrir að eiga aðgang að husum fyrir sóttvarnarhús allt að 1000 —
 14. Til annara vísindalegra og verklegra fyrirtækja *6,000 —
- *23,600 kr.

17. gr. Til óvissra útgjalda veitast 4,000 kr.

Eigi má af þessum gjaldlið greiða ferðakostnað embættismanna eða embættismannaefna frá útlöndum til að taka við embættum hjer á landi.

18. gr. Afganginn, sem fyrst um sinn er áætlað að verði 18,797 kr. 16a. skal leggja í viðlagasjóðinn.

19. gr. Ef frumvörp til laga:

ná gildi á fjárhagstímabilinu, breytast upphæðirnar tekju- og gjaldamegin samkvæmt frumvörpum þessum.

20. gr. Allar þær fjárveitingar, sem eigi eru ákveðnar í lögum öðrum en fjárlögum, tilskipunum, konungsúrskurðum eða öðrum gildandi ákvörðunum, samkvæmt 25. gr. stjórnarskrárinnar, gilda að eins fyrir fjárhagstímabilið.

Heimild sú, sem veitt var í fjárlögum 4. nov. 1881 til að veita lán til stofnunar á búaðarskólum, endurnýjast fyrir fjárhagstímabil þetta, að því leyti hin veitta upphæð eigi er þegar notuð.

Alþingi 30. júlímán. 1885.

Eiríkur Briem H. Kr. Friðriksson Lárus Blöndal. Tryggvi Gunnarsson
 skrifari. framsögumaður. formaður.
 Th. Thorsteinson. Þorkell Bjarnason. Þorlákur Guðmundsson.

Ed.**213. Breytingar- og viðaukaatkvæði**

við frumvarp til laga um breytingu á lögum 17. marz 1882 um friðun fugla og hreindýra (207). — Frá L. E. Sveinbjörnsson, Jóni Pjeturssyni, Hallgr. Sveinssyni, Jakob Guðmundssyni og B. Kristjánssyni.

I 5. línu í stað: »frá 1. apríl til 31. júlí ár hvert» komi: »frá 1. apríl til 20. júlí ár hvert».

Aptan við frumvarpið komi: »Með lögum þessum er 1. gr. laga 17. marz 1882 um friðun fugla og hreindýra úr lögum numin».

Nd.**214. Frumvarp**

til laga um selaskot á Breiðafirði (169). — Eptir eina umr. í Ed.

1. gr. Öll skot á sel skulu hjer eptir bönnuð á Breiðafirði fyrir innan línu, er hugsast dregin frá Klotningshyrnu í Dalasýslu mitt á milli Gassaskerja og Stagleyjar hálfa mílu suður frá Oddbjarnarskeri nyrðra í Bjargtanga í Barðastrandarsýslu.

2. gr. Brot gegn 1. gr. varða sektum og skaðabótum eptir 5., 15. og 16. gr. í tilskipun 20. júní 1849.

3. gr. Með þessum lögum er opið brjef 22. marz 1855 úr lögum numið.

Nd.**215. Frumvarp**

til fjáralagalaga fyrir árin 1884 og 1885. (Stjórnarfrv. bls. 58). Eptir 2. umræðu í Nd.

1. gr. Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í fjárlögunum fyrir 1884 og 1885, veitast allt að 14,032 kr. 85 a. til útgjalda þeirra, er nefnd eru í 2.—5 gr. hjer á eptir.

2. gr. Afgjöld þau af Odda prestakalli í Rangárvalla prófastsdæmi, sem enn eru ógoldin, og eins þau, er á falla til loka fjárhagstímabilsins, alls að upphæð 2,368 kr. 85 a. verða gefin eptir og dragast frá tekjum þeim, er taldar eru í 1. lið í 5. gr. fjárlaganna að greiddar verði frá brauðum samkvæmt lögum 27. febr. 1880, þó með því skilyrði, að Oddaprestur afsali sjer að fullu og öllu umráðum yfir og eptirgjaldi eptir svo margar jarðir prestakallsins, að árlegt eptirgjald þeirra nemi að minnsta kosti 500 kr., en landstjórnin leggi jarðir þessar til uppbótar öðrum prestaköllum, er uppbót eiga að fá eptir lögum 27. febr. 1880.

3. gr. Sem viðbót við »ýmisleg útgjöld» í 10. gr. C. í fjárlögunum veitast:

1. 1,714 kr. til aðalaðgerðar á nokkrum af úthýsum þeim, er heyra embættisbústað landshöfðingja til og til þess að endurreisa þau að nokkru leyti. Fje þetta er lán, er liggur á landshöfðingjaembættinu og gjaldist af því árlega 6% í vexti og afborgun; og

2. allt að 3,500 kr. til að endurreisa kirkjuna í Bjarnanesi.

4. gr. Sem viðbót við útgjöldin til kirkju- og kennslumálefna í 13. gr. fjárlaganna veitast:

1. undir lið B. II. b. til »annara útgjalda», er snerta læknskólann: 100 kr. fyrir kennslu í efnafræði, og 100 kr. til að kaupa áhöld til kennslunnar.

2. undir lið B. III. C til skólahússins: 4000 kr. til að leggja pak úr járn í austur-súð skólahússins og súð leikfímishússins, smíða nýja glugga m. m.

3. undir lið B. IV. b. 1: 250 kr. handa gagnfræðaskólanum á Möðravöllum til bóka-kaupa og kennsluáhalda.

5. gr. Til kostnaðar við að setja í umgjörð myndir, er gefnar hafa verið til að koma á fót myndasafni fyrir Ísland, og fá þær fluttar hingað, allt að 2,000 kr.

Nd.**216. Frumvarp**

til laga um að stjórninni veitist heimild til að selja þjóðjarðir (stjórnarfrv. bls. 66). — Eptir 2. umr. í Nd.

1. gr. Ráðgjafanum fyrir Ísland veitist heimild til að selja ábúendunum eptirfylgjandi

þjóðjarðir fyrir það andvirði, sem að minnsta kosti nemur þeirri upphæð, er tilfærð er við hverja þeirra :

1. Boggversstaði í Vallnahreppi, ásamt hjáleigunni	
Árgerði	fyrir 6,500 kr.
2. Ásgerðarstaðasel í Skriðuhreppi	— 900 —
3. Hrísa í Húnavatnssýslu	— 2,500 —
4. Brekku í sömu sýslu	— 3,800 —
5. Akur í sömu sýslu	— 3,000 —
6. Skinnastaði í sömu sýslu	— 2,250 —
7. Hústaði í sömu sýslu	— 2,000 —
8. Hæli í sömu sýslu	— 1,950 —
9. Hafragil í Skagafjarðarsýslu	— 2,500 —
10. Skíðastaði í sömu sýslu	— 5,000 —
11. Hafsteinsstaði í sömu sýslu	— 2,800 —
12. Veðramót í sömu sýslu	— 5,000 —
13. Svínadal í Leiðvallarhreppi	— 1,350 —
14. Gröf í sama hreppi	— 1,200 —
15. Brekku í Rosmhvalaneshreppi	— 1,400 —
2. gr. Um sölu þessa skal farið eptir ákvæðum þeim, er gjörð eru í 2. og 3. gr. í lögum nr. 26 8. nóvbr. 1883.
3. gr. Heimild sú, sem veitt er til sölu þessarar, gildir að eins til 31. desember. 1890.

Nd.

217. Viðaukatillaga

við 1. gr. í frumvarpi til laga um að stjórninni veitist hermild til að selja þjóðjarðir (216). Eptir 2. umr. í Nd. — Frá H. K. Friðrikssyni, Eiríki Briem, Arnljóti Ólafssyni, Tr. Gunnarssyni, Þork. Bjarnasyni, Þorláki Guðmundssyni.

Ennfremur Reykjavíkurborgarstjórn:

16. Rauðará með afbýlinu Lækjarbakka fyrir 2,400 kr.

Nd.

218. Viðaukatillögur

við frumvarp til laga um að stjórninni veitist heimild til að selja þjóðjarðir (216). Eptir 2. umr. í Nd. — Frá nefndinni.

1. við 1. gr. tölul. 10. aptan við »Skíðastaði í sömu sýslu«, bætist : »með hjáleigunni Herjólfstöðum«.

2. við 2. gr. eptir orðin : »í lögum« bætist inn í »nr. 26«.

Nd.

219. Viðaukatillaga

við frv. til laga um að stjórninni veitist heimild til að selja nokkrar þjóðjarðir (216). Eptir 2. umr. í Nd. — Frá Ólafi Pálssyni, Þorsteini Jónssyni, Jóni Ólafssyni, B. Sveinssyni, F. S. Stefánssyni, Jóni Sigurðssyni.

Aptan við 1. gr. frv. bætist nýr tölulíður, sem verður 17. tölul. : »Vík í Dyrhólahreppi fyrir 6000 kr.«

Ed.

220. Frumvarp

til laga um rjett sveitastjórna gagnvart þurfamönnum.—Flutningsm. Skúli Þorvarðarson.

1. gr. Hver, sem þiggur styrk úr sveitarsjóði, er hann er orðinn fullra 16 ára að aldri, annaðhvort fyrir sjálfan sig eða skyldaómaga sína, er skyldur til að veðsetja allt, er hann á og eignast kann, til þess er hann hefur að fullu endurgoldið sveitarstýrkinn, og getur sveitarstjórnin látið skrifa upp fjármuni þurfamannsins og þinglýsa veðskuldabréfinu og uppskriftargjörðinni á varnarþingi hans til tryggingar fyrir skuldinni. Fyrir þinglýsinguna skal ekkert gjald geriða.

2. gr. Nú beiðist sveitarstjórn fjárnáms til lúkningar sveitarstyrks hjá skuldunaut

sveitar, eða skuldinni er lýst við skipti á búi, og er eptirrit úr sveitarbókinni næg sönnun fyrir skuldinni, enda hefur hún forgöngurjett fyrir öllum öðrum skuldum.

3. Rjett er að amtmaður eptir ósk sveitarstjórnar og tillögum sýslumanns eða bæjarfógeta setji fjárráðamann þurfamanni þeim, sem gjörir sig kunnan að ráðlauslegri meðferð þess, er hann undir höndum hefur. Birta skal úrskurð þann á varnarþingi þurfamanns. Forráð fjár síns fær þurfamaður jafnskjótt aptur, er hann hefur endurgoldið styrk þann, er hann hefur þegið, enda geti hann framfært sig og skylduómaga sína.

4. gr. Nú getur þurfamaður eigi endurgoldið sveitarstyrkinn, en er þó vinnufær, og er honum skylt að fara í hverja þá viðunanlega vist, og vinna hverja venjulega vinnu, sem sveitarstjórnin ákveður, og honum er eigi um megn; þó er honum heimilt að ráða sjer sjálfur, ef hann setur áreiðanlega tryggingu fyrir því, að fátækraþjóðurinn biði engan halla við það. Verði ágreiningur milli þurfamanns og sveitarstjórnar um það, hvort vist eða vinna sje viðunanleg eða trygging nægileg, skal sýslumaður eða bæjarfógeti leita álits tveggja kunnugra óvilhallra manna um ágreiningsefnið; því næst skal hann leggja fullnaðarúrskurð á málið.

5. gr. Óhlýðnist þurfamaður ákvæðum laga þessara eða úrskurðum þeim, er honum kunna að ganga á móti (sbr. 3. gr.), skal hreppstjóri eða lögreglumaður bæjarins skerast í málið, og geti hann eigi fengið þurfamann með góðu að ganga til hlýðni, kærir hann málið fyrir sýslumanni eða bæjarfógeta, er heldur þurfamanni til hlýðni, að við lögðum sektum eða hegningu eptir málavöxtum.

6. gr. Nú vill maður flytja af landi burt, en skilur eptir vandamenn, er honum að lögum ber fram að færa, en sem ekki eru sjálfbjarga, og skal hann þá skyldur að setja nægilega tryggingu eptir mati tveggja óvilhallra dómkvaddra utanhrepps- eða bæjarfjelagsmanna, fyrir því, að skylduómagar hans verði ekki sveitar- eða bæjarfjelaginu til þyngsla, að minnsta kosti um næstu 3 ár, nema veikindi eður önnur ófyrirsjáanleg óhöpp valdi, enda óheimili sýslumaður eða bæjarfógeti utanferð, nema þessum skilyrðum sje fullnægt.

7. gr. Mál, sem rísa út af brotum gegn lögum þessum, eru opinber lögreglumál.

Nd.

221. Viðaukatillaga

við frv. til laga um að stjórninni veitist heimild til að selja þjóðjarðir. (216) (Eptir 2. umr. í Nd. Frá nefndinni.

Á eptir tölulið 15 í 1. gr. komi:

„16. Eyðijörðina Efriströnd í Rangárvallasýslu fyrir 350 kr.“.

Nd.

222. Frumvarp

til stjórnarskipunarlaga um hin sjerstaklegu málefni Íslands (130). — Eptir 2. umr. í Nd.

I.

1. gr. Í öllum þeim málefnum, sem varða Ísland sjerstaklega, hefur landið löggjöf sína, dómsvald og stjórn út af fyrir sig, á þann hátt, að löggjafarvaldið er hjá konungi og alþingi í sameiningu, framkvæmdarvaldið hjá konungi og dómsvaldið hjá dómendum.

2. gr. Hin sjerstaklegu málefni landsins eru þessi:

1. Hin borgaralegu lög, hegningarlögin og dómgæzlan, er hjer að lýtur.
2. Lögreglumálefni.
3. Kirkju- og kennslumálefni.
4. Lækna- og heilbrigðismálefni.
5. Sveita- og fátækramálefni.
6. Vegir og póstgöngur landsins.
7. Landbúnaður, fiskiveiðar, verzlun og aðrir atvinnuvegir.

8. Skattamál bein og óbein.

9. Þjóðeignir, alþjóðlegar stofnanir og sjóðir.

Meðan Ísland hefur ekki fulltrúa á ríkisþinginu, en það er komið undir bæði alþingi og löggjafarvaldi ríkisins, leggur landið ekkert til almennra ríkisþarfa. En á hinn bóginn tekur það heldur engan þátt í löggjafarvaldinu um almenn ríkismál.

3. gr. Konungur hefur hið æðsta vald yfir öllum hinum sjerstaklegu málefnum landsins með þeim takmörkunum, sem settar eru í stjórnarskrá þessari, og lætur landstjóra, sem hefur aðsetur sitt í landinu, framkvæma það.

4. gr. Konungur skal vinna eið að stjórnarskrá Íslands. Af eiðstaf konungs skulu gjörð 2 samhljóða frumrit, og skal senda alþingi annað þeirra til geymslu, en hitt skal geymast í leyndarskjalasafninu.

5. gr. Konungur er ábyrgðarlaus; hann er heilagur og friðhelgur.

6. gr. Konungur skipar landstjóra og vikir honum frá völdum. Hann hefur í umboði konungs hið æðsta vald í öllum hinum sjerstöku málefnum þess, svo sem mælt er fyrir í stjórnarskrá þessari. Laun landstjórans skulu ákveðin með lögum.

7. gr. Landstjóri hefur ábyrgð fyrir konungi einum. Hann tekur sjer ráðgjafa og getur vikið þeim úr völdum. Ráðgjafarnir hafa á hendi stjórnarstörfin og alla ábyrgð á þeim. Ábyrgð þessi skal ákveðin með lögum.

Undirskript konungs eða landstjóra í umboði hans undir ályktanir þær, er snerta löggjöf og stjórn, veitir þeim gildi, þá er einn ráðgjafi eða fleiri skrifa undir með honum. Sjerhver sá ráðgjafi, er undir ályktun ritar með konungi eða landstjóra, ber ábyrgð af henni.

8. gr. Landstjóri eða neðri deild alþingis getur kært ráðgjafana fyrir embættisfærslu þeirra. Í þeim málum dæmir landsdómur.

9. gr. Konungur eða landstjóri veitir öll þess konar embætti, sem konungur hefur veitt hingað til. Breyting má á þessu gjöra með lagaboði. Engan má skipa embættismann í landinu, nema hann hafi hin almennu rjettindi innborinna manna, og þar á ofan hafi fært sönnur á, að hann hafi fullnægt því, sem fyrir er mælt í hinum gildandi ákvörðunum um kunnáttu í máli landsins. Sjerhver embættismaður skal vinna eið að stjórnarskránni. — Konungur eða landstjóri getur vikið þeim frá embætti, sem hann hefur veitt það. Eptirlaun embættismanna skulu ákveðin samkvæmt eptirlaunalögum. Konungur eða landstjóri getur flutt embættismenn úr einu embætti í annað, þó svo, að þeir missi einskis í af embættistekjum, og að þeim sje gefinn kostur á að kjósa, hvort þeir vilji heldur embættaskiptin, eða þá lausn frá embætti með eptirlaunum þeim, sem almennar reglur ákveða. Með lagaboði má undan skilja ýmsa embættismannaflokka, auk embættismanna þeirra, sem nefndir eru í 52. grein.

10. gr. Landstjóri stefnir saman reglulegu alþingi annaðhvort ár. Án samþykkis landsstjóra má þingið eigi setu eiga lengur en 10 vikur. Breyta má þessum ákvörðunum með lögum.

11. gr. Landsstjóri getur stefnt alþingi saman til aukafunda, og ræður hann, hversu langa setu það þá skuli eiga.

12. gr. Landsstjóri getur frestað fundum hins reglulega alþingis um tiltekinn tíma, en samt ekki lengur en 4 vikur, nema alþingi samþykki það, og ekki nema einu sinni á ári.

13. gr. Landsstjóri getur rofið aðra eða báðar deildir alþingis, og skal þá stofna til nýrra kosninga, áður tveir mánuðir sjeu liðnir frá því þingið var rofið, og skal þá stefna þinginu saman aptur næsta ár á eptir, að það var rofið.

14. gr. Landsstjórnin getur látið leggja fyrir alþingi frumvörp til laga og ályktana.

15. gr. Undirskript konungs eða landsstjóra þarf til þess, að veita ályktunum alþingis lagagildi. Landstjóri annast um, að lögin verði birt og að þeim verði fullnægt. Sje lagafrumvarp, sem alþingi hefur fallizt á, ekki staðfest á undan næsta reglulegu alþingi, er það fallið niður. Staðfesting konungs þarf til breytingar á stjórnarskránni eða viðauka við hana, svo sem síðar er fyrir mælt í 71. gr.

16. gr. Þegar brýna nauðsyn ber til, getur konungur eða landstjóri gefið út bráðabirgðarlög milli alþinga; eigi mega slík lög samt koma í bága við stjórnarskrána, og ávallt skulu þau lögð fyrir næsta alþingi á eptir.

17. gr. Konungur eða landstjóri náðar menn og veitir almenna uppgjöf á sökum. Ráðgjöfunum geta þeir eigi gefið upp sakir fyrir brot á stjórnarskránni, nema því að eins, að neðri deild alþingis samþykki.

18. gr. Konungur eða landstjóri veitir leyfi þau og undanþágur frá lögum, sem tíðkamt hafa, eptir reglum þeim, sem farið hefur verið eptir hingað til.

II.

19. gr. Á alþingi eiga setu 36 þjóðkjörnir menn. Kosning þeirra gildir venjulega fyrir 6 ára tímabil. Deyi nokkur eða fari frá af þeim, sem kosnir eru til þingsetu, meðan á kjörtímanum stendur, skal samt að eins kjósa til þingsetu fyrir það tímabil, sem eptir er af kjörtímanum.

20. gr. Alþingi skiptist í tvær deildir, efri þingdeild og neðri þingdeild. Í efri þingdeild sitja 12 menn, og skulu þeir kosnir tvöföldum kosningum eptir þeim reglum, sem settar verða í kosningarlögunum. Í neðri deild sitja 24 þingmenn, kosnir í kjördæmum. Tölu þingmanna má breyta með lögum.

21. gr. Kosningarrjett til alþingis hafa:

- a. allir búandi menn, húsmenn, borgarar, og þurrabúðarmenn, eða aðrir húsráðendur, sem greiða gjald til almennra þarfa. Þó má breyta þessu með lögum.
- b. embættismenn, hvort sem þeir hafa konunglegt veitingarbrjef eða þeir eru skipaðir af því yfirvaldi, sem konungur hefur veitt heimild til þess;
- c. þeir, sem tekið hafa lærdómspróf við háskólann eða prestaskólann eða lækna-skólann í Reykjavík, eða eitthvert annað þess háttar opinbert próf, sem nú er eða kann að verða sett, þó ekki sjeu þeir í embætti, ef þeir eru ekki öðrum háðir.

Þar að auki getur enginn átt kosningarrjett, nema hann sje orðinn fullra 25 ára að aldri, þegar kosningin fer fram, hafi óflekkað mannorð, hafi verið heimilisfastur í kjördæminu eitt ár, sje fjár síns ráðandi og honum sje ekki lagt af sveit, eða, hafi hann þegið sveitarstyrk, að hann þá hafi endurgoldið hann, eða honum hafi verið gefinn hann upp.

22. gr. Kjörgengur til neðri deildar alþingis er hver sá, sem hefur kosningarrjett samkvæmt því, sem nú var sagt, ef hann

1. ekki er þegn annars ríkis;

2. hefur að minnsta kosti í síðustu 5 ár verið í löndum þeim í norðurálfunni, sem liggja undir Danaveldi.

Kjörgengi til efri deildar skal þar að auki bundið við 35 ára aldur.

Kjósa má þann mann, sem á heima utan kjördæmis, eða hefur verið innan kjördæmis skemur en eitt ár.

Nákvæmari reglur um kosningarnar verða settar í kosningarlögum.

III.

23. gr. Hið reglulega alþingi skal koma saman fyrsta virkan dag í júlímánuði annaðhvort ár, hafi landsstjóri ekki til tekið annan samkomudag sama ár. Þó má breyta þessu með lögum.

24. gr. Samkomustaður alþingis er jafnaðarlega í Reykjavík. Þegar sjerstaklega er ástatt, getur landsstjóri skipað fyrir um, að alþingi skuli koma saman á öðrum stað á landinu.

25. gr. Alþingi er friðheilagt. Enginn má raska friði þess eða frelsi.

26. gr. Hvor alþingisdeildin um sig á rjett á, að stinga upp á lagaboðum og samþykkja þau fyrir sitt leyti; einnig má hvor þingdeildin fyrir sig senda konungi eða landsstjóra ávörp.

27. gr. Hvor þingdeildin fyrir sig getur sett nefndir af þingmönnum til þess, að rannsaka málefni, sem eru áriðandi fyrir almenning. Þingdeildin getur veitt nefndum þessum rjett á að heimta skýrslur, munnlegar og brjeflegar, bæði af embættismönnum og einstökum mönnum.

28. gr. Engan skatt má á leggja, nje breyta, nje af taka, nema með laga-boði; ekki má heldur taka lán, er skuldbindi landið, nje selja eða með öðru móti láta af hendi neina af fasteignum landsins, nema slíkt sje með lagaboði ákveðið.

29. gr. Ekkert gjald má greiða af hendi, nema heimild sje til þess í fjárlög-um eða fjáraukalögum.

30. gr. Fyrir hvert reglulegt alþingi, undir eins og það er saman komið, skal leggja frumvarp til fjárlaga fyrir Ísland fyrir tveggja ára tímabilið, sem í hönd fer. Með tekjunum skal telja bæði hið fasta tillag og aukatillagið úr hin-um almenna ríkissjóði til hinna sjerstaklegu gjalda landsins.

Gjöld, sem ákveðin eru með eldri lögum, tilskipunum, konungsúrskurðum, eða öðrum gildum ákvörðunum, skulu, þangað til breyting verður á því gjörð með lögum, færð til í fjárlögunum með þeim upphæðum, sem ákveðnar eru.

Frumvarpið til fjárlaganna og eins frumvörp til fjáraukalaga skal jafnan fyrst leggja fyrir neðri deild alþingis.

31. gr. Hvor þingdeild kys yfirskoðunarmann, og skulu þeim veitt laun fyrir starfa sinn. Yfirskoðunarmenn þessir eiga að gagnskoða hina árlegu reikninga um tekjur og gjöld landsins og gæta þess, að tekjur landsins sjeu þar allar taldar og að ekkert hafi verið goldið út án heimildar. Þeir geta krafist að fá allar skýrslur þær og skjöl, sem þeim þykir þurfa. Síðan skal semja reikning fyrir fjárhagstímabilið, og leggja hann fyrir alþingi ásamt með athugasemdum yfirskoðunarmanna, og skal því næst leggja úrskurð á hann.

32. gr. Ekkert lagafrumvarp má samþykkja til fullnaðar, fyr en það hefur verið rætt þrisvar sinnum í hvorri þingdeildinni fyrir sig.

33. gr. Þegar lagafrumvarp er samþykkt í annari hvorri þingdeildinni, skal

það lagt fyrir hina þingdeildina í því formi, sem það er samþykkt í. Verði þar breytingar á gjörðar, gengur það aptur til fyrri þingdeildarinnar. Verði hjer aptur gjörðar breytingar, fer frumvarpið af nýju til hinnar deildarinnar. Gangi þá enn eigi saman, ganga báðar deildirnar saman í eina málstofu, og leiðir alþingi þá málið til lykta eptir eina umræðu. Þegar alþingi þannig myndar eina málstofu, þarf til þess að gjörð verði fullnaðar-ályktun á máli, að tveir þriðjungar þingmanna úr hvorri deildinni um sig sjeu á fundi og eigi þátt í atkvæðagreiðslunni; ræður þá atkvæðafjöldi úrslitum um hin einstöku málsatriði, en til þess að lagafrumvarp, að undanskildum frumvörpum til fjárlaga og fjárukaulaga, verði samþykkt í heild sinni, þarf aptur á móti að minnsta kosti að tveir þriðjungar atkvæða þeirra, sem greidd eru, sjeu með frumvarpinu.

34. gr. Alþingi sker sjálft úr, hvort þingmenn þess sjeu löglega kosnir.

35. gr. Sjerhver nýr þingmaður skal vinna eið að stjórnarskránni, undir eins og viðurkennt er, að kosning hans sje gild.

36. gr. Alþingismenn eru eingöngu bundnir við sannfæring sína og eigi við neinar reglur frá kjósendum sínum.

Embættismenn þeir, sem kosnir verða til alþingis, þurfa ekki leyfi stjórnarinnar til þess að þiggja kosninguna, en skyldir eru þeir til, án kostnaðar fyrir landsjóðinn, að annast um, að embættisstörfum þeirra verði gengt á þann hátt, sem stjórnin telur nægja.

37. gr. Meðan alþingi stendur yfir, má ekki taka neinn alþingismann fastan fyrir skuldir án samþykkis þeirrar deildar, er hann situr í, nje heldur setja hann í varðhald eða höfða mál á móti honum, nema hann sje staðinn að glæp.

Enginn alþingismaður verður krafinn til reikningsskapar utan þings fyrir það, sem hann hefur talað á þinginu, nema þingdeildin, sem í hlut á, leyfi.

38. gr. Ef sú breyting, er sviptir mann kjörgengi, verður á högum þess manns, er löglega er kosinn, missir hann rjett þann, er kosningunni fylgir.

39. gr. Ráðgjöfunum skal heimilt vegna embættisstöðu sinnar að sitja á alþingi, og eiga þeir rjett á að taka þátt í umræðunum eins opt og þeir vilja, en gæta verða þeir þingskapa.

Atkvæðisrjett hafa ráðgjafar því að eins, að þeir sjeu jafnframt alþingismenn.

40. gr. Hvor þingdeildin um sig og eins hið sameinaða alþingi kys sjálft forseta sinn og varaforseta.

41. gr. Hvorug þingdeildin má gjöra ályktun um neitt, nema að minnsta kosti tveir þriðjungar þingmanna sjeu á fundi og greiði þar atkvæði.

42. gr. Heimilt er hverjum alþingismanni að bera upp í þeirri þingdeildinni, sem hann á sæti í, sjerhvert opinbert málefni, ef hún leyfir það, og beiðast þar um skýrslu.

43. gr. Hvorug þingdeildin má taka við neinu málefni, nema einhver þingdeildarmanna taki það að sjer til flutnings.

44. gr. Þyki þingdeildinni ekki ástæða til að gjöra ályktun um eitthvert málefni, þá getur hún vísað því til landstjórnarinnar.

45. Fundir beggja þingdeildanna og hins sameinaða alþingis skulu haldnir í heyranda hljóði. Þó getur hlutaðeigandi forseti eða svo margir þingmenn, sem til er tekið í þingsköpunum, krafizt, að öllum utanþingsmönnum sje vísað burt,

og skal þá þingið eða þingdeild sú, er hlut á að máli, skera úr, hvort ræða skuli málefnið í heyranda hljóði eða eigi.

46. gr. Þingsköpin handa hinu sameinaða alþingi og báðum deildum þess skulu sett með lagaboði.

IV.

47. gr. Landsdómur skal skipaður dómendum æðsta dómstóls innanlands og öllum þingmönnum efri deildar. Ryðja má sá, er ákærður er, allt að 5 mönnum úr dómi; en jafnan skal tala dómenda á stöku standa, og skal því, ef til kemur, í úr vikja eptir hlutkesti. Tölum þessum má breyta með lögum. Landsdómur velur sjer sjálfur forseta sinn. Endi kjörtími, meðan á máli stendur í landsdómi, halda þó efri deildarmenn sæti sínu í dóminum. Rjettarfarið við dóm þennan skal ákveðið með lögum.

48. gr. Landsdómur einn dæmir í þeim málum, er landstjóri eða neðri deild alþingis höfðar gegn ráðgjöfunum. Með leyfi neðri deildar getur landstjóri einnig kært aðra menn fyrir þessum dómi fyrir glæpi, er einkar-hættulegir þykja landinu.

49. gr. Skipun dómsvaldsins verður eigi ákveðin nema með lagaboði.

50. gr. Dómendur eiga rjett á að skera úr öllum ágreiningi um embættistakmörk yfirvaldanna. Þó getur sá, sem þar um leitar úrskurðar, ekki komið sjer hjá að hlýða yfirvaldsboðinu í bráð, með því að skjóta málinu til dóms.

51. gr. Dómsvaldið skal greint frá umboðsvaldinu með lögum.

52. gr. Kviðdómar í sakamálum skulu inn leiddir svo fljótt, sem því verður við komið.

53. gr. Dómendur skulu í embættisverkum sínum fara einungis eptir lögum. Þeim dómendum, sem ekki hafa að auk umboðsstörf á hendi, verður ekki vikið úr embætti nema með dómi, og ekki verða þeir heldur fluttir í annað embætti á móti vilja þeirra, nema þegar svo stendur á, að verið er að koma nýrri skipun á dómsstólana. Þó má veita þeim dómara, sem orðinn er fullra 65 ára gamall, lausn frá embætti, en eigi skal hann missa neins í af launum sínum.

V.

54. gr. Hin evangelisk-lúterska kirkja skal vera þjóðkirkja landsins, og skal hið opinbera að því leyti styðja hana og vernda.

Sambandinu milli þjóðkirkjunnar og hins veraldlega valds skal skipað með lögum.

55. gr. Landsmenn eiga rjett á að stofna fjelög til að þjóna guði með þeim hætti, sem bezt á við sannfæringu hvers eins. Þó má eigi kenna eða fremja neitt, sem er gagnstætt góðu siðferði og allsherjarreglu.

56. gr. Kjör trúarfjelaga þeirra, sem eigi heyra þjóðkirkjunni til, skulu ákveðin með lagaboði.

57. gr. Enginn má neins í missa af borgaralegum og þjóðlegum rjettindum sakir trúarbragða sinna, nje heldur má nokkur fyrir þá sök skorast undan almenntri fjelagsskyldu.

VI.

58. gr. Engan má taka fastan nema fyrir glæpi og með þeim hætti, sem ákveðið er í lögum. Dómarar og aðrir, sem hlut eiga að máli, standa til ábyrgðar gagnvart þeim, sem tekinn hefur verið fastur, eða valdið hefur verið tálmun. Sá, sem fastur er tekinn, skal undandrátarlaust leiddur fyrir dómara,

og megi þá ekki jafnskjótt láta hann lausan, skal dómari, áður sólarhringur sje liðinn, leggja rökstuddan úrskurð á, hvort hann skuli í varðhald setja; og megi láta hann lausan móti veði, skal ákveðið í úrskurðinum, hvert eða hversu mikið það skuli vera.

Úrskurði þeim, sem dómariinn kveður upp, má sá, sem hlut á að máli, þegar skjóta sjer í lagi til æðra dóms. Engan má setja í gæzluvarðhald fyrir yfirsjón, er að eins varðar fjesekt eða einföldu fangelsi.

59. gr. Heimilið er friðheilagt. Ekki má gjöra húsleit, nje kyrrsetja brjef og önnur skjöl og rannsaka þau, nema eptir dómsúrskurði, ef lögin gjöra ekki sjerlega undantekning.

60. gr. Eignarrjetturinn er friðhelgur. Engan má skylda til að láta af hendi eign sína, nema almenningsspörf krefji; þarf til þess lagaboð og komi fullt verð fyrir.

61. gr. Öll bönd þau, sem hamla frelsi í atvinnuvegum og jafnrjetti manna til atvinnu, og eigi eru byggð á almenningssheillum, skal aftaka með lagaboði.

62. Sá, sem ekki getur sjeð fyrir sjer og sínum, og sje hann ekki skylduómagi annars manns, skal eiga rjett á að fá styrk úr almennum sjóði, en þá skal hann háður vera takmörkunum þeim, er lögin áskilja.

63. gr. Hafi foreldrar eigi efni á að fræða sjálf börn sín eða sjeu börnin munaðarlaus og öreigar, er það skylda hins opinbera að sjá þeim fyrir uppfræðingu og framfæri.

64. gr. Hver maður á rjett á að láta í ljósi hugsanir sínar á prenti; en þó verður hann að ábyrgjast þær fyrir dómi. Ritskoðun og aðrar tálmanir fyrir prentfrelsi má aldrei lögtaka.

65. gr. Rjett eiga menn á að stofna fjelög í sjerhverjum löglegum tilgangi, án þess að leyfi þurfi að sækja til þess. Ekkert fjelag má rjúfa með stjórnarráðstöfun. Þó má banna fjelög um sinn, en þá verður þegar að höfða mál gegn fjelaginu, til þess að það verði rofið.

66. gr. Rjett eiga menn á að safnast saman vopnlausir. Lögreglustjórninni er heimilt að vera við almennar samkomur. Banna má mannfundi undir berum himni, þegar uggvænt þykir, að af þeim leiði óspektir.

67. gr. Sjerhver vopnfær maður er skyldur til að taka sjálfur þátt í vörn landsins eptir því, sem nákvæmar kann að verða fyrirsmælt þar um með lagaboði.

68. gr. Rjetti sveitarfjelaganna til að ráða sjálf málefnum sínum skal skipað með lagaboði.

69. gr. Skattgjaldamálum skal skipað með lögum.

70. gr. Öll sjerstakleg rjettindi, er lögin hafa bundið við nafnbætur og tign, skulu vera af tekin.

71. gr. Frumvörp, hvort heldur er til breytinga eða viðauka á stjórnarskrá þessari, má bera upp bæði á reglulegu alþingi og auka-alþingi. Nái frumvarpið um breyting á stjórnarskránni samþykki beggja þingdeildanna, skal rjúfa alþingi þá þegar og stofna til almennra kosninga af nýju. Samþykki hið nýkosna alþingi ályktunina óbreytta, og nái hún staðfestingu konungs, þá hefur hún gildi sem stjórnarlög.

72. gr. Með þessum stjórnarskipunarlögum er stjórnarskrá um hin sjerstaklegu málefni Íslands 5. dag janúarmánaðar 1874 úr gildi numin.

Ákvarðanir um stundarsakir.

Tölu þingmanna til neðri deildar skal, þangað til öðruvísi verður fyrir-mælt með lögum, skipt þannig niður:

að 1. Gullbringu- og Kjósarsýsla, 2. Árnessýsla, 3. Ísafjarðarsýsla og Ísa-fjarðarkaupstaður, 4. Þingeyjarsýsla og 5. Skaptafellssýsla kjósa hver 2 fulltrúa, en hinar aðrar sýslur á Íslandi og Reykjavíkurborg kjósa einn fulltrúa hver.

Um kosningar til efri deildar skal stjórnin í fyrsta sinn setja reglur, en síðan alþingi með lögum.

Ed.

223. Nefndarálit

um frumvarp til laga um friðun hvala (171).

Vjer, sem hin háttvirta efri deild hefur kosið í nefnd til að hugleiða frum-varp til laga um friðun hvala, höfum íhugað mál þetta og leyfum oss nú að skýra frá álitinu voru um það.

Nefndin er á einu máli um það, að nauðsynlegt sje að setja hvalaveiðum hjer við land nokkrar takmarkanir með lagaboði, með fram vegna síldarveið-anna, sem eru líklegar til að geta orðið eigi allltil auðsuppspretta fyrir landið, þegar fram liða stundir. Það má telja sannað af reynslunni, bæði hjer við land og annarstaðar, að miklar hvalveiðar spilli síldarveiðunum og jafnvel öðrum fiskiveiðum, enda hafa Norðmenn meðal annars fyrir þessar sakir sett hvalveið-unum hjá sjer með lögum ýmsar takmarkanir. Að visu eru hvalveiðar mjög lítið stundaðar hjer af landsmönnum sjálfum, svo ef þeir væru einir um hituna, mundi að svo komnu engin brýn þörf að takmarka rjett þeirra til hvalaveiða; en reynslan hefur sýnt, að hingað koma við og við útlendir menn, sem taka sjer að nafninu aðsetur í landinu um stundarsakir til að veiða hvali, þangað til þeir hafa fækkað þeim svo, að ekki þykir lengur svara kostnaði að hafa útgerð til hvalveiðanna, og hverfa svo menn þessir á brott með allan afla sinn.

Hvalir af hinum stærri tegundum hafa hjer við land mjög takmarkaða tölu og eru seinir að æxla kyn sitt, svo mjög er hætt við, að þeir verði með öllu upprættir, ef lögin eigi friða þá að nokkru leyti; en af hinum smærri tegund-um er tiltölulega langt um fleira, og þess vegna að svo komnu minni örsök til að friða þá.

Það má enn fremur telja áreiðanlegt, að vissir hvalir haldi sig að jafnaði á vissum svæðum við strendur landsins, ef þeir þurfa ekki að hverfa þaðan um lengri eða skemmri tíma af árinu, annaðveggja fyrir ís eða skort á fæðu, og því er sjerstaklega þörf að friða þá á þeim stöðum, þar sem síldarveiði er stunduð, og þeir geta ef til vill unnið síldarveiðunum gagn með því að reka síldina nær landi, en hún annars gengur; en að friða þá allt sumarið kring um land allt fyrir þessar sakir, virðist varla þörf.

Með tilliti til þess sem nú hefur verið sagt, hefur nefndin eptir ítarlegar umræður um mál þetta varla snúizt að því, að reyna til að samþýða frumvarp það, sem stjórnin lagði fyrir alþingi við frumvarp neðri deildarinnar, og taka úr hvoru frumvarpinu fyrir sig, það sem nefndinni virtist hyggilegast með nokkr-um viðaukum, og leyfum vjer oss nú að leggja það til, að hin háttvirta efri deild samþykki frumvarpið með breytingum þeim er hjer fylgja á eptir.

Efri deild alþingis 1. dag ágústmánaðar 1885.

Á. Thorsteinson, A. Einarsson. Einar Ásmundsson,
formaður. skrifari og ítamsögum.

Ed.**224. Breytingartillögur**

við frv. til laga um friðun hvala (171). — Frá nefndinni í Ed., sbr. þingskjal nr. 223.

1. gr. frumvarpsins orðist þannig :

I engu hjeraði landsins, þar sem síldarveiði er stunduð, má skjóta hvali í landhelgi hvorki fyrir utan land nje á fjörðum og flóum inni, allan þann tíma árs, sem síld er þar veidd. Undanskildir eru þó tannhvalir og smáhveli, svo sem hnýsur, höfrungar og marsvín, er skjóta má og reka á land; sömuleiðis hvalur, hverrar tegundar sem er, ef hann er í nauð staddur, svo sem í ísvök eður á grynningum, eður á annan hátt hamlaður.

Þá er hvalur er drepinn á þann hátt, sem hjer er leyft, skal þess ávallt gætt, að eigi sje síldarveiði eða veiðarfærum spillt.

2. gr. orðist þannig :

Brot gegn 1. gr. laga þessara varða sektum til landssjóðs allt að 2,000 kr. Auk þess skal veiðifang, ef nokkurt er, gjört upptækt, og andvirðið falla til landssjóðs.

Sje hvalur, hverrar tegundar sem hann er, nokkurstaðar veiddur í landhelgi af mönnum, er eigi hafa rjett til að veiða þar, eða sje landhelgi notuð af þeim á nokkurn hátt við hvalveiðar, varðar það sömu sektum og útlátum til landssjóðs, þó svo, að sektin má eigi minni vera en 500 kr.

Nd.**225. Breytingartillaga**

við frv. til laga um utanþjóðkirkjumenn (185). Eptir 2. umr. í Nd. — Frá nefndinni.

Við 16. gr. Fyrir »öll bein gjöld« komi: »gjöld fyrir aukaverk, svo og offur, lambseidi, dagsverk, ljóstoll og lausafjártíund«.

Nd.**226. Breytingartillaga**

við breytingartillögu (201) við frumvarp til laga um verzlun lausakaupmanna annarstaðar en á löggiltum höfnum (124). — Frá Th. Thorsteinson.

Við 1. gr. Orðin: »Með áfenga drykki er honum þó óheimilt að verzla nema á löggiltum höfnum«, falli burt.

Nd.**227. Frumvarp**

til laga um breytingu á lögum 17. marz 1882 um friðun fugla og hreindýra (207). — Eptir eina umr. í Ed.

Hjer á landi skulu þessar fuglategundir friðaðar fyrir allri veiði á hverjum tíma árs sem er: kríur, snjótítlingar, þúfútítlingar, maríuerlur, steindeplar, prestir, rindlar og auðnutítlingar; og allar aðrar fuglategundir, nema ernir, valir, smirlar, hrafnar, kjóar, skúmar, veiðibjöllur, mávar, fiskiendur, himbrimar, lómar og bjargfugl, skulu friðaðir frá 1. apríl til 20. júlí ár hvert; þó skal lundi friðaður frá 10. maí til 20. júní, fýll frá 1. marz til 10. ágúst. Net og skot má eigi hafa við lunda eða fýlaveiði.

Með lögum þessum er 1. gr. laga 17. marz 1882 um friðun fugla og hreindýra úr lögum numin.

Ed.**228. Nefndarálit.**

í málinu um breytingu á skattalögum (104, 27).

Efri deild alþingis hefur kosið oss undirskrifaða í nefnd til að íhuga og segja álit vort um frumvarp til laga um aðflutningsgjald af kaffi, kaffirót og alls konar sykri, og um afnám ábúðarskatts, lausafjárskatts og útflutningsgjalds af fiski og lýsi, að frá tekinni síld; og síðan hefur deildin vísað til sömu nefndar lagafrumvarpi um útflutningstoll á landvarningi og afnám ábúðarskatts og lausafjár.

Þæði þessi frumvörp fara því fram, að afnema þá beinu skatta til landssjóðs, sem nú hvila á landbúnaðinum, og annað þeirra enn fremur að afnema hinn óbeina skatt á sjávarútveginum, sem leiddur var í lög fyrir 4 árum síðan; en jafnframt er ætlað til, að landssjóði verði, að minnsta kosti að nokkru leyti, bættur upp sá tekjumissir, sem

hann biður á þennan hátt, með því að leggja ný gjöld á verzlun landsins, annaðhvort á útfluttan varning eða aðfluttan.

Nefndin hefur íhugað þetta mál vandlega, og er það samhuga álit nefndarmanna, að bæði sje það í sjálfu sjer ísjárvert, að umsteypa skattalögum vorum hvað ofan í annað á fárra ára fresti, og að sjerstaklega sje óhentugur tími til þess nú, eins og ástátt er fyrir hinum helztu atvinnuvegum landsins. Aður en ráðizt er í að afnema að fullu og öllu þá skatta, sem nú hvíla á landbúnaði og sjáfarútveg, verður að gjöra sjer ljóst, hvort landssjóður þolir að missa nokkurs í af þeim tekjum, sem nú renna í hann, og sje það ekki, þá hvernig honum yrði bættur sá tekjumissir á hagfeldari hátt, sem yrði honum eins notadrjúgur, og sanngjarnari og ljettbærari fyrir gjaldendur.

Þegar litið er á fjárlagafrumvarp það, sem stjórnnin hefur lagt fyrir þingið, og á allar þær bannarskrár og öll þau lagafrumvörp, sem þingið hefur til meðferðar, og sem hafa í för með sjer mikinn kostnað fyrir landssjóð fram yfir þann, sem fjárlagafrumvarpið gjörir ráð fyrir, mun engum geta blandazt hugur um, að þarfir landsins sjeu svo miklar og margbrotnar, að landssjóður einiskis megi í missa af tekjum sínum, ef hann á að geta fullnægt þó ekki sje nema hinum brýnustu af þörfum þessum. Þegar af þessari ástæðu, að tekjur landssjóðs, eins og þær eru nú, naumlega hrökkva til brýnustu landsþarfa, virðist nefndinni frumvarp um útflutningstoll af landvarningi óaðgengilegt, því það fer fram á að lækka tekjur landssjóðs um meira en 20,000 kr. árlega, en þar að auki er allt útflutningsgjald á afurðum landsins óeðlilegt, og útflutningsgjald það, sem hjer er stungið upp á, mjög svo óhagfellt, þar sem það leggst á svo margar varningstegundir, en munar þó ekki neinu að ráðin nema á einni varningstegund (ullu). Aðflutningsgjaldið af kaffi og sykri hefur þann kost fram yfir útflutningsgjaldið, að það fyllir að mesta upp í það skarð í tekjum landssjóðsins, sem afnám skattanna af landbúnaði og sjávarútveg hýggi í þær; en hins vegar yrði það gjald mjög ósamngjarnt og þungbært fyrir mikinn hluta gjaldenda, þar sem það á sumum þeirra yrði 15- til 20-falt við þann skatt, sem af væri numinn, og á sumum þeirra yrði nýtt gjald í viðbót við þá skatta, sem nú hvíla á þeim, og sem allir stæðu óhaggaðir eptir sem áður.

Af þessum ástæðum leyfir nefndin sjer að ráða hinni háttvirtu deild til að fella bæði þau frumvörp, sem nefndinni hafa verið fengin til álita, en þar eð ástæða virðist til í harðari því, sem nú gengur yfir land allt, að ljetta undir með landbúnaðinum á einhvern hátt, vill nefndin mæla fram með því, að skattur á ábúð og fanotum jarða og á lausafje sje færður niður um helming á fjárhagstímabili því, sem nú fer í hönd; það mundi að vísu rýra tekjur landssjóðsins á fjárhagstímabilinu um 30—40 þúsundir króna, en þann tekjumissi ætlum vjer landssjóði að geta borið, og það er óefað mál, að skattlitunin mundi koma sjer mjög vel eins og nú er ástátt.

Tillögur nefndarinnar verða því þessar:

1. Að deildin felli frumvarp til laga um aðflutningsgjald af kaffi, kaffirót og alls konar sykri, og um afnám ábúðarskatts, lausafjárskatts og útflutningstoll af fiski og lýsi, að frátekinni síld.
2. Að deildin sömuleiðis felli lagafrumvarp um útflutningstoll af landvarningi og um afnám ábúðarskatts og lausafjár.
3. Að deildin samþykki á lögboðinn hátt frumvarp það, sem hjer fer á eptir, um linun í skatti á ábúð og afnotum jarða og á lausafje.

Efri deild alþingis 1. ágúst 1885.

Magnús Stephensen Einar Ásmundsson Sighv. Árnason. Á Thorsteinsson.
form. og framsögumaður. skrifari.

B. Kristjánsson.

Ed.

229. Frumvarp

til laga um linun í skatti á ábúð og afnotum jarða og lausafje.—Frá nefndinni í Ed., sbr. þingskjal nr. 228.

I skatt á ábúð og afnotum jarða og á lausafje samkvæmt lögum 14. desember 1877 skal á manntalsþingum árin 1886 og 1887 að eins greiða $\frac{1}{2}$ álnar á landsvísu af jarðarhundraði hverju, og að eins $\frac{1}{2}$ alin á landsvísu af lausafjarhundraði hverju.

Ed.

230. Tillaga til þingsályktunar

um geymslu fornra skjala á landsbókasafninu.

Frá Sighv. Arnasyni, Einari Asmundssyni, Skúla Þorvarðarsyni og Ásgeiri Einarssyni. Alþingi skorar á landshöfðingja, að annast um, að öll fornbrjef, máldagabækur og vísitazibækur hinna fyrri biskupa, sem snerta rjettindi opinberra eigna eða stofnana eða sögu þeirra og nú eru geymd í skjalasöfnum embættismanna, einkum í skjalasafni biskupsdæmisins, og við kirkjur víðsvegar um land, verði framvegis geymt í landsbókasafninu.

Nd.

231. Uppástunga til þingsályktunar

um lán til þilskipakaupa.—Frá fjárlaganefndinni.

Alþingi skorar á landsstjórnina, að hún láti þá, sem kaupa vilja þilskip til fiskiveiða, sitja fyrir öðrum að fá lán úr landssjóði til slíkra þilskipakaupa, allt að 100,000 kr., með venjulegum kjörum, þó svo, að eigi sje lánað til kaupa hvers skips meira en 4500 kr.

Nd.

232. Breytingartillaga

við frv. til laga um hluttöku safnaða í veitingu brauða (105).—Frá Arnlfjóti Ólafssyni og Lárusi Blöndal.

1. Við 9. gr. Úr greininni falli þessi orð: „senda málið heim aptur til nýrrar kosningar. En verði kosning eigi gild í annað sinn, þá skal“.
2. Í stað 11. gr. komi svo hljóðandi grein: Kostnaði við prestakosningarskulu sóknarnefndirnar jafna niður á alla safnaðarmenn í prestakallinu, þá er atkvæðisrjett hafa samkv. 3. gr., eptir efnum þeirra og ástæðum. Eindagi á því gjaldi er hinn fjórtándi dagur, frá því að niðurfjöfnunin og hverjum greiða skuli var auglýst á kirkjufundi. Kæfur út af niðurfjöfnuninni er heimilt að bera upp á hjeradsfundi prófastsdæmisins, og leggur hann fullnaðarúskurð á málið. Rjett er að taka gjöld þessi lögtaki sem önnur sveitagjöld.

Nd.

233. Breytingartillaga

við frv. til laga um hluttöku safnaða í veitingu brauða (105).—Frá Arnlfjóti Ólafssyni og Magnúsi Andriessyni.

Við 3. gr. Í stað orðanna: „; hann skal“ komi: Ef sóknarnefndin eða sóknarnefndirnar í prestakallinu láta eigi prófast vita, áður frestur þessi er liðinn, að söfnuðurinn ætli sjer eigi að nota kjörrjett sinn, skal prófasturinn

Nd.

234. Breytingartillaga

við frumv. til fjárukalaga fyrir árin 1884 og 1885 (215). Eptir 2. umræða í neðri deild.—Frá fjárlaganefndinni.

1. Við 3. gr. 1: á eptir orðunum „atborgun“ komi „í 28 ár“.
2. Við 5 gr.: Í upphafinu bætist inn í: „Sem viðbót við útgjöldin til vísindalegra og verklegra fyrirtækja í 16. gr. fjárlaganna veitist“.

Nd.

235. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um utanþjóðkirkjumenn (185). Eptir 2. umr. í Nd.—Frá Þorkeli Bjarnasyni, Þorvarði Kjerulf, Þ. Guðmundssyni, Þórði Magnússyni, Þorsteini Jónssyni og Jóni Jónssyni.

1. við 16. gr.: Í stað orðanna: „skulu lausir við öll bein gjöld til kirkna og presta þjóðkirkjunnar“

komi: „Skulu auk þess, sem þeir eru undanþegnir borgun fyrir öll aukaverk, vera lausir við þessi gjöld til presta og kirkna þjóðkirkjunnar: lausafjárfund, offur, lambsfóður, dagsverk og ljóstoll, svo og legkaup, ef þeir nota eigi grafreiti þjóðkirkjunnar“.

2. aptan við 16. gr. komi ný grein, sem verður 17. gr.:

Nú myndast utanþjóðkirkjusötnuður í einhverju prestakalli, og er söfnuður sá skyldur að greiða öll lögboðin gjöld, önnur en fyrir aukaverk til presta og kirkju. meðan sá prestur heldur kallinu, sem veitingu hafði fyrir því, er prestur eða forstöðumaður utanþjóðkirkjufjelagsins fjekk konunglega staðfesting.

Nd.

236. Frumvarp

til laga um breytingu á lögum 4. nóv. 1881 um útflutningsgjald á fiski og lýsi o. fl.—Frá Th. Thorsteinson.

1. af hverjum 100 pd. af söltuðu heilagfiski skal greiða 10 aura.
2. sje það flutt í tunnum, þá 25 aura af hverri tunnu (120 pottum) eða sem því svarar eptir stærð ílátanna
3. af síldartunnu (120 pottum) í hverjum umbúðum, sem hún flyzt, 30 aura.

Nd.

237. Breytingartillaga

við frv. til laga um sölu þjóðjarða (216). Eptir aðra umr. í Nd. — Frá G. E. Briem. Þork. Bjarnasyni. Þorv. Kjerulf. Egilson. F. S. Stefánssyni. Þorláki Guðmundssyni.

Við Hafsteinsstaði í Skagafjarðarsýslu fyrir 2800 komi 2400 kr.

Nd.

238. Breytingartillaga

við frv. til laga um sölu þjóðjarða (216). Frá F. S. Stefánssyni, G. E. Briem, Jóni Ólafssyni, E. Egilsson, B. Sveinssyni, O. Pálssyni.

Við Hafragil í Skagafjarðarsýslu fyrir: „2500 kr.“ komi 2400 kr.

Við Skíðastaði í sömu sýslu — „5000 kr.“ — 4800 kr.

Við Veðramót í sömu sýslu — „5000 kr.“ — 4600 kr.

Ed.

239. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um breyting á lögum 15. okt. 1875 um aðra skipun á læknahjeruðum á Íslandi o. fl. (209). —

Frá flutningsmönnum frumvarpsins, B. Kristjánssyni og E. Ásmundssyni.

7. tölul. orðist þannig:

Múlasókn, Brjámslækjarprestakall og Sauðlauksdalsprestakall í Barðastrandarsýslu.

8. tölul. verði:

Otrardalsprestakall og Selárdalsprestakall í Barðastrandarsýslu, og Vestur-Ísafjarðarprófastsdæmi.

10. tölul. verði:

Strandasýsla að undanskildum Bæjarhrepp, en viðbættu Garpsdalsprestakalli, Staðarprestakalli og Gufudalsprestakalli í Barðastrandarsýslu.

20. tölul. verði: Hinn annar hluti Suðurmúlasýslu að undan skilinni Hofssókn í Álptafirði.

21. tölul. verði: Hofssókn í Suðurmúlasýslu og Skaptafellssýsla vestur að Breiðamerkursandi.
 22. tölul. verði: Skaptafellssýsla frá Breiðamerkursandi að Mýrdalssandi.

Nd.

240. Fylgiskjal.

við nefndarálit fjárlaganefndarinnar í neðri deild (212): bænarskrár afhentar fjárlaganefndinni.

- A. Bænarskrár, sem nefndin að einhverju leyti hefur tekið til greina.
1, Um nýtt læknishjærað í Dalasýslu	
2, — — — — á Seyðisfirði	
3, — — — — í veiturhluta Ísafjarðars.	tekið til greina við tillögur um 11. gr. 2.
4, — — — — í Borgarfjarðarsýslu	
5, — — — — í Vesturskaptafellssýslu	
6, Frá Benidikt Gröndal um 600 kr. styrk til dýrmyndasafns og þjóðmenningar sögu.	tekið til greina við tillögur um 16. gr. 3.
7, — Páli Melsteð um allt að 2000 kr. styrk til að stunda og kenna sagnafræði.	sömuleiðis í 13. gr. B, III. b.
8, — Hallgrími Melsteð um 1000 kr. laun sem aðstoðarmaður við landsbókasafnið.	sömuleiðis í 13. gr. C. 1.
9, — Árnessýslu um styrk til að fá fiskifræðing þangað næsta sumar	sömuleiðis í 16. gr. 4.
10, — um styrk, 800 kr. til Flensborgarskólans	sömuleiðis við 13. B. V, c.
11, — Sigfúsi Eymundssyni um, 12—1500 kr. styrk til að gefa út Ísland í myndum.	sömul. við 16. gr. 5.
12, — Landl. Schierbeck um 400 kr. styrk til að rannsaka bráðapestina.	sömuleiðis við 16. gr. 6.
13, — Dr. J. Jónassen um 6—800 kr. styrk til að kynna sjer á Englandi aðferð við að lækna sullaveiki.	sömuleiðis í 16. gr. 7.
14, — Birni Pálssyni um styrk, 1000 kr., til að smíða verkjælar	sömuleiðis í 16. gr. 8.
15, — E. Waage um 1000 kr. styrk handa Guðrúnu dóttur hans til að nema söng.	sömuleiðis í 16. gr. 9.
16, — Yfird. M. Stephenssen og ritara J. Jenssyni um 2000 kr.—2400 kr. styrk til að gefa út 80 arkir af alþýðlegu lagasafni.	sömuleiðis í 16. gr. 10.
17, — Snæfellsnessýslu um 1500 kr. styrk til að gjöra við Rífsós.	sömuleiðis í 16. gr. 11.
18, — alþingismanni Ólafi Pálssyni um 800 kr. styrk til að varna skemmdum af Hafursá í Mýrdal	sömuleiðis í 16. gr. 12.
19, — Sigurði Vigfússyni um styrk til Forngrípa-safnsins	sömuleiðis í 13. gr. C. 5. a.

- 20, — bókaverði J. Árnasyni um 1200 kr. eptirlaun | sömuleiðis í 13. gr. C. 1. b.
- 21, — Þ. Thóroddsen um styrk til jarðfræðisrann- | sömuleiðis í 16. gr. 1.
sókna
- 22, — bæjarfógeta E. Th. Jónassen um 1000 kr. | sömuleiðis í 10. gr. B. 2.
viðbót við skrifstofufje
- 23, — formanni sjúkrahússnefndarinnar í Reykja- | sömuleiðis í 11. gr. 3. a.
vík um 1200—1500 kr. styrk til sjúkrahússins
- 24, — forstöðukonu kvennaskólans á Ytriey um | sömul. í 13. gr. B. V. a.
1000 kr. styrk til hans
- 25, — sóknarmönnum Lundarbrekku um uppgjöf | sömuleiðis í 4. gr.
á skuld kirkjunnar
- 26, — fundi í Hafnarfirði um útlendan vegfræðing | sömleiðis í 10. gr. C. 5. c.
með 5 útlendum verkmönnum
- 27, Till. frá landsh. um viðbót við fje til pósta- | sömul. í 12. gr. 1, b. og c.
greiðslumanna og brjefhirð-
ingarmanna
- 28, — — — um fjárveiting til að byggja sótt- | sömuleiðis í 16. gr. 13.
varnarhús, eptir ákvæðum sótt-
varnarlaganna
- 29, — — — eptirgjöf á afborgun láns til | sömuleiðis í 4. gr.
Staðarbyggðamýra
- 30, Frá þingmanni Borgfirðinga um fjárframlag til búnaðarskóla á Hvanneyri, |
tekið til greina við athugasemd aptan við fjárlagafrumvarpið.
- 31, — stjórnarnefnd búnaðarskólans á Hólum um laun handa kennara og fje |
til að byggja hús. Til hins fyrra væntir nefndin, að skólinn fái nauð-
synlegt fje af fje því, sem veitt er til búnaðar, og til hins síðara er
tekið tillit með athugasemd aptan við fjárlagafrumvarpið.
- 32, — kand. Birni Bjarnarsyni um 2000 kr. styrk til málverkasafns. Tekið |
til greina með tillögu um fjáráukalög fyrir 1884 og 1885.
- 33, — sjera M. Jochumssyni um uppgjöf á afgangi Oddaprestakalls. Tekin |
til greina með tillögu um nefnd fjáráukalög.
- B. Bænarskrár, sem nefndin eigi hefur sjeð sjer fært að leggja með, að
teknar væru til greina:
34. Frá sjera Páli Pálssyni um þóknun fyrir málleysingjakennslu. Nefndin á. |
lítur að hjeraðlútandi fjárveiting heyri til jafnaðarsjóðum amtanna.
35. Frá sjera Arnljóti Ólafssyni um hæfilega fjárveiting til að gefa út Jónsbók. |
Nefndin sjer sjer eigi fært, að leggja með að meira sje á næsta fjárhags-
tímabili varið til að gefa út lög, en hún hefur gjört með tillögum sínum
um 10. gr. C. 10. og 16. gr. 10., með því hjer mundi og vera um allmik-
ið fje að ræða.
36. Frá landlækni Schierbeck um 800 kr. launaviðbót árlega frá 1. jan. 1884. |
Eins og beiðni þessi liggur fyrir, getur nefndin eigi tekið hana til greina í
tillögum sínum um fjárlögin.
37. Frá sjera Þórði Thorgrimsen um 100 kr. styrk. Nefndin ætlar að hann

- muni geta fengið þá viðbót við eptirlaun sín, er hann nauðsynlega þarf, af fje því, sem veitt er í fjárlögunum 13. gr. A. b. 4.
38. frá Guðmundi Sveinbjarnarsyni um 200 kr. styrk til laxaklaks,
 39. frá sjera J. Guttormssyni um 1000 kr. styrk handa laxfiskiveiðafjelaginu í Dalasýslu, og
 40. Frá Guttormi Jónssyni um 500 kr. styrk á ári til sama. Nefndin ætlar að bænir þessar geti komið til greina að meiru aða minna leyti við útbýtingu fjár þess, sem á fjárlögunum er ætlað til búnaðar.
 41. Frá Jóni Ingjaldssyni og fl. um 1000 kr. styrk til þilskipa.
 42. Frá Suðurfjarðarhreppi um 6000 kr. styrk til sama.
 43. Frá Breiðafirði um 10,000 kr. lán til sama.
 44. Frá hjeraðsfundi í Hafnarfirði um 100,000 kr. lán til sama.
 45. Frá fundi í Sandgerði um sama. Nefndin hefur tekið þessar 5 bænir til greina með þingsályktun, að þilskipakaupendur sitji fyrir öðrum að fá lán með venjulegum kjörum.
 46. Frá þingmanni Vesturskaptafellssýslu um niðurfærslu á eptirgjöldum þjóðjarða þar. Um þetta efni álitur nefndin að eigi að snúa sjer til umboðsvaldsins.
 47. Frá ábúendum jarða. er hlut eiga í Staðarbyggðarmýrum, um uppgjöf á láni landssjóðs til þeirra. Með athugasemd við 4. gr. fjárlaganna höfum vjer lagt til, að þeim yrði gefinn ljettir á afborguninni.
 48. Einari prentara Þórðarsyni um frest á afborgun skuldar hans til landssjóðs. Nefndin treystir því, að hann muni geta fengið hjá landshöfðingja ljetti á afborguninni, þannig, að hann þurfi eigi að borga auk vaxta meir en 500 kr. á ári.
 49. Þorvaldi lækni Jónssyni um 224 kr. launaviðbót á ári frá 1877. Enda þótt nokkur sanngirnisástæða virðist mæla með beiðninni, sjer nefndin sjer eigi fært, að mæla með henni.
 50. Frá síra Pjetri Guðmundssyni í Grímsey um 200 kr. styrk til að gefa út sálma.
 51. Frá Magnúsi Þórarinssyni um 3000 kr. styrk til að kaupa ullarvinnuvjelar.
 52. Frá Gísla Guðmundssyni um 1400 kr. styrk til að verða architekt.
 53. Frá Birni Árnasyni um 1000 kr. styrk til að nema trjeskurð o. fl.
 54. Frá Bjarna Guðmundssyni (ættfræðing) um styrk til að semja ættartölur.
 55. Frá háyfirdómara J. Pjeturssyni um 400 kr. persónulega launaviðbót.
 56. Frá dómkirkjupresti H. Sveinssyni um 2000 kr. eða 1200 kr. fjárveiting til að fá aðstoðarprest í Reykjavík.
 57. Frá Sigurði Jónssyni fangaverði um 200 kr. launaviðbót.
 58. Frá þingmanni Borgfirðinga um 2000 kr. fjárveiting til að fá valdsmann á Skipaskaga.
 59. Frá Páli Torfasyni um styrk handa lestrarfjelagi Öndfirðinga.
 60. Frá konum í Stykkishólmi um styrk til að stofna þar unglingaskóla og kvennaskóla.
 61. Frá þingmönnum Rangæinga um uppgjöf á 1000 kr. hallærisláni.

62. Frá Engihlíðarhreppi um uppgjöf á 408 kr. hallærisláni, er var hafði verið fyrir korn, sem brann.
63. Frá Vindhælishreppi um uppgjöf á 559 kr. hallærisláni, er eins stóð á.
64. Frá prestinum á Stað á Reykjanesi um uppgjöf á 400 kr. árgjaldi af brauðinu.
65. Frá þingmanni Dalamanna um borgunarfrest á láni úr landssjóði til Dalasýslu og uppgjöf á rentum af láninu.
66. Frá sóknarmönnum í Hofsprestakalli á Skagatrönd um 500 kr. uppbót til þess.
67. Frá kandiðat Páli Briem um 2000 kr. styrk eða lán til að stunda íslensk lög.
68. Frá fundi á Eyrarbakka um fjárveiting til að bæta innsigling um Skúmstaðaós.
69. Frá fundi í Hafnarfirði um 40,000 kr. hallærislán.
70. Frá sama um 4000 kr. styrk til að stofna þilskipaábyrgðarsjóð.
71. Frá sama um 4000 kr. fjárveiting til að búa til skipakví í Hvaleyrartjörn.
72. Frá sama um allt að 3000 kr. styrk á ári fyrir menn að taka erlendis próf í stýrimannafræði.
73. Frá sama um að styrkur til búnaðar sje aukinn um helming.
74. Frá sama um að styrkur til barnaskóla og alþýðuskóla sje aukinn um helming.
75. Frá fundi í Sandgerði um styrk til að stofna ábyrgðarsjóð fyrir þilskip.
76. Frá lyfsala Krüger um árlega undanþágu á tollgreiðslu af 600 pottum af spiritus.
77. Frá landlækni Schierbeck um styrk til að prenta fyrirlestra um hina almennu handlæknisfræði.
78. Frá kennara Geir Zoëga um 1000 kr. styrk til að fullkomnast í frakkneskri tungu í Frakklandi.
79. Frá kennara Tómasi Hallgrímssyni um 600 kr. launaviðbót.
80. Frá Birni Kristjánssyni um 500—600 kr. styrk til söngkennslu.
81. Tillaga frá landshöfðingja um 300 kr. fjárveiting til að kaupa harmoníum handa Munkaþverárkirkju.
82. Frá þingmanni Vestmannaeyja um 150 kr. styrk handa organleikara á Vestmannaeyjum.

Ed.

241. Breytingartillögur

við lagafrumvarp um fiskiveiðar fjelaga í landhelgi (183). Eptir 2. umr. í Ed. —

Frá Einari Ásmundssyni, Magnúsi Stephensen og Hallgrími Sveinssyni.

2. gr. frumvarpsins orðist þannig:

Áður en hlutafjelag, sem að nokkru leyti er eign útlendra manna, tekur til starfa, skulu fjelagslögín sýnd lögreglustjóra, þar sem fjelagið hefur veiðistöð, svo og breytingar, er eptir á verða gjörðar á þeim, og skal hann gæta þess, að lög fjelagsins sjeu samkvæm landslögum, og hafa eptirlit með því að lögum þessum sje fylgt. Að öðru leyti er fjelagið, að því er fiskiveiðar snertir, háð hinum almennu lögum um fiskiveiðar í landhelgi.

Fyrirsögn frumvarpsins verði:

Lagafrumvarp um fiskiveiðar í landhelgi.

Ed.

242. Frumvarp

til laga um að stjórninni veitist heimild til að selja þjóðjarðir (216). — Eptir 3. umr. í Nd.

1. gr. Ráðgjafanum fyrir Ísland veitist heimild til að selja ábúendunum eptirfylgjandi þjóðjarðir fyrir það andvirði, sem að minnsta kosti nemur þeirri upphæð, er tilfærð er við hverja þeirra:

1. Böggversstaði í Vallnahreppi, ásamt hjáleigunni Ángerði	fyrir 6,500 kr.
2. Ásgerðarstaðasel í Skriðuhreppi	— 900 —
3. Hrísa í Húnavatnssýslu	— 2,500 —
4. Brekku í sömu sýslu	— 3,800 —
5. Akur í sömu sýslu	— 3,000 —
6. Skinnastaði í sömu sýslu	— 2,250 —
7. Hústaði í sömu sýslu	— 2,000 —
8. Hæli í sömu sýslu	— 1,950 —
9. Hafragil í Skagafjarðarsýslu	— 2,500 —
10. Skíðastaði í sömu sýslu með hjáleigunni Herjólfstöðum	— 5,000 —
11. Hafsteinsstaði í sömu sýslu	— 2,400 —
12. Veðramót í sömu sýslu	— 5,000 —
13. Svínadal í Leiðvallahreppi	— 1,350 —
14. Gróf í sama hreppi	— 1,200 —
15. Brekku í Rosmhvalaneshreppi	— 1,400 —
16. Eyðijörðina Efriströnd í Rangárvallasýslu	— 350 —
17. Vík í Dyrhólahreppi	— 6,000 —
Enn fremur Reykjavíkurborg:	
18. Rauðará með afbýlinu Lækjarbakka	— 2,400 —

2. gr. Um sölu þessa skal farið eptir ákvæðum þeim, er gjörð eru í 2. og 3. gr. í lögum nr. 26, 8. nóvbr. 1883.

3. gr. Heimild sú, sem veitt er til sölu þessarar, gildir að eins til 31. desember. 1890.

Ed.

243. Frumvarp

til laga um utanþjóðkirkjumenn (185). — Eptir 3. umr. í Nd.

I. Um borgaralegt hjónaband utanþjóðkirkjumanna og trúarfræðslu barna þeirra.

1. gr. Rjett er að veraldlegir valdsmenn gefi hjón saman, og hefur slíkt hjónaband fulla löghelgi, þótt kirkjuleg vígsla eigi komi til, ef annaðhvort hjónaefna eða bæði eru utan þjóðkirkju.

2. gr. Hjónaefni þau, er ganga vilja í borgaralegt hjónaband, riti bæjarfógeta eða sýslumanni í því lögsagnarumdæmi, er þau vilja láta gefa sig saman í, bónarbrjef um, að hann gefi þau í hjónaband. Skulu þau þá skýra honum frá því, hvernar trúar þau sjeu og í hverju trúfjelagi, ef þau í nokkru eru.

3. gr. Nú hefur bæjarfógeti eða sýslumaður verið beðinn um að gefa hjón saman, og skal hann láta birta það á kirkjufundi í prestakalli því, er brúðurin er til heimilis í, 3 vikum áður en hjónin eru saman gefin. Birtingin verður ógild, ef hjónaefnin eigi eru saman gefin hinar næstu 12 vikur. Vilji nokkur hefja lögðann gegn hjónabandinu, skal segja til þess valdsmanni lögsagnarumdæmis þess, sem brúðurin á heima í.

4. gr. Áður en valdsmaður gefur hjón saman, ber honum að hafa fengið fulla vissu um, að birting sú, sem lögboðin er í 13. gr., hafi farið fram, og að ekkert lögban sje gjört. Um meinbugi skal valdsmaður gæta alls hins sama sem þjóðkirkjuprestar eiga að gæta að lögum.

5. gr. Hjónaefni skulu koma til brúðkaupsstefnu á þeim stað, degi og stundu, er valdsmaður ákveður. Skal valdsmaður þá fyrst brýna fyrir þeim þýðingu hjónabandsins, því næst tekur hann á móti játningu þeirra um, að þau vilji hjón verða, og lýsir loksins yfir því, að þau sjeu gefin saman í lögmeitt hjónaband. Stjórnarráð Íslands setur reglur fyrir athöfn þessari, og skal hún fram fara í heyranda hljóði og í viðurvist tveggja tilkvaddra votta. Bæjarfógeti eða sýslumaður skal rita í bók, sem til þess er ætluð, allt það, er nokkru má varða, að því er til hjónabandsins kemur, og fái hjónunum eptirrit þess, staðfest með nafni sínu og embættisinnsgli, til sannindamerkis um, að þau sjeu að lögum hjón orðin. Svo skal og valdsmaður, áður en vika er liðin, senda annað eptirrit presti sóknar þeirrar, er brúðurin átti heima í, áður en hún giptist, og ritar hann þá skýrslu um hjónabandið í gjörðabók prestakallsins.

6. gr. Borgun fyrir birtingu þá, sem 3. grein getur, og vottorð um hana greiðist eptir lögum 13. janúar 1882, 4. gr.; en fyrir gjörð þá, sem 5. gr. tilskilur og fyrir eptirrit af gjörðabókinni, skal gjalda hlutaðeigandi yfirvaldi 4 kr. Nú þarf valdsmaður að takast ferð á hendur, til að gefa hjón saman, og skal þá greiða honum dagpeninga og farareyri, slíkan sem aukatekjureglugjörð 10. september 1830 til skilur í 15. og 16. gr.

7. gr. Nú er annaðhvort hjónaefna eða bæði utan þjóðkirkju, og verður hjónaband þeirra löglegt, ef einhver þjóðkirkjuprestur, sem í embætti er, vígir þau; en senda skal sóknarpresti brúðarinnar skýrslu um vígsluna, ef það er eigi hann, sem hefur gefið þau saman, svo hann geti gjört við það athugasemd í gjörðabók sína. Við stofnun hjónabanda þessara skal gæta ákvæða laganna um kirkjulega vígslu.

8. gr. Ekki má gefa saman í hjónaband hjónaefni þau, sem ekki eru bæði í þjóðkirkjunni, nema þau hafi skýrt embættismanni þeim, sem á að gefa þau saman í hjónaband, frá því, í hverjum trúarbrögðum börn þau, er þau eigi saman, skuli uppfræða. Þessa yfirlýsingu skal rita í gjörðabækur þær, er fyr greinir. Þó má breyta slíkri ákvörðun, ef þeim hjónum semur um, eða eptir ráðstöfun annars þeirra, ef hitt er látið, eða hefur misst forráð fyrir börnunum, og landshöfðingi samþykkir. Ekki má uppfræða börn í öðrum trúarbrögðum en þeim, er annaðhvort foreldra hefur, eða að öðrum kosti í trú þjóðkirkjunnar.

9. gr. Nú voru báðir foreldrar í þjóðkirkjunni, er þau gengu að eigast, og hafa því engan samning gjört sín á milli um trúfræðslu barna sinna, og er þá hvoru þeirra rjett að krefjast þess, að börnin alist upp í trúfræði þjóðkirkjunnar. Þó er rjett að börnin alist upp í trú þeirri, er annað foreldra hefur síðar tekið, sjeu þau bæði á það sátt. Nú gengur annað hjóna úr þjóðkirkjunni og tekur aðra trú, en hitt er látið eða hefur misst forráð fyrir börnum sínum og er þá heimilt, að þau upp alist í trú þess, sem á lífi er, ef landshöfðingi samþykkir.

10. gr. Foreldri barna þeirra, sem ekki eiga að upp alast í þjóðkirkjunni, og eiga því ekki að takast inn í hana með skírinni skulu tafarlaust skýra sóknarprestinum frá fæðingu þeirra, svo og frá nöfnum þeirra, áður en 12 vik-

ur eru liðnar, frá því er þau fæddust, svo hann geti ritað hvorttveggja þetta í gjörðabók prestakallsins. Vottorð um nafngjafir þessar komi í staðinn fyrir skírnarvottorð. Brot gegn ákvæðum greinar þessarar varða 1—20 króna sekt, er rennur í fátækra sjóð. Valdsmaður ákveður sektina.

11. gr. Fjórtán ára aldur barna þeirra, er ekki heyra til þjóðkirkjunnar, jafngildir fermingu að því er til borgaralegra rjettinda kemur. Rjett er að börn þau, er ekki skulu upp alast í trúarbrögðum þjóðkirkjunnar, sjeu undanþegin fræðslu í þeim í alþjóðlegum skólum.

12. gr. Sættartilraun milli hjóna af hálfu hinnar andlegu stjettar, sem tilskipun 18. október 1811 (sbr. tilskipun 30. apríl 1824, 18. gr.) til skilur, fellur niður, ef hjón lýsa því yfir við valdsmann, að þau sjeu ekki bæði í þjóðkirkjunni.

II. Um konunglega staðfesting utanþjóðkirkjupresta og gildi embættisverka þeirra.

13. gr. Ef kirkjufjelag hjer á landi utan þjóðkirkjunnar kys sjer prest eða forstöðumann, þá geta fulltrúar kirkjufjelagsins leitað staðfestingar konungs á kosningunni. Nú staðfestir konungur kosninguna, og hafa þá kirkjuleg embættisverk þau, er sá prestur fremur, þar á meðal hjónavígsla, alla hina sömu borgaralegu þýðingu, sem væru þau af þjóðkirkjupresti framin; slíkt hið sama er um vottorð þau, er slíkur prestur gefur.

Um meinbuga og lýsingar, að því er til hjúskapar kemur, gæti prestar þessir fyrirmæla þeirra, er annars gilda að lögum; sæti ella ábyrgð sem þjóðkirkjuprestar.

14. gr. Nú hefur prestur eða forstöðumaður utanþjóðkirkjusafnaðar fengið konunglega staðfesting, og skal hann þá sýna hana sýslumanni eða bæjarfógeta, þeim er í hlut á, áður en hann fremur prestsverk, og skal hann jafnframt með skriflegum eiðstaf eða yfirlýsingu skuldbinda sig til að hegða sjer í þessari stöðu sinni samkvæmt lögum landsins. Skyldur er hann að gefa skýrslur þær og vottorð, er yfirvöld krefjast og að söfnuði hans lúta, og upplýsingar aðrar í líkingu við það, sem þjóðkirkjuprestar eru skyldir að gefa.

15. gr. Rjett er utanþjóðkirkjumönnum, þeim er hafa prest eða forstöðumann þann, er kgl. staðfestingu hefur fengið eptir 13. gr., að nota grafreiti þá, er þjóðkirkjan hefur gjöra látið, ef þeir gjalda legkaup og taka þátt í kostnaði til viðhalds eða stækkunar grafreitanna. Má prestur þeirra jarðsyngja og moldausa þar lík safnaðarlima sinna, og mega utanþjóðkirkjumenn við hafa þar helgisíði sína, er þeir hafa sett sjer. Gjöri þeir sjer grafreiti annarstaðar, eru þeir háðir heilnæmisreglum þeim, er nú gilda eður settar kunna að verða, um greptranir, svo og samþykki og eptirliti valdsmanns, að því er til grafreitarstæðis kemur.

III. Um gjaldskyldu utanþjóðkirkjumanna.

16. gr. Allir þeir menn, sem eru í einhverju kirkjufjelagi utan þjóðkirkjunnar, því er prest hafa eða forstöðumann, er fengið hefir kgl. staðfesting samkvæmt 13. gr., skulu lausir við gjöld fyrir aukaverk, svo og offur, lambselldi dagsverk, ljóstoll og lausafjárúnd til kirkna og presta þjóðkirkjunnar.

Þeir, sem ekki eru í neinu slíku kirkjufjelagi, eru aptur á móti eigi undanþegnir nokkru lögboðnu gjaldi til prests og kirkju.

Nd.

244. Frumvarp

til laga um hluttöku safnaða í veitingu brauða (105).—Eptir 2. umræðu í Nd.

1. gr. Þegar brauð í þjóðkirkjunni losnar, tekur söfnuðurinn þátt í veitingu þess eptir reglum þeim, er nú skal greina.

2. gr. Þegar auglýst hefur verið, að prestsembætti sje laust, og hinn ákveðni umsóknarfrestur er útrunninn, skal landshöfðingi, þegar fleiri en 3 hafa sótt um embættið, er allir fullnægja hinum almennu skilyrðum fyrir því, að geta haft á hendi prestsembætti í þjóðkirkjunni, með ráði biskups velja þrjá af umsækendum til kosningar, er honum virðist hafa bezta hæfilegleika til þess, að geta komið til álita við veitingu embættisins. Hafi að eins 3 slíkir umsækendur sótt um brauð, má landshöfðingi á sama hátt velja tvo þeirra til kosningar.

3. gr. Umsóknarbrjef þau, er þannig hafa verið valin úr, og bæði umsóknarbrjefin, hafi að eins 2 sótt um embættið, sendir biskup með athugasemdum þeim er honum virðist ástæða til að gjöra, til hlutaðeigandi prófasts, en prófastur skal sjá um, að þau verði lögð fram og liggi til sýnis í 2 vikur á einhverjum hentugum stað í prestakallinu. Ef sóknarnefndin eða sóknarnefndirnar í prestakallinu láta eigi prófast vita, áður frestur þessi er liðinn, að söfnuðurinn ætli sjer eigi að nota kjörrett sinn, skal prófasturinn síðan stofna til fundar fyrir allt prestakallið áður aðrar 2 vikur sjeu liðnar, og skal auglýsa fund þennan, svo sem þörf gjörist. Á þessum fundi skal öllum þeim meðlimum þjóðkirkjunnar, sem búsettir eru í prestakallinu, og óspillt mannorð hafa, gefinn kostur á að greiða atkvæði um umsóknarbrjef þau, er fyrir liggja, ef þeir eru orðnir fullra 25 ára, þegar kosningin fer fram, og hafa atkvæðisrett á safnaðafundum samkvæmt lögum 27. febr. 1880, sbr. lög 12. maí 1882.

4. gr. Kjörstjórn skal stýra kosningum; er prófastur formaður hennar, en hver sóknarnefnd í prestakallinu kys í hana 2 menn.

5. gr. Sóknarnefnd hver semur skrá yfir þá sóknarmenn, er kosningarrjett hafa eptir 3. gr., og sjer um, að skráin liggi til sýnis fulla viku á undan kjördeginum, á einhverjum hentugum stað fyrir sóknarbúa; eptir þeirri skrá fer kosningin fram.

Nú kærir einhver, að sjer hafi verið sleppt úr skránni, eða að annar hafi heimildarlaust verið tekinn á skrána, og skal hann þá í seinasta lagi koma fram með kröfu sína eða mótmæli á sjálfum kjördeginum, og leggur kjörstjórnin því næst úrskurð sinn á málið, áður en gengið er til atkvæðagreiðslu.

6. gr. Sjerhver sá, er kosningarrjett hefur og vill greiða atkvæði, skal koma sjálfur á kjörfund. Atkvæðagreiðslan skal fram fara munnlega, og skulu tveir af kjörstjórunum taka við atkvæðum við kjörskrá hverja. Þegar öllum er viðstaddir eru og hafa kosningarrjett, hefur verið gefinn kostur á að greiða atkvæði og þau rituð í kjörbækurnar, skal atkvæðagreiðslunni lokið, en þó eigi fyr en klukkustund er liðin frá því kosningar hófust.

7. gr. Kjörstjórnin semur skýrslu um það, er fram hefur farið á kjörfundinum, og sendir hana ásamt kjörskránum og umsóknarbrjefunum o. fl. til landshöfðingja, þegar frestur sá er liðinn, sem ræðir um í 8. grein.

8. gr. Nú vill einhver koma fram með kæru viðvíkjandi kosningu þeirri, er fram hefur farið, og verður hann þá að senda kæru sína skriflega til formanns kjörstjórnarinnar, áður en vika sje liðin frá því kosningin fór fram, ef henni

skal nokkur gaumur gefinn, en formaður kjörstjórnarinnar skal senda landshöfðingja kærana ásamt áliti kjörstjórnarinnar.

9. gr. Ef að minnsta kosti helmingursafnaðarmeðlima þeirra í prestakallinu, er kosningarrjett hafa, hafa tekið þátt í kosningunni, og einhver af umsækjendum hefur hlotið að minnsta kosti helming atkvæða þeirra, er greidd hafa verið, verður honum gefið veitingarbrjef af hlutaðeigandi stjórnarvaldi, hafi kosningin farið fram eptir 3.—8. gr. laga þessara, eða sjeu eigi þeir gallar á, sem eptir atvikum geti haft veruleg áhrif á úrslit hennar; ella skal við veiting embættisins taka það tillit til þeirra óska, er hafa komið fram af hálfu safnaðarins, er álitið verður að rjett sje.

10. gr. Nú hefur laust brauð verið auglýst á venjulegan hátt, og hinn ákveðni umsóknarfrestur er útrunninn, og hafi þá ekki nema einn, er fullnægi hinum almennu skilyrðum fyrir að þjóna prestsembætti í þjóðkirkjunni, sótt um brauðið, þá skal eptir kosningarreglum laga þessara leita tillögu safnaðarins um, hvort hann heldur kjósi að brauðið verði veitt þessum eina umsækanda, eða prestsþjónusta í brauðinu verði fyrst um sinn falin á hendur nágrannapresti eða nágrannaprestum, verði því við komið, eða settur verði prestur til að þjóna brauðinu til bráðabirgða, geti hann fengið.

11. gr. Kostnaði við prestakosningar skulu sóknarnefndirnar jafna niður á alla safnaðarmenn í prestakallinu, þá, er atkvæðisrjett hafa samkv. 3. gr., eptir efnum þeirra og ástæðum. Eindagi á því gjaldi er hinn fjórtándi dagur, frá því að niðurrjöfnunin og hverjum greiða skuli var auglýst á kirkjufundi. Kæur út af niðurrjöfnuninni er heimilt að bera upp á hjeraðsfundi prófastsdæmisins, og leggur hann fullnaðarúrskurð á málið. Rjett er að taka gjöld þessi lögtaki, sem önnur sveitargjöld.

12. gr. Lög þessi öðlast gildi 1. dag janúarmánaðar 1887.

Nd.

245. Frumvarp

til laga um breyting á lögnum 7. nóv. 1879 um siglingar og verzlun á Íslandi (124). Eptir 2. umræðu í Nd.

1. gr. Kaupmaður, sem enga fasta verzlun hefur hjer á landi, getur fengið heimild til að verzla á skipi hjer við land, svo á löggiltum höfnum sem á öðrum stöðum, ef hann fær til þess leyfisbrjef hjá sýslumanni, bæjarfógeta eða hjá umboðsmönnum þeirra. Fyrir slíkt leyfisbrjef skal hann gjalda 25 kr. fyrir hverja löggilta höfn, og eins fyrir hvern stað annan, er hann vill verzla á, í því lögsagnarumdæmi, er hann kaupir leyfisbrjefið. Leyfisbrjefið gildir að eins það almanaksár, er það er gefið. Með áfenga drykki er honum þó óheimilt að verzla nema á löggiltum höfnum. Gjaldið fyrir leyfisbrjefið rennur í hlutaðeiganda sýslusjóð eða bæjarsjóð.

2. gr. Heimilt er hverjum þeim, sem er fjár síns fullráði og hefur óflekkað mannorð, að verzla með allan varning, nema vínföng og áfenga drykki, á hverjum þeim stað, sem hreppsnefnd eða sýslunefnd álíta haganlegt, að verzlun sje hafin, mót því að leysa leyfisbrjef hjá sýslumanni, og skal fyrir það greiða 25 krónur, er renna í sýslusjóð.

3. gr. Skyldur er lausakaupmaður að öðru leyti að fullnægja ákvæðum gildandi laga um tollgreiðslur og sóttvarnir o. fl.

4. gr. Brot gegn lögum þessum varða slíkum sektum og sæta sömu meðferð, sem á er kveðið í 6. gr. laga 7. nóv. 1879 um breyting á eldri lögum um siglingar og verzlun á Íslandi.

5. gr. Lög þessi öðlast gildi 1. dag aprílmánaðar 1886.

Ed.

246. Frumvarp

til fjáráukalaga fyrir árin 1884 og 1885 (215). Eptir 3. umræðu í Nd.

1. gr. Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í fjárlögnum fyrir 1884 og 1885, veitast allt að 14,032 kr. 85 a. til útgjalda þeirra, er nefnd eru í 2.—5 gr. hjer á eptir.

2. gr. Afgjöld þau af Odda prestakalli í Rangárvalla prófastsdæmi, sem enn eru ógoldin, og eins þau, er á falla til loka fjárhagstímabilsins, alls að upphæð 2,368 kr. 85 a. verða gefin eptir og dragast frá tekjum þeim, er taldar eru í 1. lið í 5. gr. fjárlaganna að greiddar verði frá brauðum samkvæmt lögum 27. febr. 1880, þó með því skilyrði, að Oddaprestur afsali sjer að fullu og öllu umráðum yfir og eptirgjaldi eptir svo margar jarðir prestakallsins, að árlegt eptirgjald þeirra nemi að minnsta kosti 500 kr., en landstjórnin leggi jarðir þessar til uppbótar öðrum prestaköllum, er uppbót eiga að fá eptir lögum 27. febr. 1880.

3. gr. Sem viðbót við »ýmisleg útgjöld« í 10. gr. C. í fjárlögnum veitast :

1. 1,714 kr. til aðalaðgerðar á nokkrum af úthýsum þeim, er heyra embættisbústað landshöfðingja til og til þess að endurreisa þau að nokkru leyti. Fje þetta er lán, er liggur á landshöfðingjaembættinu og gjaldist af því árlega 6% í vexti og afborgun í 28 ár.

2. allt að 3,500 kr. til að endurreisa kirkjuna í Bjarnanesi.

4. gr. Sem viðbót við útgjöldin til kirkju- og kennslumálefna í 13. gr. fjárlaganna veitast :

1. undir lið B. II. b. til »annara útgjalda«, er snerta læknaskólann : 100 kr. fyrir kennslu í efnafræði, og 100 kr. til að kaupa áhöld til kennslunnar.

2. undir lið B. III. C til skólahússins : 4000 kr. til að leggja þak úr járn á austur-súð skólahússins og súð leikfímishússins, smíða nýja glugga m. m.

3. undir lið B. IV. b. 1 : 250 kr. handa gagnfræðaskólanum á Möðravöllum til bóka-kaupa og kennsluáhalda.

5. gr. Sem viðbót við útgjöldin til vísindalegra og verklegra fyrirtækja í 16. gr. fjárlaganna veitist : til kostnaðar við að setja í umgjörð myndir, er gefnar hafa verið til að koma á fót myndasafni fyrir Ísland, og fá þær fluttar hingað, allt að 2,000 kr.

Ed.

247. Frumvarp

til laga um breyting á 46. gr. í tilskipun um sveitastjórn á Íslandi, 4. maí 1872. — Flutningsm. Einar Ásmundsson.

Hjer eptir skulu úr lögum numin ákvæði 46. greinar í tilskipun um sveitastjórn á Íslandi, 4. maí 1872, að því er snertir kjörskrá þá, er amtmaður á að semja um kjörgenga menn í amtinu og senda öllum sýslunefndum amtsins, áður en kosningar til amtsráðs fara fram.

Eb.

248. Breytingartillögur

við frv. til laga um aðflutningsgjald af kaffi, kaffirót og alls konar sykri, og um afnám ábúðarskatts, lausafjárskatts og útflutningsgjalds af fiski og lýsi að frá tekinni sild (104).—Frá Jakob Guðmundssyni og Á. Einarssyni.

1, í 1. gr. stafl. a, í stað 5 aura komi : 3 aura

2, á eptir staflað c, í sömu grein komi staflaður d, svo hljóðandi : Af hverju

tóbaks pundi greiðist í aðflutningsgjald 15 aurar, og af hverjum 100 vindlum 50 aurar.

- 3, inn í 4. gr. aptan við orðin „og af lausafje“ bætist: sömuleiðis ákvæði laga 14. desember 1877 um tekjuskatt af atvinnu.
- 4, aptan við 4. gr. bætist: frá sama tíma er og úr lögum numin ákvæði laga frá 11. febrúar 1876 um aðflutningsgjald af tóbaki.
- 5, aptan við fyrirsögn frumvarpsins bætist: og um afnám tekjuskatts af atvinnu.

Ed.

249. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um rjett sveitastjórna gagnvart þurfamönnum (220). Frá Skúla Þorvarðarsyni og Einari Ásmundssyni.

Við 2. gr. Aptan við orðið: „á búi“ bætist inn í: hans.

5. gr. orðist þannig:

Óhlýðnist þurfamaður ákvæðum laga þessara eða úrskurðum þeim, er honum kunna að ganga á móti (sbr. 3. og 4. gr.), má kæra málið fyrir sýslumanni eða bæjarfógeta, er heldur þurfamanni til hlýðni, að við lögðum sektum eða hegningu eptir málavöxtum.

Við 6. gr. a, Fyrir orðin „utanhrepps eða bæjarfjlagsmanna“, komi: manna sem ekki eru í sveitarfjlaginu; b, fyrir orðin „sveitar- eða bæjarfjlaginu“ komi: sveitarfjlaginu.

Samein.þing.

250. Nefndarálit

um málið, hvernig ganga skuli til framkvæmdar á 2. og 3. gr. í reglum um „Gjöf Jóns Sigurðssonar“.

Hið háttvirta sameinaða alþingi hefur falið oss á hendur að taka til hugleiðingar, hvernig framkvæma skuli fyrirmæli annarar og þriðju greinar í reglum um „Gjöf Jóns Sigurðssonar“. Nú, er vjer höfum hugleitt þetta mál, virðist oss hlýða, að þriggja manna nefnd þeirri, sem alþingi velur í þetta skipti, samkvæmt 3. gr. í reglunum, til að kveða á um, hver njóta skuli verðlauna af gjöfinni, sje fengið erindisbrjef, er taki skýrt fram ætlunarverk nefndarinnar. Höfum vjer því samið frumvarp til slíks erindisbrjefs, og leyfum oss að leggja það til, að hið háttvirta sameinaða þing samþykki það.

Alþingi 28. dag júlímánaðar 1885.

Magnús Stephensen
formaður.

Tryggvi Gunnarsson
framsögumaður.

Einar Ásmundsson
skrifari.

Samein.þing.

251. Erindisbrjef

fyrir nefnd þá, er alþingi velur í hvert skipti, er það kemur saman, samkvæmt 3. gr. í reglum um „Gjöf Jóns Sigurðssonar“, 24. ágúst 1881. — Frá nefndinni í sameinuðu þingi, sbr. þingskjal nr. 250.

1. gr. Nefndin skal auglýsa hið fyrsta eptir þing tilboð um að senda henni vel samin vísindaleg rit viðvíkjandi sögu landsins og bókmenntum, lögum þess, stjórn og framförum innan ákveðins tíma, svo nefndin geti gjört að álitum, hvort höfundar ritanna sjeu verðlauna verðir fyrir þau samkvæmt tilgangi gjafar Jóns Sigurðssonar.

2. gr. Ritgjörðir þær, sem sendar verða í því skyni að vinna verðlaun, skulu

vera nafnlausar, en auðkenndar með einhverri einkunn. Nafn höfundarins skal fylgja í lokuðu bræfi með sömu einkunn, sem ritgjörðin hefur.

3. gr. Nefndin er sjálfráð um það, hversu há eða lág verðlaun hún veitir fyrir ritgjörðir þær, sem henni eru sendar, og sem hún álitur verðlauna verðar. Þannig getur hún dæmt einum höfundi að verðlaunum allt það fje, sem ætlað er til verðlauna á tímabilinu alþinga í milli, eður skipt því milli fleiri, eptir því sem henni þykir haga og maklegt vera. Berist nefndinni engar eða fáar ritgjörðir, sem henni þykir verðlauna verðar, skal verðlaunafjeð allt eða sumt geymt til næsta tímabils. Þó hefur nefndin, þegar svo ber undir, heimild til að veita allt að helmingi þessa fjár sem verðlaun fyrir eina ritgjörð, er komið hefur út á prent. síðan alþing var síðast haldið, þótt höfundurinn hafi eigi ætlað til verðlauna, ef ritgjörðin er um eitthvert það efni, sem talið er í 1. gr.

4. gr. Ritgjörð sú, er verðlaun vinnur, er eptir sem áður fullkomin eign höfundarins, og skal send honum aptur, þá er hún hefur verið dæmd af nefndinni, og nafn hans er henni kunnugt orðið. Aðrar ritgjörðir, sem eigi eru veitt verðlaun fyrir, skal geyma til þess er þeirra verður vitjað.

5. gr. Nefndin skal hafa lokið starfa sínum fyrir útgöngu maímánaðar það ár, sem alþingi á að koma saman. Skal hún þá jafnskjótt tilkynna landshöfðingja, hverjum höfundum hún hefur dæmt verðlaun og hversu há hverjum þeirra; en landshöfðingi ávísar fjenu. Svo skal og nefndin senda næsta alþingi skýrslu um gjörðir sínar.

Nd.

252. Nefndarálit

um frumvarp til fjárukalaga fyrir 1882 og 1883. (Stjórnarfrv. bls. 75).

Með því lög 4. nóv. 1881 um breyting á prestakallalögum frá 1880 öðluðust eigi gildi fyr en 28. febr. 1882, höfum vjer fallizt á það álit yfirskoðunarmanna við 21. athgr. d. 1882, að nauðsynlegt sje að leita aukafjárveitingar fyrir þeim 50 kr., sem Ögurpresti eru greiddar fyrir tímabilið frá 6. des. 1881 til 6. marz 1882.

Þess er líka að geta, að í 3. gr. hefur misprentazt 521. 69 í staðinn fyrir 521. 63, sbr. athgr. yfirskoðunarmanna bls. 74 neðst, og reikningslagafrv. fyrir 1882 og 1883, bls. 11.

Nefndin leyfir sjer því að leggja það til:

1. að í staðinn fyrir 7021. 66 í 1. gr. komi: 7071. 60.
2. að í 3. gr. í staðinn fyrir 521. 69 komi: 521. 63.
3. að í 4. gr. á eptir orðinu »veitast« sje bætt inn í: undir lið A. b. 1. til prestakalla samkvæmt lögum 27. febr. 1880 1. gr. 50 kr.

Þar eð frumvarp þetta að öðru leyti er samkvæmt tillögu yfirskoðunarmannanna og nefndarinnar, vonum vjer, að hin háttv. þingdeild muni samþykkja það með fyrgreindum viðauka og breytingum.

Alþingi 3. ágúst 1885.

E. Kúld,
formaður.

G. E. Briem,
framsögumaður.

Egilsson,
skrifari.

Nd.

253. Breytingartillögur

við frumvarp til stjórnarskipunarlags um hin sjerstaklegu málefni Íslands (222).—Eptir 2. umr. í Nd.—Frá meiri hluta nefndarinnar.

4. gr. fyrir »geymast« komi: »geyma«.
6. — fyrir »hann« komi: »Landsstjóri.
fyrir »þess« komi: »landsins«.
fyrir »Laun landsstjórans« komi: »Laun landsstjóra«.
7. — fyrir »Sjerhver sá ráðgjafi« komi: »Ráðgjafi sá«.
Á eptir 7. gr. komi ný gr. svo hljóðandi:
Ráðgjafar skulu eigi vera fleiri en þrír, og skal einn vera æðstur þeirra. Landsstjóri og ráðgjafar er landsráð og landstjóri forseti þess. Í landsráðinu skulu rædd lagafrumvörp öll og áriðandi stjórnarmálefni. Deyi landsstjóri eða hindrist á annan hátt, stendur hinn æðsti ráðgjafi fyrir stjórn, þangað til konungur nefnir annan landsstjóra, eða landstjóri tekur aptur við stjórninni.
8. — fyrir »embættisfærslu« komi: »embættisrekstur«.
9. — orðin »því sem fyrir er mælt í falli burt.
fyrir »ákvörðunum« komi: »ákvæðum«.
fyrir »Sjerhver« komi: »Hver«.
Seinni hluti greinarinnar orðist svo:
»Konungur eða landsstjóri geta vikið embættismönnum frá, og fer þá um eptir laun þeirra svo sem lög mæla fyrir. Konungur eða landsstjóri o. s. frv. niðurlag greinarinnar óbreytt.
fyrir »52. gr.« komi: »53. gr.«
10. — orðið »reglulega« falli burt;
fyrir »ákvörðunum« komi: »ákvæðum«.
12. — orðin »hins reglulega« falli burt.
greinaröðin breytist þannig, að 11. gr. verður 13. gr., 12. gr. verður 11. gr. og 13. gr. verður 12. gr.
14. — fyrir »látið leggja« komi: »lagt«.
16. — fyrir »eigi mega slík lög« komi: »þó mega slík lög eigi«.
17. — verði 18. gr., en 18. gr. 17. gr.,
orðin »eða landsstjóri« falli burt,
fyrir »geta þeir« komi: »getur hann«.
20. — fyrir »tvöföldum kosningum eptir þeim reglum« o. s. frv. komi: »eptir sjerstökum ákvæðum, sem sett verða« o. s. frv.
21. — staðliður b. fyrir »því yfirvaldi« komi: »þeim«.
—— c. orðin »eða« á fyrra staðnum falli burt,
í upphafi niðurlagsgreinarinnar komi: »Þó« fyrir »Þar að auki«.
22. — orðin »neðri deildar« falli burt;
stafl. 1. bætist aptan við »eða« er í þjónustu þess
fyrir »þar að auki« milli orðanna »skal—bundið« komi: »þó«.
23. — orðin »hið reglulega« falli burt.
24. — orðist þannig: »Samkomustaður alþingis er í Reykjavík. Þó getur landstjóri eptir atvikum skipað fyrir um, að alþingi komi saman á öðrum stað í landinu«.
26. — fyrir »alþingisdeildin« komi: »þingdeildin«; fyrir »að stinga upp á lagaboðum« komi: »að bera upp frumvörp til laga og ályktana«.
28. — fyrir »með öðru móti« komi: »á annan hátt«.
30. — fyrsta málsgreinin orðist þannig: »Jafnskjótt og alþingi er komið saman skal leggja fyrir það frumvarp til fjárlaga fyrir fjárhagstímabilið, sem í hönd fer. Með tekjunum skal telja bæði hið fasta tillag og aukatillagið úr hinum almenna ríkissjóði. Síðari málsgreinirnar óbreyttar.
31. — fyrir »niðurlagið« og skal — á hann« komi: »til fullnaðarúrslita«
36. — fyrir »kosnir verða« komi: »kosnir eru«.
37. — orðið »yfir« í fyrri málsg. falli burt.
í síðari málsgrein fyrir »sem í hlut á« komi: »sem hann á sæti í«.
42. — orðist þannig:
»Heimilt er þingmanni að bera upp í þeirri þingdeild, er hann á sæti í, hvert það málefni, er almenning varðar, ef þingdeildin léyfir, og beiðast skýrslu um það«.

43. — fyrir »neinu málefni« komi: »nokkurt málefni til meðferðar».
44. — fyrir »þingdeildinni« komi: »þingdeild».
45. — orðið »hlutaðeigandi« falli burt.
46. — orðist þannig:
»Þingskóp hins sameinaða alþingis og beggja þingdeilda skulu sett með lagaboði».
47. — fyrir »æðsta dómstól« komi: »hins æðsta dómstóls«; á eftir orðunum »5 mönnum úr dómi« komi: »þó svo, að jafnan sitji dóminn eigi færri en 2 dómendur hins æðsta dómstóls. Jafnan skal« o. s. frv.; setningin »Tölum þessum má breyta með lögum« falli burt; fyrir »velur sjer sjálfur forseta sinn« komi: »velur forseta sinn».
49. — orðist svo: »Skipun dómsvaldsins skal ákveðin með lögum».
50. — orðin »eiga rjett á að« falli burt; fyrir »yfirvaldsboðinu« komi »yfirvaldsboði».
52. — orðist svo: »Kviðdóma í sakamálu skal í lög taka svo fljótt sem verða má».
54. — fyrir »skal vera« komi: »er«;
fyrir »hið opinbera« komi: »landsstjórnin«;
fyrir »þjóðkirkjunnar og hins veraldlega valds« komi: »þjóðkirkju og landsstjórnar».
56. — fyrir »kjör« komi: »rjettindi«;
fyrir »eigi heyra þjóðkirkjunni til« komi: »frábrugðin eru þjóðkirkjunni».
57. — orðist þannig »Enginn má missa neins í af þegn rjettindum sakir trúarbragða sinna, nje heldur þeirra vegna skorast undan almennti fjelagsskyldu».
58. — orðist þannig:
»Engan má taka fastan, nema hann sje sakaður um glæp, og með þeim hætti, sem ákveðið er í lögum. Dómarar og aðrir, sem hlut eiga að máli, bera ábyrgð fyrir þeim, sem tekinn er fastur, eða hindraður á annan hátt. Þann, sem fastur er tekinn, skal undandrátta laust leiða fyrir dómara, og sje hann þá eigi þegar látinn laus, skal dómari« o. s. frv. Niðurl. gr. óbreytt.
Síðari málsgr. orðist þannig:
»Úrskurði dómara má þegar skjóta til æðra dóms. Engan má setja í gæzluvarðhald fyrir sök, er að eins varðar fjesekt eða einföldu fangelsi».
59. — orðist þannig:
»Heimilið er friðheilagt. Ekki má gjöra húsleit, nje kyrsetja brjef og önnur skjöl, nje rannsaka þau, án dómsúrskurðar, nema lög sjerstaklega leyfi».
63. — fyrir »hins opinbera« komi: »þjóðfjelagsins».
65. — fyrir »um sinn« komi: »um stundarsakir».
67. — orðist þannig:
»Hver vopnfær maður er skyldur að taka sjálfur þátt í vörn landsins eptir því sem nákvæmar verður ákveðið með lögum».
68. — fyrir »lagaboði« komi: »með lögum».
72. — orðist svo:
»Þá er stjórnskipunar lög þessi eru staðfest, og landstjórn skipuð samkvæmt 6. og 7. gr. þeirra, er stjórnskrá um hin sjerstaklegu málefni Íslands 5. dag janúarm. 1874 numin úr gildi».
- Þriðja málsgr. ákvarðana um stundarsakir orðist svo:
»Um kosingarar til efri deildar alþingis skal ákveðið með sjerstökum lögum».

Nd.

254. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um friðun á laxi (178). — Frá Benedikt Sveinssyni.

1. Orðin í 1. gr.: »nema einn eigi veiði alla í á« falli burt.
2. Síðari málsgr. 2. gr.: »Nú rennur á . . . í þeirri kvísl« falli burt.
3. Við 5. gr. orðin í annari málsgrein: »og ef þverrimar . . . 3 þuml.« falli burt.
4. 6. grein falli burt.

Ed.**255. Frumvarp**

til laga um friðun hvala (171). Eptir 2. umr. í Ed.

1. gr. Í engu hjeraði landsins, þar sem síldarveiði er stunduð, má skjóta hvali í landhelgi, hvorki fyrir utan land nje á fjörðum og flóum inni, allan þann tíma árs, sem síld er þar veidd. Undanskildir eru þó tannhvalir og smáhveli, svo sem hnýsur, höfrungar og marsvín, er skjóta má og reka á land; sömuleiðis hvalur, hverrar tegundar sem er, ef hann er í nauð staddur, svo sem í ísvök eður á grynningum, eður á annan hátt hamlaður.

Þá er hvalur er drepinn á þann hátt, sem hjer er leyft, skal þess ávallt gætt, að eigi sje síldarveiði eða veiðarfærum spillt.

2. gr. Brot gegn 1. gr. laga þessara varða sektum til landssjóðs allt að 2,000 kr. Auk þess skal veiðifang, ef nokkurt er, gjört upptækt, og andvirðið falla til landssjóðs.

Sje hvalur, hverrar tegundar sem hann er, nokkurstaðar veiddur í landhelgi af mönnum, er eigi hafa rjett til að veiða þar, eða sje landhelgi notuð af þeim á nokkurn hátt við hvalveiðar, varðar það sömu sektum og útlátum til landsjóðs, þó svo, að sektin má eigi minni vera en 500 kr.

3. gr. Mál um brot gegn lögum þessum skal farið með sem opinber lög-reglumál.

Ed.**256. Frumvarp**

til laga um breyting á lögum 15. okt. 1875 um aðra skipun á læknahjeruðum á Íslandi o. fl. (209). — Eptir 2. umræðu í Ed.

1. gr. Hjer á landi skulu vera læknahjeruð þau, er nú skal greina:
1. Reykjavíkursókn, Kjósarsýsla og Garðaprestakall í Gullbringusýslu.
2. Hinn annar hluti Gullbringusýslu.
3. Saurbæjarprestakall, Garðaprestakall og Melaprestakall í Borgarfjarðarsýslu.
4. Hinn annar hluti Borgarfjarðarsýslu og Mýrasýsla.
5. Hnappadalssýsla, Snæfellsnessýsla og Flateyjarsókn í Barðastrandarsýslu.
6. Dalasýsla og Bæjarhreppur í Strandasýslu.
7. Múlasókn, Brjámslækjarprestakall og Sauðlauksdalsprestakall í Barðastrandarsýslu.
8. Otrárdalsprestakall og Selárdalsprestakall í Barðastrandarsýslu og Vestur-Ísafjarðarprófastsdæmi.
9. Hinn annar hluti Ísafjarðarsýslu.
10. Strandasýsla að undanskildum Bæjarhrepp, en viðbættu Garpsdalsprestakalli, Staðarprestakalli og Gufudalsprestakalli í Barðastrandarsýslu.
11. Húnavatnssýsla fyrir vestan Blöndu.
12. Húnavatnssýsla fyrir austan Blöndu og Skagafjarðarsýsla, að fráskildu Fellsprestakalli og Barðsprestakalli.
13. Fellsprestakall og Barðsprestakall í Skagafjarðarsýslu, Hvanneyrarprestakall, Kvíabekkjarprestakall og Miðgarðaprestakall í Eyjafjarðarsýslu.
14. Hinn annar hluti Eyjafjarðarsýslu, Laufásprestakall, Höfðaprestakall og Hálsprestakall í Suður-Þingeyjarsýslu.
15. Hinn annar hluti Suður-Þingeyjarsýslu og Keldunesshreppur í Norður-Þingeyjarsýslu.
16. Hinn annar hluti Norður-Þingeyjarsýslu.
17. Skeggjastaðaprestakall, Hofsprestakall og Hofteigsprestakall í Norður-Múlasýslu.
18. Valþjófsstaðarprestakall, Kirkjubæjarprestakall og Hjaltastaðarprestakall í Norður-Múlasýslu og Vallanessprestakall í Suður-Múlasýslu.
19. Desjarmýrarprestakall og Dvergasteinsprestakall í Norður-Múlasýslu og Fjarðarprestakall í Suður-Múlasýslu.

20. Hinn annar hluti Suður-Múlasýslu að undanskilinni Hofssókn í Álptafirði.
 21. Hofssókn í Suður-Múlasýslu og Skaptafellssýsla vestur að Breiðamerkursandi.
 22. Skaptafellssýsla frá Breiðamerkursandi að Mýrdalssandi.
 23. Mýrdalsþing í Skaptafellssýslu, Eyvindahólaprestakall og Holtsprestakall í Rangárvallasýslu.
 24. Hinn annar hluti Rangárvallasýslu.
 25. Árnessýsla.
 26. Vestmannaeyjar.
2. gr. Laun hvers þeirra 6 lækna, sem með lögum þessum er við aukið, skulu vera 1500 kr. á ári.

Ed. **257. Fyrirspurn til landshöfðingja**
viðvíkjandi brúargjörð á Þjórsá og Ölvesá. Frá 1. þingm. Rangvellinga, Sighv. Árnasyni.

Hverjar voru undirtektir stjórnarinnar viðvíkjandi því, sem jeg fyrir hönd sýslunefndarinnar í Rangárvallasýslu fór fram á í bræfi dags. 7. febr. þ. á. um brúargjörð á Þjórsá og Ölvesá?

Ed. **258. Breytingaratkvæði**
við frv. til laga um breyting á lögum 15. október 1875 um aðra skipun á læknaþjérfunum á Íslandi (256). Eftir 2. umr. í Ed. — Frá landshöfðingjanum.

Við 1. gr.

5. töluliður verði: Snæfellsness- og Hnappadalssýsla.
7. töluliður verði: Flateyjarprestakall, Brjámslækjarprestakall og Sauðlauksdalsprestakall í Barðastrandarsýslu.

Ed. **259. Tillaga til þingsályktunar**
um nefnd til að íhuga menntunarmál almennings. — Frá Jakobi Guðmundssyni, Sighvati Árnasyni, Einari Ásmundssyni og Skúla Þorvarðarsyni.
Alþingi ályktar að skora á stjórnina að setja 5 manna nefnd milli þinga til að íhuga og gjöra tillögur um, hvað gjöra skuli af hálfu löggjafarvaldsins til að efla menntun almennings hjer á landi.

Nd. **260. Breytingartillaga**
við frumv. til laga um breyting á lögum 7. nóv. 1879 um siglingar og verzlun á Íslandi o. fl. (245). — Frá Arnþjóti Ólafssyni, Tr. Gunnarssyni, Þorsteini Jónssyni, Egilsson, Þorláki Guðmundssyni og Þorkeli Bjarnasyni.
2. gr. falli burt

Ed. **261 Breytingartillögur**
við frv. til laga um aðflutningsgjald af kaffi, kaffirót o. s. frv. (104) — Frá Hallgrími Sveinssyni.
1. 1. gr. orðist þannig:
Aðflutningsgjald skal greiða í landssjóð af vörum þeim, sem hjer eru taldar:

- a, af hverju pundi af kaffi, exportkaffi og öðrum kaffibæti 3 auru.
- b, — — — — sykri 2 auru.
- c, — — — — tóbaki, hveirrar tegundar sem er, nema vindlum, 20 auru.
- d, — — — — hverjum 100 vindlum 50 auru.
2. við 2. gr. »hvað mikið« verði: hversu mikið.
3. — — — fyrir »útflutningsgjaldið« í 6. línu komi: aðflutningsgjaldið.
4. — — — fyrir »líða fastakaupmenn um helming«, komi: veita fastakaupmönnum gjaldfrest á allt að helmingi.
5. — — — fyrir »2 af hundraði«, komi: 1 af hundraði.
6. Eptir 3. grein komi ný grein, sem verði 4. grein:
Þeim, sem fyrstur með sannindum ljóstrar upp broti gegn lögum þessum, skal greiða allt að helmingi sektar, verði sá uppvís að broti, er fyrir sök er hafður. Hinn hluti sektar skal renna í landsjóð.
7. 4. grein verði 5. grein.
8. Fyrirsögnin orðist þannig: Frv. til laga um aðflutningsgjald af kaffi, exportkaffi og öðrum kaffibæti, sykri og tóbaki, svo og um afnám ábúðarskatts, lausafjárskatts, tekjuskatts af atvinnu og útflutningsgjalds af fiski og lýsi, að frátekkinni síld.

Ed.

262. Frumvarp

til laga um rjett sveitarstjórnar gagnvart þurfamönnum (220). Eptir 2. umr. í Ed.

1. gr. Hver sem þiggur styrk úr sveitarstjóð, er hann er orðinn fullur 16 ára að aldri, annaðhvort fyrir sjálfan sig eða skylduómaga sína, er skyldur til að veðsetja allt, er hann á og eignast kann, til þess er hann hefur að fullu endurgoldið sveitarstyrkinn, og getur sveitarstjórnin látið skrifa upp fjármuni þurfamannsins og þinglýsa veðskuldabreyfinu og uppskriftargjörðinni á varnarþingi hans til tryggingar fyrir skuldinni. Fyrir þinglýsinguna skal ekkert gjald greiða.

2. gr. Nú beiðist sveitarstjórn fjárnáms til lúkningar sveitarstyrks hjá skuldunaut sveitar, eða skuldinni er lýst við skipti á búi hans, og er eptirrit úr sveitarbókinni næg sönnun fyrir skuldinni, enda hefur hún forgöngurjett fyrir öllum öðrum skuldum

3. gr. Rjett er að amtmaður eptir ósk sveitarstjórnar og tillögum sýslumanns eða bæjarfógeta setji fjárráðamann þurfamanni þeim, sem gjörir sig kunnan að ráðlauslegri meðferð þess, er hann undir höndum hefur. Birta skal úrskurð þann á varnarþingi þurfamanns. Forráð fjár síns fær þurfamaður jafnskjótt aptur, er hann hefur endurgoldið styrk þann, er hann hefur þegið, enda geti hann framfært sig og skylduómaga sína.

4. gr. Nú getur þurfamaður eigi endurgoldið sveitarstyrkinn, en er þó vinnufær, og er honum skylt að fara í hverja þá viðunanlega vist, og vinna hverja venjulega vinnu, sem sveitarstjórnin ákveður, og honum er eigi um megn; þó er honum heimilt að ráða sjer sjálfur, ef hann setur áreiðanlega tryggingu fyrir því, að fátækra sjóðurinn biði engan halla við það. Verði ágreiningur milli þurfamanns og sveitarstjórnar um það, hvort vist eða vinna sje viðunanleg eða trygging nægileg, skal sýslumaður eða bæjarfógeti leita álits tveggja kunnugra óvilhallra manna um ágreiningsefnið; því næst skal hann leggja fullnaðarúrskurð á málið.

5. gr. Öhlýðnist þurfamaður ákvæðum laga þessara eða úrskurðum þeim, er honum kunna að ganga á móti (sbr. 3. og 4. gr.), má kæra málið fyrir sýslumanni eða bæjarfógeta, er heldur þurfamanni til hlýðni, að við lögðum sektum eða hegningu eptir málavöxtum.

6. gr. Nú vill maður flytja af landi hurt, en skilur eptir vandamenn, er honum að lögum ber fram að færa, en sem ekki eru sjálfbjarga, og skal hann þá skyldur að setja nægilega tryggingu eptir mati tveggja manna, sem ekki eru í sveitarfjelaginu, fyrir því, að skylduómagar hans verði ekki sveitarfjelaginu til þyngsla, að minnsta kosti um næstu 3 ár, nema veikindi eður önnur ó-

fyrirsjáanleg óhöpp valdi, enda óheimili sýslumaður eða bæjarfógeti utanferð, nema þessum skilyrðum sje fullnægt.

7. gr. Mál, sem rísa út af brotum gegn lögum þessum, eru opinber lög-reglumál.

Nd. 263. Lagafrumvarp

um fiskveiðar í landhelgi.—Eptir 3. umr. í Ed.

1. gr. Eingöngu búsettir menn hjer á landi og hjerlend hlutafjelög eiga rjett á, að fiska á þilskipum og með opnum bátum í landhelgi á flóum og fjörðum inni. Þó er hluta-fjelögum heimilt fyrst um sinn að reka þar síldveiðar, ef meira en helmingur fjelags-fjárins er eign þegna Danakonungs, og fjelagið hefur heimilisfang hjer á landi, enda sje meiri hluti fjelagsstjórnarinnar skipaður mönnum þeim, er hjer eru heimilisfastir.

2. gr. Áður en hlutafjelag, sem að nokkru leyti er eign útlendra manna, tekur til starfa, skulu fjelagslögin sýnd lögreglustjóra, þar sem fjelagið hefur veiðistöð, svo og breytingar, er eptir á verða gjörðar á þeim, og skal hann gæta þess, að lög fjelagsins sjeu samkvæmi landslögum, og hafa eptirlit með því, að lögum þessum sje fylgt. Að öðru leyti er fjelagið, að því er fiskveiðar snertir, háð hinum almennu lögum um fisk-veiðar í landhelgi.

3. gr. Fyrir brot gegn lögum þessum skal sækja eptir reglum þeim, er gilda um al-menn lögreglumál; varða brotin sektum frá 20—400 kr., er renna í landssjóð, og skal hið ólögmeða veiðifang eða þess virði gjört upptækt og falla til landssjóðs.

Ed. 264. Frumvarp

til laga um friðun á laxi (178). — Eptir 3. umr. Nd.

1. gr. Hvervetna skal lax friðhelgur fyrir alls konar veiði í sjó, ám og vötn-um frá 1. ágúst til 20. maí ár hvert; þó getur sýslunefnd með samþykki amts-ráðs lengt þenna tíma til 1. september, þar sem nauðsyn þykir til bera. Hinn tíma ársins skal lax friðhelgur 36 stundir í viku hverri, eða frá náttmálum á laugardögum til dagmála á mánudögum, og skulu þá öll laxanet tekin upp, og allar veiðivjelar standa opnar, svo lax geti gengið um þær.

2. gr. Ekki má leggja net, garða nje aðrar fastar veiðivjelar lengra út í nokkra á, en í hana miðja, og þó því að eins svo langt út, að hinn helmingur árinna sje laxgengur, þá vatn er minnst. Nú vilja menn leggja garð, net eða veiðivjel út frá báðum löndum, og skal þá svo leggja, að jafnan sje 40 faðma bil eptir endilangri ánni milli veiðivjelanna.

3. gr. Eigi má leggja net eða aðra veiðivjel í stöðuvatn, þar sem laxgeng á rennur í það eða úr því, svo að hindri laxinn að nokkru. Fyrir framan árósa í laxgengum ám má í sjó enga veiðivjel eða net hafa nær ósum, en árstraums verður síðast vart um stórstraumsfjöru; svo má og, með sömu takmörkun, eigi við hafa ádráttarveiði í árósum nje í sjó fyrir árósum þeim, sem lax gengur í.

Ádráttarveiði má við hafa í ám frá dagmálum til náttmála og að eins tvisvar sinnum á hverjum stað þenna tíma. Heimilt er að veiða lax með stöng, sje að eins við höfð vanaleg beita, svo sem fluga eða maðkur.

4. gr. Enginn má á nokkurn hátt fæla lax frá, að ganga í vötn eða ár eða upp að þeim. Enda skal hverjum manni heimilt, að skjóta sel og styggja hann í þeim ám og árósum, er lax gengur um, nema þar sje friðlýst æðarfulga-eggver.

5. gr. Engar veiðivjelar nje veiðarfæri má við hafa, er tekur smálax. Skulu möskvar í lagnetum ekki vera minni, þá votir eru, en 9 þumlungar ummáls, en í ádráttarnetum skulu þeir vera minnst 10 þumlungar ummáls. Eigi má hafa tvöföld ádráttarnet.

Á veiðivjel hverri skulu vera svo mörg op og svo stór, að enginn lax, sem

minni er en 9 þumlungar ummáls, þar sem hann er gildastur, staðnæmist í vjelinni. Sjeu grindur í veiðivjelum, skulu spelirnir standa lóðrjett upp og ofan og sje eigi styttra milli þeirra en 2 þumlungar.

6. gr. Nú vill meiri hluti veiðieigenda í á, sem lax gengur í, veiða í fjelagi, til að koma á meiri friðun, en lög þessi ákveða, og skulu þá þeir, sem friðunina vilja fram hafa, leggja málið fyrir hlutaðeigandi sýslunefnd. Álíti sýslunefndin rjetti einskis hallað, skal hún semja reglur fyrir veiðiaðferðinni og skiptingu á veiðinni, og eru allir hlutaðeigendur skyldir því að hlíta. Þegar svona stendur á, skal höfuðáin og allar laxgengar ár, sem í hana renna, álitast sem ein á.

7. gr. Nú er svo háttað á einhverjum stað, að nauðsyn þykir til bera, að kveða skýrara á um eitthvað það, sem fyrir er mælt í lögum þessum, og er sýslunefnd einni eða fleirum heimilt að setja um það reglugjörð, en þó svo, að grundvallareglum laga þessara um friðun laxins og frjálsa göngu sje í engu haggð. Reglugjörðir sýslunefnda um þetta efni skulu lagðar fyrir amtsráð til staðfestingar.

8. gr. Brot gegn lögum þessum varða sektum frá 10 til 100 króna. Öll ólögleg veiði og veiðiahöld skulu upptæk, og skal sýslumaður tafarlaust taka upp öll ólögleg veiðigögn og nema burtu ólögmetar girðingar.

Sektir eptir lögum þessum renna helmingur í hlutaðeigandi sveitarsjóð og helmingur til uppljóstrarmanns, en andvirði ólöglegra veiðiahalda renna eingöngu í sveitarsjóð eða sveitarsjóði.

9. gr. Mál um brot gegn lögum þessum eru opinber lögreglumál. Þó má sá, sem fyrir sökum er hafður, sleppa hjá málssókn, ef hann játar brot sitt og greiðir sektir og skaðabætur að fullu, eptir því sem lögreglustjóri ákveður. Rjett er og, að sá, sem fyrir skaða hefur orðið af ólöglegri veiði annara, reki málið sem einkalögreglumál.

10. gr. Ákvarðanirnar í Jónsbókar landsleigubálki 56. kap. um veiðar í ám, sem og viðaukalögin 11. maí 1876 um friðun á laxi, eru hjer með úr lögum numin.

Ed.

265. Frumvarp

til laga um breyting á lögum 7. nóv. 1879 um siglingar og verzlun á Íslandi (245).—Eptir 3. umr. í Nd.

1. gr. Kaupmaður, sem enga fasta verzlun hefur hjer á landi, getur fengið heimild til að verzla á skipi hjer við land, svo á löggiltum höfnum, sem á öðrum stöðum, ef hann fær til þess leyfisbrjef hjá sýslumanni, bæjarfógeta eða hjá umboðsmönnum þeirra. Fyrir slíkt leyfisbrjef skal hann gjalda 25 kr. fyrir hverja löggilta höfn, og eins fyrir hvern stað annan, er hann vill verzla á, í því lögsagnarumdæmi, er hann kaupir leyfisbrjefið. Leyfisbrjefið gildir að eins það almanaksár, er það er gefið. Með áfenga drykki er honum þó óheimilt að verzla nema á löggiltum höfnum. Gjaldið fyrir leyfisbrjefið rennur í hlutaðeiganda sýslusjóð eða bæjarsjóð.

2. gr. Heimilt er hverjum þeim, sem er fjár síns fullráði og hefur óflekkað mannorð, að verzla með allan varning, nema vínföng og áfenga drykki, á hverjum þeim stað, sem hreppsnefnd eða sýslunefnd álíta haganlegt, að verzlun sje hafin, mót því að leysa leyfisbrjef hjá sýslumanni, og skal fyrir það greiða 25 kr., er renna í sýslusjóð.

3. gr. Skyldur er lausakaupmaður að öðru leyti að fullnægja ákvæðum gildandi laga um tollgreiðslur og sóttvarnir o. fl.

4. gr. Brot gegn lögum þessum varða slíkum sektum og sæta sömu meðferð, sem á er kveðið í 6. gr. laga 7. nóv. 1879 um breyting á eldri lögum um siglingar og verzlun á Íslandi.

5. gr. Lög þessi öðlast gildi 1. dag aprílmánaðar 1886.

Ed.

266. Tillaga til þingsályktunar

um aðgang kvenna til námsprófa (203).— Eptir eina umræðu í Nd.

Alþingi skorar á ráðherra Íslands, að hlutast til um að leyft verði konum, a, að ganga undir burtfararpróf við hinn lærða skóla;

b, að njóta kennslu og taka burtfararpróf við hinar æðri mentunarstofnanir landsins.

Ed.

267. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um breyting á lögum 15. okt. 1875 um aðra skipun á læknaþjéttum á Íslandi o. fl. (256). Eptir 2. umr. í Ed.—Frá B. Kristjánssyni, Hallgrími Sveinssyni og Einari Asmundssyni.

Við 1. tölul. fyrir »Reykjavíkursókn«, komi: Reykjavíkurstakall.

— 3. — Orðin: »og Melaprestakall« falli úr.

5. tölul. verði: Hnappadalssýsla og Snæfellsnessýsla.

— 7. tölul. Fyrir »Múlasókn« komi: Flateyjarprestakall.

— 8. — Framan við »Vestur-Ísafjarðarprófastsdæmi« bætist inn í: allt.

9. tölul. verði: Allt Norður-Ísafjarðarprófastsdæmi.

— 17. tölul. Aftan við »Hofsprestakall« bætist inn í: Möðrudalssókn.

Nd.

268. Nefndarálit

um frv. til laga um helgi lands fyrir ágangi af skepnum (136).

Nefnd eú, er hin heiðraða deild hefur kosið til að íhuga »frumvarp til laga um helgi lands fyrir ágangi af skepnum«, leyfir sjer hjer með að láta þá skoðun sína í ljósi, að yfir höfuð væri veruleg rjettarbót að frumvarpinu, en hún verður þó að leggja til, að á því sjeu gerðar nokkrar breytingar. Í 1. gr. viljum vjer undan taka sauðfje þann tíma vor og haust, er það almennt gengur sjálfala í heimalöndum, frá þeim skepnum, sem eigandinn verður að gjalda bætur fyrir að komi inn í annara manna land, því á þeim tíma er honum ómögulegt að hafa nákvæmt eptirlit með því. Enn fremur þykir oss nauðsynlegt að bæta við ákvörðun um, hvað við liggur, ef ferðamenn sja hestum þar sem slegið hefur verið. Auk nokkurra lítilla efnisbreytinga í 3., 4. og 5. gr. viljum vjer enn fremur ráða hinni heiðruðu deild til að breyta 6. gr., svo að ágreiningur um gjöld fyrir grasnám og skaðabætur gæti optast orðið útkljáður í sveitinni sjálfri; eptir tillögu vorri verður 7. gr. óþörf.—Enn fremur viljum vjer stinga upp á nýrri grein um heimild sveitarstjórna til að gjöra samþykktir viðvíkjandi helgi lands fyrir ágangi af skepnum, sakir þess, hve víða getur staðið sjerstaklega á, og vjer ætlum að með greininni sje jafnframt komið í veg fyrir, að heimild þessi yrði notuð svo, að rjettur nokkurs yrði með því fyrir borð borinn.

Samkvæmt þessu viljum vjer ráða hinni heiðruðu deild til að fallast á eptirfylgjandi breytingartillögur.

Alþingi 6. ágúst 1885.

Eiríkur Briem
formaður.

Þorlákur Guðmundsson
framsögumaður.

Þorvarður Kjerulf
skrifari.

Nd.

269. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um helgi lands fyrir ágangi af skepnum (136).—Frá nefndinni í Nd., sbr. þingskjal nr. 268.

Við 1. gr. Á eptir orðunum: »gefið að sök« komi: »nje heldur fyrir sauðfjenað þann tíma vor og haust, sem það gengur almennt sjálfala í heimalöndum«. Aftan

við greinina bætist: »Sje móti þessu brotið, varðar það 2—10 kr. sekt, auk bóta fyrir grasnám«.

Við 3. gr. Í stað orðanna: »hæfilegs frests« komi: »2 sólarhringa«.

Við 4. gr. Í stað orðsins: »lögreglustjóra og lögreglustjóri« komi: »bæjarfógeta og bæjarfógeti«. Í stað orðanna: »6 mánaða« komi: »3 mánaða«. Í stað 3. málsgreinar: »Sje svo ... til dráps« komi svo látandi málsgrein: »Nú þykir vafasamt, að fjenaður sá, selja skal, sje til lífs, sökum megurðar, fódurskorts eða annara atvika, og skal þá hreppstjóri eða bæjarfógeti kveðja 2 óvilhalla menn, er með skriflegri, rökstuddri yfirlýsingu skulu undir eiðstilboð segja álit sitt um, hvort haganlegra muni fyrir eigandann, að fjenaðurinn sje seldur til lífs eða frálags; því næst skal selja fjenaðinn til lífs eða frálags, eptir því hvort eigandanum muni haganlegra samkvæmt tjeðri yfirlýsingu«.

Við 5. gr. Í stað orðanna: »allt að 50 kr. sekt« komi: »2—50 kr. sekt eptir atvikum«.

Við 6. gr. Í stað orðanna: »Eða að búpeningur« komi: »eða um að búpeningur hans«. Í stað orðanna: »áður afhendir« o. s. frv. til enda greinarinnar, komi: »greiðir það gjald, er hreppstjóri eða bæjarfógeti ákveður. Úrskurði hreppstjóra um þetta efni má skjóta undir úrskurð sýslumanns; þykist annar hlutaðeiganda vanhaldinn við úrskurð sýslumanns eða bæjarfógeta, getur hann áfrýjað honum til yfirdómsins. Sektir eptir lögum þessum verða eigi ákveðnar nema með dómi«.

7. gr. falli burt, en í hennar stað komi svo látandi grein: »Heimilt er sveitarstjórn að gjöra samþykktir um helgi lands fyrir ágangi búpenings í sínu sveitarfjelagi, er eigi fara í bága við gildandi lög, en til þess að slík samþykkt nái gildi þurfa $\frac{2}{3}$ hlutar allra þeirra í sveitarfjelaginu, er kosningarrjett hafa til sveitarstjórnar, að hafa greitt atkvæði með henni á fundi. Enn fremur þarf slík samþykkt hreppsnefndar að staðfestast af hlutaðeigandi sýslumanni eptir tillögum sýslunefndarinnar«.

Ed.

270. Nefndarálit

um frv. til laga um utanþjóðkirkjumenn (273).

Hinn háttvirti forseti efri deildar hefur sent oss, sem skipaðir vorum í nefnd, í málinu: „frumv. til laga um stofnun borgaralegs hjónabands, og uppfræðslu barna í trúarefnum, þegar eigi hvorttveggja foreldra hafa þjóðkirkjutrú“, „frumv. til laga um utanþjóðkirkjumenn“ frá neðri deild alþingis, til þess að vjer segðum álit vort um það.

Frumvarp þetta frá neðri deild skiptist í 3 kafla, og er hinn fyrsti þeirra um borgaralegt hjónaband utanþjóðkirkjumanna og trúarfræðslu barna þeirra; annar kaflinn er um konunglega staðfesting utanþjóðkirkjupresta og gildi embættisverka þeirra, og hinn þriðji um gjaldskyldu utanþjóðkirkjumanna.

Að eins fyrsti kafli frumvarps þessa er því um sama efni, sem frumvarp það, er fór frá efri deild til neðri deildar. Að því er til þessa kafla kemur, leggjum vjer eptir atvikum það til, að hin heiðraða efri deild fallist á hann óbreyttan, þrátt fyrir það, að neðri deild hefur fellt úr þýðingarmikil ákvæði, er voru í frumvarpi efri deildar.

Hvað hina tvo kaflana þar á móti snertir, þá skal þess getið, að þeir eru nýir viðaukar við frumvarp efri deildarinnar, og skjótum vjer því til atkvæða hennar, hvernig hún álfur rjettast að ræða þá.

Jón Pjetursson.

Benidikt Kristjánsson.

Sighvatur Árnason.

Ed.

271. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um rjettindi sveitastjórna gagnvart þurfamönnum (262). — Frá Skúla Þorvarðarsyni, Einari Ásmundssyni og Ásgeiri Einarssyni.

1. við 2. gr. Orðið „öllum“ falli úr.
2. við 3. gr. Fyrir málgreinina „Forráð fjár síns . . . skylduómaga sína“ komi: Þá er þurtamaður hefur endurgoldið allan sveitarstyrk þann, er hann hefur þegið, er sveitarstjórnin skyld að gefa honum skrifaða viðurkenningu fyrir endurgjaldinu, og skal amtmaður, þá er hann fær viðurkenningu þessa, nema úrskurðinn úr gildi.
3. við 6. gr. Fyrir „skilur“ komi: skilja
4. við 7. gr. Fyrir „opinber“ komi: almenn
5. Fyrirsögn frumvarpsins verði: Frumvarp til laga um takmörkun á fjárforræði þurfamanna, er þiggja sveitarstyrk.

Nd.

272. Frumvarp

til laga um breyting á lögum 15. okt. 1875 um aðra skipun á læknaþjéruðum á Íslandi o. fl. (256). — Eptir 3. umræðu í Ed.

1. gr. Hjer á landi skulu vera læknaþjéruð þau, er nú skal greina:
 1. Reykjavíkurprestakall, Kjósarsýsla og Garðaprestakall í Gullbringusýslu.
 2. Hinn annar hluti Gullbringusýslu.
 3. Saurbæjarprestakall og Garðaprestakall í Borgarfjarðarsýslu.
 4. Hinn annar hluti Borgarfjarðarsýslu og Mýrasýsla.
 5. Hnappadalssýsla og Snæfellsnessýsla.
 6. Dalasýsla og Bæjarhreppur í Strandasýslu.
 7. Flateyjarprestakall, Brjámslækjarprestakall og Sauðlauksdalsprestakall í Barðastrandarsýslu.
 8. Otrardalsprestakall og Selárdalsprestakall í Barðastrandarsýslu og allt Vestur-Ísafjarðarprófastsdæmi.
 9. Allt Norður-Ísafjarðarprófastsdæmi.
 10. Strandasýsla að undanskildum Bæjarhrepp, en viðbættu Garpsdalsprestakalli, Staðarprestakalli og Gufudalsprestakalli í Barðastrandarsýslu.
 11. Húnavatnssýsla fyrir vestan Blöndu.
 12. Húnavatnssýsla fyrir austan Blöndu og Skagafjarðarsýsla, að fráskildu Fellsprestakalli og Barðsprestakalli.
 13. Fellsprestakall og Barðsprestakall í Skagafjarðarsýslu, Hvanneyrarprestakall, Kviabekkjarprestakall og Miðgarðaprestakall í Eyjafjarðarsýslu.
 14. Hinn annar hluti Eyjafjarðarsýslu, Laufásprestakall, Höfðaprestakall og Hálsprestakall í Suður-Þingeyjarsýslu.
 15. Hinn annar hluti Suður-Þingeyjarsýslu og Keldunesshreppur í Norður-Þingeyjarsýslu.
 16. Hinn annar hluti Norður-Þingeyjarsýslu.
 17. Skeggjastaðaprestakall, Hofsprestakall, Möðrudalssókn og Hofteigsprestakall í Norður-Múlasýslu.
 18. Valþjófsstaðaprestakall, Kirkjubæjarprestakall og Hjaltastaðaprestakall í Norður-Múlasýslu og Vallanessprestakall í Suður-Múlasýslu.
 19. Djarfmyrarprestakall og Dvergasteinsprestakall í Norður-Múlasýslu og Fjarðarprestakall í Suður-Múlasýslu.
 20. Hinn annar hluti Suður-Múlasýslu að undanskilinni Hofssókn í Álptafirði.
 21. Hofssókn í Suður-Múlasýslu og Skaptafellssýsla vestur að Breiðamerkursandi.
 22. Skaptafellssýsla frá Breiðamerkursandi að Mýrdalssandi.

23. Mýrdalsþing í Skaptafellssýslu, [Eyvindarhólaprestakall og Holtsprestakall í Rangárvallasýslu.
 24. Hinn annar hluti Rangárvallasýslu.
 25. Árnessýsla.
 26. Vestmannaeyjar.
2. gr. Laun hvers þeirra 6 lækna, sem með lögum þessum er við aukið, skulu vera 1500 kr. á ári.

Ed.

273. Álit

um tillögu til þingsályktunar um aðgang kvenna til námsprófa (266). Eptir eina umr. í Nd.

Hinn háttvirti forseti efri deildar alþingis hefur sent oss, sem kosnir vorum í nefnd til að segja álit vort um tillögu til þingsályktunar um aðgang kvenna til námsprófa, málefni þetta, eins og það kom frá neðri deild alþingis. Nefndin hefur íhugað mál þetta, og saknar þess mikillega, að neðri deildin hefur felld úr tillögunni umvarðandi atriði fyrir menntun kvenna í landinu, sem er, að gefnar sjeu reglur fyrir námsprófum í fræðigreinum þeim, sem kenndar eru í kvenna-skólum landsins; en þrátt fyrir þetta vill nefndin ráða hinni heiðruðu efri deild til þess, að samþykkja þessa tillögu eins og hún nú er orðuð.

Efri deild alþingis 6. ágúst 1885.

A. Thorsteinson	Sighv. Arnason	Einar Ásmundsson.
(formaður).	(famsöguumaður).	

Ed.

274. Breytingartillögur

við frv. til laga um aðflutningsgjald af kaffi, kaffirót o. s. frv. (104).—Frá Hallgrími Sveinssyni, Jakobi Guðmundssyni og Ásgeiri Einarssyni.

1. 1. gr. orðist þannig:

Aðflutningsgjald skal greiða í landssjóð af vörum þeim, sem hjer eru taldar.

a, af hverju pundi af kaffi, exportkaffi og öðrum kaffibæti 3 aura.

b, — — — — sykri 2 aura.

c, — — — — tóbaki, hvernar tegundar sem er, nema vindlum, 20 aura.

d, — hverjum 100 vindlum 50 aura.

2. við 2. gr. „hvað mikið“ verði: hversu mikið.

3. — — — fyrir „útflutningsgjaldið“ í 6. línu komi: aðflutningsgjaldið.

4. — — — orðin: „þó má lögreglustjóri . . . helmingi gjaldsins“, falli burtu.

5. Eptir 3. gr. komi ný grein, sem verði 4. gr.:

Þeim, sem fyrstur með sannindum ljóstrar upp broti gegn lögum þessum, skal greiða allt að helmingi sektar, verði sá uppvís að broti, er fyrir sök er hafður. Hinn hluti sektar skal renna í landssjóð.

6. 4. grein verði 5. grein.

7. Inn í 4. grein (sem verður 5. grein) aptan við orðin: „og af lausafje“, bætist: sömuleiðis ákvæði laga 14. desember 1877 um tekjuskatt af atvinnu.

8. Aptan við 4. (nú 5.) grein bætist: frá sama tíma eru og lög 11. febr. 1876 um aðflutningsgjald af tóbaki úr lögum numin.

9. Fyrirsögnin orðist þannig: Frv. til laga um aðflutningsgjald af kaffi, ex-

portkaffi og öðrum kaffibæti, sykri og tóbaki, svo og um afnám ábúðar-skatts, lausafjárskatt, tekjuskatts af atvinnu og útflutningsgjalds af fiski og lýsi, að frátekinni síld.

Nd.

275. Breytingaruppástungur

við frumvarp til fjárlaga fyrir 1886 og 1887. — Frá landshöfðingjanum.

A. Við frumvarp stjórnarinnar (bls. 1):

1. Við 13. gr. A. b. Í þessum staflíð bætist inn í sem síðasti töluliður:
Til launa handa aðstoðarpresti hjá dómkirkjuprestinum í Reykja-
vík..... 1200 kr. 1200 kr.
2. Við 16. gr. Á undan síðasta tölulið bætist inn í nýr töluliður:
Styrkur handa bókara hins fyrirhugaða landsbanka til að
kynna sjer bankastörf í Danmörku .. 1200 kr.

B. Við frumvarp nefndarinnar (212):

1. Við 5. gr. Sem 1. töluliður bætist inn í nýr töluliður samkvæmur 1.
tölulið í frumv. stjórnarinnar, að því er snertir fyrra fjár-
hagsárið:
1886. 1887.
1. Það, sem greitt er o. s. frv. 3300 kr. "
2. Við 13. gr. A. b. 1. Töluliðurinn orðist á þessa leið:
1. Tilþrestakalla samkvæmt lögum 27. febr. 1880
1. gr., auk þess—hvað síðara fjárhagsárið snertir,
er greiddist frá ýmsum prestaköllum samkvæmt
sömu lagagrein 10300 — 8000 —
3. Við 16. gr. 13. tölul. í staðinn fyrir 1000 kr. komi..... 2000 —

Nd.

276. Breytingartillaga

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1886 og 1887 (stjórnarfrv. bls. 1). — Frá E. Kúld, Magnúsi Andrjessyni og Þór. Böðvarssyni.

við 11. gr. 2- í stað: »Styrkur til 3 aukalækna — hvort árið»

komi: »Styrkur til 3 aukalækna: til læknis í Dalasýslu og Bæjarhreppi
í Strandarsýslu 1,000 kr., til læknis á Seyðisfirði ásamt með Mjóa-
firði, Loðmundarfirði og Borgarfirði 1,000 kr., til læknis á Skipa-
skaga á Akranesi með 4 syðstu hreppum Borgarfjarðarsýslu 1,000
kr. hvort árið».

Nd.

277. Breytingartillögur

við frv. nefndarinnar í Nd. til fjárlaga fyrir 1886 og 1887 (212). — Frá Jóni Sig-
urðssyni og Þórarni Böðvarssyni.

Við 4. gr. Í annari málsg. (Lundarbr.kirkja o. s. frv.) fyrir „afborganir“ komi:
„vexti og afborganir“.

- 10. — C. 4. orðin „þar af helmingi“ falli burt.
- 16. — 11. Breytist þannig: „til að gjöra við Rífsós í Snæfellsnessýslu,
veitast allt að 1000 kr. móti því, að sýslufelagið leggi til allt
að 1000 kr.“.
- — — 13. „Borgun o. s. frv. 1000 kr.“ falli burt.
- — — 16. fyrir Til o. s. frv. 6000 kr.
komi — . . . — 4000 —

Nd. 278. Breytingar- og viðaukatillögur

við frumv. til fjárlaga 1886 og 1887 (stjórnarfrv. bls. 1).—Frá Jóni Sigurðssyni Þórarni Bøðvarssyni.

10. gr. C. 10. „til að gefa út Lovsaml. for Isl. 2460 — 2460“, falli burt.

16. gr. á eptir 4. tölul. komi sem:

5. tölul. „Styrkur til að koma upp skipakví í Hvaleyrartjörn 1000 kr.“

6. „Styrkur til Magnúsar Þórarinssonar til að fullkomna tóvinnuvjelar 500 kr.

Svo veitist honum og allt að 2500 kr. lán, gegn veði og atborgun 6% í 28 ár, til sama augnamiðs.

Nd. 279. Viðaukaatkvæði

við frv. til fjárlaga fyrir 1886 og 1887 (stjórnarfrv. bls. 1), frá Jóni Sigurðssyni.

16. gr. Á undan hinum síðasta tölulið bætist inn í nýr töluliður:

Styrkur til cand. juris Páls Briems til að stunda íslensk lög að fornu og nýju 1886 2000 kr.

og 1887 sem lán gegn veði í lífsábyrgðarskýrteini eða gegn annari við-

unanlegri tryggingu 2000—

Til vara: Styrkur til cand. juris Páls Briems til að stunda íslensk lög að fornu og nýju sem vaxtalaust lán í 10 ár gegn veði í lífsábyrgðarskýrteini eða gegn annari viðunanlegri tryggingu 4,000 kr.

Nd. 280. Breytingartillögur

við frv. til fjárlaga fyrir 1886 og 1887.—Frá Þorsteini Jónssyni.

A. við frv. stjórnarinnar (bls. 1).

1. Við 10. gr. B. 4: Í staðinn fyrir: „Landshöfðingi úthlutar . . . úthlutar landshöfðingi“ komi:

Landshöfðingi úthlutar af fje þessu 10,000 kr. til þess að stofna ábyrgðarsjóð fyrir innlend fiskiveiðapílskip og af því, sem þá verður eptir helmingi til sýslunefnda og bæjarstjórna, að hálfu eptir fólksfjölda, og að hálfu eptir samanlagðri tölu jarðarhundraða og lausafjrhundraða.

2. Við 13. gr. B. V. Á eptir liðnum „d“ komi: nýr liður:

e. til organista við Vestmanneyjakirkju 150 kr. 150 kr.

B. við frv. nefndarinnar (212).

Við 10. gr. C. 11. e, Í staðinn fyrir 1000 komi: 1600

Nd. 281. Viðaukatillögur

við frumvarp til fjárlaga 1886 og 1887 (stjórnarfrv. bls. 1). Frá Þórarni Bøðvarssyni.

1. Við 13. gr. B. V. Eptir staflid d komi: Allt að 10 ungum mönnum veitist 300 kr. styrkur hverjum á fjárhagstímabilinu til að taka próf í sjómannafræði erlendis, með því skilyrði, að þeir

sýni skilríki fyrir því, að þeir sjeu æðir sjómenn (fuldbefarne).

2. Við 16. gr. bætist eptir 4. tölulið: styrkur til byggingar steinkirkju í Innri-Njarðvík 1000 kr. eða til vara;
kirkjunni í Innri-Njarðvík veitist 1000 kr. lán vaxtalaust, sem endurborgist á 20 árum, 50 kr. á ári.
3. Við 17. gr. Aptan við 4000 kr. bætist: Þar af til Jóns Breiðfjörðs og Ásbjarnar Ólafssonar fyrir ferðakostnað í fjárkláðamálinu, eptir reikningi, dags. í janúar 1876.....227 kr.

Nd.

282. Breytingaratkvæði

við frv. til fjárlaga fyrir 1886 og 1887 (stjórnarfrv. bls. 1).—Frá Jóni Ólafssyni og Þórði Magnússyni.

Við 11. gr.: í stað laun . . 36.926 — 36.926 — 73.852
komi — . . 37.150 — 37.150 — 74.300

Ed.

283. Nefndarálit

í málinu um hluttöku safnaða í veitingu brauða (244).

Nefnd sú, er Ed. alp. hefur kosið til að segja álit sitt um þetta mál, hefur nú að nýju athugað frumvarpið, eptir að það er komið aptur frá Nd. þingsins með nokkrum breytingum, og vill nefndin eptir atvikum ráða til að frv. sje samþykkt eins og það er nú orðið, en þó með þeim breytingum, er hjer fara á eptir.

Efri deild alp. 6. d. ágúst. 1885.

Árni Thorsteinsson,
formaður.

Jakob Guðmundsson,
framsögumaður.

Einar Ásmundsson,
skrifari.

Ed.

284. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um hluttöku safnaða í veitingu brauða (244). — Frá nefndinni í Ed., sbr. þingskjal nr. 283.

1. Við 3. gr. í staðinn fyrir orðin: „söfuðurinn ætli sjer eigi að“ kom: „enginn í söfnuðinum vilji“.
2. Við 11. gr.
 - a, orðin: „eptir efnum þeirra og ástæðum“ falli burt.
 - b, fyrir: „niðurjöfnuninni“ komi: „fjárheimtu þessari“.
 - c, orðin: „sem önnur sveitargjöld“ falli burt.

Ed.

285. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um breyting á lögum 7. nóv. 1879 um siglingar og verzlun á Íslandi (265). — Frá Einari Ásmundssyni, Jakob Guðmundssyni og B. Kristjánssyni.

1. gr. sje orðuð á þessa leið:

Lausakaupmaður, sem enga fasta verzlun rekur hjer á landi, getur fengið heimild til

að verzla á skipi annarstaðar en á löggiltum höfnum, ef hann fær til þess leyfisbrjef hjá sýslumanni eða bæjarfógeta. Fyrir slíkt leyfisbrjef skal lausakaupmaður gjalda 50 kr. í landssjóð, og veitir leyfisbrjefið honum rjett til að verzla á skipi hvar sem hann vill við strendur landsins, en að eins það almanaksár, sem leyfið er gefið. Með áfenga drykki er honum þó óheimilt að verzla nema á löggiltum höfnum.

2. gr. falli úr.

Fyrirsögnin verði: Frumvarp til laga um verzlun lausakaupmanna annarstaðar en á löggiltum höfnum.

Nd.

286. Breytingartillögur

við frv. til fjárlaga fyrir árin 1886 og 1887 (stjórnarfrv. 1, nefndarfrv. 212). — Frá Jóni Ólafssyni

(Breytingar við frv. nefndarinnar eru anðkenndar með stjörnu (*), en við stjórnarfrv. er ekkert einkenni).

*Við 4. gr.: „Reykjavíkurkirkju gefast upp.... frestur á afborgun á henni“ falli burt úr greininni (athugasemdunum í frv.).

*Við 10. gr. B, 3, a: laun umsjónarmanns: fyrir „800“ komi: „1,000“.

* — 10. gr. C, 1. b: fyrir „1,591 kr.“ (innanstryks) komi: „1,450“.

— 10. gr. C, 4: „20,000“ hvort árið breytist í „10,000“ hvort árið.

Athugas. orðist svo: „Landshöfðingi úthlutar fje þessu til sýslunefnda og bæjarstjórna að hálfu eptir fólksfjölda og að hálfu eptir samanlagðri tölu fasteignar og lausafjárhundraða“.

— 10. gr. C, 10: Tölulíðurinn falli burt.

* — 11. gr. 3, a: aftan við tölul. bætist þetta: „með því skilyrði. að á spítalanum sje jafnan kauplaust rúm fyrir tvo utanbæjar-sjúklinga“.

= 13. gr. B, II, 5: fyrir „8 lærisveinum 640 — 640“ komi: „4 lærisveinum 320 — 320“.

— 13. gr. B, III, c, 5: fyrir „8000 kr.“ komi: 6000“.

* — 13. gr. C, 1, d.: tölul. falli burt.

* — 13. gr. C, 4: tölul. falli burt

* — 16. gr. 9. tölul.: fyrir „300“ komi: „600“
10. tölul.: falli burt.

— 16. gr. 5. fyrir „7000 kr.“ komi: 3000 kr“.

Inn í 16. gr. bætist nýr tölul.: „Söngfræðing Birni Kristjánssyni styrk til söngkennslu 500 kr.“.

sömul.: Styrkur til ísl. lögfræðings til að stunda íslensk lög 3000 kr.

Nd.

287. Viðaukatillögur

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1886 og 1887 (stjórnarfrv. bls 1). — Frá Þórarni Böðvarssyni og Eiríki Kúld.

1. Við 4. gr. bætist: „Stykkishólmskirkju gefast upp um fjárhagstímabilið vextir af skuld hennar við landssjóð“.

2. Við 15. gr., á undan orðunum í enda greinarinnar: „til allra þeirra hvort

árið“ bætist: „til sjera Þórðar Thorgrimsens 50 kr. og til sjera Árna Böðvarssonar 100 kr.“

Nd.

288. Nefndarálit

í málinu: lagafrumvarp um kosningar til alþingis (165).

Hin heiðraða neðri deild hefir kosið oss undirskrifaða í nefnd, til að hugleiða og segja álit vort um „lagafrumvarp um kosningar til alþingis“.

Nefndin hefir vandlega íhugað frumvarp þetta, og finnst henni, að sú aðalbreyting, sem frumvarpið fer fram á, að fækka kjördæmum landsins frá 21 niður í 8, en í hverju þessara kjördæma skulu kosnir 4 þingmenn, nema í tveimur, sem að eins kjósa þrjá þingmenn, sé á góðum rökum byggð, og muni leiða til þess, að kosningar verði betur vandaðar en áður. Annar kostur á frumvarpinu er sá fram yfir kosningarlög þau, sem nú eru, að kjörtíminn er færður frá septembermán. til júlímánaðar. Í júlímánuði aftra hvorki veður nje heldur sjerlegar annir. manna ef kjörþingin eru sett fyrir sláttinn, kjósendunum frá að sækja kjörfundi og eru því allar líkur til að kjörfundir verði betur sóttir en hingað til, einkum þar kjörstöðum er fjölgað nálega um helming. Nefndin hefir því aðhyllt frumvarpið í heild sinni og leyfir sjer að ráða hinni heiðruðu deild til að samþykkja það með nokkrum breytingum, sem hún hefir gjört við það. Breytingarnar eru þessar.

Við 5. gr. Í stað upphafs 5. gr: „Enginn getur næstliðið ár“, komi: Hver maður hefur kosningarriðett í því kjördæmi, er hann hefur síðast verið heimilisfastur í eitt ár eður lengur.

Við 6. gr. leiðrjetting fyrir: „þrjú ár“, komi: fimm ár.

Við 9. gr. fyrir: „1. júnímán“, komi: 15. maímán.

Fyrir: „þann dag í árinu“, komi: þann dag árs.

Við 10. gr. fyrir í „febrúarmánuði“ komi: í janúarmánuði.

Við 12. gr. fyrir: „sem krafan er byggð á“, komi: sem tilmæli hans eða krafa eru byggð á.

Við 14. gr. 1. Eptir: „nema í Reykjavík“, bætist inn í: Ísafirði og Akureyri.

2. Í stað: „fyrir 1. dag júlímán“, komi: fyrir 1. dag maímán.

3. Eptir: „Í Reykjavík“ bætist inn í: á Akureyri og Ísafirði.

4. Fyrir: „amtanninum yfir Suðuramtinu“, komi: hlutaðeiganda amtmanni.

Við 17. gr. Fyrir: „frá 1. júní til 31. maí“, komi: frá miðjum maímán. til jafnlengdar.

Við 18. gr. 1. fyrir: „Á landinu skulu vera 8 kjördæmi og eru þau þessi“, komi: Tölu hinna þjóðkjörnu alþingismanna, sem til er tekin í 14. gr. stjórnskrárinnar 5. janúar 1874, skal skipt niður á átta kjördæmi þannig:

2. Í 5. tölul. í stað: „og Ísafjarðarkaupstaður“, komi: Ísafjarðarkaupstaður og Strandasýsla.

3. Í 6. tölul. falli úr orðið: „Strandasýsla“.

4. Í næst síðustu málsgrein

í stað 1. kjördæmi 4 komi: 6

- — 3. ——— 3 — 5

- — 4. ——— 4 — 5

- — 5. ——— 5 — 7

- — 6. ——— 4 — 5

5. Í stað: „það skal jafnframt . . . hver kjörstaður“, komi: Jafnframt skal til tekið, hverjar sveitir sækja skuli til hvers kjörstaðar í öllu kjördæminu.

Við 19. gr. Aptan við 19. gr. bætist ný málsgrein svo hljóðandi:

Enn fremur nefnir amtmaður þrjá menn í nefnd í kjördæmi hverju, og kveður á, hver þeirra þriggja manna vera skuli nefndaroddviti. Nefnd þessi heitir kjördæmisnefnd.

Við 21. gr. 1. Í stað: „Reykjavík“, komi: kaupstöðunum.

Í stað: „sýslunefndirnar“, komi: sýslunefndin.

2. Málsgreinin: „Í síðasta lagi . . . til að útvega“ falli úr.

Við 22. gr. Í stað: „kjörstaðarins“, komi: hvers kjörstaðar í kjördæminu.

Við 29. gr. Fyrir: „á sama degi“, komi: sama dag.

Við 31. gr. Framan við orðin: „Oddviti kjörstjórnarinnar“ komi: 32. gr.

Við 34. gr. Í stað 34. gr. komi ný grein, svo hljóðandi: Eigi síðar en fjórum dögum eptir kjörþing skulu oddvitar allra kjörstjórna í kjördæmi hverju senda með áreiðanlegri ferð kjördæmisoddvitanum (sbr. 19. gr.) staðfest eptirrit af kjörbókinni um kosningarnar, svo og samtölu kjósenda, er atkvæði gáfu, og samtölu atkvæða þeirra, er hvert þingmannsefni hlotið hafði.

Við 35. gr. Í stað 35. gr. komi svo hljóðandi ný grein:

Jafnskjótt sem kjördæmisoddvitinn fengið hefur skýrslur þær allar frá kjörstjórnunum, er getur um í 34. gr., kveður hann kjördæmisnefndina til fundar. Kjördæmisnefndin hefur kjördæmisbók og ritar hún í hana samtölu kjósenda og atkvæðatölu hinna kosnu á kjörstað hverjum, svo og allt það, er nokkru varðar um kosninguna. Síðan leggur kjördæmisnefndin saman atkvæðin, og eru þau fjögur eður í 2. og 3. kjördæminu þau þrjú þingmannsefni, er flest hafa atkvæði fengið, rjettkjörnir þingmenn kjördæmisins. Kjördæmisnefndin ritar undir kjördæmisbókina, þá er hún lokið hefur starfi sínu; hún varðveitir og lætur hin staðfestu eptirrit kjörstjórnanna fylgja kjördæmisbókinni. Síðan sendir kjördæmisnefndin hinum rjettkjörnu þingmönnum kjörbrjef, og tilgreinir, hve mörg atkvæði hver þeirra fengið hafi. Kjörbrjefin skulu samin eptir fyrirmynd, er landshöfðingi gefur kjördæmisnefndunum. Áður en vika er liðin frá fundi kjördæmisnefndar, skal kjördæmisoddvitinn senda landshöfðingja staðfest eptirrit af því, er ritað er í kjördæmisbókina um kosningarnar.

Við 37. gr. Fyrir:

1. (á tveim stöðum) „í Reykjavík“, komi: í kaupstöðum.

2. Fyrir (á tveim stöðum) „sýslusjóðnum“, komi: sýslusjóði.
 Arnljótur Ólafsson, Lárus Blöndal. Tryggvi Gunnarsson,
 framsögumaður. formaður.
 Th. Thorsteinson. Þorkell Bjarnason,
 skrifari.

Nd

289. Viðaukatillögur

við frumvarp stjórnarinnar til fjárlaga fyrir árin 1886—87.—Frá Þorvarði Kjerulf og Jóni Jónssyni.

Aptan við 9. gr. bætist: „Til kostnaðar við auka-alþingi árið 1886 veitast allt að 16,000 kr.“

— — 10. — A, 1. bætist: „Embætti amtmannanna veitast eigi á fjárhags-tímabilinu“.

— — 10. — C, 6. bætist: „Fje þetta útborgast því að eins, að farið verði eptir ferðaáætlun þeirri, er alþingi hefur samþykkt“.

Nd.

290. Breytingartillögur

við frv. til fjárlaga fyrir 1886 og 1887 (stjórnarfrv. bls. 1.). — Frá Arnljóti Ólafssyni.

Við 13. gr. C. 3. Aptan við orðið »Reykjavík« bætist: til að gefa út sýslumannaæfir o. fl.

— — — — 4. a. (til forngripakaupa og áhalda). Fyrir 500 kr. komi: allt að 1,000 kr.

Ed.

291. Frumvarp

til stjórnarskipunarlagu um hin sjerstaklegu málefni Íslands (222). — Eptir 3. umr. í Nd.

I.

1. gr. Í öllum þeim málefnum, sem varða Ísland sjerstaklega, hefur landið löggjöf sína. dómsvald og stjórn út af fyrir sig, á þann hátt, að löggjafarvaldið er hjá konungi og alþingi í sameiningu, framkvæmdarvaldið hjá konungi og dómsvaldið hjá dómendum.

2. gr. Hin sjerstaklegu málefni landsins eru þessi:

1. Hin borgaralegu lög, hegningarlögin og dómgæzlan, er hjer að lýtur.
2. Lögreglumálefni.
3. Kirkju- og kennslumálefni.
4. Lækna- og heilbrigðismálefni.
5. Sveita- og fátækramálefni.
6. Vegir og póstgöngur landsins.
7. Landbúnaður, fiskiveiðar, verzlun og aðrir atvinnuvegir.
8. Skattamál bein og óbein.
9. Þjóðeignir, alþjóðlegar stofnanir og sjóðir.

Meðan Ísland hefur ekki fulltrúa á ríkisþinginu, en það er komið undir bæði alþingi og löggjafarvaldi ríkisins, leggur landið ekkert til almennra ríkisparfa. En á hinn bóginn tekur það heldur engan þátt í löggjafarvaldinu um almenn ríkismál.

3. gr. Konungur hefur hið æðsta vald yfir öllum hinum sjerstaklegu málefnum landsins með þeim takmörkunum, sem settar eru í stjórnarskrá þessari, og lætur landstjóra, sem hefur aðsetur sitt í landinu, framkvæma það.

4. gr. Konungur skal vinna eið að stjórnarskrá Íslands. Af eiðstaf konungs skulu gjörð 2 samhljóða frumrit, og skal senda alþingi annað þeirra til geymslu, en hitt skal geyma í leyndarskjalasafninu.

5. gr. Konungur er ábyrgðarlaus; hann er heilagur og friðhelgur.

6. gr. Konungur skipar landstjóra og vikur honum frá völdum. Landstjóri hefur í umboði konungs hið æðsta vald í öllum hinum sjerstöku málefnum landsins, svo sem mælt er fyrir í stjórnarskrá þessari. Laun landstjóra skulu ákveðin með lögum.

7. gr. Landstjóri hefur ábyrgð fyrir konungi einum. Hann tekur sjer ráðgjafa og getur vikið þeim úr völdum. Ráðgjafarnir hafa á hendi stjórns.örf-in og alla ábyrgð á þeim. Ábyrgð þessi skal ákveðin með lögum.

Undirskript konungs eða landstjóra í umboði hans undir ályktanir þær, er snerta löggjöf og stjórn, veitir þeim gildi, þá er einn ráðgjafi eða fleiri skrifa undir með honum. Ráðgjafi sá, er undir ályktun ritar með konungi eða landstjóra, ber ábyrgð af henni.

8. gr. Ráðgjafar skulu eigi vera fleiri en þrír, og skal einn vera æðstur þeirra. Landstjóri og ráðgjafar er landsráð og landstjóri forseti þess. Í landsráðinu skulu rædd lagafrumvörp öll og áriðandi stjórnarmálefni. Deyi landstjóri eða hindrist á annan hátt, stendur hinn æðsti ráðgjafi fyrir stjórn, þangað til konungur nefnir annan landstjóra, eða landstjóri tekur aptur við stjórninni.

9. gr. Landstjóri eða neðri deild alþingis getur kært ráðgjafana fyrir embættisrekstur þeirra. Í þeim málum dæmir landsdómur.

10. gr. Konungur eða landstjóri veitir öll þess konar embætti, sem konungur hefur veitt hingað til. Breyting má á þessu gjöra með lagaboði. Engan má skipa embættismann í landinu, nema hann hafi hin almennu rjettindi innborinna manna, og þar á ofan hafi fært sönnur á, að hann hafi fullnægt hinum gildandi ákvæðum um kunnáttu í máli landsins. Hver embættismaður skal vinna eið að stjórnarskránni.—Konungur eða landstjóri geta vikið embættismönnum frá, og fer þá um eptirlaun þeirra, svo sem lög mæla fyrir. Konungur eða landstjóri getur flutt embættismenn úr einu embætti í annað, þó svo, að þeir missi einskis í af embættistekjum, og að þeim sje gefinn kostur á að kjósa, hvort þeir vilji heldur embættaskiptin, eða þá lausn frá embætti með eptirlaunum þeim, sem almennar reglur ákveða. Með lagaboði má undan skilja ýmsa embættismannaflokka, auk embættismanna þeirra, sem nefndir eru í 54. grein.

11. gr. Landstjóri stefnir saman alþingi annaðhvort ár. Án samþykkis landstjóra má þingið eigi setu eiga lengur en 10 vikur. Breyta má þessum ákvæðum með lögum.

12. gr. Landsstjóri getur frestað fundum alþingis um tiltekinn tíma, en samt ekki lengur en 4 vikur, nema alþingi samþykki það, og ekki nema einu sinni á ári.

13. gr. Landsstjóri getur rofið aðra eða báðar deildir alþingis, og skal þá stofna til nýrra kosninga, áður tveir mánuðir sjeu liðnir frá því þingið var rofið, og skal þá stefna þinginu saman aptur næsta ár á eptir, að það var rofið.

14. gr. Landsstjóri getur stefnt alþingi saman til aukafunda, og ræður hann, hversu langa setu það þá skuli eiga.

15. gr. Landsstjórnin getur lagt fyrir alþingi frumvörp til laga og ályktana.

16. gr. Undirskript konungs eða landsstjóra þarf til þess, að veita ályktunum alþingis lagagildi. Landstjóri annast um, að lögin verði birt og að þeim verði fullnægt. Sje lagafrumvarp, sem alþingi hefur fallið á, ekki staðfest á undan næsta reglulegu alþingi, er það fallið niður. Staðfesting konungs þarf til breytingar á stjórnarskránni eða viðauka við hana, svo sem síðar er fyrir mælt í 72. gr.

17. gr. Þegar brýna nauðsyn ber til, getur konungur eða landstjóri gefið út bráðabirgðarlög milli alþinga; þó mega slík lögeigi samt koma í bága við stjórnarskrána, og ávallt skulu þau lögð fyrir næsta alþingi á eptir.

18. gr. Konungur eða landstjóri veitir leyfi þau og undanþágur frá lögum, sem tíðkæzt hafa, eptir reglum þeim, sem farið hefur verið eptir hingað til.

19. gr. Konungur náðar menn og veitir almenna uppgjöf á sökum. Ráðgjöfunum getur hann eigi gefið upp sakir fyrir brot á stjórnarskránni, nema því að eins, að neðri deild alþingis samþykki.

II.

20. gr. Á alþingi eiga setu 36 þjóðkjörnir menn. Kosning þeirra gildir venjulega fyrir 6 ára tímabil. Deyi nokkur eða fari frá af þeim, sem kosnir eru til þingsetu, meðan á kjörtímanum stendur, skal samt að eins kjósa til þingsetu fyrir það tímabil, sem eptir er af kjörtímanum.

21. gr. Alþingi skiptist í tvær deildir, efri þingdeild og neðri þingdeild. Í efri þingdeild sitja 12 menn, og skulu þeir kosnir eptir sjerhverjum ákvæðum, sem sett verða í kosningarlögum. Í neðri deild sitja 24 þingmenn, kosnir í kjördæmum. Tölu þingmanna má breyta með lögum.

22. gr. Kosningarrjett til alþingis hafa:

- a. allir búandi menn, húsmenn, borgarar, og þurraþúðarmenn, eða aðrir húsráðendur, sem greiða gjald til almennra þarfa. Þó má breyta þessu með lögum.
- b. embættismenn, hvort sem þeir hafa konunglegt veitingarbrjef eða þeir eru skipaðir af þeim, sem konungur hefur veitt heimild til þess;
- c. þeir, sem tekið hafa lærdómspróf við háskólann, prestaskólann eða lækna-skólann í Reykjavík, eða eitthvert annað þess háttar opinbert próf, sem nú er eða kann að verða sett, þó ekki sjeu þeir í embætti, ef þeir eru ekki öðrum háðir.

Þó getur enginn átt kosningarrjett, nema hann sje orðinn fullra 25 ára að aldri, þegar kosningin fer fram, hafi óflekkað mannorð, hafi verið heimilisfastur í kjördæminu eitt ár, sje fjár síns ráðandi og honum sje ekki lagt af sveit, eða, hafi hann þegið sveitarstyrk, að hann þá hafi endurgoldið hann, eða honum hafi verið gefinn hann upp.

23. gr. Kjörgengur til alþingis er hver sá, sem hefur kosningarrjett samkvæmt því, sem nú var sagt, ef hann

1. ekki er þegn annars ríkis eða er í þjónustu þess;
2. hefur að minnsta kosti í síðustu 5 ár verið í löndum þeim í norðurálfunni, sem liggja undir Danaveldi.

Kjörgengi til efri deildar skal þó bundið við 35 ára aldur.

Kjósa má þann mann, sem á heima utan kjördæmis, eða hefur verið innan kjördæmis skemur en eitt ár.

Nákvæmari reglur um kosningarnar verða settar í kosningarlögum.

III.

24. gr. Alþingi skal koma saman fyrsta virkan dag í júlímánuði annað hvort ár, hafi landsstjóri ekki til tekið annan samkomudag sama ár. Þó má breyta þessu með lögum.

25. gr. Samkomustaður alþingis er í Reykjavík. Þó getur landstjóri eptir atvikum skipað fyrir um, að alþingi komi saman á öðrum stað í landinu.

26. gr. Alþingi er friðheilagt. Enginn má raska friði þess eða frelsi.

27. gr. Hvor þingdeildin um sig á rjett á, að bera upp frumvörp til laga og ályktana og samþykkja þau fyrir sitt leyti; einnig má hvorþingdeildin fyrir sig senda konungi eða landsstjóra ávörp.

28. gr. Hvor þingdeildin fyrir sig getur sett nefndir af þingmönnum til þess, að rannsaka málefni, sem eru árlðandi fyrir almenning. Þingdeildin getur veitt nefndum þessum rjett á að heimta skýrslur, munnlegar og brjeflegar, bæði af embættismönnum og einstökum mönnum.

29. gr. Engan skatt má á leggja, nje breyta, nje af taka, nema með lagaþóði; ekki má heldur taka lán, er skuldbindi landið, nje selja eða á annan hátt láta af hendi neina af fasteignum landsins, nema slíkt sje með lagaþóði ákveðið.

30. gr. Ekkert gjald má greiða af hendi, nema heimild sje til þess í fjárlögum eða fjárukalögum.

31. gr. Jafnskjótt og alþingi er kómið saman, skal leggja fyrir það frumvarp til fjárlaga fyrir fjárhagstímabilið, sem í hönd fer. Með tekjunum skal telja bæði hið fasta tillag og auka tillagið úr hinum almenna ríkissjóði.

Gjöld, sem ákveðin eru með eldri lögum, tilskipunum, konungsúrskurðum, eða öðrum gildum ákvörðunum, skulu, þangað til breyting verður á því gjörð með lögum, færð til í fjárlögunum með þeim upphæðum, sem ákveðnar eru.

Frumvarpið til fjárlaganna og eins frumvörp til fjárukalaga skal jafnan fyrst leggja fyrir neðri deild alþingis.

32. gr. Hvor þingdeild kýs yfirskoðunarmann, og skulu þeim veitt laun fyrir starfa sinn. Yfirskoðunarmenn þessir eiga að gagnskoða hina árlegu reikninga um tekjur og gjöld landsins og gæta þess, að tekjur landsins sjeu þar allar taldar og að ekkert hafi verið góldið út án heimildar. Þeir geta krafizt að fá allar skýrslur þær og skjöl, sem þeim þykir þurfa. Síðan skal semja reikning fyrir fjárhagstímabilið, og leggja hann fyrir alþingi ásamt með athugasemdum yfirskoðunarmanna, til fullnaðarúrslita.

33. gr. Ekkert lagafrumvarp má samþykkja til fullnaðar, fyr en það hefur verið rætt þrisvar sinnum í hvorri þingdeildinni fyrir sig.

34. gr. Þegar lagafrumvarp er samþykkt í annari hvorri þingdeildinni, skal það lagt fyrir hina þingdeildina í því formi, sem það er samþykkt í. Verði þar breytingar á gjörðar, gengur það aptur til fyrri þingdeildarinnar. Verði hjer aptur gjörðar breytingar, fer frumvarpið af nýju til hinnar deildarinnar.

Gangi þá enn eigi saman, ganga báðar deildirnar saman í eina málstofu, og leiðir alþingi þá málið til lykta eptir eina umræðu. Þegar alþingi þannig myndar eina málstofu, þarf til þess að gjörð verði fullnaðar-ályktun á máli, að tveir þriðjungar þingmanna úr hvorri deildinni um sig sjeu á fundi og eigi þátt í atkvæðagreiðslunni; ræður þá atkvæðafjöldi úrslitum um hin einstöku málsatriði, en til þess að lagafrumvarp, að undanskildum frumvörpum til fjárlaga og fjárlaga, verði samþykkt í heild sinni, þarf aptur á móti að minnsta kosti að tveir þriðjungar atkvæða þeirra, sem greidd eru, sjeu með frumvarpinu.

35. gr. Alþingi sker sjálft úr, hvort þingmenn þess sjeu löglega kosnir.

36. gr. Sjrhver nýr þingmaður skal vinna eið að stjórnarskránni, undir eins og viðurkennt er, að kosning hans sje gild.

37. gr. Alþingismenn eru eingöngu bundnir við sannfæring sína og eigi við neinar reglur frá kjósendum sínum.

Embættismenn þeir, sem kosnir eru til alþingis, þurfa ekki leyfi stjórnarinnar til þess að þiggja kosninguna, en skyldir eru þeir til, án kostnaðar fyrir landssjóðinn, að annast um, að embættisstörfum þeirra verði gengt á þann hátt, sem stjórnin telur nægja.

38. gr. Meðan alþingi stendur, má ekki taka neinn alþingismann fastan fyrir skuldir án samþykkis þeirrar deildar, er hann situr í, nje heldur setja hann í varðhald eða höfða mál á móti honum, nema hann sje staðinn að glæp.

Enginn alþingismaður verður krafinn til reikningsskapar utan þings fyrir það, sem hann hefur talað á þinginu, nema þingdeildin, sem hann á sæti í, leyfi.

39. gr. Ef sú breyting, er sviptir mann kjörgengi, verður á högum þess manns, er löglega er kosinn, missir hann rjeit þann, er kosningunni fylgir.

49. gr. Ráðgjöfunum skal heimilt vegna embættisstöðu sinnar að sitja á alþingi, og eiga þeir rjett á að taka þátt í umræðunum, eins opt og þeir vilja, en gæta verða þeir þingskapa.

Atkvæðisrjett hafa ráðgjafar því að eins, að þeir sjeu jafnframt alþingismenn.

41. gr. Hvor þingdeildin um sig og eins hið sameinaða alþingi kys sjálft forseta sinn og varaforseta.

42. gr. Hvorug þingdeildin má gjöra ályktun um neitt, nema að minnsta kosti tveir þriðjungar þingmanna sjeu á fundi og greiði þar atkvæði.

43. gr. Heimilt er þingmannni að bera uop í þeirri þingdeild, er hann á sæti í, hvert það málefni, er almenning varðar, er þingdeildin leyfir, og beiðast skýrslu um það.

44. gr. Hvorug þingdeildin má taka nokkurt málefni til meðferðar, nema einhver þingdeildarmanna taki það að sjer til flutnings.

45. gr. Þyki þingdeild ekki ástæða til að gjöra ályktun um eitthvert málefni, þá getur hún vísað því til landstjórnarinnar.

46. Fundir beggja þingdeildanna og hins sameinaða alþingis skulu haldnir í heyranda hljóði. Þó getur forseti eða svo margir þingmenn, sem til er tekið í þingsköpunum, krafizt, að öllum utanþingsmönnum sje vísað burt, og skal þá þingið eða þingdeild sú, er hlut á að máli, skera úr, hvort ræða skuli málefnið í heyranda hljóði eða eigi.

47. gr. Þingskōp hins sameinaða alþingis og beggja þingdeilda skulu sett með lagaboði.

IV.

48. gr. Landsdómur skal skipaður dómendum hins æðsta dómstóls innanlands og öllum þingmönnum efri deildar. Ryðja má sá, er ákærður er, allt að 5 mönnum úr dómi; þó svo, að jafnan sitji dóminn eigi færri en 2 dómendur hins æðsta dómstóls. Jafnan skal tala dómenda á stöku standa, og skal því, ef til kemur, 1 úr vikja eptir hlutkesti. Landsdómur velur forseta sinn. Endi kjörtími, meðan á máli stendur í landsdómi, halda þó efri deildarmenn sæti sínu í dóm-inum. Rjettarfarið við dóm þennan skal ákveðið með lögum.

49. gr. Landsdómur einn dæmir í þeim málum, er landstjóri eða neðri deild alþingis höfðar gegn ráðgjöfunum. Með leyfi neðri deildar getur landstjóri einnig kært aðra menn fyrir þessum dómi fyrir glæpi, er einkar-hættulegir þykja landinu.

50. gr. Skipun dómssvaldsins skal ákveðin með lögum.

51. gr. Dómendur skera úr öllum ágreiningi um embættistakmörk yfirvaldanna. Þó getur sá, sem þar um leitar úrskurðar, ekki komið sjer hjá að hlýða yfirvaldsboði í bráð, með því að skjóta málinu til dóms.

52. gr. Dómssvaldið skal greint frá umboðsvaldinu með lögum.

53. gr. Kviðdóma í sakamálum skal í lög taka svo fljótt, sem verða má.

54. gr. Dómendur skulu í embættisverkum sínum fara einungis eptir lögum. Þeim dómendum, sem ekki hafa að auk umboðsstörf á hendi, verður ekki vikið úr embætti nema með dómi, og ekki verða þeir heldur fluttir í annað embætti á móti vilja þeirra, nema þegar svo stendur á, að verið er að koma nýrri skipun á dómstólana. Þó má veita þeim dómara, sem orðinn er fullra 65 ára gamall, lausn frá embætti, en eigi skal hann missa neins í af launum sínum.

V.

55. gr. Hin evangelisk-lúterska kirkja er þjóðkirkja landsins, og skal hið opinbera að því leyti styðja hana og vernda.

Sambandinu milli þjóðkirkju og landstjórnar skal skipað með lögum.

56. gr. Landsmenn eiga rjett á að stofna fjelög til að þjóna guði með þeim hætti, sem bezt á við sannfæringu hvers eins. Þó má eigi kenna eða fremja neitt, sem er gagnstætt góðu siðferði og allsherjarreglu.

57. gr. Rjettindi trúarfjelaga þeirra, sem frábrugðin eru þjóðkirkjunni skulu ákveðin með lagaboði.

58. gr. Enginn má missa neins í af þegn-rjettindum sakir trúarbragða sinna nje heldur þeirra vegna skorast undan almennri fjelagsskyldu.

VI.

59. gr. Engan má taka fastan, nema hann sje sakaður um glæp, og með þeim hætti, sem ákveðið er í lögum. Dómarar og aðrir, sem hlut eiga að máli, bera ábyrgð fyrir þeim, sem tekinn er fastur, eða hindraður á annan hátt. Þann, sem fastur er tekinn, skal undandrátta-laust leiða fyrir dómara, og sje hann þá eigi þegar látinn laus, skal dómari, áður sólarhringur sje liðinn, leggja rökstuddan úrskurð á, hvort hann skuli í varðhald setja; og megi láta hann lausan móti veði, skal ákveðið í úrskurðinum, hvert eða hversu mikið það skuli vera.

Úrskurði dómara má þegar skjóta til æðra dóms. Engan má setja í gæzluvarðhald fyrir sök, er að eins varðar fjesekt eða einföldu fangelsi.

60. gr. Heimilið er friðheilagt. Ekki má gjöra húsleit, nje kyrrsetja brjef og önnur skjöl, nje rannsaka þau, án dómsúrskurðar, nema lög sjerstaklega leyfi.

61. gr. Eignarrjetturinn er friðhelgur. Engan má skylda til að láta af hendi eign sína, nema almenningsspörf krefji; þarf til þess lagaboð og komi fullt verð fyrir.

62. gr. Öll bönd þau, sem hamla frelsi í atvinnuvegum og jafnrjetti manna til atvinnu, og eigi eru byggð á almenningssheillum, skal aftaka með lagaboði.

63. Sá, sem ekki getur sjeð fyrir sjer og sínum, og sje hann ekki skylduómagi annars manns, skal eiga rjett á að fá styrk úr almennum sjóði, en þá skal hann háður vera takmörkunum þeim, er lögin áskilja.

64. gr. Hafi foreldrar eigi efni á að fræða sjálf börn sín, eða sjeu börnin munaðarlaus og öreigar, er það skylda þjóðfjelagsins að sjá þeim fyrir uppfræðingu og framfæri.

65. gr. Hver maður á rjett á, að láta í ljósi hugsanir sínar á prenti; en þó verður hann að ábyrgjast þær fyrir dómi. Ritskoðun og aðrar tálmanir fyrir prentfrelsi má aldrei lögtaka.

66. gr. Rjett eiga menn á að stofna fjelög í sjerhverjum löglegum tilgangi, án þess að leyfi þurfi að sækja til þess. Ekkert fjelag má rjúfa með stjórna ráðstöfun. Þó má banna fjelög um stundarsakir, en þá verður þegar að höfða mál gegn fjelaginu, til þess að það verði rofið.

67. gr. Rjett eiga menn á að safnast saman vopnlausir. Lögreglustjórninni er heimilt að vera við almennar samkomur. Banna má mannfundi undir berum himni, þegar uggvænt þykir, að af þeim leiði óspektir.

68. gr. Hver vopnfær maður er skyldur að taka sjálfur þátt í vörn landsins eptir því, sem nákvæmar verður ákveðið með lögum.

69. gr. Rjetti sveitarfjelaganna til að ráða sjálf málefnum sínum skal skipað með lögum.

70. gr. Skattgjaldamálum skal skipað með lögum.

71. gr. Öll sjerstakleg rjettindi, er lögin hafa bundið við nafnbætur og tign, skulu vera af tekin.

72. gr. Frumvörp, hvort heldur er til breytinga eða viðauka á stjórnarskrá þessari, má bera upp bæði á reglulegu alþingi og auka-alþingi. Nái frumvarpið um breyting á stjórnarskránni samþykki beggja þingdeildanna, skal rjúfa alþingi þá þegar og stofna til almennra kosninga af nýju. Samþykki hið nýkosna alþingi ályktunina óbreytta, og nái hún staðfestingu konungs, þá hefur hún gildi sem stjórnarlög.

73. gr. Þá er stjórnarskipunarlæg þessi eru staðfest, og landstjórn skipuð samkvæmt 6. og 7. gr. þeirra, er stjórnarskrá um hin sjerstaklegu málefni Íslands 5. dag janúarmánaðar 1874 numin úr gildi.

Ákvarðanir um stundarsakir:

Tölu þingmanna til neðri deildar skal, þangað til öðruvísi verður fyrir-mælt með lögum, skipt þannig niður:

að 1. Gullbringu- og Kjósarsýsla, 2. Árnessýsla, 3. Ísafjarðarsýsla og Ísa-

fjarðarkaupstaður, 4. Þingeyjarsýsla og 5. Skaptafellssýsla kjósa hver 2 fulltrúa, en hinar aðrar sýslur á Íslandi og Reykjavíkurborg kjósa einn fulltrúa hver.

Um kosningar til efri deildar alþingis skal ákveðið með sjerstökum lögum.

Nd.

292. Nefndarálit

um frv. til laga um samþykkt á landsreikningnum fyrir árin 1882 og 1883.

Vjer undirskrifaðir, sem hin háttvirta neðri deild alþingis hefir kosið til þess að segja álit vort um frumvarp til laga um samþykkt á landsreikningnum fyrir árin 1882 og 1883, leyfum oss hjer með að skýra frá skoðun vorri um tjeð málefni á þessa leið:

I.

Um tillögur yfirskoðunarmanna.

Nefndin vill ekki leiða hjá sjer sjerstaklega að vekja athygli hinnar háttvirtu þingdeildar að hinum óvenjulega miklu og óheppilegu tekju-eptirstöðvum landssjóðs við árslok 1883. Að því er snertir sýslutekjur eru mest brögð að þeim í Ísafjarðarsýslu, og að því er umboðin áhrærir í Arnastapa og Skógarstrandar umboði. Að vísu hefur landshöfðingi með brjefi 9. desember f. á. (Stjórnartíð. B. 143) skorað á amtmenningina að brýna fyrir gjaldheimtumönnum landsins fyrirmæli reglugjörðar 13. febr. 1873, áhrærandi skil opinberra gjalda, en samt leyfum vér oss að leggja það til að h. h. þingdeild skori á landsstjórnina að annast um að tjeðum fyrirmælum verði alvarlega framfylgt þar sem þess gjörist þörf.

1882.

A.

Tekjubálkurinn.

5.

Þær 18 kr. 21 e. er 5. tillaga yfirskoðunarmanna getur um, hefur hin heiðraða deild þegar við atkvæðagreiðsluna um frv. til laga um samþykkt á landsreikningnum fyrir árin 1880 og 1881, samþykkt að mættu falla burt. Jafnvel þótt það sje því eigi nauðsynlegt að fara frekari orðum um upphæð þessa, viljum vjer þó hjer taka fram, að hún er vitagjalds-eptirstöðvar frá Snæfellsnessýslu frá 1879, og hefur landshöfðinginn í svari sínu skýrt frá, að ýtarlegar skýrslur um þetta efni hafi leitt til þeirrar niðurstöðu, að sýslumanninum hafi eigi orðið gjört að greiða þetta gjald og væri það því ákveðið með úrsk. landsh. á aukatekjureikning nefndrar sýslu fyrir 1881, að ábyrgð gegn reikningshaldara fyrir umræddum 18 kr. 21 e. skyldi niðurfalla. En í tillögum sínum hafa yfirskoðunarmenn tekið það fram, að með því þær 18 kr. 21 e., sem hjer ræðir um, eru staðfestar með reikningssamþykktarlögunum fyrir 1878 og 1879, sje það löggjafarvaldsins að ákveða, hvort þær skuli falla burt. Af skýrslum þeim er fyrir liggja má sjá að í apríl 1879 komu 2 frakknesk fiskiskip á Grundarfjörð, en umboðsmaður sýslumannsins, er var skipaður af amtinu til að vera skipa-afgreiðslumaður á Grundarfirði á ábyrgð sýslumannsins, vissi það eigi, að hann ætti að heimta vitagjald af þessum skipum, er var að upphæð 22. kr. 80 + 14 kr. 40, samtals 37. 20 Var svo Frakkastjórn beðin að ná þessu gjaldi hjá hlutaðeigendum, sendi hún þá aptur fyrir stærra skipið 18. 99 sem er 3 kr. 81 e. oflítið, og hitt skipið kveðst hún eigi geta fundið.

Eptirstöðvarnar eru þannig 18. 21

Að vísu virðist oss að sýslumaðurinn hefði getað verið og átt að vera búinn að upplýsa umboðsmann sinn um þá skyldu hans að innheimta vitagjaldið, en samt sem áður höfum vjer fallist á þá skoðun landshöfðingjans, að sýslumaðurinn ekki hafi gjört sig sekan í neinni slíkri forsömun, að honum verði gjört að skyldu að greiða þetta gjald og að árangurslaust mundi verða, að leita aptur stjórnarinnar á Frakklandi um innheimtu þess.

Samkvæmt þessu leyfum vjer oss að leggja það til, að optnefndar 18 kr. 21 e. yrðu felldar úr tekju-eptirstöðvum landssjóðs.

6.

Viðvíkjandi eptirstöðvum af erfðafjárskatti í Skaptafellssýslu árið 1880, að upphæð

52 aurar, hefur hinn umboðslegi endurskoðandi vottað, að þeir hafi verið teknir til greina í reikningsábyrgðum úr sýslunni og greiddir til landssjóðs á árinu 1883, og samkvæmt því eru þeir og við atkvæðagreiðslu deildarinnar um frv. til laga um samp. á landsr. fyrir 1880 og 1881 numdir úr tekju-eptirstöðvum landssjóðs. —

9.

Ábyrgðarupphæðir þær er hjer ræðir um 70 kr. 82 + 45 kr. 17 a. koma til athugunar við landsreikninginn 1884.

10.

Upphæðir þær, sem hjer eru nefndar undir abc. samtals 2,081 kr. 11 a. eru teknar til inntektar í landsreiknings-lagafrumvarpinu fyrir 1882 og 1883, sbr. athugas. við 13. gr.

11.

a. Í svari landshöfðingja til þessarar greinar er skýrt frá að auk eptirstöðvanna eptir reikningi Arnarstapa og Skógarstrandar-umboðsins, sje frá fyrri árum nokkrar eptirstöðvar hjá landsetunum og telji hinn umboðslegi endurskoðari þær að vera þessar:

1. skuldir á landsvisu 16 v. 11. f.

2. mannslán 6 kr. 50 a.

3. smjörleigur 265 pund.

Þar að þessar skuldir eru eigi taldar í krónum og aurum, verða þær eigi beinlínis lagðar saman við aðrar eptirstöðvar landssjóðs, en þeirra er getið hjer, til athugunar við endurskoðun landsreikningsins fyrir 1884.

b. Þeim 49 kr. 28 a. frá Munkapverárklausri, er hjer ræðir um, er í stjórnarfrumvarpinu bætt við upphæð þá, sem árið 1882 er borguð upp í tekjur af klaustur- og umboðsjörðum og tillaga yfirskoðunarmanna þannig tekin til greina.

c. Í brjefi hins umboðslega endurskoðanda til landshöfðingjans dags. 26. febr. 1885, sem er prentað aptan við landsreikninginn 1883 bls. 220, er sýnt fram á, að þessar 221 kr. 18 a. eigi ekki að teljast meðal eptirstöðva, þar að þær stafi frá ofgreiðslu í landssjóð 1874 og 1875 og með því nefndin finnur ekki ástæðu til að vefengja greinda skýrslu hins umboðslega endurskoðanda, ráðum vjer til að nema tjeðar 221 kr. 18 a. úr eptirstöðvunum.

d. Hjernefndar kr. 274.72 eru innifaldar í þeim kr. 293.80, sem í reikningslagafrumvarpinu fyrir 1880 og 1881 eru taldar með tekju-eptirstöðvum landssjóðs $\frac{1}{2}$. 81. —

13.

1. Samkvæmt tillögunni bætast 47 kr. 10 a. við peningaeign viðlagasjóðs. —

3. Afborgunarskuldabrijf viðlagasjóðs eru í landsreikningnum 1881 talin við árslok þess reikningsárs

en hjer frá ber að draga lán til Mývatnspinga, sbr. bls. 100

og erum vjer því samdóma yfirskoðunarmönnum að hin rjetta upp-

hæð tjeðra skuldabrijfja hafi við lok ársins 1881 verið

þó er þess að geta, að 9 aurar þar af eru eptirstöðvar af skuld læknis Zeuthens, er hinn umboðslegi endurskoðandi mun ganga eptir.

6. Einnig fellst nefndin á það, að skuld Möðruvallaklausturs-kirkju 31. des. 1881 teljist 2351. 53.

7. Þær 70 kr. 14 a. er hjer ræðir um, eru teknar til inntektar í reikningslagafrumvarpinu fyrir 1882 og 1883.

8. Í svari landshöfðingjans til þessarar greinar bls. 88—89 er gjörð grein fyrir, að hjer nefndar 100 kr. vaxta-eptirstöðvar frá 1879 stafi frá reikningsvillu og bent til að á alþingi 1883 hafi báðar þingdeildirnar fallist á, að þær 8 kr. sem hjer er um rætt, mættu burtfalla, Alptíð. B. II. 209, C. 383. 404. og A. 498, 542, og hafa því yfirskoðunarmenn lagt það til, að tjeðar 100 kr. falli burt með samþykki löggjafarvaldsins, og skotið því til úrskurðar þingsins, hvort það vilji gefa eptir hina gömlu 8 kr. rentuskuld. Stjórnin hefur nú í landsreikningafrumvarpinu fyrir 1880 og 1881 sleppt þessum 108 kr. og höfum vjer í álitsskjali voru um það leyft oss að leggja það til að við svo búið megi standa, og hefir hin heiðraða deild fallist á þá tillögu vora.

15.

1. 2. Hjer um ræddar upphæðir 1371 kr. 09 a. og 26 kr. 47 a., eru teknar til greina í reikningslagafrumvarpinu fyrir 1882 og 1883, sjá athugas. I. 21.

15. b.

Þeir hjer umræddu 12 a., sem er eptirstöð af konungstfund, eru teknir til greina í frumvarpi stjórnariunar til reikningssamþykktarlaga fyrir 1880—81.

B.

Útgjaldabálkurinn.

14.

Samkvæmt tillögunni eru kr. 419. 11, sem greiddar eru af landssjóði 1882 í kostnað við alþingi 1881, teknar í frumvarp stjórnarinnar til aukafjárlaga fyrir 1882—83 (kr. 409. 11 er ritvilla, sbr. fylgisk. 26 við landsreikninginn fyrir 1882).

20.

Hjer nefndar kr. 521. 63 umframgreiðsla til annara útgjalda við póststjórnina eru teknar í sama frumvarp, sem og umframgreiðslan til póstflutninga kr. 1579. 19.

21.

A. b. 1. C. Áhrærandi uppbótina til Otrardals-prestakalls 1882—83 er svar landshöfðingjans til 34. athugasemdar við landsreikninginn fyrir 1883 fullnægjandi, eins og yfirskoðunarmennirnir hafa tekið fram.

d. Í svari landsh. við þennan tölulið er þess getið, að prestur sá er Ögurþing voru veitt í september 1881, hafi gjört kröfu til að fá uppbótina eptir lögum 4. nóv. s. á. reiknaða frá 6. sept. s. á., en með landsh.brjeði 25. maí 1882 hafi verið ákveðið, að uppbótin að eins skyldi reiknast frá 6. des. 1881; því næst hafa yfirskoðunarmenn farið því fram í tillögum sínum, að l. 4. nóv. 1881 um breyting á prestakallalögum hafi eigi öðlzt gildi fyr en 28. febr. 1882, og að fyrsta greiðsla eptir þeim hafi fallið í gjalddaga 6. júní s. á. Virðist þeim þá nauðsynlegt að leitað sje aukafjárveitingar fyrir þeim 50 kr., sem eru greiddar Ögurpresti fyrir tímabilið frá 6. des. 1881 til 6. marz 1882.

Þar eð nefndin verður að fallast á álit yfirskoðunarmannanna um það, hvenær l. 4. nóv. 1881 hafi öðlzt gildi (einkum vegna afleiðinganna í likum tilfellum), leyfum vjer oss að leggja það til, að tjeðar 50 kr. sjeu teknar í aukafjárlögin fyrir 1882 og 1883.

B. II. Þar eð konungsráðgjafi 21. október 1871 gefur heimild til að veita læknaefnum ferðastyrk og sú heimild virðist ekki vera bundin við þá upphæð, sem í þessu skyni er áætluð í fjárlögunum, þá er það álit nefndarinnar, að það sje ekki nauðsynlegt að fá aukafjárveiting fyrir þeim 300 kr. er hafa verið goldnar fram yfir áætlun í þessum útgjaldalið, sbr. 36. athugagr. við landsr. fyrir 1883.

B. IV. Hin eptiræskta liðun á öðrum útgjöldum við Móðruvallaskólann er gjörð í athugasemdunum við lagafrumvarpið um samþykkt á landsreikningnum fyrir 1882 og 1883 og í yfirlitinu þar aptan við, tölubl. 61—65.

B. V. Tillögunni er fullnægt sbr. bls. 219.

25.

Með því nefndin hefur orðið þess visari, að landlæknir Schierbeck sótti ekki um að fá endrgoldinn ferðakostnað sinn hingað til landsins fyr en eptir að hann var búinn að taka próf í íslenzkri tungu, er veitti honum hæfilegleika til að verða embættismaður hjer á landi, eptir að hann var settur landlæknir, þá leyfir nefndin sjer að leggja það til, að við svo búið megi standa.

26.

2. Samkvæmt tillögunni er hjer nefndum 163 kr. 20 a. sleppt í yfirlitinu yfir tekjur og gjöld Islands 1882 og 1883 tölul. 78, og í reikningslagafrumvarpinu fyrir sömu ár II. 11.

27.

Eptir fylgiskjali 1. við landsreikninginn fyrir 1882 er í sumum sýslum ekkert borgað það ár í hreppstjóraun, en í sumum of mikið. Þetta virðist eigi vera komið til leiðrjettingar 1883 nema í 3 sýslum, en vonandi er, að það sje nú lagað eða komið í kring á yfirstandandi fjárhagstímabili.

1883.

A.

Tekjubálkurinn.

13.

9. Kr. 1. 10 er hjer ræðir um er komin til inntektar í frv. stj. til reikningssamþykktarlaga fyrir 1882 og 83, tölul. 13 bls. 6.

14.

2. a. b. c. Þeim 188 kr. 11 a. er hjer ræðir um er bætt við tekjueptirstöðvar í sama frv. tölul. 14. Síðari part þessa töluliðs mun nefndin minnst á við tölul. 25.

18.

3. Nefndin er því samþykkt að upphæð afborgunarskuldabreyfa viðlagasjóðs 31. des. 1883 eigi að teljast 238,998 kr. 15 a.

1. Athugas. Í tilefni af athugasemd annars yfirskoðunarmannsins viðvíkjandi samvinnu ráðherrans og landshöfðingjans í fjárhagsmálum, leyfir nefndin sjer að benda á brjef landsh. 20. marz þ. á., sem er prentað aptan við tillögurnar bls. 232 og jafnframt að geta þess, að eins og hinn yfirskoðunarmaðurinn síðast í 2. athugasemd bls. 186 tekur fram, að það sje kunnugt, að ráðgjafinn ávallt tilkynni landshöfðingja óðara en ávisun fyrir landssjóðs-tekjum er borguð, þannig hefir ráðgjafinn í brjefi til landsh. 16. apríl þ. á., er nefndin hefir fengið eptirrit af, lýst yfir því, að umkvörtunin um, að landsh. hafi eigi fengið vitneskju um 1500 kr. útborgun úr aðalfjehirzlunni til Skjálfaðaffjótbrúarinnar 1882, hljóti að koma af vangá, með því útborgun þessi hafi undir eins verið tilkynnt landsh., eins og ávallt sje gjört um allar inn og útborganir við aðalfjehirzluna.

Hins vegar viljum vjer eigi dyljast þess, að oss hefði þótt það eiga betur við, að tjeðar 1500 kr. hefðu verið talðar með í landsreikningnum 1882.

2. Athugas. Hjer nefndar 95 kr. 18 a. eru teknar til greina í reikningslagafrv. fyrir 1882—33 bls. 7. neðst.
5. Athugas. Nefndin álitur það rjett, að innstæða viðlagasjóðs 31. des. 1883 eigi að teljast 824,510 kr. 62 a.

22.

Þær 420 kr. er hjer ræðir um hefur stjórnnin tekið til inntektar í reikningslagafrv. fyrir 1882—83, sbr. 21. tölul. bls. 8.

23.

Annar yfirskoðunarmaðurinn hefur skotið því til þingsins, hvort eigi sje reynandi að fara þess á leit, að landsjóði sje reiknaðir vextir af tillaginu úr ríkissjóði eptir því hvenær það er greitt á árinu. En af ástæðum þeim, er hinn yfirskoðunarmaðurinn hefur framfært bls. 189, virðist nefndinni eigi vert að fara fram á það.

B.

Útgjaldabálkurinn.

25. sbr. 14.

Í tillögunni undir þessum tölulið er því farið fram, að með því enginn hafi verið skipaður eða settur til að þjóna landshöfðingjaembættinu í apríl 1883, þá sjeu tekjur embættisins fyrir þann mánuð kr. 1033. 33 sparaðar og eigi að endurgreiðast landssjóði eða að öðrum kosti hjer um bil helmingur þeirra.

Það er kunnugt að hinum fyrrverandi landshöfðingja var veitt yfirpræsidentembættið í Kmhöfn 30. marz 1883. Var hann þá staddur þar, en fjekk fararleyfi til Islands til að afhenda landshöfðingja-embættið þeim er stjórnnin setti til að gegna því frá 1. maí. Af þessu sýnist mega ráða, að stjórnnin hafi ætlað til að Finsen hefði veg og vanda af tjeðu embætti yfir aprílmánuð, eins og líka sá er gegndi landshöfðingjaembættinu í fjærveru Finsens og á hans ábyrgð, hlaut að halda því starfi áfram, þangað til hann í apríllok fjekk tilkynning um breytingu þá er á var orðin, og að hann var settur til að gegna embættinu á eigin ábyrgð. Enda hefur ráðgjafinn í brjefi til landshöfðingja dags. 16. apríl þ. á. er nefndinni er veitt eptirrit af, látið í ljósi, að eptir því sem á stóð, hafi eigi orðið komizt hjá því, að hinn fráfarandi landsh. Finsen hefði það embætti á hendi, samhliða sinu nýja embætti, þangað til annar settur gæti veitt landshöfðingjaembættinu móttöku, og þannig hafi Finsen eptir samráði við ráðgjafann farið til lands í aprílmánuði 1883 til að afhenda embættið þeim embættismanni, er var settur til að gegna því frá 1. maí. Og virðist ráðgjafanum engin vafi geta verið um gildi embættisverka þeirra við landshöfðingjaðemið, er framkvæmd voru af fráfaranda eða á hans ábyrgð á aprílmánuði 1883.

Samkvæmt þessu getur nefndin eigi annað en álitid, að þjónusta landshöfðingjaembættisins í aprílmánuði 1883 hafi verið lögmæt, og að hin umrædda niðurfærsla á landsskuld tveggja umboðsjarða hafi að því leyti fullt gildi.

Annað mál er það, hvort hinum fyrveranda landshöfðingja hafi borið allar eða einung-

is hálfar tekjur embættisins fyrir aprilmánuð; en í því tilliti má geta þess, að sú ákvörðun, að settum embættismanni, er heldur öðru embætti, beri að eins hálf laun, nær eigi til landshöfðingaembættisins, og það er áskilið í stjórnskránni 25. gr., að gjöldin til hinnar æðstu innlendu stjórnar skuli greiddast eins og þau verða ákveðin af konunginum, sbr. svar landsh. bls. 211—212.

Það mundi þannig ekkert fje hafa sparazt við það, þó hinn núverandi landshöfðingi eða Finsen eða einhver annar, hefði verið settur frá 1. apríl 1883, og virðist hjer þá helzt vera um það að tala, að Finsen hafi vantað skriflega konstitution til að hafa á hendi stjórn embættisins yfir aprilmánuð, en af fyrnefudu brjefti 16. apr. þ. á. er það að ráða, að stjórninni hafi þótt slík konstitution ónaðsýnleg, því í greindu brjefti hefur ráðgjafinn látið í ljósi að hann áliti vafalaust, að Finsen beri allar tekjur embættisins fyrir nefndan mánuð.

Vjer sjáum þannig engan veg til að ná í hálf launin, auk heldur meira, og getum því eigi lagt það til, að fylgja fram tillögu þeirri, er hjer ræðir um.

26.

1. Nefndin hefur leitað skýringar viðvikjandi þeim 12 kr., er hjer ræðir um, og hefur fengið þá upplýsingu, að þessi upphæð sje ferðakostnaður varaforseta frá Gördum til Reykjavíkur í þeim erindagjörðum, að rannsaka reikninga í þarfir alþingis, en það vanti að taka þetta fram í reikningi hans.

Að því leyti, sem þetta virðist þannig ekki vera nema formgalli, sem gæti lagast með einu orði, viljum vjer leggja það til, að það sje látið við svo búið standa.

2. Hjer um ræddar 6 kr. eru teknar til inntektar í reikningslagafrumvarpið, og með því hjer liggur ekki annað fyrir, verðum vjer að fallast á, að þær hafi verið ofgoldnar eptir reikningi þingmannsins.

3. Samkvæmt tillögunni leggur nefndin það til, að það sje skorað á landsstjórnina að fram fylgja þeim rjetti, er landssjóður kynni að hafa gegn prentsiðjueiganda Einari Þórðarsyni út af drætti á prentun alþingistiðindanna 1883.

4. Nefndin verður að láta það álit sitt í ljósi, að þessi greiðsla sje ekki rjett að forminu til, en þar eð neðri deild alþingis 1883 ályktaði að borga sjera Arnljóti Ólafssyni hinar umræddu 100 kr., sem sínum erindsreka, og að þessi greiðsla verður að því leyti að teljast með alþingiskostnaði 1883, viljum vjer, úr því sem komið er, leggja það til, að þessi upphæð verði samþykkt.

24.

Samkvæmt athugasemdum stjórnarinnar við frumvarp til laga á landsreikningnum fyrir 1882—83 bls. 6, eru útgjöldin til hegningarhússins og fangelsanna hækkuð um hjer nefndar kr. 320, og jafnframt tekið fram, að 10 kr. muni verða innheimtar í reikningsskil og teknar í landsreikninginn fyrir 1884.

Eptir tillöggunni koma kr. 370,87 til athugunar við yfirskoðun sama reiknings.

33.

Umframgreiðslan til pósthlutninga . . . kr. 2159.73

og til annara útgjalda	—	939.24
------------------------	---	--------

samtals	—	3098.97
---------	---	---------

eru teknar í frumvarp til aukafiárlaga fyrir 1882—83.

Kr. 91 koma til athugunar við landsreikninginn fyrir 1884.

37.

Hier nefndar kr. 187.33 eru teknar í frv. til aukafiárlaga fyrir 1882—83.

38.

Fullnægt í frumvarpi til laga um samþykkt á landsreikningnum fyrir 1882—83, sjá tölul. 61—65, bls. 13.

44.

Í nýfenddu reikningslagafrumvarpi, sjá tölul. 77, bls. 15, er gjaldliðurinn færður niður um kr. 452.60.

Að öðru leyti er greitt umfram á þessum gjaldlið kr. 1215.37, og er þar í innifalið 200 kr. ferðastyrkur til landlæknis Schierbecks, og 60 kr. styrkur til grepþrunarkostnaðar fyrrum land- og bæjarfógeta St. Gunnlögsens, en hvorugt þetta virðist yfirskoðunarmönnum hafa verið rjett af útborga, en skjóta því til þingsins, að hve miklu leyti það vilji samþykkja umframgreiðsluna kr. 1215.37 með aukafjárveitingu.

I svari sínu hefir landshöfðingi farið því fram, að ferðastyrkurinn til landlæknis sje veittur samkvæmt reglum þeim, er fylgt var til ársloka 1883, og að honum einnig

virðist eðlilegt, að nefndur greptrunarkostnaðarstyrkur var veittur, þegar ræða var um mann, er um mörg ár hafði staðið heiðarlega í stöðu sinni sem embættismaður landsins, og væri það mjög óviðkunnanlegt, að fara að heimta endurgjald af framfærslusveit hlutaðeiganda fyrir þennan litla styrk.

Af þessum ástæðum leyfir nefndin sjer að leggja það til, að hin h. þingdeild vilji að öllu leyti samþykkja tjeða umframgreiðslu, kr. 1215.37, sem er tekin í frumvarpið til aukafjárlaga fyrir 1882—83.

45.
Fullnægt í reikningslagafrumvarpinu fyrir 1882—83, sbr. tölul. 78, bls. 15.

46.
Í 46. athugagr. hafa yfirskoðunarmenn landsreikninganna talið peningaforða landssjóðs 31. des. 1883 eftir reikningum þeim, er þá voru fyrir hendi, kr. 174,205.33 og síðan bætt við (bls. 197):

a. fyrir vantandi tekjur	kr. 3894.25
b. fyrir oftalin útgjöld	— 616.30
c. afgangi af seldum kgl. skuldabréfum	— 47.10
	4557.65

amtals 178,762.98

og enn fremur hafa þeir í tillögu sinni við sömu grein bætt þar við
afborgun af Staðarbyggðarmýraláni 95.18
= 178,858.16

en dregið frá lán til Skjálfandafjötsbrúar við aðalfjárhirluna 4,260.70
og er svo peningaforðinn 31. des. 1883 talinn fyrst um sinn kr. 174,597.46

En þessi upphæð breytist eins og nú skal greina:

1. Frá upphæð peningaforðans 31. des. 1881 (sbr. alptíð. 1883 C 404) — 57,818.82 dregst nú:

a. önnur gjöld Möðruvallaskólans	10,585.77
b. fyrir uppdrætti til dómkirkjunnar	195.00
að frádregnu verði fyrir steinvegg í þarfir al- þingishússins	67.37
	127.63
c. til alþingismanns Austur-Skaptfellinga	0.40
	kr. 10,713.80

sbr. nefndarálitið í reikningslagafrumvarpinu 1880—81 — 47,105.02

2. Við afganginn í reikningsyfirlitinu 226,820.72
bættist:

a. ofan nefndar vantandi tekjur	3,894.25
og eftir tillögu 10. c. (1882)	72.00
	3,966.25
b. hin oftöldu útgjöld, sjá að ofan	616.30
eftir tillögu 26. 2. (1883)	6.00
og eftir fylgisk. 37 aths. 3 s. á.	8.95
	631.25
	= 231,418.22

Aptur vantar nokkur útgjöld í landsreikningana,
og ber því að draga þau frá:

- a. hreppstjórallaun, sbr. fylgisk. við 1. reikninginn 5,478.08
- b. ýms gjöld 1882 eftir tillögu 15. og 21. (sbr. 1883 till. 38), og 1883 till. 29 og 30 177.21

5655.29

Afgangur 225,762.93

3. Endurborgun af innstæðu lána er samkvæmt reikningnum 42,515.79
og eftir 18. tölul., 2. aths. 1883 95.18
hjer má líka bæta við afganginum af hinum seldu kgl. skuldabr. 47.10

42,658.07

amtals 315,526.02

Lánað út á fjárhagstímabilinu eptir reikningunum . . .	152,950.00	
og enn fremur við aðalfjárhirzluna til Skjálfandafljótsbrúar . . .	4,260.70	
		<u>157,210.70</u>
Er þá peningaforðinn 31. des. 1883		<u>158,315.32</u>
Hinn áður nefndi áætlaði peningaforði var		<u>174,597.46</u>
	Mismunurinn	16,282.14
stafar frá því, að hinn áætlaði peningaforði 31. des. 1881		
minnkaði um	10,713.80	
og frá hinum ofan nefndu útgjöldum, er vantaði í lands-		
reikningana	5,655.29	
	=	<u>16,369.09</u>
að frádreginni þeirri viðbót, sem ekki er í upptalning-		
unni á bls. 197., nefnil. tekjur 10. c.	72.00	
og of talin útgjöld 6,00 + 8.95	=	14.95
		<u>86.95</u>
		<u>16,282.14</u>

Samkvæmt hinu framanskriðna eru vorar almennu tillögur þessar:

1. Að skorað sje á landsstjórnina að annast um, að fyrirmælum reglugjörðar 13. febr. 1873, áhrærandi skil opinberra gjalda, verði nákvæmlega fram fylgt.
2. Að fram fylgt sje þeim rjetti, er landssjóður kynni að hafa gagnvart prentsmiðju-eiganda Einarí Þórðarsyni út af drætti á prentun alþingistíðindanna 1883.

II.

Um frumvarpið sjálf.

Eins og tekið er fram í athugasemdunum við frumvarp þetta, er það samið í sama formi eins og reikningslögin að undanfögnu, nema að því leyti, að hjer er sleppt skýrslu um stærð viðlagasjóðsins og um eptirstöðvar af tekjum og útgjöldum landssjóðs, er áður hefur verið bætt aptan við þau.

Samkvæmt atkvæði alþingis er útgjalda-eptirstöðvunum þegar sleppt í frumvarpinu til reikningslaga fyrir 1880—81. Þar á móti virðist nauðsynlegt, að gjöra glöggva grein fyrir eigum viðlagasjóðsins, bæði hinni eiginlegu innstæðu, sem að mestu leyti er arðberandi, og peningaforðanum við lok hvers fjárhagstímabils, og þó tekju-eptirstöðvanna sje getið í athugasemdunum við I 1—23, virðist það eiga vel við, að nefna upphæð þeirra í einu lagi í samþykktarlögunum, aptan við eigur viðlagasjóðsins.

Bæði yfirskoðunarmenn landsreikninganna og undirskrifuð nefnd hefur fallið á, að innstæða viðlagasjóðsins sje, eins og tekið er fram í svari landsh. bls. 207 kr. 824,510.62

Undir töluð 46 hjer að framan er sýnt fram á, að með hinum talda afgangi landsreikningsins: kr. 225,762.93 sje peningaforði sjóðsins 31. des. 1883

• 158,315.32

Eptirstöðvar hinna einstöku tekjugreina samanlagðar eru kr. 104,011.81

Samkvæmt skýrslu hins umboðslega endurskoðanda, sem prentuð er með landsreikningunum bls. 220—222, virðist oss, að hinar gömlu vafasömu eptirstöðvar af umboðstekjum: kr. 221.18, megi hverfa burt úr landsreikningnum . . .

• 221.18

og teljum vjer því tekju-eptirstöðvarnar að eins

• 103,790.63

Þess er þegar getið, að tillögur yfirskoðunarmanna eru að mestu leyti teknar tilgreina í lagafrv. þessu, og höfum vjer því að öðru leyti ekkert verulegt að athuga við það.

Að eins má geta þess, að frá upphæð þeirri, sem hjer er talin borguð upp í lán kr. 42,616.13 dregst of talin afborgun frá Snæfellsnessýslu 1882 kr. 54.12 í staðinn fyrir kr. 48.96

• 5.16

42,610.97

sbr. fylgiskjölin 18, aths. 3. e. við reikningana 1882 og 1883 og svar landshöfðingja um endurborguð lán bls. 107.

Að svo mæltu leyfum vjer oss að leggja það til:

1. að í staðinn fyrir kr. 42,616.13 við 15. tekjulið komi: 42,610.97,

2. að aptan við lagafrumvarpið sje bætt:
 Innstæða viðlagasjóðs 31. desember 1883 kr. 824,510.62
 Peningaforði landssjóðs 31. desember 1883 kr. 158,315.32
 Tekju-eptirstöðvar landssjóðs 31. desember 1883 kr. 103,790.63

3. að frumvarpið með þessum breytingum verði samþykkt.

Alþingi 3. ágúst 1885.

E. Kúld
formaður.

G. E. Briem
framsögumaður.

Egilsson
skrifari.

Nd.

293. Tillaga

til þingsályktunar um nefnd til að rannsaka reikninga Reykjavíkurkirkja.—
 Frá Jóni Ólafssyni, Jóni Sigurðssyni, F. S. Stefánssyni, Jóni Iónssyni, Þ. Kjerulf.

Neðri deild alþingis ályktar, að setja nefnd til að rannsaka reikninga Reykjavíkur dómkirkju fyrir árin 1882, 1883 og 1884, og veita nefnd þessari heimild til að heimta skýrslur munnlegar og brjeflegar bæði af embættismönnum og einstökum mönnum samkv. 22. gr. stjórnarskrárinnar.

Nd.

294. Breytingartillaga

við frv. nefndarinnar í Nd. til fjárlaga fyrir 1886 og 1887 (212).—Frá F. S. Stefánssyni, og G. E. Briem.

10. gr. C. 4. Aptan við orðið „lausafjárhundraða“ komi:

Af hinum helmingnum gangi eigi minna en 3000 kr. hvort árið til búnaðar-skólans á Hólum.

Nd.

295. Viðaukatillaga

við frv. til laga fyrir árin 1886 og 1887 (nefndarfrv. 212).—Frá Jóni Ólafssyni.

Við 13. gr. C, 1, a: bætist: „Ef bókvörður Eiríkur Magnússon í Cambridge sækir um bókvarðar-embættið, veitist honum sem launaviðbót fyrir sjálfan hann 3000 kr. um árið, svo að laun hans yrðu alls 4000 kr.“

Nd.

296. Breytingartillaga

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1886 og 1887 (nefndarfrv. 212).—Frá E. Kúld og J. Sigurðssyni.

Við 13. gr. C. 1. a, í staðinn fyrir: „1000—1000“ komi:
 1886 1887
 „1200—1200“

Nd.

297. Frumvarp

til laga um takmörkun á fjárforræði þurfamanna, er þiggja sveitarstyrk (262).
 Eptir 3. umr. í Ed.

1. gr. Hver sem þiggur styrk úr sveitarsjóði, er hann er orðinn fullra 16 ára að aldri, annaðhvort fyrir sjálfan sig eða skylduómaga sína, er skyldur til

að veðsetja allt, er hann á og eignast kann, til þess er hann hefur að fullu endurgoldið sveitarstyrkinn, og getur sveitarstjórnin látið skrifa upp fjármuni þurfamannsins og þinglýsa veðskuldabréfinu og uppskriftargjörðinni á varnarþingi hans til tryggingar fyrir skuldinni. Fyrir þinglýsinguna skal ekkert gjald greiða.

2. gr. Nú beiðist sveitarstjórn fjárnáms til lúkningar sveitarstyrks hjá skuldunaut sveitar, eða skuldinni er lýst við skipti á búi hans, og er eptirrit úr sveitarbókinni næg sönnun fyrir skuldinni, enda hefur hún forgöngurjett fyrir öðrum skuldum.

3. gr. Rjett er að amtmaður eptir ósk sveitarstjórnar og tillögum sýslumanns eða bæjarfógeta setji fjárráðamann þurfamanni þeim, sem gjörir sig kunnan að ráðlauslegri meðferð þess, er hann undir höndum hefur. Birta skal úrskurð þann á varnarþingi þurfamanns. Þá er þurfamaður hefur endurgoldið allan sveitarstyrk þann, er hann hefur þegið, er sveitarstjórnin skyld að gefa honum skrifaða viðurkenningu fyrir endurgjaldinu, og skal amtmaður, þá er hann fær viðurkenningu þessa, nema úrskurðinn úr gildi.

4. gr. Nú getur þurfamaður eigi endurgoldið sveitarstyrkinn, en er þó vinnufær, og er honum skylt að fara í hverja þá viðunanlega vist, og vinna hverja venjulega vinnu, sem sveitarstjórnin ákveður, og honum er eigi um megn; þó er honum heimilt að ráða sjer sjálfur, ef hann setur áreiðanlega tryggingu fyrir því, að fátækra sjóðurinn bíði engan halla við það. Verði ágreiningur milli þurfamanns og sveitarstjórnar um það, hvort vist eða vinna sje viðunanleg eða trygging nægileg, skal sýslumaður eða bæjarfógeti leita álits tveggja kunnugra óvilhallra manna um ágreiningsefnið; því næst skal hann leggja fullnaðarúrskurð á málið.

5. gr. Óhlyðnist þurfamaður ákvæðum laga þessara eða úrskurðum þeim, er honum kunna að ganga á móti (sbr. 3. og 4. gr.), má kæra málið fyrir sýslumanni eða bæjarfógeta, er heldur þurfamanni til hlýðni, að við lögðum sektum eða hegningu eptir málavöxtum.

6. gr. Nú vill maður flytja af landi burt, en skilja eptir vandamenn, er honum að lögum ber fram að færa, en sem ekki eru sjálfbjarga, og skal hann þá skyldur að setja nægilega tryggingu eptir mati tveggja manna, sem ekki eru í sveitarfjlaginu, fyrir því, að skylduómagar hans verði ekki sveitarfjlaginu til þyngsla, að minnsta kosti um næstu 3 ár, nema veikindi eður önnur ófyrirsjáanleg óhöpp valdi, enda óheimili sýslumaður eða bæjarfógeti utanferð, nema þessum skilyrðum sje fullnægt.

7. gr. Mál, sem rísa út af brotum gegn lögum þessum, eru almenn lög-reglumál.

Ed.

298. Frumvarp

til laga um aðflutningsgjald af kaffi, exportkaffi og öðrum kaffibæti, sykri og tóbaki, svo og um afnám ábúðarskatts, lausafjárskatts, tekjuskatts af atvinnu og útflutningsgjalds af fiski og lýsi að frátekinni síld. — Eptir 2. umræðu í Ed.

1. gr. Aðflutningsgjald skal greiða í landssjóð af vörum þeim, sem hjer eru taldar:

a, af hverju pundi af kaffi, exportkaffi og öðrum kaffibæti 3 aura.

b, — — — — sykri 2 aura.

c, — — — — tóbaki, hvernar tegundar sem er, nema vindlum, 20 aura.

d, — hverjum 100 vindlum 50 aura.

2. gr. Á tollskrá þeim og vöruskrá, sem skip eiga að hafa með sjer samkvæmt tilskipun 15. d. aprílmánaðar 1854 og öðrum síðari lögum, skal til-

greint, hversu mikið af vörum þeim, sem nefndar eru í 1. gr., sje flutt með hverju skipi; þar að auki skal hver sá, sem fær þessar vörur frá útlöndum, skyldur til upp á drengskap sinn að segja til, hve mikið hann hefur meðtekið af vörum þessum með hverri ferð, og skal hann jafnskjótt greiða aðflutningsgjaldið.

Gjaldheimtumaður fær 2 af hundraði í innheimtulaun.

3. gr. Verði nokkur uppvís að því að hafa leynt sannleikanum í þessu efni, skal hann sæta sektum frá 200 til 2000 kr., er renna í landsjóð.

4. gr. Þeim, sem fyrstur með sannindum ljóstar upp broti gegn lögum þessum, skal greiða allt að helmingi sektar, verði sá uppvís, er fyrir sök er hafður. Hinn hluti sektar skal renna í landssjóð.

5. gr. Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1886, en frá sama tíma eru úr lögum numin lög 14. desember 1877 um skatt af ábúð og afnotum jarða og lausafje, sömuleiðis ákvæði laga 14. desember 1877 um tekjuskatt af atvinnu, og lög 4. nóvember 1881 um útflutningsgjald af fiski og lýsi og fl.—Þó skulu ákvarðanir hinna síðast nefndu laga haldast, að því er viðvíkur útflutningsgjaldi af síld; frá sama tíma eru og lög 11. febr. 1876 um aðflutningsgjald af tóbaki úr lögum numin.

Nd.

299. Frumvarp

til laga um launaviðbót handa landlækni G. Schierbeck.—Frá Lárusi Blöndal, E. Kúld, H. K. Friðrikssyni.

Landlækni og forstöðumanni læknaskólans G. Schierbeck veitist 800 kr. á ári sem launaviðbót fyrir sjálfan hann frá 1. degi janúarmánaðar 1886.

Nd

300. Breytingartillaga

við frv. nefndarinnar til fjárlaga 1886 og 1887 (212).—Frá F. S. Stefánssyni.

Við 16. gr. 1. tölul. b. falli burt.

Til vara: Töluliðurinn orðist þannig: „Styrkur til sama til jarðfræðisnáms og til þess að taka próf í jarðfræði 500 kr.“

Nd.

301. Breytingaruppástunga

við breytingaruppástungur (275) við frv. til fjárlaga fyrir 1886 og 1887.—Frá fjárlaganefndinni,

Við A. 2. Í stað 1,200 kr. komi 1,000 kr.

Nd.

302. Viðaukatillaga

við frv. nefndarinnar í Nd. til fjárlaga fyrir 1886 og 1887 (212).—Frá Þorvarði Kjerulf og Jóni Jónssyni.

10. gr. C. 4. Aptan við orðið: „lausafjárhundraða“ komi: „Af hinum helmingnum gangi hvort árið 2000 kr. til búnaðarskólans á Hólum og 2000 kr. til búnaðarskólans á Eyðum“.

Nd.

303. Frumvarp

til laga um að nema dómsvald hæstarjettar í Kaupmannahöfn sem æðsta dómsíslenszk-um málum úr lögum.—Flutningsm. Benidikt Sveinsson.

Dómsvald hæstarjettar í Kaupmannahöfn, sem æðsta dóms í íslenskum málum, er úr lögum numið.

Ed.

304. Breytingaratkvæði

við frv. til laga um hluttöku safnaða í veitingu brauða (244).—Frá Hallgrími Sveinssyni.

Í stað orðanna: „umsóknarbrjef þau, er fyrir liggja“ í 3. gr. komi: umsækendur þá, sem í kjöri eru.

Nd.

305. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um farmgjald skipa (100). Eptir 2. umr. í Nd. — Frá B. Sveinssyni, F. S. Stefánssyni, Þorkeli Bjarnasyni, Th. Thorsteinson, E. Kuld, G. E. Briem og Þórarni Böðvarssyni.

Við 2 gr. Fyrir orðin: „komi skipið — áteiknun skipaskjalanna“ komi: og eigi optar, enda þótt skipið komi á fleiri hafnir í sömu ferð.

— — — Fyrir orðið: „þau“ komi: skipaskjölin.

— 4. — Eptir orðin: „10. september 1830“ bætist inn: um borgun fyrir áteiknun skipaskjala.

Ed.

306. Nefndarálit

um frumvarp til fjárukalaga fyrir 1884 og 1885 (246).

Vjer undirskrifaðir, sem hin háttvirta efri deild alþingis hefur kosið til að segja álit vort um frumvarp til fjárukalaga fyrir árin 1884 og 1885, höfum vandlega athugað frumvarp þetta, og skjöl þau, er því gátu verið til upplýsingar, og höfum þar af sjeð, að eptir landsreikningnum fyrir árið 1883 voru eptirstöðvar af skuld Oddaprestakalls til landssjóðs í árslok það ár . 1095 kr. 97 a. Þar við bætist árgjald 1884 og 1885 1400 — „ —

Samtals 2495 — 97.

Upp í þetta er greitt eptir skýrslu hins umboðslega endurskoðanda

árið 1884 kr. 35,96 + kr. 45,19 = kr. 81,15

— 1885 kr. 174,82 + kr. 226,69 = kr. 401,51 482 kr. 66 e.

Verður því skuldin 31. desbr. 1885 2013 kr. 31 a.

En í athugasemdunum við 3. gr. stjórnarfrumvarpsins er talið, að skuld Oddaprests verði við lok fjárhagstímabilsins kr. 2368,85, eins og líka skuld þessi er talin með þessari upphæð í frumvarpi neðri deildarinnar, og kemur þessi mismunur að nokkru leyti af því, að stjórnin hefur ekki vitað af þeim kr. 401,51 e., sem borgaðar voru í næstliðnum júní og júlí, en neðri deildin hefði þó getað vitað af þessari afborgun. Að því leyti sem þetta stendur þó ekki alveg heima, getur að nokkru leyti komið af tímabilinu frá 6. desbr. til 31. desbr. Eptir atvikum leggur nefndin það til, að þessi áður nefnda skuld 2013 kr. 31 e. að upphæð verði gefin eptir.

Ákvæði 3. gr. tölul. 1. og 2. ræður nefndin til að samþykkja, og sömuleiðis 1. tölul. 4. greinar; en 2. tölul. sömu greinar ræður nefndin til að fella burtu, þar ekki virðist mögulegt, að við skólahúsið verði gjört, frá því frumvarp þetta

verður staðfest, og þangað til skólinn verður settur í haust, og álitur hún betur við eiga, að gjöra ráð fyrir hæfilegu fjárframlagi til þessarar aðgjörðar skólans í fjárlögunum fyrir næsta fjárhagstímabil.

3. tölul. 4. gr. ræður nefndin til að samþykkja með þeirri breytingu, að þessu fje verði varið eingöngu til leikfimisáhalda.

Fjárframlag það, sem fram á er farið í 5. gr., þykir sumum nefndarmönnum nokkuð ísjárvert, eins og nú er ástatt, og kom nefndin sjer því einhuga saman um, að ráða deildinni til að setja þessa upphæð niður til helminga.

Efri deild alþingis 8. dag ágústmán. 1885.

Magnús Stephensen
formaður.

Jakob Guðmundsson
framsögum.

Einar Ásmundsson
skrifari.

Ed.

307. Breytingartillögur

við frv. til fjáráukal. fyrir árin 1884 og 1885 (246).—Frá nefnd. í Ed., sbr. þingskjal 306.

Við 1. gr. Fyrir »14032 kr. 85 a.» komi: 8677 kr. 31 e.

— 2. gr. Fyrir »2368 kr. 85 a.» komi: 2013 kr. 31 e.

— 4. gr. a. 2. töluliður falli úr.

b. 3. tölul. verði 2. tölul. og orðist þannig:

undir lið B. IV. b. 1.: allt að 250 kr. handa gagnfræðaskólanum á Möðruvöllum til leikfimisáhalda.

— 5. gr. Fyrir »2000 kr.» komi: 1000 kr.

Nd.

308. Frumvarp

til laga um hluttöku safnaða í veitingu brauða (244).—Eftir eina umræðu í Ed.

1. gr. Þegar brauð í þjóðkirkjunni losnar, tekur söfnuðurinn þátt í veitingu þess eftir reglum þeim, er nú skal greina.

2. gr. Þegar auglýst hefur verið, að prestsembætti sje laust, og hinn ákveðni umsóknfrestur er út runninn, skal landshöfðingi, þegar fleiri en 3 hafa sótt um embættið, er allir fullnægja hinum almennu skilyrðum fyrir því, að geta haft á hendi prestsembætti í þjóðkirkjunni, með ráði biskups velja þrjá af umsækendum til kosningar, er honum virðist hafa bezta hæfilegleika til þess, að geta komið til álita við veitingu embættisins. Hafi að eins 3 slíkir umsækendur sótt um brauð, má landshöfðingi á sama hátt velja tvo þeirra til kosningar.

3. gr. Umsóknarbrjef þau, er þannig hafa verið valin úr, og bæði umsóknarbrjefin, hafi að eins 2 sótt um embættið, sendir biskup með athugasemdum þeim, er honum virðist ástæða til að gjöra, til hlutaðeigandi prófaste, en prófastur skal sjá um, að þau verði lögð fram og liggi til sýnis í 2 vikur á einhverjum hentugum stað í prestakallinu. Ef sóknarnefndin eða sóknarnefndirnar í prestakallinu láta eigi prófast vita, áður frestur þessi er liðinn, að enginn í söfnuðinum vilji nota kjörrjett sinn, skal prófasturinn síðan stofna til fundar fyrir allt prestakallið, áður aðrar 2 vikur sjeu liðnar, og skal auglýsa fund þennan svo sem þörf gjörist. Á þessum fundi skal öllum þeim meðlimum þjóðkirkjunnar, sem búsettir eru í prestakallinu, og óspillt mannorð hafa, gefinn kostur á að greiða atkvæði um umsækendur þá, sem í kjöri eru, ef þeir eru orðnir fullra 25 ára, þegar kosningin fer fram, og hafa atkvæðisrjett á safnaðafundum samkvæmt lögum 27. febr. 1880, sbr. lög 12. maí 1882.

4. gr. Kjörstjórn skal stýra kosningum; er prófastur formaður hennar, en hver sóknarnefnd í prestakallinu kys í hana 2 menn.

5. gr. Sóknarnefnd hver semur skrá yfir þá sóknarmenn, er kosningarriett hafa

eptir 3. gr., og sjer um, að skráin liggi til sýnis fulla viku á undan kjördeginum á einhverjum hentugum stað fyrir sóknarbúa; eptir þeirri skrá fer kosningin fram.

Nú kærir einhver, að sjer hafi verið sleppt úr skránni, eða að annar hafi heimildarlaust verið tekinn á skrána, og skal hann þá í seinasta lagi koma fram með kröfu sína eða mótmæli á sjálfum kjördeginum, og leggur kjörstjórnin því næst úrskurð sinn á málið, áður en gengið er til atkvæðagreiðslu.

6. gr. Sjerhver sá, er kosningarrjett hefur og vill greiða atkvæði, skal koma sjálfur á kjörfund. Atkvæðagreiðslan skal fram fara munnlega, og skulu tveir af kjörstjórunum taka við atkvæðum við kjörskrá hverja. Þegar öllum, er viðstaddir eru og hafa kosningarrjett, hefur verið gefinn kostur á að greiða atkvæði og þau rituð í kjörbækurnar, skal atkvæðagreiðslunni lokið, en þó eigi fyr en klukkustund er liðin, frá því kosningar hófust.

7. gr. Kjörstjórnin semur skýrslu um það, er fram hefur farið á kjörfundinum, og sendir hana ásamt kjörskránum og umsóknarbrjefunum o. fl. til landshöfðingja, þegar frestur sá er liðinn, sem ræðir um í 8. grein.

8. gr. Nú vill einhver koma fram með kæru viðvíkjandi kosningu þeirri, er fram hefur farið, og verður hann þá að senda kæru sína skriflega til formanns kjörstjórnarinnar, áður en vika sje liðin, frá því kosningin fór fram, ef henni skal nokkur gaumur gefinn; en formaður kjörstjórnarinnar skal senda landshöfðingja kærana ásamt álitu kjörstjórnarinnar.

9. gr. Ef að minnsta kosti helmingur safnaðarmeðlima þeirra í prestakallinu, er kosningarrjett hafa, hafa tekið þátt í kosningunni, og einhver af umsækendum hefur hlotið að minnsta kosti helming atkvæða þeirra, er greidd hafa verið, verður honum gefið veitingarbrjef af hlutaðeigandi stjórnarvaldi, hafi kosningin farið fram eptir 3.—8. gr. laga þessara, eða sjeu eigi þeir gallar á, sem eptir atvikum geti haft veruleg áhrif á úrslit hennar; ella skal við veiting embættisins taka það tillit til þeirra óska, er hafa komið fram af hálfu safnaðarins, er álituð verður að rjett sje.

10. gr. Nú hefur laust brauð verið auglýst á venjulegan hátt, og hinn ákveðni umsóknarfrestur er útrunninn, og hafi þá ekki nema einn, er fullnægi hinum almennu skilyrðum fyrir að þjóna prestsembætti í þjóðkirkjunni, sótt um brauðið, þá skal eptir kosningarreglum laga þessara leita tillögu safnaðarins um, hvort hann heldur kjósi að brauðið verði veitt þessum eina umsækjanda, eða prestþjónusta í brauðinu verði fyrst um sinn falin á hendur nágrannapresti eða nágrannaprestum, verði því við komið, eða settur verði prestur til að þjóna brauðinu til til bráðabirgða, geti hann fengizt.

11. gr. Kostnaði við prestakosningar skulu sókunarnefndirnar jafna niður á alla safnarmenn í prestakallinu, þá, er atkvæðisrjett hafa samkv. 3. gr. Eindagi á því gjaldi er hinn fjórtándi dagur, frá því að niðurjöfnunin og hverjum greiða skuli var auglýst á kirkjufundi. Kæur út af fjárheimtu þessari er heimilt að bera upp á hjeradsfundi prófastsdæmisins, og leggur hann fullnaðarúrskurð á málið. Rjett er að taka gjöld þessi lögtaki.

12. gr. Lög þessi öðlast gildi 1. dag janúarmánaðar 1887.

Ed.

309. Frumvarp

til laga um verzlun lausakaupmanna annarstaðar en á löggiltum höfnum (265).

— Eptir 2. umræðu í Ed.

1. gr. Lausakaupmaður, sem enga fasta verzlun rekur hjer á landi, getur

fengið heimild til að verzla á skipi annarstaðar en á löggiltum höfnum, ef hann fær til þess leyfisbrjef hjá sýslumanni eða bæjarfógeta. Fyrir slíkt leyfisbrjef skal lausakaupmaður gjalda 50 kr. í landssjóð, og veitir leyfisbrjefið honum rjett til að verzla á skipi, hvar sem hann vill við strendur landsins, en að eins það almanaksár, sem leyfið er gefið. Með áfenga drykki er honum þó óheimilt að verzla nema á löggiltum höfnum.

2. gr. Skyldur er lausakaupmaður að öðru leyti að fullnægja ákvæðum gildandi laga um tollgreiðslur og sóttvarnir o. fl.

3. gr. Brot gegn lögum þessum varða slíkum sektum og sæta sömu meðferð, sem á er kveðið í 6. gr. laga 7. nóv. 1879 um breyting á eldri lögum um siglingar og verzlun á Íslandi.

4. gr. Lög þessi öðlast gildi 1. dag aprilmánaðar 1886.

Nd.

310. Frumvarp

til stjórnarskipunarlaga um að nema dómsvald hæstarjettar í Kaupmannahöfn sem æðsta dóms í íslenskum málum úr lögum.—Flutningsm.: Benidikt Sveinsson.

Dómsvald hæstarjettar í Kaupmannahöfn sem æðsta dóms í íslenskum málum er úr lögum numið.

Ed.

311. Nefndarálit

um frumvarp til laga um utanþjóðkirkjumenn (243).

Vjer undirskrifaðir, sem kosnir vorum af hinni heiðruðu efri deild, til að segja álit vort um frumvarp það til laga um utanþjóðkirkjumenn, sem kom frá hinni h. neðri deild, höfum nú yfirfarið og fhugað frumvarp þetta sem ræki-legast, og hefur oss komið saman um, að breyta sem allra minnst aðalstefnu þess; með því oss virðist hún í flestu tilliti á góðum rökum byggð og stefna í sömu átt og stjórnarfrumvarp það til laga um stofnun borgaralegs hjónabands og uppfræðslu barna í trúarefnum, þegar eigi hvorttveggja foreldra hafa þjóðkirkjutrú, sem lagt var fyrir þetta alþingi. Þó þetta neðri deildar frumvarp fari nokkuð lengra, þá virðist oss það eins og stjórnarfrumvarpið hafa þann aðaltilgang, að koma hinni almennu löggjöf í samkvæmni við meginreglu þá í stjórnarskrá um hin sjerstaklegu málefni Íslands 5. jan. 1874, 47. gr. „að enginn megi neins í missa af borgaralegum rjettindum fyrir sakir trúarbragða sinna“.

Við hinn fyrsta kafla frumvarpsins, sem yfir höfuð er samkvæmur stjórnarfrumvarpinu, höfum vjer að eins gjört fáeinar orðabreytingar og vikið við fáeinum orðum og setningum, til þess að meiningin yrði ljósari; einungis er það viðbót sú, sem vjer höfum stungið upp á við 4. gr., er menn kynnu að álíta efnisbreytingu; en vjer verðum að álíta, að það sje ekki meining frumvarpsins, að ferming og altarisganga sje gjörð að skilyrði fyrir hjónabandi, fyrir þá, sem sakir trúarbragða sinna við hafa hvorugt, en þessi viðbót er þá ekki heldur nema til að gjöra frumvarpið ljósara.

Breytingartillögur vorar við annan kaflann eru ekki nema litilfjörlegar orða- og setningabreytingar. En í þriðja kaflanum má ef til vill álíta viðbót þá við fyrri málsgrein 16. gr. efnisviðbót, þó vjer höldum að frumv. hafi ekki ætlað til að hlutaðeigandi prestur þjóðkirkjunnar skyldi missa bótalaust tekjur þær, sem nefndar eru í 16 gr.; því eins og það virðist ekki sanngjarnt, að sá utanþjóðkirkjusöfnuður, sem fengið hefur konunglega staðfestingu fyrir prest sinn, þurfi að greiða gjöld þessi þjóðkirkjuprestinum, eins virðist það miður sanngjarnt, að þjóðkirkjupresturinn missi gjöld þessi bótalaust, meðan hann er í sama brauði,

ef honum var veitt brauðið áður en utanþjóðkirkjusöfnuðurinn skildi við þjóðkirkjuna.

Vjer leyfum oss því að ráða hinni heiðruðu deild til að samþykkja frumvarpið með eptirfylgjandi breytingum.

Efri deild alþingis 11. ágúst 1885.

Hallgr. Sveinsson, Jakob Guðmundsson, B. Kristjánsson,
formaður. framsögumaður. skrifari.

Ed.

312. Breytingartillögur

nefndarinnar við frumvarp til laga um utanþjóðkirkjumenn (243). — Frá nefndinni í Ed. (sbr. þingskjal nr. 311).

Við 3. gr. Eptir: »saman gefin« komi: Í kaupstöðum fer um þessa birtingu, sem þar er venja um auglýsingar þær, er almenning varða.

Við 4. gr. Í staðinn fyrir: »13« komi: 3.

Aptan við 4. gr. bætist: þó svo, að ferming og altarisganga sjeu eigi hjúskaparskilyrði fyrir þá, sem eigi hafa þjóðkirkjutrú.

Við 5. gr. Næst síðustu línu í staðinn fyrir: »áður en« komi: þá er.

Við 6. gr. Í staðinn fyrir: »hlutaðeigandi yfirvaldi 4 kr.« komi: valdsmanni 4 kr., er renni í landssjóð.

Við 8. gr. Í fyrstu línu, í staðinn fyrir »í þjóðkirkjunni« komi: þjóðkirkjutráar.

Við 10. gr. Byrjun greinarinnar orðist þannig: Foreldrar þeir, sem ekki eru í þjóðkirkjunni, skulu tafarlaust skýra sóknarprestinum frá fæðingu barna sinna, svo og frá o. s. frv.

Við 13. gr. Eptir orðið: »fremur« bætist inn í: fyrir söfnuð sinn.

Við 14. gr. Í staðinn fyrir: »prestverk« komi: embættisverk.

Við 15. gr. Í byrjun greinarinnar falli úr orðin: »eða forstöðumenn«

Við 16. gr. Aptan við fyrri málsgrein bætist: þó skal þjóðkirkjuprestur eiga heimting á árlegu endurgjaldi úr landssjóði fyrir slíkan tekjumissi, á meðan hann er í því brauði, hafi hann fengið veitingu fyrir því, áður en utanþjóðkirkjusöfnuðurinn myndaðist og fjekk konunglega staðfestingu handa presti sínum eptir 13. gr.

Nd.

313. Breytingartillaga

við frv. til laga um hluttöku safnaða í veitingu brauða (308). Frá Arnljóti Ólafssyni.

Við 3. gr. Fyrir: »enginn í söfnuðinum vilji« komi: söfnuðurinn ætli sjer eigi að.

— — — Fyrir: »umsækjendur þá, sem í kjöri eru« komi: umsóknarbrjef þau er fram voru lögð.

Við 11. gr. (leiðrjetting). Fyrir: »safnarmenn« komi: safnaðarmenn.

Fyrir: »þá, er« komi: þá er.

Ed.

314. Nefndarálit

um frumvarp til laga um að stjórninni veitist heimild til að selja þjóðjarðir (242).

Vjer, sem hin h. deild kaus til að íhuga mál þetta, höfum ýtarlega rætt það á fundum, og viljum ráða hinni h. deild til að fallast á frumvarpið með þeim breytingum, sem á eptir fara.

Efri deild alþingis, 11. ágúst. 1885.

L. E. Sveinbjörnson, B. Kristjánsson, A. Einarsson,
form. og framsögum. skrifari.

4. gr. Tekjur, er snerta viðlagasjóðinn, eru ætlaðar að nemi 70,000 kr. :

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Leigur af innstæðufje viðlagasjóðsins	35,000	35,000	70,000
Upp í lán verður borgað :			
á árinu 1886 13,232 kr. 62 a.			
- — 1887 13,164 — 07 -			
26,396 kr. 69 a.			
samtals...	35,000	35,000	70,000

Stjórninni veitist heimild til að gefa eptir leigur af lánnum þeim, er veitt hafa verið ýmsum sýslum 1884 og 1885 til þess að sporna við hungursneyð, til ársloka 1887, móti því að frá þeim tíma greiðist af þeim 4% í leigur, og að $\frac{1}{2}$ hluti þeirra endurgreiðist síðan á ári hverju.

Lundarbrekkukirkju veitist frestur fyrir fjárhagstímabilið á að greiða vexti og afborganir af láni því, er hún fjekk árið 1879, að upphæð 2000 kr.

Reykjavíkukirkju gefast upp um fjárhagstímabilið vextir af skuld sinni við landsjóð og frestur á afborgun af henni.

Af láni til Staðarbyggðarmýra greiðist að eins 5% af hinnu upphaflegu upphæð (9000 kr.) í vexti og afborgun.

5. gr. Ýmislegar innborganir og endurgjöld verða talin 8,500 kr.

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Það, sem greitt er frá prestaköllum, samkvæmt lögum 27. febr. 1880, að frá dregnum þeim 700 kr. á ári, er greiðast skulu af Oddaprestakalli, en sem gefnar verða eptir á fjárhagstímabilinu	3,300	"	3,300
2. Endurgjald skyndilána til embættismanna.....	600	600	1,200
3. Endurborganir á öðrum fyrirframgreiðslum.....	2,000	2,000	4,000
samtals	5,900	2,600	8,500

6. gr. Tillag úr ríkissjóðnum verður talið 175,000 kr.

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.
Fast tillag	60,000	60,000	120,000
Aukatillag	28,500	26,500	55,000
samtals...	88,500	86,500	175,000

2. kaffi.

Utgjöld.

7. gr. Á árunum 1886 og 1887 veitast til útgjalda 880,402 kr. 84 a. samkvæmt þeim gjaldagreinum, sem nákvæmar er skýrt frá í 8.—17. gr.

8. gr. Gjöld til hinnar æðstu stjórnar innanlands og fulltrúa stjórnarinnar á alþingi eru talin fyrir árið 1886: 12,400 kr., og árið 1887: 14,400 kr., samtals: 26,800 kr.

9. gr. Til kostnaðar við alþingi veitast 32,000 kr. Til kostnaðar við yfirskoðun landsreikninganna 1,600 kr., alls 33,600 kr.

10. gr. Til útgjalda við umboðsstjórnina, gjaldheimtur og reikningsmál, svo og við dómgæzluna og lögreglustjórnina o. fl. veitast 367,950 kr. 84 a.

	1886.	1887.	alls.
	kr. a.	kr. a.	kr. a.
A.			
Umboðsstjórn, gjaldheimtur og reikningsmál:			
1. Laun embættismanna	18,816.66	18,900	37,716.66
2. endurgjald fyrir skrifstofukostnað o. fl.	3,600	3,600	7,200
3. borgun fyrir hina umboðslegu endurskoðun	3,000	3,000	6,000
	25,416.66	25,500	50,916.66
B.			
Dómgæzla og lögreglustjórn:			
1. laun:			
a. til dómara og sýslumanna	70,525.09	70,525.09	
b. til hreppstjóra	6,000	6,000	
2. ritfje handa bæjarfógetanum í Reykjavík	1,400	1,400	
3. til hegningarhússins og fangelsanna:			
a, laun umsjónarmannsins..... 1000 kr.			
þóknun handa dómkirkjuprestinum 100 —			
—— — lækni	60 —		
b, viðurværi handa föngum, 42 a. á dag 1225 —			
3 skammtar af miðdagsmat handa			
fangaverði á 21 e.	230 —		
þvottur	30 —		
til eldiviðar og ljósa	520 —		
útgjöld við bygginguna sjálfa og áhöld	400 —		
til þess að útvega verkefni	500 —		
ýmisleg útgjöld.....	150 —		
	4215 —		
arður af verkum talinn	615 —		
	3600 —		
c, kostnaður við viðhald fangelsanna...	300 —	3,900	3,900
4. önnur útgjöld:			
a, þóknun handa tveimur settum mála-			
flutningsmönnum við yfirrettinn ... 1600 kr.			
b, laun sendiboðans við yfirrettinn ...	60 —		
c, til eldiviðar í yfirjettarstofunum ...	60 —		
d, til viðhalds á yfirjettarstofunum o.fl.	80 —		
e, kostnaður við sakamál og lögreglumál	1000 —		
f, ——— — gjafsóknarmál	300 —	3,100	3,100
	84,925.09	84,925.09	169,850.18
C.			
Ýmisleg útgjöld:			
1. til þess að gefa út stjórnartíðindi og lands-			
hagsskýrslur:			
a, þóknun fyrir útgáfu tíðindanna m. fl.	300 kr.		
b, til pappírs og prentunar deildarinnar			
B. 22 arkir og deildarinnar C. 15 arkir	1591 —		
c, til kostnaðar við sending með póstum	150 —		
	flyt 2041 —		
			220,76.846

	1886. kr.	1887. kr.	alls. kr.
fluttar 2041 kr.			220,766.84
d, þóknun fyrir að semja landshagsskýrslur með prófarkalestri 40 kr. fyrir örkina..... 600 —			
2641 —			
Borgun fyrir seld eintök, á 1 kr. hvert, er dregst frá 249 —	2,392	2,392	
2. endurgjald handa embættismönnum fyrir burðareyri undir embættisbrjef	1,200	1,200	
3. brunabótagjald fyrir ýmsar opinberar byggingar	1,600	1,600	
4. styrkur til eflingar búnaði	20,000	20,000	
Landshöfðingi úthlutar fje þessu, þar af helmingi til sýslunefnda og bæjarstjórna, að hálfu eptir fólksfjölda, og að hálfu eptir samanlagðri tölu jarðarhundraða og lausafjórðunda. Af hinum helmingnum gangi hvort árið 2000 kr. til búnaðarskólans á Hólum og 2000 kr. til búnaðarskólans á Eyðum.			
5. til vegabóta :			
a. til að bæta fjallvegi, einkanlega póstvegi.....	10,000	10,000	
b. til að styrkja sýsluvegasjóði til að bæta sýsluvegi á aðalpóstleiðum	10,000	10,000	
c, til að útvega vegافرóðan útlandan mann	2,500	2,500	
d, til að kaupa verkfæri og sprengiefni	1,000	„	
6. til gufuskipsferða	18,000	18,000	
7. til vitans á Reykjanesi :			
a, til launa vitamannsins.....1200 kr.			
b, til eptirlits með vitanum	100 —		
c, til að kaupa olíu	1200 —		
d, — - — lampakveiki o. fl.	150 —		
e, — - — steinkol	120 —		
f, — viðurhalds á húsum og áhöldum... 200 —			
g, eptirgjald eptir lóðina	30 —		
8. til vörðuvita	3,000	3,000	
9. til ferðakostnaðar samkvæmt lögum 2. nóvembr. 1877, 3. gr.	1,000	1,000	
10. til þess að gefa út «Lóvsamling for Island».....	600	600	
11. til aðgerðar á nokkrum kirkjum, er landssjóður á:	2,000	2,000	
a, til Munkapverárkirkju..... 400 kr.			
b, — Möðruvallaklausturs kirkju	200 —		
c, — Vestmannaeyjakirkju	1000 —		
			1,600
	73,292	72,292	145,984
samtals...			367,950.84

11. gr. Til útgjalda við læknaskipunina veitast 84,900 kr.:

	1886.	1887.	alls.
1. Laun.....	kr. 36,926	kr. 36,926	kr. 73,852
2. Styrkur til 3 aukalækna : til læknis í Dalasýslu og Bæjarhreppi í Strandasýslu 900 kr.; til læknis á Seyðisfirði ásamt með Mjóafirði, Loðmundarfirði og Borgarfirði 900 kr.; til læknis á Skipaskaga á Akranesi með 4 syðstu hreppum Borgarfjarðarsýslu 900 kr. hvort árið	2,700	2,700	5,400
3. önnur útgjöld :			
a, styrkur til sjúkrahússins í Reykjavík...1200 kr.			
b, ——— á Akureyri ... 400 —			
c, til einnar yfirsetukonu í Reykjavík, fyrir sjálfa hana..... 24 —			
d, til náms yfirsetukvenna1000 —			
e, til verkfæra hans yfirsetukonum..... 200 —			
	2,824	2,824	5,648
samtals...	42,450	42,450	84,900

12. gr. Útgjöldin við pósthjórna er ætlað á að verði 56,800 kr.

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Laun :			
a, handa póstmeistaránun	2400 —		
b, — póstafgreiðslunönnum	3600 —		
c, — brjefhirðingarmönnum	1500 —		
	7,500	7,500	15,000
2. Póstflutningur	18,600	18,600	37,200
3. Önnur útgjöld :			
a, endurgjald fyrir skrifstofukostnað póst- meistarans	1000 —		
b, til sama fyrir ábyrgð á mistalningi 1% um	200 —		
c, fæðispeningar og ferðakostnaður sama	200 —		
d, fyrir prentun á ýmsu	200 —		
e, til áhalda	500 —		
f, 1 brjefberi í Reykjavík	50 —		
g, óviss útgjöld	155 —		
	2,300	2,300	4,600
samtals...	28,400	28,400	56,800

13. gr. Til kirkju og kennslumála veitast 213,352 kr.

		1886.	1887.	alls.
A.		kr.	kr.	kr.
Í þarfir andlegu stjettarinnar.				
a	laun	8,432	8,432	
b.	önnur útgjöld :			
1.	Til prestakalla samkvæmt lögum 27. febr. 1880, 1. gr., auk þess—hvað síðara fjárhagsárið snertir, er greiðist frá ýmsum prestaköllum samkvæmt sömu lagagrein	10,300	8,000	
	flyt...	18,732	16,432	

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.
fluttar...	18,132	16,432	
2. til bráðabirgðar-uppbótar fátækum brauðum	4,000	3,500	
3. til nokkurra brauða í fyrverandi Hólastipti	600	600	
4. endurgjald handa prestinum að Goðdölum fyrir tekjumissi	20	20	
5. bráðabirgðaruppbót á Stóruvallaprestakalli í Rangárvallaprófastsdæmi, greiðist því að eins að sjerstakur prestur komi til brauðsins	200	200	
6. viðbót við eptirlaun þau, er fátækir upp- gjafaprestar og prestekkjur fá samkvæmt lög- um	3,000	3,000	
7. endurgjald handa biskupi fyrir skrifstofu- kostnað	1,000	1,000	
B.	27,552	24,752	52,304
Kennslumálefni :			
I. Til prestaskólans :			
a. laun	10,316	10,316	
b. önnur útgjöld :			
1886. 1887.			
1. húsaleigustyrkur handa 16 læri- sveinum, 80 kr. handa hverjum .	1,280 kr.	1,280 kr.	
2. 3 ölmusur	600 —	600 —	
3. til tímakennslu.	100 —	100 —	
4. til bókakaupa...	300 —	300 —	
5. til eldiviðar og ljósa	100 —	100 —	
6. til umsjónar ...	100 —	100 —	
7. ýmisleg útgjöld	200 —	200 —	
	2,680	2,680	
	12,996	12,996	25,992
II. Til lækna skólans :			
a. laun	3,200	3,200	
b. önnur útgjöld :			
1886. 1887.			
1. 2 ölmusur, 200 kr. hvor.	400 kr.	400 kr.	
2. eldiviður, ljós og ræst- ing	100 —	100 —	
3. til bókakaupa og verk- færa	600 —	300 —	
4. ferðastyrkur handa lækna- efnum	300 —	300 —	
5. húsaleiga handa 6 læri- sveinum	480 —	480 —	
flyt... 1,880 — 1,580 —	3,200	3,200	78,296

	1886.	1887.	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
fluttar... 1880 — 1580 —	3,200	3,200			78,296
6. þóknun fyrir tímakennslu í efnafræði.....	100 —	100 —			
7. ýmisleg útgjöld.....	100 —	100 —	2,080	1,780	
			5,280	4,980	10,260
III. Til hins lærða skóla :					
a. laun	18,200	18,200			
b. aðstoðarfe :					
handa Páli Melsted sem kennara					
í sögu	1,800 kr.				
— söngkennaranum	600 —				
— fimleikakennaranum	700 —				
— dyraverði	900 —				
til yfirumsjónar með skólahúsinu og áhöldum skólans.....	300 —		4,300	4,300	
c. önnur útgjöld :					
1. til bókasafns skólans	600 kr.				
2. til eldiviðar og ljósa	1,200 —				
3. til skólahússins utan og innan	1,500 —				
4. til tímakennslu.....	1,000 —				
5. ölmusur	8,000 —				
6. þóknun handa lækni	100 —				
7. ýmisleg útgjöld	1,200 —				
8. fyrir prestsverk.....	48 —		13,648	13,648	
			36,148	36,148	72,296
IV. Til gagnfræðaskólans á Möðruvöllum :					
a. laun	6,600	6,600			
b. önnur útgjöld					
1. til bóka- og áhaldakaupa við kennsluna	400 kr.				
2. til eldiviðar og ljósa.....	500 —				
3. til skólahússins utan og innan	200 —				
4. ýmisleg útgjöld	250 —		1,350	1,350	
			7,950	7,950	15,900
V. Til annarar kennslu :					
a. til kvennaskóla.....	3,600	3,600			
b. til barnaskóla	3,000	3,000			
c. til alþýðuskóla (þar af til skólans í Flensborg 2,500 kr. hvort árið)	3,000	3,000			
Styrkur eftir staflað a., b. og c. veitist með því skilyrði, að skólar þessir njóti einnig annarar tillögu, er eigi sje minni en helmingur á móts við styrkinn úr landssjóði (þó nær þetta skilyrði eigi til skólans í Flensborg), og að þeir standi undir um-					
flyt...	9,600	9,600			176,752

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.
flyt... sjón stiptysfirvaldanna, amtsráðs eða sýslunefndar.	9,600	9,600	176,752
d. til kennara í organslætti og sönglist, og til organsleikara við dómkirkjuna í Reykjavík	1,000	1,000	
e. Til kennslu í stýrimannafræði í Reykjavík :			
1886. 1887.			
1. til kennara 600 kr. 600 kr.			
2. til húsnæðis 200 — 200 —			
3. til áhalda 200 — »			
4. styrkur til námspíla 200 — 200 —	1,200	1,000	
C.	11,800	11,600	23,400
1. Til landsbókasafnsins og fyrir umsjón með al- þingishúsinu millum þinga :			
1886. 1887.			
a, laun bókavarðar..... 1000 kr. 1000 kr.			
b, til aðstoðar við hinn núver- andi bókavörð..... 500 — 500 —			
c, laun hans fyrir að hafa um- sjón með alþingishúsinu og áhöldum í því milli þinga ... 100 — 100 —			
d, til þess að semja bókaskrá 400 — 400 —			
e, til bókakaupa 600 — 600 —			
f, til eldiviðar og áhalda m. m. 400 — 400 —			
g, brunabótagjald fyrir safnið 100 — 100 —			
h, til að útvega tvenna glugga- hlera úr jární 200 — » —	3,300	3,100	
2. til amtsbókasafnanna á Akureyri og Stykkis- hólmi 200 200	200	200	
3. til deildar hins íslenska bókmenntafjelags í Reykjavík til að gefa út sýslumannaæfir o. fl. ... 1,000 1,000	1,000	1,000	
4. til Þjóðvinafjelagsins..... 300 300	300	300	
5. til forngripasafnsins :			
a. til forngripakaupa og áhalda 700 kr.			
b. til umsjónar 200 —			
c. til rannsóknar fornmenja 1,000 —	1,900	1,900	
	6,700	6,500	13,200
samtals...			213,352

14. gr. Til skyndilána handa embættismönnum og lögboðinna fyrirframgreiðslna veitast 5,200 kr.

15. gr. Til eptirlauna og styrktarfjár og fl. veitast 60,000 kr. ; þar af til ekkjufrúar Elínar Thorsteinsen 200 kr., til ekkjufrúar Önnu Johnsen 150 kr., til ekkjufrúar Guðrúnar Guðjohnsen 300 kr., til ekkjufrúar Valgerðar Ólafsdóttur frá Hofi 200 kr., og til ekkjufrúar G. Brynjúlfssonar 150 kr., og til sjera J. Thórarensens 50 kr. — til allra þeirra hvort árið.

16. gr. Til vísindalegra og verklegra fyrirtækja veitast 27,800 kr.
1. a, borgun til kennara Þ. Thoroddsen fyrir kostnað við jarðfræðisrannsóknir, allt að..... 2000 kr.
b, styrkur til sama til að safna til jarðfræðislýsingar Íslands, 500 kr. á ári 1000 —
 2. Styrkur til gufubátsferða á Ísafjarðardjúpi, 1,500 kr. hvort árið 3,000 —
 3. Styrkur til kennara Benedikts Gröndals til að halda áfram myndasafni yfir íslensk dýr og til að semja þjóðmenningarsögu Norðurlanda 600 kr.
á ári 1200 —
 4. Styrkur til effingar laxveiði og laxræktar:
a, til að útvega fiskifræðing Feddersen hingað að sumri 3500 kr.
b, til að fá útlendan fiskiklaksmann að vetri 1200 — 4,700 —
 5. Styrkur til ljósmyndara S. Eymundssonar til að gefa út «Ísland í myndum» 300 —
 6. Styrkur til landlæknis Schierbecks til að rannsaka bráðapestina 400 —
 7. Styrkur til læknis J. Jónassens til að kynna sjer í Englandi aðferð til að lækna sullaveiki 500 —
 8. Styrkur til Björns Pálssonar til að smíða verkvjar 500 —
 9. Styrkur til Guðrúnar Waage til að læra sönglist 600 —
 10. Styrkur til yfirdómara M. Stephensens og ritara J. Jenssonar til að gefa út alþýðlegt lagasafn, 20 kr. fyrir örkina 800 —
 11. Til að gjöra við Rífsós í Snæfellsnessýslu, móti því að sýslan leggi til 500 kr. 1500 —
 12. Styrkur til að varna skemmdum af Hafursá í Mýrdal 800 —
 13. Borgun fyrir að eiga aðgang að húsum fyrir sóttvarnarhús allt að 1000 —
 14. Styrkur handa bókara hins fyrirhugaða landsbanka til kynna sjer banka-störf í Danmörku 1000 —
 15. Styrkur til cand. juris Páls Briems til að stunda íslensk lög að fornu og nýju 1886..... 2000 —
og 1887 sem lán gegn veði í lífsábyrgðarskýrteini eða gegn annari viðun-anlegri tryggingu 2000 kr.
 16. Styrkur til Magnúsar Þórarinssonar til að fullkomna tóvinnuvjar 500 —
 17. Til annara vísindalegra og verklegra fyrirtækja 6,000 —
27,800 kr.

17. gr. Til óvissra útgjalda veitast 4,000 kr.

Eigi má af þessum gjaldið greiða ferðakostnað embættismanna eða embætismanna-efna frá útlöndum til að taka við embættum hjer á landi.

18. gr. Afganginn, sem fyrst um sinn er áætlað að verði 12,197 kr. 16 a., skal leggja í viðlagasjóðinn.

19. gr. Ef frumvörp til laga :

ná gildi á fjárhagstímabilinu, breytast upphæðirnar tekju- og gjaldamegin samkvæmt frumvörpum þessum.

20. gr. Allar þær fjárveitingar, sem eigi eru ákveðnar í lögum öðrum en fjárlögum, tilskipunum, konungsúrskurðum eða öðrum gildandi ákvörðunum, samkvæmt 25. gr. stjórnar-skránnar, gilda að eins fyrir fjárhagstímabilið.

Heimild sú, sem veitt var í fjárlögum 4. nóv. 1881 til að veita lán til stofnunar á búnaðarskólum, endurnýjast fyrir fjárhagstímabil þetta, að því leyti hin veitta upphæð eigi er þegar notuð.

Nd.**317. Viðaukatillaga**

við frumvarp til fjárlaga 1886 og 1887 (216). Eptir 2. umr. í Nd.—Frá Þórarni Bøðvarssyni, Egilsson, Magnúsi Andrjessyni, E. Kúld, B. Sveinssyni og F. S. Stefánssyni.

Við 16. gr. við tölulið 16 bætist: Styrkur til að koma upp skipakví í Hvaleyrar-tjörn . . . 1000 kr.

Nd.**318. Viðaukatillaga**

við frumvarp til fjárlaga fyrir 1886 og 1887 (316). Eptir 2. umr. í Nd.—Frá Ólafi Pálssyni, Þorsteini Jónssyni, Jóni Jónssyni, E. Egilsson, F. S. Stefánssyni, Þórarni Bøðvarssyni.

Við 11. gr. aptan við tölulið 2. bætist: til læknis í Dyrhólahreppi, og Eystri og Vestri-Eyjafjallahreppum 900 kr. hvort árið.

Nd.**319. Viðaukatillaga**

við frv. til fjárlaga fyrir árin 1886 og 1887 (316). Eptir 2. umr. í Nd.—Frá Jóni Ólafssyni, Þórarni Bøðvarssyni, Egilsson, Jóni Sigurðssyni, B. Sveinssyni, Th. Thorsteinson, Lárusi Blöndal, Holger Clausen og E. Kúld.

Við 15. gr. Inn í bætist: „til stúdents Jóns Árnasonar 1200 kr., ef hann skyldi hætta við bókavarðarstörf við landsbókasafnið“.

Nd.**320. Viðaukatillaga**

við frumvarp til fjárlaga fyrir 1886 og 1887 (316). Eptir 2. umr. í Nd.—Frá Þórarni Bøðvarssyni, Þorláki Guðmundssyni, Egilsson, Þorkeli Bjarnasyni, F. S. Stefánssyni, Magnúsi Andrjessyni og Jóni Ólafssyni.

Við 15. gr. bætist: Til fyrverandi yfirsetukonu Þorbjargar Sveinsdóttur einu sinni fyrir allt 500 kr.

Nd.**321 Breytingartillaga**

við frv. til fjárlaga 1886 og 1887 (316). Eptir 2. umr. í Nd.—Frá G. E. Briem, F. S. Stefánssyni, Lárusi Blöndal, Magnúsi Andrjessyni, E. Kúld og Þórarni Bøðvarssyni.

Við 10. gr. C. 4. I síðari málsgrein athugasemdarinnar

í staðinn fyrir: »2000 kr. til búnaðarskólans á Hólum og 2000 kr. til búnaðarskólans á Eyðum

komi: 2400 kr. til búnaðarskólans á Hólum og 1600 kr. til búnaðarskólans á Eyðum.

Nd.**322. Breytingartillaga**

við frv. til fjárlaga fyrir árin 1886 og 1887 (316); eptir 2. umr. í Nd.—Frá Th. Thorsteinson, Þórarni Bøðvarssyni, Benidikt Sveinssyni, Jóni Ólafssyni, E. Kúld, Lárusi Blöndal.

Við 11. gr. 1. »Laun 36,926—36,926—73,852 breytist í: »laun 37,150—37,150—74,300 (Hjer í er fólgin viðbót við laun Þorvaldar Jónssonar læknis í Ísafjarðarsýslu 224 kr. hvort árið)«.

Nd.

323. Frumvarp.

til fjáráukalaga fyrir árin 1882 og 1883 (stjórnarfrv. bls. 75).—Eptir 2. umr. í Nd.

1. gr. Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í fjárlögum fyrir 1882 og 1883, veitast 7,071 kr. 60 a. til útgjalda þeirra, er nefnd eru í 2.—5. gr. hjer á eptir.

2. gr. Sem viðbót við upphæðina í 9. gr. fjárlaganna til kostnaðar við alþingi veitast 419 kr. 11 a.

3. gr. Sem viðbót við upphæðirnar í 12. gr. fjárlaganna til útgjalda við póststjórnina veitast :

undir 2. lið, til póstflutninga	
1882	1,579 kr. 19 a.
1883	2,159 — 73 —
undir 3. lið, til annara útgjalda	
1882	521 kr. 63 a.
1883	939 — 24 —
5,199 kr. 79 a.	

4. gr. Sem viðbót við upphæðirnar í 13. gr. fjárlaganna til kirkju-og kennslumála veitast :

undir lið A. b. 1. til prestakalla samkvæmt lögum 27. febr. 1880, 1. gr. 50 kr.

undir lið B. III. c. 7. til ýmislegra útgjalda við hinn lærða skóla 187 kr. 33 a.

5. gr. Sem viðbót við upphæðina í 17. gr. fjárlaganna til óvissra útgjalda veitast 1,215 kr. 37 a.

Samein.þing.

324. Frumvarp

til laga um hluttöku safnaða í veitingu brauða (308).—Eptir eina umræðu í Nd.

1. gr. Þegar brauð í þjóðkirkjunni losnar, tekur söfnuðurinn þátt í veitingu þess eptir reglum þeim, er nú skal greina.

2. gr. Þegar auglýst hefur verið, að prestsembætti sje laust, og hinn ákveðni umsóknfrestur er út runninn, skal landshöfðingi, þegar fleiri en 3 hafa sótt um embættið, er allir fullnægja hinum almennu skilyrðum fyrir því, að geta haft á hendi prestsembætti í þjóðkirkjunni, með ráði biskups velja þrjá af umsækendum til kosningar, er honum virðist hafa bezta hæfilegleika til þess, að geta komið til álita við veitingu embættisins. Hafi að eins 3 slíkir umsækendur sótt um brauð, má landshöfðingi á sama hátt velja tvo þeirra til kosningar.

3. gr. Umsóknarbrjef þau, er þannig hafa verið valin úr, og bæði umsóknarbrjefin, hafi að eins 2 sótt um embættið, sendir biskup með athugasemdum þeim, er honum virðist ástæða til að gjöra, til hlutaðeigandi prófasts, en prófastur skal sjá um, að þau verði lögð fram og liggi til sýnis í 2 vikur á einhverjum hentugum stað í prestakallinu. Efsóknarnefndin eða sóknarnefndirnar í prestakallinu láta eigi prófast vita, áður frestur þessi er liðinn, að söfnuðurinn ætli sjer eigi að nota kjörrett sinn, skal prófasturinn síðan stofna til fundar fyrir allt prestakallið, áður aðrar 2 vikur sjeu liðnar, og skal auglýsa fund þennan svo sem þörf gjörist. Á þessum fundi skal öllum þeim meðlimum þjóðkirkjunnar, sem búsettir eru í prestakallinu, og óspillt mannorð hafa, gefinn kostur á að greiða atkvæði um umsóknarbrjef þau, er fram voru lögð, ef þeir eru orðnir fullra 25 ára, þegar kosningin fer fram, og hafa atkvæðisrett á safnaðafundum samkvæmt lögum 27. febr. 1880, sbr. lög 12. maí 1882.

4. gr. Kjörstjórn skal stýra kosningum; er prófastur formaður hennar, en hver sóknarnefnd í prestakallinu kys í hana 2 menn.

5. gr. Sóknarnefnd hver semur skrá yfir þá sóknarmenn, er kosningarrjett hafa eptir 3. gr., og sjer um, að skráin liggi til sýnis fulla viku á undan kjördeginum á einhverjum hentugum stað fyrir sóknarbúa; eptir þeirri skrá fer kosningin fram.

Nú kærir einhver, að sjer hafi verið sleppt úr skránni, eða að annar hafi heimildarlaust verið tekinn á skrána, og skal hann þá í seinasta lagi koma fram með kröfu sína eða mótmæli á sjálfum kjördeginum, og leggur kjörstjórnin því næst úrskurð sinn á málið, áður en gengið er til atkvæðagreiðslu.

6. gr. Sjerhver sá, er kosningarrjett hefur og vill greiða atkvæði, skal koma sjálfur á kjörfund. Atkvæðagreiðslan skal fram fara munnlega, og skulu tveir af kjörstjórunum taka við atkvæðum við kjörskrá hverja. Þegar öllum, er viðstaddir eru og hafa kosningarrjett, hefur verið gefinn kostur á að greiða atkvæði og þau rituð í kjörbækurnar, skal atkvæðagreiðslunni lokið, en þó eigi fyr en klukkustund er liðin, frá því kosningar hófust.

7. gr. Kjörstjórnin semur skýrslu um það, er fram hefur farið á kjörfundinum, og sendir hana ásamt kjörskránum og umsóknarbrjefunum o. fl. til landshöfðingja, þegar frestur sá er liðinn, sem ræðir um í 8. grein.

8. gr. Nú vill einhver koma fram með kæru viðvíkjandi kosningu þeirri, er fram hefur farið, og verður hann þá að senda kæru sína skriflega til formanns kjörstjórnarinnar, áður en vika sje liðin, frá því kosningin fór fram, ef henni skal nokkur gaumur gefinn; en formaður kjörstjórnarinnar skal senda landshöfðingja kærana ásamt álitum kjörstjórnarinnar.

9. gr. Ef að minnsta kosti helmingur safnaðarmeðlima þeirra í prestakallinu, er kosningarrjett hafa, hafa tekið þátt í kosningunni, og einhver af umsækendum hefur hlotið að minnsta kosti helming atkvæða þeirra, er greidd hafa verið, verður honum gefið veitingarbrjef af hlutaðeigandi stjórnarvaldi, hafi kosningin farið fram eptir 3.—8. gr. laga þessara, eða sjáu eigi þeir gallar á, sem eptir atvikum geti haft veruleg áhrif á úrslit hennar; ella skal við veiting embættisins taka það tillit til þeirra óska, er hafa komið fram af hálfu safnaðarins, er álitid verður að rjett sje.

10. gr. Nú hefur laust brauð verið auglýst á venjulegan hátt, og hinn ákveðni umsóknarfrestur er útrunninn, og hafi þá ekki nema einn, er fullnægi hinum almennu skilyrðum fyrir að þjóna prestsembætti í þjóðkirkjunni, sótt um brauðið, þá skal eptir kosningarreglum laga þessara leita tillögu safnaðarins um, hvort hann heldur kjósi að brauðið verði veitt þessum eina umsækjanda, eða prestþjónusta í brauðinu verði fyrst um sinn falin á hendur nágrannapresti eða nágrannaprestum, verði því við komið, eða settur verði prestur til að þjóna brauðinu til bráðabirgða, geti hann fengizt.

11. gr. Kostnaði við prestakosningar skulu sóknarnefndirnar jafna niður á alla safnaðarmenn í prestakallinu, þá er atkvæðisrjett hafa samkv. 3. gr. Eindagi á því gjaldi er hinn fjórtándi dagur, frá því að niðurfjöfnunin og hverjum greiða skuli var auglýst á kirkjufundi. Kærur út af fjárheimtu þessari er heimilt að bera upp á hjeradsfundi prófastsdæmisins, og leggur hann fullnaðarúrskurð á málið. Rjett er að taka gjöld þessi lögtaki.

12. gr. Lög þessi öðlast gildi 1. dag janúarmánaðar 1887.

Ed.

325. Frumvarp

til laga um farmgjald skipa (100). — Eptir 3. umr. í Nd.

1. gr. Af öllum skipum, sem frá útlöndum koma, og ætluð eru til að flytja vörur eða farþegja til landsins eða frá því, þar á meðal fiskiskipum, sem flytja út afla sinn, skal greiða 1 krónu af smálest hverri (ton) í lestarrúmi skipsins. Nú flytur skip póst, og skal þá dregið 1 smálestarrúm frá lestarrúmi skipsins, nema sannað sje, að póstsendingar nemi meiru rúmi í skipinu, því þá skal það rúm og frá draga.

2. gr. Gjald þetta skal skipstjóri greiða sýslumanni, bæjarfógeta eða umboðsmanni þeirra, þeim er rita skal á skjöl skipsins, á höfn þeirri, er skipið kemur fyrst á, og eigi optar, enda þótt skipið komið á fleiri hafnir í sömu ferð; en bera skulu skipaskjölin með sjer, að gjaldið hafi verið greitt. Gjaldið rennur í landssjóð að frádregnum 2 af hundraði til gjaldheimtumanns.

3. gr. Brot gegn lögum þessum varða sektum, er nemi fimmföldu gjaldi því, er greiðast átti. Mál, er út af slíkum brotum rísa, skulu rekin sem opinber lögreglumál.

4. gr. Lög þessi öðlast gildi 1. jan. 1886 og frá sama tíma skulu úr lögum numin ákvæði þau í 62. gr. aukatekjureglugjörðar 10. sept. 1830 um borgun fyrir áteiknun skipaskjala, er til slíkra skipa náðu.

Ed.

326. Frumvarp

til fjárukalaga fyrir árin 1884 og 1885 (246). Eptir 2. umræðu í Ed.

1. gr. Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í fjárlögum fyrir 1884 og 1885, veitast allt að 8677 kr. 31 e. til útgjalda þeirra, er nefnd eru í 2.—5 gr. hjer á eptir.

2. gr. Afgjöld þau af Odda prestakalli í Rangárvalla prófastsdæmi, sem enn eru ógoldin, og eins þau, er á falla til loka fjárhagstímabilsins, alls að upphæð 2013 kr. 31 e., verða gefin eptir og dragast frá tekjum þeim, er taldar eru í 1. lið í 5. gr. fjárlaganna að greiddar verði frá brauðum samkvæmt lögum 27. febr. 1880, þó með því skilyrði, að Oddaprestur afsali sjer að fullu og öllu umráðum yfir og eptirgjaldi eptir svo margar jarðir prestakallsins, að árlegt eptirgjald þeirra nemi að minnsta kosti 500 kr., en landstjórnin leggi jarðir þessar til uppbótar öðrum prestaköllum, er uppbót eiga að fá eptir lögum 27. febr. 1880.

3. gr. Sem viðbót við „ýmisleg útgjöld“ í 10. gr. C. í fjárlögum veitast:

1. 1,714 kr. til aðalaðgerðar á nokkrum af úthýsum þeim, er heyra embættisbústað landshöfðingja til og til þess að endurreisa þau að nokkru leyti. Fje þetta er lán, er liggur á landshöfðingjaembættinu, og gjaldist af því árlega 6% í vexti og afborgun í 28 ár.

2. allt að 3,500 kr. til að endurreisa kirkjuna í Bjarnanesi.

4. gr. Sem viðbót við útgjöldin til kirkju- og kennslumálefna í 13. gr. fjárlaganna veitast:

1. undir lið B. II. b. til „annara útgjalda“, er snerta læknskólann: 100 kr. fyrir kennslu í efnafræði, og 100 kr. til að kaupa áhöld til kennslunnar.

2. undir lið B. IV. b. 1: allt að 250 kr. handa gagnfræðaskólanum á Möðruvöllum til leikfimisáhalda.

5. gr. Sem viðbót við útgjöldin til vísindalegra og verklegra fyrirtækja í 16. gr. fjárlaganna veitist til kostnaðar við að setja í umgjörð myndir, er gefnar hafa verið til að koma á fót myndasafni fyrir Ísland, og fá þær fluttar hingað, allt að 1000 kr.

Ed.

327. Frumvarp

til laga um að stjórninni veitist heimild til að selja þjóðjarðir (242). — Eptir 2. umr. í Ed.

1. gr. Ráðgjafanum fyrir Ísland veitist heimild til að selja ábúendunum eptirfylgjandi þjóðjarðir fyrir það andvirði, sem að minnsta kosti nemur þeirri upphæð, er greind er við hverja þeirra :

1. Böggversstaði í Vallnahreppi, ásamt hjáleigunni Árgerði fyrir 6,500 kr.	
2. Ásgerðarstaðasel í Skriðuhreppi	— 900 —
3. Hrísa í Húnavatnssýslu	— 2,500 —
4. Brekku í sömu sýslu	— 3,800 —
5. Akur í sömu sýslu	— 3,000 —
6. Skinnastaði í sömu sýslu	— 2,250 —
7. Húnastaði í sömu sýslu	— 2,000 —
8. Hæli í sömu sýslu	— 1,950 —
9. Hafragil í Skagafjarðarsýslu	— 2,500 —
10. Sklóastaði í sömu sýslu með hjáleigunni Herjólfstöðum	— 5,000 —
11. Hafsteinsstaði í sömu sýslu	— 2,400 —
12. Veðramót í sömu sýslu	— 5,000 —
13. Svínadal í Leiðvallahreppi	— 1,350 —
14. Gröf í sama hreppi	— 1,200 —
15. Brekku í Rosmhvalaneshreppi	— 1,400 —
16. Eyðijörðina Efriströnd í Rángárvallasýslu	— 350 —
Enn fremur Reykjavíkurkaupstað :	
17. Rauðará með afbýlinu Lækjarbakka	— 2,400 —

2. gr. Um sölu þessa skal farið eptir ákvæðum þeim, er gjörð eru í 2. og 3. gr. í lögum nr. 26. 8. nóvbr. 1883.

3. gr. Heimild sú, sem veitt er til sölu þessarar, gildir að eins til 31. des. 1890.

Ed.

328. Frumvarp

til laga um utanþjóðkirkjumenn (243). — Eptir 2. umr. í Ed.

I. Um borgaralegt hjónaband utanþjóðkirkjumanna og trúarfræðslu barna þeirra.

1. gr. Rjett er að veraldlegir valdsmenn gefi hjón saman, og hefur slíkt hjónaband fulla löghelgi, þótt kirkjuleg vígsla eigi komi til, ef annaðhvort hjónaefna eða bæði eru utan þjóðkirkju.

2. gr. Hjónaefni þau, er ganga vilja í borgaralegt hjónaband, riti bæjarfógeta eða sýslumanni í því lögsagnarumdæmi, er þau vilja láta gefa sig saman í, bónarbrjef um, að hann gefi þau í hjónaband. Skulu þau þá skýra honum frá því, hvernar trúar þau sjeu og í hverju trúfjelagi, ef þau í nokkru eru.

3. gr. Nú hefur bæjarfógeti eða sýslumaður verið beðinn um að gefa hjón saman, og skal hann láta birta það á kirkjufundi í prestakalli því, er brúðurin er til heimilis í, 3 vikum áður en hjónin eru saman gefin. Í kaupstöðum fer um þessa birtingu, sem þar er venja um auglýsingar þær, er almenning varða. Birtingin verður ógild, ef hjónaefnin eigi eru saman gefin hinar næstu 12 vikur. Vilji nokkur hefja lögbann gegn hjónabandinu, skal segja til þess valdsmanni lögsagnarumdæmis þess, sem brúðurin á heima í.

4. gr. Áður en valdsmaður gefur hjón saman, ber honum að hafa fengið fulla vissu um, að birting sú, sem lögboðin er í 3. gr., hafi farið fram, og að ekkert lögbann sje gjört. Um meinbugi skal valdsmaður gæta alls hins sama, sem þjóðkirkjuprestar eiga að gæta að lögum, þó svo, að fering og altarisganga sjeu ekki hjúskaparskilyrði fyrir þá, sem eigi hafa þjóðkirkjutrú.

5. gr. Hjónaefni skulu koma til brúðkaupsstefnu á þeim stað, degi og stundu, er valdsmaður ákveður. Skál valdsmaður þá fyrst brýna fyrir þeim þýðingu hjónabandsins, því næst tekur hann á móti játningu þeirra um, að þau vilji hjón verða, og lýsir loksins yfir því, að þau sjeu gefin saman í lögmætt hjónaband. Stjórnarráð Íslands setur reglur fyrir athöfn þessari, og skal hún fram fara í heyranda hljóði og í viðurvist tveggja tilkvaddra votta. Bæjarfógeti eða sýslumaður skal rita í bók, sem til þess er ætluð, allt það, er nokkru má varða, að því er til hjónabandsins kemur, og fái hjónunum eptirrit þess, staðfest með nafni sínu og embættisinsigli, til sannindamerkis um, að þau sjeu að lögum hjón orðin. Svo skal og valdsmaður, áður vika er liðin, senda annað eptirrit presti sóknar þeirrar, er brúðurin átti heima í, þá er hún giptist, og ritar hann þá skýrslu um hjónabandið í gjörðabók prestakallsins.

6. gr. Borgun fyrir birtingu þá, sem 3. grein getur, og vottorð um hana greiðist eptir lögum nr. 3 13. janúar 1882, 4. gr.; en fyrir gjörð þá, sem 5. gr. tilskilur og fyrir eptirrit af gjörðabókinni, skal gjalda valdsmanni 4 kr., er renni í landssjóð. Nú þarf valdsmaður að takast ferð á hendur, til að gefa hjón saman, og skal þá greiða honum dagpeninga og farareyri, slíkan sem auktekjureglugjörð 10. september 1830 til skilur í 15. og 16. gr.

7. gr. Nú er annaðhvort hjónaefna eða bæði utan þjóðkirkju, og verður hjónaband þeirra löglegt, ef einhver þjóðkirkjuprestur, sem í embætti er, vígir þau; en senda skal sóknarpresti brúðarinnar skýrslu um vígsluna, ef það er eigi hann, sem hefur gefið þau saman. Svo hann geti gjört við það athugasemd í gjörðabók sína. Við stofnun hjónabanda þessara skal gæta ákvæða laganna um kirkjulega vígslu.

8. gr. Ekki má gefa saman í hjónaband hjónaefni þau, sem ekki eru bæði þjóðkirkjutruar, nema þau hafi skýrt embættismanni þeim, sem á að gefa þau saman í hjónaband, frá því, í hverjum trúarbrögðum börn þau, er þau eiga saman, skuli uppfærða. Þessa yfirlýsingu skal rita í gjörðabækur þær, er fyr greindir. Þó má breyta slíkri ákvörðun, ef þeim hjónum semur um, eða eptir ráðstöfun annars þeirra, ef hitt er látið, eða hefur misst forráð fyrir börnunum, og landshöfðingi samþykkir. Ekki má uppfærða börn í öðrum trúarbrögðum en þeim, er annaðhvort foreldra hefur, eða að öðrum kosti í trú þjóðkirkjunnar.

9. gr. Nú voru báðir foreldrar í þjóðkirkjunni, er þau gengu að eigast, og hafa því engan samning gjört sín á milli um trúfræðslu barna sinna, og er þá hvoru þeirra rjett að krefjast þess, að börnin alist upp í trúfræði þjóðkirkjunnar. Þó er rjett að börnin alist upp í trú þeirri, er annað foreldra hefur síðar tekið, sjeu þau bæði á það sátt. Nú gengur annað hjóna úr þjóðkirkjunni og tekur aðra trú, en hitt er látið eða hefur misst forráð fyrir börnum sínum, og er þá heimilt, að þau alist upp í trú þess, sem á lífi er, ef landshöfðingi samþykkir.

10. gr. Foreldrar þeir, sem ekki eru í þjóðkirkjunni, skulu tafarlaust skýra sóknarprestinum frá fæðingu barna sinna, svo og frá nöfnum þeirra, áður en 12 vikur eru liðnar frá því er þau fæddust, svo hann geti ritað hvorttveggja þetta í gjörðabók prestakallsins. Vottorð um nafngjafir þessar komi í staðinn fyrir skirnarvottorð. Brot gegn ákvæðum greinar þessarar varða 1—20 króna sekt, er rennur í fátækra sjóð. Valdsmaður ákveður sektina.

11. gr. Fjörtán ára aldur barna þeirra, sem ekki heyra til þjóðkirkjunnar, jafngildir fermingu að því er til borgaralegra rjettinda kemur. Rjettur að börn þau, er ekki skulu alast upp í trúarbrögðum þjóðkirkjunnar, sjeu undanþegin fræðslu í þeim í alþjóðlegum skólum.

12. gr. Sáttatilaun milli hjóna af hálfu hinnar andlegu stjettar, sem tilskipun 18. október 1811 (sbr. tilskipun 30. apríl 1824, 18. gr.) til skilur, fellur niður, ef hjón lýsa því yfir við valdsmann, að þau sjeu ekki bæði í þjóðkirkjunni.

II. Um konunglega staðfesting utanþjóðkirkjupresta og gildi embættisverka þeirra.

13. gr. Ef kirkjufjelag hjer á landi utan þjóðkirkjunnar kys sjer prest eða forstöðumann, þá geta fulltrúar kirkjufjelagsins leitað staðfestingar konungs á kosningunni. Nú staðfestir konungur kosninguna, og hafa þá kirkjuleg embættisverk þau, er sá prestur fremur fyrir söfnuð sinn, þar á meðal hjónavígsla; alla hina sömu borgaralega þýðingu, sem væru þau af þjóðkirkjupresti framin, slíkt hið sama er um vottorð þau, er slíkur prestur gefur.

Um meinbugi og lýsingar, að því er til hjúskapar kemur, gæti prestar þessir fyrirmæla þeirra, er annars gilda að lögum; sæti ella ábyrgð sem þjóðkirkjuprestar.

14. gr. Nú hefur prestur eða forstöðumaður utanþjóðkirkjusafnaðar fengið konunglega staðfesting, og skal hann þá sýna hana sýslumanni eða bæjarfógeta, þeim er í hlut á, áður en hann fremur embættisverk, og skal hann jafnframt með skriflegum eiðstaf eða yfirlýsingu skuldbinda sig til að hegða sjer í þessari stöðu sinni samkvæmt lögum landsins. Skyldur er hann að gefa skýrslur þær og vottorð, er yfirvöld krefjast og að söfnuði hans lúta, og upplýsingar aðrar í líkingu við það, sem þjóðkirkjuprestar eru skyldir að gefa.

15. gr. Rjett er utanþjóðkirkjumönnum, þeim er hafa prest eða forstöðumann þann, sem kgl. staðfestingu hefur fengið eptir 13. gr., að nota grafreiti þá, er þjóðkirkjan hefur gjöra látið, ef þeir gjalda legkaup og taka þátt í kostnaði til viðhalds eða stækkunar grafreitanna. Má prestur þeirra jarðsyngja og moldausa þar lík safnaðarlima sinna, og mega utanþjóðkirkjumenn við hafa þar helgisíði sína, er þeir hafa sett sjer. Gjöri þeir sjer grafreiti annarstaðar, eru þeir háðir heilnæmisreglum þeim, er nú gilda eður settar kunna að verða, um greptranir, svo og samþykki og eptirliti valdsmanns, að því er til grafreitarstæðis kemur.

III. Um gjaldskyldu utanþjóðkirkjumanna.

16. gr. Allir þeir menn, sem eru í einhverju kirkjufjelagi utan þjóðkirkjunnar, því er prest hefur eða forstöðumann, er fengið hefur kgl. staðfesting samkvæmt 13. gr., skulu lausir við gjöld fyrir aukaverk, svo og offur, lambseidi, dagsverk, ljóstoll og lausafjártúnd til kirkna og presta þjóðkirkjunnar.

Þeir, sem ekki eru í neinu slíku kirkjufjelagi, eru aptur á móti eigi undanþegnir nokkru lögboðnu gjaldi til prests og kirkju.

Nd.

329. Breytingartillögur

við frv. til fjárlaga fyrir árin 1886 og 1887 (316).—Eptir 2. umr. í Nd.—Frá Jóni Ólafssyni, B. Sveinssyni, F. S. Stefánssyni, Egilsson, Þórði Magnússyni og Jóni Sigurðssyni.

Við 4. gr. Orðin: »Reykjavíkirkirkju gefast upp fyrir fjárhagstímabilið vextir af skuld sinni við landssjóð og frestur á afborgun á henni» falli burtu.

Við 16. gr. 10. tölul. (styrkur til útgáfu lagasafns) falli burtu.

Nd

330. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um stofnun lagaskóla á Íslandi (150). Frá Þorkeli Bjarnarsyni, Þorláki Guðmundssyni.

5. gr. orðist þannig: Þeir einir, sem við skóla þenna sýna, eptir að hann er tekinn til starfa, að þeir hafi nægilega þekkingu á íslenskum lögum, eiga aðgang að þeim embættum á Íslandi, sem lögfræðingar eru skipaðir í.

Nd.

331. Frumvarp

til laga um breyting á lögum um þingskóp handa alþingi Íslendinga 7. apr. 1876.—Flutningsmaður Jón Ólafsson.

1. gr. Þá er hlutkesti skal atkvæðum ráða, skulu nafnmiðar lagðir í tvö umslög, er alveg sjuu eins útlitum, og skal elzti maður í þinginu eða deildinni draga annað þeirra í allra augsýn.

2. gr. Forsetar og varaforsetar skulu svo kosnir bæði í sameiginlegu þingi og í hvorri deild um sig, að hver þingmaður kys að eins einn, og er sá forseti, sem flest fær atkvæði, en sá varaforseti, er næst flest hefur atkvæði. Hafi fleiri en einn næst flest atkvæði, ræður hlutkesti. Þá er skrifarar eru kosnir, kys hver þingmaður og einn, og verða þeir tveir rjett kosnir, er flest og næst flest fá atkvæði.

3. gr. Nefndir allar skulu kosnar hlutfallskosningum. Reglur um hlutfallskosninga-aðferðina setur þingið sjer sjálf með þingsályktun, er samþykkt verður í hvorri deild um sig óbreytt, eða ef til kemur, í sameinuðu þingi.

4. gr. Lagafrumvörp, sem hafa inni að halda breytingar á stjórnarskránni eða viðbót við hana, skulu í fyrirsögninni vera nefnd frumvörp til stjórnarskrár.

5. gr. Eigi skal telja atkvæði þingmanns, sem skorast undan að taka þátt í atkvæðagreiðslu, með meiri hlutanum, svo sem 35. gr. þingskapanna ákveður, nema svo fáir hafi tekið þátt í atkvæðagreiðslu, að eigi verði gjörð lögfull úrslit ella.

Nd.

332. Breytingartillögur

við frv. til fjárlaga fyrir árin 1886 og 1887.—Frá fjárlaganefndinni.

1. Við 4. gr. Aptan við síðustu málsgrein bætist: „á ári“.
2. 13. gr. C. 1. a. Við þennan staflað bætist: „Launaviðbót fyrir hinn núverandi bókavörð 200 — 200“
3. Við 16. gr. 1. a. „2000“ breytist í „1600“.
4. Við 16. gr. 10. Aptan við orðið: „örkina“ bætist: gegn því að bókin verði seld með vægu verði.
5. Að 16. gr. 13. töluliður flytjist fram í 11. gr. sem staflaður f. undir 3. tölulið og skiptist í sundur í 500 kr. hvort árið, og samtölurnar breytist eptir því.

Nd.

333. Viðaukatillaga

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1886 og 1887 (316).—Frá E. Kúld, Arnljóti Ólafssyni, Jóni Ólafssyni, Þórarni Böðvarssyni, Egilson og Jóni Sigurðssyni.

Við 4. gr. Á eptir greininni „Reykjavíkirkirkja — af henni“ komi:

Stykkishólmskirkju veitist frestur, fyrir fjárhagstímabilið, á að greiða afborgun af skuld hennar til landssjóðs.

Nd.

334. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um stofnun lagaskóla á Íslandi (150).—Frá Jóni Jónssyni.

5. gr. orðist þannig: Þeir einir, sem staðizt hafa próf í íslenskum lögum við skóla þenna, eiga aðgang að þeim embættum á Íslandi, er lögfræðingar eru skipaðir í.

Nd.

335. Nefndarálit

í málinu: frumv. til laga um friðun hvala (255).

Nefndin hefur vandlega athugað frumv. Ed., og getur hún fallið á breytingar deildarinnar á frv. Nd. (171) nema á 1. gr. frumvarpsins, fyrir því að úrfelldur er hinn almenni friðuntími hvala, frá 1. maí til 31. okt. ár hvert, en friðunin aptur eingöngu bundin við síldveiðina á hverjum stað. Fyrir því ræður nefndin h. h. deild til að samþykkja í stað 1. gr. frumv. svo hljóðandi 1. grein:

1. gr. Allir hvalir, nema tannhvalir og smáhveli, svo sem hnýsur, höfrungar og marsvín, skulu friðhelgir fyrir alls kyns skotum, hvervetna í landhelgi, svo fyrir land utan sem á flóum og fjörðum inni, frá 1. maí til 31. október ár hvert, nema í ísvök sje, fastir á grynningum eða hamlaðir á annan hátt því líkan. Eigi má heldur hvali skjóta á öðrum árstíma á fjörðum eða vogum, meðan síldarveiði er þar stunduð. En reka má hvali á land og drepa, ef það er gjört með handskutlum eða lagjárnnum, en eigi með skotum.

Tryggvi Gunnarsson.

Benidikt Sveinsson.

Þórður Magnússon.

Ed.

336. Breytingartillaga

við frv. til fjárlaga fyrir árin 1884 og 1885 (326). Frá Hallgrími Sveinssyni, Árna Thorsteinsson og Magnúsi Stephensen.

Við 5. gr. fyrir „1000“ komi: 1800.

Nd.

337. Breytingar- og viðaukatillögur

við frv. til fjárlaga fyrir 1886 og 1887 (316). Eptir 2. umr. í Nd.—Frá Jóni Sigurðssyni, Jóni Ólafssyni, Þorvarði Kjerulf, Þórnari Böðvarssyni, Jóni Jónssyni og B. Sveinssyni.

Við 10. gr.: C. 4. orðist þannig: Af þessu fje gangi hvort árið 2000 kr. til búnaðarskólans á Hólum og 2000 kr. til búnaðarskólans á Eyðum. Hinu úthlutar landshöfðingi til sýslunefnda og bæjarstjórna að hálfu eptir fólksfjölda, og að hálfu eptir samanlagðri tölu jarðarhundraða og lausafjárhundraða.

Við 10. gr. C. 10. „til þess að gefa út Lovsamling for Island 2000—2000“ falli burt.

Við 16. gr. 16. Aptan við 16. tölul. bætist: Svo veitist honum og til sama augnamiðs allt að 2,500 kr. lán gegn fulltryggjandi veði og 6% í vexti og afborgun árlega í 28 ár.

Nd.

338. Viðaukatillaga

við frumv. til fjárlaga fyrir árin 1886 og 1887 (316). Eptir 2. umr. í Nd.—Frá Arnljóti Ólafssyni, F. S. Stefánssyni, Jóni Jónssyni, E. Kúld, B. Sveinssyni og Magnúsi Andrjessyni.

Við 13. gr. C. 5. a. Fyrir aptan orðin: „forngrípaþauka og áhald“, bætist inn í sem ný lína: og til kostnaðar við útvegum forngripa 100.

Nd.

339. Breytingartillaga

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1886 og 1887 (316). Eptir 2. umræðu í Nd.—Frá Arnljóti Ólafssyni, Eiríki Kúld, Þórnari Böðvarssyni, Benidikt Sveinssyni, Friðrik S. Stefánssyni og Jóni Jónssyni.

Við 13. gr. C. 2.

Í stað: „200—200“ komi: „400—400“.

Nd.

340. Breytingartillaga

við frv. til stjórnarskipunarlaga um að nema dómsvald hæstarjettar í Kaupmannahöfn sem æðsta dóms í íslenskum málum úr lögum (310).—Frá B. Sveinssyni.
 Í fyrirsögninni í staðinn fyrir: »stjórnarskipunarlaga« komi: laga.

Nd.

341. Breytingartillaga

við frv. til fjárlaga fyrir árin 1886 og 1887 (316). Eptir 2. umr. í Nd. — Frá fjárlaganefndinni.
 Við 13. gr. C. 3. Í staðinn fyrir 1000—1000.
 komi: 1500—1500.

Nd.

342. Breytingartillaga

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1886 og 1887 (316). Eptir 2. umr. í Nd.—Frá Jóni Ólafssyni, G. E. Briem, Egilsson, F. S. Stefánssyni, Jóni Sigurðssyni, Ólafi Pálssyni.
 Við 13. gr. C. 3. Orðin: »til að gefa út sýslumannaæfir og fl.« falli burt.

Ed.

343. Breytingartillaga

við frv. til laga um að stjórninni veitist heimild til að selja þjóðjarðir (327). Eptir 2. umr. í Ed.—Frá Sighvati Arnasyni, Jakob Guðmundssyni og Skúla Þorvarðarsyni.
 Við 1. gr. Við greinina bætist töluliður, á undan ákvæðinu um Reykjavíkurkaupstað, svo látandi: »Vík í Dyrhólahreppi 6000— og þar með er úr gildi numinn 1. töluliður í 1. gr. laga 8. nóv. 1883«.

Sam. þing

344. Breytingartillögur

við frv. til laga um hluttöku safnaða í veitingu brauða (324). Frá Hallgr. Sveinssyni.
 Við 2. gr. fyrir »umsækendur« í næst síðustu línu komi: menn.
 Við 3. gr. Orðið »síðan« falli burt.
 Síðasta málsgrein orðist þannig:
 Um umsækendur þá, sem í kjöri eru, skal á þessum fundi öllum þeim meðlimum þjóðkirkjunnar, sem búsettir eru í prestakallinu og óspillt mannorð hafa, gefinn kostur á að greiða atkvæði, ef þeir eru orðnir o. s. frv.
 Við 3. gr. a, eptir »lögum« í næst síðustu línu bætist inn: nr. 5 frá.
 b, eptir »lög« í síðustu línu bætist inn nr. 10 frá.
 Við 10. gr. »til til« í síðustu línu verði: til.

Ed.

345. Breytingartillögur

við frv. til laga um utanþjóðkirkjumenn (328).—Frá nefndinni.
 Við 13. gr. fyrir: »söfnuð sinn« komi: utanþjóðkirkjumenn
 — 15. gr. fyrir: »grafreiti annarstaðar« komi: sjerstaka grafreiti
 — 16. gr. »hafa« í 2. línu verði: hefur.

Ed.

346. Nefndarálit

um frumvarp til laga um friðun á laxi (264).

Vjer, sem hin h. efri deild hefur kosið í nefnd til að segja álit vort um ofangreint mál, höfum rætt það á fundum, og leyfum oss að ráða hinni h. deild til að fallast á frumvarp neðri deildar með þeim breytingum, er á eftir fara.

Efri deild alþingis 14. ágúst 1885.

Árni Thorsteinsson,

L. E. Sveinbjörnsson,

form. og framsögum.

skrifari.

Þar eð jeg er ekki í öllum atriðum á sama máli, sem meðnefndarmenn mínir, áskil jeg mjer rjett til, að koma fram með breytingartillögur við tillögur þeirra.

B. Kristjánsson.

Ed.

347. Breytingartillögur

við frv. til laga um friðun á laxi (264). Frá Árna Thorsteinsson og L. E. Sveinbjörns-son, sbr. þingskjal nr. 346.

1. gr. frv. orðist þannig: Eigi má lax veiða í sjó, ám eða vötnum frá 10. sept. til 20. maí ár hvert. Hinn tíma ársins skal lax friðaður 36 stundir í viku hverri, eða frá náttmálum á laugardögum til dagmála á mánudögum, og skulu þá öll laxa-net tekin upp, og allar veiðivjelar standa opnar, svo lax hafi frjálsa göngu.
2. gr. frv. orðist þannig: Ekki má leggja net, setja garða eða aðrar fastar veiðivjelar lengra út í nokkra á, en í hana miðja, og þó því að eins svo langt út, að hinn helmingur árinna sje laxgengur, þá vatn er minnst.

Nú vilja menn leggja net eða setja garð eða veiðivjel út frá báðum löndum, og skal þá svo leggja, að ávallt sje 20 faðma bil optir endilangri ánni milli veiðivjela. Eigi einn maður veiði í á, er honum heimilt að veiða með þvergirðing; en renni á í fleiri kvíslum, má enginn þvergirða eina þeirra, nema meiri sje fiskiför í annari, og þó því að eins, að hann eigi einn veiði í þeirri kvísl.

3. gr. frv. orðist þannig: Eigi má leggja net eða veiðivjel úti fyrir ósamynnum í stöðuvötn eða sjó, þar sem lax gengur, svo för hans sje hindruð að miklu. Ádráttarveiði má við hafa í ám; þó má ekki draga á nema tvisvar í sólarhring á sama stað.

Heimilt er að veiða lax með stöng, en eigi með sting eða krók. Til vísindalegra þarfa og laxaklaks má lax veiða á hverjum tíma árs sem er.

4. gr. frv. orðist þannig: Hverjum manni er heimilt að skjóta sel og styggja í ám og árósum, er lax gengur um; þó má ekki raska þinglesinni friðun eggvera.
5. gr. frv. orðist þannig: Engin veiðarfæri nje veiðivjelar má við hafa, er taka smálax. Skulu möskvar í laxnetum ekki minni vera, þá votir eru, en 9 þumlungar ummáls. Net, hvort sem eru lagnet eða ádráttarnet, mega eigi tvöföld vera.

Á hverri laxveiðivjel skulu vera svo stór op, að enginn lax, sem minni er en 9 þumlungar ummáls, þar sem hann er gildastur, staðnæmist í vjelinni. Sjeu grindur í vjelinni skulu spalar standa lóðrjett upp og ofan, og sje eigi skemmra bil milli þeirra en $1\frac{1}{2}$ þumlungur.

6. og 7. gr. verða 6. gr. og orðist þannig: Ef allir þeir, sem veiði eiga í á, eða þeir, er meginlaxveiðina eiga, vilja gjöra samþykkt um samveiði eða sjerstaka veiði-aðferð eða laxaklak, er miðar til að gjöra veiðina arðsamari til langframa, þó svo, að tíminn, sem samþykktin skal ná yfir, eigi sje skemmri en 10 ár, og vilji þeir í samþykktinni leggja sektir við brot á henni, skulu þeir, ef samþykktin í því tilliti skal gild, útvega staðfesting amtmanns á henni, eftir að leitað hefir verið álits sýslunefndar og amtsráðs.

Eigi má staðfesta samþykkt, nema hún í engu komi í bága við lög þessi, nje heldur ákveða hærri sektir í þeim, en settar eru í 7. gr. laga þessara.

Samþykkt, er amtmaður hefur staðfest, má eigi beyta nema með vilja og ráði allra þeirra, er hana hafa gjört.

Þegar slík samþykkt er gjörð, skal aðaláin og allar laxgengar ár, sem í hana renna, skoðaðar sem ein á væri.

8. gr. frv. verði 7. gr. og orðist þannig: Brot gegn lögum þessum varðar allt að 100 kr. sekt. Öll ólögleg veiði og veiðiáhöld skulu upptæk, og skal fígeti tafarlaust taka upp öll ólögleg veiðigögn og nema burtu ólögsmætar girðingar.

Sektir samkvæmt lögum þessum renni að helmingi í sveitarsjóð þann, er hlut á að máli, og að helmingi til uppljóstrarmanns, en andvirði ólöglegra veiðiahalda renni eingöngu í sveitarsjóð eða sveitarsjóði.

9. gr. frv. verði 8. gr. og orðist þannig: Mál um brot gegn lögum þessum eða staðfestum samþykktum eru almenn lögreglumál. Þó getur sá, sem fyrir sök er hafður, komist hjá málssókn, ef hann játar brot sitt og greiðir sektir og skaðabætur að fullu eptir því, sem amtmaður ákveður. Rjett er og, að sá, sem fyrir skaða hefur orðið af ólöglegri veiði annara, reki málið sem einkalögreglumál.

10. gr. frv. verði 9. gr. og haldist óbreytt.

Ed. 348. Breytingartillögur

við frv. til laga um utanþjóðkirkjumenn (328). — Frá Einari Ásmundssyni, Sighvati Arnasyni og Skúla Þorvarðarsyni.

Við 9. gr. Fyrir „Nú voru báðir foreldrar“ komi: Nú var hvorttveggja foreldra

Við 10. gr. Fyrir „Foreldrar þeir“ komi: Foreldri

Nd. 349. Frumvarp

til laga um samþykkt á landsreikningnum fyrir 1882 og 1883 (stjórnarfrv. bls. 81). Eptir 2. umr. í Nd.

		Fjárveiting	Reikningur
		kr.	a.
I. Tekjur:			
1.	Skattur á ábúð og afnotum jarða og á lausafje.....	94,000.	83,703.59
2.	Húsaskattur.....	4,000.	4,804.28
3.	Tekjuskattur	28,000.	26,308.64
4.	Aukatekjur.....	28,000.	46,193.08
5.	Vitagjald	7,000.	13,158.28
6.	Nafnbótaskattur	80.	108.67
7.	Erfðafjárskattur	4,000.	5,435.13
8.	Gjöld af fasteignasölu.....	1,200.	4,146.59
9.	Gjöld fyrir leyfisbrjef	2,600.	3,629. »
10.	Spítalagjald	50,000.	49,743.35
11.	Aðflutningsgjald af áfengum drykkjum og af tóbaki að frá dregnum 2% í innheimtulaun.....	280,000.	343,562.49
12.	Tekjur af pósthæðum	20,000.	27,752.81
13.	Óvissar tekjur	2,000.	7,578.11
14.	Tekjur af fasteignum landssjóðs o. fl.	68,606.	63,858.03
15.	Tekjur er snerta viðlagasjóðinn	56,000.	57,118.23
	Borgað upp í lán, veiting: 20,159 kr. 97 a., reikning- ur: 42,610 kr. 97 a.		
16.	Ýmislegar greiðslur og endurgjöld.....	16,500.	17,663.67
17.	Tillag úr rikissjóðnum	191,000.	191,000. »
18.	Útflutningsgjald af fiski og lýsi o. fl.	»	77,216.47
	alls.....	852,986.	1,022,980.42

		Fjárveiting.		Reikningur.	
		kr.	a.	kr.	a.
Gjöld:					
1.	Til hinnar æðstu stjórnar innanlands og fullrúa stjórnarinnar á alþingi	26,800.	»	26,800.	»
2.	Til alþingis 1883 og til borgunar fyrir endurskoðun landsreikninganna	33,600.	»	32,943.17	
3.	Til útgjalda við umboðsstjórnina, gjaldheimtur og reikningsmál, svo og við dómgæzlu og lögreglustjórn:				
	A. Umboðsstjórn, gjaldheimtur og reikningsmál	52,800.	»	49,839.55	
	B. Dómgæzla og lögreglustjórn	159,872.	38	153,438.33	
	C. Ymisleg útgjöld	136,160.	»	134,255.63	
4.	Til útgjalda við læknaSKIPUNINA	79,948.	»	77,482.98	
5.	Til útgjalda við póststjórnina	36,200.	»	40,974.55	
6.	Til kirkju og kennslumála:				
	A. Í þarfir andlegu stjettarinnar	51,990.	38	50,292.88	
	B. Til kennslumálefna	138,748.	»	131,683.11	
	C. Yms útgjöld	9,700.	»	9,500.	»
7.	Til skyndilána handa embættismönnum og lögboðinna bráða-byrgða-lána	10,000.	»	14,625.53	
8.	Eptirlaun og styrktarfrje	50,000.	»	47,539.49	
9.	Til vísindalegra og verklegra fyrirtækja	12,000.	»	9,240.83	
10.	Til óvissra útgjalda	6,000.	»	7,215.37	
11.	Góldið samkvæmt fjáráukalögum og í von um fjáráuka-veiting eða fjárveiting af nýju			3,588.12	
12.	Laun til hreppstjóra			7,797.95	
13.	Afgangur	49,167.	24	225,762.93	
alls				1,022,980.42	

Innstæða viðlagasjóðs 31. desember 1883 kr. 824,510.62

Peningaforði landssjóðs 31. desember 1883 kr. 158,315.32

Tekju-eptirstöðvar landssjóðs 31. desember 1883 kr. 103,790.63

Nd.

350. Frumvarp

til laga um að stjórninni veitist heimild til að selja þjóðjarðir (327). — Eptir 3. umr. í Ed.

1. gr. Ráðgjafanum fyrir Ísland veitist heimild til að selja ábúendunum eptirfylgjandi þjóðjarðir fyrir það andvirði, sem að minnsta kosti nemur þeirri upphæð, er greind er við hverja þeirra:

1.	Böggversstaði í Vallnahreppi, ásamt hjáleigunni Árgarði fyrir 6,500 kr.	
2.	Ásgerðarstaðasel í Skriðuhreppi	— 900 —
3.	Hrísa í Húnavatnssýslu	— 2,500 —
4.	Brekku í sömu sýslu	— 3,800 —
5.	Akur í sömu sýslu	— 3,000 —
6.	Skinnastaði í sömu sýslu	— 2,250 —
7.	Húastaði í sömu sýslu	— 2,000 —
8.	Hæli í sömu sýslu	— 1,950 —
9.	Hafragil í Skagafjarðarsýslu	— 2,500 —
10.	Skiðastaði í sömu sýslu með hjáleigunni Herjólfstöðum	— 5,000 —
11.	Hafsteinsstaði í sömu sýslu	— 2,400 —
12.	Veðramót í sömu sýslu	— 5,000 —
13.	Svínadal í Leiðvallarhreppi	— 1,350 —
14.	Gröf í sama hreppi	— 1,200 —

18. Rauðará með afbýlinu Lækjarbakka — 2,400 —

3. gr. Heimild sú, sem veitt er til sölu þessarar, gildir að eins til 31. des. 1890.

Tekjur.

2. gr. Af eptirfylgjandi sköttum og gjöldum eru tekjurnar talðar 574,300 kr.

3. gr. Tekjur af fasteignum landssjóðsins o. fl. eru taldar 64,800 kr.:

	1886.	1887.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Afgjöld af jarðeignum landssjóðsins, alls 39,300 kr. að frádregnum umboðslaunum, prestasmötu o. fl., alls	9,300 —	30,000	30,000
2. leigugjöld af brennisteinsnámunum í Þingeyjarsýslu	1,800	1,800	3,600
3. tekjur af kirkjum	500	500	1,000
4. tekjur af silfurbergsnámunum í Helgustaðafjalli	200	»	200
samtals	32,500	32,300	64,800

4. gr. Tekjur, er snerta viðlagasjóðinn, eru ætlaðar að nemi 69,800 kr.:

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Leigur af innstæðufje viðlagasjóðsins	34,900	34,900	69,800
Upp í lán verður borgað:			
á árinu 1886 13,062 kr. 62 a.			
- — 1887 12,990 — 47 -			
26,053 kr. 09 a.			
samtals...	34,900	34,900	69,800

Stjórninni veitist heimild til að gefa eptir leigur af lánum þeim, er veitt hafa verið ýmsum sýslum 1884 og 1885 til þess að sporna við hungursneyð, til ársloka 1887, móti því að frá þeim tíma greiðist af þeim 4% í leigur, og að $\frac{1}{2}$ hluti þeirra endurgreiðist síðan á ári hverju.

Lundarbrennukirkju veitist frestur fyrir fjárhagstímabilið á að greiða vexti og afborganir af láni því, er hún fjekk árið 1879, að upphæð 2000 kr.

Reykjavíkirkirkju gefast upp um fjárhagstímabilið vextir af skuld sinni við landsjóð og frestur á afborgun af henni.

Stykkishólmskirkju veitist frestur, fyrir fjárhagstímabilið, á að greiða afborgun af skuld hennar til landssjóðs.

Af láni til Staðarbyggðarmýra greiðist að eins 5% af hinnu upphaflegu upphæð (9000 kr.) í vexti og afborgun á ári.

5. gr. Ýmislegar innborganir og endurgjöld verða talin 8,500 kr.

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Það, sem greitt er frá prestaköllum, samkvæmt lögum 27. febr. 1880, að frá dregnum þeim 700 kr. á ári, er greiðast skulu af Oddaprestakalli, en sem gefnar verða eptir á fjárhagstímabilinu	3,300	"	3,300
2. Endurgjald skyndilána til embættismanna.....	600	600	1,200
3. Endurborganir á öðrum fyrirframgreiðslum.....	2,000	2,000	4,000
samtals	5,900	2,600	8,500

6. gr. Tillag úr ríkissjóðnum verður talið 175,000 kr.

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.
Fast tillag	60,000	60,000	120,000
Aukatillag	28,500	26,500	55,000
samtals...	88,500	86,500	175,000

2. kaffi.

Útgjöld.

7. gr. Á árunum 1886 og 1887 veitast til útgjalda 884,002 kr. 84 a. samkvæmt þeim gjaldagreinum, sem nákvæmar er skýrt frá í 8.—17. gr.

8. gr. Gjöld til hinnar æðstu stjórnar innanlands og fulltrúa stjórnarinnar á alþingi eru talin fyrir árið 1886: 12,400 kr., og árið 1887: 14,400 kr., samtals: 26,800 kr.

9. gr. Til kostnaðar við alþingi veitast 32,000 kr. Til kostnaðar við yfirskoðun landsreikninganna 1,600 kr., alls 33,600 kr.

10. gr. Til útgjalda við umboðsstjórnina, gjaldheimtur og reikningsmál, svo og við dómgæzluna og lögreglustjórnina o. fl. veitast 367,950 kr. 84 a.

		1886.	1887.	alls.
		kr. a.	kr. a.	kr. a.
A.				
Umboðsstjórn, gjaldheimtur og reikningsmál:				
1.	Laun embættismanna.....	18,816.66	18,900	37,716.66
2.	endurgjald fyrir skrifstofukostnað o. fl.	3,600	3,600	7,200
3.	borgun fyrir hina umboðslegu endurskoðun	3,000	3,000	6,000
		25,416.66	25,500	50,916.66
B.				
Dómgæzla og lögreglustjórn:				
1.	laun:			
a.	til dómara og sýslumanna	70,525.09	70,525.09	
b.	til hreppstjóra	6,000	6,000	
2.	ritfje handa bæjarfógetanum í Reykjavík	1,400	1,400	
3.	til hegningarhússins og fangelsanna:			
a.	laun umsjónarmannsins..... 1000 kr.			
	póknun handa dómkirkjuprestinum 100 —			
	—— — lækni	60 —		
b.	viðurværi handa fóngum, 42 a. á dag 1225 —			
	3 skammtar af miðdagsmat handa			
	fangaverði á 21 e.	230 —		
	þvottur	30 —		
	til eldiviðar og ljósa	520 —		
	útgjöld við bygginguna sjálfa og áhöld 400 —			
	til þess að útvega verkefni	500 —		
	ýmisleg útgjöld.....	150 —		
		4215 —		
	arður af verkum talinn	615 —		
		3600 —		
c.	kostnaður við viðhald fangelsanna... 300 —	3,900	3,900	
4.	önnur útgjöld:			
a.	póknun handa tveimur settum mála- flutningsmönnum við yfirrjettinn ... 1600 kr.			
b.	laun sendiboðans við yfirrjettinn ... 60 —			
c.	til eldiviðar í yfirrjetarstofunum ... 60 —			
d.	til viðhalds á yfirrjetarstofunum o.fl. 80 —			
e.	kostnaður við sakamál og lögreglumál 1000 —			
f.	—— — gjafsóknarmál	300 —		
		3,100	3,100	
C.		84,925.09	84,925.09	169,850.18
Ýmisleg útgjöld:				
1.	til þess að gefa út stjórnartíðindi og lands- hagsskýrslur:			
a.	póknun fyrir útgáfu tíðindanna m. fl. 300 kr.			
b.	til pappírs og prentunar deildarinnar			
	B. 22 arkir og deildarinnar C. 15 arkir 1591 —			
c.	til kostnaðar við sending með póstum 150 —			
	flyt 2041 —			
				220,76.846

	1886. kr.	1887. kr.	alls. kr.
fluttar 2041 kr.			220,766.84
d, þóknun fyrir að semja landshagsskýrslur með prófarkalestri 40 kr. fyrir örkina..... 600 —			
2641 —			
Borgun fyrir seld eintök, á 1 kr. hvert, er dregst frá 249 —	2,392	2,392	
2. endurgjald handa embættismönnum fyrir burðareyri undir embættisbrjef	1,200	1,200	
3. brunabótagjald fyrir ýmsar opinberar byggingar	1,600	1,600	
4. styrkur til efningar búnaði	20,000	20,000	
Landshöfðingi úthlutar fje þessu, þar af helmingi til sýslunefnda og bæjarstjórna, að hálfu eptir fólksfjölda, og að hálfu eptir samanlagðri tölu jarðarhundraða og lausafjárhundraða. Af hinum helmingnum gangi hvort árið 2400 kr. til búnaðarskólans á Hólum og 1600 kr. til búnaðarskólans á Eyðum.			
5. til vegabóta :			
a. til að bæta fjallvegi, einkanlega póstvegi.....	10,000	10,000	
b. til að styrkja sýsluvegasjóði til að bæta sýsluvegi á aðalpóstleiðum	10,000	10,000	
c, til að útvega vegafróðan útlendan mann	2,500	2,500	
d, til að kaupa verkfæri og sprengiefni	1,000	»	
6. til gufuskipsferða	18,000	18,000	
7. til vitans á Reykjanesi :			
a, til launa vitamannsins.....1200 kr.			
b, til eptirlits með vitanum	100 —		
c, til að kaupa olíu	1200 —		
d, — — — lampakveiki o. fl.	150 —		
e, — — — steinkol	120 —		
f, — viðurhalds á húsum og áhöldum... 200 —			
g, eptirgjald eptir lóðina	30 —		
8. til vörðuvita	3,000	3,000	
9. til ferðakostnaðar samkvæmt lögum 2. nóvembr. 1877, 3. gr.	1,000	1,000	
10. til þess að gefa út »Lovsamling for Island«.....	600	600	
11. til aðgerðar á nokkrum kirkjum, er landsþjóður á:	2,000	2,000	
a, til Munkaþverárkirkju	400 kr.		
b, — Möðruvallaklausturs kirkju	200 —		
c, — Vestmannaeyjakirkju	1000 —		
			1,600
	73,292	72,292	145,984
samtals...			367,950.84

11. gr. Til útgjalda við læknaskipunina veitast 87,700 kr.:

	1886. kr.	1887. kr.	alls. kr.
1. Laun.....	36,926	36,926	73,852
2. Styrkur til 3 aukalækna: til lækni í Dalasýslu og Bæjarhreppi í Strandasýslu 900 kr.; til lækni á Seyðisfirði ásamt með Mjóafirði, Loðmundarfirði og Borgarfirði 900 kr.; til lækni á Skipaskaga á Akranesi með 4 syðstu hreppum Borgarfjarðarsýslu 900 kr. hvort árið til lækni í Dyrhólahreppi, og Eystri og Vestri-Eyjafjallahreppum 900 kr. hvort árið	3,600	3,600	7,200
3. Önnur útgjöld:			
a, styrkur til sjúkrahússins í Reykjavík...1200 kr.			
b, — — — — — á Akureyri ... 400 —			
c, til einnar yfirsetukonu í Reykjavík, fyrir sjálfa hana..... 24 —			
d, til náms yfirsetukvenna1000 —			
e, til verkfæra hans yfirsetukonum..... 200 —			
f, borgun fyrir að eiga aðgang að húsum fyrir sóttvarnarhús allt að 500 —	3,324	3,324	6,648
samtals...	43,850	43,850	87,700

12. gr. Útgjöldin við póststjórnina er ætlaðt á að verði 56,800 kr.

	1886. kr.	1887. kr.	alls. kr.
1. Laun:			
a, handa póstmeistararum2400 —			
b, — póstafréiðslumönnum3600 —			
c, — brjefhirðingarmönnum.....1500 —	7,500	7,500	15,000
2. Póstflutningur.....	18,600	18,600	37,200
3. Önnur útgjöld:			
a, endurgjald fyrir skrifstofukostnað póstmeistarans1000 —			
b, til sama fyrir ábyrgð á mistalningi 1% um 200 —			
c, fæðispeningar og ferðakostnaður sama 200 —			
d, fyrir prentun á ýmsu 200 —			
e, til áhalda 500 —			
f, 1 brjefberi í Reykjavík..... 50 —			
g, óviss útgjöld 155 —	2,300	2,300	4,600
samtals ..	28,400	28,400	56,800

13. gr. Til kirkju og kennslumála veitast 215,152 kr.

	1886. kr.	1887. kr.	alls. kr.
A. Í þarfir andlegu stjettarinnar.			
a laun	8,432	8,432	
b. önnur útgjöld:			
1. Til prestakalla samkvæmt lögum 27. febr. 1880, 1. gr., auk þess—hvað síðara fjárhagsárið snertir, er greiðist frá ýmsum prestaköllum samkvæmt sömu lagagrein	10,300	8,000	
flyt....	18,732	16,432	

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.
fluttar...	18,132	16,432	
2. til bráðabirgðar-uppbótar fátækum brauðum	4,000	3,500	
3. til nokkurra brauða í fyrverandi Hólastipti	600	600	
4. endurgjald handa prestinum að Goðdölum fyrir tekjumissi	20	20	
5. bráðabirgðaruppbót á Stóruvallaprestakalli í Rangárvallaprófastsdæmi, greiðist því að eins að sjerstakur prestur komi til brauðsins	200	200	
6. viðbót við eptirlaun þau, er fátækir upp- gjafaprestar og prestekkjur fá samkvæmt lög- um	3,000	3,000	
7. endurgjald handa biskupi fyrir skrifstofu- kostnað	1,000	1,000	
B.	27,552	24,752	52,304
Kennslumálefni :			
I. Til prestaskólans :			
a. laun	10,316	10,316	
b. önnur útgjöld :			
	1886.	1887.	
1. húsaleigustyrkur handa 16 læri- sveinum, 80 kr. handa hverjum .	1,280 kr.	1,280 kr.	
2. 3 ölmutur	600 —	600 —	
3. til tímakennslu.	100 —	100 —	
4. til bókakaupa...	300 —	300 —	
5. til eldiviðar og ljósa	100 —	100 —	
6. til umsjónar ...	100 —	100 —	
7. ýmisleg útgjöld	200 —	200 —	
	2,680	2,680	
	12,996	12,996	25,992
II. Til læknaskólans :			
a. laun	3,200	3,200	
b. önnur útgjöld :			
	1886.	1887.	
1. 2 ölmutur, 200 kr. hvor, 400 kr.	400 kr.	400 kr.	
2. eldiviður, ljós og ræst- ing	100 —	100 —	
3. til bókakaupa og verk- færa	600 —	300 —	
4. ferðastyrkur handa lækna- efnum	300 —	300 —	
5. húsaleiga handa 6 læri- sveinum	480 —	480 —	
flyt...	1,880 —	1,580 —	
	3,200	3,200	78,296

	1886.	1887.	1886.	1887.	alls.
	1880 —	1580 —	kr.	kr.	kr.
fluttar...			3,200	3,200	78,296
6. þóknun fyrir tímakennslu í efnafræði.....	100 —	100 —			
7. ýmisleg útgjöld.....	100 —	100 —	2,080	1,780	
			5,280	4,980	10,260
III. Til hins lærða skóla :					
a. laun			18,200	18,200	
b. aðstoðarfje :					
handa Páli Melsted sem kennara					
í sögu	1,800 kr.				
— söngkennaranum	600 —				
— fimleikakennaranum	700 —				
— dyraverði	900 —				
til yfrumsjónar með skólahúsinu og áhöldum skólans.....	300 —		4,300	4,300	
c. önnur útgjöld :					
1. til bókasafns skólans	600 kr.				
2. til eldiviðar og ljósa	1,200 —				
3. til skólahússins utan og innan	1,500 —				
4. til tímakennslu.....	1,000 —				
5. ölmusur	8,000 —				
6. þóknun handa lækni	100 —				
7. ýmisleg útgjöld	1,200 —				
8. fyrir prestsverk	48 —		13,648	13,648	
			36,148	36,148	72,296
IV. Til gagnfræðaskólans á Möðruvöllum :					
a. laun			6,600	6,600	
b. önnur útgjöld					
1. til bóka- og áhaldakaupa við kennsluna	400 kr.				
2. til eldiviðar og ljósa.....	500 —				
3. til skólahússins utan og innan	200 —				
4. ýmisleg útgjöld	250 —		1,350	1,350	
			7,950	7,950	15,900
V. Til annarar kennslu :					
a. til kvennaskóla.....			3,600	3,600	
b. til barnaskóla			3,000	3,000	
c. til alþýðuskóla (þar af til skólans í Flens- borg 2,500 kr. hvort árið)			3,000	3,000	
Styrkur eptir staðið a., b. og c. veitist með því skilyrði, að skólar þessir njóti einnig annarar tillögu, er eigi sje minni en helm- ingur á móts við styrkinn úr landssjóði (þó nær þetta skilyrði eigi til skólans í Flensborg), og að þeir standi undir um- flyt...			9,600	9,600	176,752

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.
flyt...	9,600	9,600	176,752
sjón stiptsyfirvaldanna, amtsráðs eða sýslunefndar.			
d. til kennara í organslætti og sönglist, og til organsleikara við dómkirkjuna í Reykjavík	1,000	1,000	
e. Til kennslu í stýrimannafraði í Reykjavík:			
1886. 1887.			
1. til kennara	600 kr.	600 kr.	
2. til húsnæðis	200 —	200 —	
3. til áhalda	200 —	—	
4. styrkur til námspíla	200 —	200 —	
	1,200	1,000	
C.	11,800	11,600	23,400
1. Til landsbókasafnsins og fyrir umsjón með alþingishúsinu millum þinga:			
1886. 1887.			
a, laun bókavardar.....	1000 kr.	1000 kr.	
Launaviðbót fyrir hinn núverandi bókavörð	200 —	200 —	
b, til aðstoðar við hinn núverandi bókavörð	500 —	500 —	
c, laun hans fyrir að hafa umsjón með alþingishúsinu og áhöldum í því milli þinga ...	100 —	100 —	
d, til þess að semja bókaskrá	400 —	400 —	
e, til bókakaupa	600 —	600 —	
f, til eldiviðar og áhalda m. m.	400 —	400 —	
g, brunabótagjald fyrir safnið	100 —	100 —	
h, til að útvega tvenna gluggahlera úr jární	200 —	—	
	3,500	3,300	
2. til amtsbókasafnanna á Akureyri og Stykkishólmi	400	400	
3. til deildar hins íslenska bókmenntafjelags í Reykjavík til að gefa út sýslumannaæfir o. fl. ...	1,500	1,500	
4. til þjóðvinafelagsins	300	300	
5. til forngripasafnsins:			
a. til forngripakaupa og áhalda	700 kr.		
b. til umsjónar	200 —		
c. til rannsóknar formenja	1,000 —		
	1,900	1,900	
	7,600	7,400	15,000
samtals...			215,152

14. gr. Til skyndilána handa embættismönnum og lögboðinna fyrirframgreiðslna veitast 5,200 kr.

15. gr. Til eptirlauna og styrktarfjár og fl. veitast 60,000 kr.; þar af til ekkjufrúar Elínar Thorsteinsen 200 kr., til ekkjufrúar Önnu Johnsen 150 kr., til ekkjufrúar Guðrúnar Guðjohnsen 300 kr., til ekkjufrúar Valgerðar Ólafsdóttur frá Hofi 200 kr., og til ekkjufrúar G. Brynjúlfssonar 150 kr., og til sjera J. Thórarensens 50 kr. — til allra þeirra hvort árið.

16. gr. Til vísindalegra og verklegra fyrirtækja veitast 26,800 kr.
1. a, borgun til kennara Þ. Thoroddsen fyrir kostnað við jarðfræðisrannsóknir, allt að 2000 kr.
 - b, styrkur til sama til að safna til jarðfræðislýsingar Íslands, 500 kr. á ári 1000 —
 2. Styrkur til gufubátsferða á Ísafjarðardjúpi, 1,500 kr. hvort árið 3,000 —
 3. Styrkur til kennara Benedikts Gröndals til að halda áfram myndasafni yfir íslensk dýr og til að semja þjóðmenningarsögu Norðurlanda 600 kr. á ári 1200 —
 4. Styrkur til eflingar laxveiði og laxræktar :
 - a, til að útvega fiskifræðing Feddersen hingað að sumri 3500 kr.
 - b, til að fá útlendan fiskiklaxsmann að vetri 1200 — 4,700 —
 5. Styrkur til ljósmyndara S. Eymundssonar til að gefa út „Ísland í myndum“ 300 —
 6. Styrkur til landlæknis Schierbecks til að rannsaka bráðapestina 400 —
 7. Styrkur til læknis J. Jónassens til að kynna sjer í Englandi aðferð til að lækna sullaveiki 500 —
 8. Styrkur til Björns Pálssonar til að smíða verkvjarar 500 —
 9. Styrkur til Guðrúnar Waage til að læra sönglist 600 —
 10. Styrkur til yfirdómara M. Stephensens og ritara J. Jenssonar til að gefa út alþýðlegt lagasafn, 20 kr. fyrir örkina, gegn því að bókin verði seld með vægu verði 800 —
 11. Til að gjöra við Rífsós í Snæfellsnessýslu, móti því að sýslan leggi til 500 kr. 1500 —
 12. Styrkur til að varna skemmdum af Hafursá í Mýrdal 800 —
 13. Styrkur handa bókara hins fyrirhugaða landsbanka til kynna sjer banka-störf í Danmörku 1000 —
 14. Styrkur til cand. juris Páls Briems til að stunda íslensk lög að fornu og nýju 1886 2000 —
og 1887 sem lán gegn veði í lífsabyrgðarskýrteini eða gegn annari viðun-anlegri tryggingu 2000 kr.
 15. Styrkur til Magnúsar Þórarinssonar til að fullkomna tóvinnuvjarar 500 —
 16. Til annara vísindalegra og verklegra fyrirtækja 6,000 —
- 26,800 kr.

17. gr. Til óvissra útgjalda veitast 4,000 kr.

Eigi má af þessum gjaldið greiða ferðakostnað embættismanna eða embætismannaefna frá útlöndum til að taka við embættum hér á landi.

18. gr. Afganginn, sem fyrst um sinn er áætlað að verði 8,397 kr. 16 a., skal leggja í viðlagasjóðinn.

19. gr. Ef frumvörp til laga :

ná gildi á fjárhagstímabilinu, breytast upphæðirnar tekju- og gjaldamegin samkvæmt frumvörpum þessum.

20. gr. Allar þær fjárveitingar, sem eigi eru ákveðnar í lögum öðrum en fjárlögum, tilskipunum, konungsráðunum eða öðrum gildandi ákvörðunum, samkvæmt 25. gr. stjórnarskrárinnar, gilda að eins fyrir fjárhagstímabilið.

Heimild sú, sem veitt var í fjárlögum 4. nóv. 1881 til að veita lán til stofnunar á búnaðarskólum, endurnýjast fyrir fjárhagstímabil þetta, að því leyti hin veitta upphæð eigi er þegar notuð.

Nd.

352. Fyrirspurn

til landshöfðingja frá þingmönnum Ísfróinga (Th. Thorsteinson og Þórði Magnússyni).

Hvað hefur landsstjórnin gjört til að firra landssjóð peningatjóni við embættisfærslu sýslumanns og bæjarfógeta C. Fensmarks?

Nd.

353. Tillaga

til þingsályktunar um ávarp til konungs.—Frá B. Sveinssyni, Þorvarði Kjerulf, Jóni Jónssyni, E. Egilsson, Jóni Sigurðssyni, Jóni Ólafssyni, Magnúsi Andrjessyni, Þórarni Böðvarsyni og E. Kuld.

Neðri deild alþingis ályktar, að setja nefnd til þess, að semja ávarp til konungs.

Ed.

354. Frumvarp

til laga um friðun hvala (255). Eptir eina umr. í Nd.

1. gr. Allir hvalir, nema tannhvalir og smáhveli, svo sem hnýsur, höfrungar og marsvín, skulu friðhelgir fyrir alls kyns skotum hvervetna í landhelgi, svo fyrir land utan sem á flóum og fjörðum inni, frá 1. maí til 31. október ár hvert, nema í ísvök sje, fastir á grynningum eða hamlaðir á annan hátt því líkan. Eigi má heldur hvali skjóta á öðrum árstíma á fjörðum eða vogum, meðan síldarveiði er þar stunduð. En reka má hvali á land og drepa, ef það er gjört með handskutlum eða lagjárnnum, en eigi með skotum.

Þá er hvalur er drepinn á þann hátt, sem hjer er leyft, skal þess ávallt gætt, að eigi sje síldarveiði eða veiðarfærum spillt.

2. gr. Brot gegn 1. gr. laga þessara varða sektum til landssjóðs allt að 2,000 kr. Auk þess skal veiðifang, ef nokkurt er, gjört upptækt, og andvirðið falla til landssjóðs.

Sje hvalur, hverrar tegundar sem hann er, nokkurstaðar veiddur í landhelgi af mönnum, er eigi hafa rjett til að veiða þar, eða sje landhelgi notuð af þeim á nokkurn hátt við hvalveiðar, varðar það sömu sektum og útlátum til landssjóðs, þó svo, að sektin má eigi minni vera en 500 kr.

3. gr. Mál um brot gegn lögum þessum skal farið með sem opinber lögreglumál.

Ed.

355. Breytingartillögur

við breytingartillögur meira hluta nefndarinnar í laxafriðunarmálinu (347). — Frá Ásgeiri Einarssyni.

1. Við 1. gr. Fyrir: „36 stundir“ komi: „24 stundir“.
2. — — — Eptir orðið: „til“ komi: „náttmála á sunnudögum“.
3. — — — Í stað orðanna: „og skulu þá öll laxanet tekin upp o. sv. frv.“ komi: „og skulu svo mörg og stór op á öllum laxanetum, að enginn lax geti ánetjast í þeim“.
4. — 4. — Orðin: „Hverjum manni er heimilt að skjóta sel og styggja í ám og árósum, er lax gengur um“ falli burt, en í stað þeirra komi: „nú vilja þeir, er laxveiði eiga, eyða sel í friðlýstum lögnum ár- eða vatna-ósa, og skal eigandi selsins skyldur að leyfa það mót fullu endurgjaldi samkvæmt 50. gr. stjórnarskrárinnar“.
5. — 5. — Endir fyrri málsgreinar: „Net — tvöföld vera“ falli burt.
6. — 6. — Í enda þriðju málsgreinar, í staðinn fyrir: „þeirra, er hana hafa gjört“ komi: „hlutaðeigenda“.

Nd.

356. Frumvarp

til laga um utanþjóðkirkjumenn (328).—Eptir 3. umr. í Ed.

I. Um borgaralegt hjónaband utanþjóðkirkjumanna og trúarfræðslu barna þeirra.

1. gr. Rjett er að veraldlegir valdsmenn gefi hjón saman, og hefur slíkt hjónaband fulla löghelgi, þótt kirkjuleg vígsla eigi komi til, ef annaðhvort hjónaefna eða bæði eru utan þjóðkirkju.

2. gr. Hjónaefni þau, er ganga vilja í borgaralegt hjónaband, riti bæjarfógeta eða sýslumanni í því lögsagnarumdæmi, er þau vilja láta gefa sig saman í, bónarbrjef um, að hann gefi þau í hjónaband. Skulu þau þá skýra honum frá því, hverrar trúar þau sjeu og í hverju trúfjelagi, ef þau í nokkru eru.

3. gr. Nú hefur bæjarfógeti eða sýslumaður verið beðinn um að gefa hjón saman, og skal hann láta birta það á kirkjufundi í prestakalli því, er brúðurin er til heimilis í, 3 vikum áður en hjónin eru saman gefin. Í kaupstöðum fer um þessa birtingu, sem þar er venja um auglýsingar þær, er almenning varða. Birtingin verður ógild, ef hjónaefnin eigi eru saman gefin hinar næstu 12 vikur. Vilji nokkur hefja lögbann gegn hjónabandinu, skal segja til þess valdsmanni lögsagnarumdæmis þess, sem brúðurin á heima í.

4. gr. Áður en valdsmaður gefur hjón saman, ber honum að hafa fengið fulla vissu um, að birting sú, sem lögboðin er í 3. gr., hafi farið fram, og að ekkert lögbann sje gjört. Um meinbugi skal valdsmaður gæta alls hins sama, sem þjóðkirkjuprestar eiga að gæta að lögum, þó svo, að fering og altarisganga sjeu ekki hjúskaparskilyrði fyrir þá, sem eigi hafa þjóðkirkjutrú.

5. gr. Hjónaefni skulu koma til brúðkaupsstefnu á þeim stað, degi og stundu, er valdsmaður ákveður. Skal valdsmaður þá fyrst brýna fyrir þeim þýðingu hjónabandsins, því næst tekur hann á móti játningu þeirra um, að þau vilji hjón verða, og lýsir löksins yfir því, að þau sjeu gefin saman í lögmætt hjónaband. Stjórnarráð Íslands setur reglur fyrir athöfn þessari, og skal hún fram fara í heyranda hljóði og í viðurvist tveggja tilkvaddra votta. Bæjarfógeti eða sýslumaður skal rita í bók, sem til þess er ætluð, allt það, er nokkru má varða, að því er til hjónabandsins kemur, og fái hjónunum eptirrit þess, staðfest með nafni sínu og embættisinnsgli, til sannindamerkis um, að þau sjeu að lögum hjón orðin. Svo skal og valdsmaður, áður vika er liðin, senda annað eptirrit presti sóknar þeirrar, er brúðurin átti heima í, þá er hún giptist, og ritar hann þá skýrslu um hjónabandið í gjörðabók prestakallsins.

6. gr. Borgun fyrir birtingu þá, sem 3. grein getur, og vottorð um hana greiðist eptir lögum nr. 3 13. janúar 1882, 4. gr.; en fyrir gjörð þá, sem 5. gr. tilskilur og fyrir eptirrit af gjörðabókinni, skal gjalda valdsmanni 4 kr., er renni í landssjóð. Nú þarf valdsmaður að takast ferð á hendur, til að gefa hjón saman, og skal þá greiða honum dagpeninga og farareyri, slíkan sem auktejureglugjörð 10. september 1830 til skilur í 15. og 16. gr.

7. gr. Nú er annaðhvort hjónaefna eða bæði utan þjóðkirkju, og verður hjónaband þeirra löglegt, ef einhver þjóðkirkjuprestur, sem í embætti er, vígir þau; en senda skal sóknarpresti brúðarinnar skýrslu um vígsluna, ef það er eigi hann, sem hefur gefið þau saman, svo hann geti gjört við það athugasemd í gjörðabók sína. Við stofnun hjónabanda þessara skal gæta ákvæða laganna um kirkjulega vígslu.

8. gr. Ekki má gefa saman í hjónaband hjónaefni þau, sem ekki eru bæði þjóðkirkjutrúar, nema þau hafi skýrt embættismanni þeim, sem á að gefa þau saman í hjónaband, frá því, í hverjum trúarbrögðum börn þau, er þau eiga saman, skuli uppfræða. Þessa yfirlýsingu skal rita í gjörðabækur þær, er fyr greinir. Þó má breyta slíkri ákvörðun, ef þeim hjónum semur um, eða eptir ráðstöfun annars þeirra, ef hitt er látið, eða hefur misst forráð fyrir börnunum, og landshöfðingi samþykkir. Ekki má uppfræða börn í öðrum trúarbrögðum en þeim, er annaðhvort foreldra hefur, eða að öðrum kosti í trú þjóðkirkjunnar.

9. gr. Nú var hvorttveggja foreldra í þjóðkirkjunni, er þau gengu að eigast, og hafa því engan samning gjört sín á milli um trúfræðslu barna sinna, og er þá hvoru þeirra rjett að krefjast þess, að börnin alist upp í trúfræði þjóðkirkjunnar. Þó er rjett að börnin alist upp í trú þeirri, er annað foreldra hefur síðar tekið, sjeu þau bæði á það sátt. Nú gengur annað hjóna úr þjóðkirkjunni og tekur aðra trú, en hitt er látið eða hefur misst forráð fyrir börnum sínum, og er þá heimilt, að þau alist upp í trú þess, sem á lífi er, ef landshöfðingi samþykkir.

10. gr. Foreldri, sem ekki eru í þjóðkirkjunni, skulu tafarlaust skýra sóknarprestinum frá fæðingu barna sinna, svo og frá nöfnum þeirra, áður en 12 vikur eru liðnar frá því er þau fæddust, svo hann geti ritað hvorttveggja þetta í gjörðabók prestakallsins. Vottorð um nafngjafir þessar komi í staðinn fyrir skírnarvottorð. Brot gegn ákvæðum greinar þessarar varða 1—20 króna sekt, er rennur í fátækra sjóð. Valdsmaður ákveður sektina.

11. gr. Fjórtán ára aldur barna þeirra, sem ekki heyra til þjóðkirkjunnar, jafngildir fermingu að því er til borgaralegra rjettinda kemur. Rjettir að börn þau, er ekki skulu alast upp í trúarbrögðum þjóðkirkjunnar, sjeu undanþegin fræðslu í þeim í alþjóðlegum skólum.

12. gr. Sáttatilraun milli hjóna af hálfu hinnar andlegu stjettar, sem tilskipun 18. október 1811 (sbr. tilskipun 30. apríl 1824, 18. gr.) til skilur, fellur niður, ef hjón lýsa því yfir við valdsmann, að þau sjeu ekki bæði í þjóðkirkjunni.

II. Um konunglega staðfesting utanþjóðkirkjupresta og gildi embættisverka þeirra.

13. gr. Ef kirkjufjelag hjer á landi utan þjóðkirkjunnar kys sjer prest eða forstöðumann, þá geta fulltrúar kirkjufjeldagsins leitað staðfestingar konungs á kosningunni. Nú staðfestir konungur kosninguna, og hafa þá kirkjuleg embættisverk þau, er sá prestur fremur fyrir utanþjóðkirkjumenn, þar á meðal hjónavígsla, alla hina sömu borgaralega þýðingu, sem væru þau af þjóðkirkjupresti framin, slíkt hið sama er um vottorð þau, er slíkur prestur gefur.

Um meinbugi og lýsingar, að því er til hjúskapar kemur, gæti prestar þessir fyrirmæla þeirra, er annars gilda að lögum; sæti ella ábyrgð sem þjóðkirkjuprestar.

14. gr. Nú hefur prestur eða forstöðumaður utanþjóðkirkjusafnaðar fengið konunglega staðfesting, og skal hann þá sýna hana sýslumanni eða bæjarfógeta, þei er m í hlut á, áður en hann fremur embættisverk, og skal hann jafnframt með skriflegum eiðstaf eða yfirlýsingu skuldbinda sig til að hegða sjer í þessari stöðu sinni samkvæmt lögum landsins. Skyldur er hann að gefa skýrslur þær og vottorð, er yfirvöld krefjast og að söfnuði hans lúta, og upplýsingar aðrar í líkingu við það, sem þjóðkirkjuprestar eru skyldir að gefa.

15. gr. Rjett er utanþjóðkirkjumönnum, þeim er hafa prest eða forstöðumann þann, sem kgl. staðfestingu hefur fengið eptir 13. gr., að nota grafreiti þá, er þjóðkirkjan hefur gjöra látið, ef þeir gjalda legkaup og taka þátt í kostnaði til viðhalds eða stækkunar grafreitanna. Má prestur þeirra jarðsyngja og moldausa þar lík safnaðarlíma sinna, og mega utanþjóðkirkjumenn við hafa þar helgisiði sína, er þeir hafa sett sjer. Gjörri þeir sjer sjerstaka grafreiti, eru þeir háðir heilnæmisreglum þeim, er nú gilda eður settar kunna að verða um greptranir, svo og samþykki og eptirliti valdsmanns, að því er til grafreitarstæðis kemur.

III. Um gjaldskyldu utanþjóðkirkjumanna.

16. gr. Allir þeir menn, sem eru í einhverju kirkjufjeldagi utan þjóðkirkjunnar, því er prest hefur eða forstöðumann, er fengið hefur kgl. staðfesting samkvæmt 13. gr., skulu lausir við gjöld fyrir aukaverk, svo og offur, lambseidi, dagsverk, ljóstoll og lausafjártíund til kirkna og presta þjóðkirkjunnar.

Þeir, sem ekki eru í neinu slíku kirkjufjeldagi, eru aptur á móti eigi undanþegnir nokkru lögboðnu gjaldi til prests og kirkju.

Nd.

357. Breytingartillaga eða orðabreyting

við frv. til laga um lán úr viðlagasjóði handa sýslufjelögum til æðarvarpsræktar (164).—Frá nefndinni.

Við 2. gr. Fyrir: »allar jarðir« komi: allar æðarvarpsjarðir.

— — — Fyrir: »æðadúnsbund« komi: æðardúnsbund.

Nd.

358. Nefndarálit

um frumv. til fjárukalaga fyrir árin 1884 og 1885. Eins og það var samþykkt við 3. umr. í Ed. (326).—Frá fjárlaganefndinni.

Nefndin verður að fallast á þá breytingu, sem hin h. Ed. hefur gjört á 2. gr. frumvarps þessa viðvíkjandi upphæð árgjalds þess af Odda brauði, sem ógildið er, en um það atriði hafði hún enga aðra skýrslu fengið, en þá, sem stóð í frumvarpi stjórnarinnar.

En þar sem hin h. efri deild hefur fellt burtu fjártillagið til viðgjörðar latínuskólanum nú í ár, þá getur nefndin eigi á það fallið; því að hún telur með öllu nauðsynlegt að verja 4000 kr. til aðgjörðar skólahúsins nú í sumar, ef húsið á eigi að bíða skemmdir við biðina.

Þar sem efri deildin hefur lækkað fjárupphæð þá, sem neðri deild hafði samþykkt til kostnaðar við að setja í umgjörð myndir þær, sem gefnar hafa verið til stofnunar myndasafns, niður í 1000 kr., getur nefndin eigi heldur fallið á þá lækkun, þar sem margar myndirnar eru gefnar umgjörðalausar og geta því eigi komið að tilætluðum notum; sá kostnaður, sem af þessu mun stafa, ásamt flutningnum, mun sjálfsagt nema að minnsta kosti 1800 kr. Nefndin leyfir sjer því að ráða h. h. neðri deild til að samþykkja eftirfylgjandi breytingartillögur.

Nd.

359. Breytingartillögur

við frumv. til fjárukalaga fyrir árin 1884 og 1885 (326).—Frá nefndinni, sbr. þingskjal nr. 358.

Við 4. gr. Milli 1. og 2. töluliðs bætist nýr töluliður:

»Undir lið B. III. c. til skólahússins: 4000 kr. til að leggja þak úr jární á austursúð skólahússins og súð leikfímishússins, til að smíða nýja glugga, m. m.

Við 5. gr. Í stað »1000 kr.« komi »1800 kr.«

Ed.

360. Nefndarálit

í málinu: frumvarp til stjórnarskipunarlaga um hin sjerstaklegu málefni Íslands (291).

Lagafrumvarp þetta höfum vjer rætt svo vandlega, sem vjer áttum kost á og höfðum föng til, og erum vjer fyllilega sannfærðir um, að það mætti eigi seinna upp bera, og að það gjöri þær einar breytingar á stjórnarskrá vorri, sem brýn nauðsyn er á, til þess að stjórn landsins og lagasetning vanti eigi hin helztu skilyrði fyrir því, að geta orðið að þörfum þjóðarinnar; en skilyrðin eru að voru álit þessi: að stjórnin og alþingi vinni sem miðlaminnst saman að lagasetningunni, og að stjórn landsins sje dregin sem mest saman í landinu sjálfu.

Auk ekki svo fárra orðabreytinga, sem vjer leggjum til að gjörðar sje málinu til lagfæringar, leyfum vjer oss að stinga upp á fáeinum efnisbreytingum, sem oss hefur þótt til bóta horfa, og gjörum vjer sjerstaklega grein fyrir þeim á þessa leið:

Vjer höfum stungið upp á, að 1. málsgrein 7. gr. falli burt, fyrir þá sök, að vjer hyggjum hana óþarfa og ekki viðeigandi. Að gjörð sje breyting á 21. gr., lögðum vjer til af því, að oss þótti rjettara að kveða á um bundnari kosningaraðferð til efri deildar, en gjört er í frumvarpinu. Svo höfum vjer og lagt það til, að orðin: »þó má breyta þessu með lögum« í 22. gr. a., falli burt, fyrir því, að oss þótti ákvæði þessa staflíðs um kosningarrettinn ætti að hafa meiri festu en svo, að þeim mætti breyta með lögum.

Til þess að efnisskipunin yrði eðlilegri og það væri fyr ákveðið, sem fyr yrði í framkvæmdinni, höfum vjer stungið upp á því, að 35., 36. og 37. gr. sje ætlað sæti milli 26. gr. og 27. gr. Við 59. gr. höfum vjer auk orðabreytinga og málsgreinaskipunar lagt það

til, að 1. málsgrein falli burt, fyrir þá sök, að oss þótti óheppilegt, að setja svo þröng takmörk fyrir handtökurjettinum, sem gjört er; enda ber enga nauðsyn til slíks, er hin önnur ákvæði greinarinnar gefa næga tryggingu fyrir mannhelginni.

Ákvarðanir um stundarsakir, þær sem síðast standa í frumvarpinu, virtust oss óþarfar, og því ráðum vjer til að sleppa þeim, með því að auðsætt er, að ný kosningarlög til efri deildar þarf að setja eptir ákvæðum 21. gr. frumvarps þessa, jafnsnemma sem það nær lagagildi, og virðist því bezt við eiga, að semja lögin fyrir kosningum til beggja deildanna í einu; enda má gjöra ráð fyrir, að til þess fáist nægur tími síðar, áður en til þeirra þarf að taka.

Ákvæði um stundarsakir, þau sem vjer leggjum til, að bætist aptan við frumvarp þetta, virðist oss eiga sæti á þessum stað, meðan löggjafarþing Dana og alþingi hafa eigi skipað málefni því, sem hjer ræðir um, í annað horf.

Alþingi 15. ágústm. 1885.

Sighv. Árnason,
formaður.

Einar Ásmundsson,
skrifari.

B. Kristjánsson,
framsögumaður.

Skúli Þorvarðarson.

Jeg get ekki verið mínum heiðruðu meðnefndarmönnum samdóma í því, að þingið nú sendi frá sjer frumvarp til breytingar á stjórnarskránni; því vegna hins núverandi ástands í Danmörku held jeg það yrði til einskis. Þar á móti virðist mjer, að öll nauðsyn bæri til þess, að alþingi nú sendi konungi vorum allraþegnsamlegast ávarp, og beiddist þess þar í, að *Island fengi sjerskildan ráðgjafa, er mætti á alþinginu*. Í þessari uppástungu liggur engin breyting á stjórnarskránni; en uppástungan virðist nauðsynleg, því það virðist auðsætt, að undir hvern af hinum dönsku ráðherrum, sem málefni Íslands væri lögð, mundi hann hafa of lítinn tíma aflögu, til að sinna þeim svo kröftuglega, sem þörf krefur. Eins virðist það og nauðsynlegt, að ráðherrann mætti sjálfur á þinginu, og talaði sjálfur við þingmenn um málin. Árangur þingsins yrði við það að verða langtum betri og meiri, en hann nú getur orðið.

Jón Pjetursson.

Ed.

361. Breytingartillögur

við frumvarp til stjórnarskipunarlaganna um hin sjerstaklegu málefni Íslands (291). Frá nefndinni í Ed., sbr. þingskjal nr. 360.

- Við 2. gr. Aptan við orðin „engan þátt“ bætist inn í: á meðan.
- 4. — Fyrir „skulu gjörð“ komi: skal gjöra.
- 6. — Fyrir „skulu ákveðin“ komi: skal ákveða.
- 7. — a, Fyrsta málsgrein, „landstjóri . . . einum“ falli úr.
b, Fyrir „Hann“ komi: Landstjóri.
c, Fyrir „Ábyrgð þessi skal ákveðin“ komi: Ábyrgð þessa skal ákveða.
- 8. — a, Fyrir „skulu rædd“ komi: skal ræða.
b, Fyrir „árlíðandi“ komi: mikilsverð.
- 10. — Fyrir „lagaboði“—á tveim stöðum í greininni—komi: lögum.
- 11. — Framan við orðið „alþingi“ bætist inn í: reglulegu.
- 12. — a, Framan við orðið „alþingis“ bætist inn í: hins reglulega.
b, Fyrir „samt“ komi: þó.
- 17. — Orðið „samt“ falli úr.
- 20. — Fyrir „skal samt aðeins kjósa“ komi: skal kjósa annan í hans stað.
- 21. — Fyrir „og skulu þeir . . . kosningarlögum“ komi: er kjósa skal um land allt eptir ákvæðum þeim, er sett verða í kosningarlögum.
- 22. — Staflíður a orðist þannig: Allir búandi menn, húsmenn, borgarar, þurrabúðarmenn og aðrir húsráðendur, sem greiða gjald til almennra þarfa.
- 27. — Upphaf greinarinnar verði: Hvor þingdeild á rjett á (o. s. frv.).
- 28. — a, Upphaf greinarinnar verði: Hvor þingdeild getur sett (o. s. frv.).
b, Fyrir „málefni sem eru árlíðandi fyrir almenning“ komi: mikils varðandi málefni.

- c, Fyrir „einstökum mönnum“ komi: öðrum.
- 29. — Fyrir „lagaboði“ — á tveim stöðum í greininni — komi: lögum
- 31. — a, Fyrir „Jafnskjótt og alþingi“ komi: Jafnskjótt sem hið reglulega alþingi
- b, Fyrir „auka tillagið“ komi: aukatillagið
- c, Annar liður greinarinnar orðist þannig:
- Gjöld, sem ákveðin eru með eldri lögum, tilskipunum, konungsúrskurðum eður öðrum gildum ákvæðum, skal, þangað til breyting verður á því gjörð með lögum, tilfæra í fjárlögunum svo sem gjöld þessi hafa ákveðin verið.
- 32. — Fyrir „hina árlegu reikninga“ komi: reikninga hvers árs.
- 33. — Fyrir „þrisvar sinnum í hvorri þingdeildinni fyrir sig“ komi: þrisvar í hvorri þingdeild.
- 34. — a, Fyrir „til fyrri þingdeildarinnar“ komi: til hinnar fyrri þingdeildar.
- b, Fyrir „úr hvorri deildinni um sig“ komi: úr hvorri deild.
- 35. 36. og 37. gr. verði fluttar og settar inn milli 26. og 27. greinar, og verði þannig 27., 28. og 29. gr., en greinatalan breytist eptir því.
- 38. — (2. lið). Fyrir „reikningsskapar“ komi: ábyrgðar.
- 40. — (2. lið). Fyrir „jafnframt“ komi: kosnir.
- 41. — Fyrir „Hvor þingdeildin um sig“ komi: hvor þingdeild.
- 44. — Aptan við orðin „til meðferðar“ bætist: á þingi.
- 46. — Upphaf greinarinnar orðist þannig:
- Fundi beggja þingdeilda og hins sameinaða alþingis skal halda (o. s. frv.).
- 47. — Fyrir „skulu sett með lagaboði“ komi: skal setja með lögum.
- 48. — a, Fyrir „allt að 5 mönnum“ komi: allt að 5 menn.
- b, Síðasta málsg. verði: Rjettarfarið við dóm þenna skal ákveða með lögum.
- 49. — Fyrir „höfðar gegn“ komi: býr til á hendur.
- 50. — Fyrir „skal ákveðin“ komi: skal ákveða.
- 52. — Fyrir „skal greint“ komi: skal greina.
- 54. — Orðin: „svo stendur á, að“ falli úr.
- 55. — a, Fyrir „og skal hið opinbera að því leyti“ komi: og skal þjóðfjlagið því.
- b, Fyrir „skal skipað“ komi: skal skipa.
- 57. — a, Fyrir „trúarfjelaga“ komi: trúfjelaga.
- b, Fyrir „skulu ákveðin með lagaboði“ komi: skal ákveða með lögum.
- 58. — Fyrir „trúarbragða“ komi: trúbragða.
- 59. — Fyrri liður greinarinnar sje þannig orðaður:
- Hvern, sem tekinn er fastur, skal án undandrátta leiða fyrir dómara, og sje hann þá eigi þegar látinn laus, skal dómari áður sólarhringur sje liðinn leggja rökstuddan úrskurð á, hvort hann skuli í varðhald setja. Megi láta hann lausan móti veði, skal ákveða í úrskurðinum, hvert eða hversu mikið það skuli vera. Dómari og aðrir, sem við riðnir eru, bera ábyrgð fyrir þeim, sem tekinn er fastur eða hindraður á annan hátt.
- 61. — Fyrir „lagaboð“ komi: lög.
- 62. — Fyrir „lagaboði“ komi: lögum.
- 64. — Fyrir „foreldar“ komi: foreldri.
- 65. — Fyrir „ljósi“ komi: ljós.
- 66. — a, Fyrir „sækja“ komi: fá.
- b, Fyrir „fjelög“ komi: fjelag.
- c, Fyrir „höfða mál gegn“ komi: búa til mál á hendur.
- 69. — a, Orðið „sjálf“ falli úr.

- b, Fyrir „skipað“ komi: skipa.
 — 70. — Fyrir „skipað“ komi: skipa.
 Fyrir ofan 72. grein komi: VII.
 — 72. — Síðasta málsgrein sje þannig orðuð:
 Samþykki hið nýkosna alþingi frumvarpið óbreytt og nái það staðfesting konungs, þá hefur það gildi sem stjórnarlög.
 Aptan af frumvarpinu falli ákvarðanir um stundarsakir, en í staðinn fyrir þær komi svolátandi:
 Ákvæði um stundarsakir.

Í íslenskum málum, þeim er eigi skal dæma í landsdómi samkvæmt þessum stjórnarskipunarlögum, er hæstirjettur í Danmörku æðsti dómstóll, þangað til breyting verður á því gjörð með lögum, er ríkisþingið og alþingi samþykkir.

Nd.

362. Þingsályktunartillaga.

Frá Þorvarði Kjerulf og Jóni Ólafssyni.

Neðri deild alþingis ályktar, að skora á ráðgjafann, að veita eigi amtmannaembættin fyrst um sinn, en leggja fyrir næsta alþingi frumvarp um tilhögun á hinni æðri stjórn innanlands, þar sem tekið sje tillit til þráfaldlega itrekaðrar óskar þingsins um amtmannaembættin. En þangað til slíkt frumvarp gæti orðið löggilt, vill þingdeildin skora á ráðgjafann, að setja sjerstakan mann í amtmannsembætti það, sem laust er, og eigi láta það vera í sömu höndum og yfirdómaraembættið, þar eð slíkt bæði er óviðurkvæmilegt og ósamkvæmt anda stjórnarskrárinnar.

Ed.

363. Breytingartillögur

við breytingartillögur við frv. til laga um friðun á laxi (347). — Frá B. Kristjánssyni. Sbr. þingskjal nr. 346.

- Við breytingu á 1. gr. Í stað: „20. maí“ komi: 1. júní.
 — — — 2. — Í stað: „laxgengur, þá vatn er minnst“ komi: sje eins vel fallinn til laxgöngu.
 — — — — b, Í stað: „20 faðma bil“ komi: 40 faðma bil.
 — — — — c, „Eigi einn maður veiði ... í þeirri kvísl“ falli burt.
 — — — 3. — Orðin: „í sólarhring“ falli burt; en aptan við fyrri málsgrein komi: „í ósum og $\frac{1}{4}$ mílu frá sjó með öðru hvoru sjávarfalli (aðfalli og útfalli); en ofar í ám frá dagmálum til náttmála.
 — — — 4. — Aptan við greinina bætist: og selalátra, nema fullt gjald komi fyrir, slíkt er dómkvaddir menn meta.
 — — — 5. — a, Í stað „minni er“ komi: ekki er meira
 b, Í stað: „1 $\frac{1}{2}$ þumlungur“ komi: 1 $\frac{3}{4}$ þumlungur.
 — — — 6. og 7. gr. Í stað 6. gr. komi 6. og 7. gr. frvs. með þessum breytingum: að orðin í 7. gr.: „um þetta efni . . . til staðfestingar“ falli burt, og í þeirra stað komi: sem getið er í þessari grein og 6. gr., skal amtmaður staðfesta, og fá þær þá fullt lagagildi um næstu 10 ár.
 — — — 8. — frvs. Í stað: „veiði“ komi: veiðifang.

Ed.

364. Frumvarp

til fjáráukalaga fyrir árin 1884 og 1885 (326). Eptir eina umr. í Nd.

1. gr. Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í fjárlögunum fyrir 1884 og 1885, veitist allt að 13,477 kr. 31 e. til útgjalda þeirra, er nefnd eru í 2.—5. gr. hér á eptir.

2. gr. Afgjöld þau af Odda prestakalli í Rangárvalla prófastsdæmi, sem enn eru ógoldin, og eins þau, er á falla til loka fjárhagstímabilsins, alls að upphæð 2013 kr. 31 e., verða gefin eptir og dragast frá tekjum þeim, er talðar eru í 1. lið í 5. gr. fjárlaganna að greiddar verði frá brauðum samkvæmt lögum 27. febr. 1880, þó með því skilyrði, að Oddaprestur afsali sjer að fullu og öllu umráðum yfir og eptirgjaldi eptir svo margar jarðir prestakallsins, að árlegt eptirgjald þeirra nemi að minnsta kosti 500 kr., en landsstjórnin leggi jarðir þessar til uppbótar öðrum prestaköllum, er uppbót eiga að fá eptir lögum 27. febr. 1880.

3. gr. Sem viðbót við «ýmisleg útgjöld» í 10. gr. C. í fjárlögunum veitast:

1. 1,714 kr. til aðalaðgerðar á nokkrum af úthýsum þeim, er heyra embættisbústað landshöfðingja til, og til þess að endurreisa þau að nokkuru leyti. Fje þetta er lán, er liggur á landshöfðingjaembættinu, og gjaldist af því árlega 6% í vexti og afborgun í 28 ár.

2. Allt að 3,500 kr. til að endurreisa kirkjuna í Bjarnanesi.

4. gr. Sem viðbót við útgjöldin til kirkju- og kennslumálefna í 13. gr. fjárlaganna veitast:

1. Undir lið B. II. b. til «annara útgjalda, er snerta læknaskólann: 100 kr. fyrir kennslu í efnafræði, og 100 kr. til að kaupa áhöld til kennslunnar.

2. Undir lið B. III. c. til skólahússins: 4000 kr. til að leggja þak úr járn á austursíð skólahússins og súð leikfímishússins, til að smíða nýja glugga, m. m.

3. Undir lið B. IV. b. 1: allt að 250 kr. handa gagnfræðaskólanum á Möðruvöllum til leikfímisáhalda.

5. gr. Sem viðbót við útgjöldin til vísindalegra og verklegra fyrirtækja í 16. gr. fjárlaganna veitist til kostnaðar við að setja í umgjörð myndir, er gefnar hafa verið til að koma á fót myndasafni fyrir Ísland, og fá þær fluttar hingað, allt að 1800 kr.

Ed.

365. Frumvarp

til laga um lán úr viðlagasjóði handa sýslufjelögum til æðarvarpsræktar (164).—Eptir 3. umr. í Nd.

1. gr. Sýslunefndunum í Snæfellsness, Dala, Barðastrandar og Stranda sýslum, sem og Mýra og Ísafjarðarsýslum, ef þær beiðast þess, veitist samtals allt að 10,000 kr. lán úr viðlagasjóði til eflingar æðarvarpsræktar. Lánið geta sýslufjelög þessi tekið smátt og smátt eptir þörfum. Lánið ávaxtast og endurgelzt á 28 árum með 6 af hundraði ár hvert.

2. gr. Hver ábúandi á æðarvarpsjörð í sýslum þeim, sem talðar eru í 1. gr., er skyldur fram að telja á hreppskilapíngum haust hvert, hversu mörg pund af hreinsuðum æðardún fengist hafi það sumar af ábyli hans, og hreppstjóri skal semja greinilega og ýtarlega skýrslu um framtal æðardúnstekju í sínum hrepp; skal hann tilgreina nöfn allra ábúenda á hverri æðarvarpsjörðu, hve mikinn hluta jarðar hver hafi til ábúðar eða afnota, og hversu mikla dúntekju hver fram telur, og senda sýslumanni skýrslu sína fyrir útgöngu desembermán. ár hvert. Síðan jafnar sýslumaður árgjaldi sýslunnar af láninu niður samkvæmt skýrslum hreppstjóra á allar æðarvarpsjarðir í sýslunni jafnt á hvert æðardúnspund, og tilkynnir hverjum ábúanda gjaldhæð hans innan marzmánaðarloka. Ábúandi skal lokið hafa árgjaldi sínu til sýslumanns fyrir aprilmánaðarlok, en sýslumaður viðlagasjóði fyrir 11. júní ár hvert.

3. gr. Þá er ábúandi greitt hefur árgjaldið, á hann rjett á fullu endurgjaldi þess hjá

landeiganda. Greiði ábúandi eigi árgjaldið á rjettum eindaga, er rjett að taka það lög-taki sem annað almannagjald.

4. gr. Nú er ábúandi gjaldskyldrar jarðar kærður um rangt framtal og má hann þá vinna eið að framtali sínu fyrir sýslumanni. Vilji hann eigi vinna eiðinn, eða það sann-ist, að hann hafi talið rangt fram, greiði hann umfram árgjald sitt í sekt til landssjóðs 20—50 kr.

Nd.

366. Fyrirspurn

til landshöfðingja um reikninga og sjóð landsbókasafnsins.—Frá Jóni Ólafssyni.

Hve hár er sjóður landsbókasafnsins orðinn nú? Og hvernig stendur á því, að lands-stjórnin annast eigi um, að fylgt sje fyrir mælum konungsráðs 2. marz 1861 (sbr. brjef kirkju- og kennslustjórnarinnar til stiptisyrvaldanna 29. desbr. 1863) um birting reikninga sjóðs þessa á prenti?

Ed.

367. Frumvarp

til laga um friðun á laxi (264). Eptir 2. umr. í Ed.

1. gr. Eigi má lax veiða í sjó, ám eða vötnum frá 10. sept. til 20. maí ár hvert. Hinn tíma ársins skal lax friðaður 36 stundir í viku hverri, eða frá náttmálum á laug-ardögum til dagmála á mánudögum, og skulu þá öll laxanet tekin upp, og allar veiði-vjelar standa opnar, svo lax hafi frjálsa göngu.

2. gr. Ekki má leggja net, setja garða eða aðrar fastar veiðivjelar lengra út í nokkra á, en í hana miðja, og þó því að eins svo langt út, að hinn helmingur árinna sje laxgengur, þá vatn er minnst.

Nú vilja menn leggja net eða setja garð eða veiðivjel út frá báðum löndum, og skal þá svo leggja, að ávallt sje 20 faðma bil eptir endilangri ánni milli veiðivjela. Eigi einn maður veiði í á, er honum heimilt að veiða með þvergirðing; en renni á í fleiri kvísl-um, má enginn þvergirða eina þeirra, nema meiri sje fiskiför í annari, og þó því að eins, að hann eigi einn veiði í þeirri kvísl.

3. gr. Eigi má leggja net eða veiðivjel úti fyrir ósamynnum í stöðuvötn eða sjó, þar sem lax gengur, svo för hans sje hindruð að miklu. Ádráttarveiði má við hafa í ám; þó má ekki draga á nema tvisvar í sólarhring á sama stað. Heimilt er að veiða lax með stöng, en eigi með sting eða krók. Til vísindalegra þarfa og laxaklaks má lax veiða á hverjum tíma árs sem er.

4. gr. Hverjum manni er heimilt að skjóta sel og styggja í ám og árósum, er lax gengur um; þó má ekki raska þinglesinni friðun eggvera og selalátra, nema fullt gjald komi fyrir, slíkt er dómkvaddir menn meta.

5. gr. Engin veiðarfæri nje veiðivjelar má við hafa, er taka smálax. Skulu möskvar í laxnetum ekki minni vera, þá votir eru, en 9 þumlungar ummáls. Net, hvort sem eru lagnet eða ádráttarnet, mega eigi tvöföld vera.

Á hverri laxveiðivjel skulu vera svo stór op, að enginn lax, sem ekki er meiri en 9 þumlungar ummáls, þar sem hann er gildastur, staðnæmist í vjelinni. Sjeu grindur í vjelinni, skulu spelar standa lóðrjett upp og ofan, og sje eigi skemmra bil milli þeirra en $1\frac{1}{2}$ þumlungur.

6. gr. Nú vill meiri hluti veiðieigenda í á, sem lax gengur í, veiða í fjelagi, til að koma á meiri friðun, en lög þessi ákveða, og skulu þá þeir, sem friðunina vilja fram hafa, leggja málið fyrir hlutaðeigandi sýslunefnd. Álíti sýslunefndin rjetti einskis hallað,

skal hún semja reglur fyrir veiðiaðferðinni og skiptingu á veiðinni, og eru allir hlutaðeigendur skyldir því að hlíta. Þegar svona stendur á, skal höfuðáin og allar laxgengar ár, sem í hana renna, álitast sem ein á.

7. gr. Nú er svo háttað á einhverjum stað, að nauðsyn þykir til bera, að kveða skýrara á um eitthvað það, sem fyrir er mælt í lögum þessum, og er sýslunefnd einni eða fleirum heimilt að setja um það reglugjörð, en þó svo, að grundvallarreglum laga þessara um friðun laxins og frjálsa göngu sje í engu haggð. Reglugjörðir sýslunefnda, sem getið er í þessari grein og 6. gr., skal amtmaður staðfesta, og fá þær þá fullt lagagildi um næstu 10 ár.

8. gr. Brot gegn lögum þessum varða allt að 100 kr. sekt. Öll ólögleg veiði og veiði-áhöld skulu upptæk, og skal fógeti tafarlaust taka upp öll ólögleg veiðigögn og nema burtu ólögmetar girðingar.

Sektir samkvæmt lögum þessum renni að helmingi í sveitarsjóð þann, er hlut á að máli, og að helmingi til uppljóstrarmanns; en andvirði ólöglegra veiðiáhalda renni eingöngu í sveitarsjóð eða sveitarsjóði.

9. gr. Mál um brot gegn lögum þessum eða staðfestum samþykktum eru almenn lög-reglumál. Þó getur sá, sem fyrir sök er hafður, komið hjá málssókn, ef hann játar brot sitt og greiðir sektir og skaðabætur að fullu, eptir því sem amtmaður ákveður. Rjett er og, að sá, sem fyrir skaða hefir orðið af ólöglegri veiði annara, reki málið sem einkalög-reglumál.

10. gr. Ákvarðanir í Jónsbókar landsleigubálki 56. kap. um veiðar í ám, sem og viðaukalögin 11. maí 1876 um friðun á laxi, eru hjer með úr lögum numin.

Ed. 368. Breytingartillögur

við frv. til laga um friðun á laxi eins og það var samþykkt við 2. umr. í Ed. (367). Frá B. Kristjánssyni (minni hluta nefndarinnar).

Við 2. gr. a, Í stað orðanna »sje laxgengur þá vatn er minnst« komi: sje eigi grynri, en sá sem þvergirtur er.

b, Í stað »20 faðma« komi: 30 faðma.

Við 3. gr. Í stað orðanna: »tvisvar í sólarhring á sama stað« komi: frá dagmálum til náttmála.

Við 7. gr. Orðin »veiði og« falli burt, en framan við orðin »öll ólögleg« komi: »Allt ólöglegt veiðifang og«.

Nd. 369. Breytingartillaga

við frv. til laga um helgi lands fyrir ágangi af skepnum (136). — Frá nefndinni.

I upphafinu á 4. málsgrein í 4. gr. komi: »Auk þriggja mánaða fyrirvara« í stað: »Auk missiris fyrirvara«.

Ed. 370. Viðaukatillaga

við uppástungu til þingsályktunar um lán til þilskipakaupa (231). — Frá Jakobi Guðmundssyni.

Aptan við uppástunguna, eptir »4500 kr.« bætist:

Og að selt verði það, sem með þarf til að fullnægja þessu, af innskriftarskírteina-upphæð viðlagasjóðsins.

Nd.

371. Breytingartillögur.

við frumvarp til laga um verzlun lausakaupmanna annarstaðar en á löggiltum höfnum (309). Frá Tryggva Gunnarssyni og Arnljóti Ólafssyni.

I. í stað 1. greinar frumv. komi svo látandi grein :

1. gr. Kaupmaður, sem enga fasta verzlun rekur hjer á landi, getur fengið heimild til að verzla á skipi hjer við land, svo á löggiltum höfnum sem á öðrum stöðum, ef hann fær til þess leyfisbrjef hjá sýslumanni, bæjarfógeta eða hjá umboðsmönnum þeirra. Fyrir slíkt leyfisbrjef skal hann gjalda 25 kr. fyrir hverja löggilta höfn, og eins fyrir hvern stað annan, er hann vill verzla á, í því lögsagnarumdæmi, er hann kaupir leyfisbrjefið. Leyfisbrjefið gildir að eins það almanaksár, er það er gefið. Með áfenga drykki er honum þó óheimilt að verzla nema á löggiltum höfnum. Gjaldið fyrir leyfisbrjefið rennur í hlutaðeiganda sýslusjóð eða bæjarsjóð.

II. Fyrirsögnin orðist þannig :

Frumvarp

til laga um verzlun lausakaupmanna.

Nd.

372. Nefndarálit

í málinu : Lagafrv. um utanþjóðkirkjumenn.

Nefndin hefur yfir farið frv. Ed. og borið það saman við frv. Nd. Frumv., eins og það nú liggur fyrir, er að efninu til hið sama sem frv. frá Nd.

Einungis eru nokkrir viðaukar við 3. og 4. gr., sem eru eingöngu efninu til skýringar. Annara smábreytinga er eigi þörf að geta. Einungis er þess að geta, að oss þykir málrættara, að í upphafi 10. gr., er Ed. hefur gjört orðabreyting við, stæði Foreldrar, en eigi »Foreldri«, einkum þar merkingin hlýtur að vera sama. Prentvillan í 14. gr. : »þei er m« fyrir : þeim er, verður sjálfsagt leiðrjett. Með þessum athugasemdum ræður nefndin h. h. deild til að fallast á frumvarpið.

Alþingi 18. ágúst 1885.

Þórarinn Böðvarsson, Arnljótur Ólafsson. Jón Ólafsson.
form. og framsögum.

Nd.

373. Nefndarálit

um frumv. til laga um sölu þjóðjarða, eins og það var samþ. við 3. umr. í Ed. (350).

Undirskrifuð nefnd, sem hafði ofangreint frumvarp til meðferðar í neðri deildinni, fellst á þá litlu orðabreyting og þann viðauka, sem það hefur fengið í h. efri deild.

Alþingi 18. ágúst 1885.

Þórarinn Böðvarsson, Lárus Blöndal, J. Sigurðsson.
form. og framsögum. skrifari.

Ed.

374. Breytingartillögur

við breytingartill (361) nefndarinnar við frumvarp til stjórnarskipunarlaga um hin sjerstaklegu málefni Íslands og við frumvarpið sjálft (291).—Frá Hallgrími Sveinssyni og Magnúsi Stephensen.

Við 22. gr. a hjá nefndinni : Á eptir orðið : »húsráðendur« komi : svo konur sem karlar.

Við 23. gr. frumvarpsins : Á eptir : »hver sá« komi : karlmaður.

Nd. 375. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um niðurskurð á hákarli (153).—Frá Th. Thorsteinson, Arnljóti Ólafssyni, Holger Clausen, Þórði Magnússyni, Jóni Jónssyni, H. Kr. Friðrikssyni.

Í 1. gr. í stað 14. apríl komi: 1. apríl.

Ed. 376. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um lán úr viðlagasjóði handa sýslufjelögum til æðarvarps-ræktar (365).—Frá Hallgrími Sveinssyni og Magnúsi Stephensen.

1. Við 2. gr. Fyrir orðin: „og hreppstjóri skal“, komi: og skal hreppstjóri hver
2. — 4. — orðið „þá“ nemist burt.
3. — — fyrir „Vilji hann sannist“, komi: Treystist hann eigi að vinna eiðinn, eða sannist það
4. Í fyrirsögninni bætist inn orðið „til“ fyrir framan „handa“.

(Prentvilla: á eptir „sýslunni“ í 2. gr. vantar högg (,); sömul. vantar högg á eptir „framtal“ í 4. gr).

Ed. 377. Breytingartillaga

við frumvarp til fjáráskulaga fyrir árin 1884 og 1885 (364.) — Frá nefndinni.

Við 4. gr. tölul. 2: Töluliður þessi falli burt.

Ed. 378. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um friðun á laxi (367).—Frá Á. Einarssyni, E. Ásmundssyni og Jakobi Guðmundssyni.

Við 1. gr. a. Í stað orðanna: „frá 10. sept. til 20. maí ár hvert. Hinn tíma ársins skal“ komi: nema 3 mánuði á hverju sumri. Sýslunefnd skal í hverju hjerði setja fastar reglur um, hvenær veiðitíminn skuli þar byrja og enda. Á þessum veiðitíma skal þó

- b. Aptan við greinina bætist: Net þau, er svo eru gjörð, að ekki geti lax fest sig í þeim, teljast með föstum veiðivjelum.

— 3. — a. Orðin: „að miklu“ falli burt

- b. Í stað orðanna: „tvisvar í sólarhring á sama stað,“ komi: frá dagmálum til náttmála, og í árósum einungis fyrir göngu annars hvors flóðs.

Ed. 379. Breytingaratkvæði

við frumvarp til laga um friðun á laxi (367).—Frá meiri hluta nefndarinnar.

6. og 7. grein falli burt; í stað þeirra komi: ný 6. grein:

Ef allir þeir, sem veiði eiga í á, eða þeir, er meginlaxveiðina eiga, vilja gjöra samþykkt um samveiði, sjerstaka veiðiaðferð, eða laxaklak, er miðar til að gjöra veiðina arðsamari til langframa, þó svo, að tíminn, sem samþykktin skal ná yfir, eigi sje skemmri en 10 ár, og vilji þeir í samþykkt sinni leggja sektir við brot á henni, skulu þeir, ef samþykktin í því tilliti skal gild, útvega staðfesting amtmanns á henni, eptir að leitað hefur verið álits sýslunefndar og amtsráðs.

Eigi má staðfesta samþykkt, nema hún í engu komi í bága við ákvarðanir

eða tilgang laga þessara, nje heldur ákveða hærri sektir í samþykkt, en sem settar eru í 7. gr. laga þessara.

Samþykkt, er amtmaður hefur staðfest, má eigi breyta nema með vilja og ráði allra þeirra, er hana hafa gjört.

Þegar slík samþykkt er gjörð, skal aðaláin og allar laxgengar ár, sem í hana renna, skoðaðar sem ein á væri.

8. gr. verði 7. gr. o. s. frv.

Ed.

380. Nefndarálit

í málinu: frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1886 og 1887 (351).

Vjer undirskrifaðir, sem hin háttvirta efri deild alþingis hefur kosið til að segja álit vort um frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1886 og 1887, eins og það er samþykkt af neðri deild alþingis, höfum íhugað frumvarp þetta svo vandlega, sem hinn stutti tími, er deild vorri er afskammtaður til að ræða það, hefur leyft oss, og viljum vjer stinga upp á nokkrum breytingum við frumvarpið, sem sumpart lúta að forminu og miða til að gjöra það styttra og óbrottnara, og sumpart lúta að efninu.

Um efnisbreytingar þær, er nefndin leyfir sjer að stinga upp á, skal þess getið, að þær að öllu samtöldu miða til sparnaðar, einkum á fjárveitingu í 16. gr. til vísindalegra og verklegra fyrirtækja. Hin helzta nýja fjárveiting, sem nefndin stingur upp á, er til aðalaðgjörðar á húsi hins lærða skóla, í 13. gr. B III, og er sú tillaga í samræmi við umræður efri deildar um frumvarp til fjáráukalaga fyrir árin 1884 og 1885. Að öðru leyti áskilur nefndin sjer að gjöra ýtarlegri grein fyrir breytingaruppástungum sínum undir umræðunum um frumvarpið í deildinni.

Efri deild alþingis 18. ágúst 1885.

Sighv. Árnason

Magnús Stephensen

formaður.

framsögumaður.

Arni Thorsteinsson.

Einar Ásmundsson.

L. E. Sveinbjörnsson.

Ed.

381. Breytingartillögur

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1886 og 1887 (351). — Eins og það er samþykkt við 3. umræðu í neðri deild alþingis. — Frá nefndinni.

1. Við 4. gr. 1, aths. um Lundarbrekkukirkju: Orðin „vexti og“ nemist burt.
2. Við sömu grein sama lið, aths. um Staðarbyggðarmýralán: Í staðinn fyrir orðin „greiðist að eins — á ári“ komi: greiðist að eins 4⁰/₁₀₀ af þeirri fjárhæð, sem er í skuld 31. desember 1885.
3. Við 10. gr. B 3. Útgjaldaliðurinn orðist þannig:

3. Til hegningarhússins og fangelsanna	3900	3900
Þar í fölginn 200 kr. launaviðbót á ári til þess umsjónarmanns við hegningarhúsið, sem nú er.		
4. Við 10. gr. B 4. Útgjaldaliðurinn orðist þannig:

4. Önnur útgjöld	3100	3100
----------------------------	------	------

5. Við 10. gr. C 1. Útgjaldaliðurinn orðist þannig:
1, til þess að gefa út stjórnartíðindi og landshagsskýrslur . . . 2392 2392
6. Við 10. gr. C 4. Athugasemdin innanstryks orðist þannig:
Landshöfðingi úthlutar fje þessu, þar af helmingi til sýslunefnda
og bæjarstjórna, að hálfu eptir fólksfjölda og að hálfu eptir
samanlagðri tölu jarðarhundraða og lausafjrhundraða.
7. Við 10. gr. C 7. Útgjaldaliðurinn orðist þannig:
7, til vitans á Reykjanesi 3000 3000
8. Við 11. gr. 1 laun. Tölurnar færast upp í 37150, 37150
74300, og innanstryks komi: þar í fólgin launaviðbót til
Þorvaldar hjeraðslæknis Jónssonar 224 kr. hvort árið.
9. Við 11. gr. 3. Gjaldliðurinn orðist þannig:
3, önnur útgjöld 3324 3324
10. Við 12. gr. 1. Gjaldliðurinn orðist þannig:
1, Laun 7500 7500 15000
11. Við 12. gr. 3. Gjaldliðurinn orðist þannig:
3, önnur útgjöld 2300 2300 4600
12. Við 13. gr. B I a. Laun: fyrir 10316 10316 komi: 9784 9784
13. Við 13. gr. B II. a. Gjaldliðurinn orðist þannig:
a. laun 3600 3600
Þar í fólgin launaviðbót handa Tómasi lækni Hall-
grímssyni 400 kr. hvort árið
14. Við 13. gr. B III b, handa dyraverði: fyrir 900 900 kom: 1000 1000
15. Við 13. gr. B III. c 3. Fyrir 1500 komi 1000 og apt-
an við B. III bætist:
d, Til aðalaðgerðar á skólahúsinu 5000
16. Við 13. gr. B V e. Gjaldliðurinn orðist þannig:
e, til kennslu í stýrimannafræði í Reykjavík 1200 1200
17. Við 13. gr. C 1. Gjaldliðurinn orðist þannig:
1. Til landsbókasafnsins og fyrir umsjón með alþingis-
húsinu milli þinga 3500 3300
18. Við 13. gr. C 3. Eptir orðin „að gefa út“ kom: tímarit.
19. Við 13. gr. C 5. Gjaldliðurinn orðist þannig:
5, til forngripasafnsins 1900 1900
20. Við 16. gr. 1. Töluliður orðist þannig:
1, styrkur til kennara Þ. Thoroddsens til jarðfræðis-
rannsóknna og til að safna til jarðfræðislýsingar Íslands 2000
21. Við s. gr. 4. Töluliður a og b orðist þannig :
4, Til ferðakostnaðar og þóknunar handa fiskifræðing
Feddersen til að rannsaka laxár og laxveiðar á Suður-
landi og Vesturlandi, allt að 3500
22. Við s. gr. 5. Töluliður nemist burt.
23. Við s. gr. 9. Tölulið.: 600 breytist í 300.
24. Við s. gr. 12. Töluliður nemist burt.
25. Við s. gr. 13. Töluliður orðist þannig:
13. Styrkur til framkvæmdarstjóra hins fyrirhugaða

- landsbanka til að kynna sjer bankastörf erlendis 1500
26. Við s. gr. 14. tölulið. „1886“ falli burt og „2000“ breytist í 1000, og enn fremur falli orðin: „og 1887 — — — 2000 kr.“ burt.
27. Við 16. gr. Á undan 15. tölulið komi nýr töluliður:
13. Styrkur til Geirs kennara Zoëga til að fullkomnast í frakknesku á Frakklandi 700
28. Töluliðir og samlagningar breytist þessu samkvæmt.

Nd.

382. Breytingartillaga

við þingsályktunartillögu um amtmannaembættin (362). — Frá Jóni Jónssyni, Þorláki Guðmundssyni og Þorkeli Bjarnasyni.

Alþingi skorar á ráðgjafann, að hann sjái svo um, að amtmannsembætti það, sem nú er laust, og eins hitt, ef það losnar, verði eigi veitt fyrst um sinn, og embætti þessi lögð niður svo fljótt sem unnt er.

Nd.

383. Frumvarp

til laga um friðun á laxi (367). Eptir 3. umr. í Ed.

1. gr. Eigi má lax veiða í sjó, ám eða vötnum nema 3 mánuði á hverju sumri. Sýslunefnd skal í hverju hjeraði setja fastar reglur um, hvenær veiðitíminn skuli þar byrja og enda. Á þessum veiðitíma skal þó lax friðaður 36 stundir í viku hverri, eða frá náttmálum á laugardögum til dagmála á mánudögum, og skulu þá öll laxanet tekin upp, og allar veiðivjolar standa opnar, svo lax hafi frjálsa göngu. Net þau, er svo eru gjörð, að ekki geti lax fest sig í þeim, teljast með föstum veiðivjelum.

2. gr. Ekki má leggja net, setja garða eða aðrar fastar veiðivjolar lengra út í nokkra á, en í hana miðja, og þó því að eins svo langt út, að hinn helmingur árinna sje eigi grynri en sá, sem þvergirtur er.

Nú vilja menn leggja net eða setja garð eða veiðivjel út frá báðum löndum, og skal þá svo leggja, að ávallt sje 30 faðma bil eptir endilangri ánni milli veiðivjela. Eigi einn maður veiði í á, er honum heimilt að veiða með þvergirðing; en renni á í fleiri kvíslum, má enginn þvergirða eina þeirra, nema meiri sje fiskiför í annari, og þó því að eins, að hann eigi einn veiði í þeirri kvísl.

3. gr. Eigi má leggja net eða veiðivjel úti fyrir ósamynnum í stöðuvötn eða sjó, þar sem lax gengur, svo för hans sje hindruð. Ádráttarveiði má við hafa í ám; þó má ekki draga á nema frá dagmálum til náttmála og í árósum einungis fyrir göngu annars hvors flóðs. Heimilt er að veiða lax með stöng, en eigi með sting eða krók. Til vísindalegra þarfa og laxaklaks má lax veiða á hverjum tíma árs sem er.

4. gr. Hverjum manni er heimilt að skjóta sel og styggja í ám og árósum, er lax gengur um; þó má ekki raska þinglesinni friðun eggvera og selalátra, nema fullt gjald komi fyrir, slíkt er dómkvaddir menn meta.

5. gr. Engin veiðarfæri nje veiðivjolar má við hafa, er taka smálax. Skulu möskvar í laxnetum ekki minni vera, þá votir eru, en 9 þumlungar ummáls. Net, hvort sem eru lagnet eða ádráttarnet, mega eigi tvöföld vera.

Á hverri laxveiðivjel skulu vera svo stór op, að enginn lax, sem ekki er meiri en 9 þumlungar ummáls, þar sem hann er gildastur, staðnæmist í vjelinni. Sjeu grindur í

vjelinni, skulu spilar standa lóðrjett upp og ofan, og sje eigi skemmra bil milli þeirra en $1\frac{1}{2}$ þumlungur.

6. gr. Ef allir þeir, sem veiði eiga í á, eða þeir, er meginlaxveiðina eiga, vilja gjöra samþykkt um samveiði, sjerstaka veiðiaðferð, eða laxaklak, er miðar til að gjöra veiðina arðsamari til langframa, þó svo, að tíminn, sem samþykktin skal ná yfir, eigi sje skemmri en 10 ár, og vilji þeir í samþykkt sinni leggja sektir við brot á henni, skulu þeir, ef samþykktin í því tilliti skal gild, útvega staðfesting amtmanns á henni, eptir að leitað hefur verið álits sýslunefndar og amtsráðs.

Eigi má staðfesta samþykkt, nema hún í engu komi í bága við ákvarðanir eða tilgang laga þessara, nje heldur ákveða hærri sektir í samþykkt, en sem settar eru í 7. gr. laga þessara.

Samþykkt, er amtmaður hefur staðfest, má eigi breyta nema með vilja og ráði allra þeirra, er hana hafa gjört.

Þegar slík samþykkt er gjörð, skal aðaláin og allar laxgengar ár, sem í hana renna, skoðaðar sem ein á væri.

7. gr. Brot gegn lögum þessum varða allt að 100 kr. sekt. Allt ólöglegt veiðifang og öll ólögleg veiðiahöld skulu upptæk, og skal fógeti tafarlaust taka upp öll ólögleg veiðigögn og nema burtu ólögmætar girðingar.

Sektir samkvæmt lögum þessum renni að helmingi í sveitarsjóð þann, er hlut á að máli, og að helmingi til uppljóstrarmanns; en andvirði ólöglegra veiðiahalda renni eingöngu í sveitarsjóð eða sveitarsjóði.

8. gr. Mál um brot gegn lögum þessum eða staðfestum samþykktum eru almenn lög-reglumál. Þó getur sá, sem fyrir sök er hafður, komizt hjá málssókn, ef hann játar brot sitt og greiðir sektir og skaðabætur að fullu, eptir því sem amtmaður ákveður. Rjett er og, að sá, sem fyrir skaða hefir orðið af ólöglegri veiði annara, reki málið sem einkalög-reglumál.

10. gr. Ákvarðanir í Jónsbókar landsleigubálki 56. kap. um veiðar í ám, sem og viðaukalögin 11. maí 1876 um friðun á laxi, eru hjer með úr lögum numin.

Nd.

384. Uppástunga til þingsályktunar

um lán til þilskipakaupa (231).—Eptir eina umr. í Ed.

Alþingi skorar á landstjórnina, að hún láti þá, sem kaupa vilja þilskip til fiskiveiða, sitja fyrir öðrum að fá lán úr landssjóði til slíkra þilskipakaupa, allt að 100,000 kr., með venjulegum kjörum, þó svo, að eigi sje lánað til kaupa hvers skips meira en 4500 kr., og að selt verði það, sem með þarf til að fullnægja þessu, af innskriptarskírteinaupphæð viðlagasjóðsins.

Ed.

385. Breytingartillaga

við breytingartillögur nefndarinnar við frv. til fjárlaga fyrir árin 1886 og 1887 (381).—Frá Hallgrími Sveinssyni og Jakob Guðmundssyni.

Tölul. 8. við 11. gr. 1. orðist þannig:

Tölurnar færast upp í 37950, 37950, 75900,

og innanstryks komi: þar í fölginn launaviðbót til landlæknis Schierbecks 800 kr. og Þorvaldar læknis Jónssonar 224 kr. hvort árið.

Ed.

386. Breytingartillaga

við breytingartillögur nefndarinnar við frv. til fjárlaga fyrir árin 1886 og 1887 (381).—
Frá Hallgr. Sveinssyni.

23. töluliður (við 16. gr. 9): 600 breytist í 450.

Ed.

387. Breytingartillögur

við frumvarp til stjórnarskipunarlaganna um hin sjerstaklegu málefni Íslands (291).
—Frá meiri hluta nefndarinnar.

Við 22. gr. Aptan við greinina bætist nýr liður svolátandi:

Með lögum má veita konum kosningarrjett til alþingis.

— 24. — Fyrir „þó má breyta þessu með lögum“ komi: Með lögum má ákveða, að hið reglulega alþingi komi optar saman eður á öðrum tíma.

Samein. þing.

388. Frumvarp

til fjárlaganna fyrir árin 1884 og 1885 (364). Eptir eina umr. í Ed.

1. gr. Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í fjárlögum fyrir 1884 og 1885, veitist allt að 13,477 kr. 31 e. til útgjalda þeirra, er nefnd eru í 2.—5. gr. hjer á eptir.

2. gr. Afgjöld þau af Odda prestakalli í Rangárvalla prófastsdæmi, sem enn eru ógoldin, og eins þau, er á falla til loka fjárhagstímabilsins, alls að upphæð 2013 kr. 31 e., verða gefin eptir og dragast frá tekjum þeim, er taldar eru í 1. lið í 5. gr. fjárlaganna að greiddar verði frá brauðum samkvæmt lögum 27. febr. 1880, þó með því skilyrði, að Oddaprestur afsali sjer að fullu og öllu umráðum yfir og eptirgjaldi eptir svo margar jarðir prestakallsins, að árlegt eptirgjald þeirra nemi að minnsta kosti 500 kr., en landsstjórnin leggi jarðir þessar til uppbótar öðrum prestaköllum, er uppbót eiga að fá eptir lögum 27. febr. 1880.

3. gr. Sem viðbót við „ýmislæg útgjöld“ í 10. gr. C. í fjárlögum veitast:

1. 1,714 kr. til aðalaðgerðar á nokkrum af úthýsum þeim, er heyra embættisbústað landshöfðingja til, og til þess að endurreisa þau að nokkuru leyti. Fje þetta er lán, er liggur á landshöfðingjaembættinu, og gjaldist af því árlega 6% í vexti og afborgun í 28 ár.

2. Allt að 3,500 kr. til að endurreisa kirkjuna í Bjarnanesi.

4. gr. Sem viðbót við útgjöldin til kirkju- og kennslumálefna í 13. gr. fjárlaganna veitast:

1. Undir lið B. II. b. til „annara útgjalda, er snerta læknaskólann: 100 kr. fyrir kennslu í efnafræði, og 100 kr. til að kaupa áhöld til kennslunnar.

2. Undir lið B. IV. b. 1: allt að 250 kr. handa gagnfræðaskólanum á Möðruvöllum til leikfimisáhalda.

5. gr. Sem viðbót við útgjöldin til vísindalegra og verklegra fyrirtækja í 16. gr. fjárlaganna veitist til kostnaðar við að setja í umgjörð myndir, er gefnar hafa verið til að koma á fót myndasafni fyrir Ísland, og fá þær fluttar hingað, allt að 1800 kr.

Nd.

389. Nefndarálit

í málinu: Frumv. til laga um friðun á laxi (383).

Nefndin hefur yfirfarið frv. Ed. og borið það saman við frv. Nd., og þó vafasamt sje, hvort allar breytingar Ed., einkum orðabreytingarnar, sjeu sem heppilegastar, þá fellst þó nefndin á þær, nema á 6. gr frv.s. Sú grein getur alls eigi náð þeim tilgangi sínum, að gjöra veiðieigendum veiðina arðsamari með samþykkt, með því að eptir grein þessari þarf samþykki allra veiðieiganda til þess að samþykktin komist á, en slíkt samkomulag

mun því miður óhugsandi í flestum tilfellum. Nefndin ræður því að gjöra eptirfylgjandi breytingar við frumv.

Jón Sigurðsson. Egilson. Þorkell Bjarnason,
framsögum.

Nd.

390. Breytingartillögur

við frumv. til laga um friðun á laxi (383). Eptir 3. umr. í Ed. — Frá nefndinni í Nd. sbr. þingskjal nr. 389.

6. gr. falli burt; í stað hennar komi 2 nýjar greinar, sem verða 6. og 7. gr. og orðist þannig:
6. gr. (ný gr.). Nú vill meiri hluti veiðeigenda í á, sem lax gengur í, veiða í fjelagi, til að koma á meiri friðun, en lög þessi ákveða, og skulu þá þeir, sem friðunina vilja fram hafa, leggja málið fyrir hlutaðeigandi sýslunefnd. Áltí sýslunefndin rjetti einskis hallað, skal hún semja reglur fyrir veiðiaðferðinni og skiptingu á veiðinni, og eru allir hlutaðeigendur skyldir því að hlíta. Þegar svona stendur á, skal höfuðáin og allar laxgengar ár, sem í hana renna, áltast sem ein á.
7. gr. (ný gr.). Nú er svo háttað á einhverjum stað, að nauðsyn þykir til bera, að kveða skýrara á um eitthvað það, sem fyrir er mælt í lögum þessum, og er sýslunefnd einni eða fleirum heimilt að setja um það reglugjörð, en þó svo, að grundvallarreglum laga þessara um friðun laxins og frjálsa göngu sje í engu haggð. Reglugjörðir sýslunefnda, sem getið er í þessari grein og 6. gr., skal amtmaður staðfesta, og fá þær þá fullt lagagildi um næstu 10 ár.

Ed.

391. Breytingar- og viðaukatillögur

við frv. til fjárlaga 1886 og 1887 (351).—Frá B. Kristjánssyni.

1. Við 13. gr. B. V. c. Fyrir: „2500 kr.“ innan stryks milli sviga
komi: 2800 kr. — — —
Fyrir: „3000—3000“ utan stryks
komi: 3300—3300.
2. Við 16. gr. bætist sem 16. tölul.: Styrkur til að gjöra skipakví í Hvaleyrartjörn við Hafnarfjörð kr. 1000.
Við það verður 16. tölul. frv.s 17. tölul.

Nd.

392. Þingsályktun

um umboðsleg störf og yfirdómendur. — (Tillaga frá Jóni Ólafssyni og Þorvarði Kjerulf.)

Neðri deild alþingis skorar á ráðgjafann, að fylgja því sem fastri reglu samkvæmt anda stjórnarskrárinnar, að fela eigi neinum af dómurum landsyfrrjettarins á hendur neina umboðslega sýslun eða embætti jafnframt dómara-embættinu, aðra en dómskrifarastörfin við rjettinn.

Nd.

393. Breytingartillaga

við frv. til laga um friðun á laxi (383). — Frá Tryggva Gunnarssyni, Jóni Sigurðssyni, Þórarni Böðvarsyni, Þorvarði Kjerulf, Arnljóti Ólafssyni og Þorláki Guðmundssyni.

Í 3. gr. Orðin „en eigi—krók“ falli burt.

Ed.

394. Breytingartillaga

við frv. til fjárlaga fyrir árin 1886 og 1887 (351).—Frá Ásgeiri Einarssyni og Hallgrími Sveinssyni.

Við 15. gr. A undan orðunum „og til sjera J. Thórarensens 50 kr.“, bætist inn: til sjera Árna Böðvarssonar 100 kr.

Nd.**395. Breytingartillaga**

við frumv. til laga um friðun á laxi (383). — Frá B. Sveinssyni F. S. Stefánssyni, Ólafi Pálssyni, Þorvarði Kerulfi, Egilson og Jóni Jónssyni.

Við 2. gr. Málsgreinin: »Eg einn ... veiði í þeirri kvísl« falli burt.

Ed.**396. Frumvarp**

til stjórnarskipunarlaga um hin sjerstaklegu málefni Íslands (291). — Eptir 2. umr. í Ed.

I.

1. gr. Í öllum þeim málefnum, sem varða Ísland sjerstaklega, hefur landið löggjöf sína, dómsvald og stjórn út af fyrir sig, á þann hátt, að löggjafarvaldið er hjá konungi og alþingi í sameiningu, framkvæmdarvaldið hjá konungi og dómsvaldið hjá dómendum.

2. gr. Hin sjerstaklegu málefni landsins eru þessi:

1. Hin borgaralegu lög, hegningarlögin og dómgæzlan, er hjer að lýtur.
2. Lögreglumálefni.
3. Kirkju- og kennslumálefni.
4. Lækna- og heilbrigðismálefni.
5. Sveita- og fátækramálefni.
6. Vegir og póstgöngur landsins.
7. Landbúnaður, fiskiveiðar, verzlun og aðrir atvinnuvegir.
8. Skattamál bein og óbein.
9. Þjóðeignir, alþjóðlegar stofnanir og sjóðir.

Meðan Ísland hefur ekki fulltrúa á ríkisþinginu, en það er komið undir bæði alþingi og löggjafarvaldi ríkisins, leggur landið ekkert til almennra ríkisþarfa. En á hinn bóginn tekur það heldur engan þátt á meðan í löggjafarvaldinu um almenn ríkismál.

3. gr. Konungur hefur hið æðsta vald yfir öllum hinum sjerstaklegu málefnum landsins með þeim takmörkunum, sem settar eru í stjórnarskrá þessari, og lætur landstjóra, sem hefur aðsetur sitt í landinu, framkvæma það.

4. gr. Konungur skal vinna eið að stjórnarskrá Íslands. Af eiðstaf konungs skal gjöra 2 samhljóða frumrit, og skal senda alþingi annað þeirra til geymslu, en hitt skal geyma í leyndarskjalasafninu.

5. gr. Konungur er ábyrgðarlaus; hann er heilagur og friðhelgur.

6. gr. Konungur skipar landstjóra og vikur honum frá völdum. Landstjóri hefur í umboði konungs hið æðsta vald í öllum hinum sjerstöku málefnum landsins, svo sem mælt er fyrir í stjórnarskrá þessari. Laun landstjóra skal ákveða með lögum.

7. gr. Landstjóri tekur sjer ráðgjafa og getur vikið þeim úr völdum. Ráðgjafarnir hafa á hendi stjórnarstörfin og alla ábyrgð á þeim. Ábyrgð þessa skal ákveða með lögum.

Undirskript konungs eða landstjóra í umboði hans undir ályktanir þær, er snerta löggjöf og stjórn, veitir þeim gildi, þá er einn ráðgjafi eða fleiri skrifa undir með honum. Ráðgjafi sá, er undir ályktun ritar með konungi eða landstjóra, ber ábyrgð af henni.

8. gr. Ráðgjafar skulu eigi vera fleiri en þrír, og skal einn vera æðstur þeirra. Landstjóri og ráðgjafar er landsráð og landstjóri forseti þess. Í landsráðinu skal ræða lagafrumvörp öll og mikilsverð stjórnarmálefni. Deyi landstjóri eða

hindrist á annan hátt, stendur hinn æðsti ráðgjafi fyrir stjórn, þangað til konungur nefnir annan landstjóra, eða landstjóri tekur aptur við stjórninni.

9. gr. Landstjóri eða neðri deild alþingis getur kært ráðgjafana fyrir embættisrekstur þeirra. Í þeim málum dæmir landsdómur.

10. gr. Konungur eða landstjóri veitir öll þess konar embætti, sem konungur hefur veitt hingað til. Breyting má á þessu gjöra með lögum. Engan má skipa embættismann í landinu, nema hann hafi hin almennu rjettindi innborinna manna, og þar á ofan hafi fært sönnur á, að hann hafi fullnægt hinum gildandi ákvæðum um kunnáttu í máli landsins. Hver embættismaður skal vinna eið að stjórnarskránni.—Konungur eða landstjóri geta vikið embættismönnum frá, og fer þá um eptirlaun þeirra, svo sem lög mæla fyrir. Konungur eða landstjóri getur flutt embættismenn úr einu embætti í annað, þó svo, að þeir missi einskis í af embættistekjum, og að þeim sje gefinn kostur á að kjósa, hvort þeir vilji heldur embættaskiptin, eða þá lausn frá embætti með eptirlaunum þeim, sem almennar reglur ákveða. Með lögum má undan skilja ýmsa embættismannaflokka, auk embættismanna þeirra, sem nefndir eru í 54. grein.

11. gr. Landstjóri stefnir saman reglulegu alþingi annaðhvort ár. Án samþykkis landsstjóra má þingið eigi setu eiga lengur en 10 vikur. Breyta má þessum ákvæðum með lögum.

12. gr. Landsstjóri getur frestað fundum hins reglulega alþingis um tiltekinn tíma, en þó ekki lengur en 4 vikur, nema alþingi samþykki það, og ekki nema einu sinni á ári.

13. gr. Landsstjóri getur rofið aðra eða báðar deildir alþingis, og skal þá stofna til nýrra kosninga, áður tveir mánuðir sjeu liðnir, frá því þingið var rofið, og skal þá stefna þinginu saman aptur næsta ár á eptir, að það var rofið.

14. gr. Landsstjóri getur stefnt alþingi saman til aukafunda, og ræður hann, hversu langa setu það þá skuli eiga.

15. gr. Landsstjórnin getur lagt fyrir alþingi frumvörp til laga og ályktana.

16. gr. Undirskript konungs eða landsstjóra þarf til þess, að veita ályktunum alþingis lagagildi. Landstjóri annast um, að lögin verði birt og að þeim verði fullnægt. Sje lagafrumvarp, sem alþingi hefur fallizt á, ekki staðfest á undan næsta reglulegu alþingi, er það fallið niður. Staðfesting konungs þarf til breytingar á stjórnarskránni eða viðauka við hana, svo sem síðar er fyrir mælt í 72. gr.

17. gr. Þegar brýna nauðsyn ber til, getur konungur eða landstjóri gefið út bráðabirgðarlög milli alþinga; þó mega slík lög eigi koma í bága við stjórnarskrána, og ávallt skulu þau lögð fyrir næsta alþingi á eptir.

18. gr. Konungur eða landstjóri veitir leyfi þau og undanþágur frá lögum, sem tíðkamt hafa, eptir reglum þeim, sem farið hefur verið eptir hingað til.

19. gr. Konungur náðar menn og veitir almenna uppgjöf á sökum. Ráðgjöfunum getur hann eigi gefið upp sakir fyrir brot á stjórnarskránni, nema því að eins, að neðri deild alþingis samþykki.

II.

20. gr. Á alþingi eiga setu 36 þjóðkjörnir menn. Kosning þeirra gildir venjulega fyrir 6 ára tímabil. Deyi nokkur eða fari frá af þeim, sem kosnir

eru til þingsetu, meðan á kjörtímanum stendur, skal kjósa annan í hans stað til þingsetu fyrir það tímabil, sem eptir er af kjörtímanum.

21. gr. Alþingi skiptist í tvær deildir, efri þingdeild og neðri þingdeild. Í efri þingdeild sitja 12 menn, er kjósa skal um land allt eptir ákvæðum þeim, er sett verða í kosningarlögum. Í neðri deild sitja 24 þingmenn, kosnir í kjördæmum. Tölu þingmanna má breyta með lögum.

22. gr. Kosningarrjett til alþingis hafa:

- a. allir búandi menn, húsmenn, borgarar, þurraþúðarmenn, og aðrir húsráðendur, sem greiða gjald til almennra þarfa.
- b. embættismenn, hvort sem þeir hafa konunglegt veitingarbrjef eða þeir eru skipaðir af þeim, sem konungur hefur veitt heimild til þess;
- c. þeir, sem tekið hafa lærdómspróf við háskólann, prestaskólann eða lækna-skólann í Reykjavík, eða eitthvert annað þess háttar opinbert próf, sem nú er eða kann að verða sett, þó ekki sjeu þeir í embætti, ef þeir eru ekki öðrum háðir.

Þó getur enginn átt kosningarrjett, nema hann sje orðinn fullra 25 ára að aldri, þegar kosningin fer fram, hafi óflekkað mannorð, hafi verið heimilisfastur í kjördæminu eitt ár, sje fjár síns ráðandi og honum sje ekki lagt af sveit, eða, hafi hann þegið sveitarstyrk, að hann þá hafi endurgoldið hann, eða honum hafi verið gefinn hann upp.

Með lögum má veita konum kosningarrjett til alþingis.

23. gr. Kjörgengur til alþingis er hver sá, sem hefur kosningarrjett samkvæmt því, sem nú var sagt, ef hann

1. ekki er þegn annars ríkis eða er í þjónustu þess;
2. hefur að minnsta kosti í síðustu 5 ár verið í löndum þeim í norðurálfunni, sem liggja undir Danaveldi.

Kjörgengi til efri deildar skal þó bundið við 35 ára aldur.

Kjósa má þann mann, sem á heima utan kjördæmis, eða hefur verið innan kjördæmis skemur en eitt ár.

Nákvæmari reglur um kosningarnar verða settar í kosningarlögum.

III.

24. gr. Alþingi skal koma saman fyrsta virkan dag í júlímánuði annað hvort ár, hafi landsstjóri ekki til tekið annan samkomudag sama ár.

Með lögum má ákveða, að hið reglulega alþingi komi optar saman eður á öðrum tíma

25. gr. Samkomustaður alþingis er í Reykjavík. Þó getur landstjóri eptir atvikum skipað fyrir um, að alþingi komi saman á öðrum stað í landinu.

26. gr. Alþingi er friðheilagt. Enginn má raska friði þess eða frelsi.

27. gr. Alþingi sker sjálft úr, hvort þingmenn þess sjeu löglega kosnir.

28. gr. Sjerhver nýr þingmaður skal vinna eið að stjórnarskránni, undir eins og viðurkennt er, að kosning hans sje gild.

29. gr. Alþingismenn eru eingöngu bundnir við sannfæring sína og eigi við neinar reglur frá kjósendum sínum.

Embættismenn þeir, sem kosnir eru til alþingis, þurfa ekki leyfi stjórnarinnar til þess að þiggja kosninguna, en skyldir eru þeir til, án kostnaðar fyrir

landssjóðinn, að annast um, að embættisstörfum þeirra verði gengt á þann hátt, sem stjórnin telur nægja.

30. gr. Hvor þingdeild á rjett á, að bera upp frumvörp til laga og ályktana og samþykkja þau fyrir sitt leyti; einnig má hvor þingdeildin fyrir sig senda konungi eða landsstjóra ávörp.

31. gr. Hvor þingdeild getur sett nefndir af þingmönnum til þess, að rannsaka mikils varðandi málefni. Þingdeildin getur veittnefndum þessum rjett á að heimta skýrslur, munnlegar og brjeflegar, bæði af embættismönnum og öðrum.

32. gr. Engan skatt má á leggja, nje breyta, nje af taka, nema með lögum; ekki má heldur taka lán, er skuldbindi landið, nje selja eða á annan hátt láta af hendi neina af fasteignum landsins, nema slíkt sje með lögum ákveðið.

33. gr. Ekkert gjald má greiða af hendi, nema heimild sje til þess í fjárlögum eða fjárukalögum.

34. gr. Jafnskjótt sem hið reglulega alþingi er komið saman, skal leggja fyrir það frumvarp til fjárlaga fyrir fjárhagstímabilið, sem í hönd fer. Með tekjunum skal telja bæði hið fasta tillag og aukatillagið úr hinum almenna ríkissjóði.

Gjöld, sem ákveðin eru með eldri lögum, tilskipunum, konungsráðum, eða öðrum gildum ákvæðum, skal, þangað til breyting verður á því gjörð með lögum, til færa í fjárlögunum, svo sem gjöld þessi hafa ákveðin verið.

Frumvarpið til fjárlaganna og eins frumvörp til fjárukalaga skal jafnan fyrst leggja fyrir neðri deild alþingis.

35. gr. Hvor þingdeild kýs yfirskoðunarmann, og skulu þeim veitt laun fyrir starfa sinn. Yfirskoðunarmenn þessir eiga að gagnskoða reikninga hvers árs um tekjur og gjöld landsins og gæta þess, að tekjur landsins sjeu þar allar talðar og að ekkert hafi verið galdið út án heimildar. Þeir geta krafist að fá allar skýrslur þær og skjöl, sem þeim þykir þurfa. Síðan skal semja reikning fyrir fjárhagstímabilið, og leggja hann fyrir alþingi ásamt með athugasemdum yfirskoðunarmanna, til fullnaðarúrslita.

36. gr. Ekkert lagafrumvarp má samþykkja til fullnaðar, fyr en það hefur verið rætt þrisvar í hvorri þingdeild.

37. gr. Þegar lagafrumvarp er samþykkt í annari hvorri þingdeildinni, skal það lagt fyrir hina þingdeildina í því formi, sem það er samþykkt í. Verði þar breytingar á gjörðar, gengur það aptur til hinnar fyrri þingdeildar. Verði hjer aptur gjörðar breytingar, fer frumvarpið af nýju til hinnar deildarinnar. Gangi þá enn eigi saman, ganga báðar deildirnar saman í eina málstofu, og leiðir alþingi þá málið til lykta eptir eina umræðu. Þegar alþingi þannig myndar eina málstofu, þarf til þess að gjörð verði fullnaðar-ályktun á máli, að tveir þriðjungar þingmanna úr hvorri deild sjeu á fundi og eigi þátt í atkvæðagreiðslunni; ræður þá atkvæðafjöldi úrslitum um hin einstöku málsatriði, en til þess að lagafrumvarp, að undanskildum frumvörpum til fjárlaga og fjárukalaga, verði samþykkt í heild sinni, þarf aptur á móti að minnsta kosti að tveir þriðjungar atkvæða þeirra, sem greidd eru, sjeu með frumvarpinu.

38. gr. Meðan alþingi stendur, má ekki taka neinn alþingismann fastan fyrir skuldir án samþykkis þeirrar deildar, er hann situr í, nje heldur setja hann í varðhald eða höfða mál á móti honum, nema hann sje staðinn að glæp.

Enginn alþingismaður verður krafinn til ábyrgðar utan þings fyrir það, sem hann hefur talað á þinginu, nema þingdeildin, sem hann á sæti í, leyfi.

39. gr. Ef sú breyting, er sviptir mann kjörgengi, verður á högum þess manns, er löglega er kosinn, missir hann rjett þann, er kosningunni fylgir.

40. gr. Ráðgjöfunum skal heimilt vegna embættisstöðu sinnar að sitja á alþingi, og eiga þeir rjett á að taka þátt í umræðunum, eins opt og þeir vilja, en gæta verða þeir þingskapa.

Atkvæðisrjett hafa ráðgjafar því að eins, að þeir sjeu kosnir alþingismenn.

41. gr. Hvor þingdeild og eins hið sameinaða alþingi kys sjálfst forseta sinn og varaforseta.

42. gr. Hvorug þingdeildin má gjöra ályktun um neitt, nema að minnsta kosti tveir þriðjungar þingmanna sjeu á fundi og greiði þar atkvæði.

43. gr. Heimilt er þingmannni að bera uoþ í þeirri þingdeild, er hann á sæti í, hvert það málefni, er almenning varðar, er þingdeildin leyfir, og beiðast skýrslu um það.

44. gr. Hvorug þingdeildin má taka nokkurt málefni til meðferðar, á þingi nema einhver þingdeildarmanna taki það að sje til flutnings.

45. gr. Þyki þingdeild ekki ástæða til að gjöra ályktun um eitthvert málefni, þá getur hún vísað því til landstjórnarinnar.

46. Fundi beggja þingdeilda og hins sameinaða alþingis skal halda í heyranda hljóði. Þó getur forseti eða svo margir þingmenn, sem til er tekið í þingsköpunum, krafizt, að öllum utanþingsmönnum sje vísað burt, og skal þá þingið eða þingdeild sú, er hlut á að máli, skera úr, hvort ræða skuli málefnið í heyranda hljóði eða eigi.

47. gr. Þingsköp hins sameinaða alþingis og beggja þingdeilda skal setja með lögum.

IV.

48. gr. Landsdómur skal skipaður dómendum hins æðsta dómstóls innanlands og öllum þingmönnum efri deildar. Ryðja má sá, er ákærður er, allt að 5 menn úr dómi; þó svo, að jafnan sitji dóminn eigi færri en 2 dómendur hins æðsta dómstóls. Jafnan skal tala dómenda á stöku standa, og skal því, ef til kemur, 1 úr vikja eptir hlutkesti. Landsdómur velur forseta sinn. Endi kjörtími, meðan á máli stendur í landsdómi, halda þó efri deildarmenn sæti sínu í dóm-inum. Rjettarfarið við dóm þenna skal ákveða með lögum.

49. gr. Landsdómur einn dæmir í þeim málum, er landstjóri eða neðri deild alþingis býr til á hendur ráðgjöfunum. Með leyfi neðri deildar getur landstjóri einnig kært aðra menn fyrir þessum dómi fyrir glæpi, er einkar-hættulegir þykja landinu.

50. gr. Skipun dómsvaldsins skal ákveða með lögum.

51. gr. Dómendur skera úr öllum ágreiningi um embættistakmörk yfirvaldanna. Þó getur sá, sem þar um leitar úrskurðar, ekki komið sjeur hjá að hlýða yfirvaldsboði í bráð, með því að skjóta málinu til dóms.

52. gr. Dómsvaldið skal greina frá umboðsvaldinu með lögum.

53. gr. Kvíðdóma í sakamálum skal í lög taka svo fljótt, sem verða má.

54. gr. Dómendur skulu í embættisverkum sínum fara einungis eptir lögum. Þeim dómendum, sem ekki hafa að auk umboðsstörf á hendi, verður ekki vikið úr embætti nema með dómi, og ekki verða þeir heldur fluttir í annað

embætti á móti vilja þeirra, nema þegar verið er að koma nýrri skipun á dómstólana. Þó má veita þeim dómara, sem orðinn er fullra 65 ára gamall, lausn frá embætti, en eigi skal hann missa neins í af launum sínum.

V.

55. gr. Hin evangelisk-lúterska kirkja er þjóðkirkja landsins, og skal þjóðfjlagið því styðja hana og vernda.

Sambandinu milli þjóðkirkju og landstjórnar skal skipa með lögum.

56. gr. Landsmenn eiga rjett á að stofna fjelög til að þjóna guði með þeim hætti, sem bezt á við sannfæringu hvers eins. Þó má eigi kenna eða fremja neitt, sem er gagnstætt góðu siðferði og allsherjarreglu.

57. gr. Rjettindi trúfjelaga þeirra, sem frábrugðin eru þjóðkirkjunni, skal ákveða með lagaboði.

58. gr. Enginn má missa neins í af þegnrrjettindum sakir trúbragða sinna, nje heldur þeirra vegna skorast undan almennri fjelagsskyldu.

VI.

59. gr. Hvern, sem tekinn er fastur, skal án undandrátta leiða fyrir dómara, og sje hann þá eigi þegar látinn laus, skal dómari áður sólarhringur sje liðinn leggja rökstuddan úrskurð á, hvort hann skuli í varðhald setja. Megi láta hann lausan móti veði, skal ákveða í úrskurðinum, hvert eða hversu mikið það skuli vera. Dómari og aðrir, sem viðriðnir eru, bera ábyrgð fyrir þeim, sem tekinn er fastur eða hindraður á annan hátt.

Úrskurði dómara má þegar skjóta til æðra dóms. Engan má setja í gæzluvarðhald fyrir sök, er að eins varðar fjesekt eða einföldu fangelsi.

60. gr. Heimilið er friðheilagt. Ekki má gjöra húsleit, nje kyrrsetja brjef og önnur skjöl, nje rannsaka þau, án dómsúrskurðar, nema lög sjerstaklega leyfi.

61. gr. Eignarrjetturinn er friðhelgur. Engan má skylda til að láta af hendi eign sína, nema almenningsþörf krefji; þarf til þess lög og komi fullt verð fyrir.

62. gr. Öll bönd þau, sem hamla frelsi í atvinnuvegum og jafnrjetti manna til atvinnu, og eigi eru byggð á almenningsheillum, skal aftaka með lögum.

63. Sá, sem ekki getur sjeð fyrir sjer og sínum, og sje hann ekki skyldu-ómagi annars manns, skal eiga rjett á að fá styrk úr almennum sjóði, en þá skal hann háður vera takmörkunum þeim, er lögin áskilja.

64. gr. Hafi foreldri eigi efni á að fræða sjálf börn sín, eða sjeu börnin munadarlaus og öreigar, er það skylda þjóðfjelagsins að sjá þeim fyrir uppfræðingu og framfæri.

65. gr. Hver maður á rjett á, að láta í ljós hugsanir sínar á prenti; en þó verður hann að ábyrgjast þær fyrir dómi. Ritskoðun og aðrar tálmanir fyrir prentfrelsi má aldrei lögtaka.

66. gr. Rjett eiga menn á að stofna fjelög í sjerhverjum löglegum tilgangi, án þess að leyfi þurfi að fá til þess. Ekkert fjelag má rjúfa með stjórna-ráðstöfun. Þó má banna fjelag um stundarsakir, en þá verður þegar að búa mál til á hendur fjelaginu, til þess að það verði rofið.

67. gr. Rjett eiga menn á að safnast saman vopnlausir. Lögreglustjórninni

er heimilt að vera við almennar samkomur. Banna má mannfundi undir berum himni, þegar uggvænt þykir, að af þeim leiði óspektir.

68. gr. Hver vopnfær maður er skyldur að taka sjálfur þátt í vörn landsins, eptir því, sem nákvæmar verður ákveðið með lögum.

69. gr. Rjetti sveitarfjelaganna til að ráða málefnum sínum skal skipa með lögum.

70. gr. Skattgjaldamálum skal skipa með lögum.

71. gr. Öll sjerstakleg rjettindi, er lögin hafa bundið við nafnbætur og tign, skulu vera af tekin.

VII.

72. gr. Frumvörp, hvort heldur er til breytinga eða viðauka á stjórnarskrá þessari, má bera upp bæði á reglulegu alþingi og auka-alþingi. Nái frumvarpið um breyting á stjórnarskránni samþykki beggja þingdeildanna, skal rjúfa alþingi þá þegar og stofna til almennra kosninga af nýju. Samþykki hið nýkosna alþingi frumvarpið óbreytt, og nái það staðfesting konungs, þá hefur það gildi sem stjórnarlög.

73. gr. Þá er stjórnarskipunarlög þessi eru staðfest, og landstjórn skipuð samkvæmt 6. og 7. gr. þeirra, er stjórnarskrá um hin sjerstaklegu málefni Íslands 5. dag janúarmánaðar 1874 numin úr gildi.

Ákvæði um stundarsakir :

Í íslenskum málum, þeim er eigi skal dæna í landsdómi samkvæmt þessum stjórnarskipunarlögum, er hæstirjettur í Danmörku æðsti dómstóll, þangað til breyting verður á því gjörð með lögum, er ríkisþingið og alþingi samþykkir.

Ed.

397. Breytingartillaga

við frumvarp til stjórnarskipunarlaga um hin sjerstaklegu málefni Íslands (396), Eptir 2. umr. í Ed.—Frá meiri hluta nefndarinnar.

53. gr. frumvarpsins falli úr.

Ed.

398. Breytingaratkvæði

við frv. til fjárlaga fyrir 1886 og 1887 (351).—Frá landshöfðingja.

Við 13. gr. A. b. Í þessum staflað bætist inn í sem síðasti tölulíður:

8. Til launa handa aðstoðarpresti hjá dómkirkjuprestinum í Reykjavík 1200 kr. 1200 kr.

Ed.

399. Breytingartillaga

við frv. til fjárlaga fyrir árin 1886 og 1887 (351).—Frá Jakobi Guðmundssyni og Hallgr. Sveinssyni.

Við 13. gr. B. III b í staðinn fyrir „1800 kr.“ komi 2,000 kr. innan stryks og upphæðin utan stryks breytist eptir því.

Ed.

400. Tillaga til þingsályktunar.

Frá B. Kristjánssyni.

Alþingi ályktar að skora á stjórnina, að veita Magnúsi Þórarínssyni á Halldórsstöðum í Þingeyjarsýslu allt að 2500 kr. lán úr viðlagasjóði gegn fullu veði og vöxtum og afborgun í 10 ár, til að fullkomna ullarvinnuvjelar sínar.

Ed.

401. Frumvarp

til laga um lán úr viðlagasjóði til handa sýslufjelögum til æðarvarpsræktar (365).—Eptir 2. umr. í Ed.

1. gr. Sýslunefndunum í Snæfellsness, Dala, Barðastrandar og Stranda sýslum, sem og Mýra og Ísafjarðar sýslum, ef þær beiðast þess, veitist samtals allt að 10,000 kr. lán úr viðlagasjóði til eflingar æðarvarpsræktar. Lánið geta sýslufjelög þessi tekið smátt og smátt eptir þörfum. Lánið ávaxtast og endurgelzt á 28 árum með 6 af hundraði ár hvert.

2. gr. Hver ábúandi á æðarvarpsjörð í sýslum þeim, sem taldar eru í 1. gr., er skyldur fram að telja á hreppskilapíngum haust hvert, hversu mörg pund af hreinsuðum æðardún fengizt hafi það sumar af ábyli hans, og skal hreppstjóri hver semja greinilega og ýtarlega skýrslu um framtal æðardúnstekju í sínum hrepp; skal hann tilgreina nöfn allra ábúenda á hverri æðarvarpsjörðu, hve mikinn hluta jarðar hver hafi til ábúðar eða afnota, og hversu mikla dúntekju hver fram telur, og senda sýslumanni skýrslu sína fyrir útgöngu desembermán. ár hvert. Síðan jafnar sýslumaður árgjaldi sýslunnar af láninu niður samkvæmt skýrslum hreppstjóra á allar æðarvarpsjarðir í sýslunni, jafnt á hvert æðardúnspund, og tilkynnir hverjum ábúanda gjaldhæð hans innan marzmánaðarloka. Ábúandi skal lokið hafa árgjaldi sínu til sýslumanns fyrir aprílmánaðarlok, en sýslumaður viðlagasjóði fyrir 11. júní ár hvert.

3. gr. Þá er ábúandi greitt hefir árgjaldið, á hann rjett á fullu endurgjaldi þess hjá landeiganda. Greiði ábúandi eigi ár-gjaldið á rjettum eindaga, er rjett að taka það lögtaki sem annað almannagjald.

4. gr. Nú er ábúandi gjaldskyldrar jarðar kærður um rangt framtal, og má hann vinna eið að framtali sínu fyrir sýslumanni. Treystist hann eigi að vinna eiðinn, eða sannist það, að hann hafi talið rangt fram, greiði hann umfram árgjald sitt í sekt til landssjóðs 20—50 kr.

Ed.

402. Viðaukatillaga

við frv. til stjórnarskipunarlaga um hin sjerstaklegu máleini Íslands (396).—Frá meiri hluta nefndarinnar.

Við 59. gr. Aftan við orðin: »til æðri dóms« bætist: og fer um birting og áfrýjun slíks úrskurðar sem um birting og áfrýun dóms í sakamálum.

Ed.

403. Frumvarp

til laga um verzlun lausakaupmanna (309).—Eptir eina umr. í Nd.

1. gr. Kaupmaður, sem enga fasta verzlun rekur hjer á landi, getur fengið heimild til að verzla á skipi hjer við land, svo á löggiltum höfnum, sem á öðrum stöðum, ef hann fær til þess leyfisbrjef hjá sýslumanni, bæjarfógeta eða hjá umboðsmönnum þeirra. Fyrir slíkt leyfisbrjef skal hann gjalda 25 kr. fyrir hverja löggilta höfn, og eins fyrir hvern stað annan, er hann vill verzla á, í því lögsagnarumdæmi, er hann kaupir leyfisbrjefið. Leyfisbrjefið gildir að eins það almanaksár, er það er gefið. Með áfenga drykki er honum þó óheimilt að verzla nema á löggiltum höfnum. Gjaldið fyrir leyfisbrjefið rennur í hlutaðeiganda sýslusjóð eða bæjarsjóð.

2. gr. Skyldur er lausakaupmaður að öðru leyti að fullnægja ákvæðum gildandi laga um tollgreiðslur og sóttvarnir o. fl.

3. gr. Brot gegn lögum þessum varða slíkum sektum og sæta sömu meðferð, sem á er kveðið í 6. gr. laga 7. nóv. 1879 um breyting á eldri lögum um siglingar og verzlun á Íslandi.

4. gr. Lög þessi öðlast gildi 1. dag apílmánaðar 1886.

Ed.

404. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um verzlun lausakaupmanna (403).—Frá B. Kristjánssyni, Einari Ásmundssyni og Skúla Þorvarðarsyni.

1. gr. sje orðuð á þessa leið :

Lausakaupmaður, sem enga fasta verzlun rekur hjer á landi, getur fengið heimild til að verzla á skipi annarstaðar en á löggiltum höfnum, ef hann fær til þess leyfisbrjef hjá sýslumanni eða bæjarfógeta. Fyrir slíkt leyfisbrjef skal lausakaupmaður gjalda 50 kr. í landsjóð, og veitir leyfisbrjefið honum rjett til að verzla á skipi hvar sem hann vill við strendur landsins, en að eins það almanaksár, sem leyfið er gefið. Með áfenga drykki er honum þó óheimilt að verzla nema á löggiltum höfnum.

Nd.

405. Nefndarálit

í máliuu : frv. til stjórnarskipunarlagu um hin sjerstaklegu málefni Íslands, eins og það var samþykkt við 3. umr. í efri deild.

Meiri hluti nefndarinnar hefur íhugað frumvarp til stjórnarskipunarlagu um hin sjerstaklegu málefna Íslands, eins og það var samþykkt við 3. umræðu í efri deild, og ræður hann til að samþykkja það óbreytt, með því að engar verulegar breytingar hafa verið gerðar á því.

Alþingi 24. ágúst 1885.

B. Sveinsson. Þórarinn Böðvarsson. Jón Sigurðsson. Jón Jónsson.

Þórður Magnússon. Þorvarður Kjerulf.

Ed.

406. Frumvarp

til fjárlaga fyrir árin 1886 og 1887 (351).—Eptir 2. umr. í Ed.

1. kafi.

Tekjur.

1. gr. Á árunum 1886 og 1887 telst svo til, að tekjur Íslands verði 892,400 kr., og er það afrakstur af tekjugreinum þeim, sem getið er um í 2.—6. gr.
2. gr. Af eptirfylgjandi sköttum og gjöldum eru tekjurnar taldar 574,300 kr.

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Skattur á ábúð og afnotum jarða, og á lausafje:			
a) á ábúð og afnotum jarða	18,000	18,000	36,000
b) á lausafje	17,000	17,000	34,000
2. húskattur	2,500	2,500	5,000
3. tekjuskattur	15,000	15,000	30,000
4. aukatekjur.....	22,000	22,000	44,000
5. erfðafjárskattur.....	2,500	2,500	5,000
6. gjöld af fasteignarsólum	650	650	1,300
7. vitagjald.....	5,000	5,000	10,000
8. gjöld fyrir leyfisbréf	1,500	1,500	3,000
9. útlutningsgjald af fiski og lýsi m. m., að frá dregnum 2% í innheimtulaun	36,000	36,000	72,000
10. aðflutningsgjald af áfengum drykkjum, að frá dregnum 2% í innheimtulaun..	130,000	130,000	260,000
11. aðflutningsgjald af tóbaki, að frá dregnum 2% í innheimtulaun.....	18,000	18,000	36,000
12. tekjur af pósthæðunum	17,000	17,000	34,000
13. óvissar tekjur	2,000	2,000	4,000
samtals	287,150	287,150	574,300

3. gr. Tekjur af fasteignum landssjóðsins o. fl. eru talðar 64,800 kr.:

	1886.	1887.	Alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Afgjöld af jarðeignum landssjóðsins, alls 39,300 kr. að fráðregnum umboðslaunum, prests- mötu o. fl., alls 9,300 —	30,000	30,000	60,000
2. leigugjöld af brennisteinsnámunum í Þingeyjarsýslu	1,800	1,800	3,600
3. tekjur af kirkjum	500	500	1,000
4. tekjur af silfurbergsnámunum í Helgustaðafjalli	200	„	200
samtals	32,500	32,300	64,800

4. gr. Tekjur, er snerta viðlagasjóðinn, eru ætlaðar að nemi 69,800 kr.:

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Leigur af innstæðufje viðlagasjóðsins	34,900	34,900	69,800
Upp í lán verður borgað:			
á árinu 1886 12,933 kr. 62 a.			
- — 1887 12,856 — 33 -			
25,789 kr. 95 a.			
samtals...	34,900	34,900	69,800

Stjórninni veitist heimild til að gefa eptir leigur af lánum þeim, er veitt hafa verið ýmsum sýslum 1884 og 1885 til þess að sporna við hungursneyð, til ársloka 1887, mót því að frá þeim tíma greiðist af þeim 4% í leigur, og að $\frac{1}{8}$ hluti þeirra endurgreiðist síðan á ári hverju.

Lundarbrekkukirkju veitist frestur fyrir fjárhagstímabilið á að greiða afborganir af láni því, er hún fjekk árið 1879, að upphæð 2000 kr.

Reykjavíkukirkju gefast upp um fjárhagstímabilið vextir af skuld sinni við lands-sjóð og frestur á afborgun af henni.

Stykkishólmskirkju veitist frestur, fyrir fjárhagstímabilið, á að greiða afborgun af skuld hennar til landssjóðs.

Af láni til Staðarbyggðarmýra greiðist að eins 4% af þeirri fjárhæð, sem er í skuld 31. desember 1885.

5. gr. Ýmislegar innborganir og endurgjöld verða talin 8,500 kr.

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Það, sem greitt er frá prestaköllum, samkvæmt lögum 27. febr. 1880, að fráðregnum þeim 700 kr. á ári, er greiðast skulu af Oddaprestakalli, en sem gefnar verða eptir á fjárhagstímabilinu	3,300	"	3,300
2. Endurgjald skyndilána til embættismanna.....	600	600	1,200
3. Endurborganir á öðrum fyrirframgreiðslum.....	2,000	2,000	4,000
samtals	5,900	2,600	8,500

6. gr. Tillag úr ríkissjóðnum verður talið 175,000 kr.

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.
Fast tillag	60,000	60,000	120,000
Aukatillag	28,500	26,500	55,000
samtals...	88,500	86,500	175,000

2. kaffi.

Útgjöld.

7. gr. A árunum 1886 og 1887 veitast til útgjalda 884,286 kr. 84 a. samkvæmt þeim gjaldagreinum, sem nákvæmar er skýrt frá í 8.—17. gr.

8. gr. Gjöld til hinnar æðstu stjórnar innanlands og fulltrúa stjórnarinnar á alþingi eru talin fyrir árið 1886: 12,400 kr., og árið 1887: 14,400 kr., samtals: 26,800 kr.

9. gr. Til kostnaðar við alþingi veitast 32,000 kr. Til kostnaðar við yfirskoðun lands-reikninganna 1,600 kr., alls 33,600 kr.

10. gr. Til útgjalda við umboðsstjórnina, gjaldheimtur og reikningsmál, svo og við dómgæzluna og lögreglustjórnina o. fl. veitast 367,950 kr. 84 a.

		1886.		1887.		alls.	
		kr.	a.	kr.	a.	kr.	a.
A.							
Umboðsstjórn, gjaldheimtur og reikningsmál:							
1.	Laun embættismanna	18,816.66		18,900		37,716.66	
2.	endurgjald fyrir skrifstofukostnað o. fl.	3,600		3,600		7,200	
3.	borgun fyrir hina umboðslegu endurskoðun	3,000		3,000		6,000	
		25,416.66		25,500		50,916.66	
B.							
Dómgæzla og lögreglustjórn:							
1.	laun:						
a.	til dómara og sýslumanna	70,525.09		70,525.09			
b.	til hreppstjóra.....	6,000		6,000			
2.	ritfje handa bæjarfógetanum í Reykjavík	1,400		1,400			
3.	til hegningarhússins og fangelsanna:						
a.	laun umsjónarmannsins..... 1000 kr.						
	póknun handa dómkirkjuprestinum 100 —						
	—— — lækni 60 —						
b.	viðurværi handa füngum, 42 a. á dag 1225 —						
	3 skammtar af miðdagsmat handa						
	fangaverði á 21 e. 230 —						
	þvottur 30 —						
	til eldiviðar og ljósa 520 —						
	útgjöld við bygginguna sjálfa og áhöld 400 —						
	til þess að útvega verkefni 500 —						
	ýmisleg útgjöld..... 150 —						
	4215 —						
	arður af verkum talinn 615 —						
	3600 —						
c.	kostnaður við viðhald fangelsanna... 300 —	3,900		3,900			
4.	önnur útgjöld:						
a.	póknun handa tveimur settum mála- flutningsmönnum við yfirrettinn ... 1600 kr.						
b.	laun sendiboðans við yfirrettinn ... 60 —						
c.	til eldiviðar í yfirrettarstofunum ... 60 —						
d.	til viðhalds á yfirrettarstofunum o.fl. 80 —						
e.	kostnaður við sakamál og lögreglumál 1000 —						
f.	—— — gjafsóknarmál 300 —						
	3,100	3,100					
C.		84,925.09		84,925.09		169,850.18	
Ýmisleg útgjöld:							
1.	til þess að gefa út stjórnartíðindi og lands- hagsskýrslur:						
a.	póknun fyrir útgáfu tíðindanna m. fl. 300 kr.						
b.	til pappírs og prentunar deildarinnar						
	B. 22 arkir og deildarinnar C. 15 arkir 1591 —						
c.	til kostnaðar við sending með póstum 150 —						
	flyt 2041 —					220,766.84	

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.
fluttar...	18,132	16,432	
2. til bráðabirgðar-uppbótar fátækum brauðum	4,000	3,500	
3. til nokkurra brauða í fyrverandi Hólastípti	600	600	
4. endurgjald handa prestinum að Goðdölum fyrir tekjumissi	20	20	
5. bráðabirgðaruppbót á Stóruvallaprestakalli í Rangárvallaþrófastsdæmi, greiðist því að eins að sjerstakur prestur komi til brauðsins	200	200	
6. viðbót við eptirlaun þau, er fátækir upp- gjafaprestar og prestekkjur fá samkvæmt lög- um	3,000	3,000	
7. endurgjald handa biskupi fyrir skrifstofu- kostnað	1,000	1,000	
B.	27,552	24,752	52,304
Kennslumálefni :			
I. Til prestaskólans :			
a. laun	9,784	9,784	
b. önnur útgjöld :			
1886. 1887.			
1. húsaleigustyrkur handa 16 læri- sveinum, 80 kr. handa hverjum .	1,280 kr.	1,280 kr.	
2. 3 ölmusur	600 —	600 —	
3. til tímakenndu.	100 —	100 —	
4. til bókakaupa...	300 —	300 —	
5. til eldiviðar og ljósa	100 —	100 —	
6. til umsjónar ...	100 —	100 —	
7. ýmisleg útgjöld	200 —	200 —	
	2,680	2,680	
	12,464	12,464	24,928
II. Til læknaskólans :			
a. laun	3,600	3,600	
þar í fölginn launaviðbót handa Tómasi lækni Hallgrímssyni 400 kr. hvort árið.			
b. önnur útgjöld :			
1886. 1887.			
1. 2 ölmusur, 200 kr. hvor, 400 kr.	400 kr.	400 kr.	
2. eldiviður, ljós og ræsting	100 —	100 —	
3. til bókakaupa og verkfæra	600 —	300 —	
4. ferðastyrkur handa lækna- efnum	300 —	300 —	
5. húsaleiga handa 6 læri- sveinum	480 —	480 —	
fluttar... 1,880 — 1,580 —	3,600	3,600	77,232

	1886.	1887.	1886.	1887.	alls.
	1880 —	1880 —	kr.	kr.	kr.
fluttar...	1880 —	1880 —	3,600	3,600	77,232
6. þóknun fyrir tímakennslu í efnafræði.....	100 —	100 —			
7. ýmisleg útgjöld.....	100 —	100 —	2,080	1,780	
			5,680	5,380	11,060
III. Til hins lærða skóla :					
a. laun			18,200	18,200	
b. aðstoðarfje:					
handa Páli Melsted sem kennara					
í sögu	1,800 kr.				
— söngkennaranum	600 —				
— fimleikakennaranum	700 —				
— dyraverði	1,000 —				
til yfrumsjónar með skólahúsinu og áhöldum skólans.....	300 —		4,400	4,400	
c. önnur útgjöld :					
1. til bókasafns skólans	600 kr.				
2. til eldiviðar og ljósa	1,200 —				
3. til skólahússins utan og innan	1,000 —				
4. til tímakennslu.....	1,000 —				
5. ólmur	8,000 —				
6. þóknun handa lækni	100 —				
7. ýmisleg útgjöld	1,200 —				
8. fyrir prestsverk.....	48 —		13,148	13,148	
d. til aðalaðgjörðar á skólahúsinu			5,000		
			40,748	35,748	76,496
IV. Til gagnfræðaskólans á Möðruvöllum :					
a. laun			6,600	6,600	
b. önnur útgjöld					
1. til bóka- og áhaldakaupa við kennsluna	400 kr.				
2. til eldiviðar og ljósa.....	500 —				
3. til skólahússins utan og innan	200 —				
4. ýmisleg útgjöld	250 —		1,350	1,350	
			7,950	7,950	15,900
V. Til annarar kennslu :					
a. til kvennaskóla.....			3,600	3,600	
b. til barnaskóla			3,000	3,000	
c. til alþýðuskóla (par af til skólans í Flensborg 2,500 kr. hvort árið)			3,000	3,000	
Styrkur eptir staðið a., b. og c. veitist með því skilyrði, að skólar þessir njóti einnig annarar tillögu, er eigi sje minni en helmingur á móts við styrkinn úr landssjóði (þó nær þetta skilyrði eigi til skólans í Flensborg), og að þeir standi undir um-					
flyt...			9,600	9,600	180,688
				50*	

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.
flyt... sjón stiptsyfirvaldanna, amtsráðs eða sýslunefndar.	9,600	9,600	180,688
d. til kennara í organslætti og sönglist, og til organsleikara við dómkirkjuna í Reykjavík	1,000	1,000	
e. Til kennslu í stýrimannafræði í Reykjavík :			
1886. 1887.			
1. til kennara 600 kr. 600 kr.			
2. til húsnaðis 200 — 200 —			
3. til áhalda 200 — „			
4. styrkur til námspíla 200 — 200 —	1,200	1,000	
C.	11,800	11,600	23,400
1. Til landsbókasafnsins og fyrir umsjón með al- þingishúsinu millum þinga :			
1886. 1887.			
a, laun bókavarðar..... 1000 kr. 1000 kr.			
Launaviðbót fyrir hinn nú- verandi bókavörð 200 — 200 —			
b, til aðstoðar við hinn núver- andi bókavörð 500 — 500 —			
c, laun hans fyrir að hafa um- sjón með alþingishúsinu og áhöldum í því milli þinga ... 100 — 100 —			
d, til þess að semja bókaskrá 400 — 400 —			
e, til bókakaupa 600 — 600 —			
f, til eldiviðar og áhalda m. m. 400 — 400 —			
g, brunabótagjald fyrir safnið 100 — 100 —			
h, til að útvega tvenna glugga- hlera úr járni 200 — „ —	3,500	3,300	
2. til amtsbókasafnanna á Akureyri og Stykkis- hólmi 400 400			
3. til deildar hins íslenska bókmenntafjelags í Rvík til að gefa út tímarit, sýslumannaæfir o. fl. 1,500 1,500			
4. til þjóðvinafjelagsins 300 300			
5. til forngripasafnsins :			
a. til forngripakaupa og áhalda 700 kr.			
b. til umsjónar 200 —			
c. til rannsóknar fornmenja 1,000 —	1,900	1,900	
	7,600	7,400	15,000
samtals...			219,088

14. gr. Til skyndilána handa embættismönnum og lögboðinna fyrirframgreiðslna veitast 5,200 kr.

15. gr. Til eptirlauna og styrktarfjár og fl. veitast 60,000 kr. ; þar af til ekkjufrúar Elínar Thorsteinsen 200 kr., til ekkjufrúar Önnu Johnsen 150 kr., til ekkjufrúar Guðrúnar Guð-johnsen 300 kr., til ekkjufrúar Valgerðar Ólafsdóttur frá Hofi 200 kr., og til ekkjufrúar G. Brynjúlfssonar 150 kr., til sjera Arna Böðvarsonar 100 kr., og til sjera J. Thórarén-sens 50 kr. — til allra þeirra hvort árið.

16. gr. Til vísindalegra og verklegra fyrirtækja veitast 22,700 kr.
1. Styrkur til kennara Þ. Thoroddsen til jarðfræðisrannsókna og til að safna til jarðfræðislýsingar Íslands 2000 kr.
 2. Styrkur til gufubátsferða á Ísafjarðardjúpi, 1,500 kr. hvort árið 3000 —
 3. Styrkur til kennara Benedikts Gröndals til að halda áfram myndasafni yfir íslensk dýr og til að semja þjóðmenningarsögu Norðurlanda 600 kr. á ári 1200 —
 4. Tílf ferðakostnaðar og þóknunar handa fiskifræðing Feddersen til að rannsaka laxár og laxveiðar á Suðurlandi og Vesturlandi, allt að 3500 —
 5. Styrkur til landlæknis Schierbecks til að rannsaka bráðapestina 400 —
 6. Styrkur til læknis J. Jónassens til að kynna sjer í Englandi aðferð til að lækna sullaveiki 500 —
 7. Styrkur til Björns Pálssonar til að smíða verkvjar 500 —
 8. Styrkur til Guðrúnar Waage til að læra sönglist 600 —
 9. Styrkur til yfirdómara M. Stephensens og ritara J. Jenssonar til að gefa út alþýðlegt lagasafn, 20 kr. fyrir örkina, gegn því að bókin verði seld með vægu verði 800 —
 10. Til að gjöra við Rífsós í Snæfellsnessýslu, móti því að sýslan leggi til 500 kr. 1500 —
 11. Styrkur handa framkvæmdarstjóra hins fyrirhugaða landsbanka til að kynna sjer bankastörf erlendis 1500 —
 12. Styrkur til Geirs kennara Zoëga til að fullkomna í frakknesku á Frakklandi 700 —
 13. Styrkur til Magnúsar Þórarinssonar til að fullkomna tövinnuvjar 500 —
 14. Til annara vísindalegra og verklegra fyrirtækja 6,000 —
- 22,700 kr.

17. gr. Til óvissra útgjalda veitast 4,000 kr.

Eigi má af þessum gjaldlið greiða ferðakostnað embættismanna eða embætismannaefna frá útlöndum til að taka við embættum hjer á landi.

18. gr. Afganginn, sem fyrst um sinn er áætlað að verði 8,113 kr. 16 a., skal leggja í viðlagasjóðinn.

19. gr. Ef frumvörp til laga :

ná gildi á fjárhagstímabilinu, breytast upphæðirnar tekju- og gjaldamegin samkvæmt frumvörpum þessum.

20. gr. Allar þær fjárveitingar, sem eigi eru ákveðnar í lögum öðrum en fjárlögum, tilskipunum, konungsúrskurðum eða öðrum gildandi ákvörðunum, samkvæmt 25. gr. stjórnarskrárinnar, gilda að eins fyrir fjárhagstímabilið.

Heimild sú, sem veitt var í fjárlögum 4. nóv. 1881 til að veita lán til stofnunar á búnaðarskólum, endurnýjast fyrir fjárhagstímabil þetta, að því leyti hin veitta upphæð eigi er þegar notuð.

Nd.

407. Frumvarp

til stjórnarskipunarlaga um hin sjerstaklegu málefni Íslands (396). — Eptir 3. umr. í Ed.

I.

1. gr. Í öllum þeim málefnum, sem varða Ísland sjerstaklega, hefur landið löggjöf sína, dómsvald og stjórn út af fyrir sig, á þann hátt, að löggjafarvaldið er hjá konungi og alþingi í sameiningu, framkvæmdarvaldið hjá konungi og dómsvaldið hjá dómendum.

2. gr. Hin sjerstaklegu málefni landsins eru þessi:

1. Hin borgaralegu lög, hegningarlögin og dómgæzlan, er hjer að lýtur.
2. Lögreglumálefni.
3. Kirkju- og kennslumálefni.
4. Lækna- og heilbrigðismálefni.
5. Sveita- og fátækramálefni.
6. Vegir og póstgöngur landsins.
7. Landbúnaður, fiskiveiðar, verzlun og aðrir atvinnuvegir.
8. Skattamál bein og óbein.
9. Þjóðeignir, alþjóðlegar stofnanir og sjóðir.

Meðan Ísland hefur ekki fulltrúa á ríkisþinginu, en það er komið undir bæði alþingi og löggjafarvaldi ríkisins, leggur landið ekkert til almennra ríkisparfa. En á hinn bóginn tekur það heldur engan þátt á meðan í löggjafarvaldinu um almenn ríkismál.

3. gr. Konungur hefur hið æðsta vald yfir öllum hinum sjerstaklegu málefnum landsins með þeim takmörkunum, sem settar eru í stjórnarskrá þessari, og lætur landstjóra, sem hefur aðsetur sitt í landinu, framkvæma það.

4. gr. Konungur skal vinna eið að stjórnarskrá Íslands. Af eiðstaf konungs skal gjöra 2 samhljóða frumrit, og skal senda alþingi annað þeirra til geymslu, en hitt skal geyma í leyndarskjalasafninu.

5. gr. Konungur er ábyrgðarlaus; hann er heilagur og friðhelgur.

6. gr. Konungur skipar landstjóra og víkur honum frá völdum. Landstjóri hefur í umboði konungs hið æðsta vald í öllum hinum sjerstöku málefnum landsins, svo sem mælt er fyrir í stjórnarskrá þessari. Laun landstjóra skal ákveða með lögum.

7. gr. Landstjóri tekur sjer ráðgjafa og getur vikið þeim úr völdum. Ráðgjafarnir hafa á hendi stjórnarstörfin og alla ábyrgð á þeim. Ábyrgð þessa skal ákveða með lögum.

Undirskript konungs eða landstjóra í umboði hans undir ályktanir þær, er snerta löggjöf og stjórn, veitir þeim gildi, þá er einn ráðgjafi eða fleiri skrifa undir með honum. Ráðgjafi sá, er undir ályktun ritar með konungi eða landstjóra, ber ábyrgð af henni.

8. gr. Ráðgjafar skulu eigi vera fleiri en þrír, og skal einn vera æðstur þeirra. Landstjóri og ráðgjafar er landsráð og landstjóri forseti þess. Í landsráðinu skal ræða lagafrumvörp öll og mikilsverð stjórnarmálefni. Deyi landstjóri eða

hindrist á annan hátt, stendur hinn æðsti ráðgjafi fyrir stjórn, þangað til konungur nefnir annan landstjóra, eða landstjóri tekur aptur við stjórninni.

9. gr. Landstjóri eða neðri deild alþingis getur kært ráðgjafana fyrir embættisrekstur þeirra. Í þeim málum dæmir landsdómur.

10. gr. Konungur eða landstjóri veitir öll þess konar embætti, sem konungur hefur veitt hingað til. Breyting má á þessu gjöra með lögum. Engan má skipa embættismann í landinu, nema hann hafi hin almennu rjettindi innborinna manna, og þar á ofan hafi fært sönnur á, að hann hafi fullnægt hinum gildandi ákvæðum um kunnáttu í máli landsins. Hver embættismaður skal vinna eið að stjórnarskránni.—Konungur eða landstjóri geta vikið embættismönnum frá, og fer þá um eptirlaun þeirra, svo sem lög mæla fyrir. Konungur eða landstjóri getur flutt embættismenn úr einu embætti í annað, þó svo, að þeir missi einskis í af embættistekjum, og að þeim sje gefinn kostur á að kjósa, hvort þeir vilji heldur embættaskiptin, eða þá lausn frá embætti með eptirlaunum þeim, sem almennar reglur ákveða. Með lögum má undan skilja ýmsa embættismannaflokka, auk embættismanna þeirra, sem nefndir eru í 53. grein.

11. gr. Landstjóri stefnir saman reglulegu alþingi annaðhvort ár. Án samþykkis landsstjóra má þingið eigi setu eiga lengur en 10 vikur. Breyta má þessum ákvæðum með lögum.

12. gr. Landsstjóri getur frestað fundum hins reglulega alþingis um tiltekinn tíma, en þó ekki lengur en 4 vikur, nema alþingi samþykki það, og ekki nema einu sinni á ári.

13. gr. Landsstjóri getur rofið aðra eða báðar deildir alþingis, og skal þá stofna til nýrra kosninga, áður tveir mánuðir sjeu liðnir, frá því þingið var rofið, og skal þá stefna þinginu saman aptur næsta ár á eptir, að það var rofið.

14. gr. Landsstjóri getur stefnt alþingi saman til aukafunda, og ræður hann, hversu langa setu það þá skuli eiga.

15. gr. Landsstjórnin getur lagt fyrir alþingi frumvörp til laga og ályktana.

16. gr. Undirskript konungs eða landsstjóra þarf til þess, að veita ályktunum alþingis lagagildi. Landstjóri annast um, að lögin verði birt og að þeim verði fullnægt. Sje lagafrumvarp, sem alþingi hefur fallizt á, ekki staðfest á undan næsta reglulegu alþingi, er það fallið niður. Staðfesting konungs þarf til breytingar á stjórnarskránni eða viðauka við hana, svo sem síðar er fyrir mælt í 71. gr.

17. gr. Þegar brýna nauðsyn ber til, getur konungur eða landstjóri gefið út bráðabirgðarlög milli alþinga; þó mega slík lög eigi koma í bága við stjórnarskrána, og ávallt skulu þau lögð fyrir næsta alþingi á eptir.

18. gr. Konungur eða landstjóri veitir leyfi þau og undanþágur frá lögum, sem tíðkæzt hafa, eptir reglum þeim, sem farið hefur verið eptir hingað til.

19. gr. Konungur náðar menn og veitir almenna uppgjöf á sökum. Ráðgjöfunum getur hann eigi gefið upp sakir fyrir brot á stjórnarskránni, nema því að eins, að neðri deild alþingis samþykki.

II.

20. gr. Á alþingi eiga setu 36 þjóðkjörnir menn. Kosning þeirra gildir venjulega fyrir 6 ára tímabil. Deyi nokkur eða fari frá af þeim, sem kosnir

eru til þingsetu, meðan á kjörtímanum stendur, skal kjósa annan í hans stað til þingsetu fyrir það tímabil, sem eptir er af kjörtímanum.

21. gr. Alþingi skiptist í tvær deildir, efri þingdeild og neðri þingdeild. Í efri þingdeild sitja 12 menn, er kjósa skal um land allt eptir ákvæðum þeim, er sett verða í kosningarlögum. Í neðri deild sitja 24 þingmenn, kosnir í kjördæmum. Tölu þingmanna má breyta með lögum.

22. gr. Kosningarrjett til alþingis hafa:

- a. allir búandi menn, húsmenn, borgarar, þurrabúðarmenn, og aðrir húsráðendur, sem greiða gjald til almennra þarfa;
- b. embættismenn, hvort sem þeir hafa konunglegt veitingarbrjef eða þeir eru skipaðir af þeim, sem konungur hefur veitt heimild til þess;
- c. þeir, sem tekið hafa lærdómspróf við háskólann, prestaskólann eða lækna-skólann í Reykjavík, eða eitthvert annað þess háttar opinbert próf, sem nú er eða kann að verða sett. Þó ekki sjeu þeir í embætti, ef þeir eru ekki öðrum háðir.

Þó getur enginn átt kosningarrjett, nema hann sje orðinn fullra 25 ára að aldri, þegar kosningin fer fram, hafi óflekkað mannorð, hafi verið heimilisfastur í kjördæminu eitt ár, sje fjár síns ráðandi og honum sje ekki lagt af sveit, eða, hafi hann þegið sveitarstyrk, að hann þá hafi endurgoldið hann, eða honum hafi verið gefinn hann upp.

Með lögum má veita konum kosningarrjett til alþingis.

23. gr. Kjörgengur til alþingis er hver sá, sem hefur kosningarrjett samkvæmt því, sem nú var sagt, ef hann

1. ekki er þegn annars ríkis eða er í þjónustu þess;
2. hefur að minnsta kosti í síðustu 5 ár verið í löndum þeim í norðurálfunni, sem liggja undir Danaveldi.

Kjörgengi til efri deildar skal þó bundið við 35 ára aldur.

Kjósa má þann mann, sem á heima utan kjördæmis, eða hefur verið innan kjördæmis skemur en eitt ár.

Nákvæmari reglur um kosningarnar verða settar í kosningarlögum.

III.

24. gr. Alþingi skal koma saman fyrsta virkan dag í júlímánuði annað hvort ár, hafi landsstjóri ekki til tekið annan samkomudag sama ár.

Með lögum má ákveða, að hið reglulega alþingi komi optar saman eður á öðrum tíma

25. gr. Samkomustaður alþingis er í Reykjavík. Þó getur landstjóri eptir atvikum skipað fyrir um, að alþingi komi saman á öðrum stað í landinu.

26. gr. Alþingi er friðheilagt. Enginn má raska friði þess eða frelsi.

27. gr. Alþingi sker sjálft úr, hvort þingmenn þess sjeu löglega kosnir.

28. gr. Sjerhver nýr þingmaður skal vinna eið að stjórnarskránni, undir eins og viðurkennt er, að kosning hans sje gild.

29. gr. Alþingismenn eru eingöngu bundnir við sannfæring sína og eigi við neinar reglur frá jósendum sínum.

Embættismenn þeir, sem kosnir eru til alþingis, þurfa ekki leyfi stjórnarinnar til þess að þiggja kosninguna, en skyldir eru þeir til, án kostnaðar fyrir

landssjóðinn, að annast um, að embættisstörfum þeirra verði gengt á þann hátt, sem stjórnin telur nægja.

30. gr. Hvor þingdeild á rjett á, að bera upp frumvörp til laga og ályktana og samþykkja þau fyrir sitt leyti; einnig má hvor þingdeildin fyrir sig senda konungi eða landsstjóra ávörp.

31. gr. Hvor þingdeild getur sett nefndir af þingmönnum til þess, að rannsaka mikils varðandi málefni. Þingdeildin getur veittnefndum þessum rjett á að heimta skýrslur, munnlegar og brjeflegar. bæði af embættismönnum og öðrum.

32. gr. Engan skatt má á leggja, nje breyta, nje af taka, nema með lögum; ekki má heldur taka lán, er skuldbindi landið, nje selja eða á annan hátt láta af hendi neina af fasteignum landsins, nema slíkt sje með lögum ákveðið.

33. gr. Ekkert gjald má greiða af hendi, nema heimild sje til þess í fjárlögum eða fjárukalögum.

34. gr. Jafnskjótt sem hið reglulega alþingi er komið saman, skal leggja fyrir það frumvarp til fjárlaga fyrir fjárhagstímabilið, sem í hönd fer. Með tekjunum skal telja bæði hið fasta tillag og aukatillagið úr hinum almenna ríkissjóði.

Gjöld, sem ákveðin eru með eldri lögum, tilskipunum, konungsúrskurðum, eða öðrum gildum ákvæðum, skal, þangað til breyting verður á því gjörð með lögum, til færa í fjárlögunum, svo sem gjöld þessi hafa ákveðin verið.

Frumvarpið til fjárlaganna og eins frumvörp til fjárukalaga skal jafnan fyrst leggja fyrir neðri deild alþingis.

35. gr. Hvor þingdeild kys yfirskoðunarmann, og skulu þeim veitt laun fyrir starfa sinn. Yfirskoðunarmenn þessir eiga að gagnskoða reikninga hvers árs um tekjur og gjöld landsins og gæta þess, að tekjur landsins sjeu þar allar taldar og að ekkert hafi verið galdið út án heimildar. Þeir geta krafzt að fá allar skýrslur þær og skjöl, sem þeim þykir þurfa. Síðan skal semja reikning fyrir fjárhagstímabilið, og leggja hann fyrir alþingi ásamt með athugasemdum yfirskoðunarmanna, til fullnaðarúrslita.

36. gr. Ekkert lagafrumvarp má samþykkja til fullnaðar, fyr en það hefur verið rætt þrisvar í hvorri þingdeild.

37. gr. Þegar lagafrumvarp er samþykkt í annari hvorri þingdeildinni, skal það lagt fyrir hina þingdeildina í því formi, sem það er samþykkt í. Verði þar breytingar á gjörðar, gengur það aptur til hinnar fyrri þingdeildar. Verði hjer aptur gjörðar breytingar, fer frumvarpið af nýju til hinnar deildarinnar. Gangi þá enn eigi saman, ganga báðar deildirnar saman í eina málstofu, og leiðir alþingi þá málið til lykta eptir eina umræðu. Þegar alþingi þannig myndar eina málstofu, þarf til þess að gjörð verði fullnaðar-ályktun á máli, að tveir þriðjungar þingmanna úr hvorri deild sjeu á fundi og eigi þátt í atkvæðagreiðslunni; ræður þá atkvæðafjöldi úrslitum um hin einstöku málsatriði, en til þess að lagafrumvarp, að undanskildum frumvörpum til fjárlaga og fjárukalaga, verði samþykkt í heild sinni, þarf aptur á móti að minnsta kosti að tveir þriðjungar atkvæða þeirra, sem greidd eru, sjeu með frumvarpinu.

38. gr. Meðan alþingi stendur, má ekki taka neinn alþingismann fastan fyrir skuldir án samþykkis þeirrar deildar, er hann situr í, nje heldur setja hann í varðhald eða höfða mál á móti honum, nema hann sje staðinn að glæp.

Enginn alþingismaður verður krafinn til ábyrgðar utan þings fyrir það, sem hann hefur talað á þinginu, nema þingdeildin, sem hann á sæti í, leyfi.

39. gr. Ef sú breyting, er sviptir mann kjörgengi, verður á högum þess manns, er löglega er kosinn, missir hann rjett þann, er kosningunni fylgir.

40. gr. Ráðgjöfunum skal heimilt vegna embættisstöðu sinnar að sitja á alþingi, og eiga þeir rjett á að taka þátt í umræðunum, eins opt og þeir vilja, en gæta verða þeir þingskapa.

Atkvæðisrjett hafa ráðgjafar því að eins, að þeir sjeu kosnir alþingismenn.

41. gr. Hvor þingdeild og eins hið sameinaða alþingi kys sjálft forseta sinn og varaforseta.

42. gr. Hvorug þingdeildin má gjöra ályktun um neitt, nema að minnsta kosti tveir þriðjungar þingmanna sjeu á fundi og greiði þar atkvæði.

43. gr. Heimilt er þingmanni að bera uoþ í þeirri þingdeild, er hann á sæti í, hvert það málefni, er almenning varðar, er þingdeildin leyfir, og beiðast skýrslu um það.

44. gr. Hvorug þingdeildin má taka nokkurt málefni til meðferðar, á þingi nema einhver þingdeildarmanna taki það að sjer til flutnings.

45. gr. Þyki þingdeild ekki ástæða til að gjöra ályktun um eitthvert málefni, þá getur hún vísað því til landstjórnarinnar.

46. Fundi beggja þingdeilda og hins sameinaða alþingis skal halda í heyranda hljóði. Þó getur forseti eða svo margir þingmenn, sem til er tekið í þingsköpunum, krafizt, að öllum utanþingsmönnum sje vísað burt, og skal þá þingið eða þingdeild sú, er hlut á að máli, skera úr, hvort ræða skuli málefnið í heyranda hljóði eða eigi.

47. gr. Þingsköp hins sameinaða alþingis og beggja þingdeilda skal setja með lögum.

IV.

48. gr. Landsdómur skal skipaður dómendum hins æðsta dómstóls innanlands og öllum þingmönnum efri deildar. Ryðja má sá, er ákærður er. allt að 5 menn úr dómi; þó svo, að jafnan sitji dóminn eigi færri en 2 dómendur hins æðsta dómstóls. Jafnan skal tala dómenda á stöku standa, og skal því, ef til kemur, 1 úr vikja eptir hlutkesti. Landsdómur velur forseta sinn. Endi kjörtími, meðan á máli stendur í landsdómi, halda þó efri deildarmenn sæti sínu í dóm-inum. Rjettarfarið við dóm þenna skal ákveða með lögum.

49. gr. Landsdómur einn dæmir í þeim málum, er landstjóri eða neðri deild alþingis býr til á hendur ráðgjöfunum. Með leyfi neðri deildar getur landstjóri einnig kært aðra menn fyrir þessum dómi fyrir glæpi. er einkar-hættulegir þykja landinu.

50. gr. Skipun dómsvaldsins skal ákveða með lögum.

51. gr. Dómendur skera úr öllum ágreiningi um embættistakmörk yfirvaldanna. Þó getur sá, sem þar um leitar úrskurðar, ekki komið sjer hjá að hlýða yfirvaldsboði í bráð, með því að skjóta málinu til dóms.

52. gr. Dómsvaldið skal greina frá umboðsvaldinu með lögum.

53. gr. Dómendur skulu í embættisverkum sínum fara einungis eptir lögum. Þeim dómendum, sem ekki hafa að auk umboðsstörf á hendi, verður ekki vikið úr embætti nema með dómi, og ekki verða þeir heldur fluttir í annað

embætti á móti vilja þeirra, nema þegar verið er að koma nýrri skipun á dómstólana. Þó má veita þeim dómara, sem orðinn er fullra 65 ára gamall, lausn frá embætti, en eigi skal hann missa neins í af launum sínum.

V.

54. gr. Hin evangelísk-lúterska kirkja er þjóðkirkja landsins, og skal þjóð-fjelagið því styðja hana og vernda.

Sambandinu milli þjóðkirkju og landstjórnar skal skipa með lögum.

55. gr. Landsmenn eiga rjett á að stofna fjelög til að þjóna guði með þeim hætti, sem bezt á við sannfæringu hvers eins. Þó má eigi kenna eða fremja neitt, sem er gagnstætt góðu siðferði og allsherjarreglu.

56. gr. Rjettindi trúfjelaga þeirra, sem frábrugðin eru þjóðkirkjunni skal ákveða með lagaboði.

57. gr. Enginn má missa neins í af þegnrrjettindum sakir trúbragða sinna nje heldur þeirra vegna skorast undan almennri fjelagsskyldu.

VI.

58. gr. Hvern, sem tekinn er fastur, skal án undandráttar leiða fyrir dómara, og sje hann þá eigi þegar látinn laus. skal dómari áður sólarhringur sje liðinn leggja rökstuddan úrskurð á, hvort hann skuli í varðhald setja. Megi láta hann lausan móti veði, skal ákveða í úrskurðinum, hvert eða hversu mikið það skuli vera. Dómari og aðrir, sem viðriðnir eru, bera ábyrgð fyrir þeim, sem tekinn er fastur eða hindraður á annan hátt.

Úrskurði dómara má þegar skjóta til æðra dóms, og fer um birting og áfrýun slíks dóms sem um birting og áfrýun dóms í sakamálum. Engan má setja í gæzlu varðhald fyrir sök, er að eins varðar fjesekt eða einföldu fangelsi.

59. gr. Heimilið er friðheilagt. Ekki má gjöra húsleit, nje kyrrsetja brjef og önnur skjöl, nje rannsaka þau, án dómsúrskurðar, nema lög sjerstaklega leyfi.

60. gr. Eignarrjetturinn er friðhelgur. Engan má skylda til að láta af hendi eign sína, nema almenningsþörf krefji; þarf til þess lög og komi fullt verð fyrir.

61. gr. Öll bönd þau, sem hamla frelsi í atvinnuvegum og jafnrjetti manna til atvinnu, og eigi eru byggð á almenningsheillum, skal aftaka með lögum.

62. Sá, sem ekki getur sjeð fyrir sjer og sínum, og sje hann ekki skyldu-ómagi annars manns, skal eiga rjett á að fá styrk úr almennum sjóði. en þá skal hann háður vera takmörkunum þeim, er lögin áskilja.

63. gr. Hafi foreldri eigi efni á að fræða sjálf börn sín, eða sjeu börnin munaðarlaus og öreigar, er það skylda þjóðfjelagsins að sjá þeim fyrir uppfræðingu og framfæri.

64. gr. Hver maður á rjett á, að láta í ljós hugsanir sínar á prenti; en þó verður hann að ábyrgjast þær fyrir dómi. Ritskoðun og aðrar tálmanir fyrir prentfrelsi má aldrei lögtaka.

65. gr. Rjett eiga menn á að stofna fjelög í sjerhverjum löglegum tilgangi, án þess að leyfi þurfi að fá til þess. Ekkert fjelag má rjúfa með stjórnar-ráðstöfun. Þó má banna fjelag um stundarsakir, en þá verður þegar að búa mál til á hendur fjelaginu, til þess að það verði rofið.

66. gr. Rjett eiga menn á að safnast saman vopnlausir. Lögreglustjórninni

er heimilt að vera við almennar samkomur. Banna má mannfundi undir berum himni, þegar uggvænt þykir, að af þeim leiði óspektir.

68. gr. Hver vopnfær maður er skyldur að taka sjálfur þátt í vörn landsins eftir því, sem nákvæmar verður ákveðið með lögum.

69. gr. Rjetti sveitarfelaganna til að ráða málefnum sínum skal skipa með lögum.

70. gr. Skattgjaldamálum skal skipa með lögum.

71. gr. Öll sjerstakleg rjettindi, er lögin hafa bundið við nafnbætur og tign, skulu vera af tekin.

VII.

72. gr. Frumvörp, hvort heldur er til breytinga eða viðauka á stjórnarskrá þessari, má bera upp bæði á reglulegu alþingi og auka-alþingi. Nái frumvarpið um breyting á stjórnarskránni samþykki beggja þingdeildanna, skal rjúfa alþingi þá þegar og stofna til almennra kosninga af nýju. Samþykki hið nýkosna alþingi frumvarpið óbreytt, og nái það staðfesting konungs, þá hefur það gildi sem stjórnarlög.

73. gr. Þá er stjórnarskipunarlög þessi eru staðfest, og landstjórn skipuð samkvæmt 6. og 7. gr. þeirra, er stjórnarskrá um hin sjerstaklegu málefni Íslands 5. dag janúarmánaðar 1874 numin úr gildi.

Ákvæði um stundarsakir :

Í íslenskum málum, þeim er eigi skal dæma í landsdómi samkvæmt þessum stjórnarskipunarlögum, er hæstirjettur í Danmörku æðsti dómstóll, þangað til breyting verður á því gjörð með lögum, er ríkisþingið og alþingið samþykkir.

Nd.

408. Nefndarálit

um tillögu til þingsályktunar, að rannsaka reikninga Reykjavíkurdómkirkju (293).

Nefndin hefur rannsakað reikninga Reykjavíkurdómkirkju fyrir árin 1882, 1883 og 1884 : en sökum naumleika tímans höfum vjer að eins getað ihugað hina helztu tekju- og gjaldaliði reikninganna, en orðið að leiða hjá oss hina þýðingarminni liði. Enda skilur nefndin svo hlutverk sitt, að hún eigi að kveða upp álit sitt um, hvort fjárstjórn kirkjunnar verði með rökum sökuð um, að hafa eigi varið fje kirkjunnar með þeirri hagsýni, sem vænta mátti, yfir höfuð að tala, eða hvort hún hafi varið nokkru af því án heimildar.

Nefndin hefur í þessu skyni borið saman eldri reikninga kirkjunnar við reikninga þá, er henni var sjerstaklega falið að rannsaka, og komið að raun um, að ýmsir gjaldliðir kirkjunnar hafa á seinni árum hækkað meir en góðu hófi gegnir, eða ástæða virðist til. Þannig hefur þvottur kirkjunnar, skrudahirðing o. fl. kostað hjer um bil helmingi meira 1884 en 1881 ; því 1881 nam þessi gjaldliður að eins 91 kr., en 1884 181 kr., og er eigi unnt að sjá, að nokkur sjerstök ástæða sje til þessarar miklu hækkunar. Þess skal getið, að kirkjan virðist nú mjög vel um hirt í alla staði, en þó verður nefndin að ætla, að það mætti gjöra með minni til kostnaði.

Kostnaður við hitun kirkjunnar hefur einnig hækkað að mun á seinni árum, og hefur umsjónarmaður hennar (herra Jakob Sveinsson) tjáð nefndinni, að þetta stafaði af því, að dýrari kol hafa verið við höfð en áður, sem sje „Cinders“

staðinn fyrir hin algengu „New Castle“-kol. Þetta álitur nefndin óþarft, með því hún ætlar að algeng kol megi að ósekju við hafa í kirkjunni. Svo virðist henni og borgunin fyrir að leggja í ofnana sje óþarflega há, og að þetta mundi mega fá með lægra og sanngjarnara verði. Yfir höfuð að tala er það álit nefndarinnar, að rjettast væri, að umsjón, þvottur og hitun kirkjunnar væri boðin upp á undirboðsþingi, og borgun því að eins greidd, að verkið sje viðunanlega af hendi leyst.

Ýmsir hlutir hafa verið lagðir kirkjunni til þau ár, er hjer ræðir um, svo sem bókaskápar, töfluskrin, kertapipur o. fl., sem nefndinni virðist of mikið í borið, þegar svo fátæk kirkja á í hlut sem hjer er um að ræða, svo eru og ýmsar aðgerðir, sem kirkjunni hafa verið færðar til útgjalda á þessu tímabili, sem nefndin álitur sumpart óþarfar, og sumpart kirkjunni óviðkomandi, t. d. ýmsar aðgjörðir við kirkjugarðinn, er næstl. ár (1884) hafa numið kr. 185. Sömu-leiðis leyfir nefndin sjer að leiða athygli að því, að eigi verður sjeð af reikningunum, að nokkurt eptirlit hafi verið haft með því, hvernig hinar umræddu aðgjörðir hafa verið af hendi leystar, eða hvort þær hafa verið þess virði, er útjagt hefur verið fyrir þær.

Með tilliti til tekja kirkjunnar skal þess getið, að eptirstöðvarnar við lok hvers reikningsárs virðast óhæfilega miklar. Þannig voru þær 31. desember. 1884 364 kr. Nefndin leggur því það til, að betur verði hjer eptir en hingað gengið eptir því, að tekjur kirkjunnar komi inn í tæka tíð. Svo verður hún og að álíta það ólögulega og óhagfelda reikningsfærslu fyrir kirkjuna, að talið er að hún eigi 966 kr. 85 a. inni í landssjóði, þar sem hitt er þó vitanlegt, að hún er í stórri skuld við tjeðan sjóð. Nefndin leggur því það til, að tjeðar 966 kr. 85 a. verði dregnar frá skuld kirkjunnar við landssjóð, og hin rjetta skuld færð til í hvers árs reikningum kirkjunnar.

Loks skal þess getið, að nefndin álitur það bæði rjettara í sjálfu sjer og hagfeldara fyrir kirkjuna, að ársreikningar hennar sjeu lagðir undir úrskurð hlutaðeigandi hjeraðsfundar, eins og líka að hlutaðeigandi hjeraðsprófastur skoði hana á hverju ári, og hafi sama eptirlit með henni sem hinum öðrum kirkjum prófastsdæmisins.

Samkvæmt þessu leggur nefndin það til :

- 1, að gerð sje áætlan fyrir fram, um tekjur og gjöld kirkjunnar ár hvert, og að engin gjöld sjeu útborguð nema eptir henni, eða eptir leyfi landshöfðingja.
- 2, að kostnaðurinn við kirkjugarðinn sje alveg aðskilinn frá reikningum kirkjunnar, og hvíli á söfnuðinum samkvæmt lögum og landsvenju.
- 3, að umsjón, þvottar og hitun kirkjunnar sje boðið upp á undirboðsþingi, með hæfilegum fyrirvara.
- 4, að skuld kirkjunnar við landsjóð sje tilfærð í ársreikningum hennar, að frá-dregnum þeim kr. 966.85, sem talið er að hún eigi inni í landssjóði.

5. að reikningar kirkjunnar liggi undir endurskoðun hins umboðslega endurskoðanda, og úrskurð hlutaðeigandi hjeradsfundar.

Alþingi, 22. ágúst 1885.

(Sbr. athugasemd hjer á eptir)

E. Kúld Jón Ólafsson Jón Sigurðsson.

formaður. skrifari og framsögumaður.

Jeg vil þar að auki geta þess, að jeg álit hringjaralaun óviðkomandi kirkju-sjóði, þar eð jeg ætla það skylduverk meðhjálparanna að hringja. en þeim ber engin borgun fyrir starfa sinn

Þessu samkvæmt legg jeg það til :

6. að hringjaranum verði eigi framar greidd laun af sjóði dómkirkjunnar.

D. u. s.

Jón Ólafsson.

Ed. 409. Tillaga til pingsályktunar

um að rita ávarp til konungs —Frá A. Einarssyni, Jakobi Guðmundssyni og Hallgr. Sveinssyni.

Efri deild alþingis ályktar, að setja nefnd til að semja ávarp til konungs.

Ed. 410. Viðaukatillaga

við frumvarp til fjárlaga 1886 og 1887 (406). Eptir 2. umr. í Ed. — Frá B. Kristjánsyni, Hallgr. Sveinssyni og Jakobi Guðmundssyni.

Við 16. gr. bætist næst síðasta tölul.: styrkur til að gjöra skipakvi í Hvaleyrar-tjörn kr. 1000, með því skilyrði, að næg trygging sje fyrir hagkvæmri framkvæmd verksins og nægu fjárframlagi af annara hálfu.

Ed. 411. Breytingartillaga

við frv. til fjárlaga fyrir árin 1886 og 1887 (406). Eptir 2. umræðu í Ed. — Frá Hallgr. Sveinssyni, Jakob Guðmundssyni og Ásg. Einarssyni.

Við 11. gr. 1 (laun) Fyrir 37,150 37,150 74,300• komi:

37,950 37,950 75,90

og innanstryks bætist inn á eptir orðinu «til»: landlæknis Schierbecks 800 kr.

Ed. 412. Frumvarp

til laga um friðun á laxi (383). Eptir eina umr. í Nd.

1. gr. Eigi má lax veiða í sjó, ám eða vötnum nema 3 mánuði af hverju sumri. Sýslu-nefnd skal í hverju hjerði setja fastar reglur um, hvenær veiðitíminn skuli þar byrja og enda. Á þessum veiðitíma skal þó lax friðaður 36 stundir í viku hverri, eða frá nátt-málum á laugardögum til dagmála á mánudögum, og skulu þá öll laxanet tekin upp, og allar veiðivjelar standa opnar, svo lax hafi frjálsa göngu. Net þau, er svo eru gjörð, að ekki geti lax fest sig í þeim, teljast með föstum veiðivjelum.

2. gr. Ekki má leggja net, setja garða eða aðrar fastar veiðivjelar lengra út í nokkra á, en í hana miðja, og þó því að eins svo langt út, að hinn helmingur árinna sje eigi grynri en sá, sem þvergirtur er.

Nú vilja menn leggja net eða setja garða eða veiðivjel út frá báðum löndum, og skal þá svo leggja, að ávallt sje 30 faðma bil eptir endilangri ánni milli veiðivjela. Eigi einn maður veiði í á, er honum heimilt að veiða með þvergirðing; en renni á í fleiri kvíslum, má enginn þvergirða eina þeirra, nema meiri sje fiskiför í annari, og þó því að eins að hann eigi einn veiði í þeirri kvísl.

3. gr. Eigi má leggja net eða veiðivjel úti fyrir ósamynnum í stöðuvötn eða sjó, þar sem lax gengur, svo för hans sje hindruð. Ádráttarveiði má við hafa í ám; þó má ekki draga á nema frá dagmálum til náttmála og í árósum einungis fyrir göngu annars hvors flóðs. Heimilt er að veiða lax með stöng, en eigi með sting eða krók. Til vísindalegra þarfa og laxaklaks má lax veiða á hverjum tíma árs sem er.

4. gr. Hverjum manni er heimilt að skjóta sel og styggja í ám og árósum, er lax gengur um; þó má ekki raska þinglesinni friðun eggvera og selalátra, nema fullt gjald komi fyrir, slíkt er dómkvaddir menn meta.

5. gr. Engin veiðarfæri nje veiðivjelar má við hafa, er taka smálax. Skulu möskvar í laxnetum ekki minni vera, þá votir eru, en 9 þumlungar ummáls. Net, hvort sem eru lagnet eða ádráttarnet, mega eigi tvöföld vera.

Á hverri laxveiðivjel skulu vera svo stór op, að enginn lax, sem ekki er meiri en 9 þumlungar ummáls, þar sem hann er gildastur, staðnæmist í vjelinni. Sjeu grindur í vjelinni, skulu spelar standa lóðrjett upp og ofan, og sje eigi skemmra bil milli þeirra en $1\frac{1}{2}$ þumlungur.

6. gr. Nú vill meiri hluti veiðeigenda í á, sem lax gengur í, veiða í fjelagi, til að koma á meiri friðun, en lög þessi ákveða, og skulu þá þeir, sem friðunina vilja fram hafa, leggja málið fyrir hlutaðeigandi sýslunefnd. Áltí sýslunefndin rjetti einskis hallað, skal hún semja reglur fyrir veiðiaðferðinni og skiptingu á veiðinni, og eru allir hlutaðeigendur skyldir því að hlíta. Þegar svona stendur á, skal höfuðáin og allar laxgengar ár, sem í hana renna, álitast sem ein á.

7. gr. Nú er svo háttað á einhverjum stað, að nauðsyn þykir til bera, að kveða skýrara á um eitthvað það, sem fyrir er mælt í lögum þessum, og er sýslunefnd einni eða fleirum heimilt að setja um það reglugjörð, en þó svo, að grundvallarreglum laga þessara um friðun laxins og frjálsa göngu sje í engu haggð. Reglugjörðir sýslunefnda, sem getið er í þessari grein og 6. gr., skal amtmaður staðfesta, og fá þær þá fullt lagagildi um næstu 10 ár.

8. gr. Brot gegn lögum þessum varða allt að 100 kr. sekt. Allt ólöglegt veiðifang og öll ólögleg veiðiahöld skulu upptæk, og skal fógeti tafarlaust taka upp öll ólögleg veiðigögn og nema burtu ólögmætar girðingar.

Sektir samkvæmt lögum þessum renni að helmingi í sveitarsjóð þann, er hlut á að máli, og að helmingi til uppljóstrarmanns; en andvirði ólöglegra veiðiahalda renni eingöngu í sveitarsjóð eða sveitarsjóði.

9. gr. Mál um brot gegn lögum þessum eða staðfestum samþykktum eru almenn lög-reglumál. Þó getur sá, sem fyrir sök er hafður, komizt hjá málssókn, ef hann jatar brot sitt og greiðir sektir og skaðabætur að fullu, eptir því sem amtmaður ákveður. Rjett er og, að sá, sem fyrir skaða hefir orðið af ólöglegri veiði annara, reki málið sem einkalög-reglumál.

10. gr. Ákvarðanir í Jónsbókar landsleigubálki 56. kap. um veiðar í ánn, sem og viðaukalögina 11. maí 1876 um friðun á laxi, eru hjer með úr lögum numin.

Nd.**413. Nefndarálit**

í málinu: frv. til stjórnarskipunarlaga um hin sjerstaklegu málefni Íslands, eins og það var samþykkt við 3. umr. í efri deild.

Meiri hluti nefndarinnar hefur íhugað frumvarp til stjórnarskipunarlaga um hin sjerstaklegu málefni Íslands, eins og það var samþykkt við 3. umræðu í efri deild, og ræður hann til að samþykkja það óbreytt, með því að engar verulegar breytingar hafa verið gerðar á því.

Alþingi 24. ágúst 1885.

B. Sveinsson. Þórarinn Böðvarsson. Jón Sigurðsson. Jón Jónsson.

Þórður Magnússon. Þorvarður Kjerulf.

Samkvæmt þessu nefndaráliti, sem afhent var forseta neðri deildar á þingfundi í dag, lýsir meiri hluti nefndarinnar því aptur yfir, að hann ræður deildinni til að samþykkja ofangreint frv. óbreytt.

D. u. s.

Jón Sigurðsson. B. Sveinsson. Þórarinn Böðvarsson. Þorvarður Kjerulf.

Jón Jónsson. Þórður Magnússon.

Þar sem jeg eigi fæ sjeð, að hin heiðraða efri deild hafi í nokkrum verulegum at-
riðum breytt frumvarpi því til stjórnarskipunarlaga um hin sjerstaklegu málefni Íslands,
sem neðri deildin samþykkti, eða í nokkru með breytingum sínum nálgast þá skoðun,
sem jeg hef á málinu, og sem jeg hef skýrt tekið fram í ágreiningsáliti mínu 17. f. m.
og sömuleiðis við umræðurnar hjer í deildinni, get jeg með engu móti orðið hinum heiðr-
uðu meðnefndarmönnum mínum samdóma um frumvarpið, eins og það er frá efri deild-
inni, en verð að halda mjer að öllu leyti til þeirrar skoðunar, sem jeg hef áður látið í
ljósi um mál þetta.

Alþingi 24. dag ágústmán. 1885

H. Kr. Friðriksson.

Nd.**414. Tillaga til þingsályktunar.**

Neðri deild alþingis skorar á landsstjórnina, að fela eigi dómendum lands-
yfirrjettarins neina umboðslega sýslan eða embætti á hendur, önnur en dóm-
skrifarastörfin við landsyfirrjettinn og kennslustörf við lagaskólann. Þegar hann
er kominn á.

Þorvarður Kjerulf.

Nd.**415. Þingsályktunartillaga**

frá Jóni Jónssyni og B. Sveinssyni.

Neðri deild alþingis skorar á landsstjórnina, að fela eigi dómendum landsyfirrjettar-
ins neina umboðslega sýslan eða embætti á hendur, nema brýna nauðsyn beri til.

Nd.**416. Viðaukaatkvæði**

við frv. til fjárlaga fyrir 1886 og 1887 (406). Eptir 3. umr. í Ed. Frá Jóni Sigurðs-
syni.

16. gr. Á undan hinum síðasta tölulið bætist inn í nýr töluliður:
Styrkur til cand. juris Páls Briems til að stunda íslenzk lög að fornu og nýju 1886 2000 kr.

Nd.

417. Viðaukatillaga

við frumv. til fjárlaga fyrir árin 1886 og 1887 (406). Eptir 3. umr. í Ed.—Frá Þorvarði Kjerulf, Jóni Jónssyni, G. E. Briem.

Við 10. gr. C. 4. Aftan við: »Landshöfðingi ... lausafjárhundraða« komi: »Af hinum helmingnum gangi hvort árið 2400 kr. til búnaðarskólans á Hólum og 1600 kr. til búnaðarskólans á Eyðum«.

Nd.

418. Nefndarálit

um frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1886 og 1887. Eptir 3. umr. í efri deild (406).—Frá fjárlaganefndinni.

Nefndin hefir vandlega íhugað fjárlagafrumvarp þetta og breytingar þær, sem efri deildin hefur á því gjört. Ýmsar af þeim breytingum vill nefndin fallast á, en sumar eru þó þannig lagaðar, að nefndin getur eigi á þær fallist, og leyfir sjer því að stinga upp á þeim breytingum á frumvarpinu, sem hjer fara á eptir.

Nd.

419. Breytingartillögur

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1886 og 1887 (406). Eptir 3. umræðu í Ed. — Frá fjárlaganefndinni.

1. Við 4. gr. síðustu málsgrein: í stað orðanna: „af þeirri fjárhæð 1885“ komi: á ári af hinni upphaflegu upphæð 9000 kr.
2. Við 5. gr. 1. Orðin: „að frádregnum á fjárhagstímabilinu“ falli burt.
3. Við 11. gr. 2: Í staðinn fyrir „3“ komi: „4“.
4. Við 13. gr. B. II, a: Í stað „3600“ hvort árið komi: „3200“ hvort árið, og athugasemdin falli burt.
5. Við 15. gr. orðin: „Til sjera Arna Böðvarssonar 100 kr.“ falli burt.
6. Við 16. gr. Í staðinn fyrir 1. lið komi:
 1. a, borgun til kennara Þ. Thoroddsen fyrir kostnað við jarðfræðisrannsóknir, allt að 2000 kr.
 - b. styrkur til sama til að safna til jarðfræðislýsingar Íslands, 500 kr á ári. 1000 kr.
7. Við 4. tölul. bætist við:
 - b, til að fá útlendan fiskiklaksmann að vetri . . . 1200 kr
8. Við 16. gr. 11. tölulið. Í stað „1500“ komi: 1000.
9. Við 16. gr. 12. töluliður falli burt.

Nd.

420. Breytingartillaga

við (406) frv. til fjárlaga fyrir árin 1886 og 1887, eins og það var samþykkt við 3. umr. í Ed.—Frá Þorsteini Jónssyni.

Við 11. gr. 1. Fyrir: „laun 37,150 kr. — 37,150 kr.“ komi: laun 39,100 kr. — 39,100 kr.

og í athugasemdina bætist aftan við 224 kr.: til Þorsteins hjeraðs-

læknis Jónssonar 444 kr., til Hjartar hjeraðslæknis Jónssonar 454 kr., til Þorgríms hjeraðslæknis Johnsens 512 kr., til Fr. hjeraðslæknis Zeuthens 540 kr., til allra þeirra.

Nd.

421. Breytingartillaga

við (406) frv. til fjárlaga fyrir árin 1886 og 1887, eins og það var samþykkt við 3. umr. Ed. — Frá Þorláki Guðmundssyni.

Við 11. gr. 1. Fyrir „laun 37.150 kr. — 37.150 kr.“ komi: „laun 36.926 kr. — 36.926 kr.“

og athugasemdin falli burt.

Nd.

422. Viðaukatillaga

við frv. til fjárlaga fyrir árin 1886 og 1887 (406). Eptir 3. umr. í Ed. — Frá fjárlaganefndinni.

Við 16. gr. 11. Við bætist:

„eða til launaviðbótar handa útlendum framkvæmdarstjóra . . . 3000 kr.“

Nd.

423. Nefndarálit

í málinu: Frv. til laga um lán úr viðlagasjóði handa sýslufjelögum til æðarvarpsrækta (401). Frá nefndinni.

Nefndin hefur yfirfarið frumvarpið eins og það kom frá efri deild (401), og fundið að það mismunar frá frumv. neðri deildar eingöngu í tveim orðabreytingum, sem nefndin samþykkir, og leggur það til að h. h. neðri deild samþykki frumv. þannig orðað.

Samþing.

424. Frumvarp

til laga um verzlun lausakaupmanna (403). — Eptir eina umr. í Ed.

1. gr. Lausakaupmaður, sem enga fasta verzlun rekur hér á landi, getur fengið heimild til að verzla á skipi annarstaðar, en á löggiltum höfnum, ef hann fær til þess leyfisbrjef hjá sýslumanni eða bæjarfógeta. Fyrir slíkt leyfisbrjef skal lausakaupmaður gjalda 50 kr. í landsjóð, og veitir leyfisbrjefið honum rjett til að verzla á skipi hvar sem hann vill við strendur landsins, en að eins það almanaksár, sem leyfið er gefið. Með áfenga drykki er honum þó óheimilt að verzla nema á löggiltum höfnum.

2. gr. Skyldur er lausakaupmaður að öðru leyti að fullnægja ákvæðum gildandi laga um tollgreiðslur og sóttvarnir o. fl.

3. gr. Brot gegn lögum þessum varða slíkum sektum og sæta sömu meðferð, sem á er kveðið í 6. gr. laga 7. nóv. 1879 um breyting á eldri lögum um siglingar og verzlun á Íslandi.

4. gr. Lög þessi öðlast gildi 1. dag aprílmánaðar 1886.

Ed.

425. Framhald álits

frá nefndinni í frumvarpi til laga um friðun á laxi (412).

Eptir að nefndin nú á ný hefur tekið mál þetta til íhugunar, vill hún eigi leggja þa

4. gr. Tekjur, er snerta viðlagasjóðinn, eru ætlaðar að nemi 69,800 kr.:

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Leigur af innstæðufje viðlagasjóðsins	34,900	34,900	69,800
Upp í lán verður borgað:			
á árinu 1886 12,972 kr. 62 a.			
- — 1887 12,896 — 89 -			
25,899 kr. 51 a.			
samtals...	34,900	34,900	69,800

Stjórninni veitist heimild til að gefa eptir leigur af lánum þeim, er veitt hafa verið ýmsum sýslum 1884 og 1885 til þess að sporna við hungursneyð, til ársloka 1887, mót því að frá þeim tíma greiðist af þeim 4% í leigur, og að $\frac{1}{3}$ hluti þeirra endurgreiðist síðan á ári hverju.

Lundarbrekkukirkju veitist frestur fyrir fjárhagstímabilið á að greiða afborganir af láni því, er hún fjekk árið 1879, að upphæð 2000 kr.

Reykjavíkurkirkju gefast upp um fjárhagstímabilið vextir af skuld sinni við landsjóð og frestur á afborgun af henni.

Stykkishólmskirkju veitist frestur, fyrir fjárhagstímabilið, á að greiða afborgun af skuld hennar til landsjóðs.

Af láni til Staðarbyggðarmýra greiðist að eins 4% á ári af hinnu upphaflegu upphæð 9000 kr.

5. gr. Ýmislegar innborganir og endurgjöld verða talin 8,500 kr.

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Það, sem greitt er frá prestaköllum, samkvæmt lögum 27. febr. 1880	3,300	"	3,300
2. Endurgjald skyndilána til embættismanna.....	600	600	1,200
3. Endurborganir á öðrum fyrirframgreiðslum.....	2,000	2,000	4,000
samtals	5,900	2,600	8,500

6. gr. Tillag úr ríkissjóðnum verður talið 175,000 kr.

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.
Fast tillag	60,000	60,000	120,000
Aukatillag	28,500	26,500	55,000
samtals...	88,500	86,500	175,000

2. kaffi.

Utgjöld.

7. gr. Á árunum 1886 og 1887 veitast til útgjalda 886,038 kr. 84 a. samkvæmt þeim gjaldagreinum, sem nákvæmar er skýrt frá í 8.—17. gr.

8. gr. Gjöld til hinnar æðstu stjórnar innanlands og fulltrúa stjórnarinnar á alþingi eru talin fyrir árið 1886: 12,400 kr., og árið 1887: 14,400 kr., samtals: 26,800 kr.

9. gr. Til kostnaðar við alþingi veitast 32,000 kr. Til kostnaðar við yfirskoðun landsreikninganna 1,600 kr., alls 33,600 kr.

10. gr. Til útgjalda við umboðsstjórnina, gjaldheimtur og reikningsmál, svo og við dómgæzluna og lögreglustjórnina o. fl. veitast 367,950 kr. 84 a.

		1886.	1887.	alls.
		kr. a.	kr. a.	kr. a.
A.				
Umboðsstjórn, gjaldheimtur og reikningsmál:				
1. Laun embættismanna	18,816.66	18,900	37,716.66	
2. endurgjald fyrir skrifstofukostnað o. fl.	3,600	3,600	7,200	
3. borgun fyrir hina umboðslegu endurskoðun	3,000	3,000	6,000	
	25,416.66	25,500	50,916.66	
B.				
Dómgæsla og lögreglustjórn:				
1. laun:				
a. til dómara og sýslumanna	70,525.09	70,525.09		
b. til hreppstjóra	6,000	6,000		
2. ritfje handa bæjarfógetanum í Reykjavík	1,400	1,400		
3. til hegningarhússins og fangelsanna:				
a. laun umsjónarmannsins..... 1000 kr.				
póknun handa dómkirkjuprestinum 100 —				
— — — lækni	60 —			
b. viðurværi handa fongum, 42 a. á dag 1225 —				
3 skammtar af miðdagsmat handa				
fangaverði á 21 e.	230 —			
þvottur	30 —			
til eldiviðar og ljósa	520 —			
útgjöld við bygginguna sjálfa og áhöld 400 —				
til þess að útvega verkefni	500 —			
ýmisleg útgjöld.....	150 —			
	4215 —			
arður af verkum talinn	615 —			
	3600 —			
c. kostnaður við viðhald fangelsanna...	300 —	3,900	3,900	
4. önnur útgjöld:				
a. póknun handa tveimur settum mála-				
flutningsmönnum við yfirrettinn ... 1600 kr.				
b. laun sendiboðans við yfirrettinn ... 60 —				
c. til eldiviðar í yfirrettarstofunum ... 60 —				
d. til viðhalds á yfirrettarstofunum o.fl. 80 —				
e. kostnaður við sakamál og lögreglumál 1000 —				
f. — — — gjafsóknarmál	300 —			
	3,100	3,100		
	84,925.09	84,925.09	169,850.18	
C.				
Ýmisleg útgjöld:				
1. til þess að gefa út stjórnartíðindi og lands-				
hagsskýrslur:				
a. póknun fyrir útgáfu tíðindanna m. fl. 300 kr.				
b. til pappírs og prentunar deildarinnar				
B. 22 arkir og deildarinnar C. 15 arkir 1591 —				
c. til kostnaðar við sending með póstum 150 —				
flyt 2041 —			220,766.84	

	1886. kr.	1887. kr.	alls. kr.
fluttar 2041 kr.			220,766.84
d, þóknun fyrir að semja landshagsskýrslur með prófarkalestri 40 kr. fyrir örkina..... 600 —			
2641 —			
Borgun fyrir seld eintök, á 1 kr. hvert, er dregst frá 249 —	2,392	2,392	
2. endurgjald handa embættismönnum fyrir burðareyri undir embættisbrjef	1,200	1,200	
3. brunabótagjald fyrir ýmsar opinberar byggingar	1,600	1,600	
4. styrkur til eflingar búnaði	20,000	20,000	
Landshöfðingi úthlutar fje þessu, þar af helmingi til sýslunefnda og bæjarstjórna, að hálfu eptir fólksfjölda, og að hálfu eptir samanlagðri tölu jarðarhundraða og lausafjórðunda. Af hinum helmingnum gangi hvort árið 2400 kr. til búnaðarskólans á Hólum og 1600 kr. til búnaðarskólans á Eyðum.			
5. til vegabóta :			
a. til að bæta fjallvegi, einkanlega póstvegi.....	10,000	10,000	
b. til að styrkja sýsluvegasjóði til að bæta sýsluvegi á aðalpóstleiðum	10,000	10,000	
c, til að útvega vegافرóðan útlendan mann	2,500	2,500	
d, til að kaupa verkfæri og sprengiefni	1,000	„	
6. til gufuskipsferða	18,000	18,000	
7. til vitans á Reykjanesi :			
a, til launa vitamannsins.....1200 kr.			
b, til eptirlits með vitanum	100 —		
c, til að kaupa olíu	1200 —		
d, — - — lampakveiki o. fl.	150 —		
e, — - — steinkol	120 —		
f, — viðurhalds á húsum og áhöldum... ..	200 —		
g, eptirgjald eptir lóðina	30 —		
8. til vörðuvita	3,000	3,000	
9. til ferðakostnaðar samkvæmt lögum 2. nóvembr. 1877, 3. gr.	1,000	1,000	
600		600	
10. til þess að gefa út „Lovsamling for Island“.....	2,000	2,000	
11. til aðgerðar á nokkrum kirkjum, er landssjóður á:			
a, til Munkapveráirkirkju	400 kr.		
b, — Möðruvallaklausturs kirkju	200 —		
c, — Vestmannaeyjakirkju	1000 —		
			1,600
			145,984
samtals...	73,292	72,292	367,950.84

11. gr. Til útgjalda við lækunaskipunina veitast 87,700 kr.:

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.
fluttar...	18,132	16,432	
2. til bráðabirgðar-uppbótar fátækum brauðum	4,000	3,500	
3. til nokkurra brauða í fyrverandi Hólastipti	600	600	
4. endurgjald handa prestinum að Goðdölum fyrir tekjumissi	20	20	
5. bráðabirgðaruppbót á Stóruvallaprestakalli í Rangárvallaprófastsdæmi, greiðist því að eins að sjerstakur prestur komi til brauðsins	200	200	
6. viðbót við eptirlaun þau, er fátækir upp- gjafaprestar og prestekkjur fá samkvæmt lög- um	3,000	3,000	
7. endurgjald handa biskupi fyrir skrifstofu- kostnað	1,000	1,000	
B.	27,552	24,752	52,304
Kennslumálefni :			
I. Til prestaskólans :			
a. laun	9,784	9,784	
b. önnur útgjöld :			
	1886.	1887.	
1. húsaleigustyrkur handa 16 læri- sveinum, 80 kr. handa hverjum .	1,280 kr.	1,280 kr.	
2. 3 ölmutur	600 —	600 —	
3. til tímakennslu.	100 —	100 —	
4. til bókakaupa...	300 —	300 —	
5. til eldiviðar og ljósa	100 —	100 —	
6. til umsjónar ...	100 —	100 —	
7. ýmisleg útgjöld	200 —	200 —	
	2,680	2,680	
	12,464	12,464	24,928
II. Til læknaskólans :			
a. laun	3,200	3,200	
b. önnur útgjöld :			
	1886.	1887.	
1. 2 ölmutur, 200 kr. hvor.	400 kr.	400 kr.	
2. eldiviður, ljós og ræsting	100 —	100 —	
3. til bókakaupa og verkfæra	600 —	300 —	
4. ferðastyrkur handa lækna- efnum	300 —	300 —	
5. húsaleiga handa 6 læri- sveinum	480 —	480 —	
flyt...	1,880 —	1,580 —	
	3,200	3,200	77,232

	1886.	1887.	1886.	1887.	alls.
	1880 — 1880 —	1880 — 1880 —	kr.	kr.	kr.
fluttar...			3,200	3,200	77,232
6. þóknun fyrir tímakennslu í efnafræði.....	100 —	100 —			
7. ýmisleg útgjöld.....	100 —	100 —	2,080	1,780	
			5,280	5,980	10,260
III. Til hins lærða skóla :					
a. laun			18,200	18,200	
b. aðstoðarfje :					
handa Páli Melsted sem kennara					
í sögu		1,800 kr.			
— söngkennaranum		600 —			
— fimleikakennaranum		700 —			
— dyraverði		1,000 —			
til yfirumsjónar með skólahúsinu og áhöldum skólans.....		300 —	4,400	4,400	
c. önnur útgjöld :					
1. til bókasafns skólans		600 kr.			
2. til eldiviðar og ljósa		1,200 —			
3. til skólahússins utan og innan		1,000 —			
4. til tímakennslu.....		1,000 —			
5. ölmusur		8,000 —			
6. þóknun handa lækni		100 —			
7. ýmisleg útgjöld		1,200 —			
8. fyrir prestsverk.....		48 —	13,148	13,148	
d. til aðalaðgjörðar á skólahúsinu			5,000		
			40,748	35,748	76,496
IV Til gagnfræðaskólans á Möðruvöllum :					
a. laun			6,600	6,600	
b. önnur útgjöld					
1. til bóka- og áhaldakaupa við kennsluna		400 kr.			
2. til eldiviðar og ljósa.....		500 —			
3. til skólahússins utan og innan		200 —			
4. ýmisleg útgjöld		250 —	1,350	1,350	
			7,950	7,950	15,900
V. Til annarar kennslu :					
a. til kvennaskóla.....			3,600	3,600	
b. til barnaskóla			3,000	3,000	
c. til alþýðuskóla (þar af til skólans í Flensborg 2,500 kr. hvort árið)			3,000	3,000	
Styrkur eptir staðið a., b. og c. veitist með því skilyrði, að skólar þessir njóti einnig annarar tillögu, er eigi sje minni en helm-ingur á móts við styrkinn úr landssjóði (þó nær þetta skilyrði eigi til skólans í Flensborg), og að þeir standi undir um-					
flyt...			9,600	9,600	179,888

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.
flyt... sjón stiptsyfirvaldanna, amtsráðs eða sýslunefndar.	9,600	9,600	179,888
d. til kennara í organslætti og sönglist, og til organsleikara við dómkirkjuna í Reykjavík	1,000	1,000	
e. Til kennslu í stýrimannafræði í Reykjavík:			
1886. 1887.			
1. til kennara 600 kr. 600 kr.			
2. til húsnæðis 200 — 200 —			
3. til áhalda 200 — ,			
4. styrkur til námspíla 200 — 200 —	1,200	1,000	
C.	11,800	11,600	23,400
1. Til landsbókasafnsins og fyrir umsjón með al- þingishúsinu millum þinga:			
1886. 1887.			
a, laun bókarvörðar 1000 kr. 1000 kr.			
Launaviðbót fyrir hinn nú- verandi bókarvörð 200 — 200 —			
b, til aðstoðar við hinn núver- andi bókarvörð 500 — 500 —			
c, laun hans fyrir að hafa um- sjón með alþingishúsinu og áhöldum í því milli þinga ... 100 — 100 —			
d, til þess að semja bókaskrá 400 — 400 —			
e, til bókakaupa 600 — 600 —			
f, til eldiviðar og áhalda m. m. 400 — 400 —			
g, brunabótagjald fyrir safnið 100 — 100 —			
h, til að útvega tvenna glugga- hlera úr járni 200 — , —	3,500	3,300	
2. til amtsbókasafnanna á Akureyri og Stykkis- hólmi 400 400			
3. til deildar hins íslenska bókmenutafjelags í Rvík til að gefa út tímarit, sýslumannaæfir o. fl. 1,500 1,500			
4. til Þjóðvinafjelagsins 300 300			
5. til forngripasafnsins:			
a. til forngripakaupa og áhalda 700 kr.			
b. til umsjónar 200 —			
c. til rannsóknar fornmenja 1,000 —	1,900	1,900	
.....	7,600	7,400	15,000
samtals...			218,288

14. gr. Til skyndilána handa embættismönnum og lögboðinna fyrirframgreiðslna veitast 5.200 kr.

15. gr. Til eptirlauna og styrktarfjár og fl. veitast 60,000 kr.; þar af til ekkjufrúar Elínar Thorsteinsens 200 kr., til ekkjufrúar Önnu Johnsen 150 kr., til ekkjufrúar Guðrúnar Guðjohnsen 300 kr., til ekkjufrúar Valgerðar Ólafsdóttur frá Hofi 200 kr., og til ekkjufrúar G. Brynjúlfssonar 150 kr., til sjera Arna Böðvarsonar 100 kr., og til sjera J. Thórarensens 50 kr. — til allra þeirra hvort árið.

16. gr. Til vísindalegra og verklegra fyrirtækja veitast 25,700 kr.
1. a, borgun til kennara Þ. Thoroddsen fyrir kostnað við jarðfræðisrannsóknir, allt að 2000 kr.
 - b, styrkur til sama til að safna til jarðfræðislýsingar Íslands, 500 kr. á ári 1000 —
 2. Styrkur til gufubátsferða á Ísafjarðardjúpi, 1,500 kr. hvort árið 3000 —
 3. Styrkur til kennara Benedikts Gröndals til að halda áfram myndasafni yfir íslensk dýr og til að semja þjóðmenningarsögu Norðurlanda 600 kr. á ári 1200 —
 4. a, til ferðakostnaðar og þóknunar handa fiskifræðing Peddersen til að rannsaka laxár og laxveiðar á Suðurlandi og Vesturlandi, allt að 3500 —
 - b, til að fá útlendan fiskiklaksmann að vetri 1200 —
 5. Styrkur til landlæknis Schierbecks til að rannsaka bráðapestina 400 —
 6. Styrkur til læknis J. Jónassens til að kynna sjer í Englandi aðferð til að lækna sullaveiki 500 —
 7. Styrkur til Björns Pálssonar til að smíða verkvjarlar 500 —
 8. Styrkur til Guðrúnar Waage til að læra sönglist 600 —
 9. Styrkur til yfirdómara M. Stephensens og ritara J. Jenssonar til að gefa út alþýðlegt lagasafn, 20 kr. fyrir örkina, gegn því að bókin verði seld með vægu verði 800 —
 10. Til að gjöra við Rífsós í Snæfellsnessýslu, móti því að sýslan leggi til 500 kr. 1500 —
 11. Styrkur handa framkvæmdarstjóra hins fyrirhugaða landsbanka til að kynna sjer bankastörf erlendis 1000 —
 - eða til launaviðbótar handa útlendum framkvæmdarstjóra 3000 kr.
 12. Styrkur til Magnúsar Þórarinssonar til að fullkomna tövinnuvjarlar 500 —
 13. Styrkur til cand. juris Páls Briems til að stunda íslensk lög að fornu og nýju 1886 2000 —
 14. Til annara vísindalegra og verklegra fyrirtækja 6,000 —
- 25,700 kr.

17. gr. Til óvissra útgjalda veitast 4,000 kr.

Eigi má af þessum gjaldlið greiða ferðakostnað embættismanna eða embætismanna efna frá útlöndum til að taka við embættum hjer á landi.

18. gr. Afganginn, sem fyrst um sinn er áætlað að verði 6,361 kr. 16 a., skal leggja í viðlagasjóðinn.

19. gr. Ef frumvörp til laga :

ná gildi á fjárhagstímabilinu, breytast upphæðirnar tekju- og gjaldamegin samkvæmt frumvörpum þessum.

20. gr. Allar þær fjárveitingar, sem eigi eru ákveðnar í lögum öðrum en fjárlögum, tilskipunum, konungsúrskurðum eða öðrum gildandi ákvörðunum, samkvæmt 25. gr. stjórnarskrárinnar, gilda að eins fyrir fjárhagstímabilið.

Heimild sú, sem veitt var í fjárlögum 4. nóv. 1881 til að veita lán til stofnunar á búnaðarskólum, endurnýjast fyrir fjárhagstímabil þetta, að því leyti hin veitta upphæð eigi er þegar notuð.

Nd.

427. Allraþegnsamlegast ávarp
frá neðri deild alþingis
til Hans Hátignar konungsins.

Mildasti herra konungur!

Nú er alþingi Íslendinga lýkur störfum sínum í síðasta skipti, áður en úrjar kosningar fara fram, finnur neðri deild alþingis ríka og hjartanlega hvöt til að ávarpa Yðar konunglegu Hátign allraþegnsamlegast.

Aldrei mun sú lotning fyrir Yðar Hátign, sú hollusta og það traust fyrirast, sem Yðar Hátign hefur gróðursett djúpt í hjörtum vorum með svo mörgum konunglegum velgjörningum, með svo mikilli landsföðurlegri ást og umhyggju. Aldrei gleymum vjer því, að Yðar Hátign, fyrstur allra konunga vorra, sóttuð oss og land vort heim á 1000 ára afmælishátíð lands vors, aldrei afmælisgjöf þeirri, stjórnarskránni 5. jan. 1874, er veitti þjóðþingi voru, alþingi Íslendinga, þýðingarmeira og frjálsara verksvið en verið hafði, aldrei þeirri konunglegu hjálparhendi, er þjer rjettuð landi voru og þjóð á tíma báginda og harðæris, er við borð lá, að óbliða náttúrunnar eyddi land vort. Allt þetta og mörg fleiri landsföðurleg ástar- og umhyggju merki Yðar Hátignar hefur gefið oss þá huggunarríku sannfæringu og það óbifanlega traust, að hin alvíska forsjón hafi kvatt Yðar Hátign og kallað til þess, að framkvæma það konunglega heityrði, er þjer gáfuð oss Íslendingum þegar í byrjun ríkisstjórnar yðar í brjefi 8. júlí 1864, er Yðar Hátign í því lýsti yfir því, að heill Íslands lægi yður ríkt á hjarta og að Yðar Hátign skyldi leitast við að sjá og framfylgja hag lands vors, enda treystum vjer því, að Yðar Hátign muni með stofnun landsbanka á Íslandi opna landi voru og þjóð nýja braut til mikilvægra framfara í atvinnuvegum landsins, og að stofnun þessi muni verða einn liðurinn í því óslítandi hollustubandi, sem knýtir hjörtu Íslendinga við veldisstól Yðar Hátignar, þó í fjarska sje, og nafn Yðar Hátignar við endurreisn Íslands.

Mildasti herra konungur!

En um leið og vjer með þakklátum og þegnlegum tilfinningum minnumst Yðar konunglegu og landsföðurlegu velgjörninga til handa oss Íslendingum, þá hljóta einnig þær helgu og hugþekku skyldur að blasa við augum vorum, sem lifandi föðurlandsást og margra alda lífsreynsla þjóðar vorrar af oss heimtar.

Hvert árið, hver dagurinn og hvert augnablikið minnir oss á, að vjer búum í hörðu og hrjóstugu landi, að vjer án afláts eigum í baráttu við óbliðu náttúrunnar og að vjer jafnan megum við stórkostlegum tjónum búast af hennar völdum. En þetta hefur ekki beygt hugrekki vorrar fámennu þjóðar, heldur innrætt henni þrek og þolgæði. Hún sjer og finnur, að hin mildiríka forsjón hefur eigi að síður fengið henni í hendur ríkulega, andlega fjársjóði, sem eru fólgnir í tungumáli hennar, sögu og þjóðerni, og að landið hefur einnig nægar auðsuppsprettur til þess að veita þjóðinni velmegun og hagsæld, ef eigi skortir hagfellda stjórn, þekkingu, menntun, verklegt þrek og atorku til að færa sjer þær rjettilega í nyt. Það er oss, fulltrúum Íslendinga, sönn og hjartanleg gleði nú, er umboð vort er á enda, að geta fullvissað Yðar Hátign um, að þjóð vor er gagntekin af brennandi löngun og lifandi áhuga á því, að reynast Yðar Hátignar landsföðurlegri umhyggju, ást og velvild fullkomlega verðug, og að ryðja þannig af öllum mætti burtu þeim hindrunum, sem standa á framfara- og far-sældarbraut þjóðarinnar.

Mildasti herra konungur!

Af þessum helgu rótum er það runnið, að þetta alþingi hefur endurskoðað stjórn-

arskrá vora að þessu sinni, samkvæmt heimild þeirri, sem hún veitir til þess, samkvæmt fyrirvara þeim, sem hið síðasta ráðgefandi alþingi gjörði 1873, og eptir því, sem bent er til í allraþegnsamlegustu ávarpi til Yðar Hátignar 1875, og samkvæmt almennum óskum þjóðarinnar og sannfæringu þingdeildarinnar um þarfir hennar.

Vjer viðurkennum að vísu, að oss hefur miðað töluvert áfram, sjer í lagi að því, er atvinnuvegina snertir og samgöngurnar í landinu, á þeim 10 árum, sem liðin eru síðan alþingi fjekk verulegan þátt í löggjafarvaldi og fjárforræði landsins, en vjer finnum eigi síður sárt til þess, að fjarlægðin milli lands vors og Yðar Hátignar leggur tilfinnanlegustu tálmanir fyrir því, að stjórn Yðar Hátignar geti verið svo hagfelld fyrir landið og svo gagnkunnug hinu sjerstaklega ásigkomulagi og einkennilegum þörfum, sem nauðsyn krefur, auk þess sem fjarlægðin hlýtur að gjöra stjórnarframkvæmdirnar seinfara, og sjer í lagi hefur hún þann þýðingarmikla annmarka, að útiloka þá samvinnu og nána samband millum alþingis og stjórnarinnar, sem er einkaskilyrði fyrir eðlilegri þingbundinni stjórn.

Að ráða bót á annmörkum þessum, er sú aðalhugsun, sem nýmæliu eru byggð á í frumvarpinu til endurskoðaðra stjórnarskipunarlagar fyrir Ísland, er alþingi nú hefur samþykkt, þar sem farið er fram á, að stjórnin sje færð inn í landið sjálft og að Yðar Hátign mætti þóknast, að láta mann hjer á landi fara með unboð Yðar Hátignar í löggjafar- og stjórnámálum, að svo miklu leyti, sem fjarlægðin eptir atvikum útheimtir, því samvinnan og sambandið milli þings og stjórnar er hið mikilvægasta atriði í þingbundinni konungsstjórn.

Mildasti herra konungur !

Vjer erum þess fullvissir, að Yðar Hátign lítið mildirikum augum á þessa viðleitni vora, að auka og efla vegsemd Yðar Hátignar og velferð lands vors. Vjer erum þess fullvissir, að yðar konunglega speki sjái, að með því stjórnarfyrikomulagi á hinum viðurkenndu sjerstaklegu málum Íslands, sem hjer ræðir um, hljóti það ástar- og bræðraband, sem tengir oss við frændþjóð vora Dani, að eflast og styrkjast að sama skapi, sem það gjörir oss Íslendinga frjálsari, sælli og hæfari til að vera í tölu bræðraþjóða vorra á Norðurlöndum.

Vjer biðjum almáttugan guð að blessa og farsæla Yðar konunglegu Hátign, ríkisstjórn Yðar Hátignar, Yðar konunglega hús, lönd Yðar og þegna.

Samþing.

428. Breytingartillaga

við frv. til laga um verzlun lausakaupmanna (424). Eptir eina umr. í Ed.—Frá Arnljóti Ólafssyni og Tr. Gunnarssyni.

Í staðinn fyrir 1. gr. komi:

1. gr. Kaupmaður, sem enga fasta verzlun rekur hjer á landi, getur fengið heimild til að verzla á skipi hjer við land, svo á löggiltum höfnum sem á öðrum stöðum, ef hann fær til þess leyfisbrjef hjá sýslumanni, bæjarfógeta eða hjá umboðsmönnum þeirra. Fyrir slíkt leyfisbrjef skal hann gjalda 25 kr. fyrir hverja löggilta höfn, og eins fyrir hvern stað annan, er hann vill verzla á, í því lögsagnarumdæmi, er hann kaupir leyfisbrjefið. Leyfisbrjefið gildir að eins það almanaksár, er það er gefið. Með áfenga drykki er honum þó óheimilt að verzla nema á löggiltum höfnum. Gjaldið fyrir leyfisbrjefið rennar í hlutaðeiganda sýslusjóð eða bæjarsjóð.

Samein. þing**429. Breytingartillaga**

við frumvarp til laga um verzlun lausakaupmanna (424).—Frá Th Thorsteinson.

Við 1. gr. í stað: 50 kr., komi: 100 kr.

Ed.**430. Nefndarálit**

um frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1886 og 1887 (426). Eptir eina umræðu í neðri deild.

Nefndin í efri deild hefur íhugað frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1886 og 1887, eins og það er samþykkt af neðri deild í einni umræðu, og með því að nefndin ekki getur fallið á sumar af breytingum þeim, sem gjörðar hafa verið í neðri deildinni, leyfir hún sjer að koma fram með breytingartillögum þær, sem hjer fara á eptir.

Efri deild alþingis 26. ágúst 1885.

Sighv. Árnason, Magnús Stephensen, Árni Thorsteinsson.

form. framsögum.

L. E. Sveinbjörnson. Einar Ásmundsson.

Ed.**431. Breytingaruppástungur**

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1886 og 1887 (426). Frá nefndinni. Sbr. þingskjal nr. 430.

Við 4. gr. síðustu aths.: Í stað orðanna „af hinna upphaflegu upphæð 9000 kr.“ komi: af þeirri fjárhæð, sem er í skuld 31. desember 1885.

Við 5. gr. 1. Á eptir orðunum 27. febr. 1880 komi: „að frá dregnum þeim 700 kr. á ári, er greiddast skulu af Odda prestakalli, en sem gefnar verða eptir á fjárhagstímabilinu“.

Við 10. gr. C. 4 aths.: Orðin „af hinum helmingnum . . . Eyðum“ nemist burt.

Við 11. gr. 1. Fyrir „36926 36926 73852“ komi: 37150 37150 74300, og innanstryks: þar í fólgin launaviðbót til Þorvaldar læknis Jónssonar 224 kr. hvort árið.

Við 13. gr. B II. a. fyrir 3,200 3,200 komi: 3,600 3,600, og innanstryks: þar í fólgin launaviðbót til Tómasar læknis Hallgrímssonar 400 kr. hvort árið.

Við 16. gr. 1. Töluliður orðist þannig:

1. Styrkur til kennara Þ. Thoroddsens til jarðfræðisrannsókna og til að safna til jarðfræðislýsingar Íslands 2,000 kr.

Við 16. gr. 4. Staflíðurinn b orðist þannig:

b. Styrkur til verklegs fiskiklaks 1200 —

Við 16. gr. 11. Orðin: „eða til launaviðbótar . . . 3000 kr.“ nemist burt.

Við 16. gr. 12. Fyrir „2000“ komi 1000.

Við 16. gr. Á undan 14. tölulið, sem verði 15. töluliður, komi nýr liður, svo látandi:

14. Styrkur til Geirs kennara Zoëga til að fullkomnast í frakknesku á Frakklandi 700 kr.

Nd.

432. Nefndarálit

Neðri deild alþingis hefur kosið oss, sem ritum nöfn vor hjer undir, til að semja ávarp frá deildinni til Hans Hátignar konungsins.

Eptir að vjer höfum átt fund með oss, höfum vjer samið ávarp það, er hjer með fylgir (427), og ráðum vjer hinni heiðruðu neðri deild alþingis að samþykkja það sem ávarp til konungs.

Alþingi 26. ág. 1885.

B. Sveinsson,
formaður.H. Kr. Friðriksson,
skrifari,

Erfkur Briem.

Ed.

433. Breytingartillaga

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1886 og 1887, eptir eina umræðu í efri deild (426).—Frá Skúla Þorvarðarsyni.

Við 16. gr. 1. Fyrir „2000“ komi: 1200.

Fyrir „1000“ komi: 800.

Ed.

434. Nefndarálit

Efri deild alþingis hefur kosið oss í nefnd, til að semja ávarp frá deildinni til konungs.

Vjer höfum, með hliðsjón af ávarpinu frá hinni heiðr. neðri þingdeild, samið ávarp það, sem fylgir hjer með, og ráðum hinni heiðr. efri deild alþingis að samþykkja það.

Alþingi 26. ágúst 1885.

Hallgrímur Sveinsson.
formaður.Jakob Guðmundsson,
skrifari.

Einar Asmundsson.

Ed.

435. Allraþegnsamlegast ávarp til konungs
frá efri deild alþingis.

Mildasti herra konungur!

Nú, er alþingi lýkur störlum sínum að þessu sinni, og um leið skilar af hendi sjer við lok kjörtímans því umboði, sem boð Yðvarrar Hátignar og traust landsmanna vorra hefur falið oss þingmönnum á hendur, finnur efri deild alþingis ríka og innilega kvót til að ávarpa Yðra konunglegu Hátign allra þegnsamlegast.

Þjer hafið, allra mildasti herra konungur, með komu Yðvarri til vors fjarlæga lands á 1000 ára afmæli þjóðarinnar, — með hinni dýrmætu afmælisgjöf, stjórnaðskránni frá 5. janúar 1874, sem vjer tókum feginsamlega á móti, sem kærkominni frelsisgjöf úr föðurlandi — með örlæti því og konunglegri mildi, sem þjer fyr og síðar hafið sýnt voru fátæka landi á tímum bágrinda og harðæra, — með margvíslegri landsföðurlegri ást, sívaxandi umhyggju fyrir hagsæld þjóðar vorrar, og með því að gefa öflugar hvatir til eflingar framfara í atvinnuvegum landsins, vakið og alið þær ástar, þakklætis og hollustu tilfinningar í hjörtum Íslendinga, sem eigi munu fýrnast. Og sjerstaklega könnunumst vjer með innilegri þakklátssemi við það, að með lagafrumvörpum þeim um stofnun landsbanka á Íslandi og um hluttöku safnaða í veitingu brauða, sem af hendi Yðvarrar Hátignar hafa verið lögð fyrir þetta alþingi, hafið þjer uppfyllt heitar óskir þjóðarinnar og landsföðurlega

ráðið bót á mikilvægum þörfum. Vjer treystum því fastlega, að þessar mikilvægu rjettar-
arbætur með öðrum fleirum, muni verða styrkir liðir í því óslítanlega hollustubandi, sem
tengir hjörtu allra Íslendinga við veldisstól Yðvarrar Hátignar og nafn Yðvart við endur-
reisn Íslands.

Mildasti herra konungur!

Landsföðurleg umhyggja og ítrekaðir velgjörningar Yðvarrar Hátignar til handa
landi voru gefa oss þingmönnum sterka hvöt til að gleyma eigi helgum skyldum vorum,
sem vjer erum kallaðir til að rækja gagnvart vorri elskuðu fósturjörðu, heldur leggja fram
alla vora krapta henni til hagsældar og heilla og leitast við með vaxandi áhuga að beina
mikilsvarðandi málum hennar í sem heillaþænegast horf.

Óblíða náttúrunnar, sem vjer eigum við að búa, og þau áföll, sem vjer höfum orðið
fyrir, hafa eigi beygt hugrekki vort og þolgæði, heldur sannfært oss öfluglega um nauð-
syn þess, að sameina sem bezt krapta vora, og taka oss sem mest fram í öllum
greinum, og ryðja braut öllum tálmunum, sem standa á framfara- og hagsældarvegi þjóð-
arinnar.

Mildasti herra konungur!

Af þessum helgu rótum er það runnið, að þetta alþingi hefur endurskoðað stjórnar-
skrá vora samkvæmt þeirri heimild, sem hún veitir til þess, samkvæmt fyrirvara þeim,
sem hið síðasta ráðgefandi alþingi gjörði 1873, eptir því sem bent er til í allraþegnsam-
legustum ávörpum alþingis til Yðvarrar Hátignar 1875, 1879 og 1883, og samkvæmt al-
mennum og kröftugum óskum þjóðarinnar, og sannfæringu þingdeildarinnar um þarfir
vors afskekkt lands.

Vjer viðurkennum að vísu, að oss hefur miðað töluvert áfram, sjer í lagi að því, er
atvinnuvegina snertir og samgöngurnar í landinu, á þeim 10 árum, sem liðin eru síðan
alþingi fjekk verulegan þátt í löggjafarvaldi og fjárforræði landsins, en vjer finnum eigi
að síður sárt til þess, að fjarlægðin milli lands vors og Yðvarrar Hátignar leggur tilfinn-
anlegustu tálmanir í veg fyrir það, að stjórn Yðvarrar Hátignar geti verið svo hagfelld
fyrir landið og svo gagnkunnug hinu sjerstaklega ásigkomulagi og einkennilegum þörfum
þess, sem nauðsyn krefur, auk þess sem fjarlægðin hlýtur að gjöra stjórnarframkvæmd-
irnar seinfara, og sjer í lagi hefur hún þann þýðingarmikla annmarka, að útiloka þá sam-
vinnu og nána samband millum alþingis og stjórnarinnar, sem er einkaskilyrði fyrir eðli-
legri þingbundinni stjórn.

Að ráða bót á annmörkum þessum, er sú aðalhugsun, sem nýmælin eru byggð á,
frumvarpi til endurskoðaðra stjórnarskipunarlagar fyrir Ísland, er alþingi nú hefur sam-
þykkt, þar sem farið er fram á, að stjórnin sje færð inn í landið sjálft og að Yðvarri Há-
tign mætti þóknast, að láta mann hjer á landi fara með umboð Yðvarrar Hátignar í lög-
gjafar- og stjórnámálum, að svo miklu leyti, sem fjarlægðin eptir atvikum útheimtir, því
samvinnan og sambandið milli þings og stjórnar er hið mikilvægasta atriði í þingbundinni
konungsstjórn.

Mildasti herra konungur!

Vjer erum þess fullvissir, að Yðar Hátign lítið mildirfikum augum á þessa viðleitni
vora, að auka og efla velferð lands vors. Vjer erum þess fullvissir, að yðar konunglega
speki sjái, að með þeirri skipun á hinum viðurkenndu sjerstaklegu málum Íslands, sem
hjer ræðir um, hljóti það ástar- og bræðraband, sem tengir oss við frændþjóð vora Dani,
að eflast og styrkjast að sama skapi, sem það gjörir oss Íslendinga frjálsari, sælli og
hæfari til að vera í tölu bræðraþjóða vorra á Norðurlöndum.

Vjer biðjum alnáttagan guð að blessa og farsæla Yðra konunglegu Hátign, ríkisstjórn
Yðvarrar Hátignar, Yðvart konunglega hús, lönd og þegna.

Ed.

436. Breytingartillaga

við tillögu til þingsályktunar (400). Frá B. Kristjánssyni.

Fyrir: „Alþingi“ komi: Efri deild alþingis.

Sam. alp.

437. Viðaukatillaga

Við frumvarp til fjárlaga 1886 og 1887. Eptir eina umræðu í efri deild.—Frá B. Kristjánssyni, Þórarni Bóðvarssyni og Jóni Sigurðssyni.

Við 16. gr. bætist næst á undan síðasta tölul. sem sjerstakur tölul.: Styrkur til að gjöra skipakví, í Hvaleyrartjörn..... kr. 1000
 Styrkurinn veitist með því skilyrði, að næg trygging sje fyrir því, að verkið verði vel af hendi leyst og nægilegt fje fram lagt til þess af annara hálfu.

Sam.þing

438. Viðaukatillaga

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1886 og 1887 eins og það var samþykkt við eina umr. í Ed. — Frá Þorvarði Kjerulfi.

Við 10. gr. C. 4. Aptan við: „Landshöfðingi . . . lausafjárhundraða“ komi: „Af hinum helmingnum gangi hvort árið 2400 kr. til búnaðarskólans á Hólum og 1600 kr. til búnaðarskólans á Eyðum“.

Sam.þing.

439. Breytingartillaga

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1886 og 1887 (442).—Frá H. Kr. Friðrikssyni.

Við 11. gr. 1. Laun: bætist sú athugasemd:

„Þar af viðbót við laun landlæknis G. Schierbecks 800 kr.“

Til vara:

„Þar af viðbót við laun landlæknis G. Schierbecks 600 kr.“

og breytist tölurnar samkvæmt því.

Sam. þing.

440. Viðaukatillaga

við frv. til fjárlaga fyrir árin 1886 og 1887. Eptir eina umr. í Ed. (442).—Frá E. Kúld, Th. Thorsteinson, L. Blöndal.

Við 16. gr. 5. Töluliðurinn orðist þannig:

a. til landlæknis Schierbecks til að rannsaka bráðapestina . 400 kr.

b. til sama fyrir að kenna yfirsetukonum 300 kr. á ári . . 600 kr.

Samein. þing

441. Viðaukatillaga

við frv. til fjárlaga fyrir árin 1886 og 1887, eptir eina umr. í Ed. (442). Frá E. Kúld, L. Blöndal og Th. Thorsteinsson

Við 15. gr.: til síra Þórðar Thorgrímssns 50 kr.

4. gr. Tekjur, er snerta viðlagasjóðinn, eru ætlaðar að nemi 69,800 kr. :

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Leigur af innstæðufje viðlagasjóðsins	34,900	34,900	69,800
Upp í lán verður borgað :			
á árinu 1886 12,933 kr. 62 a.			
- — 1887 12,856 — 33 -			
25,789 kr. 95 a.			
samtals...	34,900	34,900	69,800

Stjórninni veitist heimild til að gefa eptir leigur af lánunum þeim, er veitt hafa verið ýmsum sýslum 1884 og 1885 til þess að sporna við hungursneyð, til ársloka 1887, mót því að frá þeim tíma greiðist af þeim 4% í leigur, og að $\frac{1}{3}$ hluti þeirra endurgreiðist síðan á ári hverju.

Lundarbrekkukirkju veitist frestur fyrir fjárhagstímabilið á að greiða afborganir af láni því, er hún fjekk árið 1879, að upphæð 2000 kr.

Reykjavíkukirkju gefast upp um fjárhagstímabilið vextir af skuld sinni við landsjóð og frestur á afborgun af henni.

Stykkishólmukirkju veitist frestur, fyrir fjárhagstímabilið, á að greiða afborgun af skuld hennar til landssjóða.

Af láni til Staðarbyggðarmýra greiðist að eins 4% á ári af þeirri fjárhæð sem, er í skuld 31. desember 1885.

5. gr. Ýmislegar innborganir og endurgjöld verða talin 8,500 kr.

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Það, sem greitt er frá prestaköllum, samkvæmt lögum 27. febr. 1880 að frádregnum þeim 700 kr. á ári, er greiðast skulu af Oddaprestakalli, en sem gefnar verða eptir á fjárhagstímabilinu	3,300	"	3,300
2. Endurgjald skyndilána til embættismanna.....	600	600	1,200
3. Endurborganir á öðrum fyrirframgreiðslum.....	2,000	2,000	4,000
samtals	5,900	2,600	8,500

6. gr. Tillag úr ríkissjóðnum verður talið 175,000 kr.

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.
Fast tillag	60,000	60,000	120,000
Aukatillag	28,500	26,500	55,000
samtals...	88,500	86,500	175,000

2. kafi.

Utgjöld.

7. gr. Á árunum 1886 og 1887 veitast til útgjalda 886,986 kr. 84 a. samkvæmt þeim gjaldagreinum, sem nákvæmar er skýrt frá í 8.—17. gr.

8. gr. Gjöld til hinnar æðstu stjórnar innanlands og fulltrúa stjórnarinnar á alþingi eru talin fyrir árið 1886 : 12,400 kr., og árið 1887 : 14,400 kr., samtals : 26,800 kr.

9. gr. Til kostnaðar við alþingi veitast 32,000 kr. Til kostnaðar við yfirskoðun landsreikninganna 1,600 kr., alls 33,600 kr.

10. gr. Til útgjalda við umboðsstjórnina, gjaldheimtur og reikningsmál, svo og við dómgæzluna og lögreglustjórnina o. fl. veitast 367,950 kr. 84 a.

	1886.	1887.	alls.
	kr. a.	kr. a.	kr. a.
A.			
Umboðsstjórn, gjaldheimtur og reikningsmál:			
1. Laun embættismanna	18,816.66	18,900	37,716.66
2. endurgjald fyrir skrifstofukostnað o. fl.	3,600	3,600	7,200
3. borgun fyrir hina umboðslegu endurskoðun	3,000	3,000	6,000
	25,416.66	25,500	50,916.66
B.			
Dómgæzla og lögreglustjórn:			
1. laun:			
a. til dómara og sýslumanna	70,525.09	70,525.09	
b. til hreppstjóra	6,000	6,000	
2. ritfje handa bæjarfógetanum í Reykjavík	1,400	1,400	
3. til hegningarhússins og fangelsanna:			
a. laun umsjónarmannsins..... 1000 kr.			
póknun handa dómkirkjuprestinum 100 —			
—— — lækni	60 —		
b. viðurværi handa fongum, 42 a. á dag 1225 —			
3 skammtar af miðdagsmat handa			
fangaverði á 21 e.	230 —		
þvottur	30 —		
til eldiviðar og ljósa	520 —		
útgjöld við bygginguna sjálfa og áhöld	400 —		
til þess að útvega verkefni	500 —		
ýmisleg útgjöld.....	150 —		
	4215 —		
arður af verkum talinn	615 —		
	3600 —		
c. kostnaður við viðhald fangelsanna...	300 —	3,900	3,900
4. önnur útgjöld:			
a. póknun handa tveimur settum mála-			
flutningsmönnum við yfirrettinn ... 1600 kr.			
b. laun sendiboðans við yfirrettinn ...	60 —		
c. til eldiviðar í yfirjettarstofunum ...	60 —		
d. til viðhalds á yfirjettarstofunum o.fl.	80 —		
e. kostnaður við sakamál og lögreglumál	1000 —		
f. ——— — gjafsóknarmál	300 —	3,100	3,100
	84,925.09	84,925.09	169,850.18
C.			
Ýmisleg útgjöld:			
1. til þess að gefa út stjórnartíðindi og lands-			
hagsskýrslur:			
a. póknun fyrir útgáfu tíðindanna m. fl. 300 kr.			
b. til pappírs og prentunar deildarinnar			
B. 22 arkir og deildarinnar C. 15 arkir	1591 —		
c. til kostnaðar við sending með póstum	150 —		
	flyt 2041 —		
			220,766.84

	1886. kr.	1887. kr.	alls. kr.
fluttar 2041 kr.			220,766.84
d, þóknun fyrir að semja landshagsskýrslur með prófarkalestri 40 kr. fyrir örkina.....	600 —		
	2641 —		
Borgun fyrir seld eintök, á 1 kr. hvert, er dregst frá	249 —	2,392	2,392
2. endurgjald handa embættismönnum fyrir burðareyri undir embættisbrjef	1,200	1,200	
3. brunabótagjald fyrir ýmsar opinberar byggingar	1,600	1,600	
4. styrkur til eflingar búnaði	20,000	20,000	
Landshöfðingi úthlutar fje þessu, þar af helmingi til sýslunefnda og bæjarstjórna, að hálfu eptir fólksfjölda, og að hálfu eptir samanlagðri tölu jarðarhundraða og lausafjórðunda.			
5. til vegabóta :			
a. til að bæta fjallvegi, einkanlega póstvegi.....	10,000	10,000	
b. til að styrkja sýsluvegasjóði til að bæta sýsluvegi á aðalpóstleiðum	10,000	10,000	
c, til að útvega vegafróðan útlendan mann	2,500	2,500	
d, til að kaupa verkfæri og sprengiefni	1,000	„	
6. til gufuskipsferða	18,000	18,000	
7. til vitans á Reykjanesi :			
a, til launa vitamannsins.....	1200 kr.		
b, til eptirlits með vitanum	100 —		
c, til að kaupa olíu	1200 —		
d, — — — lampakveiki o. fl.	150 —		
e, — — — steinkol	120 —		
f, — viðurhalds á húsum og áhöldum... ..	200 —		
g, eptirgjald eptir lóðina	30 —	3,000	3,000
8. til vörðuvita	1,000	1,000	
9. til ferðakostnaðar samkvæmt lögum 2. nóvembr. 1877, 3. gr.	600	600	
10. til þess að gefa út „Lovsamling for Island“.....	2,000	2,000	
11. til aðgerðar á nokkrum kirkjum, er landssjóður á:			
a, til Munkaþverárkirkju	400 kr.		
b, — Möðruvallaklausturs kirkju	200 —		
c, — Vestmannaeyjakirkju	1000 —		1,600
			145,984
sanntals...	73,292	72,292	367,950.84

11. gr. Til útgjalda við læknaSKIPUNINA veitast 88,148 kr.:

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.
fluttar...	18,132	16,432	
2. til bráðabirgðar-uppbótar fátækum brauðum	4,000	3,500	
3. til nokkurra brauða í fyrverandi Hólastípti	600	600	
4. endurgjald handa prestinum að Goðdölum fyrir tekjumissi	20	20	
5. bráðabirgðaruppbót á Stóruvallaprestakalli í Rangárvallaþrófastæðmi, greiddist því að eins að sjerstakur prestur komi til brauðsins	200	200	
6. viðbót við eptirlaun þau, er fátækir upp-gjafaprestar og prestekkjur fá samkvæmt lög-um	3,000	3,000	
7. endurgjald handa biskupi fyrir skrifstofu-kostnað	1,000	1,000	
B.	27,552	24,752	52,304
Kennslumálefni :			
I. Til prestaskólans :			
a. laun	9,784	9,784	
b. önnur útgjöld :			
	1886.	1887.	
1. húsaleigustyrkur handa 16 læri-sveinum, 80 kr. handa hverjum	1,280 kr.	1,280 kr.	
2. 3 ölmusur	600 —	600 —	
3. til tímakennslu	100 —	100 —	
4. til bókakaupa	300 —	300 —	
5. til eldiviðar og ljósa	100 —	100 —	
6. til umsjónar	100 —	100 —	
7. ýmisleg útgjöld	200 —	200 —	
	2,680	2,680	
	12,464	12,464	24,928
II. Til lækna skólans :			
a. laun	3,600	3,600	
þar í fölginn launaviðbót til Tómasar læknis Hall-grímssonar 400 kr. hvort árið.			
b. önnur útgjöld :			
	1886.	1887.	
1. 2 ölmusur, 200 kr. hvor	400 kr.	400 kr.	
2. eldiviður, ljós og ræsting	100 —	100 —	
3. til bókakaupa og verkfæra	600 —	300 —	
4. ferðastyrkur handa lækna-efnum	300 —	300 —	
5. húsaleiga handa 6 læri-sveinum	480 —	480 —	
flyt...	1,880 —	1,580 —	
	3,600	3,600	77,232

	1886.	1887.	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
fluttar... 1880 — 1580 —	3,600	3,600			77,232
6. þóknun fyrir tímakennslu í efnafræði.....	100 —	100 —			
7. ýmisleg útgjöld.....	100 —	100 —	2,080	1,780	
			5,680	5,380	11,060
III. Til hins lærða skóla:					
a. laun	18,200	18,200			
b. aðstoðarfrje:					
handa Páli Melsted sem kennara					
í sögu	1,800 kr.				
— söngkennaranum	600 —				
— fimleikakennaranum	700 —				
— dyraverði	1,000 —				
til yfirumsjónar með skólahúsinu og áhöldum skólans.....	300 —		4,400	4,400	
c. önnur útgjöld:					
1. til bókasafns skólans	600 kr.				
2. til eldiviðar og ljósa	1,200 —				
3. til skólahússins utan og innan	1,000 —				
4. til tímakennslu.....	1,000 —				
5. ölmusur	8,000 —				
6. þóknun handa lækni	100 —				
7. ýmisleg útgjöld	1,200 —				
8. fyrir prestsverk.....	48 —		13,148	13,148	
d. til aðalaðgjörðar á skólahúsinu			5,000		
			40,748	35,748	76,496
IV Til gagnfræðaskólans á Möðruvöllum:					
a. laun	6,600	6,600			
b. önnur útgjöld					
1. til bóka- og áhaldakaupa við kennsluna	400 kr.				
2. til eldiviðar og ljósa.....	500 —				
3. til skólahússins utan og innan	200 —				
4. ýmisleg útgjöld	250 —		1,350	1,350	
			7,950	7,950	15,900
V. Til annarar kennslu:					
a. til kvennaskóla.....	3,600	3,600			
b. til barnaskóla	3,000	3,000			
c. til alþýðuskóla (þar af til skólans í Flensborg 2,500 kr. hvort árið)	3,000	3,000			
Styrkur eptir staflað a., b. og c. veitist með því skilyrði, að skólar þessir njóti einnig annarar tillögu, er eigi sje minni en helmingur á móts við styrkinn úr landssjóði (þó nær þetta skilyrði eigi til skólans í Flensborg), og að þeir standi undir um-					
flyt...	9,600	9,600			180,688

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.
flyt... sjón stiptyfirvaldanna, amtsráðs eða sýslunefndar.	9,600	9,600	180,688
d. til kennara í organslætti og sönglist, og til organsleikara við dómkirkjuna í Reykjavík	1,000	1,000	
e. Til kennslu í stýrimannafræði í Reykjavík:			
1886. 1887.			
1. til kennara	600 kr.	600 kr.	
2. til húsnæðis	200 —	200 —	
3. til áhalda	200 —	—	
4. styrkur til námspíla	200 —	200 —	
	1,200	1,000	
C.	11,800	11,600	23,400
1. Til landsbókasafnsins og fyrir umsjón með al- þingishúsinu millum þinga:			
1886. 1887.			
a, laun bókavardar.....	1000 kr.	1000 kr.	
Launaviðbót fyrir hinn nú- verandi bókavörð	200 —	200 —	
b, til aðstoðar við hinn núver- andi bókavörð	500 —	500 —	
c, laun hans fyrir að hafa um- sjón með alþingishúsinu og áhöldum í því milli þinga ...	100 —	100 —	
d, til þess að semja bókaskrá	400 —	400 —	
e, til bókakaupa	600 —	600 —	
f, til eldiviðar og áhalda m. m.	400 —	400 —	
g, brunabótagjald fyrir safnið	100 —	100 —	
h, til að útvega tvenna glugga- hlera úr járnri	200 —	—	
	3,500	3,300	
2. til amtsbókasafnanna á Akureyri og Stykkis- hólmi	400	400	
3. til deildar hins íslenska bókmenntafjelags í Rvík til að gefa út tímarit, sýslumannaæfir o. fl.	1,500	1,500	
4. til Þjóðvinafjelagsins.....	300	300	
5. til forngripasafnsins:			
a. til forngripakaupa og áhalda	700 kr.		
b. til umsjónar	200 —		
c. til rannsóknar fornmenja	1,000 —		
	1,900	1,900	
	7,600	7,400	15,000
samtals...			219,088

14. gr. Til skyndilána handa embættismönnum og lögboðinna fyrirframgreiðslna veitast 5,200 kr.

15. gr. Til eptirlauna og styrktarfjár og fl. veitast 60,000 kr.; þar af til ekkjufrúar Elínar Thorsteinsen 200 kr., til ekkjufrúar Önnu Johnsen 150 kr., til ekkjufrúar Guðrúnar Guðjohnsen 300 kr., til ekkjufrúar Valgerðar Ólafsdóttur frá Hofi 200 kr., og til ekkjufrúar G. Brynjúlfssonar 150 kr., til sjera Arna Böðvarsonar 100 kr., og til sjera J. Thórarensens 50 kr. — til allra þeirra hvort árið.

16. gr.	Til vísindalegra og verklegra fyrirtækja veitast 25,400 kr.	
1.	Styrkur til kennara Þ. Thoroddsen til jarðfræðisrannsókna og til að safna til jarðfræðislýsingar Íslands	2000 kr.
2.	Styrkur til gufubátsferða á Ísafjarðardjúpi, 1,500 kr. hvort árið	3000 —
3.	Styrkur til kennara Benedikts Gröndals til að halda áfram myndasafni yfir íslensk dýr og til að semja þjóðmenningarsögu Norðurlanda á ári	600 kr. 1200 —
4. a,	til ferðakostnaðar og þóknunar handa fiskifræðing Feddersen til að rannsaka laxár og laxveiðar á Suðurlandi og Vesturlandi, allt að	3500 —
b,	styrkur til verklegs fiskiklaks	1200 —
5.	Styrkur til landlæknis Schierbecks til að rannsaka bráðapestina	400 —
6.	Styrkur til læknis J. Jónassens til að kynna sjer í Englandi aðferð til að lækna sullaveiki	500 —
7.	Styrkur til Björns Pálssonar til að smíða verkvjarar	500 —
8.	Styrkur til Guðrúnar Waage til að læra sönglist	600 —
9.	Styrkur til yfirdómara M. Stephensens og ritara J. Jenssonar til að gefa út alþýðlegt lagasafn, 20 kr. fyrir örkina, gegn því að bókin verði seld með vægu verði	800 —
10.	Til að gjöra við Rífsós í Snæfellsnessýslu, móti því að sýslan leggi til 500 kr.	1500 —
11.	Styrkur handa framkvæmdarstjóra hins fyrirhugaða landsbanka til að kynna sjer bankastörf erlendis	1000 —
12.	Styrkur til Magnúsar Þórarinssonar til að fullkomna tövinnuvjarar	500 —
13.	Styrkur til cand. juris Páls Briems til að stunda íslensk lög að fornu og nýju 1886	2000 —
14.	Styrkur til Geirs kennara Zoëga til að fullkomnast í frakknesku á Frakklandi	700 —
15.	Til annara vísindalegra og verklegra fyrirtækja	6,000 —
		25,400 kr.

17. gr. Til óvissra útgjalda veitast 4,000 kr.

Eigi má af þessum gjaldlið greiða ferðakostnað embættismanna eða embættismannaefna frá útlöndum til að taka við einbættum hjer á landi.

18. gr. Afganginn, sem fyrst um sinn er áætlað að verði 5,413 kr. 16 a., skal leggja í viðlagasjóðinn.

19. gr. Ef frumvörp til laga:
um stofnun landsbanka

— — lagaskóla á Íslandi

— linun í skatti á ábúð og afnotum jarða og á lausafje,

— breytingu á 1. gr. í lögum 27. febr. 1880 um skipun prestakalla,

ná gildi á fjárhagstímabilinu, breytast upphæðirnar tekju- og gjaldamegin samkvæmt frumvörpum þessum.

20. gr. Allar þær fjárveitingar, sem eigi eru ákveðnar í lögum öðrum en fjárlögum, tilskipunum, konungsráðgjörðum eða öðrum gildandi ákvörðunum, samkvæmt 25. gr. stjórnarskrárinnar, gilda að eins fyrir fjárhagstímabilið.

Heimild sú, sem veitt var í fjárlögum 4. nóv. 1881 til að veita lán til stofnunar á búnaðarskólum, endurnýjast fyrir fjárhagstímabil þetta, að því leyti hin veitta upphæð eigi er þegar notuð.

Sam.þing**443. Breytingartillögur**

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1886 og 1887, eptir eina umr. í Ed., (442). — Frá fjárlaganefnd neðri deildar.

1. Við 4. gr. síðustu málsgrein: Í stað orðanna: „af þeirri fjárhæð 188 komi: „af hinna upphaflegu upphæð“.
2. Við 5. gr 1. töluíð: Orðin: „að frálregnum . . . tímabilinu“ falli burt.
3. Við 13. gr. B. II a: Fyrir „3600—3600“ komi: „3200—3200“, og athugasemd-in falli burt.
4. Við 16. gr. 1.

Töluliðurinn orðist þannig

 - a. Borgun til kennara Þ. Thoroddsens fyrir kostnað við jarðfræðisrannsóknir allt að 1600 kr.
 - b. Styrkur til sama til að safna til jarðfræðislýsingar Íslands 500 kr. á ári 1000 kr.
5. Við 16. gr. 11. tölul. bætist:

eða styrkur til að fá útlendan bankafróðan mann til að koma stofnuninni á fót 3000 kr.
6. Við 16. gr. 14. töluliður falli burt.

Sam.þing.**444. Breytingartillaga**

við frv. til fjárlaga fyrir 1886 og 1887 (442). Eptir eina umr. í Ed.—Frá þingm. Borgfirðinginga, Grími Thomsen.

- 1., við 11. gr. 2. Í staðinn fyrir 900, 900, 900, 900 innanstryks, og 3600, 3600, 7200 utanstryks, komi: 1000, 1000, 1000, 1000—4000, 4000—8000.

- 2., á eptir síðustu málsgrein fjárlagafrumvarpsins komi ný svo látandi málsgrein:

Stjórninni veitist einnig heimild til þess að verja allt að 150,000 krónum af innskriptarskirtinaupphæð viðlagasjóðs til lána með 6% í vöxtu og afborgun á 28 árum handa sýslufjelögum og bæjarstjórnnum til þess að útvega mönnum atvinnu við gagnleg fyrirtæki.

Samein. þing**445. Breytingartillaga**

við (442) frv. til fjárlaga fyrir árin 1886 og 1887, eins og það var samþykkt við eina umr. í Ed.—Frá Þorláki Guðmundssyni og Jóni Jónsyni.

- Við 11. gr. 1. Fyrir „laun 37.150 kr. — 37,150 kr.“ komi: „laun 36,926 kr. — 36,926 kr.“
og athugasemdin falli burt.

Sam. þing.**446. Breytingartillaga**

við frumv. til fjárlaga fyrir árin 1886 og 1887. Eptir eina umr. í Ed. (442).—Frá Þorvarði Kjerulf.

- Við 16. gr. 1. Töluliðurinn orðist svo:

- a, borgun til kennara Þ. Thoroddsens, fyrir kostnað við jarðfræðisrannsóknir á Íslandi allt að 2000 kr.
- b, styrkur handa sama til að safna til jarðfræðislýsingar Íslands 500 kr. á ári 1000 kr

Sam. þing.

447. Breytingartillaga

við frv. til fjárlaga fyrir árin 1886 og 1887, eins og það var samþ. við eina umr. í Ed. (442).—Frá Ólafi Pálssyni.

Við 11. gr. 1. Fyrir: „laun 37,150 kr. — 37,150 kr.“ komi: laun 39,100 kr.—39,100 kr., og í athugasemdina bætist aptan við 224 kr.: til Þorsteins hjeraðslæknis Jónssonar 444 kr., til Hjartar hjeraðslæknis Jónssonar 454 kr., til Þorgríms hjeraðslæknis Johnsens 512 kr., til Fr. hjeraðslæknis Zeuthens 540 kr., til allra þeirra hvort árið.

Neðri deild alþingis 27. ágúst 1885

Nd.

448. Allraþegnsamlegast ávarp

frá neðri deild alþingis
til Hans Hátignar konungsins.

Mildasti herra konungur!

Nú er alþingi Íslendinga lýkur störfum sínum í síðasta skipti, áður en nýjar kosningar fara fram, finnur neðri deild alþingis ríka og hjartanlega hvöt til að ávarpa Yðar konunglegu Hátign allraþegnsamlegast.

Aldrei mun sú lotning fyrir Yðar Hátign, sú hollusta og það traust fyrnast, sem Yðar Hátign hefur gróðursett djúpt í hjörtum vorum með svo mörgum konunglegum velgjörningum, með svo mikilli landsföðurlegri ást og umhyggju. Aldrei gleymum vjer því, að Yðar Hátign, fyrstur allra konunga vorra, sóttuð oss og land vort heim á 1000 ára afmælishátíð lands vors, aldrei afmælisgjöf þeirri, stjórnarskránni 5. jan. 1874, er veitti þjóðþingi voru, alþingi Íslendinga, þýðingarmeira og frjálsara verkvið en verið hafði, aldrei þeirri konunglegu hjálparhendi, er þjer rjettuð landi voru og þjóð á tíma báginda og harðæris, er við börð lá, að óbliða náttúrunnar eyddi land vort. Allt þetta og mörg fleiri landsföðurleg ástar- og umhyggju merki Yðar Hátignar hefur gefið oss þá huggunarríku sannfæringu og það óbifanlega traust, að hin alvísá forsjón hafi kvatt Yðar Hátign og kallað til þess, að framkvæma það konunglega heityrði, er þjer gáfuð oss Íslendingum þegar í byrjun ríkisstjórnar yðar í brjefi 8. júlí 1864, er Yðar Hátign í því lýsti yfir því, að heil Íslands lægi yður ríkt á hjarta og að Yðar Hátign skyldi leitast við að sjá og framfylgja hag lands vors, enda treystum vjer því, að Yðar Hátign muni með stofnun landsbanka á Íslandi opna landi voru og þjóð nýja braut til mikilvægra framfara í atvinnuvegum landsins, og að stofnun þessi muni verða einn liðurinn í því óslítandi hollustubandi, sem knýtir hjörtu Íslendinga við veldisstól Yðar Hátignar, þó í fjarska sje, og nafn Yðar Hátignar við endurreisu Íslands.

Mildasti herra konungur!

En um leið og vjer með pakklátum og þegnlegum tilfinningum minnumst Yðar konunglegu og landsföðurlegu velgjörninga til handa oss Íslendingum, þá hljóta einnig þær helgu og hugþekku skyldur að blasa við augum vorum, sem lifandi föðurlandsást og margra alda lífsreynsla þjóðar vorrar af oss heintar.

Hvert árið, og hver dagurinn minnir oss á, að vjer án afláts eigum í baráttu við óbliðu náttúrunnar og að vjer jafnan megum við stórkostlegum tjónum búast af hennar völdum. En þetta hefur ekki beygt hugrekki vorrar fámeunu þjóðar, heldur innrætt henni þrek ogþolgæði. Hún sjer og finnur, að hin mildiríka forsjón hefur eigi að síður fengið henni í hendur ríkulega, andlega fjársjóði, sem eru fólgnir í tungumáli hennar, sögu og þjóðerni, og að landið hefur einnig nægar auðsuppsprettur til þess að veita þjóðinni velmegun og

hagsæld, ef eigi skortir hagfellda stjórn, þekkingu, menntun, verklegt þrek og atorku til að færa sjer þær rjettilega í nyt. Það er oss, fulltrúum Íslendinga, sönn og hjartanleg gleði nú, er umboð vort er á enda, að geta fullvissað Yðar Hátign um, að þjóð vor er gagntekin af brennandi löngun og lifandi áhuga á því, að reynast Yðar Hátignar landsföðurlegri umhyggju, ást og velvild fullkomlega verðug, og að ryðja þannig af öllum mætti burtu þeim hindrunum, sem standa á framfara-og farsældarbraut þjóðarinnar.

Mildasti herra konungur !

Af þessum rótum er það runnið, að þetta alþingi hefur endurskoðað stjórnarskrá vora, að þessu sinni, samkvæmt heimild þeirri, sem hún veitir til þess, samkvæmt fvrirvara þeim, sem hið síðasta ráðgefandi alþingi gjörði 1873, og eptir því, sem bent er til í allraþegnsamlegustu ávarpi til Yðar Hátignar 1875, og samkvæmt almennum óskum þjóðarinnar og sannfæringu þingdeildarinnar um þarfir hennar.

Vjer viðurkennum að vísu, að oss hefur miðað töluvert áfram, sjer í lagi að því, er atvinnuvegina snertir og samgöngurnar í landinu, á þeim 10 árum, sem liðin eru síðan alþingi fjekk verulegan þátt í löggjafarvaldi og fjárforræði landsins, en vjer finnum eigi að síður sárt til þess, að fjarlægðin milli lands vors og Yðar Hátignar leggur tilfinnanlegustu tálmanir fyrir því, að stjórn Yðar Hátignar geti verið svo hagfelld fyrir landið og svo gagnkunnug hinu sjerstaklega ásíðkomulagi og einkennilegum þörfum, sem nauðsyn krefur, auk þess sem fjarlægðin hlýtur að gjöra stjórnarframkvæmdirnar seinfara, og sjer í lagi hefur hún þann þýðingarmikla annmarka, að útiloka þá samvinnu og það nána samband millum alþingis og stjórnarinnar, sem er einkaskilyrði fyrir eðlilegri þingbundinni stjórn.

Að ráða bót á annmörkum þessum, er sú aðal hugsun, sem nýmælin eru byggð á frumvarpinu til endurskoðaðra stjórnarskipunaralaga fyrir Ísland, er alþingi nú hefur samþykkt, þar sem farið er fram á, að stjórnin sje færð inn í landið sjálft og að Yðar Hátign mætti þóknast, að láta mann hjer á landi fara með umboð Yðar Hátignar í löggjafar- og stjórnámálum, að svo miklu leyti, sem fjarlægðin eptir atvikum útheimtir, því samvinnan og sambandið milli þings og stjórnar er hið mikilvægasta atriði í þingbundinni konungsstjórn.

Mildasti herra konungur !

Vjer erum þess fullvissir, að Yðar Hátign þlftur mildiríkum augum á þessa viðleitni vora, að auka og efla vegsemd Yðar Hátignar og velferð lands vors. Vjer erum þess fullvissir, að yðar konunglega speki sjái, að með því stjórnarfyrirkomulagi á hinum viðurkenndu sjerstaklegu málum Íslands, sem hjer ræðir um, hljóti það ástar- og bræðraband, sem tengir oss við frændþjóð vora Dani, að eflast og styrkjast að sama skapi, sem það gjörir oss Íslendinga frjálsari, sælli og hæfari til að vera í tölu bræðraþjóða vorra á Norðurlöndum.

Vjer biðjum almáttugan guð að blessa og farsæla Yðar konunglegu Hátign, íkist stjórn Yðar Hátignar, Yðar konunglega hús, lönd Yðar og þegna.

Ed.

449. Allraþegnsamlegast ávarp til konungs frá efri deild alþingis.

Mildasti herra konungur!

Nú, er alþingi lýkur störfum sínum að þessu sinni, og um leið skilar af hendi sje við lok kjörtímans því umboði, sem boð Yðvarrar Hátignar og traust landsmanna vorra hefur falið oss þingmönnum á hendur, finnur efri deild alþingis ríka og innilega hvöt til að ávarpa Yðra konunglegu Hátign allra þegnsamlegast.

Þjer hafið, allra mildasti herra konungur, með komu Yðvarri til vors fjarlæga lands á 1000 ára afmæli þjóðarinnar, — með hinni dýrmætu afmælisgjöf, stjórnarskránni frá 5. janúar 1874, sem vjer tókum feginsamlega á móti, sem kærkominni frelsisgjöf úr föðurhendi, — með örlæti því og konunglegri mildi, sem þjer fyr og síðar hafið sýnt voru fátæka landi á tímum báginga og harðæra, — með margvíslegri landsföðurlegri ást, sívakandi umhyggju fyrir hagsæld þjóðar vorrar, og með því að gefa öflugar hvatir til efingar framfara í atvinnuvegum landsins, vakið og alið þær ástar, þakklætis og hollustu tilfinningar í hjörtum Íslendinga, sem eigi munu fynrast. Og sjerstaklega könnumst vjer með innilegri þakklátsemi við það, að með lagafrumvörpum þeim um stofnun landsbanka á Íslandi og um hluttöku safnaða í veitingu brauða, sem af hendi Yðvarrar Hátignar hafa verið lögð fyrir þetta alþingi, hafið þjer uppfyllt heitar óskir þjóðarinnar og landsföðurlega ráðið bót á mikilvægum þörfum. Vjer treystum því fastlega, að þessar mikilvægu rjettarbatnur með öðrum fleirum, muni verða styrkir liðir í því óslítanlega hollustubandi, sem tengir hjörtu allra Íslendinga við veldisstól Yðvarrar Hátignar og nafn Yðvart við endur-reisn Íslands.

Mildasti herra konungur!

Landsföðurleg umhyggja og ítrekaðir velgjörningar Yðvarrar Hátignar til handa landi voru gefa oss þingmönnum sterka hvöt til að gleyma eigi helgum skyldum vorum, sem vjer erum kallaðir til að rækja gagnvart vorri elskuðu fósturjörðu, heldur leggja fram alla vora krapta henni til hagsældar og heilla og leitast við með vakandi áhuga að beina mikilsvarðandi málum hennar í sem heillavænlegast horf.

Öbliða náttúrunnar, sem vjer eigum við að búa, og þau áföll, sem vjer höfum orðið fyrir, hafa eigi beygt hugrekki vort og þolgaði, heldur sannfært oss öfluglega um nauðsyn þess, að sameina sem best krapta vora, og taka oss sem mest fram í öllum greinum, og ryðja braut öllum tálmunum, sem standa á framfara- og hagsældarvegi þjóðarinnar.

Mildasti herra konungur!

Af þessum helgu rótum er það runnið, að þetta alþingi hefur endurskoðað stjórnarskrá vora, samkvæmt þeirri heimild, sem hún veitir til þess, samkvæmt fyrirvara þeim, sem hið síðasta ráðgefandi alþingi gjörði 1873, eptir því sem bent er til í allraþegnsamlegustum ávörpum alþingis til Yðvarrar Hátignar 1875, 1879 og 1883, og samkvæmt almennum og kröptugum óskum þjóðarinnar og sannfæringu þingdeildarinnar um þarfir vors afskekkt lands.

Vjer viðurkennum að vísu, að oss hefur miðað töluvert áfram, sjer í lagi að því, er atvinnuvegina snertir og samgöngurnar í landinu, á þeim 10 árum, sem liðin eru síðan alþingi fjekk verulegan þátt í löggjafarvaldi og fjárforræði landsins, en vjer finnum eigi að síður sárt til þess, að fjarlægðin milli lands vors og Yðvarrar Hátignar leggur tilfinnanlegustu tálmanir í veg fyrir það, að stjórn Yðvarrar Hátignar geti verið svo hagfelld fyrir landið og svo gagnkunnug hinu sjerstaklega ásigkomulagi og einkennilegum þörfum þess, sem nauðsyn krefur, auk þess sem fjarlægðin hlýtur að gjöra stjórnarframkvæmd-

irnar seinfara, og sjer í lagi hefur hún þann þýðingarmikla annmarka, að útiloka þá samvinnu og nána samband millum alþingis og stjórnarinnar, sem er einkaskilyrði fyrir eðlilegri þingbundinni stjórn.

Að ráða bót á annmörkum þessum, er sú aðal hugsun, sem nýmælin eru byggð á, frumvarpi til endurskoðaðra stjórnarskipunarlaganna fyrir Ísland, er alþingi nú hefur samþykkt, þar sem farið er fram á, að stjórnin sje færð inn í landið sjálft og að Yðvarri Hátign mætti þóknast, að láta mann hjer á landi fara með umboð Yðvarrar Hátignar í lögjafar- og stjórnámálum, að svo miklu leyti, sem fjarlægðin eptir atvikum útheimtir, því samvinnan og sambandið milli þings og stjórnar er hið mikilvægasta atriði í þingbundinni konungsstjórn.

Mildasti herra konungur !

Vjer erum þess fullvissir, að Yðar Hátign lítur mildiríkum augum á þessa viðleitni vora, að auka og efla velferð lands vors. Vjer erum þess fullvissir, að yðar konunglega speki sjái, að með þeirri skipun á hinum viðurkenndu sjerstaklegu málum Íslands, sem hjer ræðir um, hljóti það ástar- og bræðraband, sem tengir oss við frændþjóð vora Dani, að eflast og styrkjast að sama skapi, sem þessi tilhögun á landsstjórninni gjörir oss Íslendinga frjálsari, sælli og hækari til að vera í tölu bræðraþjóða vorra á Norðurlöndum.

Vjer biðjum almáttugan guð að blessa og farsæla Yðra konunglegu Hátign, Yðvart konunglega hús, ríkisstjórn lönd og þegna Yðvarrar Hátignar.

4. gr. Tekjur, er snerta viðlagasjóðinn, eru ætlaðar að nemi 69,800 kr.:

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Leigur af innstæðufje viðlagasjóðsins	34,900	34,900	69,800
Upp í lán verður borgað:			
á árinu 1886 12,972 kr. 62 a.			
- — 1887 12,896 — 89 -			
25,869 kr. 51 a.			
samtals...	34,900	34,900	69,800

Stjórninni veitist heimild til að gefa eptir leigur af lánnum þeim, er veitt hafa verið ýmsum sýslum 1884 og 1885 til þess að sporna við hungursneyð, til ársloka 1887, mót því að frá þeim tíma greiðist af þeim 4% í leigur, og að $\frac{1}{3}$ hluti þeirra endurgreiðist síðan á ári hverju.

Lundarbreykkukirkju veitist frestur fyrir fjárhagstímabilið á að greiða afborganir af láni því, er hún fjekk árið 1879, að upphæð 2000 kr.

Reykjavíkukirkju gefast upp um fjárhagstímabilið vextir af skuld sinni við lands-sjóð og frestur á afborgun af henni.

Stykkishólmskirkju veitist frestur, fyrir fjárhagstímabilið, á að greiða afborgun af skuld hennar til landssjóðs.

Af láni til Staðarbyggðarmýra greiðist að eins 4% á ári af hinni upphaflegu upphæð.

5. gr. Ýmislegar innborganir og endurgjöld verða talin 8,500 kr.

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Það, sem greitt er frá prestaköllum, samkvæmt lögum 27. febr. 1880	3,300	"	3,300
2. Endurgjald skyndilána til embættismanna.....	600	600	1,200
3. Endurborganir á öðrum fyrirframgreiðslum.....	2,000	2,000	4,000
samtals	5,900	2,600	8,500

6. gr. Tillag úr ríkissjóðnum verður talið 175,000 kr.

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.
Fast tillag	60,000	60,000	120,000
Aukatillag	28,500	26,500	55,000
samtals...	88,500	86,500	175,000

2. kafli.

Útgjöld.

7. gr. Á árunum 1886 og 1887 veitast til útgjalda 887,838 kr. 84 a. samkvæmt þeim gjaldagreinum, sem nákvæmar er skýrt frá í 8.—17. gr.

8. gr. Gjöld til hinnar æðstu stjórnar innanlands og fulltrúa stjórnarinnar á alþingi eru talin fyrir árið 1886: 12,400 kr., og árið 1887: 14,400 kr., samtals: 26,800 kr.

9. gr. Til kostnaðar við alþingi veitast 32,000 kr. Til kostnaðar við yfirskoðun lands-reikninganna 1,600 kr., alls 33,600 kr.

10. gr. Til útgjalda við umboðsstjórnina, gjaldheimtur og reikningsmál, svo og við dómgæzluna og lögreglustjórnina o. fl. veitast 367,950 kr. 84 a.

		1886.	1887.	alls.
		kr. a.	kr. a.	kr. a.
A.				
Umboðsstjórn, gjaldheimtur og reikningsmál:				
1.	Laun embættismanna	18,816.66	18,900	37,716.66
2.	endurgjald fyrir skrifstofukostnað o. fl.	3,600	3,600	7,200
3.	borgun fyrir hina umboðslegu endurskoðun	3,000	3,000	6,000
		25,416.66	25,500	50,916.66
B.				
Dómgæzla og lögreglustjórn:				
1.	laun:			
a.	til dómara og sýslumanna	70,525.09	70,525.09	
b.	til hreppstjóra	6,000	6,000	
2.	ritfje handa bæjarfógetanum í Reykjavík	1,400	1,400	
3.	til hegningarhússins og fangelsanna:			
a.	laun umsjónarmannsins..... 1000 kr.			
	póknun handa dómkirkjuprestinum 100 —			
	—— — lækni	60 —		
b.	viðurværi handa fongum, 42 a. á dag 1225 —			
	3 skammtar af miðdagsmat handa			
	fangaverði á 21 e.	230 —		
	þvottur	30 —		
	til eldiviðar og ljósa	520 —		
	útgjöld við bygginguna sjálfa og áhöld 400 —			
	til þess að útvega verkefni	500 —		
	ýmisleg útgjöld.....	150 —		
		4215 —		
	arður af verkum talinn	615 —		
		3600 —		
c.	kostnaður við viðhald fangelsanna... 300 —	3,900	3,900	
4.	önnur útgjöld:			
a.	póknun handa tveimur settum mála- flutningsmönnum við yfirrettinn ... 1600 kr.			
b.	laun sendiboðans við yfirrettinn ... 60 —			
c.	til eldiviðar í yfirrettarstofunum ... 60 —			
d.	til viðhalds á yfirrettarstofunum o.fl. 80 —			
e.	kostnaður við sakamál og lögreglumál 1000 —			
f.	—— — gjafsóknarmál	300 —		
		3,100	3,100	
C.		84,925.09	84,925.09	169,850.18
Ýmisleg útgjöld:				
1.	til þess að gefa út stjórnartíðindi og lands- hagsskýrslur:			
a.	póknun fyrir útgáfu tíðindanna m. fl. 300 kr.			
b.	til pappírs og prentunar deildarinnar			
	B. 22 arkir og deildarinnar C. 15 arkir 1591 —			
c.	til kostnaðar við sending með póstum 150 —			
	flýtt 2041 —			220,766.84

	1886. kr.	1887. kr.	alls. kr.
fluttar 2041 kr.			220,766.84
d, þóknun fyrir að semja landshagsskýrslur með prófarkalestri 40 kr. fyrir örkina.....	600 —		
	2641 —		
Borgun fyrir seld eintök, á 1 kr. hvert, er dregst frá	249 —		
2. endurgjald handa embættismönnum fyrir burðareyri undir embættisbrjef	2,392	2,392	
3. brunabótagjald fyrir ýmsar opinberar byggingar	1,200	1,200	
4. styrkur til eflingar búnaði	1,600	1,600	
Landshöfðingi úthlutar fje þessu, þar af helmingi til sýslunefnda og bæjarstjórna, að hálfu eptir fólksfjölda, og að hálfu eptir samanlagðri tölu jarðarhundraða og lausafjórðunda.	20,000	20,000	
5. til vegabóta :			
a. til að bæta fjallvegi, einkanlega póstvegi.....	10,000	10,000	
b. til að styrkja sýsluvegasjóði til að bæta sýsluvegi á aðalpóstleiðum	10,000	10,000	
c, til að útvega vegafróðan útlendan mann	2,500	2,500	
d, til að kaupa verkfæri og sprengiefni	1,000	„	
6. til gufuskipsferða	18,000	18,000	
7. til vitans á Reykjanesi :			
a, til launa vitamannsins.....	1200 kr.		
b, til eptirlits með vitanum	100 —		
c, til að kaupa olíu	1200 —		
d, — — — lampakveiki o. fl.	150 —		
e, — — — steinkol	120 —		
f, — viðurhalds á húsum og áhöldum... ..	200 —		
g, eptirgjald eptir lóðina	30 —		
	3,000	3,000	
8. til vörðuvita	1,000	1,000	
9. til ferðakostnaðar, samkvæmt lögum 2. nóvembr. 1877, 3. gr.	600	600	
10. til þess að gefa út »Lovsamling for Island«.....	2,000	2,000	
11. til aðgerðar á nokkrum kirkjum, er landssjóður á:			
a, til Munkaþverárkirkju	400 kr.		
b, — Möðruvallaklausturskirkju	200 —		
c, — Vestmannaeyjakirkju	1000 —		
			1,600
	73,292	72,292	145,584
samtals...			
			367,950.84

11. gr. Til útgjalda við læknaskipunina veitast 89,700 kr.:

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Laun.....	37,526	37,526	75,052
Þar af viðbót við laun landlæknis G. Schierbecks 600 kr. hvort ártó.			
2. Styrkur til 4 aukalækna : til læknis í Dalasýslu og Bæjarhreppi í Strandasýslu 1000 kr.; til læknis á Seyðisfirði ásamt með Mjóafirði, Loðmundarfirði og Borgarfirði 1000 kr.; til læknis á Skipaskaga á Akranesi með 4 syðstu hreppum Borgarfjarðarsýslu 1000 kr. hvort árið; til læknis í Dyrhólahreppi og Eystri og Vestri-Eyjafjallahreppum 1000 kr. hvort árið.....	4,000	4,000	8,000
3. Önnur útgjöld :			
a, styrkur til sjúkrahússins í Reykjavík...1200 kr.			
b, — — — — — á Akureyri ... 400 —			
c, til einnar yfirsetukonu í Rv. fyrir hana sjálfa 24 —			
d, til náms yfirsetukvenna1000 —			
e, til verkfæra handa yfirsetukonum 200 —			
f, borgun fyrir að eiga aðgang að húsum fyrir sóttvarnarhús allt að 500 —	3,324	3,324	6,648
samtals...	44,850	44,850	89,700

12. gr. Útgjöldin við póststjórnina er ætlaðt á að verði 56,800 kr.

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Laun :			
a, handa póstmeistararum2400 —			
b, — póstafrgreiðslumönnum3600 —			
c, — brjefhirðingarmönnum1500 —	7,500	7,500	15,000
2. Póstflutningur.....	18,600	18,600	37,200
3. Önnur útgjöld :			
a, endurgjald fyrir skrifstofukostnað póstmeistarans1000 —			
b, til sama fyrir ábyrgð á mistalningi 1% um 200 —			
c, fæðispeningar og ferðakostnaður sama 200 —			
d, fyrir prentun á ýmsu 200 —			
e, til áhalda 500 —			
f, 1 brjefberi í Reykjavík..... 50 —			
g, óviss útgjöld 150 —	2,300	2,300	4,600
samtals...	28,400	28,400	56,800

13. gr. Til kirkju og kennslumála veitast 219,088 kr.

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.
A.			
Í þarfir andlegu stjettarinnar.			
a. laun	8,432	8,432	
b. önnur útgjöld :			
1. Til prestakalla samkvæmt lögum 27. febr. 1880, 1. gr., auk þess—hvað síðara fjárhagsárið snertir, er greiðist frá ýmsum prestaköllum samkvæmt sömu lagagrein	10,300	8,000	
flyt...	18,732	16,432	

	1886.	1887.	alls.
	kr.	kr.	kr.
fluttar...	18,732	16,432	
2. til bráðabirgðar-uppbótar fátækum brauðum	4,000	3,500	
3. til nokkurra brauða í fyrverandi Hólastípti	600	600	
4. endurgjald handa prestinum að Goðdölum fyrir tekjumissi	20	20	
5. bráðabirgðaruppbót á Stóruvallaprestakalli í Rangárvallaprófastsdæmi, greiðist því að eins að sjerstakur prestur komi til brauðsins	200	200	
6. viðbót við eptirlaun þau, er fátækir uppgjafaprestar og prestekkjur fá samkvæmt lögum	3,000	3,000	
7. endurgjald handa biskupi fyrir skrifstofukostnað	1,000	1,000	
B.	27,552	24,752	52,304
Kennslumálefni :			
I. Til prestaskólans :			
a. laun	9,784	9,784	
b. önnur útgjöld :			
	1886.	1887.	
1. húsaleigustyrkur handa 16 lærisveinum, 80 kr. handa hverjum .	1,280 kr.	1,280 kr.	
2. 3 ölmusur	600 —	600 —	
3. til tímakennslu.	100 —	100 —	
4. til bókakaupa...	300 —	300 —	
5. til eldiviðar og ljósa	100 —	100 —	
6. til umsjónar ...	100 —	100 —	
7. ýmisleg útgjöld	200 —	200 —	
	2,680	2,680	
	12,464	12,464	24,928
II. Til læknaskólans :			
a. laun	3,600	3,600	
þar í fölgín launaviðbót til Tómasar læknis Hallgrímssonar 400 kr. hvort árið.			
b. önnur útgjöld :			
	1886.	1887.	
1. 2 ölmusur, 200 kr. hvor.	400 kr.	400 kr.	
2. eldiviður, ljós og ræsting	100 —	100 —	
3. til bókakaupa og verkfæra	600 —	300 —	
4. ferðastyrkur handa læknaefnum	300 —	300 —	
5. húsaleiga handa 6 lærisveinum	480 —	480 —	
flyt... 1,880 —	1,580 —		
	3,600	3,600	77,232

	1886.	1887.	1886.	1887.	alls.
	1880 —	1580 —	kr.	kr.	kr.
fluttar...			3,600	3,600	77,232
6. þóknun fyrir tímakennslu í efnafræði.....	100 —	100 —			
7. ýmisleg útgjöld.....	100 —	100 —	2,080	1,780	
			5,680	5,380	11,060
III. Til hins lærða skóla :					
a. laun			18,200	18,200	
b. aðstoðarfje :					
handa Páli Melsted sem kennara					
í sögu	1,800 kr.				
— söngkennaranum	600 —				
— fimleikakennaranum	700 —				
— dyraverði	1,000 —				
til yfirumsjónar með skólahúsinu og áhöldum skólans.....	300 —		4,400	4,400	
c. önnur útgjöld :					
1. til bókasafns skólans	600 kr.				
2. til eldiviðar og ljósa	1,200 —				
3. til skólahússins utan og innan	1,000 —				
4. til tímakennslu.....	1,000 —				
5. ölmusur	8,000 —				
6. þóknun handa lækni	100 —				
7. ýmisleg útgjöld	1,200 —				
8. fyrir prestsverk.....	48 —		13,148	13,148	
d. til aðalaðgjörðar á skólahúsinu			5,000		
			40,748	35,748	76,496
IV Til gagnfræðaskólans á Möðruvöllum :					
a. laun			6,600	6,600	
b. önnur útgjöld					
1. til bóka- og áhaldakaupa við kennsluna	400 kr.				
2. til eldiviðar og ljósa.....	500 —				
3. til skólahússins utan og innan	200 —				
4. ýmisleg útgjöld	250 —		1,350	1,350	
			7,950	7,950	15,900
V. Til annarar kennslu :					
a. til kvennaskóla.....			3,600	3,600	
b. til barnaskóla			3,000	3,000	
c. til alþýðuskóla (þar af til skólans í Flens- borg 2,500 kr. hvort árið)			3,000	3,000	
Styrkur eptir staflíð a., b. og c. veitist með því skilyrði, að skólar þessir njóti einnig annarar tillögu, er eigi sje minni en helm- ingur á móts við styrkiinn úr landssjóði (þó nær þetta skilyrði eigi til skólans í Flensborg), og að þeir standi undir um- flyt...			9,600	9,600	180,688

	1886. kr.	1887. kr.	alls. kr.
fluttar...	9,600	9,600	180,688
sjón stiptsyfirvaldanna, amtsráðs eða sýslunefndar.			
d. til kennara í organslætti og sönglist, og til organsleikara við dómkirkjuna í Reykjavík	1,000	1,000	
e. Til kennslu í stýrimannafræði í Reykjavík :			
1886. 1887.			
1. til kennara	600 kr.	600 kr.	
2. til húsnæðis	200 —	200 —	
3. til áhalda	200 —	—	
4. styrkur til námspilta	200 —	200 —	
	1,200	1,000	
C.	11,800	11,600	23,400
1. Til landsbókasafnsins og fyrir umsjón með alþingishúsinu millum þinga :			
1886. 1887.			
a, laun bókavarðar	1000 kr.	1000 kr.	
Launaviðbót fyrir hinn núverandi bókavörð	200 —	200 —	
b, til aðstoðar við hinn núverandi bókavörð	500 —	500 —	
c, laun hans fyrir að hafa umsjón með alþingishúsinu og áhöldum í því milli þinga ...	100 —	100 —	
d, til þess að semja bókaskrá	400 —	400 —	
e, til bókakaupa	600 —	600 —	
f, til eldiviðar og áhalda m. m.	400 —	400 —	
g, brunabótagjald fyrir safnið	100 —	100 —	
h, til að útvega tvenna gluggahlera úr jární	200 —	—	
	3,500	3,300	
2. til amtsbókasafnanna á Akureyri og Stykkishólmi	400	400	
3. til deildar insíslenzka bókmenntafjelags í Reykjavík til að gefa út tímarit, sýslumannaæfir o. fl.	1,500	1,500	
4. til Þjóðvinafjelagsins	300	300	
5. til forngripasafnsins :			
a. til forngripakaupa og áhalda	700 kr.		
b. til umsjónar	200 —		
c. til rannsóknar fornmenja	1,000 —		
	1,900	1,900	
	7,600	7,400	15,000
samtals...			219,088

14. gr. Til skyndilána handa embættismönnum og lögboðinna fyrirframgreiðslu veitast 5,200 kr.

15. gr. Til eptirlauna og styrktarfjár og fl. veitast 60,000 kr. ; þar af til ekkjufrúar Elínar Thorsteinsen 200 kr., til ekkjufrúar Önnu Johnsen 150 kr., til ekkjufrúar Guðrúnar Guðjohnsen 300 kr., til ekkjufrúar Valgerðar Ólafsdóttur frá Hofi 200 kr., og til ekkjufrúar G. Brynjúlfssonar 150 kr., til sjera Arna Böðvarsonar 100 kr., til sjera Þórðar Thorgrímens 50 kr., og til sjera J. Thórarensens 50 kr. — til allra þeirra hvort árið.

16. gr. Til vísindalegra og verklegra fyrirtækja veitast 24,700 kr.
1. Styrkur til kennara Þ. Thoroddsen til jarðfræðisrannsókna og til að safna til jarðfræðislýsingar Íslands 2000 kr.
 2. Styrkur til gufubátsferða á Ísafjarðardjúpi, 1,500 kr. hvort árið . . 3000 —
 3. Styrkur til kennara Benediktis Gröndals til að halda áfram myndasafni yfir íslensk dýr og til að semja þjóðmenningarsögu Norðurlanda 600 kr. á ári 1200 —
 4. a, til ferðakostnaðar og þóknunar handa fiskifræðing Feddersen til að rannsaka laxár og laxveiðar á Suðurlandi og Vesturlandi allt að 3500 —
b, styrkur til verklegs fiskiklaks 1200 —
 5. Styrkur til landlæknis Schierbecks til að rannsaka bráðapestina . . 400 —
 6. Styrkur til læknis J. Jónassens til að kynna sjer í Englandi aðferð til að lækna sullaveiki 500 —
 7. Styrkur til Björns Pálssonar til að smíða verkvjarar 500 —
 8. Styrkur til Guðrúnar Waage til að læra sönglist 600 —
 9. Styrkur til yfirdómara M. Stephensens og ritara J. Jenssonar til að gefa út alþýðlegt lagasafn, 20 kr. fyrir örkina, gegn því að bókin verði seld með vægu verði 800 —
 10. Til að gjöra við Rífsós í Snæfellsnessýslu, móti því að sýslan leggi til 500 kr. 1500 —
 11. Styrkur handa framkvæmdarstjóra hins fyrirhugaða landsbanka til að kynna sjer bankastörf erlendis 1000 —
 12. Styrkur til Magnúsar Þórarinssonar til að fullkomna tövinnuvjarar 500 —
 13. Styrkur til cand. juris Páls Briems til að stunda íslensk lög að fornu og nýju 1886 2000 —
 14. Til annara vísindalegra og verklegra fyrirtækja 6000 —
- 24.700 kr.

17. gr. Til óvissra útgjalda veitast 4,000 kr.

Eigi má af þessum gjaldlið greiða ferðakostnað embættismanna eða embættismannaefna frá útlöndum til að taka við embættum hjer á landi.

18. gr. Afganginn, sem fyrst um sinn er áætlað að verði 4,561 kr. 16 a., skal leggja í viðlagasjóðinn.

19. gr. Ef frumvörp til laga:
um stofnun landsbanka

— — lagaskóla á Íslandi

— linun í skatti á ábúð og afnotum jarða og á lausafje,

— breytingu á 1. gr. í lögum 27. febr. 1880 um skipun prestakalla,

ná gildi á fjárhagstímabilinu, breytast upphæðirnar tekju, og gjaldamegin samkvæmt frumvörpum þessum.

20. gr. Allar þær fjárveitingar, sem eigi eru ákveðnar í lögum öðrum en fjárlögum, tilskipunum, konungsúrskurðum eða öðrum gildandi ákvörðunum, samkvæmt 25. gr. stjórnarskrárinnar, gilda að eins fyrir fjárhagstímabilið.

Heimild sú, sem veitt var í fjárlögum 4. nóv. 1881 til að veita lán til stofnunar á búnaðarskólum, endurnýjast fyrir fjárhagstímabil þetta, að því leyti hin veitta upphæð eigi er þegar notuð.

Stjórninni veitist einnig heimild til að verja allt að 150.000 krónum af innskriptarskirteinaupphæð viðlagasjóðs til lána með 6% í vöxtu og afborgun á 28 árum handa sýslufjelögum og bæjarstjórnnum til þess að útvega mönnum atvinnu við gagnleg fyrirtæki.

451. Frumvarp

til laga um hluttöku safnaða í veitingu brauða, eins og það var samþykkt á sameinuðu þingi 17. ágúst.

1. gr. Þegar brauð í þjóðkirkjunni losnar, tekur söfnuðurinn þátt í veitingu þess eptir reglum þeim, er nú skal greina.

2. gr. Þegar auglýst hefur verið, að prestsembætti sje laust, og hinn ákveðni umsóknarfrestur er út runninn, skal landshöfðingi, þegar fleiri en 3 hafa sótt um embættið, er allir fullnægja hinum almennu skilyrðum fyrir því, að geta haft á hendi prestsembætti í þjóðkirkjunni, með ráði biskups velja 3 af umsækendum til kosningar, er honum virðist hafa bezta hæfilegleika til þess að geta komið til álita við veitingu embættisins. Hafi að eins 3 slíkir menn sótt um brauð, má landshöfðingi á sama hátt velja tvo þeirra til kosningar.

3. gr. Umsóknarbrjef þau, er þannig hafa verið valin úr, og bæði umsóknarbrjefin, hafi að eins 2 sótt um embættið, sendir biskup með athugasemdum þeim, er honum virðist ástæða til að gjöra, til hlutaðeigandi prófasts, en prófastur skal sjá um, að þau verði lögð fram og liggi til sýnis í 2 vikur á einhverjum hentugum stað í prestakallinu. Ef sóknarnefndin eða sóknarnefndirnar í prestakallinu láta eigi prófast vita, áður frestur þessi er liðinn, að söfnuðurinn ætli sjer eigi að nota kjörrjett sinn, skal prófasturinn stofna til fundar fyrir allt prestakallið, áður aðrar 2 vikur sjeu liðnar, og skal auglýsa fund þennan svo sem þörf gjörist. Um umsækendur þá, sem í kjöri eru, skal á þessum fundi öllum þeim meðlimum þjóðkirkjunnar, sem búsettir eru í prestakallinu, og óspillt mannorð hafa, gefinn kostur á að greiða atkvæði, ef þeir eru orðnir fullra 25 ára, þegar kosningin fer fram, og hafa atkvæðisrjett á safnaðafundum samkvæmt lögum nr. 5 frá 27. febr. 1880, sbr. lög nr. 10 frá 12. maí 1882.

4. gr. Kjörstjórn skal stýra kosningum; er prófastur formaður hennar, en hver sóknarnefnd í prestakallinu kys í hana 2 menn.

5. gr. Sóknarnefnd hver semur skrá yfir þá sóknarmenn, er kosningarrjett hafa eptir 3. gr., og sjer um, að skráin liggi til sýnis fulla viku á undan kjördeginum á einhverjum hentugum stað fyrir sóknarbúa; eptir þeirri skrá fer kosningin fram.

Nú kærir einhver, að sjer hafi verið sleppt úr skránni, eða að annar hafi heimildarlaust verið tekinn á skrána, og skal hann þá í seinasta lagi koma fram með kröfu sína eða mótmæli á sjálfum kjördeginum, og leggur kjörstjórnin því næst úrskurð sinn á málið, áður en gengið er til atkvæðagreiðslu.

6. gr. Sjerhver sá, er kosningarrjett hefur og vill greiða atkvæði, skal koma sjálfur á kjörfund. Atkvæðagreiðslan skal fram fara munnlega, og skulu tveir af kjörstjórunum taka við atkvæðum við kjörskrá hverja. Þegar öllum, er viðstaddir eru og hafa kosningarrjett, hefur verið gefinn kostur á að greiða atkvæði og þau rituð í kjörbækurnar, skal atkvæðagreiðslunni lokið. en þó eigi fyr en klukkustund er liðin, frá því kosningar hófust.

7. gr. Kjörstjórnin semur skýrslu um það, er fram hefur farið á kjörfundinum, og sendir hana ásamt kjörskránum og umsóknarbrjefunum o. fl. til landshöfðingja, þegar frestur sá er liðinn, sem ræðir um í 8. grein.

8. gr. Nú vill einhver koma fram með kæru viðvíkjandi kosningu þeirri, er fram hefur farið, og verður hann þá að senda kæru sína skriflega til formanns kjörstjórnarinnar, áður en vika sje liðin, frá því kosningin fór fram, ef henni skal nokkur gaumur gefinn; en formaður kjörstjórnarinnar skal senda landshöfðingja kærana ásamt álitum kjörstjórnarinnar.

9. gr. Ef að minnsta kosti helmingur safnaðarmeðlima þeirra í prestakallinu, er kosningarrjett hafa, hafa tekið þátt í kosningunni, og einhver af umsækendum hefur hlotið að minnsta kosti helming atkvæða þeirra, er greidd hafa verið, verður honum gefið veitingarbrjef af hlutaðeigandi stjórnarvaldi, hafi kosningin farið fram eptir 3.—8. gr. laga þessara, eða sjeu eigi þeir gallar á, sem eptir atvikum geti haft veruleg áhrif á úrslit hennar; ella skal við veiting embættisins taka það tillit til þeirra óska, er hafa komið fram af hálfu safnaðarins, er álitid verður að rjett sje.

10. gr. Nú hefur laust brauð verið auglýst á venjulegan hátt, og hinn ákveðni umsóknarfrestur er útrunninn, og hafi þá ekki nema einn, er fullnægi hinum almennu skilyrðum fyrir að þjóna prestsembætti í þjóðkirkjunni, sótt um brauðið, þá skal eptir kosningarreglum laga þessara leita tillögu safnaðarins um, hvort hann heldur kjósi að brauðið verði veitt þessum eina umsækjanda, eða prestþjónusta í brauðinu verði fyrst um sinn falin á hendur nágrannapresti eða nágrannaprestum, verði því við komið. eða settur verði prestur til að þjóna brauðinu til bráðabirgða, geti hann fengizt.

11. gr. Kostnaði við prestakosningar skulu sóknarnefndirnar jafna niður á alla safnaðarmenn í prestakallinu, þá er atkvæðisrjett hafa samkv. 3. gr. Eindagi á því gjaldi er hinn fjórtándi dagur, frá því að niðurjöfnunin og hverjum greiða skuli var auglýst á kirkjufundi. Kærur út af fjárheimtu þessari er heimilt að bera upp á hjeradsfundi prófastsdæmisins, og leggur hann fullnaðarúrskurð á málið. Rjett er að taka gjöld þessi lögtaki.

12. gr. Lög þessi öðlast gildi 1. dag janúarmánaðar 1887.

